Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2026. gada 10. martā
(OR. en)

7120/26

SOC 142
EMPL 59
EDUC 78
ECOFIN 303

DARBA REZULTĀTI

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Saņēmējs:	delegācijas
Iepr. dok. Nr.:	6076/26
Temats:	2026. gada vienotais nodarbinātības ziņojums

Pielikumā pievienots 2026. gada vienotais nodarbinātības ziņojums, kuru Padome (*EPSCO*) pieņēma tās sanāksmē 2026. gada 9. martā.

Saturs

GALVENIE VĒSTĪJUMI 4

1. NODAĻA. DARBA TIRGUS UN SOCIĀLĀS TENDENCES ES 41

2. NODAĻA. NODARBINĀTĪBAS UN SOCIĀLĀS JOMAS REFORMAS. DALĪBVALSTU SNIEGUMS UN RĪCĪBA 47

2.1. 5. pamatnostādne. Palielināt pieprasījumu pēc darbaspēka 47

2.1.1. Galvenie rādītāji 48

2.1.2. Dalībvalstu veiktie pasākumi 72

2.2. 6. pamatnostādne. Stiprināt darbaspēka piedāvājumu un uzlabot piekļuvi nodarbinātībai, prasmju un kompetenču apguvei mūža garumā. 75

2.2.1. Galvenie rādītāji 77

2.2.2. Dalībvalstu veiktie pasākumi 123

2.3. 7. pamatnostādne. Uzlabot darba tirgu darbību un sociālā dialoga efektivitāti 136

2.3.1. Galvenie rādītāji 137

2.3.2. Dalībvalstu veiktie pasākumi 169

2.4. 8. pamatnostādne. Veicināt vienādas iespējas visiem, sekmēt sociālo iekļaušanu un apkarot nabadzību 177

2.4.1. Galvenie rādītāji 177

2.4.2. Dalībvalstu veiktie pasākumi 218

3. NODAĻA. SOCIĀLĀS KONVERĢENCES SISTĒMAS PIRMĀ POSMA ANALĪZE 230

3.1. Galvenie horizontālie konstatējumi 231

3.2. Katrai valstij specifiska pirmā posma analīze 240

Beļģija 240

Bulgārija 242

Čehija 244

Dānija 246
Vācija 248
Igaunija 250
Īrija 252
Grieķija 254
Spānija 256
Francija 258
Horvātija 260
Itālija 262
Kipra 264
Latvija 266
Lietuva 268
Luksemburga 270
Ungārija 272
Malta 274
Nīderlande 276
Austrija 278
Polija 280
Portugāle 282
Rumānija 284
Slovēnija 286
Slovākija 288
Somija 290
Zviedrija 292

PIELIKUMI 294

GALVENIE VĒSTĪJUMI

Ar Eiropas Komisijas un Padomes vienoto nodarbinātības ziņojumu (VNZ) tiek uzraudzīta situācija nodarbinātības un sociālajā jomā Savienībā un nodarbinātības pamatnostādņu [1] īstenošana atbilstoši LESD 148. pantam. Ziņojumā arī sniegts pārskats par dalībvalstu nesenajiem politikas pasākumiem darba tirgus un sociālajā jomā un noteiktas saistītās galvenās prioritārās jomas politikas rīcībai. Tajā liela uzmanība joprojām pievērsta Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanai.

Ziņojuma 1. nodaļā sniegts īss pārskats par galvenajām nodarbinātības un sociālajām tendencēm. Ziņojuma 2. nodaļā ir analizētas problēmas un politikas risinājumi dalībvalstīs attiecībā uz katru no četrām nodarbinātības pamatnostādnēm. Tajā ir arī izklāstīts progress saistībā ar virzību uz ES 2030. gada pamatmērķrādītāju un valstu mērķrādītāju sasniegšanu. 3. nodaļā ir izklāstīti horizontālie konstatējumi un sniegta analīze par katru dalībvalsti, pamatojoties uz sociālās konverģences sistēmas (SKS) principiem [2]. Tā ir atbilde uz Regulu (ES) 2024/1263, saskaņā ar kuru uzraudzība, ko Eiropas pusgadā veic Komisija, ietver sistēmu sociālās konverģences risku apzināšanai [3].

Šajā ziņojumā norādīto problēmu risināšana veicina augšupēju sociālo konverģenci. Tā arī atbalsta ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanu un līdztiesības savienības stratēģiju īstenošanu [4]. Pamatojoties uz Komisijas priekšlikumu un pēc informācijas apmaiņas Padomes padomdevējās komitejās, galīgo ziņojumu pieņems Nodarbinātības, sociālās politikas, veselības un patērētāju tiesību aizsardzības (*EPSCO*) padome.

---

1 Nodarbinātības pamatnostādņu pēdējo atjauninājumu Eiropas Savienības Padome pieņēma 2025. gada 27. oktobrī (OV L 2025/2254, 7.11.2025.).

2 Pēc diskusijām *EPSCO* padomē 2023. gada jūnijā par sociālās konverģences sistēmu (SKS) un svarīgākajiem vēstījumiem, ko *EMCO* un *SPC* izstrādāja, pamatojoties uz darbu, kuru no 2022. gada oktobra līdz 2023. gada maijam veica īpašā *EMCO* un *SPC* apvienotā darba grupa.

3 Sk. 3. panta 3. punkta b) apakšpunktu Regulā (ES) 2024/1263 par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību. Turklāt tās pašas regulas 8. apsvērumā ir noteikts: "Eiropas pusgada kontekstā veiktās nodarbinātības un sociālo norišu integrētās analīzes ietvaros Komisija novērtē augšupējas sociālās konverģences riskus dalībvalstīs un uzrauga progresu Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu īstenošanā, pamatojoties uz sociālo rezultātu pārskatu un sociālās konverģences sistēmas principiem."

4 Dzimumu līdztiesības stratēģija 2020.–2025. gadam, ES rasisma apkarošanas rīcības plāns 2020.–2025. gadam, ES romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības stratēģiskais satvars 2020.–2030. gadam, *LGBTIQ*+ līdztiesības stratēģija 2026.–2030. gadam, Personu ar invaliditāti tiesību stratēģija 2021.–2030. gadam.

VNZ uzrauga progresu virzībā uz ES 2030. gada pamatmērķrādītāju un nacionālo mērķrādītāju sasniegšanu saistībā ar nodarbinātību, prasmēm un nabadzības mazināšanu (sk. mērķrādītāju izcēlumus 2. nodaļā) [5]:

- **ES pašlaik ir uz pareizā ceļa, lai līdz 2030. gadam sasniegtu savu nodarbinātības līmeņa pamatmērķrādītāju.** Tas notiek, neraugoties uz nelielo (kaut arī straujāku) IKP pieaugumu un ar izaugsmi saistītu jaunu darbvietu radīšanas intensitātes samazināšanos no augsta līmeņa 2024. gadā[6]. ES nodarbinātības līmenis 2024. gadā sasniedza 75,8 %, kas ir par 0,5 procentpunktiem vairāk nekā 2023. gadā, un tas nozīmē, ka līdz 78 % mērķrādītājam, kas jāsasniedz līdz 2030. gadam, pietrūkst tikai 2,2 procentpunktu. Lielākā daļa dalībvalstu 2024. gadā panāca turpmāku progresu virzībā uz saviem valsts nodarbinātības mērķrādītājiem, savukārt septiņas jau ir sasniegušas vai pārsniegušas savus mērķrādītājus;

- **Ir vajadzīgi ievērojami turpmāki centieni, lai sasniegtu ES prasmju mērķrādītāju.** To pieaugušo īpatsvars, kuri katru gadu piedalās mācībās, ES ir uzrādījis tikai nelielu progresu (pamatojoties uz pieaugušo izglītības apsekojumu (*AES*)). Šis īpatsvars palielinājās no 37,4 % 2016. gadā līdz 39,5 % 2022. gadā, bet joprojām ir vairāk nekā par 20 procentpunktiem zemāks nekā ES 2030. gada pamatmērķrādītājs, proti, 60 %. Darbaspēka apsekojuma dati liecina, ka laikposmā no 2022. līdz 2024. gadam pieaugušo dalība izglītībā kopumā palielinājās. Lielākā daļa dalībvalstu ir iepalikušas centienos sasniegt savus nacionālos mērķrādītājus. Tas ir būtiski, lai īstenotu Eiropas vērienīgo mērķi saglabāt konkurētspēju un būt inovatīvai un iekļaujošai, ņemot vērā arī demogrāfiskās tendences. Lai stiprinātu Savienības stratēģisko neatkarību, ir īpaši nepieciešama aktīvāka politiskā rīcība.

---

[5] ES vadītāji Portu sociālajā samitā 2021. gada maijā un 2021. gada jūnija Eiropadomē atzinīgi novērtēja ES 2030. gada pamatmērķrādītājus.

[6] Sk. publikāciju "*European economic forecast – Autumn 2025*", Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

- **Neraugoties uz ievērojamo progresu, ir jāpieliek lielākas pūles, lai sasniegtu nabadzības mazināšanas mērķrādītāju.** 2024. gadā nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto cilvēku skaits ES bija par aptuveni 2,9 miljoniem mazāks nekā 2019. gadā. Tas ir ievērojams panākums, ņemot vērā Covid-19 krīzi, augstās enerģijas izmaksas un inflāciju. To var vēl vairāk sekmēt reālo mājsaimniecību izmantojamo bruto ienākumu (MIBI) uz vienu iedzīvotāju indeksa būtiskais pieaugums 2024. gadā ES līmenī. Tomēr tas joprojām ir tālu no ES pamatmērķrādītāja, proti, līdz 2030. gadam panākt samazinājumu par vismaz 15 miljoniem. Divas dalībvalstis 2024. gadā sasniedza savus nacionālos mērķrādītājus un vēl 14 dalībvalstis kopš 2019. gada ir panākušas zināmu progresu, tomēr 11 dalībvalstīs riskam pakļauto cilvēku skaits 2024. gadā bija lielāks nekā 2019. gadā[7]. Ņemot to vērā, atlikušajā desmitgades laikā centieni būs ievērojami jāpaātrina. Tas ir būtiski, ja vēlamies sasniegt mērķi līdz 2050. gadam izskaust nabadzību Savienībā [8].

Eiropas politika sniedz būtisku atbalstu iekļaujošai un ilgtspējīgai ekonomikas izaugsmei, noturībai, kā arī ekonomiskajai, sociālajai un teritoriālajai kohēzijai. Šajā nolūkā Komisija īsteno vairākas mērķorientētas iniciatīvas, tai skaitā kvalitatīvu darbvietu ceļvedi, prasmju savienību (tostarp ieteikumu Padomes ieteikumam par cilvēkkapitālu ES), cenas ziņā pieejamu mājokļu plānu un nabadzības novēršanas stratēģiju. Konkurētspējas kompasa ietvaros Komisija ierosināja veicināt prasmes un kvalitatīvas darbvietas kā vienu no pieciem horizontālajiem veicinošajiem faktoriem, kas vajadzīgi, lai stiprinātu konkurētspēju visās nozarēs. Saskaņā ar pašreizējo daudzgadu finanšu shēmu Eiropas Sociālais fonds Plus ir galvenais Eiropas finansējuma instruments sociālajā jomā, ko papildina citi instrumenti, piemēram, programma "*Erasmus+*". Attiecībā uz infrastruktūru to papildina finansējums no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF), Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta (EISI) un Taisnīgas pārkārtošanās fonda (TPF). Sociālo kohēziju veicina arī Atveseļošanas un noturības mehānisms (ANM), atbalstot reformas un investīcijas un uzlabojot dalībvalstu konkurētspēju un noturību [9]. Visi šie ES finansēšanas instrumenti sniedz ieguldījumu Eiropas sociālo tiesību pīlārā.

---

[7] Savus nacionālos mērķrādītājus ir sasniegušas divas dalībvalstis – SE un IE. 14 dalībvalstis, kas kopš 2019. gada ir panākušas zināmu progresu, ir PT, EL, BG, PL, IT, RO, HU, HR, CZ, NL, BE, CY, EE un LV. 11 dalībvalstis, kurās riskam pakļauto personu skaits 2024. gadā bija lielāks nekā 2019. gadā, ir FR, DE, ES, SK, FI, AT, DK, LT, SI, LU un MT.

[8] Sk. Eiropas Komisijas priekšsēdētājas Urzulas fon der Leienas (*von der Leyen*) 2025. gada 10. septembra runu par stāvokli Savienībā 2025. gadā.

[9] Eiropas Sociālā fonda Plus budžets (2020.–2027. gadam) ir aptuveni 142 miljardi EUR, ieskaitot valsts līdzfinansējumu. Tas kopumā aptver investīcijas politikas jomās, uz kurām

Sociālās konverģences sistēmas pirmā posma analīze liecina, ka:

i **vērojama noturīga augšupejoša konverģences tendence attiecībā uz darba tirgus rādītājiem visās dalībvalstīs 2024. gadā.** Tomēr ir jāturpina uzlabot nodarbinātības rādītājus dažās nepietiekami pārstāvētās grupās, attiecībā uz kurām nav novērota skaidra augšupējas konverģences tendence visās valstīs (piemēram, attiecībā uz jauniešiem un personām ar invaliditāti);

ii **vērojami nelieli uzlabojumi ES līmenī attiecībā uz prasmēm, tomēr šajā jomā joprojām pastāv riski augšupējai konverģencei.** Salīdzinoši daudzos gadījumos ir konstatēta kritiska situācija, piemēram, saistībā ar priekšlaicīgu izglītības pamešanu, pieaugušo dalību mācībās un digitālo prasmju līmeni;

iii vērojami nelieli nabadzības vai sociālās atstumtības riska rādītāja, ienākumu nevienlīdzības un mājsaimniecību reālo izmantojamo bruto ienākumu uz vienu iedzīvotāju uzlabojumi ES līmenī, bet nav pazīmju, kas liecinātu par augšupēju konverģenci starp dalībvalstīm šajā jomā.

Horizontālā un konkrētām valstīm paredzētā analīze par augšupēju sociālo konverģenci, kuras rezultātā tiek izdarīti šie galvenie konstatējumi, ir balstīta uz sociālās konverģences sistēmas (SKS) principiem. Tiek analizētas dalībvalstu darba tirgus, prasmju un sociālās problēmas, lai noteiktu iespējamos riskus augšupējai sociālajai konverģencei. Analīzes pamatā ir analītiskie instrumenti, par kuriem panākta vienošanās ar dalībvalstīm (sociālo rezultātu pārskats un saskaņotā VNZ "luksofora" metodika).

attiecas nodarbinātības pamatnostādnes. Papildu atbalstu, kurā galvenā uzmanība tiek pievērsta infrastruktūrai, nodrošina ERAF un TPF. Kopējais dalībvalstīm piešķirto līdzekļu apjoms saskaņā ar ANM sociālajiem izdevumiem ir aptuveni 163,7 miljardi EUR, kas veido aptuveni 25 % no kopējiem aplēstajiem izdevumiem (2025. gada 13. novembra dati). Sociālo izdevumu kategorijas definē un piemēro, pamatojoties uz metodiku, kuru Komisija, apspriedusies ar Eiropas Parlamentu un dalībvalstīm, ir pieņēmusi Deleģētajā regulā (ES) 2021/2105.

Par deviņām dalībvalstīm tiks veikta sociālās konverģences sistēmas otrā posma analīze. To vidū ir Bulgārija, Grieķija, Spānija, Itālija, Lietuva, Luksemburga un Rumānija, par kurām otrā posma analīze tika veikta arī pagājušajā gadā. Turklāt šogad grupā pirmo reizi iekļautas Latvija un Somija[10]. Horvātija, Igaunija un Ungārija, par kurām otrā posma analīze tika veikta pagājušajā gadā, šogad nav šo valstu vidū[11]. Komisijas dienesti veiks detalizētāku otrā posma analīzi (izmantojot plašāku kvantitatīvu un kvalitatīvu pierādījumu kopumu) attiecībā uz šīm valstīm, saistībā ar kurām ir konstatēti iespējami riski augšupējai sociālajai konverģencei.

Nodarbinātība, prasmes un sociālās problēmas ES dalībvalstīs atbilstoši sociālo rezultātu pārskata pamatrādītājiem

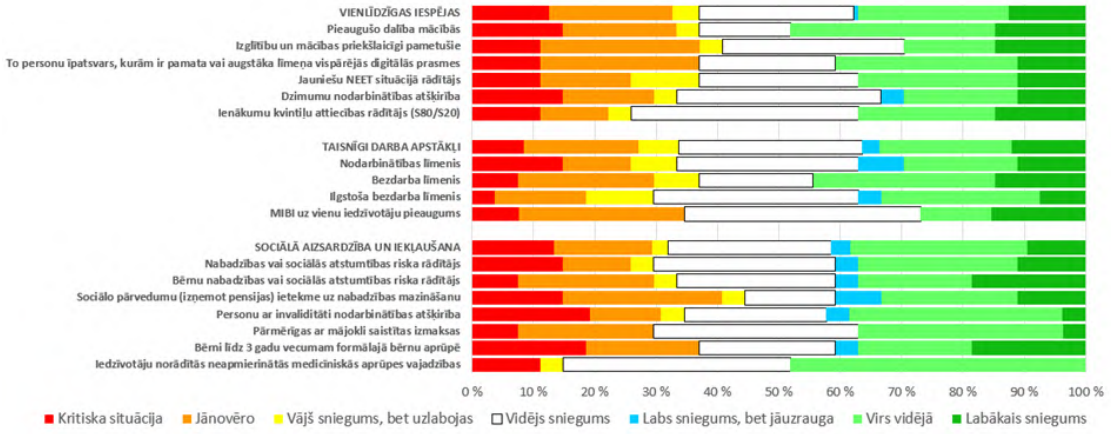

Piezīme. Trūkst datu dažiem rādītājiem par dažām valstīm, sk. 3.1.1. tabulu 3.1. iedaļā. Atšķirīgi iekrāsoto segmentu garums joslā ir proporcionāls to dalībvalstu īpatsvaram, kuras atbilst attiecīgajai kategorijai. Apzīmējumu elementu skaidrojumi ir sniegti 6. pielikumā.

---

10 Latvijā tas ir saistīts ar to jauniešu īpatsvara pieaugumu, kuri nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), kā arī ar bezdarba un ilgstoša bezdarba līmeņa pieaugumu. Tas ir saistīts arī ar sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) zemo un arvien sarūkošo ietekmi uz nabadzības mazināšanu un to, ka strauji samazinās bērnu, kas jaunāki par 3 gadiem, dalība formālajā bērnu aprūpē. Attiecībā uz Somiju otrā posma analīzes noteikšana galvenokārt ir saistīta ar relatīvu bezdarba un ilgstoša bezdarba līmeņa rādītāju pasliktināšanos.

11 Šogad otrā posma analīzi neveic attiecībā uz Igauniju, Ungāriju un Horvātiju, par kurām šādu analīzi veica pagājušajā gadā. Saistībā ar Igauniju otrā posma analīze šogad nav jāveic, jo valstī vērojami uzlabojumi attiecībā uz ienākumu nevienlīdzību, mājsaimniecību izmantojamajiem ienākumiem, *AROPE* rādītāju, sociālo pārvedumu ietekmi uz nabadzības mazināšanu un neapmierinātajām medicīniskās aprūpes vajadzībām. Arī Ungārija nav iekļauta otrā posma analīzes grupā, jo jaunākie dati liecina par uzlabojumiem attiecībā uz izglītību un mācības priekšlaicīgi pametušo īpatsvaru, *AROPE* rādītāju (kopumā un attiecībā uz bērniem), personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirību un ilgstoša bezdarba līmeni. Attiecībā uz Horvātiju 2024. gadā ir laikrindas pārrāvums saistībā ar visiem sociālajiem rādītājiem, kas balstīti uz *EU-SILC*, tāpēc nav iespējams jēgpilni interpretēt izmaiņas. Konkrēti, strukturālā pārrāvuma dēļ situācija saistībā ar *AROPE* kopumā un attiecībā uz bērniem ir "jānovēro".

Neraugoties uz pieaugošo ekonomisko un ģeopolitisko nenoteiktību, ES darba tirgus 2024. gadā un 2025. gada sākumā joprojām bija noturīgs ar mērenu, bet vēl aizvien stabilu nodarbinātības izaugsmi. Kopumā 2024. gadā kopējais nodarbināto iedzīvotāju skaits ES palielinājās par 1,7 miljoniem cilvēku, sasniedzot 219,4 miljonus. Nodarbinātības līmenis (20–64 gadu vecuma grupā) 2024. gadā sasniedza 75,8 % un 2025. gada 2. ceturksnī pakāpās līdz rekordaugstai atzīmei – 76,2 %. Kaut arī visa gada pieauguma temps palēninājās, pozitīvā izaugsme atspoguļoja darba tirgus noturību nenoteiktības apstākļos. Tajā pašā laikā bezdarba līmenis ES (15–74 gadu vecuma grupā) 2024. gadā samazinājās līdz rekordzemai atzīmei, proti, 5,9 %.

2024. gadā reģistrēto nodarbinātības izaugsmi galvenokārt noteica augstāks ekonomiskās aktivitātes līmenis un – daudz mazākā mērā – zemāks bezdarba līmenis. Jaunu darbvietu radīšana ir koncentrēta pakalpojumu nozarē un publiskajā sektorā. Pašnodarbinātības (kā daļa no kopējās nodarbinātības) īpatsvars ES ir pastāvīgi samazinājies, taču dažādās nozarēs un valstīs tas ir atšķirīgs. Kopumā ES dalībvalstīs nodarbinātības līmeņa ziņā bija vērojama pakāpeniska augšupēja konverģence. Tajā pašā laikā pastāvēja ievērojamas reģionālās atšķirības gan starp valstīm, gan to iekšienē. Daudzi reģioni ar salīdzinoši zemu nodarbinātības līmeni ir lauku, mazapdzīvoti vai perifēri reģioni.

Noturīgs darba tirgus, neraugoties uz ekonomisko un ģeopolitisko nenoteiktību

76,2 % nodarbinātības līmenis (20–64 g.) 2025. g. 2. cet. (par 0,5 pp augstāks nekā pirms gada)

80,8 % ekonomiskās aktivitātes līmenis (20–64 g.) 2025. g. 2. cet. (par +0,5 pp augstāks nekā pirms gada)

6,0 % bezdarba līmenis (15–74 g.) 2025. g. 2. cet. (nemainīgs salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu)

14,9 % jauniešu bezdarba līmenis (15–24 g.) 2025. g. 2. cet. (par +0,1 pp augstāks nekā pirms gada)

Darba tirgus pamatrādītāji ES27 (%, pa ceturkšņiem)

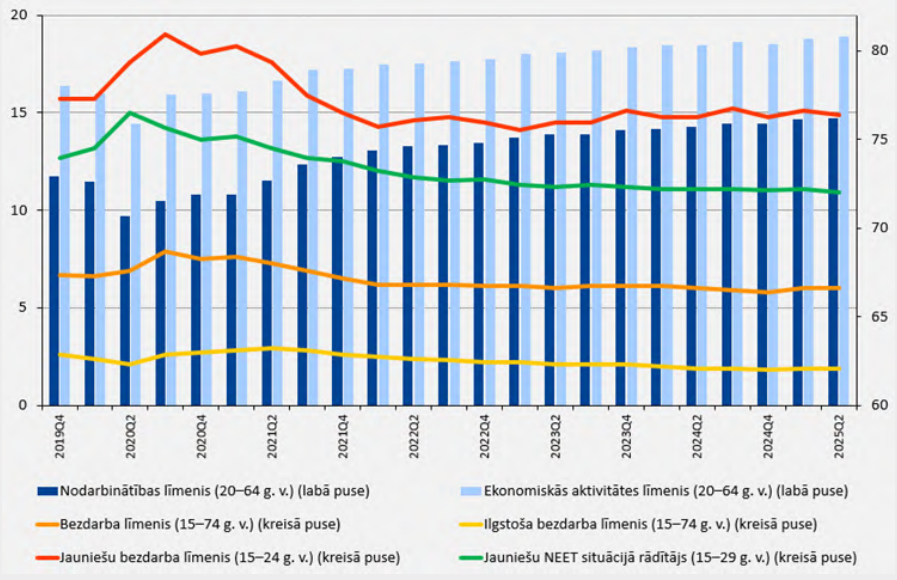

Avots: Eurostat [lfsi_emp_q], [une_rt_q], [une_ltu_q] un [lfsi_neet_q]. Sezonāli koriģēti, nevis kalendāri koriģēti dati.

Kā norādīts arī Dragi (*Draghi*) ziņojumā, **lēns darba ražīguma pieaugums ir izaicinājums ES konkurētspējai un sociālajai kohēzijai**[12]. Tas ir vēl jo aktuālāk, ņemot vērā nelabvēlīgās demogrāfiskās tendences, kas ietekmē Savienības izaugsmes potenciālu, darbvietu radīšanas spēju un ES iedzīvotāju dzīves līmeni. Pēdējo divarpus gadu desmitu laikā ražīguma pieaugums ir pakāpeniski palēninājies[13]. 2024. gadā darba ražīgums stundā palielinājās tikai par 0,2 % (iepriekšējā gadā tas bija samazinājies par 0,8 %). Prognozes paredz uzlabojumus 2025., 2026. un 2027. gadā, un šie uzlabojumi lielākajā daļā dalībvalstu varētu kompensēt rādītāju pasliktināšanos, kas bijusi vērojama kopš 2023. gada[14]. Lai stiprinātu savu konkurētspēju un stratēģisko autonomiju, ES ir jāpalielina savas inovācijas spējas, cita starpā uzlabojot savu cilvēkkapitālu atbilstoši mainīgajām vajadzībām. Tas ir īpaši uzsvērts Komisijas Konkurētspējas kompasā [15], prasmju savienības iniciatīvā [16], kā arī MI kontinenta rīcības plānā [17] un MI pielietošanas stratēģijā [18]. Darba ražīgumu var palīdzēt uzlabot arī lielākas privātās investīcijas, ko atbalsta ciešāka kapitāla tirgu savienība.

Zems darba ražīguma pieaugums rada problēmas ES konkurētspējai

Darba ražīguma pamatrādītāji ES27

Darba ražīguma pieaugums:

- 1,7 % gadā 2000.–2007. gadā
- 1,2 % 2010.–2019. gadā
- 0,1 % 2021.–2024. gadā

2024. gadā nostrādātās stundas uz vienu nodarbināto bija par 4,4 % zemākas nekā 2004. gadā

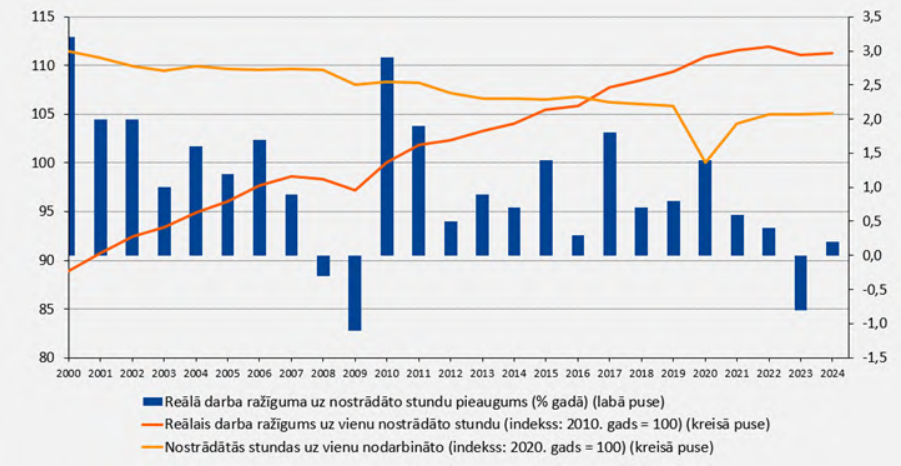

Avots: Eurostat [nama_10_lp_ulc]

12 *Draghi report:"A competitiveness strategy for Europe"*, 2024. gada 9. septembris.

13 Laikposmā no 2000. līdz 2007. gadam šis pieaugums bija vidēji 1,7 % gadā un samazinājās līdz 1,2 % laikposmā no 2010. līdz 2019. gadam, savukārt laikposmā no 2021. līdz 2024. gadam tas nokritās līdz tikai 0,1 %.

14 Sk.: *"European economic forecast – Autumn 2025"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

15 Eiropas Komisijas paziņojums "ES Konkurētspējas kompass" (COM(2025) 30 final, 29.1.2025.).

16 Eiropas Komisijas paziņojums "Prasmju savienība" (COM(2025) 90 final, 5.3.2025.).

17 Eiropas Komisijas paziņojums "MI kontinenta rīcības plāns" (COM(2025) 165 final, 9.4.2025.).

18 Eiropas Komisijas paziņojums "MI pielietošanas stratēģija" (COM(2025) 723 final, 8.10.2025.).

Neraugoties uz samazinājumu salīdzinājumā ar maksimumu 2022. gadā, darbaspēka un prasmju trūkums joprojām ir augsts. Šā trūkuma novēršana ir izšķiroši svarīga, lai veicinātu konkurētspēju, ES plānus lielākai stratēģiskajai autonomijai, kā arī ilgtspējīgu izaugsmi. Brīvo darbvietu rādītājs ES samazinājās no 3,1 % 2022. gada 2. ceturksnī līdz 2,1 % 2025. gada 2. ceturksnī un joprojām pārsniedza pirmspandēmijas (2013.–2019. gada) vidējo rādītāju 1,7 %. Pamatojoties uz šo rādītāju, trūkums ir īpaši izteikts tādās jomās kā administratīvie un atbalsta pakalpojumi, profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi, transports, izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumi, būvniecība un informācijas un sakaru pakalpojumi. Nesen veiktā analīzē tika apzinātas 24 profesijas, kas saistītas ar zaļo pārkārtošanos un kurās trūkst darbaspēka vairākās dalībvalstīs[19].

Dažās nozarēs darbaspēka trūkumu, visticamāk, arī turpmāk noteiks strukturāli faktori. Tie ietver demogrāfiskās pārmaiņas un prasmju pieprasījumu, kas izriet no zaļās un digitālās pārkārtošanās, kā arī sliktus darba apstākļus dažās nozarēs. Nozaru mobilitāte joprojām ir ierobežota – tikai 1,8–3,9 % darba ņēmēju katru gadu maina nozari, un šis rādītājs kopš 2016. gada kopumā nav mainījies[20]. Lai atbalstītu izaugsmi, ražīgumu un divējādo pārkārtošanos, ir svarīgi risināt šo trūkumu. 2024. gadā Komisija nāca klajā ar rīcības plānu darbaspēka un prasmju trūkuma novēršanai Savienībā, kas sagatavots ciešā sadarbībā ar sociālajiem partneriem[21]. Minētajā rīcības plānā ir uzsvērts, cik svarīgi ir aktivizēt nepietiekami pārstāvētas grupas, uzlabot prasmju pilnveidi un pārkvalifikāciju, labāk izmantot prasmju apzināšanu, uzlabot darba apstākļus, kā arī uzlabot darbaspēka mobilitāti, lai novērstu darbaspēka trūkumu. Prasmju savienības ietvaros Komisija nāk klajā ar jaunu ieteikumu Padomes ieteikumam par cilvēkkapitālu.

---

19 Profesiju klasificē kā tādu, kas saskaras ar "plašu darbaspēka trūkumu", ja par šādu trūkumu attiecīgajā profesijā ziņo vismaz piecas dalībvalstis. Tas ir viens no tīras rūpniecības kursa galvenajiem snieguma rādītājiem.

20 *Fulvimari A. et al.*, *"Estimating labour market transition costs and social investment needs of the green transition – a new approach"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

21 Eiropas Komisijaspaziņojums "Darbaspēka un prasmju trūkums ES — rīcības plāns", COM(2024) 131 final, 20.3.2024.

Neraugoties uz samazinājumu salīdzinājumā ar 2022. gadā pieredzēto maksimumu, darbaspēka trūkums Savienībā joprojām ir augsts

Brīvo darbvietu rādītāji ES pa saimnieciskajām darbībām (%, gada dati)

Brīvo darbvietu rādītājs 2024. gadā bija 2,9 % vai augstāks administratīvo un atbalsta pakalpojumu, profesionālo, zinātnisko un tehnisko pakalpojumu, izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu, būvniecības un informācijas un sakaru nozarē.

Par 5 % lielāks darbaspēka trūkums 2024. gadā, salīdzinot ar 2019. gadu

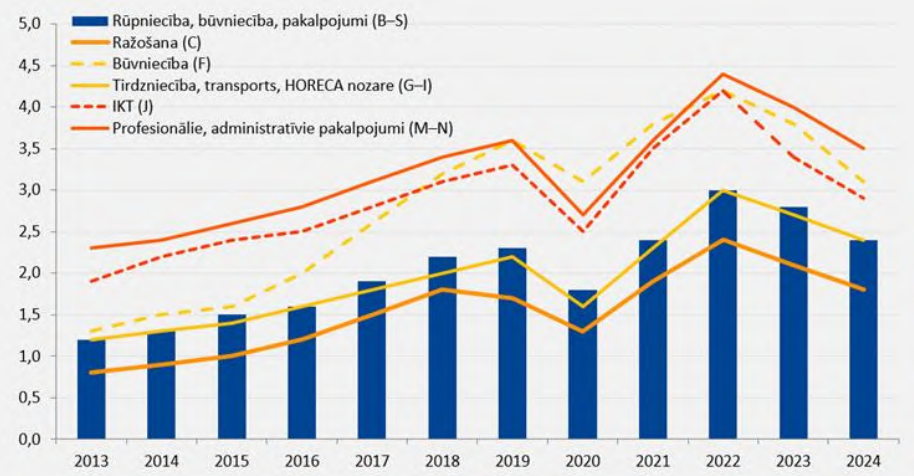

Piezīme. NACE 2. red. darbības, B-S (Rūpniecība, būvniecība un pakalpojumi (izņemot mājsaimniecību kā darba devēju darbību un ārpusteritoriālo organizāciju un institūciju darbību)), C (ražošana), F (būvniecība), G-I (vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, transports, izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi), J (informācija un komunikācija), M-N (profesionālās, zinātniskās un tehniskās darbības).
Avots: Eurostat [jvs_a_rate_r2].

Nodarbinātības kvalitātes veicināšana ir būtiska konkurētspējīgai sociālajai tirgus ekonomikai ar augstu ražīgumu un lielāku sociālo kohēziju. Lai veicinātu kvalitatīvas darbvietas, ir būtiski novērst inovācijas plaisu un īstenot Konkurētspējas kompasā izklāstītos horizontālos veicinošos faktorus[22]. Savukārt liela nozīme ir arī darba tirgus iestādēm. Kā norādīts Nodarbinātības komitejas atzinumā *EPSCO* padomes 2025. gada jūnija sanāksmei[23], darbvietu kvalitāte ietver tādas dimensijas kā *pienācīga izpeļņa un taisnīgs atalgojums, darba un karjeras drošība*, kā arī *prasmju attīstība* un *karjeras attīstība*. Tie ir savstarpēji atkarīgi elementi, kuri apvienojumā rada pozitīvu ciklu, kas ietver personīgu iespēcināšanu, ražīgumu un ekonomikas izaugsmi. *Droša un veselīga darba vide* apvienojumā ar *labbūtību darbavietā*, optimālu *darba laika režīmu*, *darba un privātās dzīves līdzsvaru* un *autonomiju darbvietā* ir pamats gan personīgai, gan

22 Šie horizontālie veicinošie faktori ietver normatīvās vides vienkāršošanu, sloga mazināšanu un ātruma un elastības sekmēšanu, pilnīgu vienotā tirgus apjomradīto priekšrocību izmantošanu, likvidējot šķēršļus, finansējumu, ko sniegs uzkrājumu un investīciju savienība un pārorientēts ES budžets, prasmju un kvalitatīvu darbvietu veicināšanu, vienlaikus nodrošinot sociālo taisnīgumu, un labāku politikas koordināciju ES un valstu līmenī.

23 Sk. Nodarbinātības komitejas atzinumu par tematu "Darbvietu kvalitātes dimensijas", kas 2025. gada jūnijā iesniegts Nodarbinātības, sociālās politikas, veselības un patērētāju tiesību aizsardzības padomei.

profesionālai izaugsmei, kā arī sekmīgām organizācijām. Tas var izrietēt, piemēram, no lielāka radošuma un pārskatatbildības, augstākas motivācijas un ražīguma un mazāka izdegšanas sindroma.

Piekļuve sociālajai aizsardzībai ir neatņemama darbvietu kvalitātes sastāvdaļa. Arī *kolektīva interešu pārstāvība un organizācija*, *dzimumu līdztiesība un vienlīdzīgas iespējas*, kā arī centieni veicināt pāreju no *nedeklarēta / nepietiekami nedeklarēta darba uz oficiālu nodarbinātību* ir būtiski taisnīga un iekļaujoša darba tirgus veicinoši faktori. Snieguma stiprināšana visās šajās darbvietu kvalitātes dimensijās ir būtiska, lai nodrošinātu, ka darbvietu radīšanā uzmanība tiek pievērsta ne vien kvantitātei, bet arī kvalitātei. Darbvietu kvalitāti ietekmē arī strukturālas pārmaiņas darba tirgū. Tās ietver pieaugošo darba digitalizāciju, ekonomikas zaļināšanu, darba līgumu un darba veidu attīstību, darba kultūras attīstību un plašākas sabiedrības vērtības un mērķus, piemēram, nediskriminēšanu un vienlīdzīgas iespējas.

Reālā alga atkal kāpj, bet vēl nav atguvusies no iepriekšējos gados novērotā krituma

Nominālais atalgojums uz vienu darba ņēmēju palielinājās par 5,1 % 2024. gadā un par 4,2 % 2025. gadā (prognoze)

Reālā alga palielinājās par 2,7 % 2024. gadā un palielinājās par 1,3 % 2025. gadā (prognoze)

Reālā bruto alga uz vienu darba ņēmēju
(gada izmaiņas, %; 2023., 2024. un 2025. g.)

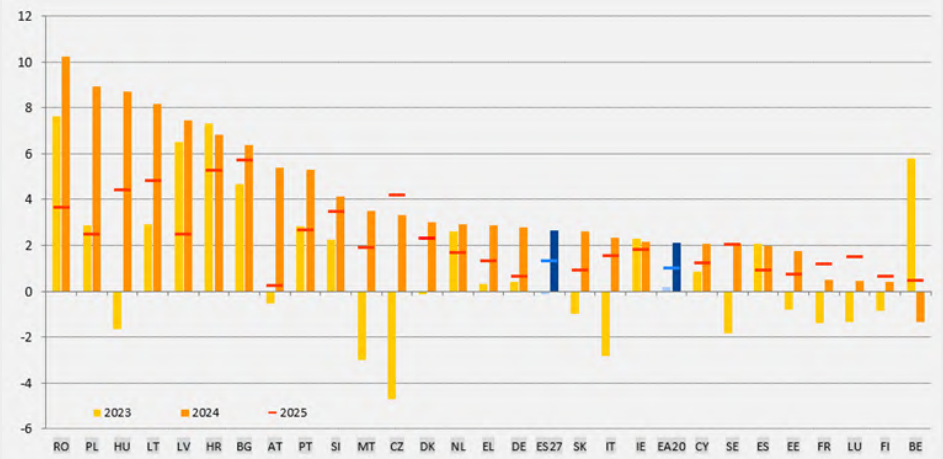

Avots: Eiropas Komisija, *AMECO* datubāze, nominālā bruto darba alga uz vienu darba ņēmēju [hwwdw]; deflators: Saskaņotais patēriņa cenu indekss [AMECO 5000 ZCPIH]. Kopējā nodarbinātība (iekšzemes jēdziens) [namq_10_a10_e]. Dati par 2025. gadu atspoguļo prognozes, kas aprēķinātas, pamatojoties uz Komisijas 2025. gada Eiropas pavasara ekonomikas prognozēm. Atjauninātie dati par bruto algu un atalgojumu uz vienu darbinieku [*AMECO* kods:hwwdw] saskaņā ar rudens prognozi 19. novembrī, kad bija iespējams veikt pēdējo atjauninājumu, vēl nebija pieejami.

Algu pieaugums ES 2024. gadā saglabājās stabils, tomēr dažādās dalībvalstīs tas ievērojami atšķīrās. Nominālās atlīdzības pieaugums vienam nodarbinātajam gadā bija 5,1 %, kas ir samazinājums salīdzinājumā ar 2023. gadā reģistrēto rekordaugsto līmeni (6,1 %). Reālās algas pieaugums 2024. gadā atjaunojās, sasniedzot 2,7 %. To galvenokārt veicināja inflācijas mazināšanās un izteikts nominālās algas pieaugums. Lielākajā daļā dalībvalstu reālā alga ir pārsniegusi pirmspandēmijas līmeni. Vairākās valstīs ar lielu ekonomiku (Vācijā, Francijā, Nīderlandē un Itālijā), ņemot vērā vājo ražīgumu un ekonomisko izaugsmi, reālās algas līmenis joprojām ir zemāks par šo līmeni. Līdz ar to vidējā reālā alga ES 2024. gadā joprojām bija nedaudz zemāka par pirmspandēmijas līmeni, bet tiek prognozēts, ka 2025. gadā tā šo līmeni pārsniegs. Tajā pašā laikā likumā noteiktās minimālās algas pieaugums lielākajā daļā dalībvalstu lielā mērā kompensē minimālās algas saņēmēju pirktspējas zudumu.

Valstīs, kurās ir ar koplīgumu saskaņota minimālā alga, algu pieaugums 2024. gadā veicināja pirktspējas pieaugumu, it īpaši zemu atalgotās darbvietās. Būtiski ir pareizi īstenot Direktīvu par adekvātām minimālajām algām[24], lai aizsargātu to darba ņēmēju pirktspēju, kuriem ir mazas algas, kā arī novērstu un apkarotu nabadzības riskus nodarbināto vidū, vienlaikus pastiprinot stimulus strādāt. Direktīvā ir iekļauti arī pasākumi, kuru mērķis ir veicināt koplīguma sarunas, kā arī uzlabot izpildes un pārraudzības mehānismus visās dalībvalstīs.

[24] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2022/2041 (2022. gada 19. oktobris) par adekvātām minimālajām algām Eiropas Savienībā (OV L 275, 25.10.2022., 33. lpp.).

Pienācīga izpeļņa ir būtiska darbvietu kvalitātes dimensija[25], tomēr gandrīz katrs divpadsmitais darba ņēmējs 2024. gadā saskārās ar nabadzības risku. Tas tā ir vēl jo vairāk attiecībā uz darba ņēmējiem, kuri strādā nestandarta darbu. To nodarbināto personu īpatsvars (vecumā no 18 līdz 64 gadiem), kuras saskaras ar nabadzības risku, 2024. gadā nedaudz samazinājās, nokrītoties līdz 8,2 %. Nestandarta nodarbinātības veidos strādājošie tika skarti vairāk, jo viņiem bieži vien ir zemāka gada izpeļņa un darba intensitāte. Piemēram, mājsaimniecībās ar augstu darba intensitāti nodarbinātu personu nabadzības īpatsvars bija mazāks par vienu trešdaļu salīdzinājumā ar mājsaimniecībām ar zemu darba intensitāti [26]. Turklāt nodarbinātu personu nabadzības rādītāji joprojām ir augstāki ārpus ES dzimušu personu, darba ņēmēju ar zemu izglītības līmeni un mājsaimniecību ar apgādājamiem bērniem vidū. Turklāt vīrieši biežāk nekā sievietes saskārās ar nabadzības risku strādājot. Papildus ekonomikas izaugsmei un spēcīgam darba tirgum gan minimālās algas direktīvas īstenošana, gan stingrāka Padomes 2019. gada Ieteikuma par darbinieku un pašnodarbināto personu piekļuvi sociālajai aizsardzībai īstenošana var palīdzēt risināt šīs problēmas.

---

25 Sk. Nodarbinātības komitejas atzinumu par tematu "Darbvietu kvalitātes dimensijas", kas 2025. gada jūnijā iesniegts Nodarbinātības, sociālās politikas, veselības un patērētāju tiesību aizsardzības padomei.

26 Nodarbināto nabadzības riska rādītāju definē kā tādu personu īpatsvaru (vecumā no 18 līdz 64 gadiem), kuras strādā (nodarbinātie vai pašnodarbinātie) un kuru mājsaimniecības ekvivalentie rīcībā esošie ienākumi ir zem nabadzības riska sliekšņa, kas noteikts 60 % apmērā no valsts mediānas (pēc sociālajiem pārvedumiem). Tā kā rādītāja pamatā ir kopējie mājsaimniecības ienākumi, to ietekmē arī mājsaimniecības sastāvs, citu mājsaimniecības locekļu nodarbinātības situācija, darba intensitāte (nostrādātās stundas) un citi ienākumu avoti, piemēram, sociālie pārvedumi, kā arī nodokļi. Šis rādītājs, tāpat kā citi monetārās nabadzības rādītāji, neatspoguļo reģionālās atšķirības dzīves dārdzībā.

To personu īpatsvars, kuras saskaras ar nabadzības risku strādājot, atšķiras atkarībā no darba līguma veida

Nodarbinātu personu nabadzības rādītāji pēc līguma veida (%, 2024. g.)

2024. gadā Eiropas Savienībā:

- 8,2 % no visiem darba ņēmējiem bija nabadzīgi strādājošie
- 12,9 % no nepilna darba laika darba ņēmējiem bija nabadzīgi strādājošie
- 13,3 % pagaidu darba ņēmēji bija nabadzīgi strādājošie

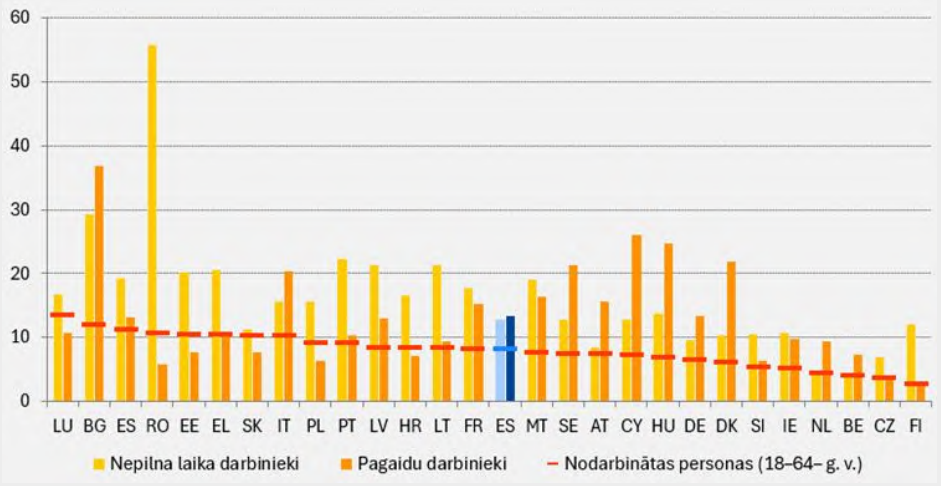

Piezīme. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz HR un provizoriski dati par LT.
Avots: Eurostat, [tespm070,] [ilc_iw05], [ilc_iw07] , *EU SILC*.

Elastīgas līgumattiecības var palīdzēt apmierināt darba tirgus prasības, taču tās var arī veicināt lielāku darba tirgus segmentāciju un pasliktināt darbvietu kvalitāti. Nestandarta darba veidi, piemēram, pagaidu un nepilna laika darbs, var nodrošināt lielāku elastību gan darba devējiem, gan darba ņēmējiem. Ja rādītāji attiecībā uz pāreju no viena darba veida uz citu ir pietiekami augsti, tie var kalpot arī kā "atspēriena punkts" ceļā uz stabilu nodarbinātību un labākiem darba apstākļiem. Tomēr dažos gadījumos tie ierobežo augšupēju mobilitāti, paildzina nestabilitāti un ir saistīti ar sliktiem darba apstākļiem, zemākiem ienākumiem un ierobežotu piekļuvi sociālajai aizsardzībai, mācībām un pārstāvībai [27]. Nodarbinātības līmeņa pieauguma kontekstā pagaidu darba ņēmēju īpatsvars visu darba ņēmēju vidū turpināja samazināties un 2024. gadā ES sasniedza 11,6 %. Atšķirības starp dalībvalstīm joprojām bija ievērojamas.

Neraugoties uz nelieliem uzlabojumiem, terminēti darba līgumi jauniešiem ir gandrīz trīs reizes izplatītāki, un sieviešu vidū tie ir izplatītāki nekā vīriešu vidū. Tāpat dažās dalībvalstīs ir salīdzinoši augsts pagaidu nodarbinātības īpatsvars un zems pārejas īpatsvars uz beztermiņa darba līgumiem. Tas norāda uz problēmām, kas saistītas ar nozīmi, kāda terminētam darba līgumam ir kā "atspēriena punktam" ceļā uz pastāvīgu nodarbinātību.

27 Sk. *Eurofound*, *"Labour market segmentation"*, Eiropas darba attiecību vārdnīca, 2019.

2024. gadā katrs otrais pagaidu darbinieks bija piespiedu kārtā nodarbināts pagaidu darbā – tie bija 6,4 % no visiem darbiniekiem. Īsāk sakot, piespiedu pagaidu nodarbinātība (vecuma grupā no 15 līdz 64 gadiem) joprojām ietekmē ievērojamu darbaspēka daļu, neraugoties uz to, ka kopš 2023. gada tā ir samazinājusies par 0,5 procentpunktiem. Starp dalībvalstīm ir ievērojamas atšķirības, un šis rādītājs atkal ir augstāks jauniešu un sieviešu vidū. Arī nepilna laika nodarbinātībā ir nebrīvprātīgs komponents, kas, neraugoties uz kopējo samazinājumu ES līmenī, dažās dalībvalstīs joprojām ir ievērojams. Aktīva darba tirgus politika un efektīvi nodarbinātības dienesti, kas veicina pāreju uz kvalitatīvākām darbvietām, stimuli darba devējiem pieņemt pastāvīgā darbā uz pilnu slodzi, vienlaikus nodrošinot pienācīgu piekļuvi sociālajai aizsardzībai un mācību iespējām, var palīdzēt samazināt darba tirgus segmentāciju un uzlabot darbvietu kvalitāti.

Piespiedu pagaidu darba izplatība ES ir ļoti atšķirīga, taču lielākajā daļā dalībvalstu šī parādība skar lielu daļu pagaidu darba ņēmēju

Terminētu darba līgumu īpatsvars 2024. gadā ES:

- 11,6 % no visiem darba ņēmējiem (20–64 g.)
- 33,3 % no gados jauniem darba ņēmējiem (15-29 g.)

Piespiedu pagaidu darbs 53,7 % no visiem pagaidu darba ņēmējiem (aptuveni 10,6 miljoni darba ņēmēju)

Piespiedu pagaidu darba ņēmēju īpatsvars, % no kopējā darba ņēmēju skaita un pagaidu darba ņēmēju skaita (20–64 g.) (%, 2024)

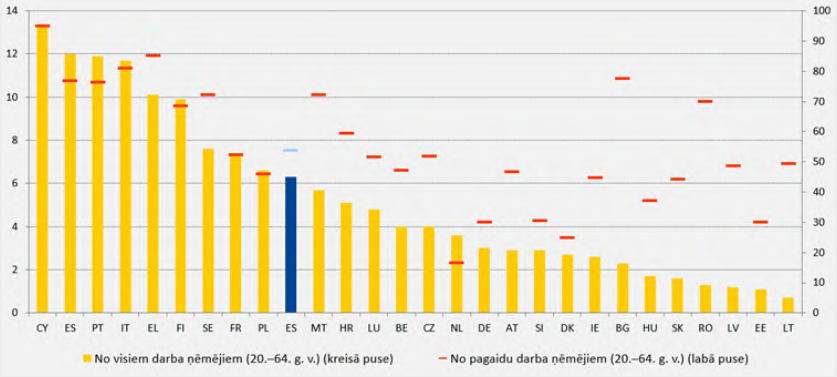

Piezīme. Definīcija atšķiras attiecībā uz ES un FR. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz BG. Dati ar zemu ticamību par EE, MT, AT un SI. Saistībā ar LV pozīcijā "Darbs bija pieejams tikai uz terminēta darba līguma pamata" un saistībā ar SK pozīcijā "Netika atrasts pastāvīgs darbs".pieejami tikai dati par darba ņēmējiem kopumā.
Avots: Eurostat [lfsa_etgar], ES darbaspēka apsekojums.

Digitālā pārveide transformē Eiropas darba tirgus, un desmitā daļa darba ņēmēju ES darbā izmanto ģeneratīvo mākslīgo intelektu [28]. Mākslīgais intelekts (MI) piedāvā spēcīgus instrumentus inovācijas veicināšanai, ražīguma palielināšanai un Eiropas globālās konkurētspējas stiprināšanai. Digitālās uzraudzības izmantošana darbā un algoritmiska darba procesu pārvaldība maina to, kā darbs tiek organizēts, koordinēts, uzraudzīts un pārvaldīts [29]. Ja MI un algoritmiskās pārvaldības sistēmas tiek atbildīgi izstrādātas un īstenotas, to izmantošana darbavietā var palielināt efektivitāti, racionalizēt pieņemšanu darbā, samazināt neobjektivitāti un uzlabot darbvietu kvalitāti [30]. Tomēr šie instrumenti ir atbilstoši jāpārvalda, lai pienācīgi kliedētu bažas par paaugstinātu darba spiedienu, pastāvīgu uzraudzību, iespējamu neobjektivitāti un datu aizsardzības riskiem darba ņēmējiem. Šajā sakarā MI aktā ir izklāstīts skaidrs, uz risku balstītu noteikumu kopums MI izstrādātājiem un ieviesējiem. Tie attiecas uz konkrētiem MI lietojumiem, garantējot drošību, pamattiesības un cilvēkcentrētu MI, vienlaikus stiprinot MI ieviešanu, investīcijas un inovāciju visā ES [31]. Turklāt MI pielietošanas stratēģijā, kas veicina MI ieviešanu 10 ES rūpniecības nozarēs un publiskajā sektorā, ir atzīts, cik svarīga ir atbildīga un lietderīga MI izmantošana darbavietā.

---

28 Sk. *Eurofound*, "*European Working Conditions Survey 2024:First findings*", Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2025.

29 2024. gadā 37 % ES darba ņēmēju tika digitāli uzraudzīti attiecībā uz darba laiku un 36 % – attiecībā uz ierašanos darbā / došanos prom. Turklāt apsekojumu dati liecina, ka 24 % ES darba ņēmēju darba laiks tiek piešķirts automātiski.

30 Sk. 2025. gada Eirobarometra aptauju.

31 Sk. Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/1689 (2024. gada 13. jūnijs), ar ko nosaka saskaņotas normas mākslīgā intelekta jomā.

Pareiza nodarbinātības statusa noteikšana un pārredzamības, taisnīguma, cilvēka virsvadības, drošības un pārskatatbildības veicināšana algoritmiskajā pārvaldībā ir būtiska platformu darbiniekiem un darbvietu kvalitātes uzlabošanai. Galvenā atsauce šajā saistībā ir Platformu darba direktīva [32]. Paredzams, ka 2025. gadā Eiropas Savienībā 43 miljoni darba ņēmēju strādās, izmantojot vienu vai vairākas digitālās darba platformas. Platformu darbs var piedāvāt elastību un papildu vai pat primāros ienākumus. Tas var arī samazināt šķēršļus jauniešu, migrantu vai personu ar invaliditāti ienākšanai darba tirgū. Tomēr platformu darbs ir saistīts arī ar nestabilitāti, zemiem ienākumiem, ierobežotu piekļuvi sociālajai aizsardzībai un problēmām, kas saistītas ar nepārredzamu algoritmisko pārvaldību. Turklāt, tā kā lielākā daļa darba, ko veic, izmantojot digitālās platformas, notiek tiešsaistē, pārrobežu darbplūsmas ir grūti izsekot un daudzos gadījumos tās tiek slēptas. Lielākā daļa cilvēku, kas Eiropas Savienībā strādā, izmantojot platformas, tiek uzskatīti par pašnodarbinātām personām, lai gan tiek lēsts, ka patiesībā šādi tiek nepareizi klasificēti līdz 5,5 miljoniem cilvēku [33].

Aptuveni 55 % platformu darbinieku pelna mazāk par minimālo algu. Lai uzlabotu darba apstākļus platformu darbā, 2024. gada decembrī stājās spēkā Platformu darba direktīva, un dalībvalstīm ir divi gadi laika, lai to transponētu valsts tiesību aktos. Direktīvā ir risināti tādi jautājumi kā nepareiza nodarbinātības statusa klasifikācija, algoritmiskā pārvaldība un pārredzamība saistībā ar pārrobežu darbu. Tās mērķis ir nodrošināt pienācīgus darba apstākļus un darbvietu kvalitāti platformu darbā, vienlaikus atbalstot ilgtspējīgu digitālo darba platformu izaugsmi ES.

---

[32] Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva par darba nosacījumu uzlabošanu platformu darbā. Sk.: Eiropadome, paziņojums presei "Platformu darba ņēmēji:Padome pieņem jaunus noteikumus ar mērķi uzlabot viņu darba apstākļus".

[33] Eiropas Komisija, Ietekmes novērtējuma kopsavilkuma ziņojums. Pavaddokuments dokumentam "Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva par darba nosacījumu uzlabošanu platformu darbā", 2021.

Digitālā inovācija paver iespējas produktīvākām un kvalitatīvākām darbvietām, taču tā var izraisīt arī darba intensifikāciju un padarīt neskaidras robežas ar privāto dzīvi. Piemēram, digitālās tehnoloģijas ir veicinājušas tāldarba pieaugumu. 2024. gadā aptuveni 20 % darbinieku vismaz kādu laiku strādāja no mājām. Saskaņā ar *Eurofound* 2025. gada apsekojumu [34] 2024. gadā vairāk nekā 50 % respondentu deva priekšroku darbam no mājām vairākas reizes nedēļā, savukārt 24 % pauda vēlmi strādāt tikai no mājām.

Darba laika modeļus var ietekmēt arī tehnoloģiju attīstība un ar tām saistītie tāldarba un hibrīddarba modeļi. Kopumā darba laika grafiki, kas atšķiras no parastā pilna laika darba un kas var negatīvi ietekmēt darbvietu kvalitāti, ES ir uzlabojušies. 2024. gadā 6,6 % no visiem nodarbinātajiem cilvēkiem (20–64 gadu vecuma grupā) strādāja ilgu darba laiku salīdzinājumā ar 7,1 % 2023. gadā. Tomēr to personu īpatsvars, kas strādā netipisku darba laiku, joprojām bija augsts, proti, 33,6 % no kopējā nodarbināto skaita (20–64 gadu vecuma grupā). Pēc bezrezultatīvajām Eiropas starpnozaru sociālo partneru sarunām par 2002. gada pamatnolīguma par tāldarbu atjaunināšanu, kā arī pēc Eiropas Parlamenta 2021. gada rezolūcijas par tiesībām būt bezsaistē [35] Eiropas Komisija rīkoja oficiālu divu posmu apspriešanos ar sociālajiem partneriem par tiesībām būt bezsaistē un tāldarbu.

Piekļuve pienācīgai sociālajai aizsardzībai neatkarīgi no līgumu veidiem un nodarbinātības statusa joprojām ir problemātiska, it īpaši attiecībā uz nestandarta nodarbinātībā iesaistītiem darba ņēmējiem un pašnodarbinātajiem. Vēl viena būtiska darba kvalitātes iezīme ir piekļuve sociālajai aizsardzībai. Astoņpadsmit dalībvalstīs tika novērotas formālā seguma nepilnības vismaz vienai nestandarta nodarbinātībā iesaistīto darba ņēmēju grupai, īpaši attiecībā uz bezdarba, slimības un maternitātes vai paternitātes pabalstiem. Pašnodarbināto personu seguma nepilnības tika konstatētas deviņpadsmit dalībvalstīs, un vislielākās tās bija attiecībā uz bezdarbu, nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām. Turklāt dažām darba ņēmēju vai pašnodarbināto personu grupām piekļuve ir tikai brīvprātīga (aktīvās izvēles shēmas), un dalībvalstīs šādas shēmas tiek izmantotas ļoti nevienmērīgi.

---

[34] *Eurofound*, publikācija "*Quality of life in the EU in 2024: Results from the Living and Working in the EU e-survey*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2025.

[35] Eiropas Parlaments, Eiropas Parlamenta 2021. gada 21. janvāra rezolūcija ar ieteikumiem Komisijai par tiesībām būt bezsaistē, 2021.

Aptuveni ceturtdaļā ES valstu nestandarta nodarbinātībā iesaistītiem darba ņēmējiem, kuriem nepieciešama sociālā aizsardzība, bija mazāka iespēja saņemt sociālos pabalstus nekā standarta nodarbinātībā iesaistītiem darba ņēmējiem. No visām grupām vismazākā iespēja saņemt sociālos pabalstus joprojām bija pašnodarbinātām personām. Monetārā nabadzība bija ievērojami izplatītāka pagaidu darba ņēmēju (13,4 %), nepilna laika darba ņēmēju (13,8 %) un pašnodarbināto (20,9 %) vidū salīdzinājumā ar pastāvīgajiem darbiniekiem (6,3 %). Lai novērstu atlikušās nepilnības aptvērumā un veicinātu pienācīgas un pārredzamas sistēmas, būtiski ir īstenot Padomes 2019. gada ieteikuma par darbinieku un pašnodarbināto personu piekļuvi sociālajai aizsardzībai.

Ir reģistrētas būtiskas reģionālas atšķirības *NEET* rādītājos dažādās ES daļās un dažādos dalībvalstu reģionos

***NEET* rādītājs** ES 2024. gadā bija **11,1 %**.

Augstāks **sievietēm (12,1 %)**, **kas dzimušas ārpus ES (18,4 %)** un **lauku apvidos**

***NEET* rādītāji** 2024. gadā:

- bija robežās no **4,4 % līdz 19,4 %** dažādās ES valstīs,

  bet svārstījās no **4,4 % līdz 34,4 %** dažādos reģionos (*NUTS* 2. līmeņa reģioni)

NEET rādītāju diapazons (15–29 gadu vecuma grupa) reģionālā līmenī (*NUTS* 2. līmeņa reģioni), dalījumā pa dalībvalstīm un dalībvalstu vidējiem rādītājiem, 2024. g.

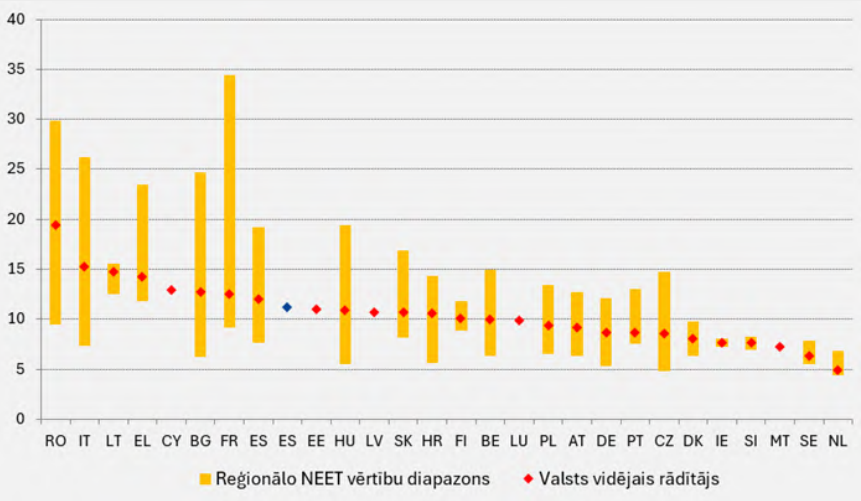

Piezīme. Reģionālie dati (*NUTS2*) nav pieejami par CY, EE, LV, LU un MT.
Avots: EMPL ĢD aprēķini; *Eurostat* [edat_lfse_22].

ES turpināja samazināties to jauniešu īpatsvars, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu. 2024. gadā tas samazinājās no 11,3 % līdz 11,1 %. Tomēr jauniešu *NEET* situācijā rādītājs (15–29 gadu vecuma grupa) joprojām ir augstāks sieviešu vidū nekā vīriešu vidū un ārpus ES dzimušo vidū salīdzinājumā ar attiecīgajā valstī dzimušajiem, kā arī lauku apvidos salīdzinājumā ar pilsētām, mazpilsētām un piepilsētām. Turpretī jauniešu (15–24 gadu vecuma grupa) bezdarba līmenis, kas kopš Covid-19 pandēmijas bija stabili samazinājies, 2024. gadā nedaudz palielinājās līdz 14,9 % (un līdz 11,4 % vecuma grupā no 15 līdz 29 gadiem) un joprojām ir vairāk nekā divas reizes augstāks nekā vispārējais bezdarba līmenis. Tas ir īpaši augsts arī to jauniešu vidū, kuriem ir zemāks kvalifikācijas līmenis, un to jauniešu vidū, kuri dzimuši ārpus ES. Neseno PIA un augstskolu absolventu (20–34 gadu vecuma grupa) nodarbinātības līmenis 2024. gadā ES samazinājās (attiecīgi līdz 80,0 % un 86,7 %); tas, iespējams, liecina par lielākām grūtībām ienākt darba tirgū. Situācija liecina, ka ir jāturpina rīkoties, lai risinātu strukturālas problēmas, kas kavē jauniešu ienākšanu darba tirgū, ņemot vērā zaudēto potenciālu un ilgtermiņa riskus karjeras izredzēm. Pastiprinātā Garantija jauniešiem atbalsta jauniešus *NEET* situācijā, lai četros mēnešos pēc darba zaudēšanas vai formālās izglītības beigšanas nodrošinātu kvalitatīvas nodarbinātības, tālākizglītības, māceklības vai stažēšanās iespējas [36].

Ilgāks darba mūžs veicina aktīvas vecumdienas, mazina darbaspēka un prasmju trūkumu un palielina spēju saglabāt spēcīgas sociālās aizsardzības sistēmas. 2024. gadā 55–64 gadus vecu cilvēku nodarbinātības līmenis palielinājās līdz 65,2 %. Starp dalībvalstīm joprojām pastāv ievērojamas atšķirības. Tiek prognozēts, ka no 2030. gada ES darbspējas vecuma iedzīvotāju skaits līdz 2050. gadam ik gadu samazināsies par 1,2 miljoniem. Tiek lēsts, ka vecumatkarības koeficients palielināsies no 36 % 2022. gadā līdz 55 % 2050. gadā un līdz 59 % 2070. gadā. Svarīgi faktori ir priekšlaicīgas pensionēšanās iespējas, pensiju stimuli, veselības problēmas un tādi apstākļi kā neelastīgas darbvietas un diskriminācija vecuma dēļ. Attiecībā uz pirmo minēto faktoru nesen pieņemtās papildpensiju tiesību aktu paketes mērķis ir palielināt dalību un uzkrājumus arodpensiju un privāto pensiju shēmās un uzlabot pensiju fondu devumu inovatīvu un produktīvu ieguldījumu finansēšanā.

---

[36] Padomes Ieteikums (2020. gada 30. oktobris) "Tilts uz nodarbinātību – Garantijas jauniešiem pastiprināšana" un ar ko aizstāj Padomes 2013. gada 22. aprīļa Ieteikumu par garantijas jauniešiem izveidi (2020/C 372/01) (OV C 372, 4.11.2020., 1. lpp.).

Vecāka gadagājuma sievietes biežāk nekā vīrieši bija ekonomiski neaktīvas, bieži vien priekšlaicīgas pensionēšanās, ilgstošas prombūtnes dēļ, ko izraisīja aprūpes pienākumi, un dzimumu stereotipu negatīvās ietekmes dēļ, kas uzkrājas darba dzīves laikā. Neraugoties uz pēdējo desmit gadu laikā panākto progresu, ievērojamu daļu (28,1 %) no ekonomiski neaktīvajiem darbspējas vecuma iedzīvotājiem veido cilvēki vecumā no 55 līdz 64 gadiem. Lai risinātu šīs problēmas, ir vajadzīgs visaptverošs politikas pasākumu kopums, kas cita starpā ietver pensiju reformas, aktivizēšanas un apmācības iniciatīvas. ES ir veikusi pasākumus, piemēram, pieņēmusi Direktīvu 2000/78/EK [37], lai apkarotu diskrimināciju nodarbinātības jomā, un izstrādājusi demogrāfijas rīkkopu. Turklāt 2025. gada jūnijā Padome aicināja dalībvalstis un Komisiju veikt pasākumus, lai palīdzētu vecāka gadagājuma cilvēkiem palikt aktīviem un pilnībā izmantot savu potenciālu darba tirgū un sabiedrībā [38]. Ņemot vērā pašreizējās un prognozētās demogrāfiskās norises un ievērojamo prasmju un darbaspēka trūkumu, vecāka gadagājuma darba ņēmēju potenciāla izmantošana ir būtiska, lai atbalstītu ES izaugsmes potenciālu un sociālo modeli.

Lai novērstu joprojām noturīgo nevienlīdzību darba tirgū, ir jāpieliek lielākas pūles, lai risinātu vēl aizvien pastāvošās dzimumu nodarbinātības un darba samaksas atšķirības problēmu. Ņemot vērā to, ka sievietes biežāk strādā nepilna laika darbu, šī atšķirība palielinās vēl vairāk. Dzimumu nodarbinātības atšķirība ES pēdējos gados ir nedaudz samazinājusies, un tas atspoguļo lielāku sieviešu nodarbinātības izaugsmi. Tomēr atšķirība joprojām ir ievērojama (10,0 procentpunkti 2024. gadā). Ir lielas atšķirības starp dalībvalstīm un reģioniem, un tas liecina, ka dažās ES daļās šī problēma jārisina steidzamāk. Lielākas nodarbinātības atšķirības ir arī sievietēm ar bērniem, kas arī veicina īpaši augstu nabadzības risku vientuļo māšu vidū. Šīs atšķirības ir jo īpaši svarīgas saistībā ar darbaspēka un prasmju trūkumu un sabiedrības novecošanu.

---

37 Padomes Direktīva 2000/78/EK (2000. gada 27. novembris), ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju (OV L 303, 2.12.2000., 16.–22. lpp.).

38 Padomes secinājum par atbalstu vecāka gadagājuma cilvēkiem, lai viņi varētu pilnībā izmantot savu potenciālu darba tirgū un sabiedrībā.

ES vīriešu un sieviešu darba samaksas atšķirība ir ievērojama, proti, 12,0 % (2023. gadā). Pēdējo desmit gadu laikā tā ir samazinājusies par 4 procentpunktiem. Darba samaksas atšķirību cēloņi ir atšķirības starp dzimumiem saimnieciskajā darbībā un profesijās, nepietiekama sieviešu pārstāvība vadošos amatos, pārmērīga sieviešu pārstāvība nepilna laika un nepastāvīgā nodarbinātībā, grūtības saskaņot darbu ar aprūpes pienākumiem, kā arī diskriminācija un nepārredzamas algu struktūras. Šīs ienākumu atšķirības rada arī būtiskas atšķirības starp dzimumiem pensiju ziņā vēlākā dzīves posmā.

Saskaņā ar ES Dzimumu līdztiesības stratēģiju 2020.–2025. gadam pastāv iespējas veikt ilgtspējīgus politikas pasākumus, lai novērstu šķēršļus sieviešu dalībai darba tirgū [39]. To varētu arī darīt, uzlabojot kvalitatīvas un cenas ziņā pieejamas pirmsskolas izglītības un aprūpes un ilgtermiņa aprūpes nodrošināšanu un piekļuvi tai. Turklāt mērķtiecīgas nodokļu sistēmas reformas varētu radīt labākus stimulus sievietēm iesaistīties darba tirgū. Šādas darbības atbilstu Padomes ieteikumiem par pirmsskolas izglītību un aprūpi (arī pārskatītajiem Barselonas mērķrādītājiem) un par piekļuvi cenas ziņā pieejamai un kvalitatīvai ilgtermiņa aprūpei [40].

Novēršot šķēršļus ārpus ES dzimušu cilvēku integrācijai darba tirgū, var palīdzēt mazināt darbaspēka un prasmju trūkumu, risināt demogrāfisko pārmaiņu problēmu un veicināt sociālo kohēziju. Cilvēki, kas dzimuši ārpus ES, veido vairāk nekā vienu desmito daļu no ES darbaspēka. Tomēr viņu ekonomiskās aktivitātes līmenis un nodarbinātības līmenis joprojām ir zemāks nekā citās grupās. Tādējādi aptuveni 7,4 miljoni no viņiem darbspējas vecumā nav daļa no ES darbaspēka. Tas tā ir, neraugoties uz pastāvošo darbaspēka deficītu. Šis nepietiekamais nodarbinātības līmenis šajā iedzīvotāju grupā ir saistīts ar vairākiem šķēršļiem, kas saistīti ar viņu statusu darba tirgū un sociālo integrāciju. To vidū ir zems izglītības līmenis un vāja valodas prasme, diskriminācija, kā arī slikts veselības stāvoklis. Migrantiem ar terciāro izglītību (aptuveni trešdaļai no viņiem) ir labākas nodarbinātības izredzes, tomēr grūtības ar viņu kvalifikāciju atzīšanu joprojām ir būtisks šķērslis, kas bieži vien liek viņiem strādāt mazāk kvalificētu darbu. Migrantu integrācijas darba tirgū palielināšana var palīdzēt novērst darbaspēka trūkumu aprūpes nozarē.

---

39 "Savienība, kurā valda līdztiesība:dzimumu līdztiesības stratēģija 2020.–2025. gadam" (COM(2020) 152 final).

40 Padomes Ieteikums (2022. gada 8. decembris) par pirmsskolas izglītību un aprūpi: Barselonas mērķrādītāji 2030. gadam, 2022/C 484/01 (OV C 484, 20.12.2022., 1.–12. lpp.) un Padomes Ieteikums (2022. gada 8. decembris) par piekļuvi cenas ziņā pieejamai un kvalitatīvai ilgtermiņa aprūpei, 2022/C 476/01 (OV C 476, 15.12.2022., 1.–11. lpp.).

Pēdējā gadu desmitā pieaug nevienlīdzība izglītības jomā – salīdzinoši pasliktinājies pamatprasmju līmenis nelabvēlīgā situācijā esošu skolēnu vidū

Samazinājies **to skolēnu īpatsvars, kuriem ir labi rezultāti un kuri nāk no nelabvēlīgas vides**:

- **no 21,1 %** 2015. gadā
- un **20,8 %** 2018. gadā
- līdz **16,3 %** 2022. gadā

salīdzinājumā ar **59,0 % to skolēnu vidū, kas nāk no labvēlīgākas vides**

Pēdējā gadu desmitā **gandrīz visās dalībvalstīs situācija ir pasliktinājusies**

Starp ES valstīm joprojām pastāv **lielas atšķirības**

Tādu 15 gadus vecu jauniešu īpatsvars, kuri nāk no nelabvēlīgas sociālekonomiskās vides un kuriem ir labas sekmes lasīšanā, matemātikā vai dabaszinātnēs (2022., 2018. un 2015. g.)

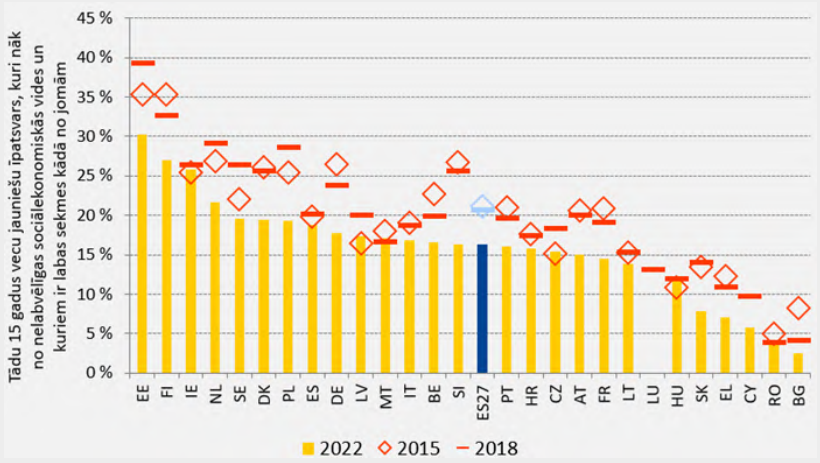

Piezīme. Interpretējot 2022. gada datus par DK, IE, LV un NL, ir jāievēro piesardzība, jo šīs valstis nav ievērojušas vienu vai vairākus *PISA* izlases veidošanas standartus. LU piedalījās tikai 2018. gada *PISA*.
Avots: Eiropas Komisija, Izglītības un apmācības pārskats (2025).

Straujā pamatprasmju apguves pasliktināšanās skolēnu vidū liecina, ka ir steidzami jārīkojas mūsu izglītības un apmācības sistēmās, lai novērstu šo negatīvo tendenci. Pamatojoties uz 2022. gada *PISA*, par strauju skolēnu pamatprasmju pasliktināšanos liecina ievērojams nesekmīgo skolēnu īpatsvara pieaugums (29,5 % salīdzinājumā ar 22,9 % 2018. gadā matemātikā). Dati liecina arī par to, ka matemātikā ir samazinājies to skolēnu īpatsvars, kuriem ir vislabākie rezultāti (7,9 % salīdzinājumā ar 11 % 2018. gadā). Turklāt 2022. gadā tikai 16,3 % skolēnu no nelabvēlīgas sociālekonomiskās vides bija labi pamatprasmju rādītāji [41] salīdzinājumā ar 59,0 % skolēnu no labvēlīgas vides. Pamatprasmju trūkums ir būtisks šķērslis prasmju pilnveidei turpmākajā dzīvē un kavē ražīguma pieaugumu.

41 Sasniegts vismaz 4. līmenis pēc ESAO *PISA* skalas lasīšanā, matemātikā vai dabaszinātnēs.

Zems skolēnu digitālās pratības, tai skaitā MI pratības, un pilsonisko kompetenču līmenis rada bažas, īpaši saistībā ar arvien biežāk sastopamo informācijas manipulāciju un dezinformāciju. Tikai 63 % skolēnu ir pienācīgas zināšanas par pilsoniskumu (2022. gada *ICCS*), un 43 % trūkst digitālo pamatprasmju (2023. gada *ICILS*) [42]. Vājas digitālās prasmes mazina izglītojamo spēju attīstīties digitālajā laikmetā, orientēties tehnoloģiskajās pārmaiņās, neļauties dezinformācijas ietekmei un droši iesaistīties jauno tehnoloģiju, piemēram, mākslīgā intelekta, izmantošanā. Digitālās prasmes ir būtiskas arī digitālajai labbūtībai, jo tās palīdz izglītojamajiem veidot veselīgākas un līdzsvarotākas attiecības ar tehnoloģijām. Lai uzlabotu jauniešu un skolotāju digitālās prasmes, Komisija īsteno Digitālās izglītības rīcības plānu 2021.–2027. gadam un pašlaik gatavo ceļvedi par digitālās izglītības un prasmju nākotni. Prasmju savienības ietvaros Komisija uzsāka Pamatprasmju rīcības plānu [43] ar plašu iniciatīvu klāstu, kuru mērķis ir novērst pamatprasmju trūkumu.

Pozitīvi ir tas, ka ir samazinājusies priekšlaicīga izglītības un mācību pamešana un ir paaugstinājies terciārās izglītības iegūšanas līmenis. Līdz 2024. gadam, salīdzinot ar 2002. gadu, priekšlaicīgas izglītības un mācību pamešanas rādītājs ES samazinājās gandrīz uz pusi (9,4 % 18–24 gadus vecu jauniešu vidū). Tomēr 3,1 miljons gados jaunu pieaugušo joprojām iegūst tikai pamatizglītības otrā posma izglītību vai par to zemāka līmeņa izglītību, un šajā grupā ir nesamērīgi daudz personu ar invaliditāti, trešo valstu valstspiederīgo un romu. Rezultātā samazinās nodarbinātības līmenis un līdzdalība tālākizglītībā. Tas apdraud personu spēju pilnībā īstenot savu potenciālu. Tas laika gaitā nozīmē arī lielākus saistītos publiskos izdevumus un mazākus publiskos ieņēmumus. Diploms profesionālajā izglītībā un apmācībā (PIA) vai augstākās izglītības diploms var ievērojami uzlabot cilvēku izredzes darba tirgū. PIA jomā tas jo īpaši attiecināms uz neseniem absolventiem, kuri ir piedalījušies darba vidē balstītās mācībās. Savienībā ir ievērojami palielinājies to jauniešu skaits, kuriem ir terciārā izglītība (no 36,5 % līdz 44,1 % vecuma grupā no 25 līdz 34 gadiem laikposmā no 2015. līdz 2023. gadam); to veicinājusi plašāka piekļuve universitātēm, augošs pieprasījums pēc augstām prasmēm darba tirgū, zemāks bezdarba risks un lielākas peļņas perspektīvas.

---

[42] Eiropas Komisija, *"Education and Training Monitor 2025 – Comparative report"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

[43] Komisijas paziņojums par Pamatprasmju rīcības plānu (COM(2025) 88 final, 5.3.2025.

Joprojām trūkst absolventu ar prasmēm, kas nepieciešamas darbam stratēģiskās nozarēs. Precīzāk, joprojām trūkst prasmju konkrētās jomās, piemēram, zinātnē, tehnoloģijā, inženierzinātnēs un matemātikā (*STEM*). Šīs prasmes ir īpaši vajadzīgas sekmīgai zaļās pārkārtošanās norisei un citās stratēģiskās nozarēs, piemēram, drošības un kiberdrošības, aizsardzības un kosmosa, mākslīgā intelekta, tīro tehnoloģiju, progresīvās ražošanas, biotehnoloģiju un veselības aprūpes nozarēs. Turklāt tām ir būtiska nozīme ES tehnoloģiskajā suverenitātē, arī tās digitālajā līderībā. Ņemot vērā šo kontekstu, Komisija ierosināja ES mērķrādītājus 2030. gadam, proti, panākt, ka terciārajā izglītībā un sākotnējā vidējā līmeņa PIA attiecīgi vismaz 32 % un 45 % studentu ir uzņemti studijās *STEM* jomās. Prasmju savienības ietvaros *STEM* izglītības stratēģiskā plāna [44] mērķis ir veicināt uzņemšanu, atbalstīt prasmju pilnveidi un mazināt dzimumu atšķirības *STEM* jomā. Turklāt gaidāmās ES profesionālās izglītības un apmācības stratēģijas mērķis ir padarīt PIA pievilcīgāku, iekļaujošāku un reaģētspējīgāku. Visbeidzot, Eiropas Māceklību alianse palīdz attīstīt meiteņu un sieviešu māceklību *STEM* jomās, lai viņas piesaistītu *STEM* studijām un noturētu darba tirgū.

Pieaugušo rakstpratība pēdējo desmit gadu laikā ir samazinājusies, īpaši valstīs ar zemu līdzdalības līmeni pieaugušo izglītībā

2023. gadā **katram piektajam pieaugušajam** bija **vāja rakstpratība un rēķinpratība**

Rakstpratība vidēji **samazinājās**, bet **rēķinpratības līmenis kopumā** saglabājās **stabils**

Valstīs, kurās ir **zemāka līdzdalība pieaugušo izglītībā**, **ievērojami samazinājusies rakstpratība un rēķinpratība**

Rakstpratības un rēķinpratības rādītāju izmaiņas pieaugušo vidū (16–65 gadu vecuma grupā) laikposmā no 2013. līdz 2023. gadam (procentpunkti, kreisā ass) un dalība pieaugušo izglītībā (% no pieaugušajiem, labā ass)

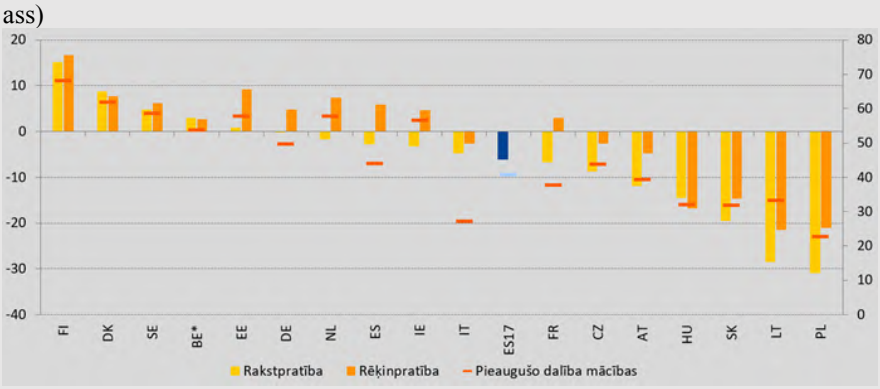

Piezīme. Dati par dalību izglītībā un apmācībā ir īpašs izraksts, kas saskaņots ar *AES* un ES darbaspēka apsekojumā sniegto definīciju; BE dati attiecas tikai uz Flandriju.

Avots: ESAO apsekojums par pieaugušo prasmēm (2023).

[44] Komisijas paziņojums "*STEM* izglītības stratēģiskais plāns: konkurētspējai un inovācijai nepieciešamās prasmes, COM(2025) 89 final, 5.3.2025.

2023. gadā aptuveni katrs piektais pieaugušais ES tika uzskatīts par tādu, kam ir vāja gan rakstpratība, gan rēķinpratība [45]. Būtisks pieaugušo rakstpratības un rēķinpratības samazinājums tika reģistrēts tieši valstīs ar zemākiem dalības rādītājiem pieaugušo izglītībā. Lielas atšķirības ir reģistrētas attiecībā uz dalību pieaugušo izglītībā arī pa iedzīvotāju grupām (augstprasmīgiem un mazprasmīgiem darba ņēmējiem vai nodarbinātām personām un bezdarbniekiem un ekonomiski neaktīviem darba ņēmējiem), kā arī pa profesijām [46]. Dažādu grupu atšķirīgais līdzdalības līmenis liecina par pastāvīgiem šķēršļiem. Personīgo mācību budžeti, piemēram, individuālie mācību konti (*ILA*) [47], ir svarīgi, lai stimulētu pieprasījumu pēc mācībām. Lai stiprinātu mācīšanās iespējas, prasmju savienība ietver tādas iniciatīvas kā *ILA*, mikrokvalifikācijas paplašināšana [48] un inovatīvas kopienas mācību telpas, īpaši mazprasmīgiem darba ņēmējiem. Kopumā prasmju savienība piedāvā plašu pieeju pieaugušo līdzdalības līmeņa paaugstināšanai un ES darbaspēka nodrošināšanai ar nākotnē vajadzīgajām prasmēm.

Lai novērstu nepilnības, uzlabotu ražīgumu, konkurētspēju un sociālo kohēziju, ir būtiski veicināt pieaugušo dalību mācībās. Pieaugušo izglītības apsekojuma (*AES*) dati par 2022. gadu liecina, ka dalība pieaugušo izglītībā pēdējos 12 mēnešos (izņemot uzraudzītu apmācību darbavietā [49]) ES ir nedaudz palielinājusies: no 37,4 % 2016. gadā līdz 39,5 % 2022. gadā. Darbaspēka apsekojuma (*LFS*) dati liecina par turpmāku iespējamu pieaugumu laikposmā no 2022. līdz 2024. gadam. Tomēr, ņemot vērā lielās pārmaiņas, ar kurām saskaras Eiropa, līmenis joprojām ir pārāk zems un atšķirības starp dalībvalstīm joprojām ir pārāk lielas.

---

45 Sk.: ESAO, "*Do Adults Have the Skills They Need to Thrive in a Changing World?: Survey of Adult Skills 2023*" *OECD Skills Studies*, *OECD Publishing*, *Paris*, 2024.

46 2022. gadā mācību pasākumos piedalījās 60,9 % vadītāju, speciālistu, tehniķu un saistīto profesionāļu, turpretī daudz mazāka līdzdalība tika reģistrēta ierēdņu, fizisku un vienkāršu profesiju pārstāvju vidū.

47 Sk. Padomes Ieteikumu par individuālajiem mācību kontiem, 2022. gada maijs.

48 Sk. Padomes Ieteikumu par Eiropas pieeju mikroapliecinājumiem mūžizglītībā un nodarbināmībā, 2022. gada jūnijs.

49 Šie skaitļi ir iegūti no īpaša *AES* izvilkuma (izņemot datus par uzraudzītu apmācību darbavietā), ko izmanto progresa uzraudzībai attiecībā uz 2030. gada pieaugušo izglītības mērķrādītāju (sk. arī 2. pielikumu).

2024. gadā ES būtiski pieauga mājsaimniecību ienākumu līmenis un nedaudz samazinājās nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto personu īpatsvars, bet attiecībā uz pēdējo minēto rādītāju nav skaidru augšupējas konverģences pazīmju. Reālo mājsaimniecību izmantojamo bruto ienākumu (MIBI) indekss uz vienu iedzīvotāju (2008. gads = 100) ES līmenī 2024. gadā ievērojami palielinājās, sasniedzot 141,3 punktu, t. i., par 2,5 punktiem vairāk nekā 2023. gadā; to galvenokārt noteica darba ņēmēju atalgojuma pieaugums. Tas ir lielākais pieaugums kopš 2021.–2022. gada, un tas turpinājās arī 2025. gada pirmajā pusē. Kopējais nabadzības vai sociālās atstumtības riskam (*AROPE*) pakļauto personu skaits salīdzinājumā ar 2019. gadu samazinājās par aptuveni 2,9 miljoniem (iepretim 2030. gada mērķrādītājam panākt šī skaita samazinājumu vismaz par 15 miljoniem). Tas nozīmē, ka 2024. gadā katrs piektais ES iedzīvotājs joprojām bija pakļauts nabadzības vai sociālās atstumtības riskam. Nabadzības riski dažādās iedzīvotāju grupās ir atšķirīgi, un tie vairāk skar bērnus, vecāka gadagājuma cilvēkus, personas ar invaliditāti, mazprasmīgus cilvēkus, ārpus ES dzimušus cilvēkus un romus. Neviendabīgums saglabājās arī starp dalībvalstīm un to iekšienē (gan starp reģioniem, gan starp lauku un pilsētu teritorijām). Bezdarbs joprojām ir viens no galvenajiem nabadzības cēloņiem, savukārt sociālie pabalsti nesasniedz visas mājsaimniecības, kurām tie ir vajadzīgi.

Nabadzības vai sociālās atstumtības rādītāji ievērojami atšķiras atkarībā no sociāldemogrāfiskajām iezīmēm

Piektā daļa iedzīvotāju un **ceturtā daļa** bērnu ir **pakļauti nabadzības vai sociālās atstumtības riskam** ES 2024. gadā

Papildus bērniem vairāk skarti ir arī **vecāka gadagājuma cilvēki**, **bezdarbnieki**, **mazprasmīgi darba ņēmēji**, **personas ar invaliditāti**, **ārpus ES dzimušas personas** un **romi**

Nabadzības vai sociālās atstumtības riska (*AROPE*) rādītāji atkarībā no sociāldemogrāfiskajām iezīmēm (%), ES, 2024.

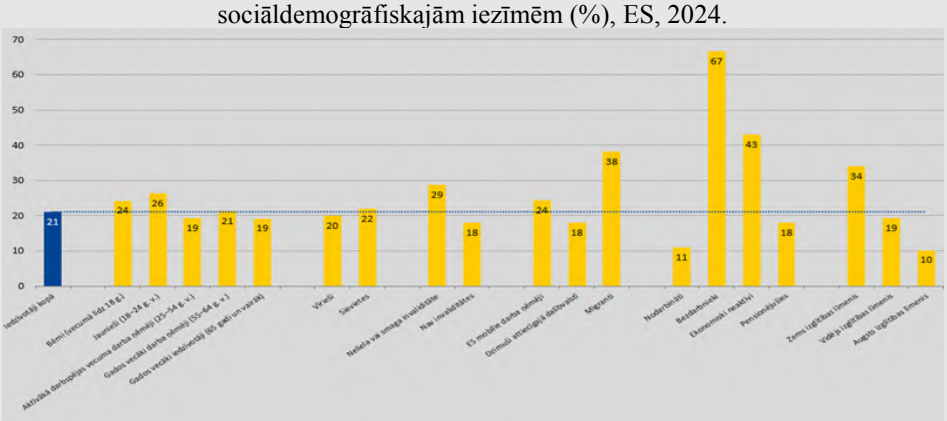

Piezīmes. 2024. gada vērtības attiecas uz 2023. gada ienākumiem visās dalībvalstīs. Definīcija atšķiras attiecībā uz to personu *AROPE* rādītāju, kuras ir jaunākas par 65 gadiem un vecākas par 65 gadiem, jo pēdējais minētais rādītājs neietver ļoti zemas darba intensitātes komponentu.
Avots: Eurostat [ilc_peps01n] [ilc_peps06n] [ilc_peps02n] [ilc_peps04n] [hlth_dpe010].

Neraugoties uz nesenajiem uzlabojumiem, gandrīz visās dalībvalstīs minimālā ienākuma atbalsts nav pietiekams, lai palīdzētu cilvēkiem izkļūt no nabadzības. Tiek lēsts, ka sociālās aizsardzības pabalstu izdevumi 2024. gadā reālā izteiksmē ir palielinājušies gandrīz visās dalībvalstīs. Nesen ir ierosinātas reformas, kuru mērķis ir palielināt minimālā ienākuma pabalstu nozīmi, atbalstot saņēmējus, lai tie varētu piedalīties aktīvos darba tirgus politikas pasākumos (ADTP) un aktīvi meklēt darbu. Tomēr joprojām pastāv seguma nepietiekamība, un 2024. gadā Eiropas Savienībā to cilvēku īpatsvars, kuri pakļauti nabadzības riskam, dzīvo (gandrīz) nenodarbinātās mājsaimniecībās un saņēma sociālos pabalstus, bija stabils, proti, 83,1 %. Tajā pašā laikā sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekme uz nabadzības mazināšanu ES 2024. gadā vidēji nedaudz samazinājās (atspoguļojot sociālās aizsardzības izdevumu samazināšanos reālā izteiksmē 2023. gadā), un dažās dalībvalstīs ar augstu līmeni tā samazinājās ievērojami. Enerģētiskā nabadzība (mērot to ar rādītāju "to personu īpatsvars, kuras nespēj uzturēt savu mājokli pietiekami siltu") 2024. gadā pirmo reizi kopš 2022. gada samazinājās, atspoguļojot vairāku faktoru kombināciju, kas cita starpā ietver gāzes un elektroenerģijas mazumtirdzniecības cenu kritumu, energoefektivitātes pasākumu kombināciju, kā arī citus atbalsta pasākumus. Tomēr tā joprojām bija ievērojami augstāka cilvēkiem, kuri saskaras ar nabadzības vai sociālās atstumtības risku. Lai ņemtu vērā ietekmi uz nabadzības riskiem un ienākumu nevienlīdzību un nodrošinātu informāciju politikas veidošanas procesā *ex ante*, īpaši svarīga joprojām ir reformu un investīciju distributīvās ietekmes novērtēšana.

To bērnu īpatsvars, kuriem draud nabadzība vai sociālā atstumtība, ES nedaudz samazinājās, bet joprojām bija lielāks nekā iedzīvotājiem kopumā. Nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto bērnu (0–17 gadu vecuma grupa) skaits samazinājās no 19,96 miljoniem 2023. gadā līdz 19,52 miljoniem 2024. gadā (24,2 % vidēji ES). 2024. gads ir otrais gads pēc kārtas, kad absolūtos skaitļos samazinās bērnu nabadzība, tomēr tā joprojām ir par 3,2 procentpunktiem lielāka nekā visiem iedzīvotājiem kopumā. Kopumā 2024. gadā gandrīz katrs ceturtais bērns ES bija pakļauts nabadzības vai sociālās atstumtības riskam. Bērnu paglābšana no nabadzības un sociālās atstumtības ir būtiska, lai palīdzētu viņiem pilnībā īstenot savu potenciālu sabiedrībā un darba tirgū un pārtrauktu nabadzības nodošanu no paaudzes paaudzē. Lai risinātu šo problēmu, ir svarīgi visās dalībvalstīs īstenot Eiropas Garantiju bērniem[50].

[50] Padomes Ieteikums (ES) 2021/1004 (2021. gada 14. jūnijs), ar ko izveido Eiropas Garantiju bērniem (OV L 223, 22.6.2021., 14.–23. lpp.).

2024. gadā ES turpināja samazināties to gados vecāku cilvēku (65 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju grupa) īpatsvars, kuriem draud nabadzība vai sociālā atstumtība. Tomēr situācija dažādās dalībvalstīs joprojām ir ļoti atšķirīga. Samazinājumu līdz 19,4 % noteica uzlabojums attiecībā uz sievietēm (kuras tomēr joprojām ir pakļautas ievērojami lielākam riskam nekā vīrieši). Samazinājums atspoguļo arī mazāku monetāro nabadzību un smagu materiālo vai sociālo nenodrošinātību vecāka gadagājuma cilvēku vidū. Kopējais pensijas ienākumu aizvietojuma rādītājs ES līmenī 2024. gadā saglabājās stabils. Tomēr dalībvalstīs situācija attiecībā uz nabadzību vecumdienās un ienākumu aizvietojumu joprojām bija ļoti atšķirīga. Dažās valstīs 65 gadus vecu un vecāku cilvēku ienākumu nabadzības risks bija pat divas reizes lielāks nekā darbspējas vecuma iedzīvotājiem.

Mājsaimniecības, ko skar nabadzība, ievērojamu daļu sava izmantojamā ienākuma novirza mājokļa izdevumu segšanai, un šajā aspektā starp dalībvalstīm pastāv lielas atšķirības

2024. gadā **vairāk nekā trešdaļā dalībvalstu** mājsaimniecības mājokļa izmaksām tērēja **aptuveni vai vairāk par piekto daļu no sava izmantojamā ienākuma**

Gandrīz visās dalībvalstīs **mājsaimniecības, kuras saskaras ar nabadzības risku, divas reizes biežāk izjuta pārmērīgu mājokļa izmaksu slogu**

Mājokļa izmaksu daļa mājsaimniecību izmantojamajā ienākumā, 2024. gads (%)

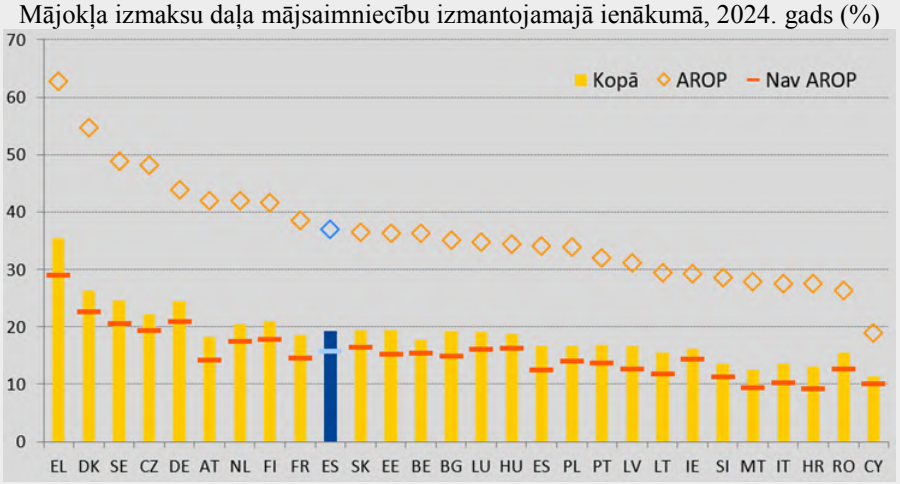

Piezīme. Provizoriski dati par LT.

Avots: *Eurostat* [ilc_mded01], *EU SILC*.

Būtiska problēma joprojām ir mājokļu pieejamība cenas ziņā, kas nesamērīgi ietekmē nabadzības riskam pakļautās personas. Pēdējos desmit gados mājokļu cenas ES ir pieaugušas par aptuveni 10 % straujāk nekā vidēji ienākumi, un tādējādi ir samazinājusies to pieejamība cenas ziņā [51]. Tomēr starp dalībvalstīm un reģioniem / lielajiem pilsētu centriem pastāv ievērojamas atšķirības. 8,2 % ES iedzīvotāju dzīvoja mājsaimniecībās, kurās kopējās mājokļa izmaksas veidoja vairāk nekā 40 % no viņu kopējā mājsaimniecības izmantojamā ienākuma, t. i., mājokļa izmaksas bija pārmērīgi lielas [52]. Šis rādītājs nabadzības riskam pakļauto iedzīvotāju vidū sasniedza 31,1 % salīdzinājumā ar 3,8 % pārējiem iedzīvotājiem. Sociālo mājokļu sektors dažādās ES dalībvalstīs ir attīstīts nevienmērīgi, turklāt atšķiras definīcijas, pakalpojumu sniedzēji un attiecināmības un piešķiršanas mehānismi. Turpmāka attīstība sociālo mājokļu jomā vai kvalitatīvas palīdzības attīstība mājokļa jomā var palīdzēt uzlabot piekļuvi mājokļiem [53]. Bieži ziņots, ka sociālo mājokļu nodrošināšanā problēmas rada būvniecības, zemes un finansēšanas izmaksu pieaugums. Dalībvalstu salīdzināmību kavē definīciju un datu vākšanas metožu atšķirības, tomēr dati liecina, ka daudzās dalībvalstīs ir vērojama pieaugoša bezpajumtniecības tendence.

Līgumos ir pilnībā atzīta sociālā dialoga būtiskā nozīme ES sociālajā tirgus ekonomikā. Sociālā dialoga nozīme ir nostiprināta arī Eiropas sociālo tiesību pīlārā un nodarbinātības pamatnostādnēs. Pamatojoties uz 2024. gada Valdišesas sociālo partneru deklarāciju [54], Komisija un Eiropas starpnozaru sociālie partneri 2025. gada martā parakstīja Eiropas sociālā dialoga paktu [55]. Kā daļa no atjaunotās apņemšanās stiprināt sociālo dialogu globālas pārveides laikā paktā ir noteiktas darbības, kas Komisijai un sociālajiem partneriem jāveic, lai veicinātu un radītu atbilstošus apstākļus pilnīgai sociālā dialoga potenciāla mobilizēšanai visos līmeņos. Tādējādi pakta mērķis ir piedāvāt sociālā dialoga satvaru attīstībai visos līmeņos, arī valstu un Eiropas, starpnozaru un nozaru līmenī.

---

51 Sk. *Cousin G., Frayne C., Dias Martins V. and B. Vasicek* (2025), *Housing in the European Union: Market Developments, Underlying Drivers, and Policies*, Eiropas ekonomikas diskusiju dokuments Nr. 228 / 2025. gada oktobris.

52 Gan mājokļa izmaksās, gan ienākumos ir ņemti vērā pabalsti. Sīkāku informāciju par rādītāju sk. 2. pielikumā.

53 Personu ar invaliditāti deinstitucionalizācijas process stagnē, jo cita starpā trūkst pieejamu mājokļu risinājumu.

54 Trīspusēja deklarācija par plaukstošu Eiropas sociālo dialogu.

55 Eiropas sociālā dialoga pakts.

Padomes 2023. gada Ieteikumā par sociālā dialoga stiprināšanu Eiropas Savienībā ir sniegti norādījumi dalībvalstīm par to, kā vislabāk veicināt sociālo dialogu un stiprināt darba koplīguma sarunas [56]. Cita starpā Komisija ir sadarbojusies ar sociālajiem partneriem, lai izstrādātu kvalitatīvu darbvietu ceļvedi. Tā apņēmās ar tiem apspriesties arī par politikas iniciatīvām, kas neietilpst LESD 153. un 154. panta darbības jomā [57], bet ir šiem partneriem īpaši svarīgas. ES līmenī gan sociālie partneri, gan pilsoniskās sabiedrības organizācijas aktīvi iesaistās Eiropas pusgadā, regulāri apmainoties viedokļiem un organizējot tematiskas diskusijas par īpaši svarīgām jomām. Gan sociālo partneru, gan pilsoniskās sabiedrības organizāciju iesaistīšana un apspriešanās ar tiem ir būtiska politikas veidošanai un ilgtspējīgu un iekļaujošu pārmaiņu veicināšanai.

Dalībvalstīm būtu jārīkojas, lai risinātu nodarbinātības, prasmju un sociālās politikas problēmas, kas identificētas šajā vienotajā nodarbinātības ziņojumā. Konkrētāk, saskaņā ar nodarbinātības pamatnostādnēm tām būtu jāveic šādi pasākumi:

- uzlabot pieaugušo prasmju pilnveidi un pārkvalifikāciju visas dzīves garumā, lai nodrošinātu konkurētspēju, risinātu darbaspēka un prasmju trūkuma problēmu, pielāgotos mainīgiem apstākļiem un perspektīvām darba tirgū un veicinātu taisnīgu zaļo un digitālo pārkārtošanos saskaņā ar prasmju savienību. Tas var ietvert prasmju apzināšanas rīku izmantošanas integrēšanu, individuālo tiesību uz apmācību nodrošināšanas (piemēram, individuālo mācību kontu) stiprināšanu, un mikrokvalifikācijas apliecinājumu izstrādes, ieviešanas un atzīšanas veicināšanu atbilstoši valsts apstākļiem un saskaņā ar Padomes ieteikumiem par individuāliem mācību kontiem un Eiropas pieeju mikrokvalifikācijai;

---

56 PADOMES IETEIKUMS (2023. gada 12. jūnijs) par sociālā dialoga stiprināšanu Eiropas Savienībā (C/2023/1389).

57 LESD 154. pantā ir paredzēta divu posmu apspriešanās ar Eiropas sociālajiem partneriem par virkni sociālās politikas jautājumu, kas izklāstīti Līguma 153. pantā, piemēram, par darba apstākļiem un darba aizsardzību.

- stiprināt aktīvu darba tirgus politiku un valsts nodarbinātības dienestu spējas un rezultativitāti, citastarp, investējot digitālajā infrastruktūrā un digitālajos pakalpojumos, uzlabotā karjeras konsultēšanā visas dzīves garumā, konsultāciju pakalpojumos, prasmju apzināšanā un personāla apmācībā, lai palielinātu līdzdalību darba tirgū, sevišķi saistībā ar nepietiekami pārstāvētām grupām, atbalstītu kvalitatīvu darbvietu radīšanu, mobilitāti un pāreju no vienas darbavietas uz citu;

- veicināt taisnīgu mobilitāti ES un apsvērt iespēju piesaistīt un noturēt prasmīgus trešo valstu valstspiederīgos. Turklāt apsvērt iespēju veikt pasākumus, lai atvieglotu trešo valstu valstspiederīgo likumīgu un pārvaldītu migrāciju profesijās, kurās trūkst darbaspēka, vai studiju jomās stratēģiskās nozarēs, vienlaikus nodrošinot darba un sociālo tiesību ievērošanu un īstenošanu, ko atbalsta efektīva integrācijas politika, papildinot to ar darbaspēka piedāvājuma un prasmju izmantošanu Savienībā;

- nodrošināt darbvietu saglabāšanas atbalsta shēmu pieejamību kā rezerves ārkārtas instrumentu, kas izstrādāts tā, lai saglabātu darbvietas (un uzņēmumus) īslaicīgu satricinājumu gadījumā, arī pārstrukturēšanas gadījumā, un turpināt attīstīt cilvēkkapitālu, izmantojot saistīto prasmju pilnveidi un pārkvalifikāciju;

- sniegt pienācīgu atbalstu darba ņēmējiem un mājsaimniecībām, ko visvairāk skar ekonomiskā un sociālā ietekme saistībā ar pielāgošanos klimata pārmaiņām un jaunajām zaļajām un digitālajām tehnoloģijām, jo īpaši mazaizsargātiem darba ņēmējiem un mājsaimniecībām, arī ar rezultatīvu nodarbinātības dienestu darbu un nodarbinātības programmas, kā arī darbā pieņemšanas un pārejas no vienas darbavietas uz citu stimulus; pienācīgu ienākumu nodrošinājumu, izmantojot aktīvas iekļaušanas pieeju, darba ņēmēju tiesību aizsardzību pret riskiem, kas saistīti ar MI, algoritmisko pārvaldību un klimata pārmaiņām, vienlaikus veicinot tās MI priekšrocības, kas paaugstina ražīgumu; un uzņēmējdarbības veicināšanu saskaņā ar Padomes ieteikumu par to, kā nodrošināt taisnīgu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti;

- atbilstoši valstu likumiem un/vai praksei, pilnībā ievērojot sociālo partneru nozīmi un autonomiju, veicināt tādu attīstību algu jomā, kas veicina augšupēju sociālo konverģenci, ņemot vērā ražīguma attīstību, kvalitatīvu darbvietu radīšanu un konkurētspējas saglabāšanu;

- pielāgot darba tirgus regulējumu un nodokļu un pabalstu sistēmas, lai mazinātu darba tirgus segmentāciju un ar dzimumu saistītas atšķirības darba tirgū, veicinātu kvalitatīvu darbvietu radīšanu, citastarp potenciāli samazināt nodokļu slogu, jo īpaši attiecībā uz zema atalgojuma saņēmējiem, netraucējot pāreju uz labāk apmaksātām darbvietām un pārorientējoties no darbaspēka nodokļiem uz citu avotu nodokļiem, kas vairāk atbalsta nodarbinātību un iekļaujošu izaugsmi;

- nodrošināt veselīgu, drošu un labi pielāgotu darba vidi kā būtisku darbvietu kvalitātes dimensiju;

- veicināt koplīguma sarunas un sociālo dialogu saskaņā ar Padomes ieteikumu par sociālā dialoga stiprināšanu un Eiropas Sociālā dialoga paktu, kā arī savlaicīgu un jēgpilnu sociālo partneru iesaistīšanu attiecīgās politikas veidošanā ES un valsts līmenī, arī nolūkā uzlabot darbvietu kvalitāti un arī saistībā ar dalībvalstu atveseļošanas un noturības plānu īstenošanu un Eiropas pusgada kontekstā;

- nodrošināt adekvātu un ilgtspējīgu sociālo aizsardzību visiem saskaņā ar Padomes Ieteikumu par piekļuvi sociālajai aizsardzībai, uzlabot to personu aizsardzību, kuras nav pietiekami aptvertas, piemēram, nestandarta nodarbinātības veidos strādājošu darba ņēmēju (arī to, kas iesaistīti platformu darbā), kā arī pašnodarbināto personu aizsardzību, plašākā nozīmē uzlabot pabalstu adekvātumu, nosacījumu un noteikumu pārredzamību, tiesību pārnesamību un piekļuvi kvalitatīviem pakalpojumiem, vienlaikus nodrošinot publisko finanšu stabilitāti, un rezultatīvi atbalstīt un stimulēt darbspējīgo iedzīvotāju integrāciju darba tirgū, kā arī gados vecāku darba ņēmēju palikšanu darba tirgū;

- uzlabot jauniešu izredzes darba tirgū, citastarp ar iekļaujošu un kvalitatīvu profesionālo izglītību un apmācību, kā arī terciāro izglītību; piedāvāt mērķorientētu nodarbinātības dienestu atbalstu (arī mentorēšanu, ievirzi un konsultācijas) un atbalstīt kvalitatīvu māceklību un stažēšanos saskaņā ar nostiprināto Garantiju jauniešiem un Eiropas Māceklības aliansi;

- pieņemt visaptverošus pasākumus ar mērķi uzlabot pamatprasmes un plašākā nozīmē gan skolēnu, gan pieaugušo pamatkompetenču (tai skaitā transversālo prasmju) attīstību, un risināt strukturālās problēmas, kas saistītas ar izglītības un apmācības sistēmu efektivitāti un taisnīgumu, arī izmantojot efektīvas mācīšanas, mācīšanās un novērtēšanas pieejas; atbalstīt pamatprasmju uzlabošanas plānu sagatavošanu skolu līmenī, īpašu uzmanību pievēršot konsultāciju un mentorēšanas programmām, individualizētam atbalstam un pastāvīgai skolotāju profesionālajai izaugsmei; veicināt izcilību pamatprasmju līmenī, izmantojot diferencētu mācīšanu un mācīšanos;

- veicināt izcilību un uzlabot profesionālās izglītības un apmācības un terciārās izglītības atbilstību darba tirgus vajadzībām, ciešāk sadarbojoties ar rūpniecības nozari, veidojot saiknes ar prasmju apzināšanas sistēmām un plašāk izmantojot mikrokvalifikāciju; uzlabot kvalifikāciju savstarpējās atzīšanas procedūras nolūkā novērst prasmju trūkumu un neatbilstību; uzlabot augstākās izglītības pieejamību PIA absolventiem un nepietiekami pārstāvētām grupām;

- palielināt absolventu skaitu *STEM* disciplīnās, it īpaši IKT jomās (arī MI), jomās, kurās ir būtisks darbaspēka trūkums, un stratēģiskās jomās; samazināt dzimumu atšķirības un pastiprināt sadarbību ar uzņēmumiem, PIA sniedzējiem un universitātēm, lai tie par pārmaiņu dalībniekiem zaļās un digitālās pārkārtošanās procesā; uzlabot skolotāju apmācību *STEM* mācību priekšmetos, lai novērstu trūkumu;

- uzlabot skolēnu un pieaugušo digitālās prasmes un kompetences, tai skaitā medijpratību un digitālo pratību (tai skaitā MI pratību), uzlabot kritisko domāšanu, tostarp, lai veicinātu atbildīgu pieeju digitālajiem medijiem, un palielināt digitālo talantu kopumu darba tirgū, attīstot digitālās izglītības un apmācības ekosistēmas, ko nodrošina tādi būtiski faktori kā ātrdarbīga skolu savienojamība, aprīkojums un skolotāju apmācība; atbalstīt iestādes ar zinātību digitalizācijas jomā, īpašu uzmanību pievēršot iekļaušanai un digitālās plaisas mazināšanai. Būtu jāapsver arī visu vecumu skolēnu un pieaugušo finanšpratības zināšanu un prasmju uzlabošana;

- sadarbībā ar skolotāju izglītības nodrošinātājiem stiprināt skolotāju sākotnējo izglītību un tālākizglītību, galveno uzmanību pievēršot pamatprasmju mācīšanai; samazināt skolotāju trūkumu un palielināt skolotāja profesijas pievilcību, uzlabojot darba apstākļus, piedāvājot pievilcīgus karjeras ceļus, mentorējot jaunos skolotājus, ar stimuliem un atbalstu piesaistot pieredzējušus skolotājus nelabvēlīgā situācijā esošās skolās, kā arī atvieglojot pāreju uz skolotāja profesiju no citām profesijām;

- nodrošināt nediskriminēšanu, veicināt dzimumu līdztiesību, uzlabot līdztiesības aspekta iekļaušanu un stiprināt sieviešu un nelabvēlīgā situācijā esošu grupu līdzdalību darba tirgū, veicinot vienlīdzīgas iespējas un karjeras attīstību, nodrošinot vienādu samaksu par vienādu vai līdzvērtīgu darbu, nodrošinot darba samaksas pārredzamību un sekmējot darba, ģimenes un privātās dzīves saskaņošanu, citastarp, nodrošinot piekļuvi kvalitatīvai aprūpei par pieņemamu cenu (pirmsskolas izglītībai un aprūpei un ilgtermiņa aprūpei) un ar ģimenes apstākļiem saistītus atvaļinājumus, un elastīgu darba režīmu vecākiem un citiem neformālajiem aprūpētājiem saskaņā ar Eiropas Aprūpes stratēģiju, kā arī nodrošinot piekļuvi darbavietā;

- nodrošināt visiem nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļautajiem bērniem faktisku bezmaksas piekļuvi veselības aprūpei, pirmsskolas izglītībai un aprūpei un arī izglītībai, mācībām un aktivitātēm skolā, kā arī efektīvu piekļuvi veselīgam uzturam un pienācīgam mājoklim saskaņā ar Eiropas Garantiju bērniem un saistītajiem valstu rīcības plāniem;

- veicināt vienlīdzīgas iespējas bērniem, lai novērstu augsto bērnu nabadzības līmeni un pēc iespējas labāk izmantotu ES un valsts resursus; paātrināt Eiropas Garantijas bērniem īstenošanu, citastarp, nodrošinot cenas ziņā pieejamu un kvalitatīvu pirmsskolas izglītību un aprūpi, risinot problēmas, kas saistītas ar priekšlaicīgu izglītības pamešanu; atbalstīt bērnu un jauniešu no nelabvēlīgām grupām un attālām teritorijām piekļuvi kvalitatīvai izglītībai, uzlabot to mācīšanās rezultātus un sekmēt apmācību visos kvalifikāciju līmeņos;

- nodrošināt un, ja nepieciešams, stiprināt minimālā ienākuma shēmas, tostarp, izmantojot spēcīgus pārvaldības mehānismus, lai nodrošinātu adekvātu atbalstu, un īstenot aktīvas iekļaušanas pieeju saskaņā ar Padomes Ieteikumu par adekvātu minimālo ienākumu, nodrošinot aktīvu iekļaušanu un darbspējīgo iedzīvotāju integrāciju darba tirgū; un nodrošināt un veicināt piekļuvi pamatpakalpojumiem, arī enerģijai, jo īpaši mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem un mazaizsargātām mājsaimniecībām;

- novērtēt reformu un investīciju distributīvo ietekmi uz dažādu iedzīvotāju grupu ienākumiem atbilstīgi paziņojumam“Labāka dalībvalstu rīcībpolitiku distributīvās ietekmes novērtēšana”;

- atbalstīt pietiekamu mājokļu piedāvājumu, lai apmierinātu pieprasījumu, un attiecīgā gadījumā piekļuvi cenas ziņā pieejamiem mājokļiem, sociālajiem mājokļiem un/vai pienācīgai palīdzībai mājokļu jomā; novērst un risināt bezpajumtniecības kā galējas nabadzības problēmu un novērst sociālo atstumtību, izmantojot integrētas, uz cilvēku orientētas un uz mājokli vērstas stratēģiskas pieejas; veicināt dzīvojamo ēku un sociālo mājokļu renovāciju;

- investēt veselības aprūpes sistēmas spējās, arī attiecībā uz profilaksi un primārās aprūpes pakalpojumiem, kā arī sabiedrības veselības spējās, aprūpes koordinācijā, veselības aprūpes personālā un e-veselības un MI izmantošanā; attiecīgā gadījumā samazināt personīgos maksājumus, uzlabot veselības aprūpes tvērumu un veicināt labākus darba apstākļus, kā arī veselības aprūpes personāla prasmju pilnveidi un pārkvalifikāciju;

- stiprināt kvalitatīvu, pieejamu un ilgtspējīgu ilgtermiņa aprūpes pakalpojumu sniegšanu saskaņā ar Padomes Ieteikumu par piekļuvi cenas ziņā pieejamai kvalitatīvai ilgtermiņa aprūpei;

- nodrošināt iekļaujošas un ilgtspējīgas pensiju sistēmas, citstarp, attīstot papildpensijas, kas nodrošina pienācīgus ienākumus vecumdienās un starppaaudžu taisnīgumu demogrāfiskās novecošanas kontekstā.

Politikas rīcību šajās jomās dalībvalstīm palīdz pastiprināt ES finansējums, arī tas, ko atbilstīgām investīcijām un reformām sniedz ar ESF+, ANM, ERAF, TPF, programmas "*Erasmus+*", Tehniskā atbalsta instrumenta, kā arī Sociālā klimata fonda starpniecību.

1. NODAĻA. DARBA TIRGUS UN SOCIĀLĀS TENDENCES ES

Neraugoties uz paaugstinātu ekonomisko un ģeopolitisko nenoteiktību, nodarbinātības izaugsme 2024. gadā saglabājās stabila, un bezdarba līmenis bija vēsturiski zems. Kopējais nodarbināto skaits palielinājās par 1,7 miljoniem cilvēku līdz 219,4 miljoniem, un tas nozīmē nedaudz lēnāku, bet stabilu gada pieauguma tempu 0,8 % apmērā un nodarbinātības līmeni 75,8 % apmērā (par 0,5 procentpunktiem vairāk nekā 2023. gadā; sk. arī mērķrādītāju izcēlumu 2.1.1. iedaļā). Enerģētikas nozarē bija vērojams nodarbināto skaita pieaugums par 7,4 %, tai sekoja kalnrūpniecība (4,3 %), ūdens un atkritumu apsaimniekošana (4,2 %), māksla un izklaide (4,1 %), izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumi (3,5 %) un IKT nozare (2,9 %). Izņemot kalnrūpniecību, šīs nozares pēdējo desmit gadu laikā ir bijušas visstraujāk augošo nozaru vidū. Līdzīgi kā 2023. gadā darbaspēka pieaugums veidoja 92 % no nodarbinātības pieauguma vecuma grupā no 15 līdz 64 gadiem, savukārt bezdarba samazinājums – tikai 8 % vēsturiski zemā 5,9 % bezdarba līmeņa kontekstā. Īstermiņa nodarbinātības prognozes (nākamajiem 3 mēnešiem) 2024. gadā samazinājās zem ilgtermiņa vidējā rādītāja un turpināja samazināties, īpaši pakalpojumu jomā; tajā pašā laikā tās palielinājās un kļuva daudz pozitīvākas būvniecības nozarē. Tiek prognozēts, ka kopējā nodarbinātības izaugsme turpinās palēnināties līdz 0,5 % 2025. un 2026. gadā un pēc tam līdz 0,4 % 2027. gadā [58].

1.1. attēls. Nodarbinātības izaugsmi 2024. gadā veicināja lielāka trešo valstu valstspiederīgo un vecāka gadagājuma cilvēku līdzdalība, un tā bija vērojama galvenokārt darba ņēmēju ar terciāro izglītību vidū

Nodarbinātības izaugsme (15–64 gadu vecuma grupa), kas sadalīta pēc darbaspēka pieauguma un bezdarba samazinājuma, kā arī sīkāk iedalīta pēc vecuma grupas, izglītības līmeņa un pilsonības

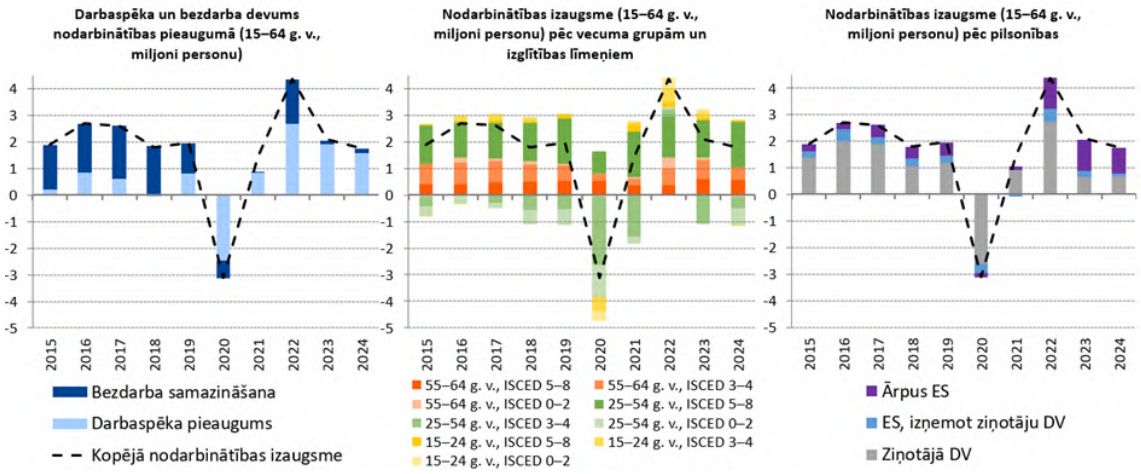

Piezīme. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz nodarbināto personu skaitu dalījumā pēc pilsonības 2021. gadā.
Avots: Pašu aprēķini, kuru pamatā ir *Eurostat* [lfsa_agan], [lfsa_ugan], [lfsa_egaed], [lfsa_egan].

58 Sk.: "European economic forecast – Autumn 2025", Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

Trešo valstu valstspiederīgie un vecāka gadagājuma cilvēki turpināja veicināt nodarbinātības izaugsmi, savukārt rezultāti attiecībā uz jauniešiem, mazprasmīgiem darba ņēmējiem un personām ar invaliditāti liecināja par stagnāciju vai situācijas pasliktināšanos. 2024. gadā trešo valstu valstspiederīgie veidoja divas trešdaļas (68,0 %) no darbaspēka pieauguma un vairāk nekā pusi (54,2 %) no nodarbinātības izaugsmes 15–64 gadu vecuma grupā, un šie rādītāji ir līdzīgi 2023. gada rādītājiem. Viņu īpatsvars darbaspēkā laikposmā no 2022. līdz 2024. gadam palielinājās no 5,5 % līdz 6,5 %, un 2024. gadā 29,9 % no viņiem bija ieguvuši terciāro izglītību salīdzinājumā ar 20,6 % pirms desmit gadiem. Šīs grupas nodarbinātības līmenis sasniedza 64,3 %, bet tas joprojām ir zems, un nodarbinātībai ir raksturīgs liels nepilna laika darba īpatsvars, turklāt abos gadījumos ir lielas atšķirības starp dzimumiem. Sievietes kopumā joprojām bija nepietiekami pārstāvētas darba tirgū, taču viņu situācija turpināja uzlaboties – kopējā dzimumu nodarbinātības atšķirība pirmo reizi samazinājās līdz 10 procentpunktiem. Vecāka gadagājuma cilvēkiem (55–64 gadu vecuma grupā) joprojām tika reģistrēts vislielākais procentuālais pieaugums nodarbinātības un ekonomiskās aktivitātes ziņā starp visām vecuma grupām, un viņu nodarbinātības līmenis turpināja palielināties līdz 65,2 % un bezdarba līmenis (55–74 gadu vecuma grupā) samazinājās līdz 4,1 % 2024. gadā, kas ir zemākais rādītājs visās vecuma grupās. Ņemot vērā iedzīvotāju skaita pieaugumu un paredzamā mūža ilguma palielināšanos, pastāv iespējas vēl vairāk palielināt viņu līdzdalību darba tirgū. Turpretī to jauniešu (15–29 gadu vecuma grupā) īpatsvara samazināšanās, kuri nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), ir ievērojami palēninājusies, un kopš 2023. gada sākuma samazinājums ir bijis tikai par 0,4 procentpunktiem (līdz 10,9 %). Tas notika, neraugoties uz to, ka palielinājās līdzdalība izglītībā un mācībās vienlaikus ar mazāku priekšlaicīgas izglītības pamešanas gadījumu skaitu un lielāku studentu skaitu augstskolās. Jauniešu bezdarba līmenis vecuma grupā no 15 līdz 24 gadiem 2024. gadā palielinājās līdz 14,9 % (un līdz 11,4 % vecuma grupā no 15 līdz 29 gadiem), un tas ir pirmais ikgadējais pieaugums vairāk nekā desmit gadu laikā (izņemot ar Covid-19 saistīto pieaugumu 2020. gadā). Gados jauni darba ņēmēji arī joprojām vairāk nekā divas reizes biežāk nekā vidēji darba ņēmēji slēdz piespiedu terminētus (13,0 %) un nepilna laika (6,4 %) līgumus, un gandrīz divas trešdaļas no viņu terminētajiem līgumiem 2024. gadā ilga mazāk nekā 18 mēnešus. Šajā grupā ir paaugstināts nodarbināto nabadzības riska rādītājs (10,9 % salīdzinājumā ar 8,2 % visiem darba ņēmējiem). Visās vecuma grupās nodarbinātības izaugsme joprojām ir koncentrēta to darba ņēmēju vidū, kuriem ir terciārā izglītība. Turpretī mazprasmīgu personu nodarbinātība pieauga tikai 15–24 gadus vecu cilvēku vidū, un nodarbinātības atšķirība starp mazprasmīgiem un augstprasmīgiem cilvēkiem (25–64 gadu vecuma grupā) joprojām ir liela, proti, 28,7 procentpunkti. Turklāt 2024. gadā palielinājās arī nodarbinātības atšķirība personām ar invaliditāti, proti, no 21,4 procentpunktiem līdz 24,0 procentpunktiem [59].

[59] Attiecībā uz DK, ES, IT, PT, RO 2024. gadā ir laikrindas pārrāvums, tāpēc nav iespējams veikt pareizu ekonomisko izmaiņu interpretāciju. Dati par LT ir provizoriski.

Darbaspēka un prasmju trūkums ir mazinājies, bet turpmāko progresu joprojām ierobežo strukturāli faktori. To darba devēju īpatsvars, kuri ziņo par darbaspēka trūkumu, samazinājās no augstākā rādītāja 27,8 % 2022. gada 2. ceturksnī līdz 18,2 % 2025. gada 2. ceturksnī [60]. Arī brīvo darbvietu rādītājs 2024. gadā turpināja samazināties visās nozarēs un pirmo reizi nokritās zem pirmspandēmijas līmeņa 2025. gada 2. ceturksnī (2,1 % salīdzinājumā ar 2,2 % 2019. gada 4. ceturksnī), taču tas joprojām ir augsts administratīvo un atbalsta pakalpojumu jomā (3,0 %). Šie uzlabojumi lielā mērā atspoguļo vājākas cerības uz nodarbinātību un uzņēmējdarbību, kas mazina darbaspēka uzkrāšanu [61], un pastāvīgu trešo valstu valstspiederīgo pieplūdumu. Iespējams, ka ir samazinājusies ar izglītību saistītā neatbilstība (ko mēra ar makroekonomiskā līmenī noteiktu prasmju neatbilstību [62] un pārkvalificētības rādītājiem) un nozaru neatbilstība (ko mēra ar brīvo darbvietu rādītāju izkliedi pa nozarēm), kas atbilst zemākai brīvo darbvietu un bezdarbnieku attiecībai. Tomēr vēl aizvien pastāv ilgtermiņa strukturālās problēmas, tostarp demogrāfiskās pārmaiņas, mainīgas darba tirgus vajadzības, kas saistītas ar zaļo un digitālo pārkārtošanos, un bažas par darbvietu kvalitāti [63].

Reālās algas pieaugums 2024. gadā atjaunojās, atbalstot mājsaimniecību pirktspēju un samazinot nevienlīdzību, taču tas joprojām saglabājās zem pirmspandēmijas līmeņa. Pēc pozitīva rādītāja sasniegšanas 2023. gada otrajā pusē reālās algas pieaugums 2024. gadā palielinājās līdz 2,7 % gadā un veicināja stabilu reālo mājsaimniecību izmantojamo bruto ienākumu pieaugumu 2,3 % apmērā. 2024. gadā pirktspēja nebija atgriezusies 2019. gada līmenī. Tiek prognozēts, ka reālās algas pieauguma temps palēninās līdz 1,3 % 2025. gadā un 1,1 % 2026. gadā – to kavēs ekonomiskā nenoteiktība [64]. Nodarbinātu personu nabadzība 2024. gadā samazinājās līdz 8,2 % – tas saistāms ar to, ka spēcīgs minimālās algas pieaugums pēdējos gados palīdzēja neitralizēt inflācijas ietekmi uz darba ņēmējiem ar zemiem ienākumiem. Arī ienākumu nevienlīdzība (ko mēra ar S80/S20 rādītāju) 2024. gadā samazinājās līdz 4,66, kas atbilst vispārējai tendencei, kas vērojama pēdējos desmit gadus.

---

60 Eiropas uzņēmumu un patērētāju aptauja.

61 Eiropas uzņēmumu un patērētāju aptaujas. Šis rādītājs atspoguļo to uzņēmumu īpatsvaru, kuri cer, ka to saražoto preču un sniegto pakalpojumu apjoms samazināsies, bet nodarbinātība palielināsies vai nemainīsies.

62 Sk. Eiropas Komisija (2015), "*Analytical web note – Measuring skills mismatch* – 7/2015", Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga.

63 *Eurofound*, 2025. g.: "*Living and working in Europe 2024*", otrā nodaļa.

64 Pamatojoties uz Eiropas Komisijas pavasara prognozi.

1.2. attēls. Nabadzības un sociālās atstumtības līmenis joprojām ir augsts, īpaši mazaizsargātās grupās

Visu iedzīvotāju un mazaizsargāto grupu nabadzības vai sociālās atstumtības riska rādītāji (%)

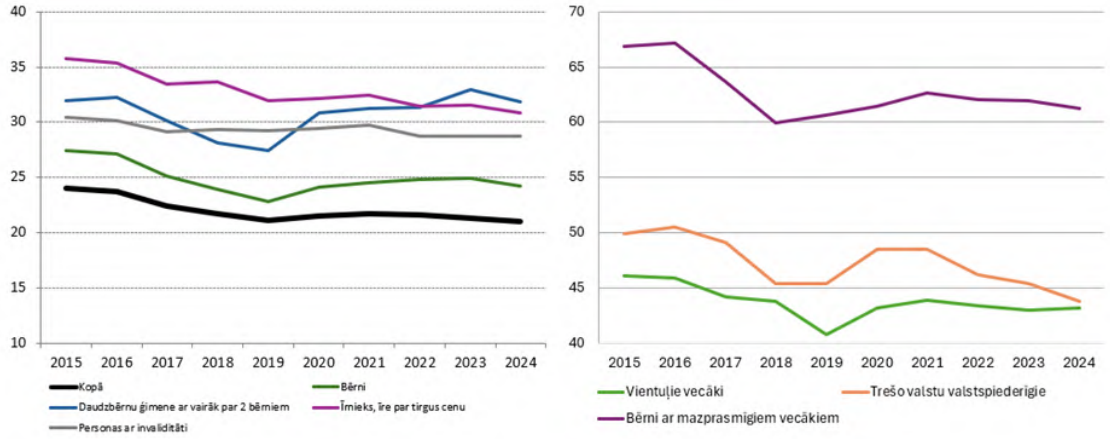

Avots: *Eurostat* [ilc_peps01n], [ilc_peps03n], [ilc_peps05n], [ilc_peps07n], [ilc_peps60n] [hlth_dpe010].

Nabadzības un sociālās atstumtības rādītāji ir nedaudz samazinājušies, bet joprojām ir augsti, īpaši mazaizsargāto grupu vidū. Nabadzības vai sociālās atstumtības riskam (*AROPE*) pakļauto personu īpatsvars 2024. gadā pirmo reizi samazinājās zem pirmspandēmijas līmeņa (līdz 21,0 % salīdzinājumā ar 21,1 % 2019. gadā) – tas notika pēc 0,3 procentpunktu krituma, kas lielā mērā bija saistīts ar plašu smagas materiālās un sociālās nenodrošinātības (*SMSD*) samazināšanos dažādās vecuma grupās [65]. Tomēr bērnu nabadzības risks joprojām ir augsts – *AROPE* rādītājs bērniem bija 24,2 %, kas vēl aizvien ir par 1,4 procentpunktiem augstāks nekā pirms Covid-19, neraugoties uz uzlabojumu par 0,7 procentpunktiem salīdzinājumā ar 2023. gadu un sociālo pārvedumu lielo ietekmi uz šo vecuma grupu. Bērni, kuru vecākiem ir zems izglītības līmenis, ir gandrīz sešas reizes vairāk pakļauti nabadzības vai sociālās atstumtības riskam nekā bērni ar augsti izglītotiem vecākiem (61,2 % salīdzinājumā ar 11,0 %), savukārt ar vislielāko risku to bērnu vidū, kuri dzīvo visu veidu mājsaimniecībās, saskaras bērni, kuri dzīvo viena vecāka mājsaimniecībās (43,2 %). *AROPE* rādītāji ir augsti arī personu ar invaliditāti (28,7 %) un trešo valstu valstspiederīgo (43,8 %) vidū (sk. 1.2. attēlu). Pēdējā minētajā grupā rādītāji kopš 2021. gada ir strauji uzlabojušies, turpretī rezultāti attiecībā uz personām ar invaliditāti ir stagnējuši, un romi [66] joprojām saskaras ar ļoti augstu nabadzības risku. Nabadzības dziļums (nabadzības plaisa) 2024. gadā nedaudz samazinājās, izņemot attiecībā uz vecāka gadagājuma cilvēkiem (65 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju grupa). ES nabadzības novēršanas stratēģijā (sk. 2.4.1. iedaļu) ir aicināts pielikt ievērojamas papildu pūles, lai sasniegtu ES 2030. gada nabadzības mazināšanas mērķrādītāju (līdz 2030. gadam par vismaz 15 miljoniem salīdzinājumā ar 2019. gadu, tostarp bērnu nabadzības mazināšanas apakšmērķi – par vismaz pieciem miljoniem; sk. mērķrādītāju izcēlumu 2.4.1. iedaļā), un lai līdz 2050. gadam izskaustu nabadzību.

---

[65] Visi dati šajā rindkopā ir balstīti uz ienākumu datiem ienākumu pārskata gadā, kas Īrijai ir apsekojuma gads, bet visām pārējām dalībvalstīm – iepriekšējā gadā. *Eurostat* ātrās aplēses, kas attiecas uz 2024. gada ienākumiem, liecina, ka *AROP* rādītāji vidēji ES un lielākajā daļā dalībvalstu mainījās minimāli (sk. *Eurostat, "Flash estimates of income inequalities and poverty indicators for 2024 (FE 2024), Experimental results"*, 1. redakcija, 2025. gada jūnijs).

[66] Sk. ES Pamattiesību aģentūra, "*Rights of Roma and Travellers in 13 European countries*", 2024.

Mājokļu cenu pieaugums pēdējo desmit gadu laikā ir pārsniedzis ienākumu pieaugumu, un tas rada spiedienu uz mājokļu pieejamību cenas ziņā. Šajā periodā mājokļu cenas ES pieauga vidēji par aptuveni 10 % straujāk nekā ienākumi, un tas ir samazinājis pieejamību cenas ziņā, īpaši saistībā ar augstākām procentu likmēm perioda beigās. Tajā pašā laikā nepietiekami attīstīti īres tirgi bieži vien nenodrošināja reālas alternatīvas. To iedzīvotāju īpatsvars, kuri saskaras ar pārmērīgu mājokļa izmaksu slogu, 2024. gadā ES nedaudz samazinājās, samazinoties enerģijas un komunālo pakalpojumu cenu pieaugumam, bet joprojām bija aptuveni astoņas reizes lielāks tiem, kas dzīvo mājsaimniecībās, kurām draud nabadzība vai sociālā atstumtība (31,1 %), nekā tiem, kas dzīvo citās mājsaimniecībās (3,8 %). Pārapdzīvotības rādītājs pirmo reizi vēsturē pasliktinājās (izņemot 2020. gadu), sasniedzot 16,9 %. Turpretī to iedzīvotāju īpatsvars, kuri dzīvo mājsaimniecībās, kuras nespēj uzturēt mājokli pietiekami siltu, samazinājās līdz 9,2 % – to veicināja ar enerģiju saistīto izmaksu samazinājums –, taču šis rādītājs saglabājās ievērojami virs 2021. gada līmeņa (6,9 %). Turklāt bezpajumtniecība visā ES pieaug un rada arvien lielākas sociālas problēmas.

2. NODAĻA. NODARBINĀTĪBAS UN SOCIĀLĀS JOMAS REFORMAS. DALĪBVALSTU SNIEGUMS UN RĪCĪBA

2.1. 5. pamatnostādne. Palielināt pieprasījumu pēc darbaspēka

Šajā iedaļā ir aplūkota 5. nodarbinātības pamatnostādnes īstenošana; minētajā pamatnostādnē dalībvalstīm ir ieteikts nodrošināt apstākļus, kas veicina pieprasījumu pēc darbaspēka un darbvietu radīšanu atbilstoši pīlāra 4. principam (aktīvs atbalsts nodarbinātībai) un 6. principam (algas). 2.1.1. iedaļā galvenā uzmanība pievērsta svarīgākajām norisēm darba tirgū, atspoguļojot arī to ietekmi uz konkurētspēju un nesenā ekonomiskās nenoteiktības pieauguma ietekmi. Ziņojuma 2.1.2. iedaļā ir sniegta informācija par dalībvalstu īstenotajiem pasākumiem šajās jomās, īpašu uzmanību pievēršot politikai, kuras mērķis ir palielināt nodarbinātību un atbalstīt darbvietu radīšanu darbaspēka un prasmju trūkuma apstākļos.

2.1.1. Galvenie rādītāji

ES darba tirgus 2024. gadā un 2025. gada sākumā vēl arvien bija noturīgs, ar mērenu, bet joprojām stabilu nodarbinātības izaugsmi un zināmu augšupēju konverģenci starp dalībvalstīm. 2025. gada 2. ceturksnī nodarbināti bija par 900 000 vairāk darba ņēmēju nekā 2024. gada 2. ceturksnī, tādējādi kopējais nodarbināto skaits sasniedza 220,1 miljonu. Nodarbinātības līmenis (20–64 gadu vecuma grupā) 2024. gadā sasniedza 75,8 % (par 0,5 procentpunktiem vairāk nekā 2023. gadā) un rekordaugstu līmeni (76,2 %) 2025. gada 2. ceturksnī. Tādējādi ES pamatmērķrādītājs līdz 2030. gadam panākt vismaz 78 % nodarbinātību ir sasniedzams [67] – sk. mērķrādītāju 1. izcēlumu. Nodarbinātības izaugsmes temps turpināja palēnināties (no 1,2 % 2023. gadā līdz 0,8 % 2024. gadā), tomēr tas joprojām bija pozitīvs – tas uzsver darba tirgus noturību pēdējos gados, neraugoties uz paaugstinātu ekonomisko un ģeopolitisko nenoteiktību. Nodarbinātības līmenis palielinājās 21 dalībvalstī, visvairāk – Horvātijā, Grieķijā un Maltā (sk. 2.1.1. attēlu). Turpretī samazinājums tika reģistrēts Somijā, Zviedrijā, Luksemburgā, Igaunijā un Latvijā. Itālijā, Rumānijā, Spānijā un Beļģijā ir "kritiska situācija" ar salīdzinoši zemu nodarbinātības līmeni (zem 72,5 %) un uzlabojumiem zem vidējā līmeņa (Beļģijā). Francija, Luksemburga un Somija ir "jānovēro" – tajās panākts uzlabojums vien nedaudz virs vidējā līmeņa no salīdzinoši zema līmeņa (Francija) vai piedzīvots kritums no līmeņa, kas jau ir zemāks par vidējo (Luksemburga), vai kritums līdz līmenim, kas ir zemāks par vidējo (Somija). Turpretī Nīderlandei, Maltai un Čehijai šis rādītājs ir ar novērtējumu "labākais sniegums" – šajās valstīs nodarbinātības līmenis pārsniedz 82 %. Kopumā starp dalībvalstīm vērojama pakāpeniska nodarbinātības līmeņa konverģence. Dzimumu nodarbinātības atšķirība laikposmā no 2023. līdz 2024. gadam samazinājās vēl par 0,2 procentpunktiem, jo sieviešu nodarbinātības līmenis palielinājās nedaudz straujāk nekā vīriešu nodarbinātības līmenis (no 70,2 % līdz 70,8 % salīdzinājumā ar attiecīgi 80,4 % līdz 80,8 %).

Nodarbinātības izaugsmi veicināja ekonomiskās aktivitātes līmeņa pieaugums un bezdarba samazināšanās, un darbvietu radīšana bija koncentrēta pakalpojumu sektorā un publiskajā sektorā. 2024. gadā darbspējas vecuma (20–64 gadu vecuma grupa) iedzīvotāju skaits ES bija 259,8 miljoni, kas salīdzinājumā ar 2023. gadu praktiski nemainījās. Saskaņā ar darbaspēka apsekojuma datiem ekonomiskās aktivitātes līmenis (vecuma grupā no 20 līdz 64 gadiem) 2024. gadā palielinājās līdz 81,5 % (no 81,1 % 2023. gadā). Saskaņā ar nacionālo kontu datiem 2024. gadā privātajā sektorā tika radīti 0,94 miljoni darbvietu, galvenokārt vairumtirdzniecības, mazumtirdzniecības, izmitināšanas, transporta un IT nozarē [68]. Ievērojamu ieguldījumu deva arī publiskais sektors.

---

[67] Sk. Eiropas Komisija, Portu deklarācija un mērķrādītāji, 2021.

[68] Eiropas Komisija (2025. gads), *European economic forecast: spring 2025*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga.

2.1.1. attēls. Nodarbinātības līmenis 2024. gadā turpināja paaugstināties lielākajā daļā dalībvalstu

Nodarbinātības līmenis (personas vecumā no 20 līdz 64 gadiem), līmenis 2024. gadā un izmaiņas attiecībā pret iepriekšējo gadu (%, sociālo rezultātu pārskata pamatrādītājs)

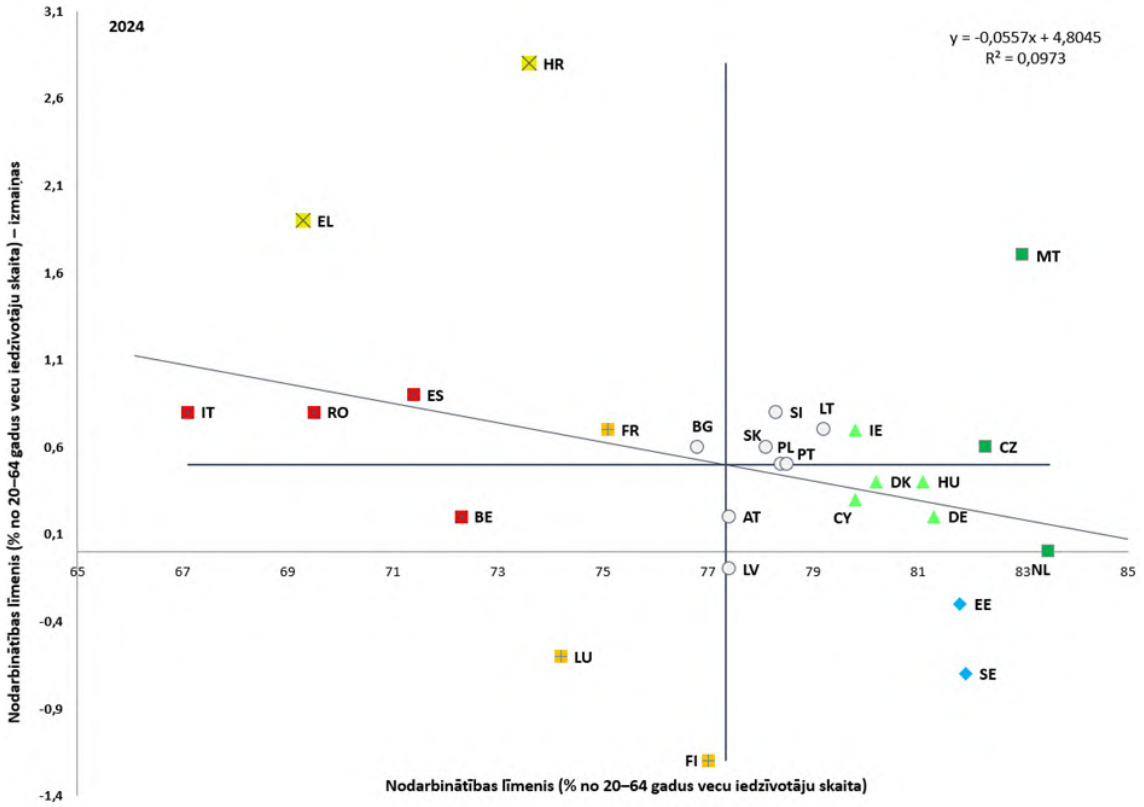

Piezīme. Asu krustpunkts ir nesvērtais Eiropas Savienības vidējais rādītājs. Apzīmējumus skatīt pielikumā. Definīcija atšķiras attiecībā uz Spāniju un Franciju. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz BG.
Avots: Eurostat [lfsi_emp_a], ES darbaspēka apsekojums.

Pastāv ievērojamas reģionālas atšķirības starp dalībvalstīm un arī to iekšienē, tai skaitā tālākajos reģionos. *NUTS* 2. līmenī visaugstākie nodarbinātības rādītāji 2024. gadā tika reģistrēti Somijas Ālandu salu reģionā (86,4 %) un Polijas Galvaspilsētas Varšavas reģionā (86,2 %), savukārt viszemākie rādītāji tika novēroti Itālijas dienvidu reģionos Kampānijā (49,4 %) un Kalabrijā (48,5 %) [69]. Daudzi no reģioniem ar salīdzinoši zemu nodarbinātības līmeni ir lauku, mazapdzīvoti vai perifēri reģioni, it īpaši Spānijas un Itālijas dienvidos, lielā daļā Grieķijas, daļā Rumānijas un Francijas tālākajos reģionos. Šajos reģionos parasti ir ierobežotas nodarbinātības iespējas, īpaši cilvēkiem ar vidēju un augstu prasmju līmeni [70]. Nodarbinātības rādītāji atšķiras arī dalībvalstu iekšienē. Vislielākās atšķirības ir Baltijas un Centrāleiropas valstīs, bet vismazākās – ES dienvidos (izņemot Bulgāriju, Kipru un Maltu) (sk. 5. attēlu 5. pielikumā). 2024. gadā visas dalībvalstis Centrāleiropā un Austrumeiropā, kā arī Lietuva, Dānija, Īrija, Portugāle un Spānija ziņoja, ka visaugstākais nodarbinātības līmenis ir to galvaspilsētas reģionos. Turpretī Beļģijā, Vācijā un Austrijā galvaspilsētas reģionos bija vieni no zemākajiem nodarbinātības rādītājiem. Tālākajos Spānijas un Francijas reģionos nodarbinātības līmenis ir zemāks par 67,3 %, bet Gviānā – tikai 51,1 %. Turpretī Portugāles tālākajos reģionos nodarbinātības līmenis ir aptuveni ES vidējā līmenī.

---

69 *Eurostat* [lfst_r_lfe2emprt], ES darbaspēka apsekojums.

70 Darba tirgus statistika reģionālā līmenī – Statistikas skaidrojums – *Eurostat*.

Mērķrādītāju 1. izcēlums. Progress virzībā uz 2030. gada nodarbinātības līmeņa mērķrādītāju

Nodarbinātības izaugsme 2024. gadā palēninājās, bet ES joprojām ir uz pareizā ceļa, lai līdz 2030. gadam sasniegtu savu nodarbinātības līmeņa pamatmērķrādītāju. ES nodarbinātības līmenis 2024. gadā pieauga lēnāk nekā 2023. gadā – tas palielinājās par 0,5 procentpunktiem līdz 75,8 %, un līdz 78 % mērķrādītājam, kas jāsasniedz sešos gados, atlikuši tikai 2,2 procentpunkti. Pamatojoties uz *Eurostat* jaunākajām demogrāfiskajām prognozēm, vidējais ikgadējais nodarbinātības izaugsmes temps 0,35 % apmērā laikposmā no 2024. līdz 2030. gadam būtu pietiekams, lai sasniegtu mērķrādītāju. Salīdzinājumam – pirmspandēmijas periodā (2013.–2019. gadā) nodarbinātība pieauga vidēji par 1,1 % gadā; sk. nākamos attēlus). Saskaņā ar Komisijas 2025. gada rudens prognozi paredzams, ka prognozes periodā nodarbinātība pieaugs virs nepieciešamā tempa, t. i., par 0,5 % gan 2025., gan 2026. gadā un par 0,4 % 2027. gadā. Kopumā ES sekmīgi virzās uz 2030. gada nodarbinātības mērķrādītāja sasniegšanu.

ES ir uz pareizā ceļa, lai līdz 2030. gadam sasniegtu savu nodarbinātības pamatmērķrādītāju

Nodarbinātības līmenis ES27 un ar to saistītais 2030. gada ES pamatmērķrādītājs (20–64 gadu vecuma grupa, % no iedzīvotājiem)

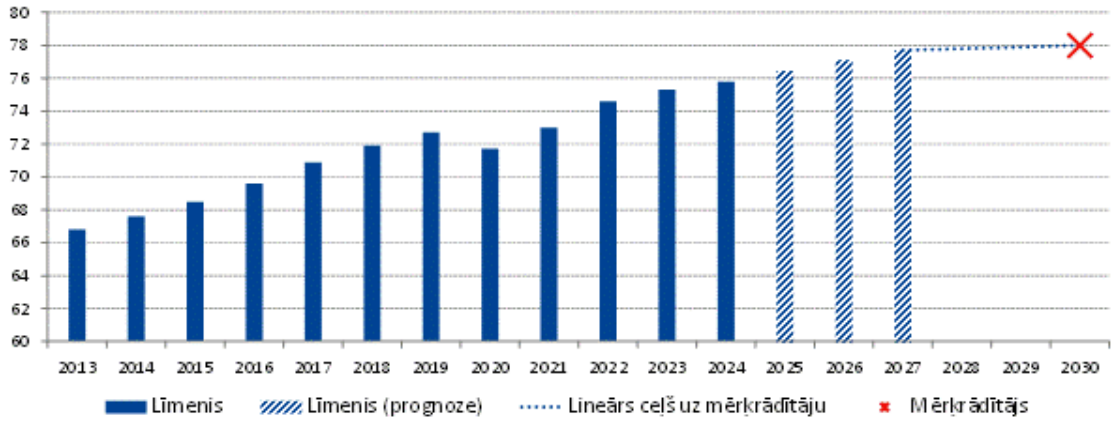

Piezīme. Vērtības 2025., 2026. un 2027. gadam ir balstītas uz prognozēto nodarbinātības izaugsmi Komisijas 2025. gada rudens prognozē, kā arī uz prognozēto iedzīvotāju un darbspējas vecuma iedzīvotāju skaita pieaugumu, kas noteikts *Eurostat* 2023. gada prognozēs par iedzīvotāju skaitu.
Avots: *Eurostat* [lfsi_emp_a]; nodarbinātības izaugsmes prognoze,Komisijas 2025. gada rudens prognoze; *Eurostat* 2023. gada prognozes par iedzīvotāju skaitu, *Europop 2023*.

Lielākā daļa dalībvalstu 2024. gadā panāca turpmāku progresu virzībā uz nacionālo nodarbinātības mērķrādītāju sasniegšanu [71]. Septiņās valstīs – Slovākijā, Īrijā, Nīderlandē, Igaunijā, Dānijā, Polijā un Čehijā – nodarbinātības līmenis 2024. gadā jau bija augstāks nekā attiecīgais 2030. gada mērķrādītājs (sk. iepriekšējo attēlu), savukārt Zviedrija no sava mērķrādītāja atpalika vien nedaudz. No 20 valstīm, kuras savu mērķrādītāju joprojām nav sasniegušas, 16 valstis 2024. gadā tam pietuvojās, un 14 valstis no sava mērķrādītāja atpaliek par mazāk nekā 3 procentpunktiem. Vistālāk no sava mērķrādītāja sasniegšanas ir Beļģija (7,7 procentpunkti), Itālija (5,9 procentpunkti), Rumānija (5,2 procentpunkti) un Spānija (4,6 procentpunkti). Trīs ceturtdaļās dalībvalstu nodarbinātības izaugsme bija zemāka par pirmspandēmijas vidējo rādītāju (2013.–2019. gadā; sk. nākamo attēlu) [72] – pastāv augstāks nodarbinātības līmenis, taču samazinās darbspējas vecuma iedzīvotāju skaits. Neraugoties uz to, 19 dalībvalstīs gada nodarbinātības izaugsme saglabāja tādu pašu vai augstāku tempu, kāds vajadzīgs, lai sasniegtu nacionālo mērķrādītāju [73]. Vienīgi Luksemburgā, Somijā, Zviedrijā, Beļģijā, Bulgārijā, Ungārijā un Latvijā 2024. gadā tika reģistrēta izaugsme, kas ir zemāka gan par pirmspandēmijas vidējo rādītāju, gan par rādītāju, kas nepieciešams nacionālā mērķrādītāja sasniegšanai; Zviedrija gan joprojām ir visai tuvu savam mērķrādītājam.

Ceturtā daļa dalībvalstu 2024. gadā pārsniedza savus nacionālos mērķrādītājus, savukārt puse dalībvalstu no saviem mērķrādītājiem atpalika ne vairāk kā par 3 procentpunktiem

Nodarbinātības līmenis (2020. un 2024. gadā, 20–64 gadu vecuma grupa, % no iedzīvotājiem); nacionālie un ES 2030. gada mērķrādītāji

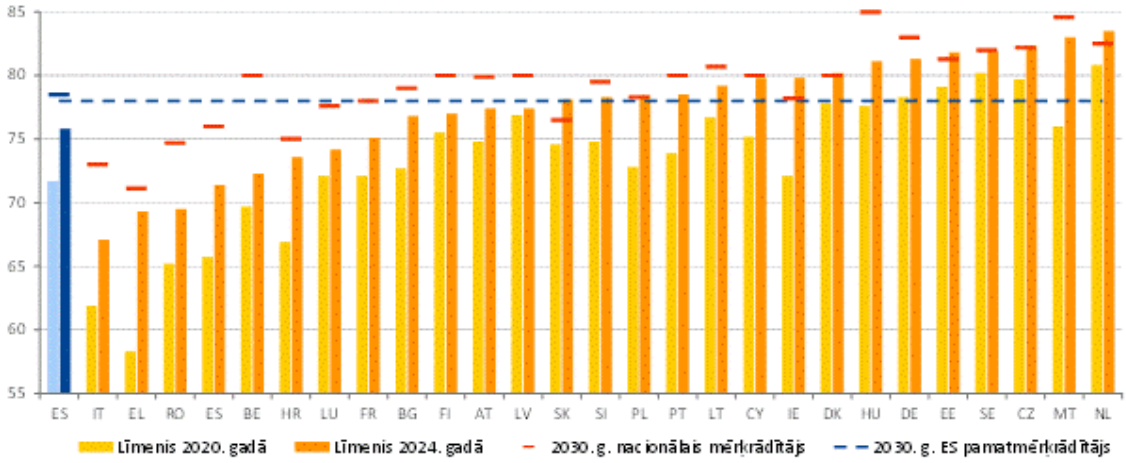

Piezīme. Ar domuzīmi virs Eiropas Savienības rādītāja atspoguļots rādītājs, kurā ņemti vērā visi dalībvalstu mērķrādītāji kopā.
Avots: Eurostat [lfsi_emp_a] un tabula par 2030. gada nacionālajiem mērķrādītājiem, kā norādīts 1. pielikumā.

---

71 2022. gada oktobrī Nodarbinātības komitejas rādītāju grupa vienojās par metodikas pieeju panāktā progresa uzraudzībai attiecībā uz nacionālo nodarbinātības mērķrādītāju sasniegšanu Eiropas pusgada kontekstā. Šī iedaļa ir sagatavota, pamatojoties uz šo saskaņoto metodiku. Sk. Nodarbinātības komitejas 2025. gada Nodarbinātības snieguma ziņojumu un 2025. gada Nodarbinātības pārraudzības instrumentu.

72 Ir konstatēts, ka iedzīvotāju skaita samazināšanās dēļ lielākajai daļai dalībvalstu savu nacionālo mērķrādītāju sasniegšanai ir nepieciešama mazāka minimālā gada nodarbinātības izaugsme nekā pirmskrīzes periodā. Sk. Nodarbinātības komitejas 2025. gada Nodarbinātības snieguma ziņojumu.

73 Dažās dalībvalstīs šāda nepieciešamā minimālā gada nodarbinātības izaugsme ir negatīva, atspoguļojot prognozēto darbspējas vecuma iedzīvotāju skaita samazināšanos un/vai to, ka šo valstu nacionālie mērķrādītāji jau ir sasniegti.

Vairāk nekā divās trešdaļās dalībvalstu nodarbinātības izaugsme 2024. gadā bija pietiekama, lai varētu sasniegt nacionālo 2030. gada mērķrādītāju

Nodarbinātības izaugsme 2024. gadā (20–64 gadu vecuma grupā, gada izmaiņas, %) salīdzinājumā ar vidējo ikgadējo nodarbinātības izaugsmi 2013.–2019. gadā un minimālo ikgadējo nodarbinātības izaugsmi, kas nepieciešama, lai 2030. gadā sasniegtu nacionālo nodarbinātības līmeņa mērķrādītāju

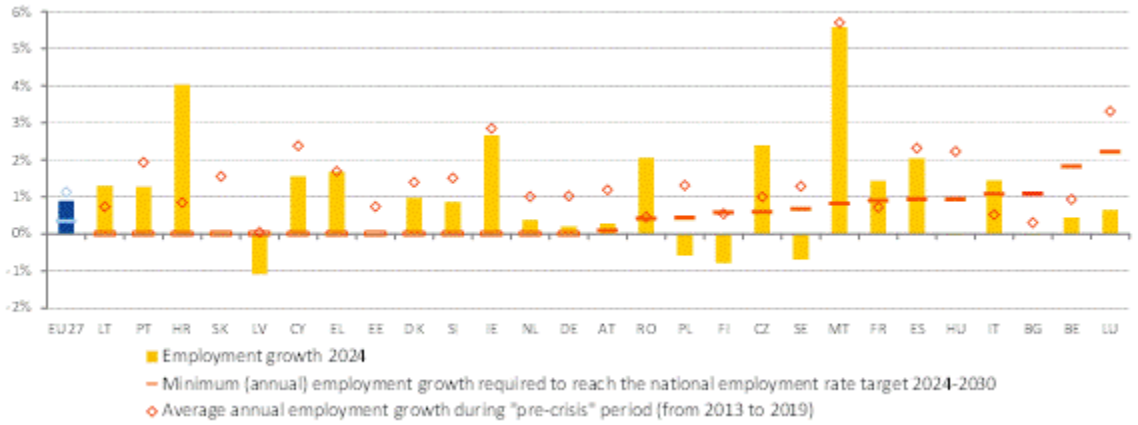

Piezīme. Definīcija atšķiras attiecībā uz Spāniju un Franciju. Laikrindas pārrāvums 2024. gadā attiecībā uz BG. Dalībvalstis, kuras jau ir sasniegušas vai pārsniegušas savus valsts mērķrādītājus, ir aplūkotas atsevišķi. Dalībvalstis, no kurām tiek gaidīts, ka tās šos mērķrādītājus sasniegs (saskaņā ar scenāriju "politika netiek mainīta"), galvenokārt darbspējas vecuma iedzīvotāju skaita samazināšanās dēļ, ir norādītas kā tādas, kurās nepieciešamā minimālā gada nodarbinātības izaugsme ir nulle. Attiecībā uz dalībvalstīm, kurās tiek prognozēts, ka darbspējas vecuma iedzīvotāju skaits līdz 2030. gadam palielināsies, ir aprēķināts un paziņots mērķrādītāja saglabāšanai nepieciešamais nodarbinātības pieaugums.
Avots: EMPL ĢD aprēķini, kuru pamatā ir *Eurostat* [lfsi_emp_a] dati un *Europop 2023*.

Kopējais nostrādāto stundu skaits 2024. gadā palielinājās gandrīz tādā pašā tempā kā nodarbinātības izaugsme, un vidējam nostrādāto stundu skaitam uz vienu darbinieku bija ilgtermiņa lejupejoša tendence. 2024. gadā nostrādāto stundu skaits pārsniedza 2019. gadu (līmenis pirms Covid-19) visās dalībvalstīs, izņemot Vāciju, Latviju, Ungāriju, Austriju un Slovākiju. Tomēr, tā kā pēdējos gados nodarbināto skaits palielinājās, attiecīgi nepalielinoties kopējo nostrādāto stundu skaitam, lielākajā daļā valstu vidējais stundu skaits uz vienu darbinieku joprojām ir mazāks nekā 2019. gadā (līmenis pirms Covid-19). 2024. gadā pilna laika darba apjoms samazinājās par 0,2 stundām (38,8 stundas) un nepilna laika darba apjoms palielinājās par 0,1 stundu (21,8 stundas) [74]. 2024. gadā 6,6 % darbinieku strādāja ilgu darba laiku (> 49 stundas nedēļā), kas ir par 0,5 procentpunktiem mazāk nekā 2023. gadā; tas atspoguļo strukturālas pārmaiņas, piemēram, pieaugošo sieviešu īpatsvaru nodarbināto vidū, kas daudz darba stundu strādā retāk [75]. Nozīme var būt arī pieaugošajām bažām par darbvietu kvalitāti (sk. 2.3.1. iedaļu), tai skaitā psihosociālajiem riskiem, labbūtību, darba un privātās dzīves līdzsvaru, digitalizāciju un intensīvāku darbu.

[74] Sk. Eiropas Komisija, *"Employment and Social Developments in Europe 2025"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.
[75] *Eurostat* [lfsa_qoe_3a2], ES darbaspēka apsekojums.

Zems darba ražīguma pieaugums joprojām ir problēma vidējā termiņā. 2024. gadā pēc 0,7 % samazinājuma 2023. gadā darba ražīgums stundā palielinājās par 0,3 % (salīdzinājumā ar 0,7 % IKP uz vienu iedzīvotāju pieaugumu) [76]. Pēdējo divdesmit piecu gadu laikā darba ražīguma pieaugums ir pastāvīgi palēninājies – vidēji par 1,5 % gadā 2000.–2007. gadā, par 1,2 % 2010.–2019. gadā un par 0,1 % 2021.–2024. gadā. Prognozes paredz uzlabojumus 2025., 2026. un 2027. gadā, un šie uzlabojumi lielākajā daļā dalībvalstu varētu kompensēt rādītāju kritumu, kas bijis vērojams kopš 2023. gada. Tomēr strukturāli zems darba ražīgums apdraud konkurētspēju, īpaši saistībā ar sabiedrības novecošanu, un tas ietekmē izaugsmi, darbvietu radīšanu un dzīves līmeni [77]. Kopš 2018. gada apstrādes rūpniecības pievienotās vērtības īpatsvars ir samazinājies straujāk nekā tās nodarbinātības īpatsvars, un rezultātā darba ražīguma pieaugums tajā ir zemāks salīdzinājumā ar pārējo ekonomiku. Tās ir būtiskas izmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējām tendencēm, kas savukārt ir palielinājis atkarību no pakalpojumu nozares, lai uzturētu darba ražīguma pieaugumu. Lai risinātu zema darba ražīguma pieauguma problēmu, ir vajadzīga ātrāka tehnoloģiju ieviešana un lielāka uzmanība jāpievērš inovācijām un uz zināšanām balstītām darbībām [78]. Kā uzsvērts Dragi ziņojumā, lai palielinātu konkurētspēju, ir būtiski arī pielāgot izglītības un apmācības sistēmas mainīgajām prasmju vajadzībām, īpaši saistībā ar divējādo pārkārtošanos, par prioritāti nosakot pieaugušo izglītību un profesionālo izglītību un apmācību. Administratīvo šķēršļu samazināšana, inovācijas veicināšana un rezultatīvu koplīguma sarunu atbalstīšana var palīdzēt nodrošināt ražīguma palielināšanos, vienlaikus saglabājot algu pieaugumu un konkurētspēju.

---

76 *Eurostat* [nama_10_pl_ulc], nacionālie konti.

77 Sk. "*European economic forecast – Autumn 2025*", Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

78 Eiropas Komisija, "*Labour Market and Wage Developments in Europe, Annual review 2025*", Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

Lai gan darbaspēka trūkums kopš tā maksimuma sasniegšanas pēcpandēmijas posmā ir mazinājies, tas saglabājas augsts un turpina ierobežot uzņēmumu darbību svarīgās nozarēs. Brīvo darbvietu rādītājs ES samazinājās no 3,1 % 2022. gada 2. ceturksnī līdz 2,1 % 2025. gada 2. ceturksnī. Lai gan tas ir mazāk nekā ceturkšņa vidējais rādītājs (2,9 %) 2022.–2023. gada periodā, tas joprojām pārsniedz pirmspandēmijas vidējo rādītāju 1,7 %, kas reģistrēts laikposmā no 2013. līdz 2019. gadam. 2025. gada 2. ceturksnī augstākais brīvo darbvietu rādītājs bija Nīderlandē, Beļģijā un Austrijā (virs 3,4 %), savukārt zemākais (zem 0,8 %) bija Spānijā, Polijā un Rumānijā. Ievērojama daļa vadītāju ziņo, ka darbaspēka trūkums turpina ierobežot ražošanu, un salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ir vērojams vien neliels uzlabojums [79]. Nozares, kuras visvairāk skar darbaspēka trūkums, ir izmitināšana, administratīvie un atbalsta pakalpojumi, profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi, būvniecība un informācijas un sakaru pakalpojumi [80]. Strukturāli faktori, tai skaitā demogrāfiskās pārmaiņas un pieaugošais pieprasījums pēc jaunām prasmēm saistībā ar zaļo un digitālo pārkārtošanos, visticamāk, saglabās darbaspēka trūkumu atsevišķās nozarēs [81]. Neraugoties uz samazinājumu 2025. gada sākumā, darbaspēka uzkrāšana – situācija, kad uzņēmumi saglabā vairāk darbinieku, nekā tūlītēji nepieciešams pašreizējam ražošanas līmenim, – kopš 2023. gada saglabājas augstā līmenī, potenciāli palēninot turpmāko nodarbinātības izaugsmi, kamēr pastāvīgs darbaspēka trūkums strauji augošās nozarēs, arī IKT un aprūpes nozarē, liecina par pastāvīgu darbvietu radīšanas potenciālu, ja tiek nodrošināti labi darba apstākļi.

---

79 Eiropas Komisijas uzņēmumu un patērētāju aptaujas. To vadītāju īpatsvars būvniecības, pakalpojumu un rūpniecības nozarēs, kuri ziņo par darbaspēka trūkumu kā par ierobežojumu, 2025. gada 2. ceturksnī bija attiecīgi 27,4 %, 23 % un 18,2 %.

80 Statistiskā klasifikācija *NACE* 2. red., B–S kategorijas.

81 Sk. "*European economic forecast – Autumn 2025*", Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

Pīlāra 1. izcēlums. Sociālās ekonomikas rīcības plāna vidusposma pārskats

Sociālā ekonomika ir svarīgs ES sociālās tirgus ekonomikas modeļa un ilgtspējīgas labklājības veicinošs faktors. Sociālās ekonomikas vispārējais mērķis ir piešķirt prioritāti sociālajiem un vides mērķiem, nevis peļņai. Tāpēc šādā ekonomikā lielāko daļu peļņas reinvestē labiem mērķiem, kas kalpo kopējām interesēm, un ievēro demokrātisku vai līdzdalīgu pārvaldību. Eiropas Savienībā [82] sociālās ekonomikas ekosistēmu veido vairāk nekā 4,3 miljoni struktūru. Sociālās ekonomikas struktūrām ir atšķirīgi uzņēmējdarbības un organizatoriskie modeļi, un tās darbojas dažādās nozarēs, cita starpā lauksaimniecības, būvniecības, tirdzniecības, enerģētikas, IKT, finanšu, veselības, izglītības, sociālo pakalpojumu un kultūras jomā. Šādas struktūras var palīdzēt novērst pakalpojumu trūkumu un piedāvāt inovatīvus, pielāgotus risinājumus, piemēram, veselības un sociālās aprūpes jomā (kur strādā 3,3 miljoni no 11,5 miljoniem ES sociālajā ekonomikā nodarbināto cilvēku). Lai palīdzētu attīstīt ekosistēmu, Eiropas Komisija 2021. gadā pieņēma Sociālās ekonomikas rīcības plānu ar trim galvenajiem mērķiem: i) radīt atbilstošus pamatnosacījumus, ii) pavērt iespējas (tai skaitā piekļuvi finansējumam) un atbalstīt spēju veidošanu, iii) uzlabot sociālās ekonomikas un tās potenciāla atzīšanu [83].

Sociālajā ekonomikā nodarbināto personu īpatsvars dažādās ES dalībvalstīs ir atšķirīgs

Sociālās ekonomikas struktūrās nodarbināto personu īpatsvars ES (% no kopējās nodarbinātības), 2023. gads

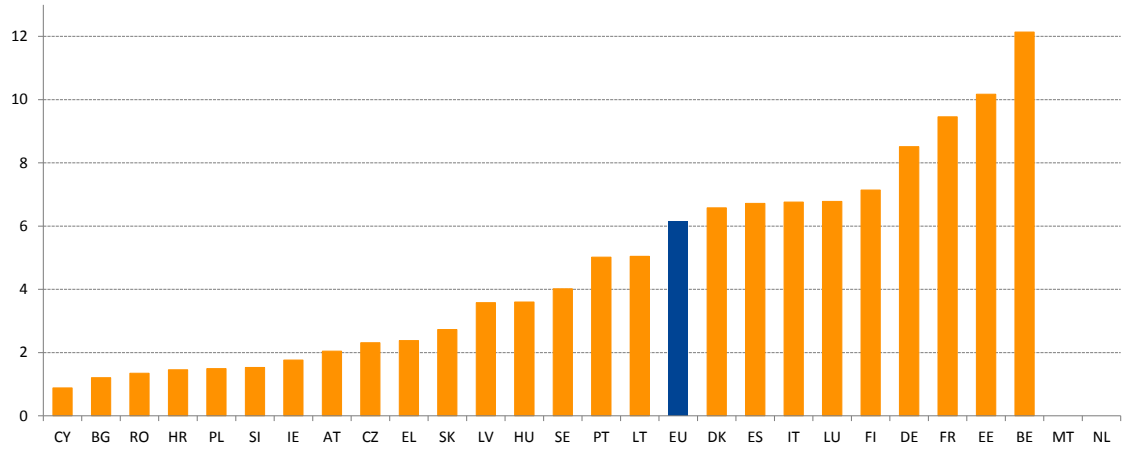

Piezīme. Dati par MT un NL nav pieejami. Dati būtu jāuzskata par minimālajām vērtībām, jo tikai dažas dalībvalstis sniedz valsts statistiku par sociālo ekonomiku. Dažādās valstu sociālās ekonomikas definīcijas un atzīšanas līmeņi rada grūtības datos identificēt visas sociālās ekonomikas organizācijas.
Avots: ES sociālās ekonomikas sociālekonomisko rādītāju salīdzinošā novērtēšana.

---

82 Sk. Eiropas Komisija *et al.*, "*Benchmarking the socio-economic performance of the EU social economy – Improving the socio-economic knowledge of the proximity and social economy ecosystem*", Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2024.

83 Sk. Sociālās ekonomikas rīcības plāns.

Ir jāpieliek lielākas pūles, lai palīdzētu pilnvērtīgi izmantot sociālās ekonomikas potenciālu. Sociālās ekonomikas atzīšanas līmenis, tās darbības pamatnosacījumi un piekļuve finansējumam dažādās dalībvalstīs atšķiras. Aptuveni 6,3 % ES nodarbināto iedzīvotāju 2023. gadā strādāja sociālajā ekonomikā. Attiecībā uz sociālajā ekonomikā strādājošo iedzīvotāju īpatsvaru valstu starpā ir vērojamas būtiskas atšķirības. Beļģijā un Igaunijā šis īpatsvars pārsniedza 10 %, savukārt septiņās citās dalībvalstīs (Kiprā, Bulgārijā, Rumānijā, Horvātijā, Polijā, Slovēnijā un Īrijā) tas bija mazāks par 2 % (sk. iepriekšējo attēlu). Tas liecina par sociālās ekonomikas nevienmērīgo attīstību visā ES, kā arī par tās neizmantoto izaugsmes un darbvietu radīšanas potenciālu daudzās dalībvalstīs un reģionos, ko varētu aktivizēt, ja to atbalstītu ar atbilstošiem pasākumiem.

2026. gadā Eiropas Komisija veiks Sociālās ekonomikas rīcības plāna vidusposma pārskatīšanu, lai novērtētu progresu un risinātu jaunas problēmas. Lielākā daļa no 63 ES līmeņa darbībām, kas iekļautas rīcības plānā, jau ir īstenotas vai tiek īstenotas. Svarīgs atskaites punkts bija Padomes 2023. gada Ieteikums par sociālās ekonomikas pamatnosacījumiem, kas palīdz dalībvalstīm veicināt sociālo ekonomiku dažādās politikas jomās. ES sociālās ekonomikas vārteja tika izveidota kā vienas pieturas aģentūra, kurā apkopota attiecīga informācija un resursi. Kopš 2022. gada sociālo investīciju un prasmju loga (*SISW*) ietvaros ir ieviesti vairāki finanšu produkti. Ņemot vērā lielo pieprasījumu (1,54 miljardi EUR no *SISW* garantijas, kas apstiprināta līdz 2024. gada beigām), 2025. gadā tika palielināta ES garantija [84]. Vidusposma pārskatīšanā tiks izvērtēti visi sasniegumi un plāns tiks pielāgots jaunajiem uzdevumiem, saglabājot 2030. gada perspektīvu.

[84] Sk. *InvestEU* rādītāji.

Vairākas dalībvalstis nesen ir veikušas pasākumus, lai pieņemtu sociālās ekonomikas tiesisko regulējumu vai stratēģijas. Čehijā 2025. gada janvārī stājās spēkā Likums par darba integrācijas sociālajiem uzņēmumiem, un 2025. gada jūlijā valdība apstiprināja sociālās uzņēmējdarbības stratēģisko satvaru 2026.–2030. gadam. **Īrija** 2024. gada jūlijā pieņēma valsts sociālo uzņēmumu politiku 2024.–2027. gadam "*Trading for Impact*". **Beļģijā** Flandrija veic investīcijas, kas dos iespēju līdz 2024.–2029. gada sasaukuma beigām izveidot 1000 papildu subsidētu darbvietu sociālajā ekonomikā. **Spānija** grozīja Likumu par kooperatīviem, lai precizētu uzņēmumu veidus nozarē un atjauninātu publiskās politikas atbalsta mērķus. 2024. gada jūnijā tā arī izveidoja 400 miljonu EUR vērtu Sociālās ietekmes fondu nolūkā atbalstīt sociālās un vides investīcijas, tai skaitā sociālās ekonomikas struktūrās. **Polija** ierosināja grozīt Sociālās ekonomikas likumu, lai paplašinātu sociālās ekonomikas definīciju, atvieglotu noteikumus sociālajiem uzņēmumiem, uzlabotu atbalsta instrumentus un stiprinātu reintegrācijas un koordinācijas centienus. **Rumānija** 2025. gada aprīlī sāka ESF+ projektu "Sociālās ekonomikas un sociālās uzņēmējdarbības attīstības uzraudzības un izvērtēšanas veicināšana", kura mērķis ir izstrādāt valsts sociālās ekonomikas stratēģiju.

Saīsināta darba laika shēmas, ko atbalsta *SURE* instruments, sniedz pieredzi turpmāku ekonomikas satricinājumu pārvarēšanai. Saskaņā ar ES pagaidu atbalsta instrumenta bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā (*SURE*) galīgo izvērtējumu [85] tiek lēsts, ka darbvietu saglabāšanas shēmas – arī tās, ko finansē no *SURE* –, 2020. gadā ir palīdzējušas saglabāt no 1,03 miljoniem līdz 1,66 miljoniem darbvietu visās labuma guvējās dalībvalstīs. Aplēses liecina, ka šādas shēmas 2020. un 2021. gadā aizsargāja attiecīgi 13,3 % un 1,1 % nodarbināto [86]. Pašreizējā situācijā, kad ģeopolitiskās spriedzes un būtiskās nozarēs plānotās darbvietu samazināšanas dēļ valda paaugstināta nenoteiktība, vairākas dalībvalstis ir sākušas vairāk paļauties uz saīsināta darba laika shēmām. Pamatojoties uz pandēmijas laikā izmantotajām dažādajām stratēģijām, ir būtiski pilnveidot šādu programmu izstrādi un efektīvu darbību visā ES. Pierādījumi liecina, ka saīsināta darba laika shēmas ir visefektīvākās pagaidu krīžu laikā, prioritāti piešķirot mazaizsargātiem uzņēmumiem un darba ņēmējiem, vienlaikus ilgtermiņā izvairoties no atbalsta dzīvotnespējīgām darbvietām [87].

Pašnodarbinātības īpatsvars ES ir pastāvīgi samazinājies, taču dažādās nozarēs un valstīs tas ir atšķirīgs. Pašnodarbināto īpatsvars kopējā nodarbinātībā (20–64 gadu vecuma grupā) samazinājās no 13,2 % 2010. gadā līdz 10,6 % 2024. gadā. Visvairāk pašnodarbinātība samazinājusies lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zvejniecībā, kā arī vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā, un vienlaikus ievērojami palielinājusies publiskajā sektorā un tam pietuvinātajās nozarēs (tai skaitā publiskajā pārvaldē, izglītībā un veselības aprūpē), kā arī IKT jomā. Mainījies arī pašnodarbināto prasmju profils – 2024. gadā 40 % pašnodarbināto bija terciārā izglītība; salīdzinājumam 2010. gadā šis rādītājs bija 28 %. Tomēr nabadzības risks joprojām ir ievērojams – pašnodarbināto personu nabadzības riska rādītājs (18–64 gadu vecuma grupā) (22,3 %) ir vairāk nekā divas reizes lielāks nekā šis rādītājs darba ņēmēju vidū (9,2 %) (sk. 2.3.1. iedaļu). Pašnodarbināto īpatsvars dažādās valstīs ievērojami atšķiras – no 26,3 % Grieķijā un 19,2 % Itālijā līdz mazāk nekā 9 % Dānijā, Vācijā, Kiprā, Luksemburgā un Zviedrijā. Laikposmā no 2014. līdz 2024. gadam individuālā darba veicēju (aptuveni 70 % pašnodarbināto lielākajā daļā dalībvalstu) īpatsvars kopējā nodarbinātībā samazinājās no 10,0 % līdz 8,9 %, jo gados jaunākas kohortas sāka pašnodarbinātību mazākā skaitā, kas nav pietiekami, lai kompensētu gados vecāku darba veicēju aiziešanu no darba tirgus.

---

85 Sk. SWD(2025) 47 final.

86 Eiropas Komisija, "*Labour market and wage developments in Europe – Annual review 2021*", Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2021, un *Eurofound*, "*Weathering the crisis: How job retention schemes preserved employment and incomes during the pandemic"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2024.

87 Eiropas Komisija, "*Labour Market and Wage Developments in Europe, Annual review 2025*", Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

Bezdarba līmenis, kas jau tā ir rekordzems, 2024. gadā un 2025. gada sākumā turpināja samazināties, un tas liecina par augšupēju konverģenci starp dalībvalstīm. Bezdarba līmenis ES (15–74 gadu vecuma grupā) no 6,1 % 2023. gadā samazinājās līdz 5,9 % 2024. gadā, kas ir zemākais reģistrētais līmenis. 2025. gada septembrī bezdarba līmenis vidēji ES bija 6,0 %. Lielākais gada samazinājums (par 1 procentpunktu vai vairāk) tika reģistrēts Itālijā, Horvātijā un Grieķijā, savukārt Dānijā, Igaunijā, Somijā, Luksemburgā un Zviedrijā tika reģistrēts pieaugums par vairāk nekā 0,7 procentpunktiem (sk. 2.1.2. attēlu). Somija un Zviedrija saskaras ar "kritisku situāciju" gan augstā bezdarba līmeņa, gan būtiska pieauguma dēļ no 2023. gada, savukārt Francija, Lietuva, Latvija, Dānija, Luksemburga un Igaunija ir "jānovēro" – tajās ir augsti rādītāji un progress ir zemāks par vidējo. Spānijā (11,4 %) un Grieķijā (10,1 %) stāvoklis joprojām ir vērtējams kā "vājš sniegums, bet uzlabojas" – uzlabojumi krietni pārsniedz vidējo rādītāju, tomēr bezdarba līmenis joprojām ir augsts. Čehijai, Polijai, Vācijai un Maltai ir piešķirts vērtējums "labākais sniegums" – bezdarba līmenis šajās valstīs ir no 2,6 % līdz 3,4 %. Lai gan atšķirības starp valstīm joprojām ir lielas, tās samazinās, jo valstīs ar augstu bezdarba līmeni, piemēram, Spānijā vai Grieķijā, ir vērojami lielāki uzlabojumi.

Bezdarba līmenis ievērojami atšķiras atkarībā no dzimuma, kā arī reģionālā līmenī [88]. Bezdarba līmenis sieviešu vidū joprojām ir augstāks (6,2 % 2024. gadā) nekā vīriešu vidū (5,7 %). Saglabājas arī reģionālas atšķirības: 2024. gadā viszemākie rādītāji bija lauku apvidos (5,1 %), kam sekoja mazpilsētas/piepilsētas (5,6 %) un lielpilsētas (6,7 %). Atšķirības *NUTS* 2. līmeņa reģionos atspoguļo nodarbinātības līmeņa atšķirības (sk. iepriekš), izņemot Zviedriju, kuras rādītāji bezdarba ziņā ir mazāk labvēlīgi (sk. 6. attēlu 5. pielikumā). Dažos tālākajos reģionos – Gvadelupā, Martinikā, Gviānā, Reinjonā, Majotā un Kanāriju salās – bezdarba līmenis ir viens no augstākajiem ES.

[88] Sīkāka analīze par dzimumu atšķirībām nodarbinātībā un citās dimensijās reģionālā līmenī ir pieejama *JRC* ES reģionālajā dzimumu līdztiesības pārskatā.

2.1.2. attēls. Bezdarba līmenis 2024. gadā pazemināj̄ās gandrīz pusē dalībvalstu

Bezdarba līmenis (personas vecumā no 15 līdz 74 gadiem) 2024. gadā un izmaiņas attiecībā pret iepriekšējo gadu (%, sociālo rezultātu pārskata pamatrādītājs)

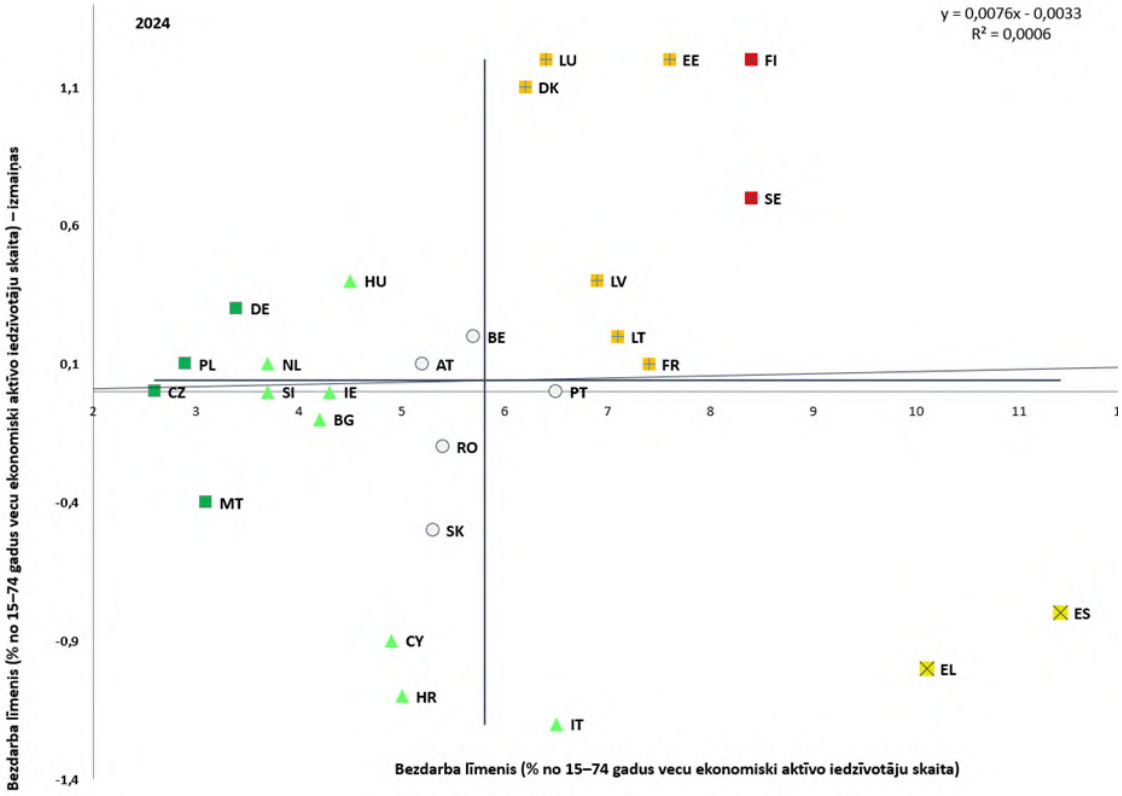

Piezīme. Asu krustpunkts ir nesvērtais Eiropas Savienības vidējais rādītājs. Apzīmējumus skatīt pielikumā. Definīcija atšķiras attiecībā uz Spāniju un Franciju. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz BG.
Avots: Eurostat [une_rt_a], ES darbaspēka apsekojums.

Zaļo profesiju īpatsvars visā ES pieaug, un dažas no šīm profesijām saskaras ar darbaspēka trūkumu jaunu prasmju pieprasījuma dēļ. Nodarbinātība vides preču un pakalpojumu nozarē palielinājās no 2,2 % 2015. gadā līdz 3,1 % 2022. gadā, un 2022. gadā nodarbinātības īpatsvars šajā nozarē dažādās valstīs ievērojami atšķīrās (no 1 % Ungārijā līdz 5,7 % Luksemburgā) [89]. Alternatīvas aplēses liecina, ka zaļās darbvietas jau varētu veidot līdz 11,3 % no ES darbaspēka [90]. Tajā pašā laikā emisijietilpīgās nozarēs [91] joprojām ir nodarbināts 3,1 % ES darba ņēmēju (no 0,9 % Kiprā līdz 7,1 % Čehijā). Nesen veiktā analīzē [92] konstatēts, ka vairākās dalībvalstīs trūkst darbaspēka 24 profesijās, kas saistītas ar zaļo pārkārtošanos. Profesijas, kas ir būtiskas zaļās pārkārtošanās īstenošanai un kurās darbaspēka trūkums dažādās valstīs ir visizplatītākais, ir santehniķi un cauruļvadu montētāji (20 dalībvalstis), izolācijas darbu veicēji, būvinženieri un gaisa kondicionēšanas un atdzesēšanas iekārtu mehāniķi (14), inženiertehniskie speciālisti (12) un jumiķi (11). Šīm profesijām ir vajadzīgas ļoti tehniskas zināšanas un manuālas prasmes, kas ir būtiskas zaļās pārkārtošanās īstenošanai.

---

89 *Eurostat* [env_ac_egss1], [nama_10_a10_e].

90 Pamatojoties uz Kopīgā pētniecības centra aprēķiniem, kas veikti projektā *GreenJobs*, pēc Džili (*Gili*), Verdolīni (*Verdolini*) un Vona (*Vona*) (2020) publikācijā ierosinātās uz uzdevumiem balstītās pieejas *ONET*, kuru izmanto zaļo darbavietu īpatsvara novērtēšanai nodarbinātībā ES, ieviešanas.

91 Emisijietilpīgas nozares šajā kontekstā ir kalnrūpniecība un karjeru izstrāde (*NACE* kods: B), ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošana (C20), citu nemetālisko minerālu produktu ražošana (C23), parasto metālu ražošana (C24) un mehānisko transportlīdzekļu, piekabju, puspiekabju un citu transportlīdzekļu ražošana (C29).

92 Profesiju klasificē kā tādu, kas saskaras ar "plašu darbaspēka trūkumu", ja par šādu trūkumu attiecīgajā profesijā ziņo vismaz piecas dalībvalstis. Tas ir viens no tīras rūpniecības kursa galvenajiem snieguma rādītājiem.

Taisnīga un iekļaujoša pārkārtošanās politika, kas vērsta uz tiem, kurus īpaši skar zaļā pārkārtošanās, var atbalstīt darba ņēmēju mobilitāti, mazināt darbaspēka trūkumu un nodrošināt, ka ieguvumi no zaļās pārkārtošanās ir kopīgi pieejami plašai sabiedrībai. Lai pārietu uz mazoglekļa aprites ekonomiku, darba ņēmēji no fosilā kurināmā nozarēm ir jāpārkvalificē darbam augošās nozarēs, piemēram, neto nulles emisiju nozarēs, atjaunīgās enerģijas ražošanas, būvniecības, atkritumu apsaimniekošanas un apstrādes rūpniecības nozarē, savukārt elektrifikācija un pieaugošais pieprasījums pēc izejvielām arī veicina nodarbinātību elektroenerģijas un energoietilpīgās nozarēs. 2023. gadā aptuveni 30 % no visiem darba ņēmējiem ES (tai skaitā 30 miljoni apstrādes rūpniecībā, 15 miljoni būvniecībā, 10 miljoni transporta un uzglabāšanas nozarē) bija nodarbināti nozarēs, kur notiek pārveide [93]. Tomēr nozaru mobilitāte joprojām ir ierobežota – tikai 1,8–3,9 % darba ņēmēju katru gadu pāriet no vienas nozares uz citu, un šis rādītājs kopš 2016. gada kopumā nav mainījies. Pastāvīgais darbaspēka trūkums ar klimatu saistītās profesijās liecina, ka ir vajadzīga politika, kas palīdz darba ņēmējiem pielāgoties mainīgajam prasmju pieprasījumam vai nozarēm, kurās notiek pārkārtošanās. Zaļā pārkārtošanās arī sniedz iespējas uzlabot darbvietu kvalitāti, jo jaunas un nākotnes zaļās profesijas (piemēram, atjaunīgās enerģijas inženieri un zaļās politikas plānošanas vadītāji) parasti piedāvā augstākas algas un stabilākus līgumus [94]. Tomēr ieguvumi ir nevienmērīgi un galvenokārt saistībā ar amata vietām, kam vajadzīgas augstas prasmes [95]. Lielāks pieprasījums pēc tehniskām un manuālām darba vietām [96] (piemēram, elektrisko un mehānisko iekārtu inženieriem, elektrolīniju uzstādītājiem un remontētājiem) var būt saistīts ar lielākiem fiziskajiem riskiem un mazāku piekļuvi darbavietas resursiem un autonomiju. Lai padarītu šīs darbvietas pievilcīgākas, ar politikas palīdzību būtu jācenšas risināt darbvietu kvalitātes jautājumus, īpaši saistībā ar darba apstākļiem, atalgojumu un piekļuvi resursiem. Aktīvai darba tirgus politikai, arī prasmju attīstīšanai, nodarbinātības stimuliem un darba meklēšanas atbalstam, ir izšķiroša nozīme, atbalstot darba ņēmējus pārejā no viena darba uz citu ekonomikas pārmaiņu laikā.

---

93 *Fulvimari A. et al.*, "*Estimating labour market transition costs and social investment needs of the green transition – a new approach*", Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025. "Nozares, kurās notiek pārveide", ietver virkni nozaru, kuras i) ir būtiskas pārejai uz klimatneitralitāti, ņemot vērā to nozīmi klimata mērķrādītāju īstenošanā, vai ii) saistībā ar kurām paredzams, ka dekarbonizācijas dēļ notiks būtiskas ar nodarbinātību saistītas izmaiņas, vai iii) kurām raksturīgas abas šīs iezīmes.

94 ESAO publikācija "*Employment Outlook 2024:The Net-Zero Transition and the Labour Market*", Parīze, 2024.

95 *Eurofound*, "*Job quality side of climate change, Working conditions and sustainable work series*", Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2024.

96 Darbvietas, kurās pieaugs pieprasījums pēc darbaspēka, jo palielināsies pieprasījums pēc "zaļiem" produktiem un pakalpojumiem, bet ne vienmēr mainīsies darba uzdevumu saturs.

Digitālā pārkārtošanās turpina pārveidot ekonomiku un darba tirgus, radot jaunas iespējas un vienlaikus palielinot vajadzību pēc prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas. IKT speciālistu skaits ES kopš 2013. gada pastāvīgi aug (par 59,3 %), un 2024. gadā tas pārsniedza 10,3 miljonus [97]. Tomēr sievietes joprojām ir ļoti nepietiekami pārstāvētas, proti, tikai 19,5 % no IKT speciālistiem ir sievietes. Pašreizējā tempā IKT speciālistu skaits līdz 2030. gadam sasniegs aptuveni 12 miljonus, kas ir krietni mazāk par ES līmenī noteikto 20 miljonu mērķrādītāju, turklāt saasinās konkurence par digitālajiem un prasmīgajiem talantiem (sk. 2.2.1. iedaļu) [98]. Nesenā Eirobarometra aptaujā [99] lielākā daļa respondentu uzskata, ka digitālās tehnoloģijas, tostarp mākslīgais intelekts (MI), pozitīvi ietekmē viņu darbvietas, ekonomiku, sabiedrību un dzīves kvalitāti. Turklāt 62 % respondentu robotus un mākslīgo intelektu darbā vērtē pozitīvi, un 70 % uzskata, ka tie uzlabo darba ražīgumu. Tomēr joprojām pastāv bažas – 84 % respondentu uzskata, ka MI ir vajadzīga rūpīga pārvaldība, lai aizsargātu privātumu un nodrošinātu pārredzamību darbavietā. Laikposmā no 2012. līdz 2023. gadam darba tirgū bija vērojama izteikta pāreja no zemu atalgotām darbvietām uz darbvietām ar augstu atalgojumu; to papildināja nodarbinātības īpatsvara pieaugums nozarēs ar zemu ražīguma pieaugumu [100]. Šo pāreju varētu veicināt jaunu tehnoloģiju ieviešana un automatizācija, jo nozarēs ar augstu ražīguma pieaugumu ir vajadzīgs mazāk darba ņēmēju, lai uzturētu ražošanas apjomu, un rezultātā nodarbinātība tiek pakāpeniski pārorientēta uz nozarēm ar zemu ražīguma pieaugumu. Pieejamie pierādījumi par MI ietekmi uz darba tirgu vēl nav pārliecinoši.

---

97 Ceļā uz Eiropas digitālās desmitgades mērķrādītājiem – statistikas skaidrojums – *Eurostat*.

98 Eiropas digitālā desmitgade:2030. gada mērķrādītāji, Eiropas Komisija.

99 Mākslīgais intelekts un nodarbinātības nākotne – 2025. gada februāris – Eirobarometra aptauja.

100 Eiropas Komisija, "*Labour Market and Wage Developments in Europe, Annual review 2025*", Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

2.1.3. attēls. Algas 2024. gadā turpināja pieaugt, bet starp valstīm bija vērojamas būtiskas atšķirības

Nominālais atalgojums uz vienu darba ņēmēju, gada procentuālās izmaiņas

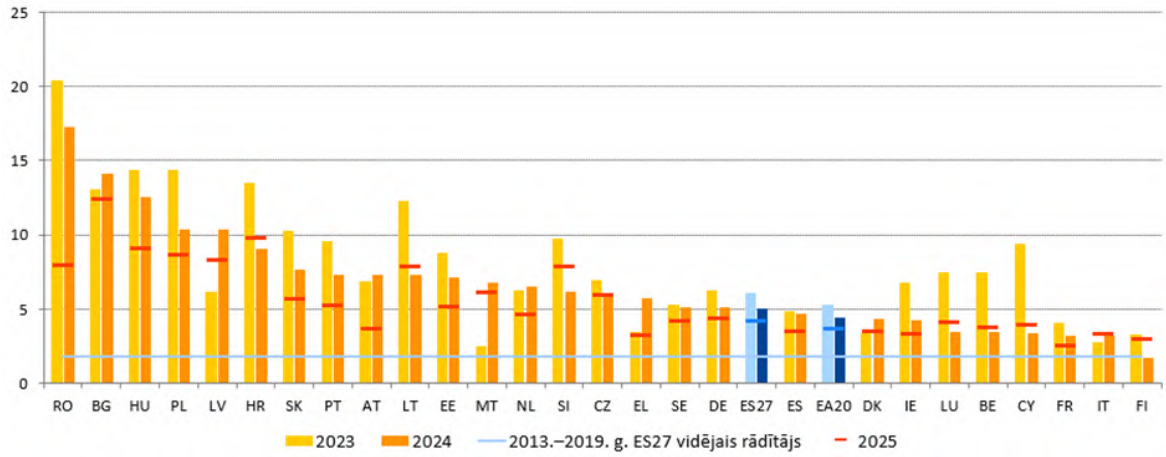

Piezīme. Piezīme. EZ-20: 20 valstis, kas ieviesušas euro. Rādītājs "nominālais atalgojums uz vienu darba ņēmēju" tiek aprēķināts kā kopējais darba ņēmēju atalgojums, kurš dalīts ar darba ņēmēju kopējo skaitu. Nominālais atalgojums papildus bruto algām ietver arī darba devēja iemaksas. Dati par 2025. gadu atspoguļo prognozes, kas aprēķinātas, pamatojoties uz Komisijas 2025. gada Eiropas rudens ekonomikas prognozēm.
Avots: *AMECO* datubāze[*HWCDW*] un *Eurostat*, nacionālie konti [namq_10_gdp], [namq_10_a10_e].

Algu pieaugums ES 2024. gadā saglabājās stabils, taču dažādās dalībvalstīs bija vērojamas būtiskas atšķirības. Nominālās atlīdzības uz vienu nodarbināto gada pieaugums sasniedza 5,1 % pēc vēsturiski augstākā līmeņa (6,1 %) 2023. gadā – tas notika apstākļos, kad samazinājās inflācija, bet darba tirgos pieprasījums pēc darbaspēka joprojām pārsniedza piedāvājumu, lai gan situācija vairs nebija tik saspringta [101]. Lielākais pieaugums (salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu) tika novērots Centrāleiropas un Austrumeiropas dalībvalstīs – Bulgārijā, Rumānijā, Ungārijā, Polijā un Latvijā tas pārsniedza 10 %, bet Horvātijā, Slovākijā, Portugālē, Austrijā, Lietuvā un Igaunijā bija robežās no 7,0 % līdz 10,0 % (sk. 2.1.3. attēlu). Daudzās no šīm dalībvalstīm inflācija joprojām bija salīdzinoši augsta, īpaši Rumānijā, Horvātijā, Polijā un Ungārijā. Turpretī algu pieaugums bija mērenāks (no 3,0 % līdz 5,0 %) Beļģijā, Kiprā, Dānijā, Francijā, Īrijā, Itālijā, Luksemburgā un Spānijā, kur inflācija bija zemāka. Somijā šis rādītājs bija mazāks par 2,0 %.

101 Inflācija ES samazinājās no 6,4 % 2023. gadā līdz 2,6 % 2024. gadā, un saskaņā ar prognozēm 2025. gadā tā būs 2,5 % un 2026. gadā – 2,1 %. Sk. publikāciju *European economic forecast – Autumn 2025*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

Kopš 2023. gada vidus vērojams vienošanās ceļā noteikto darba algu pieaugums – tas atspoguļo centienus atgūt reālo ienākumu zudumu, taču parādās mērenākas izaugsmes pazīmes [102]. Eurozonā vienošanās ceļā noteiktu darba algu pieaugums maksimumu (5,4 %) (salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu) sasniedza 2024. gada 3. ceturksnī, un to veicināja aktīvākas darba koplīguma sarunas, jo arodbiedrības centās kompensēt pirktspējas samazināšanos, kas bija vērojama kopš 2021. gada beigām [103]. Līdz ar inflācijas spiediena mazināšanos 2025. gadā ir sācis samazināties arī vienošanās ceļā noteikto darba algu pieaugums.

2.1.4. attēls. Reālās algas pieaugums 2024. gadā atjaunojās lielākajā daļā dalībvalstu

Reālā bruto alga uz vienu darba ņēmēju, gada pārmaiņas (procentos)

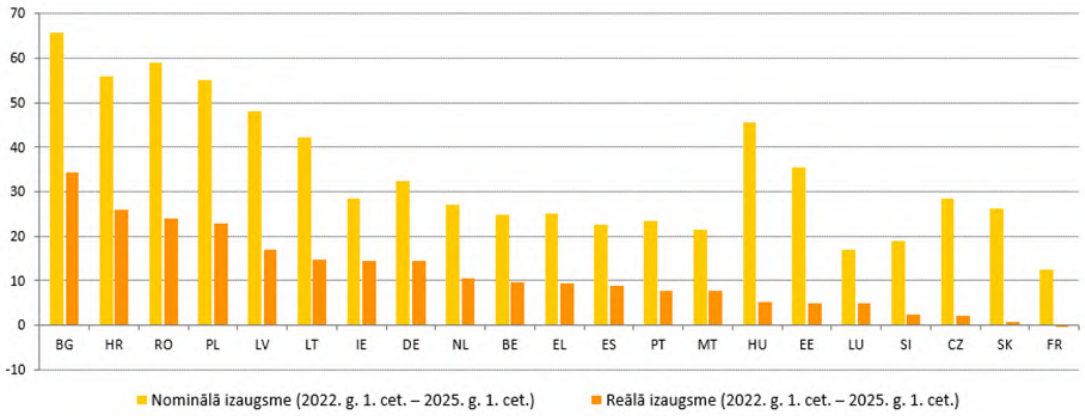

Piezīme. EZ apzīmē "EZ-20" – 20 valstis, kuras ieviesušas euro. Reālā alga tika aprēķināta, izmantojot saskaņoto patēriņa cenu indeksu kā deflatoru. Dati par 2025. gadu atspoguļo prognozes, kas aprēķinātas, pamatojoties uz Komisijas 2025. gada Eiropas pavasara ekonomikas prognozēm.
Avots: Eiropas Komisija, *AMECO* datubāze, nominālā bruto darba alga uz vienu darba ņēmēju [hwwdw]; deflators: Saskaņotais patēriņa cenu indekss [AMECO 5000 ZCPIH]. Kopējā nodarbinātība (iekšzemes jēdziens) [namq_10_a10_e]. Bruto algu un atalgojuma uz vienu darbinieku [*AMECO* kods: hwwdw] atjauninātie dati saskaņā ar rudens prognozi 19. novembrī, kad bija iespējams veikt pēdējo atjauninājumu, vēl nebija pieejami.

---

102 Vienošanās ceļā noteikto darba algu pieaugums ir tiešs rezultāts sarunām par darba samaksu starp sociālajiem partneriem. Tas ietver gan nesen apspriestās, gan iepriekš saskaņotās algas. Parasti tas neietver prēmijas, samaksu par virsstundu darbu un citu individuālu atlīdzību, kas nav saistīta ar koplīguma sarunām. Salīdzinājumā ar algām par nostrādāto vienošanās ceļā noteiktās darba algas nav atkarīgas no nostrādāto stundu skaita (jo tās tiek noteiktas, pamatojoties uz pilna laika darbu), un dažās nozarēs tās ir noteiktas kā minimālā alga.

103 Eiropas Komisija, "*Labour market and wage developments in Europe – Annual review 2021*", Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2021, un *Eurofound*, "*Weathering the crisis: How job retention schemes preserved employment and incomes during the pandemic*", Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2024.

Reālās algas pieauguma temps atjaunojas, un to veicina inflācijas mazināšanās un noturīgs nominālās algas pieaugums, taču atjaunošanās temps dažādās dalībvalstīs atšķiras. Pēc ievērojama 3,7 % samazinājuma 2022. gadā un pieticīgāka 0,1 % samazinājuma 2023. gadā reālā alga 2024. gadā atsāka augt, palielinoties par 2,7 % [104]. Šo pieauguma atjaunošanos galvenokārt noteica inflācijas samazināšanās un spēcīgs nominālās algas pieaugums. Vislielākā pieauguma tempa atjaunošanās (vairāk nekā 8 %) tika reģistrēta Rumānijā, Polijā, Ungārijā un Lietuvā, kā arī (vairāk nekā 6 %) Latvijā, Horvātijā un Bulgārijā (sk. 2.1.4. attēlu). Beļģijā reālā alga 2024. gadā samazinājās par 1,3 %. 2024. gadā reālā alga ES saglabājās vidēji par 0,7 % zemāka nekā 2019. gadā, un starp valstīm bija lielas atšķirības, kas atspoguļo atšķirīgu nominālās algas un inflācijas dinamiku. 2025. gadā reālā alga ES kopumā atkal sasniedza pirmspandēmijas līmeni, bet Čehijā, Vācijā, Itālijā, Somijā un Francijā tā joprojām ir zemāka.

2.1.5. attēls. Likumā noteiktās minimālās algas palielināšana palīdzēja kompensēt minimālās algas saņēmēju pirktspējas zudumu

Minimālās algas izmaiņas dalībvalstīs ar likumā noteiktu minimālo algu (%, izmaiņas)

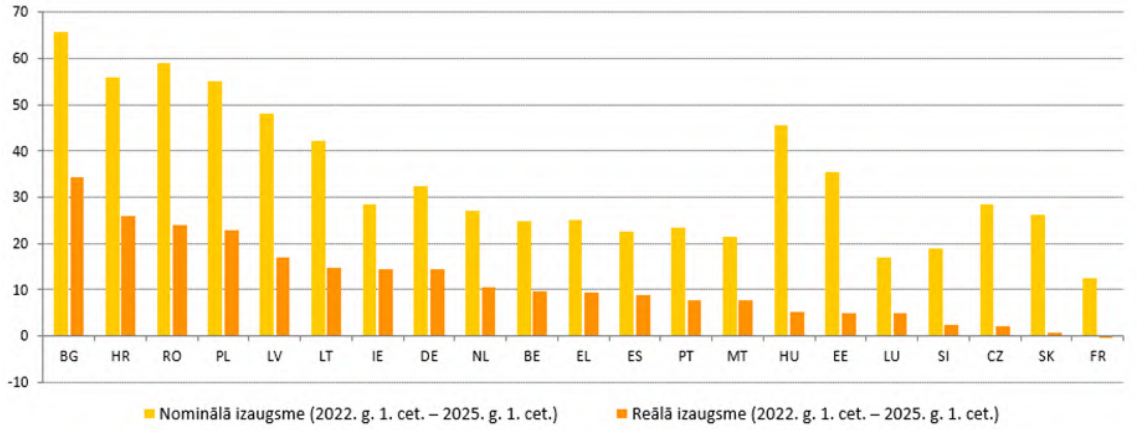

Piezīme. Kipra tika izslēgta, jo tajā likumā noteikta minimālā alga tika ieviesta tikai 2023. gadā.
Avots: *Eurofound* un *Eurostat* [earn_mw_cur, prc_hicp_midx].

[104] Reālā alga tiek aprēķināta, izmantojot saskaņoto patēriņa cenu indeksu kā deflatoru.

Nesenais minimālās algas palielinājums ES ir palīdzējis novērst inflācijas ietekmi uz darba ņēmējiem ar zemiem ienākumiem. Laikposmā no 2022. gada janvāra līdz 2025. gada janvārim likumā noteiktā minimālā alga palielinājās par vairāk nekā 20 % visās dalībvalstīs, kurās šāda alga ir spēkā [105], izņemot Franciju, Luksemburgu un Slovēniju. Pieaugums svārstījās no 12,4 % Francijā līdz 65,7 % Bulgārijā un pārsniedza 40 % sešās citās dalībvalstīs (Rumānijā, Horvātijā, Polijā, Latvijā, Ungārijā un Lietuvā) [106] (sk. 2.1.5. attēlu). Neraugoties uz augsto inflāciju, arī reālā izteiksmē šajās valstīs bija vērojams vislielākais kāpums. Turpretī reālā minimālā alga Luksemburgā, Čehijā, Slovākijā, Igaunijā un Slovēnijā pieauga par mazāk nekā 5 %, bet Francijā nedaudz samazinājās. Tajā pašā laikā valstīs, kurās minimālā alga tiek noteikta koplīgumos, reālās algas pieaugums 2024. gadā arī veicināja pirktspēju, it īpaši zema atalgojuma nozarēs [107]. Jaunākie pētījumi liecina, ka valstu minimālās algas palielinājumi veicina vispārējo algu pieaugumu, atbalsta darba koplīguma sarunas un paaugstina algu minimumu zemu atalgotās nozarēs [108].

---

105 Likumā noteikta minimālā alga ir 22 dalībvalstīs: Beļģijā, Bulgārijā, Čehijā, Francijā, Grieķijā, Horvātijā, Igaunijā, Īrijā, Kiprā, Latvijā, Lietuvā, Luksemburgā, Maltā, Nīderlandē, Polijā, Portugālē, Rumānijā, Slovākijā, Slovēnijā, Spānijā, Vācijā un Ungārijā.

106 Minimālā alga bieži tiek pārskatīta katru gadu gada sākumā. Laikposmā no 2022. gada janvāra līdz 2025. gada janvārim lielākais pieaugums reģistrēts Polijā (49 %), Bulgārijā (44 %), Latvijā (40 %) un Horvātijā (34 %). Beļģijā, Vācijā, Igaunijā, Īrijā, Lietuvā, Ungārijā, Nīderlandē un Rumānijā tā palielinājās robežās no 20 % līdz 30 %.

107 *Eurofound, Industrial relations and social dialogue*. *Minimum wages in 2025: Annual review*, 2025.

108 Empīriskie rezultāti liecina, ka minimālās algas pieaugums par 1 % palielina algas par 0,31 % zemākā atalgojuma kvartilē esošajiem darba ņēmējiem. Sk. *Eurofound*, *Impact of national minimum wages on collective bargaining and wages for low-paid workers*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2025.

2.1.6. attēls. 2024. gadā nodokļu ķīlis personai, kas dzīvo viena un kas saņem vidējo algu, lielākajā daļā dalībvalstu bija mazāks nekā pirms desmit gadiem.

Nodokļu ķīlis personai, kas dzīvo viena un saņem vidējo algu (%)

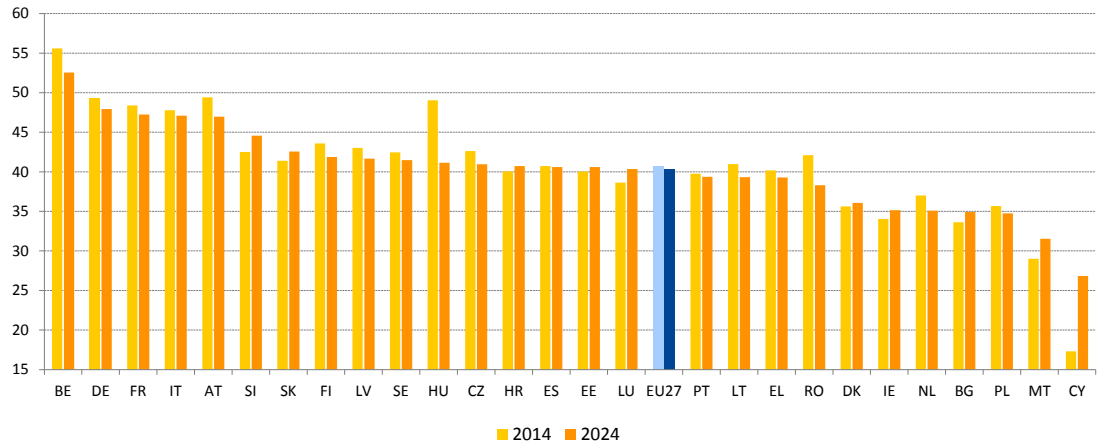

Avots: Eiropas Komisija, *ECFIN* ĢD, nodokļu un pabalstu datubāze, pamatojoties uz ESAO nodokļu/pabalstu modeli (atjaunināts 2025. gada maijā).

Darbaspēka nodokļi joprojām ietekmē darba un darbā pieņemšanas stimulus visā ES.

Nodokļu ķīlis, ko definē kā starpību starp darba devēju darbaspēka izmaksām un darba ņēmēju neto saņemto darba samaksu un kas izteikts procentos no kopējām darbaspēka izmaksām, ietekmē gan darbaspēka piedāvājumu, gan pieprasījumu, sevišķi attiecībā uz tādām grupām kā otrie pelnītāji, kuru darbaspēka piedāvājums ir jutīgāks pret nodokļu politiku. Kopš 2014. gada nodokļu ķīlis personai, kas dzīvo viena un saņem vidējo algu, ES ir samazinājies par 0,4 procentpunktiem, 2024. gadā sasniedzot 40,3 %, kas joprojām ir krietni virs ESAO vidējā rādītāja (34,9 %) (sk. 2.1.6. attēlu) [109]. Tas samazinājās par vairāk nekā 1 procentpunktu 11 dalībvalstīs, un vislielākais samazinājums bija Ungārijā (−7,9 procentpunkti), Rumānijā (−3,8 procentpunkti) un Beļģijā (−3,0 procentpunkti). Turpretī tajā pašā laikposmā nodokļu ķīlis vidējiem pelnītājiem palielinājās 10 valstīs, īpaši Kiprā (+9,5 procentpunkti), Maltā (+2,5 procentpunkti) un Luksemburgā (+1,7 procentpunkti) (sīkāku informāciju sk. 2.2.1. punktā). Zemāka atalgojuma saņēmējiem (kas saņem 50 % no vidējās algas) vidējais nodokļu slogs ES personai, kas dzīvo viena, 2024. gadā bija 31,8 %, kas salīdzinājumā ar 2023. gadu ir palielinājums par 0,3 procentpunktiem, bet salīdzinājumā ar 2014. gadu – samazinājums par 2,2 procentpunktiem.

[109] ESAO, "*Taxing Wages 2025: Decomposition of Personal Income Taxes and the Role of Tax Reliefs*", *OECD Publishing*, Parīze, 2025.

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa sistēmas parasti ir progresīvas un ar zemākiem nodokļu ķīļiem zema atalgojuma saņēmējiem. Progresivitāte ir īpaši izteikta Francijā, Beļģijā, Nīderlandē, Luksemburgā un Itālijā, savukārt Bulgārija un Ungārija piemēro vienotas likmes sistēmas (sk. 2.1.7. attēlu). Mazāks nodokļu slogs zema atalgojuma saņēmējiem samazina darba tirgus izkropļojumus un atbalsta mazprasmīgu darba ņēmēju nodarbinātību, taču nodokļu sistēmas būtu jāizstrādā tā, lai tās neatturētu no pārejas uz labāk apmaksātām darbvietām.

2.1.7. attēls. Nodokļu ķīlis ir mazāks zema atalgojuma saņēmējiem

Nodokļu ķīlis zema atalgojuma (50 % un 67 % no vidējās algas) saņēmējam, kas dzīvo viens, salīdzinājumā ar vidējo algu 2024. gadā (%)

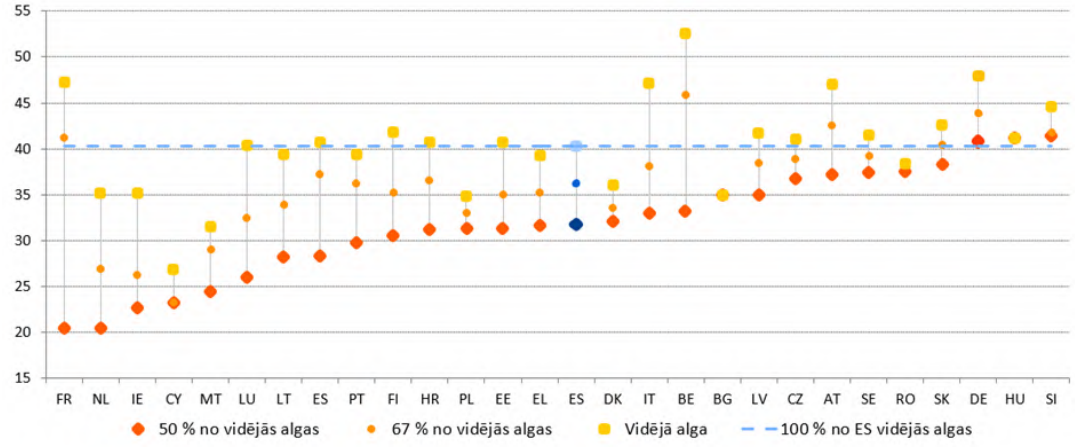

Piezīmes. Dalībvalstis ir sarindotas dilstošā secībā pēc progresivitātes līmeņa (nodokļu ķīlis vidējās algas līmenī – nodokļu ķīlis tādas algas līmenī, kas ir 50 % no vidējās algas).
Avots: Eiropas Komisija, *ECFIN* ĢD, nodokļu un pabalstu datubāze, pamatojoties uz ESAO nodokļu/pabalstu modeli (atjaunināts 2025. gada maijā).

Inflācija var izraisīt izkropļojumus nodokļu sistēmās, ietekmējot gan progresivitāti, gan taisnīgumu. Cenu pieaugums var mazināt fiksētās nominālās robežvērtības, piemēram, nodokļu kategorijas un kredītus, un progresīvajās sistēmās tas bieži vien izraisa pārvirzi uz augstāku nodokļu kategoriju, proti, kad nodokļu maksātāji tiek virzīti uz augstākām nodokļu kategorijām un samazinās atskaitījumu un atlaižu reālā vērtība. Šāda ietekme var samazināt izmantojamo ienākumu un palielināt nabadzības risku. Šos izkropļojumus var mazināt korekcijas, izmantojot automātisku indeksāciju vai diskrecionārus atjauninājumus. 2024. un 2025. gadā daudzas dalībvalstis pārskatīja savas iedzīvotāju ienākuma nodokļa sistēmas, lai novērstu inflācijas radītos izkropļojumus (sk. 2.1.2. iedaļu).

Nodokļu sloga novirzīšana no darbaspēka uz vides nodokļiem var veicināt darba tirgus stimulus, taisnīgumu un klimata mērķu sasniegšanu. Nesen pieņemtajā Lētākas enerģijas rīcības plānā [110] ir aicināts pabeigt Enerģijas nodokļu direktīvas pārskatīšanu (kas tiek apspriesta kopš 2021. gada), nodrošinot, ka vispiesārņojošākajām degvielām tiek uzlikts visaugstākais nodoklis, vienlaikus veicinot dekarbonizāciju. Tāpat tīras rūpniecības kurss [111] veicina nodokļu reformas, kas atbalsta elektrifikāciju un pakāpeniski atceļ fosilā kurināmā subsīdijas. Turklāt Padomes 2022. gada ieteikumā par to, kā nodrošināt taisnīgu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti [112], ir pausts aicinājums samazināt nodokļu slogu darbaspēkam, jo īpaši grupām ar zemiem un vidējiem ienākumiem, un pārorientēt ieņēmumus uz vidiski ilgtspējīgiem avotiem. Oglekļa nodokļiem var būt regresīva ietekme, taču to var mazināt ar rūpīgi izstrādātiem kompensācijas pasākumiem. Tomēr vides nodokļi veido tikai 5,2 % no kopējiem nodokļu ieņēmumiem ES (2023. gads), kas ir par 1,5 procentpunktiem mazāk nekā 2013. gadā, un to īpatsvars pārsniedz 10 % tikai Bulgārijā (11,2 %) un Grieķijā (10,6 %), bet deviņās valstīs ir mazāks par 5 %. Kopš 2013. gada vides nodokļu īpatsvars ir palielinājies tikai Beļģijā, Bulgārijā un Rumānijā. Tādi pasākumi kā nodokļu stimuli enerģijas taupīšanai un fosilā kurināmā patēriņa samazināšanai var palīdzēt saskaņot klimata un taisnīguma mērķus.

---

110 Lētākas enerģijas rīcības plāns.Enerģētikas savienības patiesās vērtības atraisīšana: lētas, efektīvas un tīras enerģijas nodrošināšana ikvienam Eiropas iedzīvotājam, Eiropas Komisija.

111 Tīras rūpniecības kurss, Eiropas Komisija.

112 Padomes Ieteikums par to, kā nodrošināt taisnīgu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti, 2022/C 243/04.

2.1.2. Dalībvalstu veiktie pasākumi

Vairākas dalībvalstis ir ieviesušas vai paplašinājušas darbā pieņemšanas stimulus un subsīdijas nolūkā veicināt nodarbinātību, galveno uzmanību pievēršot nepietiekami pārstāvētām grupām. Polijā 2025. gada martā pieņemts jauns tiesību akts paredz subsīdijas darba devējiem, kas pieņem darbā vecāka gadagājuma darbiniekus, sedzot līdz pusei minimālās algas par katru vecāka gadagājuma darbinieku 12 mēnešus (darbiniekiem vecumā no 50 līdz 65 gadiem) vai vienu mēnesi (pensijas vecuma senioriem, ar iespēju to pagarināt). Pēc subsīdiju perioda beigām darba devējiem ir jāmaksā pilna alga un jāturpina nodarbināt personu attiecīgi sešus mēnešus vai vienu mēnesi. **Itālijā** ar 2025. gada budžeta likumu nodokļu atskaitījums uzņēmumiem un pašnodarbinātām personām, kas pieņem darbā darbiniekus ar beztermiņa darba līgumiem, tika pagarināts līdz 2025. un 2026. gadam. Ar to tika ieviests arī pagaidu atbrīvojums no nodokļiem attiecībā uz darba devēja apmaksātām mājokļa izmaksām (īre un uzturēšana) līdz 5000 EUR gadā pirmajos divos nodarbinātības gados darba ņēmējiem ar beztermiņa līgumiem, kuri nopelna līdz 35 000 EUR, vienlaikus saglabājot sociālā nodrošinājuma iemaksas. **Portugāles** programma "+*Emprego*" nodrošina finansiālus stimulus darba devējiem, kuri pieņem darbā Nodarbinātības un profesionālās apmācības institūtā (*IEFP*) vismaz trīs mēnešus reģistrētus bezdarbniekus, un – neatkarīgi no reģistrācijas ilguma – jauniešus vecumā līdz 35 gadiem vai ar zemu kvalifikāciju, personas ar invaliditāti, migrantus un citas nelabvēlīgā situācijā esošas grupas. **Grieķijā** subsidēta nodarbinātības programma, kas tika uzsākta 2024. gada beigās un darbojas 24 mēnešus, paredz pieņemt darbā vietējās pašvaldībās 1000 personu ar invaliditāti, sedzot līdz 75 % no algas un iemaksām (līdz 16 800 EUR uz vienu personu), lai veicinātu viņu integrāciju darba tirgū. 2025. gada septembrī programmas atbalsta saņēmēju skaits tika palielināts vēl par 1000.

Lai uzlabotu darba tirgus noturību un aizsargātu nodarbinātību ekonomikas satricinājumu laikā, ir pilnveidotas saīsināta darba laika shēmas. Piemēram, **Nīderlandē** tiek veidota darbvietu saglabāšanas shēma krīzes situācijām ("*Crisisregeling Personeelsbehoud*"). Krīzes laikā, ja uzņēmumā divus mēnešus ir vērojams darba kapacitātes samazinājums vidēji vismaz par 20 %, tas uz laiku līdz sešiem mēnešiem var izmantot tādus pasākumus kā darbinieku pārcelšana citā amatā vai samazināti algas maksājumi, ko atbalsta ar subsīdijām. Drīzumā gaidāma likumprojekta izskatīšana parlamentā un tā apstiprināšana. **Slovēnija** 2025. gada jūnijā sava ANP ietvaros pieņēma tiesību aktus, ar ko izveido pastāvīgu saīsināta darba laika programmu izmantošanai neparedzētos ārkārtas apstākļos, tai skaitā atbalstu pagaidu nepilna darba laika darba ņēmējiem un vieglāku piekļuvi izglītībai un apmācībai, lai digitalizācijas un automatizācijas apstākļos uzlabotu nodarbināmību.

Visā ES tiek atjaunināts minimālās algas regulējums, lai nodrošinātu, ka algu korekcijas labāk atspoguļo ekonomiskos apstākļus. Grieķija 2024. gada decembrī pieņēma tiesisko regulējumu, lai no 2028. gada ieviestu jaunu metodiku likumā paredzētās minimālās algas noteikšanai, izmantojot formulu, kuras pamatā ir izmaiņas ikgadējā patēriņa cenu indeksā (*PCI*) attiecībā uz 20 % mājsaimniecību ar viszemākajiem ienākumiem un algu pirktspējas indekss [113]. Konsultatīvās komitejas varēs ierosināt atkāpes no šīs automātiskās indeksācijas, ievērojot kritēriju kopumu un atsauces vērtību 60 % apmērā no medianālās bruto algas. **Latvijā** kopš 2024. gada novembra spēkā ir jauns minimālās algas regulējums, kas sasaista ikgadējās minimālās algas korekcijas ar tādiem faktoriem kā valsts vidējā darba samaksa, makroekonomikas prognozes, nodokļu izmaiņas, darbaspēka izmaksu indeksi un nabadzības riska sliekšņa vērtības. **Rumānijā** ANM atbalstīja jaunu minimālās algas noteikšanas satvaru, kas arī ir spēkā kopš 2025. gada februāra un ar ko tika ieviesta ikgadēja korekcijas formula, kuras pamatā ir inflācijas, darba ražīguma un algu kritēriji un kuru papildina ikgadēji pietiekamības novērtējumi un trīspusējas apspriešanās. **Luksemburgā** 2024. gada decembrī iesniegtā likumprojekta mērķis ir stiprināt likumā noteiktās minimālās algas satvaru, izmantojot skaidrākus adekvātuma kritērijus, divreiz gadā veicot pārskatīšanu un izveidojot padomdevēju struktūru, kuras sastāvā būs sociālie partneri un kura konsultēs par ikgadējām korekcijām. **Portugālē** trīspusējā nolīgumā, kas aptver 2025.–2028. gadu, ir noteikti mērķi minimālās un vidējās algas palielināšanai un paredzētas darba ražīguma un snieguma piemaksas darba ņēmējiem, peļņas sadale, kā arī atbalsta pasākumi gados jauniem darba ņēmējiem. Tas arī piedāvā nodokļu stimulus uzņēmumiem ar mērķi palielināt darba ņēmēju algas un pensiju uzkrājumus.

[113] Laikposms no 2025. līdz 2027. gadam tiek uzskatīts par pārejas periodu un tajā paredzēts turpināt piemērot to pašu minimālās algas noteikšanas sistēmu kā 2024. gadā.

Vairākas dalībvalstis ir ieviesušas pasākumus, kuru mērķis ir pārskatīt savu koplīgumu regulējumu nolūkā uzlabot to aptvērumu, elastību un pārredzamību. Itālijā 2025. gada budžeta likumā ir iekļauti noteikumi par koplīgumu atjaunošanu publiskās pārvaldes iestādēs, mērķtiecīgi palielinot algas un paredzot nozarei specifiskus stimulus, piemēram, veselības aprūpes un izglītības jomā. **Polija** 2025. gada novembrī pieņēma Likumu par koplīgumiem [114], kas nosaka, ka darba devējiem, kuriem ir vairāk nekā 50 darbinieku, reizi divos gados ir jārisina sarunas ar arodbiedrībām, paplašinot koplīgumu darbības jomu, attiecinot koplīgumus arī uz mūsdienu darbavietas jautājumiem, kā arī ieviešot digitālās procedūras un koplīgumu valsts reģistru. **Somijā** kopš 2025. gada janvāra ir spēkā jauns tiesību akts, kura mērķis ir palielināt iespējas risināt sarunas uzņēmuma līmenī, arī uzņēmumos, kas nav apvienojušies darba devēju asociācijās vai kuros nav darbinieku pilnvaroto pārstāvju. Pēc reformas visiem uzņēmumiem būs iespējamas atkāpes no vispārpiemērojamiem koplīgumiem, taču tiks veiktas zināmas pārbaudes, lai vietējā līmenī nodrošinātu reprezentatīvas sarunas par koplīguma slēgšanu. **Grieķijā** 2025. gada novembrī tika panākta sociāla vienošanās starp Darba un sociālā nodrošinājuma ministriju un valsts sociālajiem partneriem, ieviešot jaunu satvaru nolūkā uzlabot darba koplīgumu tvērumu, veicinātu algu stabilitāti un atjaunotu institucionālo līdzsvaru Grieķijas darba tirgū.**Lai uzlabotu progresivitāti un taisnīgumu, tiek ieviestas darbaspēka nodokļu reformas. Lietuva** reformēja savu ienākuma nodokļa sistēmu, lai padarītu to progresīvāku, aizstājot vienoto iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmi 15 % apmērā ar trim likmēm 20 %, 25 % un 32 % apmērā, kur augstākas likmes piemēro lielākiem ienākumiem; šīs likmes piemērojamas arī dažiem pašnodarbinātības veidiem. **Īrijā** valdība 2025. gada budžeta ietvaros pārskatīja ienākuma nodokļa kredītus un kategorijas. Standarta likmes diapazons tika palielināts par 2000 EUR līdz 44 000 EUR personām, kas dzīvo vienas, proporcionāli palielinot to laulātiem pāriem un partneriem reģistrētās partnerattiecībās. No 2025. gada janvāra vispārējās sociālās iemaksas (*universal social charge – USC*) 4 % likme tika samazināta līdz 3 %, vienlaikus paaugstinot šās likmes piemērošanas sākumslieksni atbilstīgi valsts minimālās algas palielinājumam, kā arī palielinot nodokļu kredītus nelabvēlīgā situācijā esošām grupām.

[114] Sīkāku informāciju skatīt šeit.

Vairākās dalībvalstīs ir koriģēti iedzīvotāju ienākuma nodokļa parametri nolūkā mazināt inflācijas izraisītu pārvirzi uz augstāku nodokļu kategoriju un vēl vairāk uzlabot taisnīgumu [115]. Latvijā ar nodokli neapliekamo ienākumu summa tika palielināta līdz 510 EUR mēnesī (6120 EUR gadā) un pensionāriem – līdz 1000 EUR mēnesī (12 000 EUR gadā). Tika palielināti arī atskaitījumi izglītībai, medicīniskajiem izdevumiem un ziedojumiem, un tika ieviesta jauna 3 % nodokļa likme dividendēm un citiem kapitāla ienākumiem, kas pārsniedz 200 000 EUR gadā. **Somija** palielināja neapliekamo minimumu, savukārt **Īrija** palielināja iedzīvotāju nodokļu kredītu, ienākumu kredītu, darbinieku nodokļu kredītu un īres nodokļu kredītu personām, kas dzīvo vienas, un kopīgi novērtētiem pāriem. Lai mazinātu inflācijas ietekmi un uzlabotu nodokļu taisnīgumu, **Luksemburga** un **Nīderlande** koriģēja iedzīvotāju ienākuma nodokļa kategorijas. **Ungārija** divkāršoja ģimenes nodokļu bāzes pabalstus (par 50 % no 2025. gada jūlija un vēl par 50 % no 2026. gada janvāra). **Ungārija** ir arī ieviesusi atbrīvojumus no iedzīvotāju ienākuma nodokļa mātēm, kuras audzina vairākus bērnus. Pasākums pašlaik attiecas uz mātēm, kurām ir trīs vai vairāk bērnu, bet no 2026. gada tas tiks pakāpeniski attiecināts arī uz mātēm ar diviem bērniem.

2.2. 6. pamatnostādne. Stiprināt darbaspēka piedāvājumu un uzlabot piekļuvi nodarbinātībai, prasmju un kompetenču apguvei mūža garumā.

Šajā iedaļā ir aplūkota 6. nodarbinātības pamatnostādnes īstenošana; minētā pamatnostādne iesaka dalībvalstīm radīt apstākļus, kas stiprinātu darbaspēka piedāvājumu, veicinātu prasmju un kompetenču apgūšanu visa mūža garumā, sekmētu vienlīdzīgas iespējas visiem, kā arī novērstu šķēršļus un nodrošinātu stimulus dalībai darba tirgū atbilstoši Eiropas sociālo tiesību pīlāra 1. principam (vispārīgā un profesionālā izglītība un mūžizglītība), 2. principam (dzimumu līdztiesība), 3. principam (vienlīdzīgas iespējas), 4. principam (aktīvs atbalsts nodarbinātībai), 9. principam (darba un privātās dzīves līdzsvars), 11. principam (bērnu aprūpe un atbalsts bērniem) un 17. principam (personu ar invaliditāti iekļaušana). 2.2.1. iedaļā ir analizētas norises izglītības jomā, no tādiem jautājumiem kā pirmsskolas izglītība un aprūpe, skolēnu sniegums un profesionālā izglītība un apmācība līdz terciārajai izglītībai un priekšlaicīgai izglītības pamešanai. Šajā nodaļā ir aplūkots darbaspēka un prasmju trūkums, neatbilstības un prasmju – tai skaitā digitālo kompetenču – pilnveide pieaugušo vidū. Turklāt tajā ir analizēti darba tirgus apstākļi jauniešiem, gados vecākiem darba ņēmējiem, migrantiem un personām ar invaliditāti. Dalībvalstu politikas pasākumi šajās jomās ir apkopoti 2.2.2. iedaļā.

---

115 Sk. Eiropas Komisija, *"Annual Report on Taxation 2024"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2024.

2.2.1. Galvenie rādītāji

Dalība pirmsskolas izglītībā un aprūpē (*ECEC*) no 3 gadu vecuma līdz sākumskolas vecumam ES turpina pieaugt, taču starp dalībvalstīm joprojām pastāv lielas atšķirības. Šajā izglītībā 2023. gadā piedalījās 94,6 % bērnu, kas ir tikai par 1,4 procentpunktiem mazāk nekā ES līmeņa mērķrādītājs 2030. gadam, kurš noteikts 96 % līmenī. Līdz šim astoņas dalībvalstis ir sasniegušas šo mērķrādītāju, bet lielākā daļa valstu ir pārsniegušas 90 % atzīmi. Valstis ar labākajiem rādītājiem ir Francija (100 %), Beļģija (98 %) un Spānija (97,7 %). Viszemākie rādītāji ir Rumānijā (75,7 %), Slovākijā (80,8 %) un Čehijā (85,3 %) (sk. 2.2.1. attēlu). ES vidējais rādītājs salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu palielinājās par 1,3 procentpunktiem, tomēr laikposmā no 2022. līdz 2023. gadam četrās valstīs tas samazinājās, īpaši dalībvalstīs ar diezgan augstu dalības līmeni. Gandrīz visās dalībvalstīs ir panākts progress, palielinot tieši līdzdalību bērniem vecumā līdz 3 gadiem, un 2023. gadā šis rādītājs sasniedza 90,6 % (palielinājums par 5,4 procentpunktiem kopš 2015. gada) [116]. Tomēr līdzdalības palielināšana bērniem vecumā līdz 3 gadiem joprojām ir problēma dažās no tām, un rādītāji ir īpaši zemi Rumānijā (68,1 %) un Slovākijā (68,9 %). Pieejamība cenas ziņā un kapacitātes (tai skaitā personāla) trūkums joprojām ir būtiski šķēršļi, kas kavē piekļuvi, īpaši attiecībā uz jaunākiem bērniem un bērniem no nelabvēlīgas vides. Konkrētāk, tikai 53 % romu bērnu piedalās pirmsskolas izglītībā un aprūpē, un šis rādītājs joprojām ir krietni zem ES vidējā rādītāja attiecībā uz visiem bērniem, pat neraugoties uz uzlabojumu par aptuveni 11 procentpunktiem laikposmā no 2016. līdz 2023. gadam [117].

2.2.1. attēls. Dalība pirmsskolas izglītībā un aprūpē ES līmenī turpina augt, taču starp dalībvalstīm pastāv lielas atšķirības

Bērnu vecumā no 3 gadiem līdz obligātajam pamatizglītības vecumam dalība pirmsskolas izglītībā un aprūpē (%)

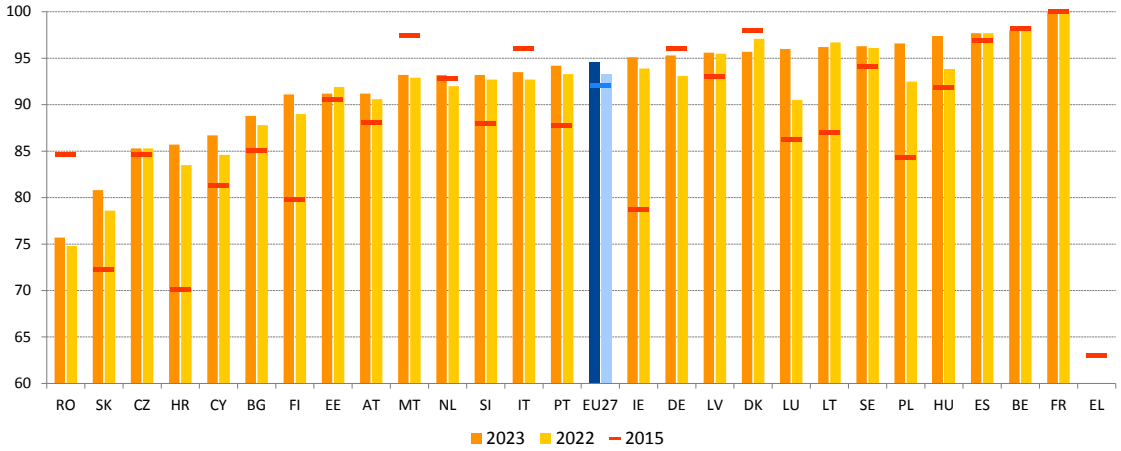

Piezīme. Provizoriski dati par FR 2023. gadā un PL 2022. un 2023. gadā. Laikrindas pārrāvums 2023. gadā attiecībā uz HU. Dati attiecībā uz EL par 2022. un 2023. gadu nav pieejami. Definīcijas atšķiras BE un EL 2015. gadā, HU 2023. gadā un PT 2015., 2022. un 2023. gadā.
Avots: *Eurostat*, [educ_uoe_enra21].

---

116 *Eurostat* [educ_uoe_enrp07].

117 Sk. ES Pamattiesību aģentūra, "*Rights of Roma and Travellers in 13 European countries, 2024*".

Priekšlaicīga Izglītības un mācību pamešana visā ES samazinās, taču tā joprojām ir problēma. 2024. gadā 9,4 % 18–24 gadus vecu jauniešu priekšlaicīgi pameta izglītību vai mācības – par 0,2 procentpunktiem mazāk nekā 2023. gadā. Tas ir par 1,7 procentpunktiem mazāk nekā pirms desmit gadiem, un piecās valstīs (Itālijā, Grieķijā, Maltā, Spānijā un Portugālē) šajā periodā samazinājums pārsniedza 5 procentpunktus. Tomēr tas joprojām nozīmē, ka ES ir aptuveni 3,1 miljons jauniešu vecumā no 18 līdz 24 gadiem, kuri vēl arvien nav iesaistīti izglītībā un apmācībā un nav ieguvuši vismaz vidējo izglītību [118]. 17 dalībvalstis jau ir sasniegušas Eiropas izglītības telpas (EIT) mērķrādītāju līdz 2030. gadam samazināt priekšlaicīgas izglītības pamešanas rādītāju zem 9 %, tomēr dažās dalībvalstīs ir nepieciešams lielāks progress. Rumānijā, Spānijā un Vācijā, kur šis rādītājs joprojām pārsniedz 12 procentpunktus, iepriekšējā gadā progress bija neliels vai tā nebija vispār, un tas nozīmē, ka visas trīs valstis joprojām ir "kritiskā situācijā" (sk. 2.2.2. attēlu). Vislielākais pasliktinājums 2024. gadā tika reģistrēts Lietuvā (par 2,0 procentpunktiem), kam sekoja Slovākija, Luksemburga, Igaunija un Kipra, kur izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušo īpatsvars palielinājās vismaz par 0,9 procentpunktiem. Šīs situācijas ir "jānovēro"; tāds pats snieguma vērtējums piešķirts Dānijai un Itālijai, kur rādītāja līmenis joprojām ir pārāk augsts, neraugoties uz to, ka nav izmaiņu vai samazinājuma. Savukārt Horvātijai, Īrijai, Grieķijai un Polijai bija "labākais sniegums". Neraugoties uz nedaudz pozitīvu tendenci kopumā, nekas neliecina par augšupēju konverģenci starp dalībvalstīm.

Priekšlaicīgas izglītības pamešanas rādītāji dažādās grupās ievērojami atšķiras, un tie ir īpaši augsti cilvēkiem, kas dzimuši ārpus ES, romiem un personām ar invaliditāti. Lai gan to jaunu sieviešu un jaunu vīriešu īpatsvars, kuri priekšlaicīgi pametuši mācības, iepriekšējā gadu desmitā samazinājās par 1,7 procentpunktiem, vēl aizvien izglītību vai apmācību daudz biežāk priekšlaicīgi pamet gados jauni vīrieši (11,0 %) nekā gados jaunas sievietes (7,7 %). Jauniešiem, kas dzimuši ārpus ES vai citā dalībvalstī, joprojām ir daudz lielāks risks (attiecīgi 20,1 % un 18,6 %) priekšlaicīgi pamest izglītību vai mācības nekā jauniešiem, kas dzimuši attiecīgajā dalībvalstī (8,2 %) [119]. Situācija ir īpaši satraucoša attiecībā uz romu jauniešiem (18–24 gadu vecuma grupa), jo gandrīz divas trešdaļas (64 %) šīs grupas jauniešu 2024. gadā pameta izglītību un mācības, nepabeiguši vidusskolu [120]. Bažas rada arī tās pašas vecuma grupas jauniešu ar invaliditāti situācija – priekšlaicīgas izglītības pamešanas rādītājs šajā grupā ir palielinājies no 22,4 % 2022. gadā līdz 24,6 % 2024. gadā [121].

---

118 *EAC* ĢD aprēķini. Sk. Eiropas Komisijas 2025. gada pārskatu par izglītību un apmācību. Vēlākas atsauces uz "*EAC* ĢD aprēķiniem".

119 *Eurostat* [edat_lfse_02], ES darbaspēka apsekojums.

120 Sk. ES Pamattiesību aģentūra, "*Rights of Roma and Travellers in 13 European countries*", 2024.

121 *Eurostat* [edat_lfse_04], ES darbaspēka apsekojums.

2.2.2. attēls. Izglītību un mācības priekšlaicīgi pametušo īpatsvars turpina lēni samazināties, tomēr starp dalībvalstīm pastāv ievērojamas atšķirības

Izglītību un mācības priekšlaicīgi pametušie (vecumā no 18 līdz 24 gadiem), līmenis 2024. gadā un izmaiņas attiecībā pret iepriekšējo gadu (%, sociālo rezultātu pārskata pamatrādītājs)

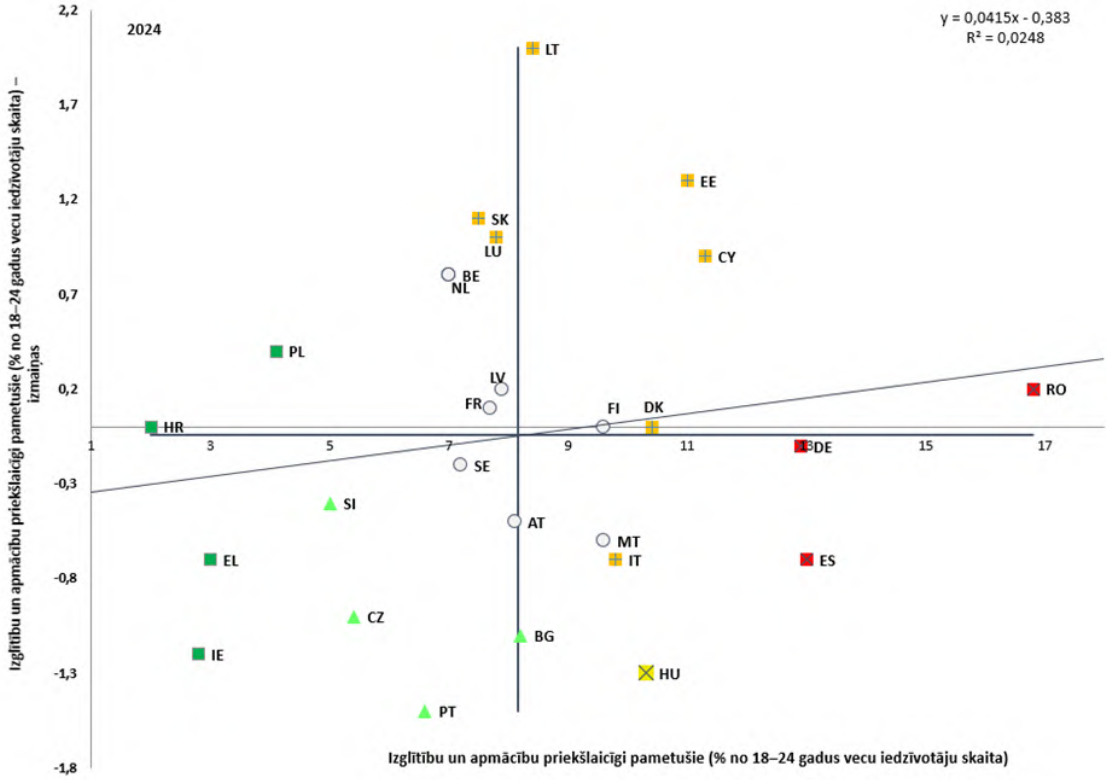

Piezīme. Asu krustpunkts ir nesvērtais Eiropas Savienības vidējais rādītājs. Apzīmējumus skatīt pielikumā. Laikrindas pārrāvumi attiecībā uz BE, BG, DE, EL un IE. Zemas ticamības dati par HR un LU.
Avots: *Eurostat* [edat_lfse_14], ES darbaspēka apsekojums.

Starp dalībvalstīm un arī pašās dalībvalstīs pastāv ievērojamas reģionālās atšķirības attiecībā uz priekšlaicīgu izglītības un mācību pamešanu. Visā ES šis rādītājs reģionos svārstās no 1,2 % (Vidusmaķedonijā, Grieķijā) līdz 26,2 % (Dienvidaustrumu reģionā, Rumānijā) – tas liecina par lielajām atšķirībām, ko slēpj dalībvalstu līmeņa dati. Pastāv arī ievērojamas atšķirības starp vienas un tās pašas dalībvalsts reģioniem, piemēram, Bulgārijā, Francijā, Ungārijā, Portugālē, Rumānijā un Spānijā (sk. 1. attēlu 5. pielikumā), arī tālākajos reģionos. Vienas dalībvalsts robežās vislielākās atšķirības starp reģioniem ir no 5,0 % līdz 26,0 %. Turpretī dalībvalstu līmenī atšķirību diapazons ir no 2,0 % līdz 16,8 %. Nedaudzās dalībvalstīs rādītāji visos reģionos ir zemāki par ES līmeņa mērķrādītāju (9 %). Tomēr dalībvalstīs, kuru rādītāji kopumā ir labi, joprojām ir iespējams samazināt reģionālās atšķirības. Turklāt nozīme ir arī atrašanās vietai, jo ir mazāka varbūtība, ka lielpilsētās dzīvojošie jaunieši (8,3 %) priekšlaicīgi pametīs izglītību vai mācības nekā tie, kas dzīvo mazpilsētās un piepilsētās (10,3 %) un lauku apvidos (10,1 %).

2.2.3. attēls. Visās dalībvalstīs ievērojami palielinājās to skolēnu īpatsvars, kuriem ir vājas sekmas matemātikā, savukārt samazinājās to skolēnu īpatsvars, kuriem ir labāki sasniegumi

Skolēni, kuri nesasniedz 2. līmeni matemātikā (kreisā ass) un sasniedz vismaz 5. līmeni (labā ass) 2018. un 2022. gadā (%)

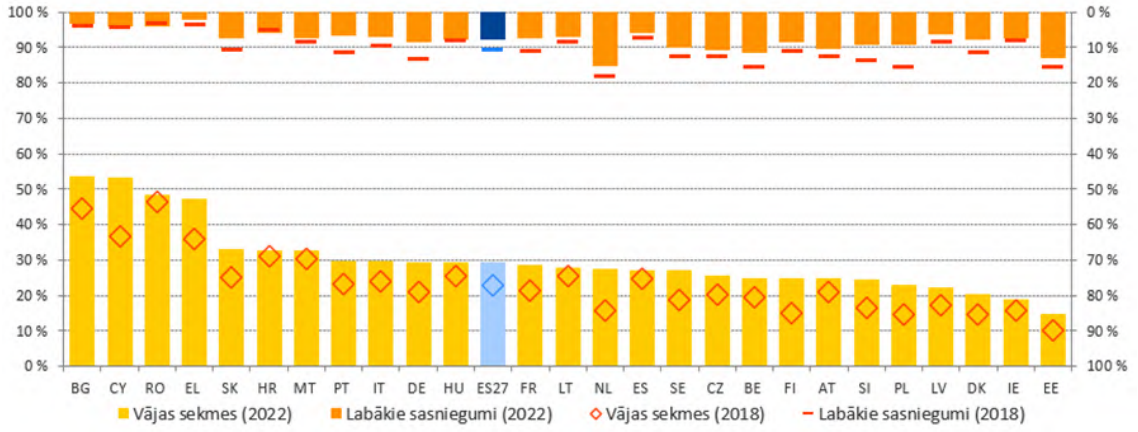

Piezīme. Interpretējot 2022. gada datus par DK, IE, LV un NL, ir jāievēro piesardzība, jo šīs valstis nav ievērojušas vienu vai vairākus *PISA* izlases veidošanas standartus.
Avots: ESAO, *PISA* 2018, 2022; *EAC* ĢD aprēķini.

Visā ES ir palielinājies vāju sekmju īpatsvars pamatprasmju apguvē, un satraucošas tendences vērojamas skolēnu sekmēs matemātikā. Saskaņā ar ESAO jaunākās Starptautiskās skolēnu novērtēšanas programmas (*PISA*) rezultātiem laikposmā no 2018. līdz 2022. gadam to 15 gadus veco jauniešu īpatsvars, kuriem ir vājas sekmes matemātikā, palielinājās par 6,6 procentpunktiem, sasniedzot rekordaugstu līmeni – 29,5 % (sk. 2.2.3. attēlu). Tas ir vairāk nekā 26,2 % lasīšanā, un 24,2 % dabaszinātnēs, kur reģistrēts pieaugums attiecīgi par 3,7 un 2 procentpunktiem. Starp dalībvalstīm pastāv lielas atšķirības snieguma ziņā. Vājas sekmes matemātikā ir vairāk nekā 45 % skolēnu Bulgārijā, Kiprā, Rumānijā un Grieķijā. Tikai Igaunija jau ir sasniegusi ES līmeņa mērķrādītāju 2030. gadam, proti, vāju sekmju īpatsvaru noturēt zem 15 % līmeņa. Arī matemātikā to skolēnu īpatsvars, kuriem ir labāki sasniegumi, ir krities straujāk nekā lasīšanā vai dabaszinātnēs. 2018. gadā 11 % ES skolēnu sasniedza augstāko *PISA* līmeni matemātikā, taču 2022. gadā šis īpatsvars samazinājās līdz 7,9 %. Tagad šis rādītājs ir robežās no tikai 2,0 % Grieķijā līdz 15,4 % Nīderlandē. Lasīšanā samazinājums nebija tik liels (no 8,1 % līdz 6,5 %), savukārt to skolēnu īpatsvars, kuriem ir labākie sasniegumi dabaszinātnēs, nedaudz pieauga. Skolēnu sekmju pasliktināšanās rada bažas par pietiekamu viņu sagatavošanu turpmākām studijām un darba tirgum.

Tiek ziņots par pastāvīgām problēmām pieaugušo rakstpratības un rēķinpratības jomā. Saskaņā ar datiem, kas savākti 17 dalībvalstīs, kuras 2013. un 2023. gadā piedalījās ESAO Starptautiskajā pieaugušo kompetenču novērtēšanas programmā (*PIAAC*), pieaugušo vidū rakstpratība pēdējā gadu desmitā ir samazinājusies. Lai gan rēķinpratības līmenis saglabājās stabils, 2023. gadā gandrīz katrs piektais pieaugušais tika uzskatīts par tādu, kam ir vāja rakstpratība un rēķinpratība. Matemātikas prasmes ir svarīgas Eiropas konkurētspējai un inovācijas spējai nākotnē. Sekmes matemātikā skolas līmenī ir svarīgs solis, lai studētu *STEM* disciplīnās augstākā līmenī un novērstu trūkumus galvenajās *STEM* nozarēs (sk. pīlāra 2. izcēlumu). Šie rezultāti uzsver nepieciešamību uzlabot pamatprasmes visās vecuma grupās.

Pīlāra 2. izcēlums. Uzmanības centrā – prasmju savienība: prasmju veidošana, pieaugušo prasmju pilnveide un pārkvalifikācija

Prasmēm ir būtiska nozīme darbaspēka sagatavošanā un spēcināšanā. Tās ir arī galvenais ražīguma, inovācijas, konkurētspējas un noturības virzītājspēks, tomēr visas dalībvalstis saskaras ar problēmām atrast cilvēkus ar nepieciešamajām prasmēm. Darbaspēka un prasmju trūkumu izraisa dažādi faktori, tai skaitā demogrāfiskās pārmaiņas, jaunu prasmju vajadzības, kas saistītas ar tehnoloģiju attīstību un ekonomikas dekarbonizāciju, kā arī slikti darba apstākļi dažās nozarēs un profesijās [122]. Turklāt paredzams, ka papildu spiedienu radīs pašreizējās ģeopolitiskās pārmaiņas – arī pieaugošās aizsardzības un drošības vajadzības – un rūpniecības pārveide. Lai risinātu šīs problēmas, Eiropas Komisija ir apņēmusies turpināt izstrādāt visaptverošu ES līmeņa prasmju stratēģiju prasmju savienības ietvaros. Viens no tās galvenajiem pīlāriem ir vērsts uz prasmju pilnveidi un pārkvalifikāciju. Tās mērķis līdztekus citiem mērķiem ir vēl vairāk atbalstīt individuālos mācību kontus (*ILA*), kas ir personīgās apmācības budžets visiem pieaugušajiem, paplašināt mikrokvalifikācijas izmantošanu un izmēģināt Prasmju garantiju, lai palīdzētu darba ņēmējiem pāriet no nozarēm, kurās vērojama lejupslīde, uz augošām nozarēm, arī digitālās un zaļās pārkārtošanās rezultātā. Viena darbība – mācīšanās no līdzbiedriem inovatīvās mācību telpās – ir tieši vērsta uz pamatprasmju pilnveidi kā pamatu turpmākai izglītībai.

Pieaugušo rakstpratība ir samazinājusies, savukārt rēķinpratība lielā mērā ir saglabājusies stabila, un lielāks kritums ir vērojams valstīs ar zemu līdzdalību pieaugušo izglītībā

Rakstpratības un rēķinpratības rādītāju izmaiņas pieaugušo vidū (16–65 gadu vecuma grupā) laikposmā no 2013. līdz 2023. gadam (procentpunkti, kreisā ass) un dalība pieaugušo izglītībā (% no pieaugušajiem, labā ass).

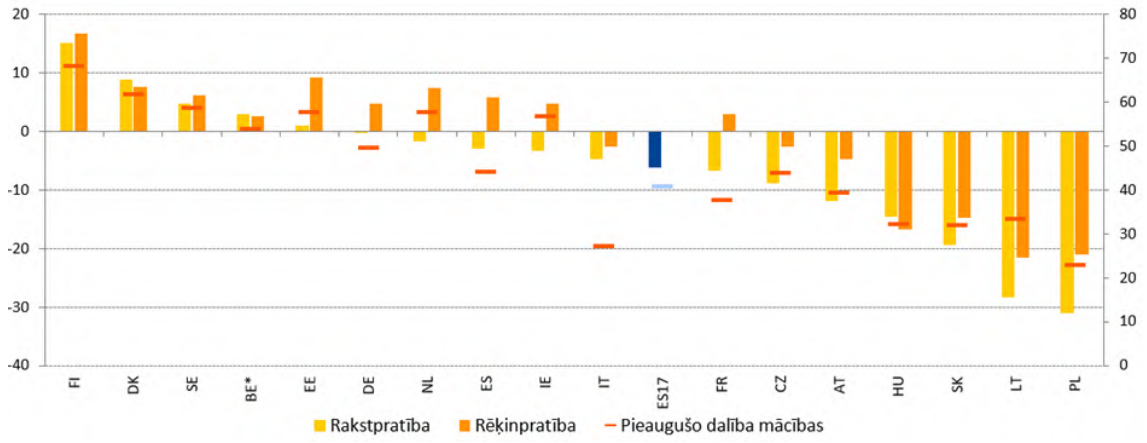

Avots: ESAO apsekojums par pieaugušo prasmēm (2023).
Piezīmes. Dati par dalību izglītībā un apmācībā ir īpašs izraksts, kas saskaņots ar *AES* un ES darbaspēka apsekojumā sniegto definīciju; BE dati attiecas tikai uz Flandriju.

[122] 2024. gadā visplašāk izplatītās profesijas, kurās trūkst darbaspēka, bija praktisko profesiju, veselības aprūpes un viesmīlības nozarē. Sk.: Eiropas Darba iestāde, *"EURES Report on labour shortages and surpluses 2024"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2025, un saistītie dokumenti.

Pieaugušo pamatprasmes ES samazinās, un tas pastiprina prasmju trūkumu un mazina darba ņēmēju spēju pielāgoties darba tirgus vajadzībām, iesaistoties prasmju pilnveidē un pārkvalifikācijā. Pieaugušo līdzdalība izglītībā ir būtiska, lai nodrošinātu, ka novecojoša sabiedrība un darbaspēks plašākā nozīmē spēj pielāgoties strauji mainīgajam darba tirgum. Tāpēc ES dalībvalstis ir apņēmušās, ka līdz 2030. gadam vismaz 60 % pieaugušo katru gadu būtu jāpiedalās mācībās. Tas ir īpaši svarīgi, jo pierādījumi liecina par pamatprasmju samazināšanās tendenci pieaugušo iedzīvotāju vidū (sk. attēlu) [123]. Pēdējos desmit gados 17 apsekotajās ES dalībvalstīs pieaugušo rakstpratība ir samazinājusies, savukārt rēķinpratība lielā mērā ir saglabājusies stabila. Rezultātā tiek uzskatīts, ka 2023. gadā aptuveni katram piektajam pieaugušajam ES bija vāja rakstpratība un rēķinpratība. Sievietēm bija augstāki rakstpratības rādītāji, savukārt vīriešiem – augstāki rēķinpratības un adaptīvās problēmu risināšanas rādītāji. Turklāt dalība pieaugušo izglītībā bija zemāka valstīs, kurās bija vērojams būtisks rakstpratības un rēķinpratības samazinājums [124].

Paziņojumā par prasmju savienību ir uzsvērts, cik svarīgi ir risināt pieaugušo prasmju trūkuma problēmu, un tajā ir noteikti pasākumi, lai atbalstītu un stimulētu prasmju pilnveidi un pārkvalifikāciju. Vairākas dalībvalstis izmēģina individuālus mācību kontus (*ILA*) kā uz pieprasījumu balstītu pieeju apmācībai. **Latvija** piedāvā finansētus *ILA* līdz 500 EUR apmērā un vienotu tiešsaistes portālu, lai uzlabotu piekļuvi apmācībai. Mikrokvalifikācija arvien vairāk nodrošina elastīgas iespējas tālākizglītībai. **Luksemburga** sadarbībā ar Nīderlandes un Flandrijas akreditācijas aģentūru izmēģina valsts sistēmu mikrokvalifikācijai universitātes līmenī kā tālākizglītības veidu. Lai saskaņotu prasmes ar darba tirgus vajadzībām, vairākās valstīs tiek uzlaboti zināšanu un prasmju novērtēšanas un atzīšanas procesi, kā arī prasmju apzināšana. **Bulgārija** ir atjauninājusi savu profesiju sarakstu, galveno uzmanību pievēršot zaļajām un digitālajām prasmēm plašākas PIA reformas kontekstā, kas ir daļa no ANP, savukārt **Vācija** saskaņā ar tās PIA likumu tagad ļauj sertificēt neformāli iegūtas profesionālās prasmes.

---

[123] Sk. ESAO, *"Do Adults Have the Skills They Need to Thrive in a Changing World?:* Survey of Adult Skills 2023, *OECD Skills Studies, OECD Publishing*, Parīze, 2024.

[124] Sk. ESAO, *"Trends in Adult Learning:New Data from the 2023 Survey of Adult Skills"*, *Getting Skills Right, OECD Publishing*, Parīze, 2025.

Neraugoties uz ievērojamiem dalībvalstu centieniem, pieaug nevienlīdzība izglītības jomā, jo ir kritušās sociālekonomiski nelabvēlīgā situācijā esošu skolēnu sekmes. Izglītības un apmācības sistēmām būtu jāveicina starppaaudžu sociālā mobilitāte, atsaistot izglītības sasniegumus no sociālekonomiskās vides, tomēr 2022. gada *PISA* apsekojuma rezultāti ir apstiprinājuši dažas satraucošas tendences. Sociālekonomiskā izcelsme joprojām ir spēcīgs izglītības rezultātu prognozētājs ES, un vāju sekmju rādītāji nelabvēlīgā situācijā esošu skolēnu vidū ir daudz biežāki nekā labākā situācijā esošu vienaudžu vidū [125]. Turklāt to skolēnu īpatsvars, kuri nāk no nelabvēlīgas sociālekonomiskās vides un kuriem ir labs pamatprasmju līmenis (t. i., vismaz 4. līmenis *PISA* skalā jebkurā no jomām, kas saistītas ar lasīšanu, matemātiku vai zinātni), 2022. gadā bija tikai 16,3 %, kas ir mazāk nekā 20,8 % 2018. gadā un 21,1 % 2015. gadā (sk. 2.2.4. attēlu) [126]. Šajā periodā šis īpatsvars samazinājās gandrīz visās dalībvalstīs. Valstīs ar labāko sniegumu (Igaunijā, Somijā un Īrijā) to skolēnu īpatsvars, kuri nāk no nelabvēlīgas vides un kuriem ir labas sekmes, 2022. gadā bija tikai 25 %. Salīdzinājumam – visā ES 59,0 % skolēnu no labvēlīgas vides pamatprasmju apguvē bija labi rezultāti. Lai sekotu līdzi progresam strukturālās nevienlīdzības jomā, Komisija ir ierosinājusi jaunu taisnīguma rādītāju un 2030. gada mērķrādītāju, pamatojoties uz nelabvēlīgā situācijā esošu skolēnu labām sekmēm *PISA* testā. ES līmenī mērķis ir panākt, lai vismaz 25 % nelabvēlīgā situācijā esošu skolēnu būtu sasnieguši 4. vai augstāku līmeni vienā jomā. [127]

---

[125] Eiropas Komisija, *"The twin challenge of equity and excellence in basic skills in the EU"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2024.

[126] *PISA* to atspoguļo ekonomiskā, sociālā un kultūras stāvokļa indekss (*ESCS*). Labvēlīgākā sociālekonomiskā stāvokļa kategorija aptver 25 % no visiem izglītojamajiem, kuriem attiecīgajā valstī ir visaugstākais *ESCS* punktu skaits, savukārt nelabvēlīgākā sociālekonomiskā stāvokļa kategorija aptver 25 % no visiem izglītojamajiem ar viszemāko *ESCS* punktu skaitu.

[127] Eiropas Komisija: Izglītības, jaunatnes, sporta un kultūras ģenerāldirektorāts, publikācija "Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par 2021.–2030. gada Eiropas izglītības telpas stratēģiskā satvara starpposma izvērtējumu", Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025. gads.

2.2.4. attēls. Pamatprasmes nelabvēlīgā situācijā esošu skolēnu vidū pēdējā gadu desmitā ir samazinājušās

Skolēni no nelabvēlīgas vides, kuri sasniedz 4. vai augstāku līmeni lasīšanā, matemātikā vai dabaszinātnēs (%)

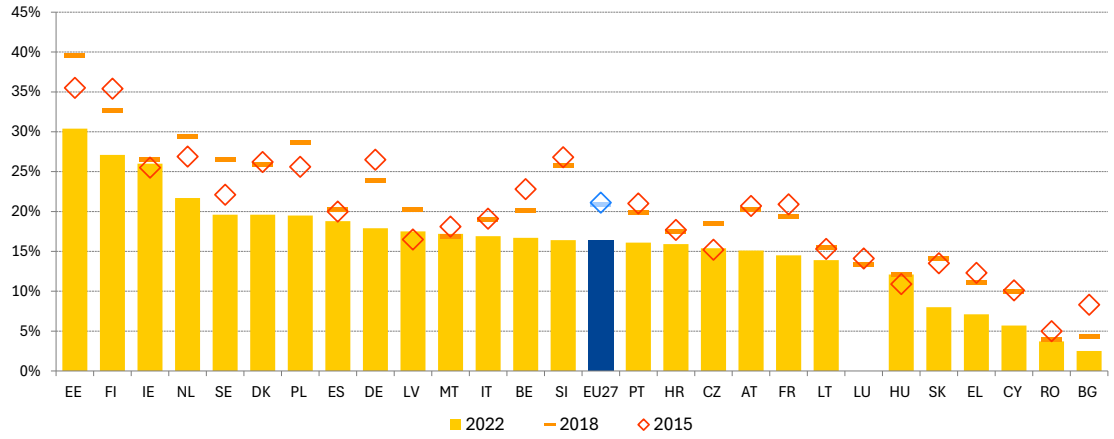

Piezīme. Interpretējot 2022. gada datus par DK, IE, LV un NL, ir jāievēro piesardzība, jo šīs valstis nav ievērojušas vienu vai vairākus *PISA* izlases veidošanas standartus. LU piedalījās tikai 2018. gada *PISA*.
Avots: ESAO, *PISA* 2015, 2018, 2022; *EAC* ĢD aprēķini.

Zems skolēnu digitālās pratības un pilsonisko kompetenču līmenis rada bažas, īpaši saistībā ar plašāku dezinformācijas izplatību. ES ir apņēmusies līdz 2030. gadam samazināt to astotās klases skolēnu (13–14 gadu vecumā) īpatsvaru, kuriem ir vājas sekmes digitālajās prasmēs, līdz mazāk nekā 15 %. 22 ES valstīs, kas 2023. gadā piedalījās starptautiskajā pētījumā par datorpratību un informācijpratību (*ICILS*), 42,5 % skolēnu datorpratība un informācijpratība ir zem minimālā lietpratības sliekšņa. Dažas valstis, piemēram, Čehija (28,0 %) un Dānija (32,2 %), tuvojas mērķrādītājam, savukārt citas, piemēram, Rumānija (74,0 %) un Grieķija (60,4 %), ievērojami atpaliek. Strauji tehnoloģiskie sasniegumi (piemēram, ģeneratīvais MI) apvienojumā ar pieaugošo polarizāciju un dezinformācijas un maldinošas informācijas izplatīšanu padara pilsoniskuma prasmju kultivēšanu agrīnā posmā svarīgāku nekā jebkad agrāk. 2022. gadā Starptautiskajā pilsoniskās un pilsoniskuma izglītības pētījumā (*ICCS*) [128] iesaistītajās dalībvalstīs vidēji 63,1 % astotklasnieku vispārējā izglītībā uzrādīja pietiekamu pilsonisko kompetenču līmeni, un dažas dalībvalstis ziņoja, ka vairāk nekā 70 % skolēnu ir sasnieguši pienācīgu pilsonisko kompetenču līmeni, bet citas – mazāk nekā 50 %. Skolēni, kuriem ir atbilstošs kompetenču līmenis, izprot demokrātiskās iestādes, sistēmas, principus un līdzdalības praksi. Tas ļauj viņiem spriest par pilsoniskiem jautājumiem un aktīvi iesaistīties demokrātiskajā dzīvē.

[128] Sanāksmē piedalījās: BG, DK, DE, EE, ES, FR, HR, IT, CY, LV, LT, MT, NL, PL, RO, SI, SK, SE.

Profesionālās izglītības un apmācības (PIA) mērķis ir sagatavot izglītojamos darba tirgum, tomēr pirmo reizi kopš 2020. gada ir samazinājies neseno absolventu nodarbinātības līmenis. PIA nodrošina daudzu tādu profesiju apguvi, kurās pastāvīgi trūkst darbaspēka un kuras ir būtiskas Eiropas konkurētspējai un sagatavotībai (sk. arī pīlāra 3. izcēlumu). 2024. gadā gandrīz divas trešdaļas (65,2 %) no nesenajiem vidējā līmeņa PIA absolventiem (vecumā no 20 līdz 34 gadiem) ES mācību programmas ietvaros piedalījās darba vidē balstītās mācībās [129]. Šis rādītājs pārsniedz 2025. gada ES līmeņa mērķrādītāju, kas ir vismaz 60 % [130]. Tomēr starp valstīm pastāv lielas un noturīgas atšķirības. Gandrīz visi absolventi (vairāk nekā 90 %) Vācijā, Nīderlandē un Spānijā piedalās darba vidē balstītās mācībās. Turpretī Rumānijā, Čehijā vai Grieķijā [131] tikai nedaudzi PIA absolventi savas PIA programmas ietvaros piedalās darba vidē balstītās mācībās. Neseno PIA absolventu nodarbinātības līmenis samazinājās no 80,9 % 2023. gadā līdz 80,0 % 2024. gadā. Tas ir solis atpakaļ, ņemot vērā, ka mērķrādītājs paredz līdz 2025. gadam sasniegt vismaz 82 % [132]. Samazinājums bija lielāks attiecībā uz vidēja līmeņa vispārējās ievirzes izglītības iestāžu absolventiem (no 67,8 % līdz 62,8 %) un tiem, kas pameta izglītību pirms vidējās izglītības iegūšanas (no 61,9 % līdz 52,1 %), – abos gadījumos starp dalībvalstīm bija vērojamas būtiskas atšķirības. Nesenie PIA iestāžu absolventi, kuri bija piedalījušies darba vidē balstītās mācībās, daudz biežāk ir nodarbināti (84,4 %) nekā tie, kuri šādās mācībās nepiedalījās (67,9 %).

---

129 *Eurostat*, [tps00215].

130 Mērķrādītājs tika noteikts Padomes 2020. gada 24. novembra Ieteikumā par profesionālo izglītību un apmācību (PIA) ilgtspējīgai konkurētspējai, sociālajam taisnīgumam un noturībai.

131 Dati ar atzīmi "zema uzticamība" attiecībā uz Vāciju, Latviju, Maltu, Poliju un Somiju.

132 Mērķrādītājs tika noteikts Padomes 2020. gada 24. novembra ieteikumā par profesionālo izglītību un apmācību (PIA) ilgtspējīgai konkurētspējai, sociālajam taisnīgumam un noturībai.

Eiropā ir vērojams liels tādu jauniešu skaita pieaugums, kuri ieguvuši terciāro izglītību, – ir paplašinājusies piekļuve augstskolām un darba tirgū pieaug pieprasījums pēc augsta līmeņa prasmēm. Pēdējos desmit gados vidējais to 25–34 gadus veco iedzīvotāju īpatsvars, kuri ieguvuši terciāro izglītību, ievērojami palielinājās, sasniedzot 44,1 %, un pagājušajā gadā vien tas palielinājās par 1 procentpunktu (sk. 2.2.5. attēlu). Paredzamais izglītības atdeves rādītājs ir būtisks faktors, kas ietekmē lēmumu par augstākās izglītības iegūšanu, un šis rādītājs pēdējo desmit gadu laikā ir saglabājies visumā nemainīgs, pat neraugoties uz to, ka ir ievērojami pieaudzis augsti izglītotu cilvēku skaits [133]. 2024. gadā bezdarba līmenis personām vecumā no 25 līdz 34 gadiem ar terciāro izglītību bija 5,2 % salīdzinājumā ar 6,7 % personām ar vidējo izglītību un 15,3 % personām ar zemāku izglītības līmeni. Turklāt darba ņēmēji, kas ieguvuši terciāro izglītību, pelna par 52 % vairāk nekā darba ņēmēji, kas ieguvuši vidējo izglītību. Lai gan personām, kas ieguvušas terciāro izglītību, ir augstāks nodarbinātības līmenis, neseno augstskolu absolventu nodarbinātības līmenis samazinājās no 87,6 % 2023. gadā līdz 86,7 % 2024. gadā. Šo kritumu var novērot visos izglītības līmeņos, un tas varētu liecināt par to, ka samazinājies to darbinieku skaits, kas tiek pieņemti darbā sākuma līmeņa amatos.

2.2.5. attēls. Pēdējo desmit gadu laikā ir palielinājies to jauniešu īpatsvars, kuri ieguvuši terciāro izglītību

Terciārās izglītības ieguvēju (25–34 gadu vecuma grupā) īpatsvars (*ISCED* 5–8, %)

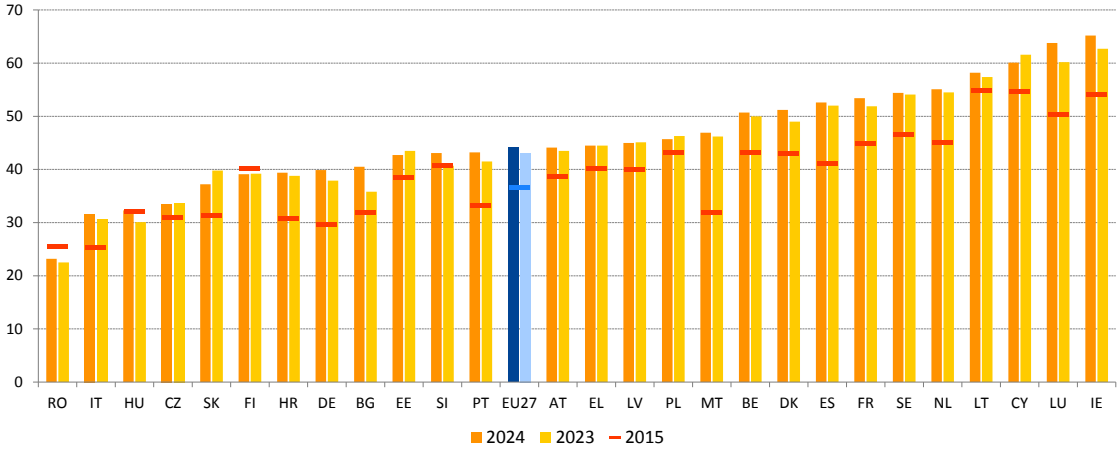

Piezīmes. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz BG 2024. gadā, attiecībā uz SI – 2023. gadā un attiecībā uz LU – 2015. gadā.
Avots: *Eurostat*, [edat_lfse_03].

[133] Sk. publikāciju "*Education and Training Monitor 2025*", Eiropas Savienības Publikāciju birojs.

Augstākās izglītības studentu un absolventu mobilitātes veicināšana joprojām ir svarīga prioritāte, lai uzlabotu prasmes un paplašinātu redzesloku, taču pēdējos gados tā ir samazinājusies. Izejošās mobilitātes rādītājs [134] laikposmā no 2020. līdz 2023. gadam samazinājās par 2,3 procentpunktiem. Tikai 11,2 % no 4 miljoniem augstskolu absolventu no ES valstīm 2023. gadā iesaistījās tādā vai citādā mācību mobilitātē, proti, 4,5 % devās uz ārvalstīm, lai tur iegūtu pilnu grādu, un aptuveni 6,6 % iesaistījās kredītpunktu mobilitātes pasākumos ārvalstīs [135]. Tādējādi vidējā absolventu izejošā mobilitāte ES joprojām ir daudz zemāka par 2030. gadam noteikto 23 % mērķrādītāju. Tomēr vēl arvien pastāv vairāki datu ierobežojumi, kuru dēļ progress virzībā uz šā mērķrādītāja sasniegšanu var tikt novērtēts par zemu, piemēram, nepilnīgi ziņoti dati par mobilitāti, kas ilgst mazāk nekā trīs mēnešus [136]. Prasmju savienības ietvaros izmēģinājuma iniciatīva "Zinātnei izvēlies Eiropu!" veicina augstākās izglītības iestāžu internacionalizāciju, atbalstot akadēmiskās un neakadēmiskās organizācijas pēcdoktorantūras pētnieku pieņemšanā darbā.

Pieaugošais kvalificētu darbinieku trūkums Eiropā ir kļuvis par būtisku apdraudējumu labklājībai un konkurētspējai. Prasmīgu darbinieku trūkums 2024. gadā ir kļuvis par vienu no galvenajiem šķēršļiem investīcijām, un 77 % uzņēmumu to min kā ierobežojumu [137]. Šī problēma ir īpaši izteikta būvniecības un ražošanas nozarē, kur darbaspēka trūkums mazina gan ES spēju paātrināt zaļo pārkārtošanos, gan izaugsmes potenciālu. Prasmju stratēģiskā nozīme Eiropas labklājībai un konkurētspējai tika uzsvērta gan Enriko Letas (*Enrico Letta*) ziņojumā par vienotā tirgus nākotni, gan Mario Dragi (*Mario Draghi*) ziņojumā par ES konkurētspēju [138]. Lai risinātu šo problēmu, ir vajadzīgi plaša mēroga prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas centieni attiecībā uz visu ES darbaspēku. Tas ir svarīgs elements prasmju savienībā – visaptverošā prasmju stratēģijā, kas pieņemta 2025. gada martā kā daļa no ES Konkurētspējas kompasa.

---

134 Valsts izejošās mobilitātes rādītājs ir to attiecīgās valsts absolventu skaits, kas iesaistījušies ar grāda vai kredītpunktu iegūšanu saistītā mobilitātē, dalīts ar šīs valsts absolventu skaitu.

135 *EAC* ĢD aprēķini.

136 Sk. 61. lpp. publikācijā *"Education and Training Monitor 2024"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs.

137 Pamatojoties uz EIB investīciju apsekojumu. Uzņēmumi vēl biežāk nekā par prasmju trūkumu ziņo tikai par "nenoteiktību par nākotni" (79 %) un "enerģijas izmaksām" (77 %).

138 *"More Than A Market"*, *Enrico Letta*, 2024. gada aprīlis; "The future of European competitiveness", *Mario Draghi*, 2024. gada septembris.

Prasmju neatbilstība makroekonomiskā līmenī turpina samazināties visā ES, taču starp dalībvalstīm pastāv atšķirības. Makroekonomikas prasmju neatbilstības rādītājs atspoguļo darbaspēka prasmju pieprasījuma un piedāvājuma neatbilstības pakāpi [139]. Konkrētāk, tas norāda uz relatīvajām grūtībām, ar kādām cilvēkiem ar atšķirīgu izglītības līmeni nākas saskarties, lai iekļūtu darba tirgū. Kopš 2014. gada šis rādītājs lielākajā daļā dalībvalstu ir samazinājies, un to lielā mērā ir veicinājis pieaugošais izglītības līmenis. Tomēr dažās valstīs 2024. gadā joprojām bija liela makroekonomikas prasmju neatbilstība (virs 23 %), tai skaitā Itālijā, Beļģijā, Horvātijā un Polijā, kas ievērojami pārsniedz ES vidējo rādītāju (19,2 %) (sk. 2.2.6. attēlu). Turpretī Austrijā, Dānijā, Vācijā un Nīderlandē rādītāji ir viszemākie, proti, zem 15 %. Kopumā prasmju trūkums un neatbilstība var būt saistīta ar problēmām attiecībā uz izglītības un apmācības sistēmu kvalitāti, taisnīgumu un atbilstību darba tirgum, kā arī ar pastāvīgu darbaspēka trūkumu. Augstāka izglītības līmeņa veicināšana un atbalsta stiprināšana prasmju pilnveidei un pārkvalifikācijai varētu labāk saskaņot prasmju piedāvājumu ar darba tirgus pieprasījumu.

2.2.6. attēls. Prasmju neatbilstība makroekonomiskā līmenī turpina samazināties visā ES, taču starp dalībvalstīm pastāv atšķirības

Dažādu izglītības līmeņu darba ņēmēju nodarbinātības līmeņa relatīvā izkliede, svērta pēc katras grupas īpatsvara no kopējā darbspējas vecuma iedzīvotāju skaita (20–64 gadu vecuma grupā)

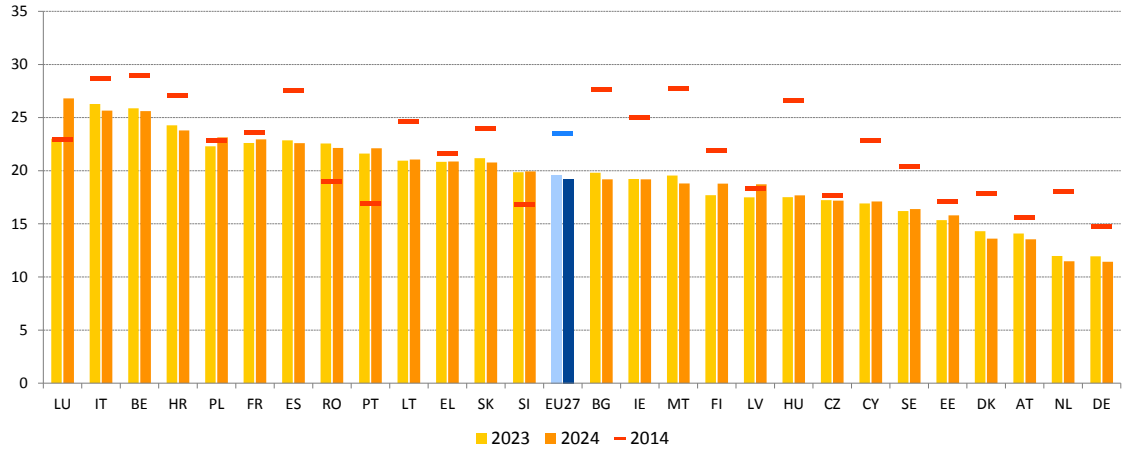

Piezīme. Šis rādītājs norāda uz salīdzinoši lielākām grūtībām personām ar zemu un vidēju kvalifikāciju iekļauties darba tirgū salīdzinājumā ar augsti kvalificētām personām.
Avots: *EMPL* ĢD aprēķini, pamatojoties uz *Eurostat* datiem [lfsg_egaed; lfsq_pgaed; lfsq_agaed], ES darbaspēka apsekojums.

139 Makroekonomiskās prasmju neatbilstības rādītājs mēra dažādu izglītības līmeņu (zems, vidējs un augsts) darba ņēmēju nodarbinātības līmeņa relatīvo izkliedi, svērtu pēc katras grupas īpatsvara no kopējā darbspējas vecuma iedzīvotāju skaita (20–64 gadu vecuma grupā). Sk. Eiropas Komisija, *Analytical web note – Measuring skills mismatch*. 7/2015, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2015.

Dalība pieaugušo izglītībā ir salīdzinoši zema un starp dalībvalstīm pastāv lielas atšķirības. Jaunākie dati no pieaugušo izglītības apsekojuma (*AES*) liecināja par nelielu to pieaugušo īpatsvara pieaugumu ES, kuri piedalās mācībās (izņemot uzraudzītu apmācību darbavietā), proti, no 37,4 % 2016. gadā līdz 39,5 % 2022. gadā, kas ir krietni zem ES 2030. gada 60 % pamatmērķrādītāja (sk. mērķrādītāju 2. izcēlumu par prasmēm), un dalībvalstu starpā vērojamas lielas atšķirības. Par visaugstākajiem dalības rādītājiem ziņots Zviedrijā, Ungārijā, Nīderlandē un Vācijā, tāpēc tās saņēmušas vērtējumu "labākais sniegums" (sk. 2.2.7. attēlu). Visās šajās valstīs no 2016. līdz 2022. gadam tika reģistrēts pieaugums, kas pārsniedz 6,8 procentpunktus, izņemot Nīderlandi, kur līdzdalība samazinājās par 1 procentpunktu. Turpretī īpaši zems līdzdalības līmenis, kas atspoguļo atšķirības ES iekšienē, bija vērojams Bulgārijā, Grieķijā, Rumānijā, Polijā un Čehijā, kurās visās ir "kritiska situācija". Arī Horvātijā, Kiprā, Lietuvā, Itālijā un Slovēnijā šis līmenis ir zemāks par 30 %, un tas ir "jānovēro".

2.2.7. attēls. Pieaugušo izglītība kopš 2016. gada ir palielinājusies tikai nedaudz, un starp dalībvalstīm pastāv lielas atšķirības

Pieaugušo dalības līmenis mācībās iepriekšējos 12 mēnešos (vecuma grupā no 25 līdz 64 gadiem), 2022. gada līmenis un izmaiņas salīdzinājumā ar 2016. gadu (%, sociālo rezultātu pārskata pamatrādītājs)

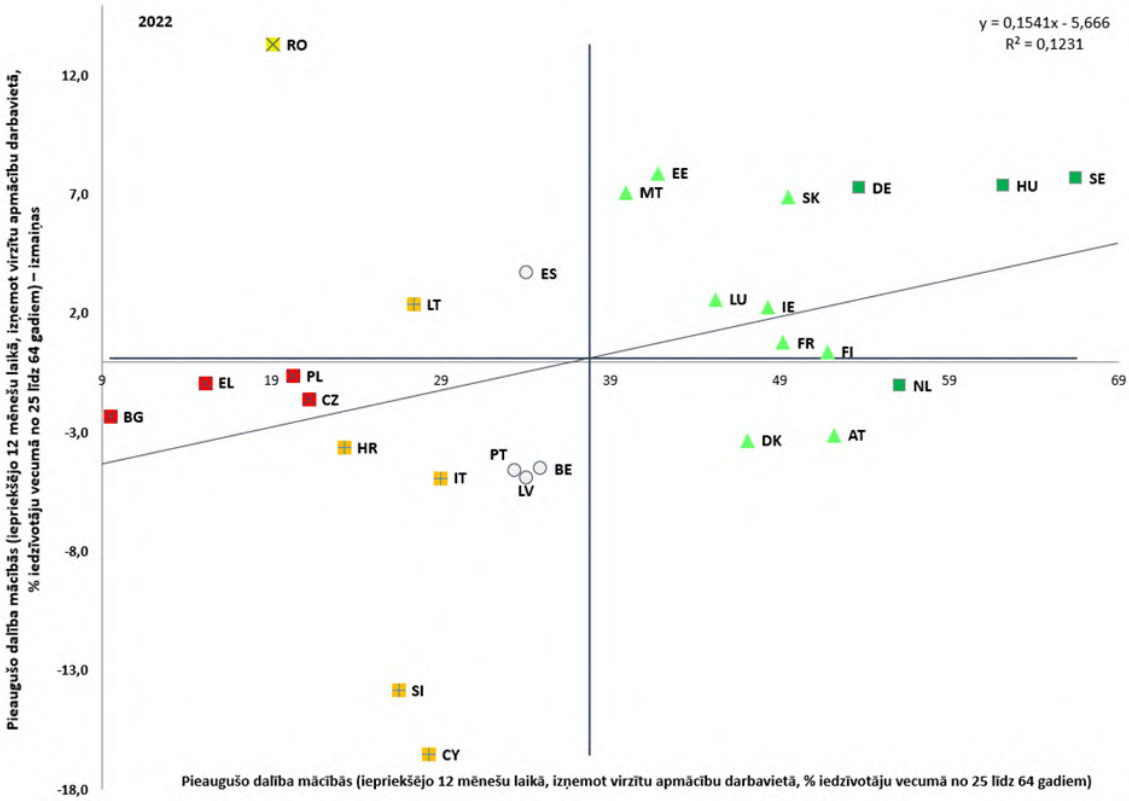

Piezīme. Asu krustpunkts ir nesvērtais Eiropas Savienības vidējais rādītājs. Apzīmējumus skatīt pielikumā. Nodarbinātības komitejas Rādītāju grupa 2024. gada septembrī panāca provizorisku vienošanos par prasmju mērķrādītāja uzraudzības sistēmu, izmantojot *AES* datus (neietverot datus par uzraudzītu apmācību darbavietā). Sk. arī 2024. gada ziņojumu par nodarbinātību. Izmaiņas 2022. gadā ir aprēķinātas, ņemot vērā 2016. gada vērtību, kas ir pēdējā pieejamā vērtība pirms 2022. gada. Laikrindas pārrāvumi 2022. gadā attiecībā uz FR, IT un RO.

Avots: *Eurostat* īpašais izvilkums no pieaugušo izglītības apsekojuma, pieaugušo dalības mācībās rādītājs iepriekšējos 12 mēnešos bez virzītas apmācības darbavietā (GOJT).

Mērķrādītāju 2. izcēlums. Progress virzībā uz 2030. gada pieaugušo izglītības mērķrādītāju

Pieaugušo dalība izglītībā ir palielinājusies vien nedaudz, tāpēc ir jāpieliek ievērojamas pūles, lai līdz 2030. gadam sasniegtu ES pamatmērķrādītāju. Saskaņā ar pieaugušo izglītības apsekojumu (*AES*) līdzdalības līmenis ES (izņemot uzraudzītu apmācību darbavietā) palielinājās no 37,4 % 2016. gadā līdz 39,5 % 2022. gadā (sk. nākamo attēlu) [140]. Darbaspēka apsekojuma dati liecina, ka laikposmā no 2022. līdz 2024. gadam pieaugušo dalība izglītībā kopumā palielinājās. Šī mērenā tendence nav pietiekama, lai sasniegtu ES pamatmērķrādītāju, proti, līdz 2030. gadam panākt, ka 60 % pieaugušo katru gadu piedalās mācībās. Ir būtiski paātrināt progresu, lai sagatavotu darbaspēku mainīgajām prasmju vajadzībām, mazinātu darbaspēka un prasmju trūkumu un saglabātu konkurētspēju un iekļautību.

Progress pieaugušo izglītībā nav pietiekams, lai sasniegtu ES 2030. gada pamatmērķrādītāju

Pieaugušo dalības mācībās rādītājs iepriekšējos 12 mēnešos ES27 un ES 2030. gada pamatmērķrādītājs (25–64 gadu vecuma grupa, %)

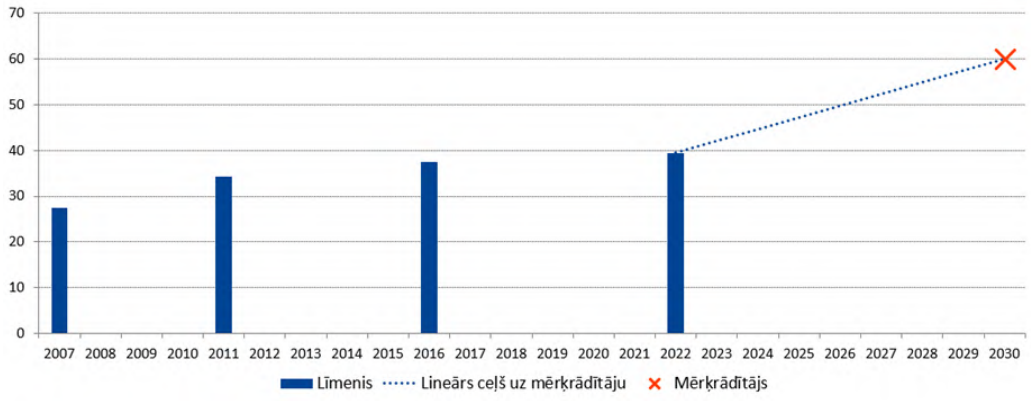

Piezīme. 2007. gada *AES* apsekojums bija lielas izlases izmēģinājuma projekts, ko no 2005. līdz 2008. gadam brīvprātīgi veica visās dalībvalstīs, izņemot Īriju un Luksemburgu. Pamatojoties uz to, nākamajā kārtā tika veiktas korekcijas. No 2011. gada *AES* ir balstīts uz Eiropas tiesību aktu, tāpēc to visās dalībvalstīs īsteno obligāti [141]. Laikrindas pārrāvumi 2011. gadā ir attiecībā uz Eiropas Savienību kopumā, FR un HU, 2016. gadā – attiecībā uz IE, LU un SE, 2022. gadā – attiecībā uz FR, IT un RO.

Avots: *Eurostat* īpašais izvilkums no pieaugušo izglītības apsekojuma, pieaugušo dalības mācībās rādītājs iepriekšējos 12 mēnešos bez virzītas apmācības darbavietā (*GOJT*).

140 Nodarbinātības komitejas Rādītāju grupa 2024. gada septembrī panāca provizorisku vienošanos par prasmju mērķrādītāja uzraudzības sistēmu, izmantojot *AES* datus (neietverot datus par uzraudzītu apmācību darbavietā). Sk. arī 2024. gada ziņojumu par nodarbinātību.

141 Komisijas Regulā (ES) Nr. 823/2010 ir noteikti pamata tiesību akta (Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 452/2008) īstenošanas pasākumi attiecībā uz 2011. gada *AES*.

Lielākajai daļai dalībvalstu ir jāpieliek ievērojamas pūles, lai līdz 2030. gadam sasniegtu savus nacionālos mērķrādītājus

Pieaugušo dalības mācībās rādītājs iepriekšējos 12 mēnešos ES27 un dalībvalstu nacionālie mērķrādītāji 2030. gadam (25–64 gadu vecuma grupa, %)

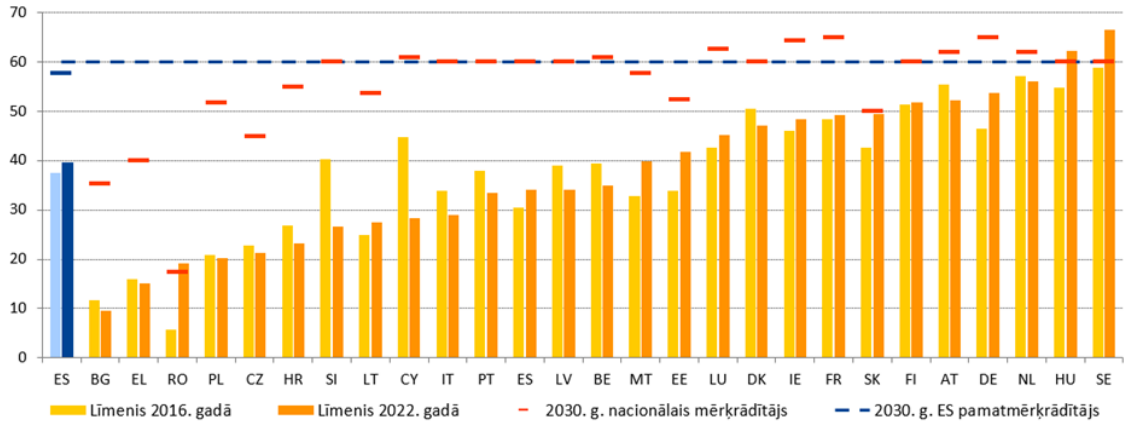

Piezīme. Laikrindas pārrāvumi 2016. gadā ir attiecībā uz IE, LU un SE un 2022. gadā – attiecībā uz FR, IT un RO.
Avots: *Eurostat* īpašais izvilkums no pieaugušo izglītības apsekojuma, pieaugušo dalības mācībās rādītājs iepriekšējos 12 mēnešos bez virzītas apmācības darbavietā (*GOJT*) un tabula par nacionālajiem mērķrādītājiem 2030. gadam 1. pielikumā.

Lielākā daļa dalībvalstu joprojām atpaliek no saviem nacionālajiem pieaugušo izglītības mērķrādītājiem, pat ja dažos gadījumos ir panākts ievērojams progress. Līdz 2022. gadam Zviedrija, Ungārija un Rumānija bija pārsniegušas savus mērķrādītājus, savukārt Slovākija tuvojās savam mērķrādītājam (sk. iepriekšējo attēlu). Rumānijā tika reģistrēts visstraujākais pieaugums no salīdzinoši zema sākuma līmeņa, tomēr laikrindas pārrāvums sarežģī salīdzināšanu. No 24 valstīm, kas joprojām nav sasniegušas savu mērķrādītāju, tikai neliela daļa valstu uzrādīja nozīmīgus panākumus.

2.2.8. attēls. Darba ņēmējiem mazkvalificētās profesijās ir daudz mazāka iespēja piedalīties pieaugušo izglītībā

Pieaugušo dalības mācībās īpatsvars iepriekšējos 12 mēnešos, pa profesiju grupām (25–64 gadu vecuma grupa, %)

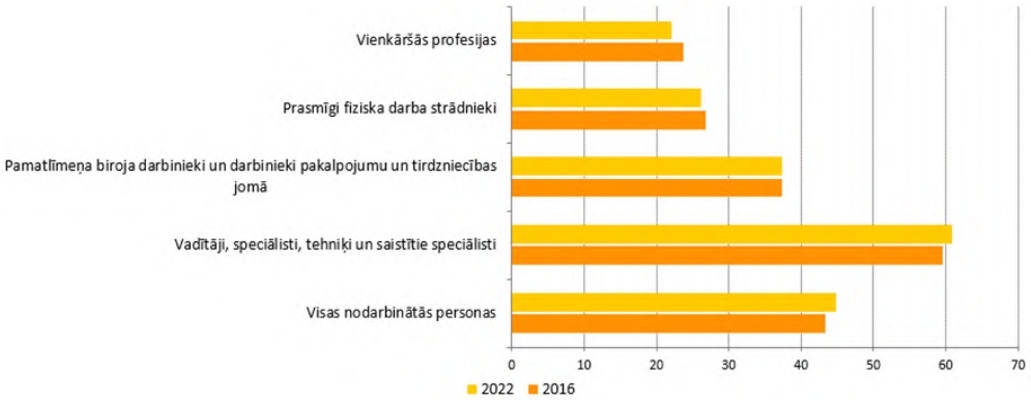

Piezīme. Laikrindas pārrāvumi 2016. gadā ir attiecībā uz IE, LU un SE un 2022. gadā – attiecībā uz FR, IT un RO.
Avots: *Eurostat* īpašais izvilkums no pieaugušo izglītības apsekojuma, pieaugušo dalības mācībās rādītājs iepriekšējos 12 mēnešos ar virzītu apmācību darbavietā (*GOJT*).

Mācību iespējas ir daudz mazāk pieejamas tiem, kas strādā zemākas kvalifikācijas darbvietās, un tas padara viņus neaizsargātākus pret pārmaiņām darba tirgū. Laikposmā no 2016. līdz 2022. gadam nodarbināto iedzīvotāju vidū kopumā pieauga līdzdalība pieaugušo izglītībā. To galvenokārt var attiecināt uz profesiju grupu "vadītāji, speciālisti, tehniķi un saistītie speciālisti", jo citas grupas piedzīvoja lejupslīdi vai to līdzdalības līmenis nemainījās. Šāda līdzdalības tendence vērojama lielākajā daļā dalībvalstu, izņemot Slovākiju, Zviedriju, Kipru, Ungāriju un Īriju. Slovākijā un Zviedrijā ir ļoti augsts līdzdalības līmenis vienkāršajās profesijās strādājošo pieaugušo vidū. Kiprā, Ungārijā un Īrijā "prasmīgi fiziska darba strādnieki" piedalās līdzīgā vai augstākā līmenī nekā "pamatlīmeņa biroja darbinieki un darbinieki pakalpojumu un tirdzniecības jomā". Viena no galvenajām metodēm līdzdalības palielināšanai ir personīgās apmācības budžeti, piemēram, individuālie mācību konti, kas veicina pieprasījumu darba ņēmēju vidū. Nesena Eirobarometra aptauja liecina, ka lielākā daļa (56 %) respondentu (15 gadus veci vai vecāki), visticamāk, izmantotu šādu budžetu. Šis skaitlis pieaug līdz gandrīz trim ceturtdaļām (73 %), ja ņem vērā tos, kuri pašlaik strādā vai var sākt strādāt nākamo divu gadu laikā [142]. Tas liecina par pieprasījumu pēc mācību iespējām, tomēr atšķirīgā varbūtība dažādās demogrāfiskajās grupās iesaistīties šādās mācībās norāda uz iespējamiem piekļuves šķēršļiem un atšķirīgu motivāciju piedalīties šādās programmās. Prasmju savienības ietvaros esošās iniciatīvas, piemēram, individuālos mācību kontus un ES prasmju akadēmijas stratēģiskās jomās, mikrokvalifikācijas paplašināšanu un inovatīvas kopienas mācību telpas, papildina jaunas iniciatīvas, piemēram, Prasmju garantijas izmēģinājuma projekts un izmēģinājuma projekts transnacionālām universitāšu un uzņēmumu partnerībām nozarēs, kurās ir būtisks prasmju trūkums. Šo pasākumu mērķis ir paplašināt mācīšanās iespējas un stiprināt ES prasmju satvarus, izmantojot publiskā un privātā sektora sadarbību, vienlaikus arī palīdzot darba ņēmējiem pārejā no vienas nozares uz citu un novēršot prasmju trūkumu.

[142] Sk. Eiropas Komisija, Eirobarometra speciālaptauja Nr. 559 "Ieguldījumi taisnīgumā" (no 2025. gada janvāra līdz februārim).

2.2.9. attēls. Ir novērotas lielas atšķirības starp valstīm pieaugušo digitālo prasmju ziņā

To iedzīvotāju īpatsvars, kuriem ir pamata vai augstāka līmeņa vispārējās digitālās prasmes, (16–74 gadu vecuma grupa, 2023. gada līmeņi un izmaiņas attiecībā pret 2021. gadu, %, sociālo rezultātu pārskata pamatrādītājs)

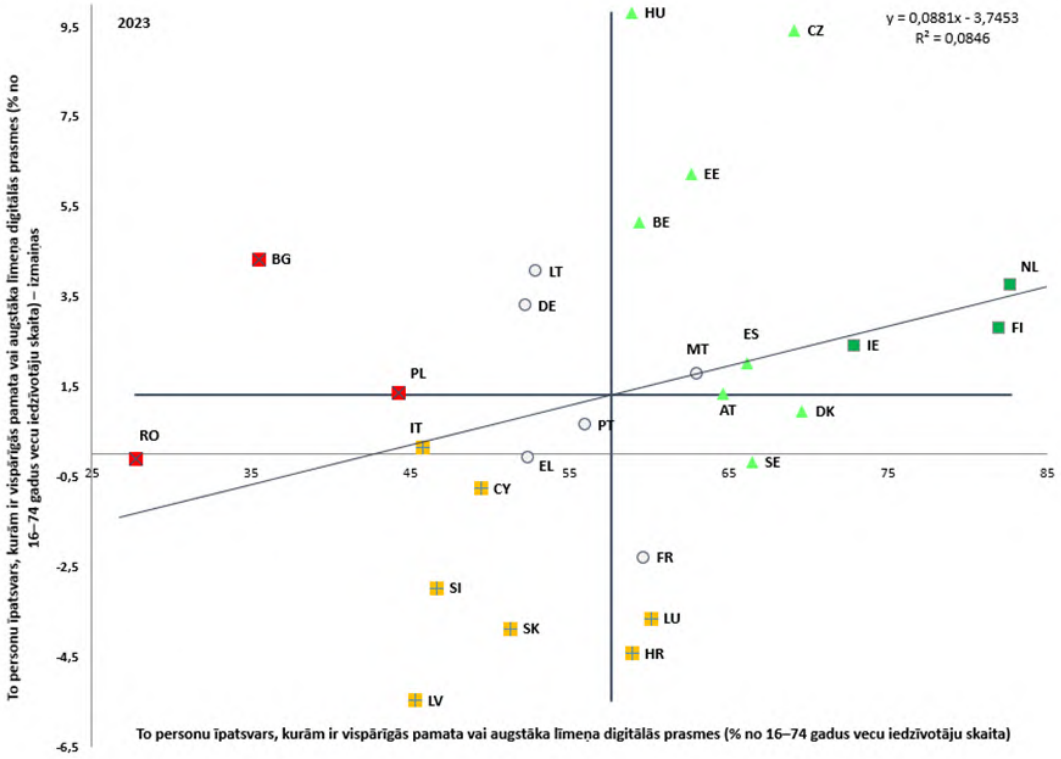

Piezīme. Asu krustpunkts ir nesvērtais Eiropas Savienības vidējais rādītājs. Apzīmējumus skatīt pielikumā. Vispārējās digitālās prasmes aptver piecas jomas: informāciju un datu pratību, komunikāciju un sadarbību, digitālā satura radīšanas prasmes, drošības prasmes un problēmu risināšanas prasmes. Lai iedzīvotājiem būtu vismaz pamata vispārējās digitālās prasmes, viņiem jāzina, kā veikt vismaz vienu darbību, kas saistīta ar katru no minētajām jomām. Sīkāku informāciju sk. *Eurostat*.
Avots: *Eurostat*, [tepsr_sp410].

Digitālo prasmju līmenis visā ES ir zems, un tikai dažās dalībvalstīs līmenis ir tuvu 2030. gada ES līmeņa mērķrādītājam vai to pārsniedz. Digitāli pārveidotā Eiropā nodarbinātība un sociālā iekļaušana ir atkarīga no tā, vai pieaugušajiem ir digitālās pamatprasmes, un tas ir atspoguļots mērķrādītājā līdz 2030. gadam panākt, ka vismaz 80 % pieaugušo (16–74 gadu vecuma grupā) ir digitālās pamatprasmes [143]. Vairāk nekā 90 % ES iedzīvotāju internetu izmanto vismaz reizi nedēļā [144], taču tas ne vienmēr nozīmē, ka viņiem ir atbilstošas digitālās prasmes. 2023. gadā tikai 55,6 % pieaugušo bija vismaz pamata digitālās prasmes, tas ir visai neliels pieaugums salīdzinājumā ar 2021. gadu (53,9 %). Šādā tempā līdz desmitgades beigām vismaz pamata digitālās prasmes būs tikai 59,8 % [145]. Dalībvalstu sniegums ir ļoti atšķirīgs. Rumānijā, Bulgārijā un Polijā ir viszemākais to pieaugušo īpatsvars, kuriem ir vismaz pamata digitālās prasmes, un šajās valstīs ir "kritiska situācija" (sk. 2.2.9. attēlu). Turpretī Nīderlande (82,7 %) un Somija (82,0 %) jau pārsniedz ES līmeņa mērķrādītāju 2030. gadam, un kopā ar Īriju tās tiek uzskatītas par valstīm ar "labāko sniegumu". Zems līmenis ir Kiprā, Itālijā, Latvijā, Slovākijā un Slovēnijā – 45 % līdz 51,3 %. Šīs valstis, kā arī Horvātija un Luksemburga, kurās laikposmā no 2021. līdz 2023. gadam bija vērojams liels samazinājums, ir "jānovēro". Kopumā jaunākie dati liecina, ka lielākā daļa dalībvalstu (17) laikposmā no 2021. līdz 2023. gadam ir panākušas progresu digitālo prasmju uzlabošanā.

Digitālo prasmju līmenis ievērojami atšķiras dažādās iedzīvotāju grupās un vietās. To jauniešu īpatsvars vecumā no 16 līdz 24 gadiem, kuriem ir vismaz pamata digitālās prasmes, ir salīdzinoši augsts; tas gan ir nedaudz samazinājies (no 71,2 % 2021. gadā līdz 70,0 % 2023. gadā) – šāda dinamika liek apšaubīt ideju, ka ikviens jaunietis ir digitāli izglītotas paaudzes pārstāvis. Raugoties vispārīgāk, digitālās prasmes ir īpaši zemas to cilvēku vidū, kuriem nav oficiālas kvalifikācijas vai tā ir zema (2023. gadā 33,6 %), vecāka gadagājuma iedzīvotājiem (37,1 % 55–74 gadu vecuma grupā), lauku apvidos dzīvojošiem (47,5 %) un bezdarbniekiem (47,7 %).

---

143 Noteikts Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plānā un paziņojumā "Digitālais kompass līdz 2030. gadam – Eiropas ceļam digitālajā gadu desmitā".

144 Sk. Eiropas Komisija, *"Digitalisation in Europe – 2025 edition"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

145 Attiecībā uz virzību uz 2030. gada mērķrādītāju sk. Eiropas Komisijas 2025. gada ziņojumu par stāvokli digitālajā desmitgadē, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2024.

IKT speciālistu skaits ir daudz mazāks par prognozēto vajadzību. 2024. gadā par IKT speciālistiem strādāja 10,3 miljoni cilvēku – tie ir 5,0 % no visiem nodarbinātajiem. Pašreizējā tempā, pieaugot konkurencei par digitāli prasmīgiem talantiem, IKT speciālistu skaits līdz 2030. gadam sasniegs tikai 12,4 miljonus, kas ir krietni zem ES digitālās desmitgades mērķrādītāja, proti, 20 miljoniem [146]. Tas var negatīvi ietekmēt ES turpmāko konkurētspēju un inovāciju. Ir iespējams palielināt IKT speciālistu skaitu, samazinot dzimumu atšķirību (tikai 19,5 % IKT speciālistu ir sievietes) un uzlabojot ģeogrāfisko līdzsvaru visā ES (IKT speciālistu īpatsvars procentos no kopējās nodarbinātības ir no 2,5 % Grieķijā līdz 8,6 % Zviedrijā).

Pīlāra 3. izcēlums. Uzmanības centrā – prasmju savienība – *STEM* veicināšana [147]

Visbiežāk darbaspēka trūkums ES vērojams zinātnes, tehnoloģiju, inženierzinātņu un matemātikas (*STEM*) jomās – šī situācija kavē konkurētspēju un zaļo un digitālo pārkārtošanos. Mūsdienās, kad strauji attīstās MI, atjaunīgās enerģijas tehnoloģijas un biotehnoloģijas, kad arvien pieaug aizsardzības un drošības riski, kā arī vērojama sarežģītas datu analītikas attīstība, būtiska nozīme ir stabilam *STEM* speciālistu piedāvājumam. Tomēr *STEM* jomās ir plaši izplatīts darbaspēka trūkums, visvairāk praktiskajās profesijās, būvniecībā un inženierijā (sk. arī 2.1.1. iedaļu). Darbaspēka trūkums ir novērots arī vairākās ar IKT saistītās profesijās [148]. Tiek prognozēts, ka, ņemot vērā darbspējas vecuma iedzīvotāju skaita samazināšanos un nepieciešamību aizstāt pensionējušos darba ņēmējus, kā arī zaļo un digitālo pārkārtošanos, nākamajā gadu desmitā dažās *STEM* profesijās darbaspēka trūkums ievērojami pieaugs. Tāpēc pašreizējais *STEM* speciālistu skaits nav pietiekams, lai apmierinātu darba tirgus vajadzības, un būs vajadzīgs vairāk speciālistu, lai reaģētu uz pieprasījuma pieaugumu. *STEM* izglītības stratēģiskajā plānā, kas ir iniciatīva prasmju savienības ietvaros, ir ierosinātas vērienīgas darbības šīs problēmas risināšanai visā ES un ierosināti mērķrādītāji attiecībā uz studentu uzņemšanu *STEM* disciplīnās. Piemēram, līdz 2030. gadam 45 % PIA studējošo un 32 % augstskolu studentu būtu jāapgūst *STEM* disciplīnas un 5 % doktorantūras studentu jābūt iesaistītiem IKT programmās. Šajā sakarā gaidāmajā ES profesionālās izglītības un apmācības stratēģijā tiks izklāstīts uz nākotni vērsts redzējums, kā PIA padarīt pievilcīgāku, iekļaujošāku un spējīgāku reaģēt uz darba tirgus vajadzībām. Tās mērķis būs stiprināt PIA ieguldījumu mūžizglītībā, konkurētspējā un sociālajā taisnīgumā, īpašu uzmanību pievēršot kvalitātei, inovācijai, zaļās un digitālās pārkārtošanās procesiem un starptautiskajai mobilitātei.

---

146 Sk. 2025. gada ziņojuma par stāvokli digitālajā desmitgadē I pielikumu.

147 Eiropas Komisija (2025), publikācija *"Education and Training Monitor 2025 – Comparative report"*.

148 *EURES* (2025). publikācija *"Labour shortages and surpluses in Europe 2024"*.

Uzņemšana *STEM* mācību programmās dažādās ES dalībvalstīs atšķiras

Vidēja līmeņa PIA (*ISCED* 3.–4. līmenis) un terciārās izglītības (*ISCED* 5.–8. līmenis) studentu īpatsvars *STEM* disciplīnās 2023. gadā (%)

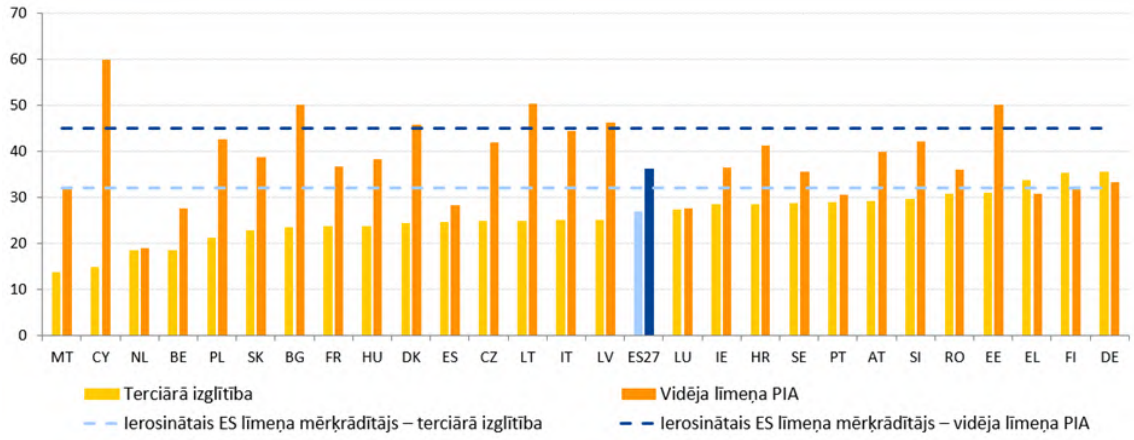

Avots: Eurostat [educ_uoe_enra03]; [educ_uoe_enrt03].

Uzņemšana *STEM* mācību programmās pēdējos gados nav ievērojami palielinājusies, un ir iespējas to palielināt, arī piesaistot vairāk sieviešu. Vidējā līmeņa PIA 2023. gadā *STEM* programmās tika uzņemti 36,3 % no visiem studentiem visā ES. Šis rādītājs ir par 2,3 procentpunktiem augstāks nekā 2015. gadā un kopš 2020. gada ir svārstījies aptuveni 36 % robežās. Terciārajā izglītībā *STEM* programmās tika uzņemti 26,9 % studentu, un ES vidējais rādītājs pēdējā gadu desmitā ir samazinājies par 0,7 procentpunktiem. Attēlā parādītas lielas atšķirības starp ES valstīm uzņemšanas rādītājiem *STEM* programmās abos līmeņos. PIA *STEM* programmās studējošo īpatsvars svārstās no 19 % Nīderlandē līdz 59,8 % Kiprā, savukārt terciārās izglītības līmenī – no 13,9 % Maltā līdz 35,5 % Vācijā. Uzņemšanas rādītāji atšķiras arī atkarībā no konkrētās *STEM* apakšnozares [149]. Inženierija, ražošana un būvniecība ir lielākā apakšjoma PIA un terciārās izglītības līmenī, savukārt pārējās divās *STEM* jomās (informācijas un komunikācijas tehnoloģijas; dabaszinātnes, matemātika un statistika) līdzdalība ir daudz mazāka. *STEM* studijās ievērojami mazāk pārstāvētas sievietes – tās veido tikai 15,4 % no šo jomu PIA studējošajiem un 32,2 % no terciārās izglītības studentiem. Šīs dzimumu atšķirības rodas dziļi iesakņojušos ģimenes, skolas, sociālo un kultūras faktoru dēļ, kas ietekmē sieviešu interesi un pamudinājumu jau no mazotnes attīstīt karjeru *STEM* jomā [150]. Skolēnu sekmju pasliktināšanās tendences matemātikā un dabaszinātnēs, kā norādīts

---

149 *STEM* jomas ir: "dabaszinātnes, matemātika un statistika", "informācijas un komunikācijas tehnoloģijas" un "inženierija, ražošana un būvniecība", kā definēts 2013. gada *UNESCO* izglītības jomu klasifikācijā.

150 Sk. *EENEE* (2020), publikācija "*Gender differences in tertiary education: what explains STEM participation?*". Lēmums studēt *STEM* programmās ir atkarīgs no daudziem faktoriem, sākot no agrīnas dzīves un ģimenes vides līdz karjeras apsvērumiem un darba apstākļiem. Ļoti svarīga ir pieredze skolas gados, tai skaitā sekmes matemātikā.

PISA 2022. gada pētījumā [151], kā arī skolotāju trūkums, sevišķi *STEM* jomās, var vēl vairāk ietekmēt uzņemšanas rādītājus nākotnē.

Dalībvalstis veic pasākumus, lai jau no agrīna vecuma palielinātu interesi par *STEM* disciplīnām. Ir būtiski veicināt interesi par karjeru *STEM* jomās jau agrīnā posmā un darīt to efektīvi; izšķiroša nozīme šajā ziņā ir skolotājiem un pedagoģiskajām pieejām. **Čehija** izmēģina inovatīvas *STEM* mācīšanas metodes skolās, iesaistot tehnoloģiju ekspertus nodarbībās klasē un izmantojot mācīšanu divatā. **Bulgārija** ar ANM atbalstu veido *STEM* laboratorijas vairāk nekā 1800 skolās, kā arī nacionālo *STEM* centru un trīs reģionālās laboratorijas. **Igaunija** un **Lietuva** pieņem integrētāku un uz projektiem balstītu mācību programmu, kas, kā konstatēts, palielina interesi par *STEM*. **Dānija** uzskata, ka *STEM* ir būtiska nozīme zaļās un digitālās pārkārtošanās procesā, tāpēc visās PIA programmās tiek veiktas ievērojamas investīcijas standartu, mācību programmu un aprīkojuma modernizācijā un nodrošināts finansējums skolotāju apmācībai darbavietā. **Portugāle** ar ANM atbalstu veido 365 specializētus tehnoloģiju centrus, kuru darbība ir vērsta uz nozarēm ar augstu potenciālu un kuru mērķis ir uzlabot zemākā līmeņa vidējās profesionālās izglītības tehnoloģisko infrastruktūru, kā arī radīt jaunus kursus zaļās un digitālās pārkārtošanās jomā. **Latvija** ir ieviesusi finansēšanas modeli, kura pamatā ir absolventu rezultāti, nolūkā stimulēt universitātes koncentrēties uz kvalificētu absolventu sagatavošanu, īpaši *STEM* jomās. Tā arī ieviesa lielāku elastību attiecībā uz uzņemšanu, ļaujot iestādēm pielāgot savas vajadzības, pamatojoties uz pieprasījumu pēc *STEM* speciālistiem.

[151] Sk. Eiropas Komisija (2024). publikācija *"The twin challenge of equity and excellence in basic skills in the EU"*.

2.2.10. attēls. *NEET* rādītāju atšķirības samazinās, bet joprojām ir ievērojamas

NEET rādītājs (vecuma grupa no 15 līdz 29 gadiem), līmenis 2024. gadā un izmaiņas attiecībā pret iepriekšējo gadu (%, sociālo rezultātu pārskata pamatrādītājs)

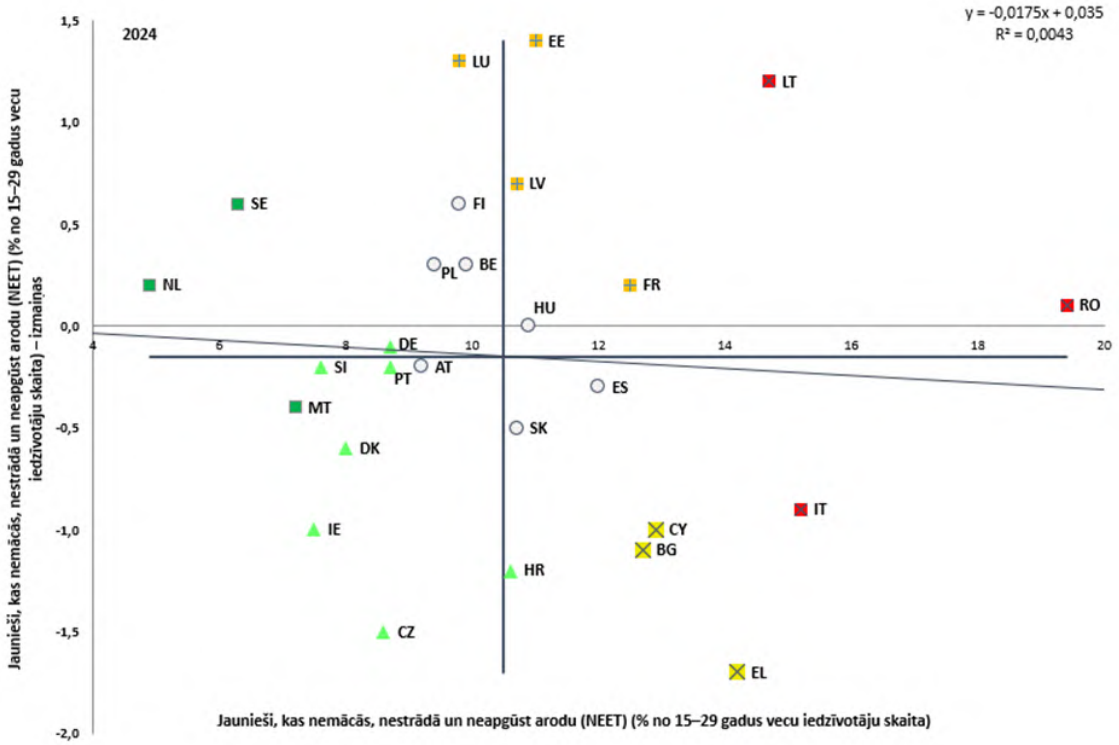

Piezīme. Asu krustpunkts ir nesvērtais Eiropas Savienības vidējais rādītājs. Apzīmējumus skatīt pielikumā. Definīcija atšķiras attiecībā uz Spāniju un Franciju. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz BG.

Avots: *Eurostat* [lfsi_neet_a], ES darbaspēka apsekojums.

To jauniešu īpatsvars, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), nedaudz samazinājās, bet bez skaidras konverģences pazīmes. Pēc maksimuma 14,0 % apmērā 2020. gadā *NEET* rādītājs (15–29 gadu vecuma grupā) ES ir pakāpeniski samazinājies līdz 11,1 % 2024. gadā. Tomēr starp dalībvalstīm ir vērojamas būtiskas atšķirības. Rumānijā, Itālijā (neraugoties uz uzlabojumiem) un Lietuvā 2024. gadā tika reģistrēti visaugstākie *NEET* rādītāji, un tās ir "kritiskā situācijā" (sk. 2.2.10. attēlu). Valstis ar "labāko sniegumu" un viszemākajiem rādītājiem bija Nīderlande, Zviedrija un Malta. Situācija Igaunijā, Luksemburgā un Latvijā, kur *NEET* rādītāji 2024. gadā palielinājās, ir "jānovēro", tāpat arī Francijā, kur rādītāji joprojām ir augsti. Neraugoties uz šiem samazinājumiem un dažām, bet ne nepārprotamām konverģences pazīmēm dalībvalstīs, ES joprojām par 2,1 procentpunktu atpaliek no 2030. gadam noteiktā mērķrādītāja, proti, 9,0 %. Bezdarbnieku *NEET* rādītājs, t. i., bezdarbnieki, kuri aktīvi meklē darbu un ir pieejami darbam šajā vecuma grupā, 2024. gadā samazinājās par 0,1 procentpunktu līdz 4,2 % [152]. Augstākais rādītājs bija Grieķijā un Spānijā, tomēr abās šajās valstīs bija vērojams uzlabojums salīdzinājumā ar 2023. gada līmeni (attiecīgi 1 un 0,6 procentpunkti). Ekonomiski neaktīvo jauniešu *NEET* situācijā īpatsvars nedaudz uzlabojās (2024. gadā 6,9 % salīdzinājumā ar 7,0 % 2023. gadā), taču tas joprojām ir augsts Rumānijā, Itālijā, Lietuvā un Bulgārijā. ES līmenī ir vērojama neliela tendence samazināties motivāciju zaudējušo jauniešu *NEET* situācijā īpatsvaram (no 4,9 % pandēmijas augstākajā punktā 2020. gadā līdz 4,2 % 2024. gadā). Ņemot vērā iepriekš minēto, svarīgas iniciatīvas joprojām ir pastiprinātā Garantija jauniešiem [153], kas atbalsta jauniešus *NEET* situācijā, piedāvājot kvalitatīvu nodarbinātību, tālākizglītību, māceklību vai stažēšanos, un iniciatīva "Tiecies, mācies, apgūsti, sasniedz" (*ALMA*), kas palīdz nelabvēlīgā situācijā esošiem *NEET* iegūt profesionālo pieredzi ārvalstīs [154].

---

[152] Sk. *Eurostat* [edat_lfse_20].

[153] Sk. Padomes Ieteikums (2020. gada 30. oktobris) "Tilts uz nodarbinātību – Garantijas jauniešiem pastiprināšana" un ar ko aizstāj Padomes 2013. gada 22. aprīļa Ieteikumu par garantijas jauniešiem izveidi (2020/C 372/01) (OV C 372, 4.11.2020., 1. lpp.).

[154] Plašāka informācija pieejama vietnē *ALMA* ("Tiecies, mācies, apgūsti, sasniedz") – Nodarbinātība, sociālās lietas un iekļautība – Eiropas Komisija (europa.eu).

***NEET* rādītāji ir atšķirīgi kā dalībvalstu iekšienē, tā arī starp kontinentālajiem un tālākajiem reģioniem.** Zemākais reģionālais līmenis ir 4,4 % (Utrehtas reģionā, Nīderlandē), un augstākais līmenis kontinentālajā daļā ir 29,9 % (Dienvidaustrumu reģionā, Rumānijā). Būtiskas atšķirības dalībvalstu iekšienē ir Francijā, Itālijā, Polijā, Somijā un Ungārijā. Vispārējais augstākais *NEET* rādītājs ES tika reģistrēts Francijas tālākajā reģionā Gviānā – 34,4 %. Turpretī tādās dalībvalstīs kā Nīderlande, Zviedrija un Austrija ir zemi rādītāji kopumā un nelielas atšķirības starp reģioniem [155]. Eiropas Savienībā pastāv plaisa starp pilsētām un laukiem. *NEET* rādītājs lielpilsētās bija 10,1 %, mazpilsētās un piepilsētās – 11,5 % un lauku apvidos – 12,3 % [156].

2.2.11. attēls. Gandrīz visās dalībvalstīs *NEET* rādītājs ir augstāks sieviešu vidū

NEET rādītājs vīriešiem un sievietēm (15–29 gadu vecuma grupa, %, 2024. g.)

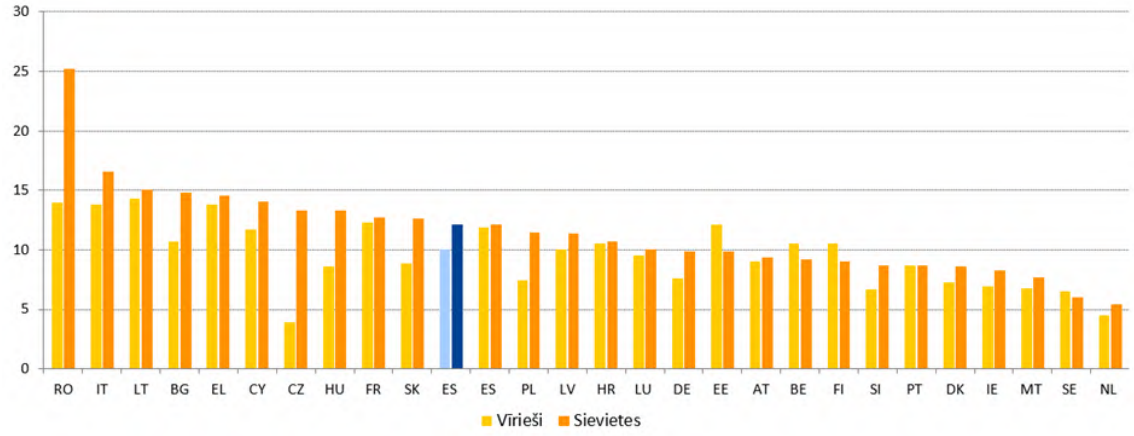

Piezīme. Definīcija atšķiras attiecībā uz Spāniju un Franciju; laikrindas pārrāvums attiecībā uz BG.
Avots: Eurostat [lfsi_neet_a], ES darbaspēka apsekojums.

155 Sk. *Eurostat* [edat_lfse_22].
156 Sk. *Eurostat* [edat_lfse_36].

***NEET* rādītāji joprojām ir augstāki personām ar invaliditāti, sievietēm un personām, kas dzimušas ārpus ES.** Jauniešu ar invaliditāti situācija nav uzlabojusies (2023. gadā 27,8 % šādu jauniešu bija *NEET* situācijā; salīdzinājumam – 2022. gadā šis rādītājs bija 27,3 %). Visās dalībvalstīs, izņemot divas, šis rādītājs pārsniedza 20 %, un augstākais rādītājs bija Bulgārijā, Horvātijā, Slovākijā un Kiprā [157]. 2024. gadā *NEET* rādītājs sievietēm (12,1 %) turpināja samazināties (no 13,0 % 2022. gadā un 15,4 % 2020. gadā), bet saglabājās augstāks nekā vīriešiem (sk. 2.2.11. attēlu). Tas bija ievērojami augstāks Rumānijā un Čehijā (attiecīgi par 11,2 procentpunktiem un 9,4 procentpunktiem augstāks nekā vīriešiem). Turpretī Beļģijā, Igaunijā, Somijā un Zviedrijā šis rādītājs vīriešiem bija nedaudz augstāks nekā sievietēm. Ekonomiski neaktīvu gados jaunu sieviešu *NEET* situācijā ir divreiz vairāk nekā bezdarbnieču (8,5 % salīdzinājumā ar 3,6 % 2024. gadā, kamēr vīriešiem šie rādītāji ir attiecīgi 5,4 % un 4,7 %). *NEET* rādītājs jauniešiem, kas dzimuši ārpus ES, arī ir daudz augstāks nekā šis rādītājs to jauniešu vidū, kuri dzimuši attiecīgajā dalībvalstī, proti, 18,4 % salīdzinājumā ar 10,2 %. Šī atšķirība starp sievietēm, kas dzimušas ārpus ES, ir vairāk nekā 13,1 procentpunkts, savukārt vīriešiem tā ir tikai 3,6 procentpunkti. Šo atšķirību mazināšana varētu dot lielu ekonomisku labumu. *Eurofound* lēš, ka gada ekonomiskie zaudējumi, ko rada viens jaunietis *NEET* situācijā, 2023. gadā bija vidēji aptuveni 14 600 EUR [158].

---

157 Eiropas invaliditātes ekspertu 2025. gada statistikas ziņojums, ziņojumi – Eiropas Komisija.

158 *Eurofound* analīze, kas iekļauta Eiropas Komisijas publikācijā *"Employment and Social Developments in Europe 2025"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

Pirmo reizi kopš Covid-19 pandēmijas jauniešu bezdarbs ES līmenī ir nedaudz palielinājies, pārtraucot lejupejošu tendenci. Pēc pastāvīga samazinājuma, kas bija pēc Covid-19 krīzes kulminācijas (17,6 % ES 2020. gadā), jauniešu bezdarba līmenis 15–24 gadu vecuma grupā nedaudz (par 0,3 procentpunktiem) palielinājās no 14,6 % 2023. gadā līdz 14,9 % 2024. gadā [159] un 15–29 gadu vecuma grupā – no11,2 % līdz 11,4 %. ES līmenī jauniešu bezdarba līmenis joprojām ir vairāk nekā divas reizes augstāks nekā 15–74 gadus vecu cilvēku bezdarba līmenis (5,9 %). Lai gan gada pārmaiņu apmērs dažādās dalībvalstīs atšķiras, stagnācija vai pieaugums ir vērojams gandrīz visās dalībvalstīs (izņemot septiņas). Salīdzinoši liels pieaugums ir vērojams dažās dalībvalstīs ar augstu jauniešu bezdarba līmeni, proti, Zviedrijā, Rumānijā un Luksemburgā. Citās šīs grupas valstīs bija vērojams salīdzinoši liels samazinājums, tai skaitā Grieķijā, Spānijā un Itālijā, kā arī Latvijā un Horvātijā, kur rādītāji bija zemāki. Bezdarbs ir īpaši izplatīts starp jauniešiem ar zemu kvalifikāciju (20,6 %) un tiem, kas dzimuši ārpus ES (19,3 %). Šīs norises liecina, ka jāturpina risināt strukturālās problēmas, kas kavē jauniešu integrāciju darba tirgū, it īpaši, ņemot vērā plaši izplatīto darbaspēka un prasmju trūkumu un ilgtermiņa riskus jauniešu karjeras izredzēm.

Gados vecāku darba ņēmēju nodarbinātības līmenis turpina pieaugt, turpinot desmit gadus ilgušo izaugsmi visās dalībvalstīs. Gados vecāku cilvēku (55–64 gadu vecuma grupa) nodarbinātības līmenis 2024. gadā palielinājās līdz 65,2 %, un tas ir par 1,3 procentpunktiem vairāk nekā iepriekšējā gadā. Neraugoties uz šo vispārējo uzlabojumu, starp dažādām ES dalībvalstīm joprojām pastāv būtiskas atšķirības. Ja Zviedrijā, Čehijā, Igaunijā, Nīderlandē, Vācijā un Dānijā gados vecāku cilvēku nodarbinātības līmenis pārsniedza 75 %, tad Luksemburgā, Rumānijā un Horvātijā šis rādītājs bija zemāks par 55 % – sk. pīlāra 4. izcēlumu.

[159] *Eurostat* [tesem140].

Pīlāra 4. izcēlums. Vecāka gadagājuma cilvēku integrācija ES darba tirgū

Atbalsts darba mūža pagarināšanai var palīdzēt mazināt darbaspēka un prasmju trūkumu un sabiedrības novecošanas ietekmi uz darbaspēku [160]. Paredzams, ka no 2030. gada ES darbspējas vecuma iedzīvotāju skaits samazināsies par 1,2 miljoniem cilvēku gadā, un vecumatkarības koeficients [161] palielināsies no 36 % 2022. gadā līdz 55 % 2050. gadā un vēl vairāk līdz 59 % 2070. gadā [162]. Ja nebūs turpmāku pārmaiņu, sabiedrības novecošana varētu saasināt darbaspēka trūkumu un radīt ievērojamas problēmas ekonomikas izaugsmei un dzīves līmeņa ilgtspējai [163]. Lai gan vecāka gadagājuma cilvēki (55–64 gadu vecuma grupa), kas strādā ilgāk, varētu būtiski veicināt nodarbinātību ES [164], teju puse no tiem, kas 2023. gadā pameta darba tirgu, devās pensijā. Iemesli tam ir pensiju sistēmu stimuli, ar veselību saistīti faktori, piemēram, slimība, invaliditāte, kā arī slikti darba apstākļi, elastības trūkums darbavietā un aizspriedumi vecuma dēļ. Ņemot to vērā, šķiet, ka ir vajadzīgs politikas pasākumu kopums, kas atbalstītu gados vecāku darba ņēmēju līdzdalību un nodarbinātību, cita starpā aptverot pensiju sistēmas, kā arī pielāgotu aktivizēšanas un apmācības politiku. ES Direktīva 2000/78/EK par vienlīdzīgu attieksmi un diskriminācijas apkarošanu nodarbinātības jomā un 2023. gadā izstrādātā demogrāfijas rīkkopa nodrošina noderīgus satvarus rīcībai šajā politikas jomā [165]. Padome 2025. gada jūnijā apstiprināja arī secinājumus par atbalstu vecāka gadagājuma cilvēkiem, lai viņi varētu pilnībā izmantot savu potenciālu darba tirgū un sabiedrībā. Tajos dalībvalstis un Komisija tika aicinātas veikt pasākumus, piemēram, stimulēt brīvprātīgu profesionālās darbības paildzināšanu.

160 Sk. Eiropas Komisija, *"Employment and Social Developments in Europe 2025"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

161 Vecāka gadagājuma iedzīvotāju attiecība pret darbspējas vecuma iedzīvotājiem.

162 Sk. Eiropas Komisija, 2024, *"2024 ageing report – Economic & budgetary projections for the EU Member States (2022–2070)"*. Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025, un *Eurostat* [proj_23ndbi].

163 Sk. Eiropas Komisija, *"Employment and Social Developments in Europe 2025"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

164 Sk. pīlāra 3. izcēlumu 2025. gada vienotajā nodarbinātības ziņojumā.

165 Sk. "Demogrāfiskās pārmaiņas Eiropā: rīcības rīkkopa", COM/2023/577 final.

Gandrīz visās ES dalībvalstīs gados vecākas sievietes veido lielāku daļu no ekonomiski neaktīviem cilvēkiem nekā gados vecāki vīrieši

Ekonomiski neaktīvie iedzīvotāji vecumā no 55 līdz 64 gadiem kā daļa no kopējā ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju skaita vecumā no 15 līdz 64 gadiem un tā sadalījums pēc dzimuma (%, 2024. gads).

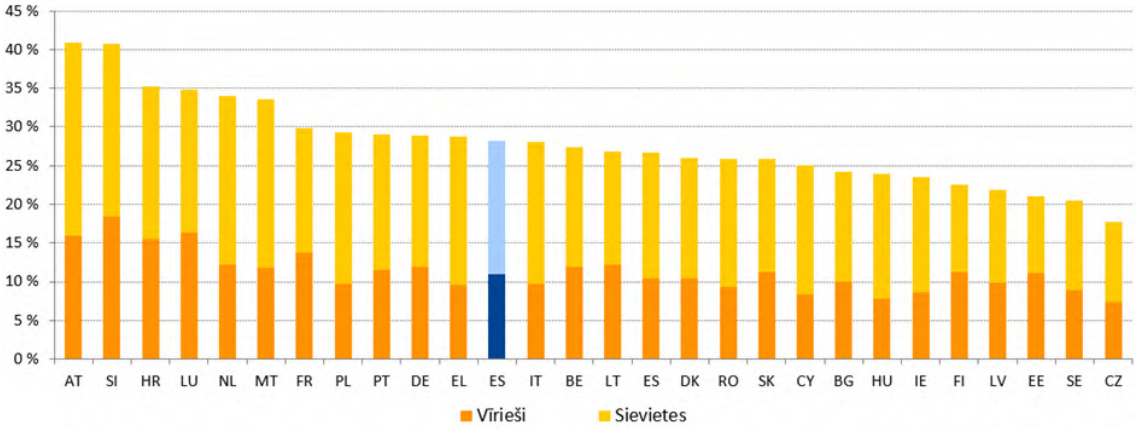

Piezīme. Definīcija atšķiras attiecībā uz Spāniju un Franciju. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz Bulgāriju.
Avots: *EMPL* ĢD aprēķini, pamatojoties uz *Eurostat* datiem [lfsa_igan].

Neraugoties uz ievērojamiem uzlabojumiem pēdējos gadu desmitos, vecāka gadagājuma cilvēki joprojām biežāk nekā citas vecuma grupas ir ekonomiski neaktīvi, un tas ir vēl vairāk izplatīts sieviešu vidū. Kopš 2009. gada vecāka gadagājuma cilvēku ekonomiskās aktivitātes līmenis ir palielinājies par vairāk nekā 20 procentpunktiem, 2024. gadā sasniedzot 68,2 % (salīdzinājumā ar 77,3 % 15–54 gadu vecuma grupā). Tomēr gados vecāki cilvēki (55–64 gadu vecuma grupa) joprojām veidoja ievērojamu daļu (28,1 %) no ekonomiski neaktīvajiem pieaugušajiem (15–64 gadu vecuma grupa) – no 17,7 % Čehijā līdz vairāk nekā 35 % Austrijā, Slovēnijā un Horvātijā, lielākā daļa no kuriem vairumā dalībvalstu ir sievietes (sk. attēlu). Šīs atšķirības cita starpā atspoguļo pensiju shēmu un tendenču atšķirības. Tās cita starpā ir likumā noteiktais pensionēšanās vecums, kas svārstās no 62,8 gadiem vīriešiem Slovākijā un 60 gadiem sievietēm Polijā līdz 67 gadiem gan vīriešiem, gan sievietēm Itālijā, Grieķijā un Dānijā [166]. Neraugoties uz institucionālajām reformām, kuru mērķis ir pagarināt darba mūžu, gandrīz piektā daļa ES pensionāru vecumā no 50 līdz 74 gadiem 2023. gadā joprojām izvēlējās priekšlaicīgu pensionēšanos ar samazinātu pensiju [167]. Visbiežāk tas bija vērojams Kiprā (45,8 %), Portugālē (38,3 %) un Beļģijā (38,2 %), bet vismazāk izplatīts – Bulgārijā (1,8 %) un Slovēnijā (4,6 %) [168]. Turklāt gandrīz visās dalībvalstīs ir vērojams lielāks ekonomiski neaktīvu gados vecāku sieviešu īpatsvars (37,9 % salīdzinājumā ar 25,5 % vīriešu). To daļēji var izskaidrot ar tendenci sievietēm pensionēties agrāk (24,7 % salīdzinājumā ar 18,3 % vīriešiem), kā arī ar to, ka ievērojama daļa gados vecāku sieviešu nekad nav strādājušas vai ir bijušas ekonomiski neaktīvas vairāk nekā 10 gadus (64,9 %), galvenokārt aprūpes pienākumu dēļ [169].

166 Sk. Eiropas Komisija, 2024. gada ziņojums par novecošanu.

167 Lai gan aptaujas tika veiktas 2023. gadā, aptaujātie pensionāri var būt pensionējušies arī iepriekš.

168 Sk. Eiropas Komisija, *"Employment and Social developments in Europe 2025"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

169 Sk. Eiropas Komisija, *"Labour Market and Wage Developments in Europe – Annual review 2024"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2024, un *Spasova, S., Deruelle, T., & Airoldi, F.*, *"Flexible retirement pathways: an analysis of policies in 28 European countries"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

Vairākas dalībvalstis ir sākušas vai plāno īstenot jaunus pasākumus vecāka gadagājuma cilvēku aktivizēšanai. Austrijā nodarbinātības iniciatīva 50+ kopš 2018. gada veicina to personu nodarbinātību, kuras ir vecākas par 50 gadiem, izmantojot integrācijas pabalstu, kombinētu algu subsīdiju, sociālos uzņēmumus un ar darbu saistītu kvalifikāciju stiprināšanu. **Beļģijā** jauna programma kopš 2025. gada jūlija ļauj pašnodarbinātām personām, kas strādā pēc pensionēšanās vecuma sasniegšanas, nepieprasot pensiju, automātiski uzkrāt jaunas pensijas tiesības, ja šīs personas turpina veikt sociālā nodrošinājuma iemaksas. **Bulgārijā** 2025.–2026. gada plāns valsts aktīvas vecāka gadagājuma cilvēku dzīves stratēģijas īstenošanai atbalsta aktīvu nodarbinātību, integrāciju sabiedrībā, veselīgas un aktīvas vecumdienas, kā arī pozitīva priekšstata veidošanu par vecāka gadagājuma cilvēkiem. **Kiprā** pirmā valsts stratēģija (2025.–2030. gadam) un rīcības plāns aktīvām vecumdienām (2025.–2027. gadam) veicina pilnīgu vecāka gadagājuma cilvēku sociālo iekļaušanu, novēršot sociālo izolāciju, palielinot līdzdalību ekonomikā, sabiedrībā un kultūrā un uzlabojot finansiālo drošību. **Francijā** ar likumprojektu, ar ko transponē valsts starpprofesiju nolīgumus, tiek īstenoti divi 2024. gada valsts nolīgumi par vecāka gadagājuma cilvēku nodarbinātību un sociālo dialogu, it īpaši, ieviešot jaunu līgumu gados vecākiem darba meklētājiem.

Darba tirgū joprojām pastāv dzimumu nelīdztiesība, un nodarbinātības atšķirība starp vīriešiem un sievietēm uzrāda tikai nelielas konverģences pazīmes [170]**.** 2024. gadā vīriešu nodarbinātības līmenis bija 80,8 %, bet sieviešu – 70,8 %, tātad dzimumu nodarbinātības atšķirība bija 10,0 procentpunkti. Tas ir par 0,2 procentpunktiem mazāk nekā 2023. gadā, un tas nozīmē, ka atšķirība iepriekšējā gadu desmitā kopumā ir samazinājusies tikai par 1,1 procentpunktu (no 11,1 procentpunkta 2014. gadā). Šis nelielais uzlabojums slēpj atšķirīgas tendences dažādās dalībvalstīs. Atšķirība šajā periodā ir gandrīz nemainīga un joprojām ir liela Itālijā, Grieķijā un Rumānijā, kuras visas vēl arvien ir "kritiskā situācijā", neraugoties uz nelieliem uzlabojumiem dažos gadījumos pagājušajā gadā, kā arī Maltā, kur atšķirība joprojām ir liela, lai gan pēdējā gadu desmitā tā ir samazinājusies uz pusi. Atšķirība 2024. gadā palielinājās Slovākijā, Kiprā un Dānijā, tāpēc šīs dalībvalstis ir "jānovēro", kā arī Polijā, kur, neraugoties uz dažiem uzlabojumiem, šī atšķirība ir visai liela. Savukārt Somijā, Lietuvā, Igaunijā un Latvijā dzimumu nodarbinātības atšķirība bija salīdzinoši neliela. Šīs valstis, izņemot Somiju, kur šī atšķirība pēdējā laikā ir palielinājusies, bija starp valstīm ar "labāko sniegumu". Papildus atšķirībām starp dalībvalstīm dažās no tām pastāv ievērojamas reģionālās atšķirības dzimumu nodarbinātības atšķirību ziņā, tai skaitā Francijā un Spānijā (arī to tālākajos reģionos), kā arī Vācijā, Ungārijā, Beļģijā un Dānijā (sk. 3. attēlu 5. pielikumā). Dzimumu nodarbinātības atšķirība ievērojami atšķiras atkarībā no urbanizācijas pakāpes – atšķirība svārstās no 8,3 procentpunktiem lielpilsētās līdz 10,9 procentpunktiem lauku apvidos un 11,3 procentpunktiem mazpilsētās un piepilsētās [171]. Ilgtspējīga politikas rīcība var palīdzēt novērst šķēršļus sieviešu dalībai darba tirgū saskaņā ar mērķiem, kas noteikti ES dzimumu līdztiesības stratēģijā 2020.–2025. gadam [172]. Šādi pasākumi var arī palīdzēt sasniegt Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plānā noteikto mērķrādītāju līdz 2030. gadam uz pusi samazināt dzimumu nodarbinātības atšķirību.

---

170 Ilgāka termiņa perspektīvu sk. Eiropas Komisija, *"Employment and Social Developments in Europe 2024"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2024.

171 Sk. *Eurostat* [lfst_r_ergau].

172 Plašāku informāciju sk. Eiropas Komisija, *"2023 report on gender equality in the EU"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2023.

2.2.12. attēls. Lielākajā daļā valstu dzimumu nodarbinātības atšķirība ir samazinājusies, bet joprojām ir ievērojama, un ir maz pazīmju, kas liecinātu par augšupēju konverģenci starp dalībvalstīm

Dzimumu nodarbinātības atšķirība (iedzīvotāji vecumā no 20 līdz 64 gadiem), līmenis 2024. gadā un izmaiņas attiecībā pret iepriekšējo gadu (%, sociālo rezultātu pārskata pamatrādītājs)

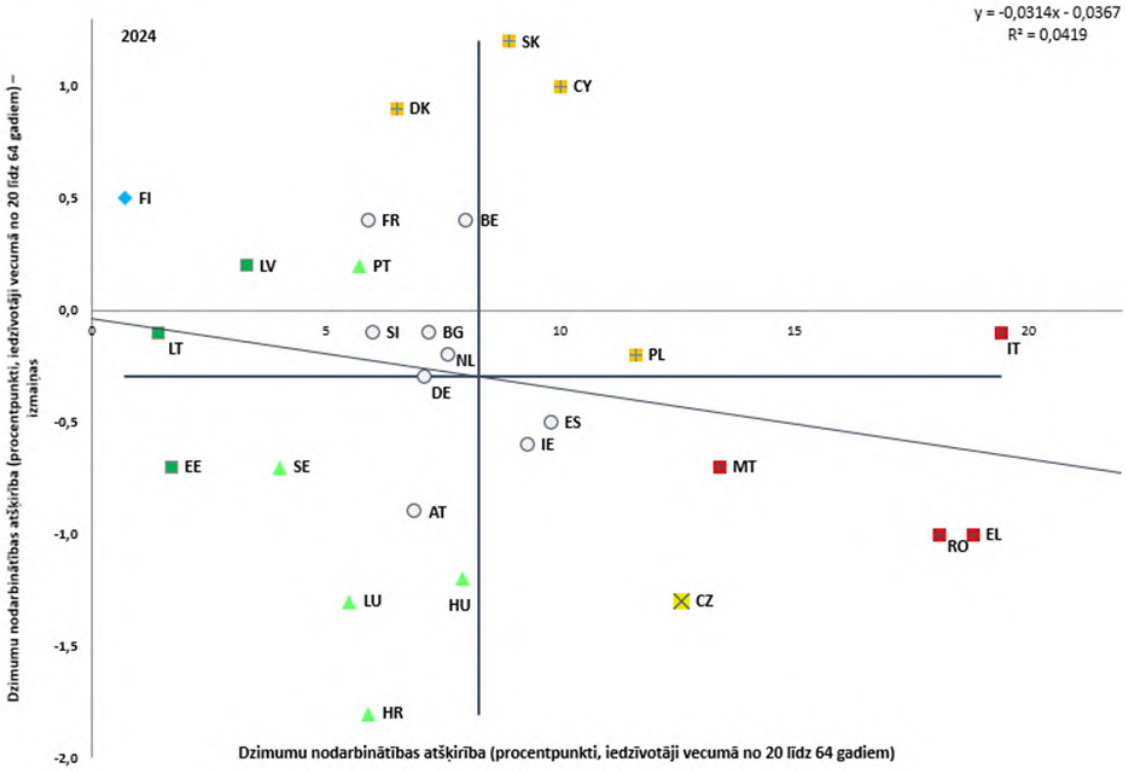

Piezīme. Asu krustpunkts ir nesvērtais Eiropas Savienības vidējais rādītājs. Apzīmējumus skatīt pielikumā. Definīcija atšķiras attiecībā uz Spāniju un Franciju. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz Bulgāriju.
Avots: *Eurostat* [tesem060], ES darbaspēka apsekojums.

Sievietes strādā nepilna laika darbu biežāk nekā vīrieši, un tā rezultātā, ņemot vērā pilnslodzes ekvivalenta (*FTE*) nodarbinātību, pastāv lielāka dzimumu nodarbinātības atšķirība. 2024. gadā sievietes (20–64 gadu vecuma grupā) ES gandrīz četras reizes biežāk nekā vīrieši strādāja nepilnu laika darbu (attiecīgi 27,8 % un 7,7 %), tādēļ dzimumu atšķirība nepilna laika nodarbinātībā bija 20,1 procentpunkts, un šis rādītājs nav mainījies salīdzinājumā ar 2023. gadu. Lielākās atšķirības saistībā ar nepilna laika darbu tika reģistrētas Nīderlandē (41,9 procentpunkti), Austrijā (38,9 procentpunkti) un Vācijā (37,2 procentpunkti). Turpretī Bulgārijā šādas atšķirības nav, un Rumānijā nepilna laika darbu biežāk strādā vīrieši nekā sievietes (–0,7 procentpunktu atšķirība). Ņemot vērā to, ka nepilna laika darbs ir vairāk izplatīts sieviešu vidū, *FTE* nodarbinātības rādītāja [173] ņemšana vērā var sniegt pilnīgāku priekšstatu par sieviešu nodarbinātības iespējām. Šī dzimumu nodarbinātības atšķirība, kas koriģēta, ņemot vērā pilnslodzes ekvivalentus, 2024. gadā bija 15,4 procentpunkti [174], un tas par vairāk nekā 50 % (jeb 5,4 procentpunktiem) pārsniedz nekoriģēto atšķirību. Lielākās ar *FTE* koriģētās atšķirības bija Itālijā (23,7 procentpunkti) un Grieķijā (20,5 procentpunkti), kurās abās ir lielas nekoriģētas atšķirības. Tomēr nākamās trīs lielākās atšķirības bija Austrijā (18,7 procentpunkti), Vācijā (18,7 procentpunkti) un Nīderlandē (18,4 procentpunkti), kas ir trīs dalībvalstis, kurās arī ir vislielākās dzimumu atšķirības nepilna laika nodarbinātībā. Visās trīs minētajās dalībvalstīs korekcija palielina atšķirību par vismaz 10 procentpunktiem, uzsverot, cik svarīgi ir ņemt vērā nostrādātās stundas, kad tiek novērtēta sieviešu līdzdalība darba tirgū.

---

[173] Ar *FTE* nodarbinātības rādītāju salīdzina atšķirības starp grupām vidējā nostrādāto stundu skaita ziņā. *FTE* nodarbinātības rādītāju aprēķina, kopējo nostrādāto stundu skaitu ekonomikā (pirmais darbs, otrais darbs utt.) dalot ar vidējo stundu skaitu atbilstoši pilnslodzes grafikam (aptuveni 40) un ar cilvēku skaitu vecumā no 20 līdz 64 gadiem. Avots: kopīgā novērtējuma sistēma (*JAF*), aprēķins, pamatojoties uz *Eurostat* datiem.

[174] *JAF* rādītājs PA7.1.C4.; sk. *JAF* interaktīvo infopaneli.

Dzimumu nodarbinātības atšķirības ir vēl lielākas cilvēkiem ar bērniem, un vecāku statuss sieviešu karjeru ietekmē vairāk nekā vīriešu karjeru.2024. gadā nodarbinātības līmenis 25–54 gadus vecām sievietēm ar bērniem bija 75,4 % salīdzinājumā ar 91,9 % vīriešiem, kā rezultātā dzimumu nodarbinātības atšķirība sasniedza 16,5 procentpunktus vecāku vidū [175]. Turpretī to personu vidū, kurām nav bērnu, dzimumu nodarbinātības atšķirība ir tikai 3,7 procentpunkti. No nodarbinātajām sievietēm ar bērniem 31,7 % strādāja nepilna laika darbu salīdzinājumā ar tikai 5,1 % vīriešu [176]. Dažās dalībvalstīs, tostarp Grieķijā un Itālijā, vecāku stāvokļa ietekme izpaužas gan kā zemāks sieviešu nodarbinātības līmenis (neraugoties uz pieaugumu par 14,3 procentpunktiem un 6,9 procentpunktiem attiecīgi 2015. un 2024. gadā), gan lielāks nepilna laika nodarbinātības īpatsvars sieviešu vidū. Ilgtermiņa aprūpes pieejamība var arī uzlabot dzimumu līdztiesību nodarbinātībā, atbalstot neformālo aprūpētāju līdzdalību darba tirgū. 2019. gadā 17,1 % no visiem iedzīvotājiem sniedza aprūpi vai palīdzību vismaz reizi nedēļā, un sievietes biežāk nekā vīrieši sniedza neformālo aprūpi, it īpaši intensīvo aprūpi. Neformālajā aprūpē ir iesaistīti 19,1 % sieviešu un 14,8 % vīriešu [177]. Sievietes bieži vien daudz laika velta neformālās aprūpes sniegšanai, bet retāk izmanto formālās aprūpes pakalpojumus – 72,5 % neformālo aprūpētāju vīriešu saņem atbalstu no formālās ilgtermiņa aprūpes pakalpojumu sniedzējiem, kamēr sieviešu vidū šis rādītājs ir 61,4 % [178]. Tādējādi ilgtermiņa aprūpes pieejamības uzlabošana var veicināt sieviešu līdzdalību darba tirgū. Tomēr dzimumu atšķirības ilgtermiņa aprūpes jomā atspoguļojas arī oficiālajā darbaspēkā. Lielākā daļa darba ņēmēju ilgtermiņa aprūpes sektorā ir sievietes, proti, vairāk nekā četras piektdaļas no šādiem darbiniekiem. Daudzās dalībvalstīs darbvietām šajā nozarē ir raksturīgs zemāks atalgojums, augstāks nepilna laika nodarbinātības līmenis un ievērojamas garīgās veselības problēmas [179]. Šīs dzimumu nelīdzsvarotības uzlabošana ir būtiska ne tikai dzimumu līdztiesības veicināšanai, bet arī darbaspēka trūkuma novēršanai, kas pozitīvi ietekmēs piekļuvi ilgtermiņa aprūpes pakalpojumiem un tādējādi veicinās lielāku neformālo aprūpētāju līdzdalību darba tirgū.

---

175 *Eurostat* [lfst_hheredty], ES darbaspēka apsekojums.

176 *Eurostat* [lfst_hhptety], ES darbaspēka apsekojums.

177 *Eurostat* [hlth_ehis_ic1u], Eiropas veselības interviju apsekojums.

178 *EIGE*: 2022. gada apsekojums par dzimumu atšķirībām neapmaksātas aprūpes, individuālo un sociālo darbību jomā (*CARE*).

179 Sk. *Eurofound* (2020). *Long-term care workforce: Employment and working conditions*. Eiropas Savienības Publikāciju birojs.

Vīriešu un sieviešu darba samaksas atšķirība turpina samazināties, tomēr lielākajā daļā dalībvalstu tā joprojām ir ievērojama un palielina sieviešu un vīriešu pensiju atšķirību. 2023. gadā vīriešu un sieviešu darba samaksas atšķirība vidēji ES bija 12,0 %, bet Latvijā, Austrijā, Čehijā, Ungārijā, Vācijā, Igaunijā, Somijā un Slovākijā šis rādītājs pārsniedza 15 % atzīmi [180]. Vīriešu un sieviešu darba samaksas atšķirību cēloņi cita starpā ir atšķirības saimnieciskajā darbībā un profesijās, nepietiekama sieviešu pārstāvība vadošos amatos, pārmērīga sieviešu pārstāvība nepilna laika un nepastāvīgā nodarbinātībā, grūtības saskaņot darbu ar aprūpes pienākumiem, kā arī diskriminācija un nepārredzamas algu struktūras [181]. Vīriešu un sieviešu darba samaksas atšķirības būtiski ietekmē lēmumu pieņemšanu ģimenē, un tas īpaši ietekmē mātes, jo viņas saskaras ar kumulatīviem nelabvēlīgiem apstākļiem, kas vēl vairāk apgrūtina viņu nodarbinātības iespējas. Laika gaitā darba samaksas atšķirība palielinās un to papildina karjeras pārtraukumi bērnu aprūpes dēļ – tas rada ievērojamas atšķirības starp abu dzimumu pensijām. Lai gan šis rādītājs nedaudz samazinās, 2024. gadā sievietēm vecuma grupā no 65 līdz 79 gadiem bruto pensija bija vidēji par 24,8 % mazāka nekā vīriešiem tajā pašā vecuma grupā [182]. Šī vīriešu un sieviešu pensiju atšķirība dažādās valstīs ievērojami atšķiras – no vairāk nekā 35 % Maltā, Nīderlandē un Austrijā līdz mazāk nekā 6 % Slovēnijā un Igaunijā. Arī lielāks skaits sieviešu nesaņem nekādu pensiju salīdzinājumā ar vīriešiem (2024. gadā pensiju seguma atšķirība ES vidēji bija 4,8 %) [183]. Tā kā vecuma pensijas veido vidēji četras piektdaļas no kopējiem ienākumiem vecumdienās, vecāka gadagājuma sievietes visās dalībvalstīs joprojām ir vairāk pakļautas nabadzības riskam nekā vīrieši, pat neraugoties uz nesenajiem uzlabojumiem (sk. 2.4.1. iedaļu).

---

180 *Eurostat* [sdg_05_20]. Šī ir nekoriģētā vīriešu un sieviešu darba samaksas atšķirība, ko mēra kā atšķirību starp vīriešu un sieviešu vidējo bruto izpeļņu stundā, izteiktu procentos no vīriešu vidējās bruto izpeļņas stundā.

181 Sk. Eiropas Komisija, 2023. gada ziņojums par dzimumu līdztiesību ES, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2023, un *Eurostat* publikāciju *"Gender pay gap in the European Union"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

182 *Eurostat* [ilc_pnp13], *EU-SILC*.

183 *Eurostat* [ilc_pnp14], *EU-SILC*.

2.2.13. attēls. Lielākajā daļā dalībvalstu dalība pirmsskolas izglītībā un aprūpē vēl arvien ir zema

To bērnu dalība formālajā bērnu aprūpē, kuri ir jaunāki par 3 gadiem: 2024. gada līmenis un izmaiņas attiecībā pret iepriekšējo gadu (%, sociālo rezultātu pārskata pamatrādītājs)

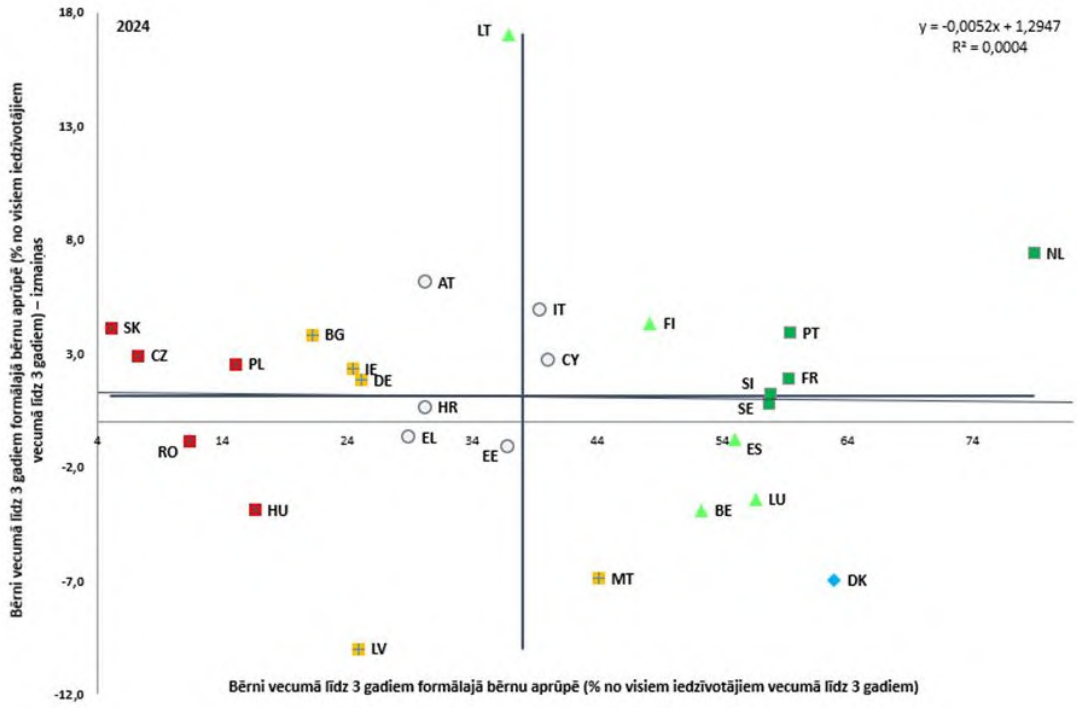

Piezīme. Asu krustpunkts ir nesvērtais Eiropas Savienības vidējais rādītājs. Apzīmējumus skatīt pielikumā. Provizoriski dati attiecībā uz MT un LT.
Avots: *Eurostat* [tepsr_sp210], *EU-SILC*.

Uzlabojot pirmsskolas izglītības un aprūpes nodrošināšanu, var atbalstīt dzimumu līdztiesību un bērnu attīstību, tomēr lielākajā daļā dalībvalstu līdzdalība joprojām ir zema. 2024. gadā par 3 gadiem jaunāku bērnu dalības līmenis formālajā bērnu aprūpē ES bija 39,2 % – tas ir pieaugums par 1,9 procentpunktiem salīdzinājumā ar 2023. gadu, un ES tuvojas pārskatītajam Barselonas mērķrādītājam, proti, 45 % [184]. Tikai deviņas dalībvalstis ir pārsniegušas 50 %, un starp dalībvalstīm joprojām pastāv lielas atšķirības (sk. 2.2.13. attēlu). Salīdzinot dalību visā ES, Slovākija joprojām ziņo par zemāko dalības līmeni, neraugoties uz 4,1 procentpunkta pieaugumu 2024. gadā. Līmenis joprojām ir zems (zem 17 %) vai ir vēl vairāk krities Ungārijā [185], Polijā, Rumānijā un Čehijā. Visas šīs piecas dalībvalstis ir "kritiskā situācijā". Bulgārijā, Īrijā, Latvijā un Vācijā dalība pirmsskolas izglītībā un aprūpē bija nedaudz augstāka (no 20 līdz 26 %), tomēr visas šīs valstis ir ar vērtējumu "jānovēro", tāpat arī Malta, kurā dalība pirmsskolas izglītībā un aprūpē 2024. gadā samazinājās par 6,9 procentpunktiem. Turpretī Zviedrijā, Slovēnijā, Francijā, Portugālē, Dānijā un Nīderlandē ir visaugstākie dalības rādītāji (vairāk nekā 57 %), un tām ir "labākais sniegums". Dalību pirmsskolas izglītībā un aprūpē – pat valstīs ar labāko sniegumu – var kavēt vairāki šķēršļi, tajā skaitā finansiālas, kultūras un valodas barjeras, sociālekonomiskā vide, kā arī atšķirības reģionālajā un valstu politikā attiecībā uz bērna kopšanas atvaļinājumu, vecāku izvēli un pabalstiem vai likumīgām tiesībām uz bērnu aprūpi. 2024. gadā nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļautu, par 3 gadiem jaunāku bērnu dalība pirmsskolas izglītībā un aprūpē vēl aizvien bija par vairāk nekā 15 procentpunktiem zemāka nekā riskam nepakļautu bērnu dalība. Atveseļošanas un noturības mehānisms (ANM) finansē mērķtiecīgas reformas un investīcijas, kas atbalsta pirmsskolas izglītības un aprūpes pakalpojumu paplašināšanu, infrastruktūras attīstīšanu un darbaspēka apmācību. Tā kā uzlabojumu temps ir zems, ir jāpastiprina centieni saskaņā ar Eiropas Garantiju bērniem, Eiropas Aprūpes stratēģiju un Padomes Ieteikumu par pirmsskolas izglītību un aprūpi.

---

184 Sk. Padomes Ieteikumu (2022. gada 8. decembris) par pirmsskolas izglītību un aprūpi: Barselonas mērķrādītāji 2030. gadam (2022/C 484/01). Ieteikumā ir noteikti jauni mērķrādītāji attiecībā uz pirmsskolas izglītību un aprūpi, un tie atspoguļo Eiropas izglītības telpas iniciatīvā noteiktos mērķrādītājus. Līdz 2030. gadam vismaz 45 % bērnu vecumā līdz 3 gadiem un 96 % bērnu vecumā no 3 gadiem līdz obligātās pamatizglītības sākšanas vecumam vajadzētu būt pirmsskolas izglītībā un aprūpē. Tām dalībvalstīm, kurās laikposmā 2017. gada līdz 2021. gadam šīs dalības vidējais rādītājs bija mazāks par 20 %, tiek ieteikts to palielināt par 90 %, savukārt dalībvalstīm, kurās šis rādītājs bija robežās no 20 līdz 33 %, tiek ieteikts to palielināt par 45 % (ar 45 % robežvērtību).

185 Valstu administratīvie dati liecina, ka 2024. gadā vecuma grupā no 0 līdz 2 gadiem dalības līmenis bija 21,7 %.

Dažas iedzīvotāju ienākuma nodokļa sistēmas iezīmes attur otros pelnītājus – īpaši sievietes – no pilnīgas līdzdalības darba tirgū un veicina dzimumu nevienlīdzību nodarbinātībā. Kopīgas nodokļu sistēmas, kas ļauj ģimenēm deklarēt ienākumus kopīgi, lai potenciāli maksātu zemākus nodokļus, palielina nodokļu robežlikmi otrajiem pelnītājiem – parasti sievietēm (2022. gadā 78 % otro pelnītāju bija sievietes [186]). Tas attur sievietes no darba uzsākšanas vai darba laika paildzināšanas [187], un akadēmiskie pētījumi liecina, ka faktisko nodokļu likmju pazemināšana precēta pāra otrajam pelnītājam var palīdzēt palielināt sieviešu līdzdalību darba tirgū [188]. 2024. gadā lielākie "neaktivitātes slazdi" (kur nodokļu atvieglojumu un pabalstu atcelšana ievērojami attur otros pelnītājus no ienākšanas darba tirgū) tika novēroti Lietuvā, Slovēnijā, Latvijā, Luksemburgā, Dānijā, Beļģijā, Vācijā un Rumānijā (sk. 2.2.14. attēlu). Šajās valstīs otrais pelnītājs, ienākot darba tirgū, nodokļu un atcelto pabalstu dēļ var zaudēt vismaz 40 % no ienākumiem. Turpretī Austrija, Itālija, Kipra un Igaunija ir valstis ar mazākiem "neaktivitātes slazdiem", un tajās šie zaudējumi var būt mazāki par 20 %. Šo strukturālo šķēršļu novēršana varētu samazināt dzimumu nodarbinātības atšķirību un nepilna laika nodarbinātības atšķirību un veicināt būtisku izaugsmi. Nesens ESAO ziņojums liecina, ka dzimumu nodarbinātības atšķirību novēršana līdz 2060. gadam varētu palielināt IKP uz vienu iedzīvotāju ESAO valstīs par 3,9 %, savukārt vīriešu un sieviešu nostrādāto stundu atšķirību novēršana varētu palielināt to vēl par 4,3 % [189].

---

186 Sk. Eiropas Komisija, *"2023 report on gender equality in the EU"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2023.

187 Sk. *Coelho, M. et al.,* "Gendered Taxes:*The Interaction of Tax Policy with Gender Equality"*. Starptautiskais Valūtas fonds, 2022.

188 Diskusiju par iedzīvotāju ienākuma nodokļa ietekmi uz otrajiem pelnītājiem sk. 2.3.2. iedaļā Eiropas Komisijas publikācijā *"Annual report on taxation 2025"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

189 *Fluchtmann, J., W. Adema and M. Keese (eds.)* (2024), *"Gender equality and economic growth:*Past progress and future potential"*, OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 304, OECD Publishing*, Parīze.

2.2.14. attēls. Nodokļi būtiski veicina neaktivitātes slazdu otrajiem pelnītājiem

Ekonomiskās neaktivitātes slazds otrajiem pelnītājiem (%, 2024. g.)

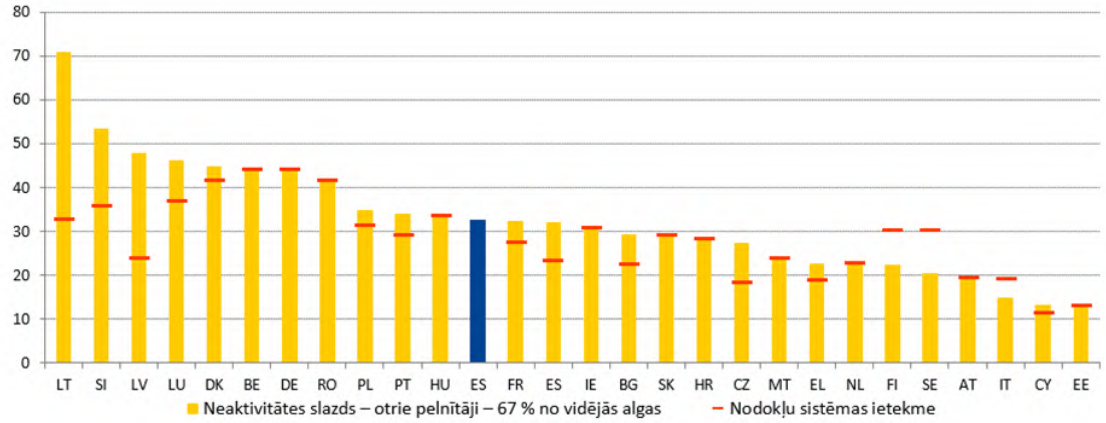

Piezīme. Dati atspoguļo situāciju attiecībā uz otro pelnītāju, kurš pelna 67 % no vidējās algas divu pelnītāju ģimenē ar diviem bērniem; galvenais pelnītājs pelna vidējo algu. "Nodokļu sistēmas ietekme" ir tās papildu bruto izpeļņas procentuālā daļa, kas aiziet nodokļos un sociālā nodrošinājuma iemaksās (citi elementi, kas veicina neaktivitātes atalgojuma slazdu, ir atskaitīti bezdarbnieka pabalsti, sociālā palīdzība un mājokļa pabalsti).

Avots: Eiropas Komisija, *ECFIN* ĢD, nodokļu un pabalstu datubāze, pamatojoties uz ESAO nodokļu/pabalstu modeli (atjaunināts 2025. gada maijā); *TAXUD* ĢD aprēķini.

2.2.15. attēls. Daudzās dalībvalstīs nodokļu sistēma attur zema atalgojuma saņēmējus strādāt vairāk darba stundu

Zema atalgojuma slazds otrajiem pelnītājiem (%, 2024. g.)

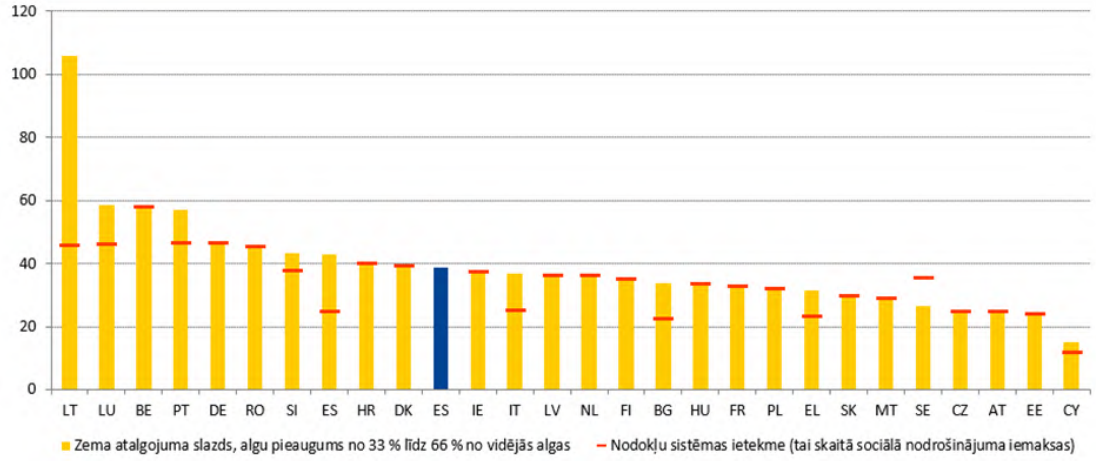

Piezīme. Zema atalgojuma slazds, kad otrā pelnītāja alga palielinās no 33 % līdz 66 % un galvenais pelnītājs saņem 100 % no vidējās algas, ar diviem bērniem.

Avots: Eiropas Komisija, *ECFIN* ĢD, nodokļu un pabalstu datubāze, pamatojoties uz ESAO nodokļu/pabalstu modeli (atjaunināts 2025. gada maijā); *TAXUD* ĢD aprēķini.

Sievietes nesamērīgi ietekmē “zema atalgojuma slazds”, kad nodokļu palielināšana un pabalstu samazināšana samazina papildu ienākumus, ko viņas gūst, palielinoties algai. Lielākajā daļā dalībvalstu nodokļu struktūrai ir būtiska nozīme, nosakot zemas algas slazda līmeni otrajiem pelnītājiem un līdz ar to arī to, cik daudz stundu viņi strādā. 2.2.15. attēlā ir parādīts otrā pelnītāja papildu ienākumu īpatsvars, kas tiek zaudēts nodokļos, kad otrā pelnītāja ienākumi palielinās no vienas trešdaļas līdz divām trešdaļām no vidējās algas nostrādāto stundu skaita pieauguma dēļ. Nodokļos zaudēto ieņēmumu apjoms var būt ievērojams: aptuveni trešdaļa (36,6 %) no papildu ienākumiem ES tiek zaudēta nodokļos, un šis zaudējums Lietuvā pārsniedz 105 % mājokļa pabalsta atcelšanas dēļ. Arī Luksemburgā, Beļģijā un Portugālē ietekme var būt ievērojama – vairāk nekā 50 %, savukārt Kiprā tā, šķiet, ir viszemākā (14,9 %). Lai mudinātu otros pelnītājus paildzināt savu darba laiku, līdztekus nodokļu sistēmas struktūrai būtiska nozīme ir cenas ziņā pieejamu, kvalitatīvu aprūpes pakalpojumu pieejamībai un piekļuvei tiem un labi izstrādātai darba un privātās dzīves līdzsvara politikai.

2.2.16. attēls. Personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība joprojām ir liela

Personu ar invaliditāti un personu bez invaliditātes (vecumā no 20 līdz 64 gadiem) nodarbinātības atšķirība, līmenis 2024. gadā un izmaiņas attiecībā pret iepriekšējo gadu (%, sociālo rezultātu pārskata pamatrādītājs)

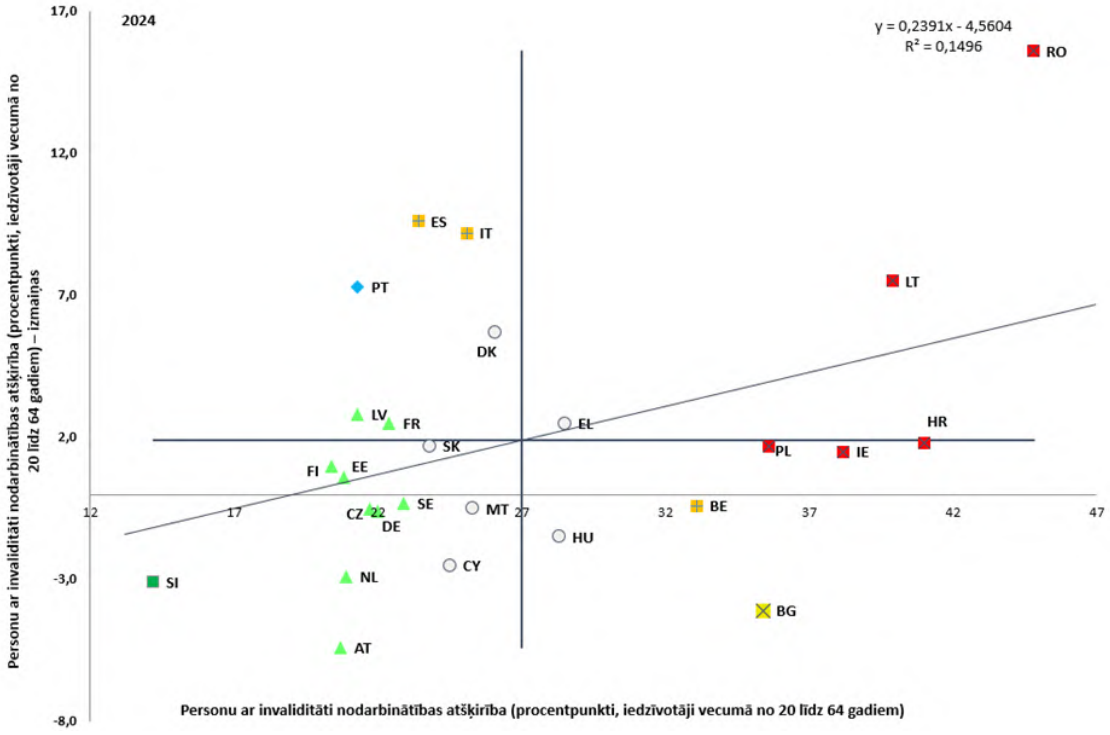

Piezīme. Asu krustpunkts ir nesvērtais Eiropas Savienības vidējais rādītājs. Apzīmējumus skatīt pielikumā. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz DK, ES, IT, PT un RO. Provizoriski dati attiecībā uz LT. Dati par LU nav pieejami.
Avots: *Eurostat* [tepsr_sp200], *EU-SILC*.

Personu ar invaliditāti iekļaušana darba tirgū ir pasliktinājusies ES līmenī. Personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība [190] (t. i., nodarbinātības līmeņa atšķirība starp personām ar invaliditāti un personām bez invaliditātes) 2024. gadā bija 24,0 procentpunkti [191] (21,4 procentpunkti 2023. gadā). 2024. gadā šī atšķirība pārsniedza 20 procentpunktus visās dalībvalstīs, izņemot vienu (Slovēniju). Rumānijā, Horvātijā, Lietuvā, Īrijā, Polijā, Bulgārijā un Beļģijā šī atšķirība pārsniedza 30 procentpunktus. Atšķirība samazinājās 11 dalībvalstīs, arī Slovēnijā, kurai ir "labākais sniegums" un kur šī atšķirība samazinājās par 3,1 procentpunktu līdz 14,2 %. Arī Austrija un Nīderlande ir panākušas zināmu progresu, un tās ir starp valstīm, kuru sniegums ir "virs vidējā"; progress bija arī Čehijā, Igaunijā, Vācijā, Somijā, Francijā un Latvijā, kurās līmenis joprojām ir zemāks par vidējo. No otras puses, rādītāju vērtības 2024. gadā bija ievērojami lielākas nekā 2023. gadā Rumānijā (15,6 procentpunkti) un Lietuvā (7,5 procentpunkti), lai gan pēc laikrindas pārrāvuma, kas liecina par "kritisku situāciju" līdztekus Horvātijai, Īrijai un Polijai, kurās arī tika reģistrēts pieaugums, kā arī lielas atšķirības vairāk nekā 35 procentpunktu apmērā. Lai gan Spānijā un Itālijā atšķirību vērtības 2023. un 2024. gadā bija zemākas par ES vidējo rādītāju, pēc laikrindu pārrāvuma tās atšķiras par vairāk nekā 9 procentpunktiem. Situācija tiek atzīmēta kā tāda, kas "jānovēro" kopā ar Beļģiju, kurā reģistrēta liela atšķirība 33,1 procentpunkta apmērā. Jaunākie *EU-SILC* dati liecina, ka ekonomiskās aktivitātes līmenis personām ar invaliditāti visā ES ir zems, proti, 64,4 % salīdzinājumā ar 82,6 % personu bez invaliditātes [192]. Sešās dalībvalstīs aktivitātes līmenis personām ar invaliditāti bija tikai aptuveni 50 % (Bulgārijā, Horvātijā, Rumānijā, Beļģijā, Grieķijā un Luksemburgā). Kopumā joprojām pastāv ievērojamas iespējas uzlabot atbalsta sistēmu, lai personas ar invaliditāti aktivizētu darba tirgū visā ES. Rezultātā arī

---

190 Personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirības rādītājs pašlaik tiek aprēķināts saskaņā ar *EU-SILC* un balstās uz invaliditātes statusu, kas norādīts vispārīgajā aktivitātes ierobežojuma rādītājā (*GALI*). Aptaujas respondentiem jāatbild uz šādiem jautājumiem: 1) "Vai veselības problēmu dēļ esat ierobežots ikdienas darbībās? Vai esat izteikti ierobežots, ierobežots, bet ne izteikti, neesat nemaz ierobežots?" Ja atbilde uz 1) jautājumu ir "izteikti ierobežots" vai "ierobežots, bet ne izteikti", respondenti atbild uz 2) jautājumu "Vai esat bijis ierobežots vismaz iepriekšējos sešos mēnešos? Jā vai nē?" Persona tiek uzskatīta par personu ar invaliditāti, ja atbilde uz otro jautājumu ir "jā". Saskaņā ar *EU-SILC* aprēķiniem ir novērojama korelācija starp invaliditātes izplatību atbilstoši *GALI* koncepcijai un uz to balstītajām 2024. gadā noteiktajām personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirībām ES dalībvalstīs (Pīrsona korelācijas koeficients = –0,44).

191 DK, ES, IT, PT un RO ziņoja par laikrindu pārrāvumiem 2024. gadā, un personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība palielinājās visās piecās šajās dalībvalstīs. Piemēram, IT ziņoja par laikrindu pārrāvumu, un atšķirība mainījās no 15,9 procentpunktiem uz 25,1 procentpunktu 2024. gadā. Tomēr šo laikrindu pārrāvumi neļauj pareizi ekonomiski interpretēt šīs pārmaiņas. Ņemot vērā iedzīvotāju skaitu, tas vien būtu pamatojums aptuveni pusei no izmaiņām ES līmenī. Tomēr *Eurostat* nereģistrē nekādus laikrindu pārrāvumus attiecībā uz ES līmeņa skaitli.

192 2023. gadā. Sk. *Grammenos, S.*, *European comparative data on persons with disabilities – Equal opportunities, fair working conditions, social protection and inclusion, analysis and trends – Data 2023*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025, 113. lpp.

personas ar invaliditāti darbspējas vecumā ir pakļautas augstam nabadzības un sociālās atstumtības riskam (33,6 % salīdzinājumā ar 18,4 % personu bez invaliditātes).

Pīlāra 5. izcēlums. Migrantu integrācija ES darba tirgū

Migrantu integrācijas darba tirgū stiprināšana palīdz risināt darbaspēka un prasmju trūkumu, kā arī plašākas problēmas, kas saistītas ar demogrāfiskajām pārmaiņām, un veicina sociālo kohēziju. Migranti [193] veido 11,2 % no ES darbaspēka, tomēr laikposmā no 2023. līdz 2024. gadam tie veidoja 76 % no nodarbinātības izaugsmes Savienībā. Laikposmā no 2019. līdz 2024. gadam relatīvā nodarbinātības izaugsme ārpus ES dzimušo darba ņēmēju vidū visspēcīgākā bija nozarēs, kurās bija ievērojams darbaspēka trūkums. Tas attiecās uz nozarēm, kurās augsta kvalifikācija parasti nav nepieciešama, piemēram, būvniecības, izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozares [194]. Tajā pašā laikā migrantu ekonomiskās aktivitātes līmenis un nodarbinātības līmenis joprojām ir zemāks nekā ES dalībvalstīs dzimušajiem, pat neraugoties uz darbaspēka trūkumu, ar ko saskaras Savienība. Rezultātā ekonomiski neaktīvi ES ir aptuveni 7,4 miljoni migrantu [195]. Tas ir saistīts ar vairākiem šķēršļiem, kas skar viņu integrāciju darba tirgū un sociālo integrāciju un kas bieži vien cits citu pastiprina. Pie tiem pieder zems migrantu izglītības līmenis un nepietiekamas valodas zināšanas, diskriminācija, kā arī slikts veselības stāvoklis un izredzes iegūt vienīgi zemas kvalitātes darbvietas [196]. Būtisks šķērslis migrantu integrācijai joprojām ir grūtības, kas saistītas ar kvalifikāciju atzīšanu. Migrantu integrācijas darba tirgū palielināšana var papildus palīdzēt samazināt dzimumu nodarbinātības atšķirības, novēršot darbaspēka trūkumu aprūpes nozarē. Rīcības plāns par integrāciju un iekļaušanu 2021.–2027. gadam [197] nodrošina kopēju politikas satvaru, kurā sniegt atbalstu dalībvalstīm nacionālās migrantu integrācijas politikas izstrādē.

---

193 Saskaņā ar vispārējo politiku un statistikas praksi migrantus konkrētā valstī var uzskatīt vai nu 1) par personām, kas dzimušas ārpus šīs valsts (“ārvalstīs dzimušie”), vai 2) par personām ar citas valsts pilsonību (ārvalstu valstspiederīgie/pilsoņi vai trešo valstu valstspiederīgie/pilsoņi). Migrantu integrācijas darba tirgū novērtēšana, izmantojot dzimšanas valsts koncepciju, ļauj aptvert šķēršļus un trūkumus, kas ir saistīti ar dzimšanas vietu, piemēram, valodu prasmes. Turpmāk vārds “migranti” tiek lietots kā ekvivalents vārdam “cilvēki, kas dzimuši ārpus ES”.

194 Sk. *“European economic forecast – Autumn 2025”*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

195 Avots: *Eurostat* īpašais izvilkums.

196 Eiropas Komisija, *“Employment and Social Developments in Europe 2025”*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

197 Sk. Komisijas paziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Rīcības plāns par integrāciju un iekļaušanu 2021.–2027. gadam”.

Kopumā migrantu rezultāti darba tirgū ir sliktāki nekā ES dzimušajiem, un pat augsti kvalificēti migranti saskaras ar problēmām, ko rada tas, ka ārpus ES iegūtās kvalifikācijas atzīst vien daļēji vai neatzīst vispār. 2024. gadā ekonomiskās aktivitātes līmenis (15–64 gadu vecuma grupā) migrantiem bija zemāks, proti, 73,4 % salīdzinājumā ar 75,4 % attiecīgajā dalībvalstī dzimušajiem (64,8 % migrantēm sievietēm salīdzinājumā ar 82,4 % migrantiem vīriešiem). Arī viņu nodarbinātības līmenis (20–64 gadu vecuma grupā) bija zemāks (par 8,9 procentpunktiem) nekā attiecīgajā dalībvalstī dzimušo personu nodarbinātības līmenis (attiecīgi 68,0 % un 76,9 %; 58,9 % migrantēm sievietēm salīdzinājumā ar 77,5 % migrantiem vīriešiem). Lai gan 12 dalībvalstīs migrantu ekonomiskās aktivitātes īpatsvars bija augstāks nekā attiecīgajā dalībvalstī dzimušo īpatsvars, tikai četrās valstīs (Maltā, Polijā, Rumānijā un Čehijā) viņu nodarbinātības līmenis pārsniedza attiecīgajā dalībvalstī dzimušo nodarbinātības līmeni (sk. attēlu). Personas ar terciāro izglītību (aptuveni 30 % migrantu) ir biežāk nodarbinātas. Tomēr salīdzinājumā ar migrantiem, kuri nav ieguvuši pat pamatizglītību, vairāk nekā sešas reizes vairāk augstprasmīgu migrantu (20–64 gadu vecuma grupā) kā īpašu šķērsli darba atrašanai 2021. gadā norādīja kvalifikāciju atzīšanu. Pārāk zemu novērtētas kvalifikācijas bieži liek augstprasmīgiem migrantiem strādāt darbvietās, kurās nepieciešama zemāka kvalifikācija [198]. Visās dalībvalstīs pārkvalificētības rādītāji migrantu vidū bija augstāki nekā attiecīgajā dalībvalstī dzimušo darba ņēmēju vidū. ES kopumā šī atšķirība laika gaitā ir samazinājusies tikai nedaudz [199] un joprojām ir ievērojama. Pārāk augstas migrantu kvalifikācijas rādītāji svārstījās no aptuveni puses no visiem migrējošajiem darba ņēmējiem Itālijā (51,5 %), Spānijā (51,7 %), Grieķijā (54,2 %), Čehijā (46,9 %) un Maltā (44,8 %) līdz 18,4 % Ungārijā [200].

---

198 Eiropas Komisija, *"Employment and Social Developments in Europe 2023"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2023.

199 To migrantu īpatsvars, kuriem ir terciārā izglītība un kuri ir nodarbināti profesijā, kurā nepieciešams zemāks izglītības līmenis, samazinājās no 38,7 % 2014. gadā līdz 34,9 % 2023. gadā.

200 Sk. Eiropas Komisija, *"Employment and social developments in Europe – Quarterly review.January 2025"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025. Viszemākie pārāk augstas kvalifikācijas rādītāji ir vērojami Horvātijā (12 %) un Luksemburgā (6,1 %), tomēr to dati ir atzīmēti kā neuzticami.

Migranti saskaras ar zemākiem nodarbinātības rādītājiem un augstākiem pārāk augstas kvalifikācijas rādītājiem gandrīz visās dalībvalstīs salīdzinājumā ar attiecīgajā dalībvalstī dzimušajiem

Nodarbinātības un pārāk augstas kvalifikācijas rādītāji (20–64 gadu vecuma grupa), 2024. gada līmenis (%)

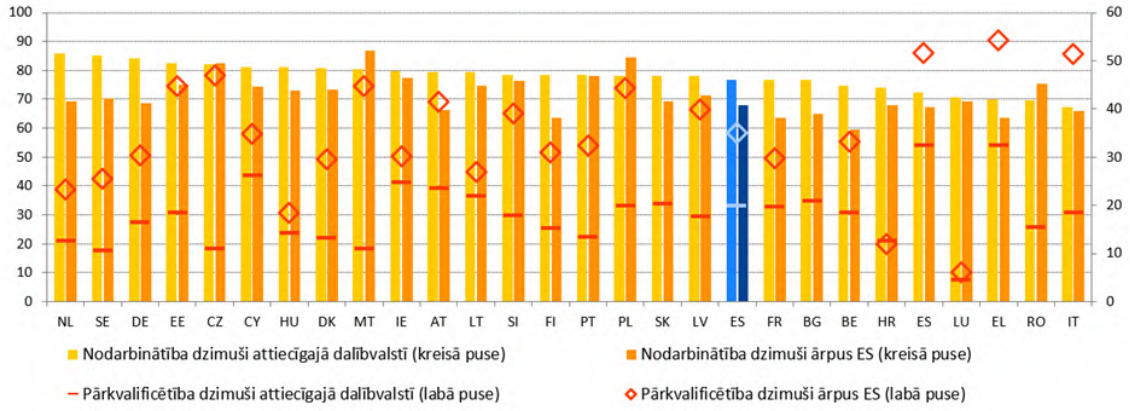

Piezīme. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz Bulgāriju un nodarbinātības līmeņa definīcija atšķiras attiecībā uz Spāniju un Franciju. Trūkst datu par pārāk augstas kvalifikācijas rādītāju Bulgārijā, Rumānijā un Slovākijā.
Avots: Eurostat [lfsa_ergacob] and [lfsa_eoqgac], ES darbaspēka apsekojums.

Pēdējos gados vairākas dalībvalstis ir atbalstījušas migrantu integrāciju darba tirgū, izmantojot holistiskas politikas pieejas. Vācijas iniciatīva "*My Turn*", *ko atbalsta ESF+ un* kas ilgst no 2022. līdz 2029. gadam, apvieno digitālo prasmju apmācību, valodas praktizēšanu, konsultācijas par karjeras un ģimenes dzīves savienošanu, darba devēju tīklošanu un fakultatīvu palīdzību saistībā ar piekļuvi bērnu aprūpei. **Zviedrijā** četru kategoriju darba atļauju sistēma kopš 2024. gada ir paātrinājusi darba atļauju apstrādi augstprasmīgiem trešo valstu darba ņēmējiem, iedalot pieteikumus kategorijās atkarībā no profesijas, izglītības un nozares. **Spānijā** kopš 2018. gada programma "*Dispositivo Ampara*" atbalsta starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējus, nodrošinot tiem sākotnējo prasmju novērtēšanu, iepriekšēju apmācību, kas apvieno pilsonisko integrāciju ar prasmju attīstīšanu, un finansiālu atbalstu, kas cita starpā sedz pamatvajadzības, bērnu aprūpi, transportu, kvalifikāciju atzīšanu un apmācības kursus. **Slovēnija** 2025. gada maijā pieņēma Likumu par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu veselības aprūpē, atvieglojot, paātrinot un nodrošinot ārvalstu veselības aprūpes speciālistu ieceļošanu. Līdzīgi arī **Slovākija** 2025. gadā pieņēma likumu, ar ko maina izglītības dokumentu un profesionālo kvalifikāciju atzīšanas procesu, digitalizējot procesu, lai to vienkāršotu, kā arī atceļot gaidīšanas periodus un maksas.

Trešo valstu valstspiederīgie joprojām saskaras ar ievērojamiem šķēršļiem darba tirgū. Trešo valstu valstspiederīgie (20–64 gadu vecumā), kas ir atšķirīga kategorija nekā migranti, ja tos definē kā ārpus ES dzimušas personas, 2024. gadā veidoja 6 % no ES darbaspēka, tomēr laikposmā no 2023. līdz 2024. gadam tie veidoja 52,3 % no ekonomiskās aktivitātes līmeņa pieauguma. Viņu nodarbinātības līmenis, kas 2024. gadā bija 64,3 %, bija zemāks nekā ārpus ES dzimušo un ES valstspiederīgo nodarbinātības līmenis (76,7 %) [201]. Bezdarba līmenis trešo valstu valstspiederīgo vidū (15–74 gadi) 2024. gadā saglabājās stabils, proti, 12,5 % [202]. Lai gan tas ir samazinājies no 21,7 % 2014. gadā, tas joprojām ir gandrīz divarpus reizes lielāks nekā ES valstspiederīgajiem (5,4 %), turklāt starp dalībvalstīm pastāv ievērojamas atšķirības. Trešo valstu valstspiederīgie bieži vien strādā profesijās, kurās ir darbaspēka pārpalikums vai trūkums, īpaši profesijās, kur vajadzīgi mazprasmīgi darba ņēmēji. Tas varētu būt saistīts ar mazākiem šķēršļiem ienākšanai šajās nozarēs un to atkarību no migrantu darbaspēka [203]. Tas arī liecina, ka trešo valstu valstspiederīgajiem ir lielāks risks saskarties ar zemāku darbvietu kvalitāti un sliktākiem darba apstākļiem. To trešo valstu valstspiederīgo (20–64 gadu vecuma grupā) īpatsvars, kuriem ir terciārā izglītība un kuri ir nodarbināti profesijā, kurā nepieciešams zemāks izglītības līmenis, 2024. gadā samazinājās līdz 39,6 %, taču joprojām pastāv lielas un noturīgas atšķirības pārāk augstas kvalifikācijas rādītāju ziņā [204]. Šī tendence ir novērojama arī starp personām, kas pārvietotas no Ukrainas, kurām citkārt ir augstāki nodarbinātības rādītāji [205]. Dažām grupām, piemēram, migrantēm, personām, kas meklē starptautisko aizsardzību, un migrantiem, kas ierodas ģimenes atkalapvienošanās ceļā, parasti ir sliktāki rezultāti darba tirgū. Tas liecina, ka ir vajadzīgs mērķorientēts atbalsts, lai novērstu unikālos šķēršļus, ar kuriem šīs personas saskaras [206].

---

201 *Eurostat* [lfsa_ergan], ES darbaspēka apsekojums.

202 *Eurostat* [lfsa_urgan], ES darbaspēka apsekojums.

203 Sk. Eiropas Darba iestāde (2025), *"EURES Report on labour shortages and surpluses 2024"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2025.

204 Eiropas Komisija, *"Employment and social developments in Europe – Quarterly review.January 2025"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

205 *Eurofound* (2024b), *"Social Impact of Migration:Addressing the challenges of receiving and integrating Ukrainian refugees"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs.

206 SWD/2025/162 final.

2.2.2. Dalībvalstu veiktie pasākumi

Dalībvalstu mērķis ir vēl vairāk palielināt dalību pirmsskolas izglītībā un aprūpē, it īpaši, uzlabojot piekļūstamību un novēršot kvalificēta personāla trūkumu. Piemēram, **Īrija** ir uzsākusi jauno atbalsta shēmu "*Equal Start*", kas nodrošina vispārējus un mērķorientētus pasākumus, kas izstrādāti, lai palīdzētu nelabvēlīgā situācijā esošām ģimenēm pilnībā iekļauties pirmsskolas izglītībā un aprūpē un skolas vecuma bērnu aprūpē (piemēram, papildu finansējums bērnu aprūpes pakalpojumiem, lai tie sadarbotos ar vecākiem un sociālajiem pakalpojumiem, bezmaksas pusdienu programma). Lai veicinātu vienlīdzīgas iespējas, **Kipra** piešķir ESF+ finansētas subsīdijas maziem un attāliem valsts bērnudārziem, lai palīdzētu segt mācību maksu un transporta izmaksas par mācību apmeklējumiem un ārpusskolas nodarbībām bērniem no zemākas sociālekonomiskās vides. **Grieķija** ir ieviesusi politikas pasākumus, kuru mērķis ir atbalstīt bērnus no mazaizsargātām grupām, nodrošinot viņiem piekļuvi pirmsskolas izglītībai un aprūpei visas dienas garumā, un, pateicoties ESF+ atbalstam, skolēni ar īpašām izglītības vajadzībām saņem mērķtiecīgu paralēlu atbalstu klasē. **Slovākija** līdzfinansē bērnudārzu attīstību, kā arī stiprina personāla spējas un vecāku prasmes, īpaši vecākiem no sociālekonomiski nelabvēlīgas vides. Raugoties vispārīgāk, vairākas dalībvalstis ir paziņojušas par plāniem palielināt vietu skaitu pirmsskolas izglītības un aprūpes iestādēs, tai skaitā **Austrija** (par 50 000 papildu vietām līdz 2030. gadam), **Beļģija** (par 10 000 papildu vietām Flandrijā tika paziņots 2025. gadā un ar ANP atbalstu – par 5200 papildu vietām Valonijā-Briselē līdz 2026. gadam), **Polija** (par 102 000 papildu vietām līdz 2029. gadam ar ESF+ un ANM atbalstu) un **Portugāle** (par 5000 papildu vietām līdz 2027. gadam). Turklāt vairākas valstis ir veikušas pasākumus ar mērķi uzlabot pakalpojumu kvalitāti, jo īpaši, novēršot skolotāju trūkumu, uzlabojot skolotāju apmācību un izstrādājot pedagoģiskās pamatnostādnes. **Beļģijā** (Flandrijā) karjeras maiņa pirmsskolas izglītības un aprūpes profesijās tiks veicināta, izmantojot apmaksātus apmācības kursus un novērtējot un reformējot pašreizējo bērnu aprūpes atbalsta tīklu. **Vācija** 2025.–2026. gadā investē 4 miljardus EUR, lai uzlabotu kvalitāti un palielinātu vietu skaitu, palielinātu pilnībā kvalificētu darbinieku skaitu, uzlabotu bērnu un darbinieku skaita attiecību un veicinātu agrīnu valodu apguvi. Jaunas prasības pirmsskolas izglītības un aprūpes darbiniekiem ir plānotas arī **Somijā** un **Nīderlandē**, savukārt bērnu un darbinieku skaita attiecība tiek pielāgota **Beļģijā** (Flandrijā), **Dānijā**, **Luksemburgā** un **Polijā**. Turklāt **Polija** īsteno valsts mācību programmu ("Atbalsta akadēmija") bērnu aprūpes pakalpojumu sniedzējiem un reģionālajām un vietējām iestādēm ar mērķi atbalstīt jaunu kvalitatīvu pedagoģisko standartu ieviešanu pirmsskolas izglītībā un aprūpē saistībā ar bērniem līdz trīs gadu vecumam no 2026. gada janvāra.

Vairākās ES valstīs ir ieviestas reformas tādās jomās kā pamatprasmes matemātikā, lasīšanā un dabaszinātnēs, kā arī digitālās un pilsoniskuma prasmes. Ar ESF+ atbalstu **Rumānija** nesen sāka īstenot valsts programmu funkcionālā analfabētisma mazināšanai un pamatprasmju uzlabošanai. Programma ietver pasākumus vāju sekmju iemeslu analīzei, funkcionālas rakstpratības apguves un novērtēšanas standartu izstrādi, skolotāju apmācību un atbalstu, kā arī izmēģinājuma pasākumus skolās ar mērķi paplašināt programmas darbību valsts līmenī. **Itālijā** programmas "*Agenda Sud*" galvenā uzmanība tiek pievērsta rakstpratībai (nošķirot itāļu valodu tiem, kam tā ir dzimtā valoda, un itāļu valodu cittautiešiem), rēķinpratībai un angļu valodas prasmēm. **Polija** gatavo mācību programmu reformu, kas vērsta uz kompetenču – arī pamatprasmju un *STEM* prasmju – uzlabošanu un kas ir pilnībā jāīsteno 2026. gada septembrī, sākot ar pirmsskolas un pamatskolas līmeni. Kopienas **Beļģijā** īsteno plaša mēroga mācību programmu reformas, kuru mērķis ir stiprināt pamatprasmes, ko papildina uzraudzības pasākumi. Kamēr lielākā daļa valstu īsteno holistiskas stratēģijas, dažas valstis īsteno mērķorientētus pasākumus, kas vērsti uz atsevišķām disciplīnām. Attiecībā uz matemātiku **Lietuva** ir sagatavojusi plānu mācīšanas un mācīšanās uzlabošanai. Šis plāns ir vērsts uz atbalstu skolēniem ar vājām sekmēm un skolotāju kompetenču atjaunināšanu. **Čehijā** līdz 100 skolu izmēģina jaunas pamatskolas mācību programmas, kas nodrošina lielāku elastību un uzsver tādus elementus kā matemātiskā domāšana un uz projektiem balstīta mācīšanās. Lai atbalstītu lasītprasmi un valodas lietošanu, **Austrija** ir ieviesusi jaunu lasīšanas kvalitātes zīmogu pamatskolām. **Īrijas** jaunajās *STEM* mācību programmās ir iekļautas atjauninātas specifikācijas bioloģijai, fizikai un ķīmijai, kā arī iekļauti jauni mācību priekšmeti – klimata izglītība un ilgtspējīga attīstība. Vairākas iniciatīvas ir vērstas uz datorpratības un informācijpratības uzlabošanu. **Slovēnija** no 2028./2029. gada pamatskolas septītajā klasē ieviesīs jaunu mācību priekšmetu par informātiku un digitālajām tehnoloģijām. **Polija** un **Malta** ar ANM un ESF+ atbalstu ir paplašinājušas planšetdatoru un klēpjdatoru izsniegšanu, un **Latvija** atbalsta skolēnus, nodrošinot digitālās ierīces, piekļuvi internetam un pielāgotu pedagoģisko atbalstu. **Polija** ir ieviesusi jaunu mācību priekšmetu par pilsonisko izglītību vidusskolā un veselības izglītību visos līmeņos, kā arī piedāvā atbalstu skolotājiem, finansējot attiecīgas mācību rokasgrāmatas un mācību seminārus. **Grieķija** bērnudārziem, pamatskolām un vidusskolām ir nākusi klajā ar "Rokasgrāmatu par valsts izglītības programmu aktīvam pilsoniskumam un skolotājiem", kurā sniegtas pamatnostādnes rīcības plānu īstenošanai, lai sasniegtu 17 ilgtspējīgas attīstības mērķus.

Lai uzlabotu skolēnu pamatprasmes, viena no galvenajām prioritātēm joprojām ir skolotāja profesijas stiprināšana, uzsverot tās pievilcību un kvalitāti. Austrijā ir racionalizēta skolotāju apmācība, un tā būs ciešāk saistīta ar problēmām, ar kurām skolotāji saskaras praksē. Ir plānota arī duāla pieeja, saskaņā ar kuru studenti studiju laikā vienu semestri mācīs izvēlētās skolās. Vairākas valstis, piemēram, **Bulgārija**, **Lietuva**, **Ungārija** un **Slovēnija**, ir palielinājušas skolotāju algas. **Ungārija** 2024. gadā sāka vērienīgu algu reformu, ko līdzfinansē ESF+, lai līdz 2025. gada janvārim palielinātu skolotāju algas vismaz līdz 80 % no citu augstskolu absolventu vidējās algas. **Īrija** un **Polija** piedāvā jaunajiem skolotājiem beztermiņa mācīšanas līgumus pēc vienu gadu ilgas mācīšanas, saīsinot nepieciešamās praktiskās pieredzes ilgumu. **Zviedrijas** pašreizējās skolotāja profesijas un skolotāja karjeras reformas mērķis ir uzlabot skolotāja profesijas kvalitāti un pievilcību. Projekts, ko finansē ar ES tehniskā atbalsta instrumenta (TAI) līdzekļiem, atbalstīs reformas **Beļģijā** (Flandrijā) un **Nīderlandē** nolūkā uzlabot skolotāju profesionālās tālākizglītības atbilstību un lietderību digitālajā izglītībā. Lai nodrošinātu kvalitatīvu *STEM* mācību priekšmetu mācīšanu, dalībvalstis koncentrējas arī uz skolotāju sagatavotību. **Vācija** ir uzsākusi vairākas iniciatīvas, piemēram, *QuaMath* skolotāju apmācību, savukārt **Igaunija** piedāvā mikrokvalifikācijas apliecinājumus Skolotāju akadēmijas programmā, piemēram, ar *STEM* saistītos mācību priekšmetos, lai skolotāji varētu turpināt paaugstināt kvalifikāciju darba laikā.

Dalībvalstis ar spēcīgu ES finansējuma atbalstu turpina risināt priekšlaicīgas izglītības pamešanas un izglītības nevienlīdzības problēmu. Spānijā 2700 izglītības centriem būtu jāparaksta nolīgumi, kas atspoguļo to apņemšanos saskaņā ar Spānijas atveseļošanas un noturības plānu (ANP) piedalīties "Programmā orientācijai, progresam un izglītības bagātināšanai", lai samazinātu priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu un priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu skolēnu ar zemiem rādītājiem vidū. Programma, ko līdzfinansē ESF+, palīdz vairāk nekā 3400 skolām un ir vērsta uz skolām ar īpašām izglītības problēmām, kurās ievērojama daļa skolēnu ir sociāli neaizsargāti parastajās klasēs. **Luksemburgā** obligātais skolas vecums no 2026. gada septembra tiks palielināts no 16 līdz 18 gadiem, un Valsts jaunatnes dienests identificē jauniešus, kuri, iespējams, varētu pamest mācības, un sazinās ar viņiem individuāli, lai sniegtu palīdzību. Slovākija plāno divkāršu kavējumu pamatošanas režīmu, lai palielinātu skolu pārskatatbildību.

Tiek īstenoti centieni ar mērķi reaģēt uz MI parādīšanos un arvien plašāku izmantošanu izglītībā un apmācībā. Igaunija plāno sistemātiski integrēt MI rīkus un apmācību izglītībā jaunajā MI izglītības programmā "MI lēciens" ("*TI-Hüppe*"), kas uzsākta 2025. gada septembrī. Tās mērķis ir integrēt MI rīkus un prasmes izglītības sistēmā, nodrošinot skolēniem un skolotājiem piekļuvi vadošajām MI lietojumprogrammām un apmācībai. **Spānijā** 2024. gadā Izglītības ministrija publicēja rokasgrāmatu un regulāri piedāvā skolotāju apmācību un citus mācīšanas materiālus, lai palīdzētu skolotājiem orientēties MI iespējās, problēmās un ētiskā izmantošanā. Turklāt tā ir izveidojusi jaunu MI un datu profesionālās izglītības un apmācības (PIA) virzienu un integrētus digitālos moduļus visās esošajās programmās. **Somijā** atbildīga un efektīva MI integrēšana mācību vidē notiek saskaņā ar ieteikumiem par mākslīgo intelektu, kas ietver valsts juridiskās saistības un vispārīgas vadlīnijas izglītības sniedzējiem un personālam. Līdzīgi **Francija** ir pieņēmusi tiesisko un ētisko regulējumu MI izmantošanai skolās un ļaus izmantot MI rīkus, lai palīdzētu pielāgot pamatprasmju apguvi pamatizglītības pirmajā un otrajā posmā. **Īrijas** mērķis ir arī atbalstīt skolotājus un saglabāt godprātību skolēnu novērtēšanā, sniedzot norādījumus par MI izmantošanu mācīšanas un mācīšanās procesā. Tā izstrādā stratēģijas un rīkus MI ieviešanai skolu izglītībā. **Horvātijā** tiek izstrādāta jauna mācību programma, kurā galvenā uzmanība pievērsta MI un jaunām digitālajām tehnoloģijām nolūkā uzlabot skolotāju un izglītojamo digitālās kompetences. MI integrācija mācību programmās un tādi projekti kā *PAIDEA* un MI izmēģinājuma projekts matemātikā liecina par spēcīgu iesaisti skolotāju un izglītojamo prasmju pilnveidē **Maltas** digitālās pratības un MI pratības uzlabošanas stratēģijas ietvaros. **Grieķija** ir pieņēmusi tiesību aktus par digitālu inovatīvu rīku izmantošanu izglītībā. Lai atbalstītu skolotājus un stiprinātu izglītības procesu pamatskolās un vidusskolās, var izmantot digitālās tehnoloģijas un lietotnes, inovatīvus izglītības materiālus, kā arī mākslīgā intelekta sistēmas.

Ir turpinājusies PIA sistēmu modernizācija, piemēram, īstenojot strukturālās reformas, modernizējot infrastruktūru un uzlabojot mūžizglītības iespējas. Vairākas valstis ir ieviesušas vai atjauninājušas valsts PIA stratēģijas. **Kipra** izstrādā jaunu PIA stratēģiju un ir uzsākusi lielus infrastruktūras projektus, ko finansē no ANP un TPF, un izmēģinājuma kārtā ieviesusi ESF+ finansētas tehniskās vidusskolas, kuru mērķis ir nodrošināt elastīgāku vispārējo un profesionālo izglītību. Valstu centienus uzlabot PIA spēju reaģēt uz pārmaiņām pamato arī virkne likumdošanas reformu. **Spānijā** tika vēl vairāk konsolidēts PIA tiesiskais regulējums, virzoties uz spēcīgāku pieeju darba vidē balstītām mācībām un māceklībai, un tika pieņemti vairāki karaļa dekrēti, kas reglamentē mācību programmu struktūru, sistēmas komponentus un pārvaldību, vienlaikus arī atbalstot izcilības centru izveidi un zaļo un digitālo pārkārtošanos apmācības jomā. Lai apmācības piedāvājumu labāk saskaņotu ar darba tirgus pieprasījumu, **Polija** ir sākusi veidot nozares prasmju centrus, kuros apvienojušās PIA skolas, augstākās izglītības iestādes, darba devēji un citas ieinteresētās personas. **Igaunija** turpināja PIA un pieaugušo izglītības tiesību aktu reformu, kuras mērķis ir veicināt elastīgus mācīšanās veidus un atbalstīt mikrokvalifikācijas iespēju izstrādi. **Grieķija** turpināja 2024. gadā iesākto savas PIA sistēmas reformu, lai uzlabotu tās atbilstību darba tirgum, izmantojot uz pierādījumiem balstītu pieeju, ko atbalsta Darba tirgus diagnostikas mehānisms. Tāpat **Grieķija** pieņēma tiesību aktus par profesionālās izglītības akadēmiju izveidi, sasaistot sākotnējo profesionālo izglītību un apmācību ar darba tirgus vajadzībām vietējā līmenī sadarbībā ar valsti un sociālajiem partneriem, lai izveidotu mūsdienīgu sistēmu, kas veicina kvalitatīvu izglītību un labi apmaksātu nodarbinātību.

Augstas kvalitātes darba vidē balstītu mācību piekļuves paplašināšana joprojām ir prioritāte. **Bulgārijā** ir atjaunināts duālās PIA tiesiskais regulējums, un ir piešķirti papildu publiskie līdzekļi, lai segtu studentu sociālās un veselības iemaksas duālajā izglītībā, nodrošinot labāku sadarbību ar darba devējiem un plašāku apmācības darbavietā ieviešanu. Citas dalībvalstis par prioritāti ir izvirzījušas pieaugušos iedzīvotājus un prasmju pilnveides iespējas. **Zviedrija** ir palielinājusi finansējumu, lai paplašinātu pieaugušo profesionālo izglītību, nodrošinot vairāk pilna gada studiju vietu, nolūkā reaģēt uz prasmju trūkumu, kā arī augstāko profesionālo izglītību, sniedzot lielākas iespējas apmierināt darba dzīves vajadzības pēc prasmēm. Izmēģinājuma projekts ar jaunu valsts profesionālās izglītības veidu pieaugušajiem vidējās izglītības līmenī, kura mērķis ir stiprināt saikni starp darba dzīvē vajadzīgajām prasmēm un pieaugušo profesionālo apmācību, ir pastiprināts un pagarināts līdz 2028. gadam. **Spānijas** investīcijas ietver vairāk nekā 1200 klašu pārveidi par lietišķo tehnoloģiju telpām, vairāk nekā 25 000 mācību pasākumu 30 stundu garumā PIA skolotājiem zaļo un digitālo prasmju jomā un divvalodu PIA apmācības ciklu paplašināšanu. Šīs darbības ir iestrādātas ANP, un paredzams, ka tās stiprinās gan izglītojamo iesaisti, gan atbilstību darba tirgus vajadzībām.

Dalībvalstis atbalsta augstākās izglītības iestāžu centienus modernizēt savas sistēmas, stiprināt saiknes ar darba tirgu un veicināt internacionalizāciju. To personu skaits, kuras ieguvušas terciāro izglītību, pastāvīgi palielinās, taču vienlaikus arvien lielāka uzmanība tiek pievērsta kvalitatīvas izglītības nodrošināšanai un tās atbilstības darba tirgum palielināšanai nolūkā novērst prasmju trūkumu. Ar ESF+ atbalstu **Bulgārija** veicina uz kompetencēm balstītu mācīšanos un augstākās izglītības iestāžu internacionalizāciju. **Kipras** nacionālais plāns augstākās izglītības uzlabošanai un modernizācijai ir vērsts uz kvalitātes un izcilības celšanu, izglītības sasaisti ar darba tirgu un internacionalizācijas veicināšanu. **Čehijas** mērķis ir ieviest īsā cikla terciārās izglītības programmas jaunās augstākās profesionālās izglītības iestādēs, savukārt **Spānija** ir izveidojusi procedūras neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanai. Dažas valstis nesen ir izveidojušas internacionalizācijas stratēģijas nolūkā palielināt mobilitāti un internacionalizāciju augstākajā izglītībā. **Austrijas** Nacionālā augstākās izglītības mobilitātes un internacionalizācijas stratēģija 2020.–2030. gadam atbalsta visu augstākās izglītības grupu mobilitāti, lielāku uzmanību pievēršot augstas kvalitātes akadēmiskās mobilitātes veicināšanai. **Vācija** cer palielināt savu pievilcību starptautisko studentu acīs, atvieglojot juridiskās prasības (vīzas, piekļuves nosacījumi) un atvieglojot piekļuvi programmām, vairāk atzīstot prasmes un diplomus, kā arī nodrošinot valodu kursus, mājokli un konsultācijas. **Polija** ar Eiropas Sociālā fonda Plus (ESF+) atbalstu izstrādā savu pirmo augstākās izglītības internacionalizācijas stratēģiju, kas jāpabeidz līdz 2025. gada beigām. **Grieķija** ir sākusi jaunu augstākās izglītības reformas posmu, kas nodrošina satvaru nevalstisko bezpeļņas universitāšu izveidei un darbībai saskaņā ar stingriem pamatkritērijiem, kurus uzrauga Valsts augstākās izglītības iestāde. Reforma ietver 74 kopīgus un divkāršus maģistra grādus partnerībā ar izcilām starptautiskām universitātēm un studentu atbalsta birojiem katrā universitātē, ko 2021.–2027. gadā finansē ESF+.

Dalībvalstis pieņem pasākumus, lai palielinātu un uzlabotu pieaugušo izglītību saskaņā ar prasmju savienības iniciatīvām. Vairākas dalībvalstis izmēģina individuālos mācību kontus (*ILA*) kā uz pieprasījumu balstītu pieeju apmācībai. **Slovākijā** 2025. gada janvārī stājās spēkā jauns likums par pieaugušo izglītību, kura mērķis ir stiprināt pieaugušo izglītības sistēmu un veicināt neformālo izglītību, it īpaši, izmēģinot *ILA*. *ILA* mērķis ir nodrošināt vispārēju piekļuvi apmācībai, tomēr daži izmēģinājuma projekti ir vērsti arī uz konkrētām grupām. Piemēram, **Kiprā** kādā izmēģinājuma projektā ilgstošiem bezdarbniekiem un mazkvalificētiem pieaugušajiem trīs gadu laikā tiek piešķirti 2400 EUR, ko finansē ESF+. Labi izstrādātai pieaugušo izglītības sistēmai ir vajadzīgs ilgtspējīgs finansējums. Ar ESF+ atbalstu **Latvija** 2025. gada jūlijā pieņēma noteikumus par prasmju fondu izveidi, kas veicinās ilgtspējīgākas un labi finansētas pieaugušo izglītības sistēmas izveidi, iesaistot darba devējus. Izmēģinājuma projekta mērķis ir līdz 2029. gadam nodrošināt apmācību vairāk nekā 4700 personām. Lai prasmes saskaņotu ar darba tirgus vajadzībām, vairākas valstis uzlabo prasmju stratēģijas un prasmju prognozēšanas sistēmas. Līdz 2025. gada beigām **Spānija** saskaņā ar ANP veic pētījumus, lai, veicot apsekojumu galvenajās nozarēs, apzinātu vajadzīgās prasmes un tādējādi efektīvi reaģētu uz pieprasījumu pēc apmācības un pārkvalifikācijas. **Luksemburga** 2025. gada jūnijā ieviesa proaktīvu nodarbinātības un pārkvalifikācijas / prasmju pilnveides pārvaldības programmu "*Skills-Plang*". Dalībvalstis turpina rīkoties, lai īstenotu Eiropas pieeju mikrokvalifikācijai, veicinot prasmju pilnveidi un pārkvalifikāciju, vienlaikus padarot prasmes pamanāmas un viegli salīdzināmas visā ES. **Ungārija** 2025. gada septembrī ieviesa jaunus noteikumus par mācību programmām, kuru rezultātā pieaugušo izglītībā tiek iegūti mikrokvalifikācijas apliecinājumi, kas pieaugušajiem dod iespēju izmantot īsākas mācību iespējas, pamatojoties uz akreditētām PIA mācību grāmatām. **Spānija** savā ANP ir iekļāvusi rīcības plānu mikrokvalifikācijas izstrādes satvara izveidei. Spānija arī strādā, lai nodrošinātu mikrokvalifikācijas sistēmu, nolūkā atbalstīt konkrētas zināšanas un prasmes, kas ir pieprasītas darba tirgū. Darba pieredzē un neformālajā izglītībā iegūto kompetenču atzīšana joprojām ir viena no galvenajām prioritātēm dalībvalstīs. **Horvātija** 2024. gada jūnijā pieņēma jaunus noteikumus, kas ļauj atzīt iepriekšēju mācīšanos, īpašu uzmanību pievēršot mazkvalificētu pieaugušo un darba meklētāju vajadzībām. Reforma ciešāk saskaņo validāciju ar darba tirgus prasībām un atbalsta iespējas iegūt sertificētu kvalifikāciju. **Maltā** 2024. gada septembrī tika publicētas atjauninātas valsts pamatnostādnes, un 2025. gada janvārī stājās spēkā kvalitātes nodrošināšanas pamatnostādnes, ar kurām tiks validēti visi neformālās un ikdienējās mācīšanās centri nolūkā noteikt kvalitātes standartus un pārskatatbildību to ikdienas procesos un darbībās.

Ir ieviestas iniciatīvas digitālo prasmju stiprināšanai izglītībā. Piemēram, **Beļģijā** Valonijas-Briseles federācijas un Valonijas reģiona valdības ir apstiprinājušas jaunu sadarbības nolīgumu par digitālo izglītību obligātās izglītības iestādēs un pieaugušo izglītībā, nodrošinot, ka visi skolēni un personāls apgūst digitālo prasmju minimālo kopumu saskaņā ar Eiropas satvaru pilsoņu digitālai kompetencei. **Malta** ir nākusi klajā ar Digitālās izglītības stratēģiju 2025.–2030. gadam, kuras mērķis ir nodrošināt skolēniem digitālās prasmes, kā arī nodrošināt saskaņotību ar DigCom 2.2 un MI pratības satvaru (*AILIT*). **Somija** saskaņā ar ANP ir sākusi nepārtrauktas mācīšanās digitalizācijas programmu, kas ietver pakalpojumus, kuru mērķis ir atbalstīt vienmērīgu pāreju izglītībā un darba dzīvē. Saskaņā ar Digitālās pārveides politiku izglītībai (2025.–2035. gadam), ko atbalsta ESI fondi un ANM fondi, **Polija** turpina nodrošināt skolas ar IKT aprīkojumu, apmācīt skolotājus digitālo prasmju jomā, kā arī izveidot IKT pedagoģisko koordinatoru tīklu skolās (līdz 2028. gadam par koordinatoriem tiks apmācīti 25 000 skolotāju). Dažas valstis koncentrējas uz pieaugušo un iedzīvotāju prasmju pilnveidi. **Bulgārija** veido 760 digitālos klubus, kas pieaugušajiem nodrošinās bezmaksas piekļuvi digitālo prasmju apmācības kursiem (ar 116 miljonu EUR budžetu no ANM). Saskaņā ar ANP *Spānija* ir sākusi modulāru apmācību, kuras mērķis ir nodarbināto un bezdarbnieku pārkvalifikācija un prasmju pilnveide. Dažas valstis ir arī ieviesušas pasākumus, kuru mērķis ir atbalstīt padziļinātas digitālās prasmes un IT speciālistus. 2025. gadā **Maltas** Digitālās inovācijas iestāde (*MDIA*) ir atsākusi digitālās stipendijas shēmu "*Pathfinder*", kuras mērķis ir mudināt studentus specializēties MI un citās digitālajās jomās maģistrantūras un doktorantūras līmenī. **Zviedrija** 2025. gadā investēja aptuveni 28 miljonus SEK (aptuveni 2,5 miljonus EUR), lai septiņas augstākās izglītības iestādes varētu izstrādāt īsus prasmju pilnveides kursus, kuros galvenā uzmanība pievērsta MI un kuri paredzēti speciālistiem dažādās nozarēs. **Polijas** mērķis ir līdz 2026. gadam ar ANM atbalstu apmācīt vismaz 250 000 iedzīvotāju digitālajās prasmēs. **Grieķija** turpina savu Valsts digitālo prasmju akadēmijas (*EADSI*) platformu, piedāvājot kvalitatīvus bezmaksas tiešsaistes kursus un mācību resursus, kas pielāgoti cilvēkiem ar dažādiem prasmju līmeņiem, lai stiprinātu digitālo pratību un atbalstītu prasmju pilnveidi un pārkvalifikāciju.

Saskaņā ar divējādās pārkārtošanās programmu un Padomes Ieteikumu par taisnīgu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti dalībvalstis paplašina apmācības iniciatīvas, kas risina pieprasījumu pēc zaļajām prasmēm dažādās nozarēs un profesijās. Grieķija 2024. gada septembrī ANM ietvaros ir uzsākusi vairāk nekā 600 mācību programmu, kas vērstas uz zaļajām prasmēm un kas paredzētas 75 000 privātā sektora darbinieku. Minētās programmas nodrošina valsts nodarbinātības dienesti. Tās ir pieejamas darba meklētājiem, darba ņēmējiem un uzņēmējiem un aptver tādus tematus kā ilgtspējīga lauksaimniecība, zaļās tehnoloģijas un atjaunīgā enerģija. Iniciatīva "*Skillsbridges*", kas tika uzsākta 2024./2025. mācību gadā **Luksemburgā** un ir daļa no atveseļošanas un noturības plāna, atbalsta prasmju pilnveidi un pārkvalifikāciju atbilstoši valstī apzinātajām prasmju un darba tirgus vajadzībām, īpašu uzsvaru liekot uz apmācību nozarēs, kuras skar digitālā un zaļā pārkārtošanās, tai skaitā būvniecības, transporta un ražošanas nozarē. Paredzams, ka **Maltā** tiks veikta mācību iespēju kartēšana ilgtspējīgas attīstības un zaļo darbvietu jomā ar mērķi apzināt spēju nepietiekamību un sniegt ieguldījumu zaļo prasmju ceļvedī, kas saskaņots ar darba tirgus prognozēm. Nacionālā prasmju padome 2024. un 2025. gadā veica analīzi par mācību nepilnībām akreditētās mācību programmās *MQF* 4.–7. līmenī saistībā ar zaļajām prasmēm.

Dalībvalstis veic pasākumus, lai atbalstītu jauniešu nodarbināmību saskaņā ar pastiprināto Garantiju jauniešiem. Malta 2025. gada februārī sāka īstenot "Garantiju jauniešiem 3.0", kuras kopējais ESF+ budžets ir 10 miljoni EUR. Tās mērķis ir stiprināt jauniešu aktivizācijas ceļus, piedāvājot individualizētu atbalstu, mērķtiecīgu apmācību un darbā iekārtošanu. **Bulgārija** ieviesa ESF+ finansētu pasākumu "Jauniešu stažēšanās", kas stimulē darba devējus pēc stažēšanās piedāvāt stažieriem beztermiņa līgumus. **Portugāle** 2024. gada septembrī ar ESF+ atbalstu apstiprināja stažēšanās programmu "*INICIAR*". Tā līdzfinansē 65 % no stažiera stipendijas izmaksām, un līdzfinansējums var sasniegt pat 80 % profesijās, kurās ir nepietiekami pārstāvētas sievietes, attiecībā uz personām ar invaliditāti, iekšzemes reģionos ar zemu iedzīvotāju blīvumu un ja 20 darba dienu laikā pēc stažēšanās beigām ar stažieri tiek parakstīts pilna laika beztermiņa darba līgums. **Portugāle** arī īsteno ESF+ finansētu pasākumu, kas sniedz darba devējiem finansiālu atbalstu kvalificētu jauniešu pieņemšanai darbā un paturēšanai darbā, piemēram, veicinot darbvietu kvalitāti un nosakot darba samaksu, kas atbilst darbinieka kvalifikācijai. **Grieķijā** tiek īstenots ESF+ finansēts pasākums, lai sagatavotu 25 000 jauniešu bezdarbnieku (vecumā no 18 līdz 29 gadiem) integrācijai darba tirgū. **Spānija** sava ANP ietvaros iekļāva trīs programmas, kas vērstas uz jauniešu nodarbinātību, galveno uzmanību pievēršot profesionālās kompetences sasniegšanai ar apmācības un nodarbinātības palīdzību, īpaši pievēršoties ar klimatu un digitālo jomu saistītām prasmēm. **Zviedrijā** pasākumi, kas vērsti uz jauniešiem *NEET* situācijā, tiek īstenoti, stiprinot valsts koordināciju un izsniedzot dotācijas pašvaldībām un reģioniem, ar mērķi veicināt reintegrāciju darba tirgū un sociālajā dzīvē, vienlaikus koncentrējoties arī uz garīgo veselību.

Turpinās darbs, lai sekmētu lielāku dzimumu līdztiesību nodarbinātībā un darba samaksas ziņā. Luksemburgā 2024. gadā tika pieņemts likums, ar ko izveido "Dzimumu līdztiesības novērošanas centru" un "Dzimumu līdztiesības augstāko padomi". Novērošanas centra uzdevums ir vākt datus, sniegt informāciju un uzraudzīt un analizēt norises dzimumu līdztiesības jomā. Savukārt padome deviņu locekļu sastāvā pēta visus ar dzimumu līdztiesību saistītos jautājumus un konsultē par tiem. **Francija** ir transponējusi Direktīvu (ES) 2022/2381 par sievietēm uzņēmumu valdēs saskaņā ar *Copé-Zimmermann* likumu, kura mērķis ir uzlabot dzimumu paritāti lielos uzņēmumos. **Somijā** valdība un centrālās darba tirgus organizācijas vienojās par kopīgiem vienādas darba samaksas pasākumiem 2024.–2027. gadam. Programmas "Vienāda darba samaksa" mērķis ir līdz 2027. gadam samazināt vīriešu un sieviešu darba samaksas atšķirību līdz mazāk nekā 15 %. **Čehija**, **Somija**, **Polija** un **Slovākija** veica pasākumus, lai transponētu Darba samaksas pārredzamības direktīvu, stiprinot principu, ka vīrieši un sievietes par vienādu vai vienādi vērtīgu darbu saņem vienādu darba samaksu. Dalībvalstīs ir veikti arī turpmāki centieni uzlabot darba un privātās dzīves līdzsvaru personām, kurām ir vecāku pienākumi. **Dānijā** vecāku tiesības uz prombūtnes un maternitātes pabalstu hospitalizētu jaundzimušu bērnu gadījumā ir pagarinātas no kopumā trim mēnešiem, kas jāsadala starp vecākiem, līdz 12 mēnešiem katram vecākam. **Beļģijā** vecāku atvaļinājumu tagad varēs pieprasīt arī vecāki, kuriem ir ilgtermiņa pienākumi pret audžuģimenes aprūpē esošu bērnu. **Spānija** ir pieņēmusi turpmākus pasākumus, lai stiprinātu vecāku darba un privātās dzīves līdzsvaru. 2025. gada septembrī ar bērna piedzimšanu saistītās tiesības uz atvaļinājumu tika pagarinātas līdz kopumā 19 nedēļām katram no vecākiemm, tās bija pilnībā apmaksātas, vienlīdzīgas un nenodotamas, transponējot Darba un privātās dzīves līdzsvara direktīvu un stiprinot vienlīdzīgu aprūpes pienākumu sadali. Citas dalībvalstis nodrošina sievietēm lielākus stimulus strādāt. **Itālija** piedāvā daļēju atbrīvojumu no sociālā nodrošinājuma iemaksām nodarbinātām un pašnodarbinātām mātēm, kuras audzina vismaz divus bērnus. Pabalsts, kas ir spēkā līdz 10 gadu vecumam jaunākajam bērnam un no 2027. gada – līdz jaunākā bērna 18 gadu vecumam mātēm ar trim vai vairāk bērniem, ir paredzēts tikai personām, kurām ar nodokli apliekamie ienākumi nepārsniedz 40 000 EUR gadā un kuras nepiedalās vienotas likmes nodokļu režīmā. Pasākuma gada izdevumu ierobežojums ir 300 miljoni EUR. Valsts nodarbinātības dienesta programma **Grieķijā** veicina uzņēmējdarbību, izveidojot jaunus mazos un vidējos uzņēmumus 10 055 bezdarbniekiem vecumā no 30 līdz 59 gadiem, īpašu uzmanību pievēršot sievietēm bezdarbniecēm. Atbalsta summa jaunajiem uzņēmumiem / labuma guvējiem ir 17 000 EUR.

Daudzās dalībvalstīs tiek īstenoti centieni stiprināt personu ar invaliditāti iekļaušanu darba tirgū. Dažas valstis, lai uzlabotu vienlīdzīgu piekļuvi darba tirgum, pievēršas publiskajam sektoram. Piemēram, subsidētas nodarbinātības programma **Grieķijā** nodrošina līdz 75 % no algas un iemaksām 1000 bezdarbniekiem ar invaliditāti, kuri tiks nodarbināti vietējās pašvaldībās. 2025. gada septembrī programmas atbalsta saņēmēju skaits tika palielināts vēl par 1000. Programma ilgs 18 mēnešus, un tās mērķis ir integrēt tās dalībniekus darba tirgū. **Spānijā** publiskās pārvaldes atlases procedūru reformas ļaus tās labāk pielāgot personu ar invaliditāti vajadzībām. **Luksemburga** groza likumu par personām ar invaliditāti, atjauninot definīcijas, paplašinot tiesības un pilnveidojot atbalsta mehānismus nolūkā uzlabot juridisko, sociālo un profesionālo iekļaušanu. **Zviedrijas** mērķis ir palielināt darba devēju informētību par atbalstu, kas pieejams nodarbinātām personām ar invaliditāti, un tā ir uzdevusi valsts nodarbinātības dienestiem īstenot informēšanas iniciatīvas. **Īrija** ir nākusi klajā ar valsts cilvēktiesību stratēģiju attiecībā uz personām ar invaliditāti 2025.–2030. gadam. Nodarbinātība ir viens no galvenajiem pīlāriemar pasākumiem, kuru mērķis ir mazināt risku, kas saistīts ar pāreju uz darba dzīvi.

2.3. 7. pamatnostādne. Uzlabot darba tirgu darbību un sociālā dialoga efektivitāti

Šajā iedaļā ir aplūkots, kā tiek īstenota nodarbinātības 7. pamatnostādne, kurā ir ieteikts dalībvalstīm uzlabot darba tirgu darbību un sociālā dialoga rezultativitāti. Tajā citastarp aprakstīta elastības un drošības līdzsvarošana darba tirgus politikā, darba tirgus segmentācijas novēršana, pielāgošanās jaunām darba metodēm, kā arī aktīvas darba tirgus politikas rezultativitātes nodrošināšana un cīņa pret nedeklarētu darbu. Šie mērķi atbilst Eiropas sociālo tiesību pīlāra 4. principam (aktīvs atbalsts nodarbinātībai), 5. principam (droši un pielāgojami darba apstākļi), 7. principam (informācija par nodarbinātības nosacījumiem un aizsardzība atlaišanas gadījumā), 8. principam (sociālais dialogs un darbinieku dalība), 10. principam (veselīga, droša un labi pielāgota darba vide) un 13. principam (bezdarbnieka pabalsti). Pamatojoties uz pastāvošo valstu praksi, ir aplūkota arī sociālā dialoga veicināšana un pilsoniskās sabiedrības organizāciju iesaistīšana. 2.3.1. iedaļā aplūkoti aspekti, kas saistīti ar darbvietu kvalitāti un darba tirgus segmentāciju, nodarbinātības nākotni, arī digitālās pārveides kontekstā. Ilgstošs bezdarbs un aktīva darba tirgus politika ir sīkāk analizēti saskaņā ar šo pamatnostādni. Visbeidzot, šajā sadaļā ir aplūkota sociālo partneru loma un sociālā dialoga, kā arī pienācīgas apspriešanās ar pilsonisko sabiedrību nozīme politikas izstrādē un īstenošanā. Dalībvalstu politikas pasākumi šajās jomās ir apkopoti 2.3.2. iedaļā.

2.3.1. Galvenie rādītāji

Elastīgas līgumattiecības var palīdzēt apmierināt darba tirgus prasības, taču tās var arī veicināt lielāku darba tirgus segmentāciju un pasliktināt darbvietu kvalitāti. Nestandarta darba veidi, piemēram, pagaidu un nepilna laika darbs, var nodrošināt lielāku elastību gan darba devējiem, gan darba ņēmējiem, un tie kalpo arī kā "atspēriena punkts" ceļā uz stabilu nodarbinātību un labākiem darba apstākļiem. Tomēr dažos gadījumos tie var ierobežot augšupēju mobilitāti, paildzināt nestabilitāti un radīt sliktus darba apstākļus. Tie bieži ir saistīti ar zemākiem ienākumiem, ierobežotu piekļuvi sociālajai aizsardzībai, apmācībai un pārstāvībai [207]. Tie var arī samazināt dažu nozaru un profesiju pievilcību, saasinot darbaspēka trūkumu, ja atalgojums ir zems un darba apstākļi – slikti [208]. Darba tirgus segmentācija vairāk ietekmē jauniešus, sievietes, migrantus, gados vecākus darba ņēmējus un mazkvalificētus darba ņēmējus. Cita starpā aktīva darba tirgus politika, kas veicina pāreju uz kvalitatīvākām darbvietām, stimuli darba devējiem pieņemt pastāvīgā darbā uz pilnu slodzi, vienlaikus nodrošinot pienācīgu piekļuvi sociālajai aizsardzībai un mācību iespējām, var palīdzēt samazināt darba tirgus segmentāciju un paaugstināt darbvietu kvalitāti.

2.3.1. attēls. Pēdējā gadu desmitā pagaidu nodarbinātības īpatsvars ir samazinājies, taču starp dalībvalstīm vēl arvien pastāv būtiskas atšķirības

Pagaidu darba ņēmēju īpatsvars no visiem darba ņēmējiem (20–64 gadu vecuma grupā, %, gada dati)

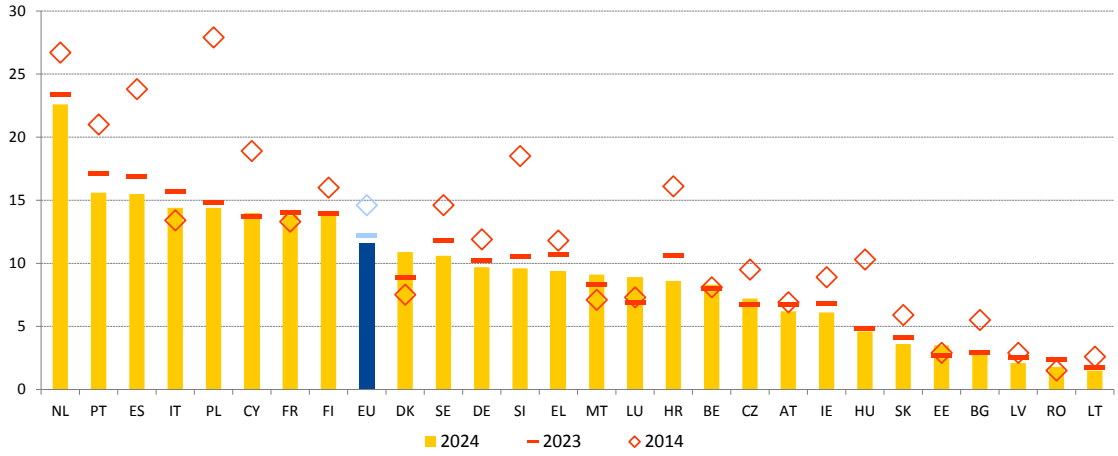

Piezīme. Definīcija atšķiras attiecībā uz ES un FR 2023. un 2024. gadā. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz DK 2023. gadā un attiecībā uz BG 2024. gadā.
Avots: *Eurostat*, [lfsi_pt_a], ES darbaspēka apsekojums.

---

207 *Eurofound*, *"Labour market segmentation"*, *European Industrial Relations Dictionary*, 2019.

208 Sk. Eiropas Komisija, "Employment and Social developments in Europe 2024", Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2024, un *Eurofound*, *"Company practices to tackle labour shortages"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2024.

Augsta un augoša nodarbinātības līmeņa apstākļos ES turpināja samazināties pagaidu darba ņēmēju īpatsvars, taču atšķirības starp dalībvalstīm joprojām ir ievērojamas [209]. Pagaidu darba ņēmēju īpatsvars no visiem darba ņēmējiem (20–64 gadu vecuma grupā) turpināja samazināties un 2024. gadā sasniedza 11,6 %. Tas ir par 0,6 procentpunktiem mazāk nekā iepriekšējā gadā un par 3 procentpunktiem mazāk nekā pirms desmit gadiem (sk. 2.3.1. attēlu). Lai gan lielākā daļa dalībvalstu piedzīvoja līdzīgu attīstību, atšķirība starp lielāko un mazāko pagaidu nodarbinātības īpatsvaru joprojām ir ievērojama, proti, 21,1 procentpunkts. Lielākais īpatsvars ES 2024. gadā joprojām tika reģistrēts Nīderlandē (22,6 %), kā arī Portugālē, Spānijā, Itālijā un Polijā (virs 15 % vai aptuveni 15 %), savukārt Bulgārijā, Latvijā, Rumānijā un Lietuvā šis rādītājs bija zem 3 %.

2.3.2. attēls. Jauniešu un sieviešu pagaidu nodarbinātības īpatsvars dalībvalstīs ievērojami atšķiras

Pagaidu darbinieku īpatsvars jauniešu (15–29 gadu vecuma grupā), kā arī sieviešu un vīriešu (20–64 gadu vecuma grupā) vidū (%, 2024. gads)

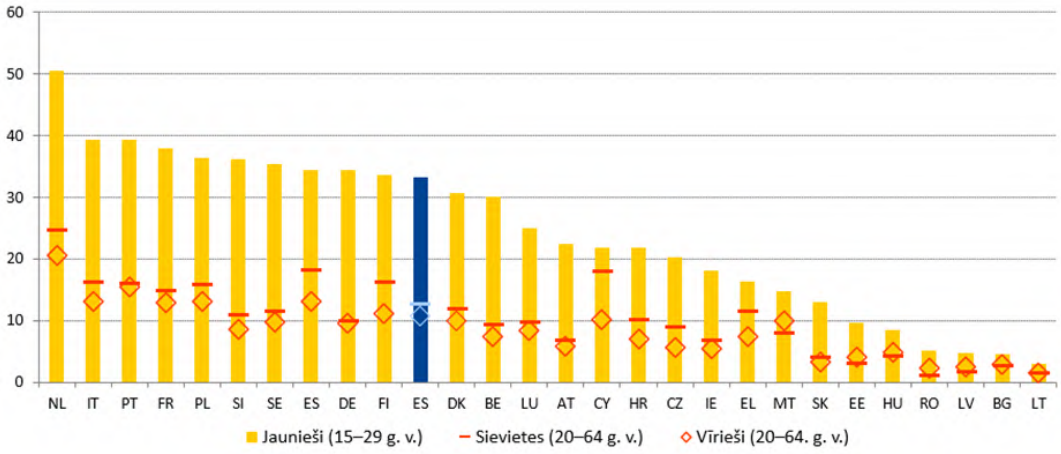

Piezīme. Definīcija atšķiras attiecībā uz Spāniju un Franciju. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz Bulgāriju.
Avots: *Eurostat*, [lfsi_pt_a], ES darbaspēka apsekojums.

[209] Darbinieki ar terminētiem līgumiem ir darbinieki ar ierobežota ilguma līgumu, kuru pamatdarbs beigsies vai nu pēc iepriekš noteikta laikposma, vai pēc laikposma, kas iepriekš nav zināms.

Terminēti līgumi ir gandrīz trīs reizes izplatītāki jauniešu vidū un biežāk sastopami sieviešu nekā vīriešu vidū, un starp dalībvalstīm šajā ziņā pastāv lielas atšķirības. 2024. gadā pēc samazinājuma par 1,0 procentpunktu salīdzinājumā ar 2023. gadu 33,3 % gados jaunu darba ņēmēju (15–29 gadu vecuma grupā) ES bija terminēts darba līgums salīdzinājumā ar tikai 11,6 % visu darba ņēmēju 20–64 gadu vecuma grupā. Viszemākie rādītāji (zem vai aptuveni 5 %) tika reģistrēti Bulgārijā, Latvijā, Lietuvā un Rumānijā, savukārt rādītāji ap 40 % vai virs šī līmeņa bija raksturīgi Nīderlandei, Itālijai un Portugālei (sk. 2.3.2. attēlu). Lielākajā daļā dalībvalstu (20) sievietes biežāk nekā vīrieši bija noslēgušas terminētus līgumus, un rezultātā 2024. gadā ES dzimumu atšķirība vidēji bija 1,9 procentpunkti. Kiprā, Somijā un Spānijā šī atšķirība bija no 5 līdz 7 procentpunktiem, savukārt Lietuvā, Vācijā un Bulgārijā šī atšķirība bija no 0,1 līdz 0,3 procentpunktiem.

Pīlāra 6. izcēlums. Darbvietu kvalitātes dimensijas ES dalībvalstīs

Darbvietu kvalitātes veicināšanai ir būtiska nozīme, lai veidotu konkurētspējīgu sociālo tirgus ekonomiku ar augstu ražīgumu un inovācijas spēju, augstprasmīgu darbaspēku un lielāku sociālo kohēziju. Darbvietu kvalitāte aptver vairākas dimensijas, ko ietekmē arī strukturālas pārmaiņas darba tirgū. Tās ietver digitālo un zaļo pārveidi, demogrāfiskās pārmaiņas, darba līgumu un darba veidu attīstību, darba kultūras attīstību un plašākas sabiedrības vērtības un mērķus, piemēram, nediskriminēšanu un vienlīdzīgas iespējas. Kā apspriests Nodarbinātības komitejā (*EMCO*) un atspoguļots *EMCO* atzinumā *EPSCO* padomes 2025. gada jūnija sanāksmei [210], darbvietu kvalitāte ietver tādas tradicionālas dimensijas kā *pienācīga izpeļņa un taisnīgs atalgojums, darba un karjeras drošība*, kā arī *prasmju attīstība* un *karjeras attīstība*. Tie visi ir savstarpēji atkarīgi elementi, kuri apvienojumā rada pozitīvu ciklu, kas ietver personīgu iespēcināšanu, ražīgumu un ekonomikas izaugsmi. Tajā pašā laikā, kā uzsvērts *EMCO* atzinumā, *droša un veselīga darba vide* apvienojumā ar *labbūtību darbavietā*, *optimālu darba laika režīmu*, *darba un privātās dzīves līdzsvaru* un *autonomiju darbvietā* ir pamats gan personīgai, gan profesionālai izaugsmei, kā arī sekmīgām organizācijām. Tas var izrietēt, piemēram, no lielāka radošuma un pārskatatbildības, augstākas motivācijas un ražīguma un mazāka izdegšanas sindroma. Arī *kolektīva interešu pārstāvība un organizācija, dzimumu līdztiesība un vienlīdzīgas iespējas*, kā arī centieni veicināt *pāreju no nedeklarēta un nepietiekami nedeklarēta darba uz oficiālu nodarbinātību* ir būtiski taisnīga un iekļaujoša darba tirgus horizontāli veicinoši faktori. Visbeidzot, dažādiem nodarbinātības veidiem pieejamās *sociālās aizsardzības* pakāpe un veids ir neatņemama darbvietu kvalitātes sastāvdaļa. Kvalitatīvu darbvietu ceļvedis, kas izstrādāts sadarbībā ar ES sociālajiem partneriem, ir atjaunota apņemšanās veicināt nākotnes prasībām atbilstošas kvalitatīvas darbvietas konkurētspējīgā ES. Tajā ir izklāstīta visaptveroša stratēģija, kuras mērķis ir risināt Eiropas darba tirgu problēmas un iespējas attiecībā uz kvalitatīvām darbvietām, un tas veicina taisnīgu zaļo un digitālo pārkārtošanos, pārmaiņu prognozēšanu un ātrāku iejaukšanos, ja pastāv pārstrukturēšanas draudi. Ceļvedī ir izklāstītas iniciatīvas un instrumenti nodarbinātības politikas saskaņošanai ar strauji mainīgas ekonomikas vajadzībām, vienlaikus balstoties uz Eiropas sociālās tirgus ekonomikas, sociālā progresa un pilnīgas nodarbinātības principiem. Tajā arī uzsvērti galvenie veicinošie faktori, kas veicina kvalitatīvas darbvietas darījumdarbībai labvēlīgā vidē, un aicināts īstenot spēkā esošās sociālās tiesības, nodrošināt kvalitatīvus pakalpojumus visiem un visos reģionos, pienācīgu finansējumu un pastiprinātu sociālo dialogu un koplīguma sarunas.

[210] Sk. Nodarbinātības komitejas atzinumu par tematu "Darbvietu kvalitātes dimensijas", kas 2025. gada jūnijā iesniegts Nodarbinātības, sociālās politikas, veselības un patērētāju tiesību aizsardzības padomei.

Darbvietu kvalitātes rādītāji dažādās dalībvalstīs un dažādās atlasītās dimensijās atšķiras

Nodarbināto nabadzības riska rādītājs (18–64 gadu vecuma grupā), 2024. gads, % no nodarbinātām personām un % no nodarbinātām personām, kas dzīvo vienas; pieaugušo dalība izglītībā (25–64 gadu vecuma grupā) (pēdējos 12 mēnešos), 2022. g., % no nodarbinātajām personām; piespiedu pagaidu un nepilna laika nodarbinātības līmenis (15–64 gadu vecuma grupā), 2024. g., % no nodarbinātajām personām, zema atlagojuma saņēmēji, 2022. g., % no nodarbinātajām personām

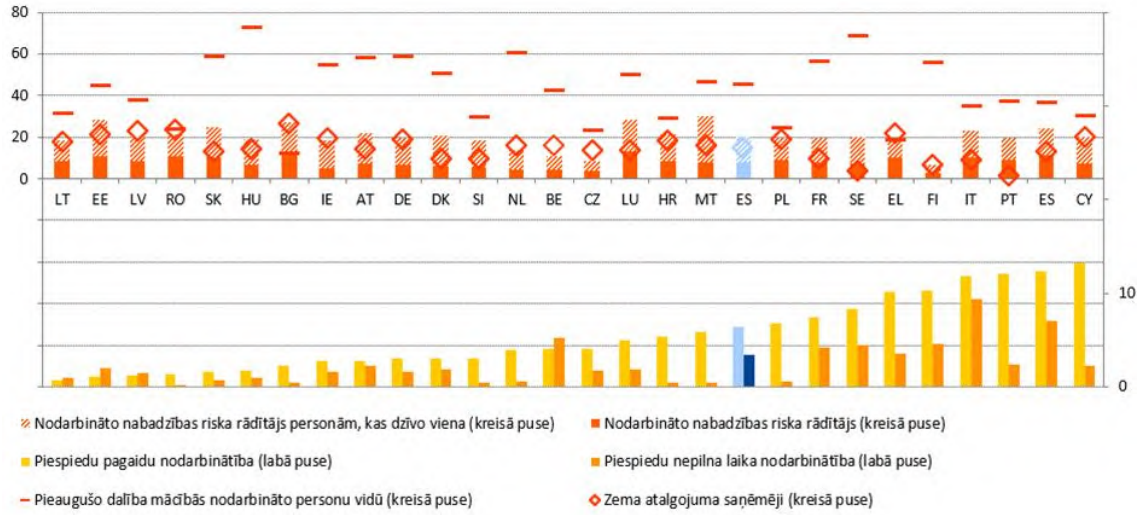

Piezīme. Dati par piespiedu pagaidu nodarbinātību attiecībā uz LV ir pieejami tikai saistībā ar iemeslu [JOB_TCTR] attiecībā uz SK – saistībā ar iemeslu [NF_PJOB]. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz BG un atšķirīga definīcija attiecībā uz ES un FR gan piespiedu pagaidu, gan nepilna laika nodarbinātībai. Zemas uzticamības dati par EE saistībā ar [JOB_TCTR] un par MT, AT un SI saistībā ar [NF_PJOB]. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz HR un provizoriski datiem par LT saistībā ar abiem nodarbināto nabadzības riska rādītājiem. Laikrindas pārrāvumi saistībā ar pieaugušo dalības mācībās rādītāju attiecībā uz FR, IT un RO. Nodarbināto nabadzības riska rādītāju definē kā to personu īpatsvaru (vecumā no 18 līdz 64 gadiem), kuras strādā (nodarbinātie vai pašnodarbinātie) un kuru mājsaimniecības ekvivalentie rīcībā esošie ienākumi ir zem nabadzības riska sliekšņa, kas noteikts 60 % apmērā no valsts mediānas (pēc sociālajiem pārvedumiem). Tā kā rādītāja pamatā ir kopējie mājsaimniecības ienākumi, to ietekmē arī mājsaimniecības sastāvs, citu mājsaimniecības locekļu nodarbinātības situācija, darba intensitāte (nostrādātās stundas) un citi ienākumu avoti, piemēram, sociālie pārvedumi, kā arī nodokļi. Šis rādītājs, tāpat kā citi monetārās nabadzības rādītāji, neatspoguļo dzīves dārdzības reģionālās atšķirības.

Avots: Eurostat [tesem190,], [lfsa_eetpgar], [tespm070], [ilc_iw02], [earn_ses_pub1s], īpašais izvilkums par pieaugušo dalības mācībās rādītāju iepriekšējos 12 mēnešos bez virzītas apmācības darbavietā (*GOJT*), no pieaugušo izglītības apsekojuma.

Sniegums dažādās darbvietu kvalitātes atlasītās dimensijās dažādās ES dalībvalstīs un arī dažādās dimensijās vienā un tajā pašā dalībvalstī ievērojami atšķiras. Piemēram, lai gan Bulgārijā ir zems piespiedu pagaidu [211] un piespiedu nepilna laika nodarbinātības īpatsvars [212] (attiecīgi 2,3 % un 0,5 % darba ņēmēju (15–64 gadu vecuma grupa)), tajā ir viens no augstākajiem nodarbināto nabadzības riska rādītājiem (*IWP*) (12,1 %) un viens no augstākajiem rādītājiem attiecībā uz letāliem nelaimes gadījumiem darbā(3,5 uz 100 000 darba ņēmēju). Somijā ir salīdzinoši augsts piespiedu pagaidu nodarbinātības (10,3 %) un piespiedu nepilna laika nodarbinātības (4,6 %) īpatsvars. Tajā pašā laikā *IWP* rādītājs ir salīdzinoši zems (2,8 %), vairāk nekā puse (55,5 %) nodarbināto piedalās apmācībā, un letālu nelaimes gadījumu skaits ir salīdzinoši mazs (1 uz 100 000 darba ņēmēju). Slovākijā ir salīdzinoši augsts *IWP* rādītājs (10,3 %), bet tai ir labi rezultāti visās pārējās iepriekš minētajās dimensijās.Citas dalībvalstis, piemēram, Itālija un Spānija, saskaras ar problēmām vairākās darbvietu kvalitātes dimensijās.

[211] Piespiedu pagaidu nodarbinātība šeit ir definēta kā "nav atrasts pastāvīgs darbs" [lfsa_etgar] vai "darbs bija pieejams tikai ar terminētu līgumu" [lfsa_etgar].

[212] Piespiedu nepilna laika darbs ir definēts kā darbs, kas jāuzņemas, "jo nav atrasts pilna laika darbs" [lfsa_eetpgar].

Dalībvalstis veic pasākumus, lai uzlabotu darbvietu kvalitāti tās dažādajās dimensijās. Piemēram, **Slovākija** 2024. gada novembrī pabeidza Minimālās algas direktīvas transponēšanu. Tas veicinās pienācīgu izpeļņu ienākumu sadalījuma zemākajā daļā. Tas tiek darīts, ieviešot kritērijus likumā noteiktās minimālās algas adekvātuma novērtēšanai, palielinot automātiskās indeksācijas mehānismu līdz 60 % no iepriekšējā gada vidējās mēnešalgas un izveidojot Minimālās algas komisiju, kurā piedalās sociālie partneri. Plašākas darba tirgus reformas ietvaros **Slovēnija** 2025. gada jūnijā ieviesa stingrākas prasības pagaidu nodarbinātības aģentūrām. **Grieķija** 2024. gada jūnijā ieviesa digitālo darba karti kā izmēģinājuma projektu, kura mērķis ir pilnībā aizsargāt darba ņēmēju tiesības, nodrošinot reāllaika darba laika un darba ņēmēju atalgojuma uzraudzību. Tās mērķis ir cīnīties pret ļaunprātīgu nedeklarēta virsstundu darba politiku. 2025. gadā digitālā darba karte tika attiecināta arī uz citām nozarēm, un tā aptver aptuveni 1,85 miljonus darbinieku vairāk nekā 280 000 uzņēmumos daudzās nozarēs, tostarp lielveikalos, apdrošināšanā, rūpniecībā, tūrismā, vairumtirdzniecībā, enerģētikā un finanšu uzņēmumos. **Itālija** paplašināja nodokļu atskaitījumus par darbinieku pieņemšanu darbā ar beztermiņa darba līgumiem un ieviesa atbrīvojumus no sociālajām iemaksām no 2025.–2029. gada privātā sektora darba devējiem, kas pieņem darbā darbiniekus ar beztermiņa darba līgumu konkrētās nozarēs. Ar ANM atbalstu **Spānija** ieviesa rīcības plānu mikrokvalifikācijas izstrādes satvara izveidei un strādā, lai nodrošinātu mikrokvalifikācijas sistēmu, aptverot daudzus dažādus apmācības pasākumus, lai darba ņēmējiem nodrošinātu īpašas zināšanas un prasmes, kas ir pieprasītas darba tirgū. Turklāt 2025. gadā sarunās ar sociālajiem partneriem minimālā alga tika palielināta par 700 EUR gadā, un tas deva labumu aptuveni 2,4 miljoniem darba ņēmēju. Lai stiprinātu drošību un veselības aizsardzību darbā, **Luksemburga** 2025. gada martā pieņēma dekrētu, ar ko atjaunina darba aizsardzību pret kancerogēnām, mutagēnām un reproduktīvajai sistēmai toksiskām vielām, pastiprinot darba devēju pienākumus uzraudzības, aizstāšanas izpētes un higiēnas kontroles jomā.

Dažās dalībvalstīs ir salīdzinoši augsts pagaidu nodarbinātības īpatsvars un zems pārejas uz beztermiņa darba līgumiem īpatsvars. Tas var norādīt uz problēmām, kas saistītas ar terminētu darba līgumu kā "atspēriena punkta" lomu ilgtermiņa pastāvīgā nodarbinātībā. No valstīm ar vislielāko pagaidu darba ņēmēju īpatsvaru Itālijā un Spānijā pārejas rādītāji bija zemāki par vai aptuveni 20 % (salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju 37,2 %), savukārt Nīderlandē un Portugālē tie pārsniedza 40 % (sk. 2.3.3. attēlu). Turpretī Ungārijā, Latvijā un Rumānijā to darba ņēmēju īpatsvars, kas noslēguši terminētu darba līgumu, bija mazāks par 5 % un Maltā tas bija mazāks par 10 %, bet pārejas uz beztermiņa darba līgumiem rādītāji bija ļoti augsti, proti, 60–70 %. Tas liecina, ka pastāv efektīvi veidi, kā pāriet no pagaidu nodarbinātības uz pastāvīgu nodarbinātību.

2.3.3. attēls. Pārejas uz beztermiņa darba līgumiem rādītāji dažādās ES dalībvalstīs būtiski atšķiras

Pagaidu darba ņēmēju īpatsvars no visiem nodarbinātajiem (20–64 gadu vecuma grupā) 2024. gadā un pārejas uz beztermiņa darba līgumiem rādītājs (15–64 gadu vecuma grupā) (2022., 2023. un 2024. gada vidējā vērtība).

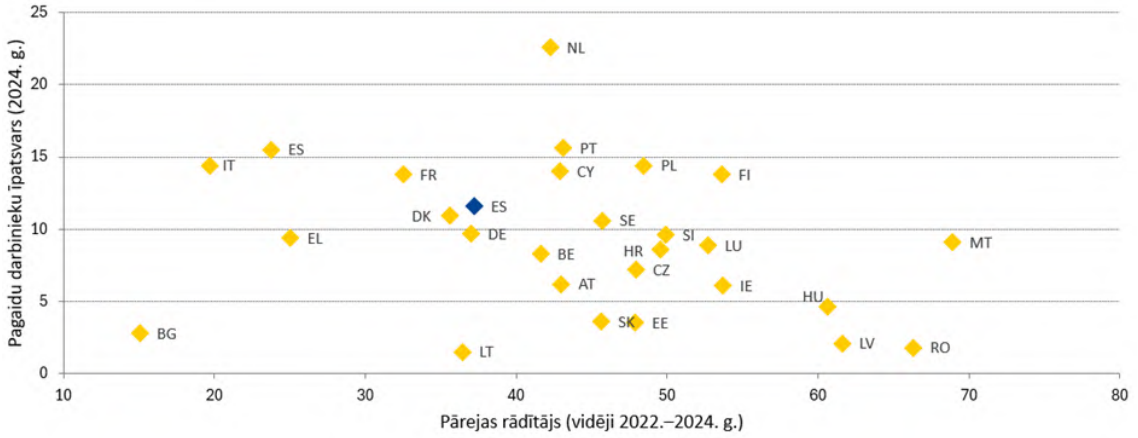

Piezīme. Pārejas rādītāji no terminētiem darba līgumiem uz beztermiņa darba līgumiem tiek ņemti vērā plašākā vecuma grupā – no 15 līdz 64 gadiem. Darbaspēka pārejas rādītājs 2022. gadā nebija norādīts attiecībā uz DE, 2024. gadā – attiecībā uz DK un 2023. gadā – attiecībā uz LU. Laikrindas pārrāvums 2023. gadā attiecībā uz FR. Provizoriski dati par LT 2024. gadā. Saskaņā ar sociālo rezultātu pārskata nodarbinātības pamatrādītāju un ar to saistīto analīzi šajā iedaļā pagaidu nodarbinātībai tiek izmantota 20–64 gadu vecuma grupa. Definīcija atšķiras attiecībā uz Spāniju un Franciju 2024. gadā. Laikrindas pārrāvums 2024. gadā attiecībā uz Bulgāriju.
Avots: *Eurostat*, [lfsi_pt_a], ES darbaspēka apsekojums un [ilc_lvhl32], *EU-SILC*.

Piespiedu pagaidu nodarbinātība ietekmē ievērojamu darbaspēka daļu, un starp dalībvalstīm pastāv ievērojamas atšķirības, turklāt jauniešu un sieviešu vidū tā ir izplatītāka. Piespiedu pagaidu nodarbinātība raksturo situācijas, kurās līgumiskā vienošanās neatspoguļo darbinieku vēlmes attiecībā uz elastīgumu. 2024. gadā piespiedu kārtā šādās līgumattiecībās bija iesaistīts katrs otrais pagaidu darbinieks (20–64 gadu vecuma grupā) (53,7 %, aptuveni 10,6 miljoni darba ņēmēju) – kopumā 6,4 % no visiem darba ņēmējiem. No visiem darba ņēmējiem to darba ņēmēju īpatsvars, kuriem ir piespiedu terminēti līgumi, svārstījās no 10 % vai vairāk Kiprā, Spānijā, Portugālē, Itālijā un Grieķijā līdz aptuveni 1 % vai mazāk Igaunijā un Lietuvā (sk. 2.3.4. attēlu). Gandrīz visos gadījumos sieviešu īpatsvars bija lielāks nekā vīriešu īpatsvars. Vienīgie izņēmumi bija Bulgārija, Ungārija un Lietuva. Pagaidu darba ņēmēju vidū piespiedu pagaidu nodarbinātības īpatsvars svārstījās no aptuveni 16–25 % Nīderlandē un Dānijā līdz 95,1 % Kiprā. Kaut arī gan Nīderlandē, gan Spānijā ir augsts pagaidu nodarbinātības īpatsvars, tās ir diezgan atšķirīgas elastības ziņā, ko tās nodrošina. Pirmajā ir viens no zemākajiem pagaidu darbinieku īpatsvariem, kuri šādā situācijā ir piespiedu kārtā, ar vidējiem pārejas rādītājiem. Tomēr citās valstīs, piemēram, Spānijā, trīs ceturtdaļas pagaidu darbinieku ir iesaistīti piespiedu pagaidu nodarbinātībā, un pārejas rādītāji ir salīdzinoši zemi. Tas uzsver pagaidu darba divējādo raksturu, proti, vai nu tas ir paša izvēlēts elastīgs nodarbinātības veids un iespējams ceļš uz stabilu nodarbinātību, vai arī tas izriet no ierobežotām alternatīvām un zemiem darba ņēmēju pārejas rādītājiem uz stabilām darbvietām.

2.3.4. attēls. Piespiedu pagaidu nodarbinātība skar katru otro pagaidu darba ņēmēju, īpaši sievietes un jauniešus

Piespiedu pagaidu darba ņēmēju īpatsvars, % no kopējā darba ņēmēju skaita (20–64 gadu vecuma grupa) (%, 2024)

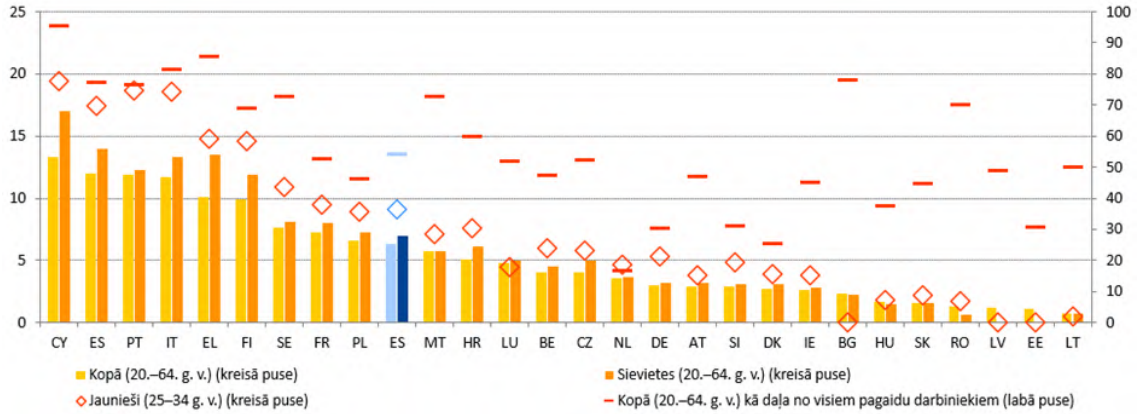

Piezīme. Definīcija atšķiras attiecībā uz Spāniju un Franciju. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz Bulgāriju. Dati ar zemu ticamību par LV, MT, AT, SI, EE un SK. Dati par visu pagaidu darba ņēmēju kopskaitu un kopskaitu kā daļu tikai "Darbs pieejams tikai ar terminētu līgumu" attiecībā uz LV un tikai "Nav atrasts pastāvīgs darbs" attiecībā uz SK. Trūkst datu par sievietēm un jauniešiem LV un EE, un tikai "Nav atrasts pastāvīgs darbs" SK un RO.
Avots: *Eurostat*, [lfsa_etgar], ES darbaspēka apsekojums.

Nepilna laika nodarbinātība ES pēdējo desmit gadu laikā ir samazinājusies, un ir samazinājies arī tās piespiedu komponents, taču dažās dalībvalstīs šāda veida nodarbinātība vēl aizvien ir ievērojama. Kopš 2014. gada nepilna laika nodarbinātības īpatsvars kopējā nodarbinātībā (20–64 gadu vecuma grupa) samazinājās par 0,7 procentpunktiem un 2024. gadā sasniedza 17,1 %. Trīs dalībvalstīs (Nīderlandē, Austrijā, Vācijā) aptuveni 30 % vai vairāk no kopējās nodarbinātības veidoja nepilna laika darbs, savukārt piecās dalībvalstīs (Ungārijā, Slovākijā, Horvātijā, Rumānijā un Bulgārijā) šis rādītājs bija zem 5 %. Lielākā nepilna darba laika darba ņēmēju grupa joprojām ir sievietes (sk. 2.2. iedaļu). Tā kā nodarbinātības līmenis pēdējo desmit gadu laikā ir palielinājies un darba tirgos pieprasījums pēc darbaspēka arvien vairāk pārsniedz piedāvājumu, piespiedu nepilna darba laika nodarbinātība ir pastāvīgi samazinājusies, jo darba devējiem ir grūtības aizpildīt pilna laika darba vakances [213]. Rezultātā 2024. gadā 18,9 % no kopējās nepilna laika nodarbinātības (15–64 gadu vecuma grupā) bija piespiedu darbs; salīdzinājumam – pirms desmit gadiem šis rādītājs bija 32,7 %. Arī šajā ziņā starp dalībvalstīm pastāv ievērojamas atšķirības. Spānijā, Itālijā un Rumānijā aptuveni puse nepilna darba laika darba ņēmēju ir iesaistīti šādā darba režīmā piespiedu kārtā, savukārt Maltā, Slovēnijā, Vācijā un Nīderlandē šādā režīmā piespiedu kārtā ir iesaistīti aptuveni 5 % vai mazāk nepilna darba laika darba ņēmēju.

2.3.5. attēls. Nepilna laika nodarbinātības īpatsvars ir nedaudz samazinājies, savukārt tās piespiedu komponenta atšķirības dalībvalstīs joprojām ir lielas

Nepilna laika nodarbinātības īpatsvars kopējā nodarbinātībā (20–64 gadu vecuma grupā) un piespiedu nepilna laika nodarbinātības īpatsvars kopējā nepilna laika nodarbinātībā (20–64 gadu vecuma grupā) (%, gada dati)

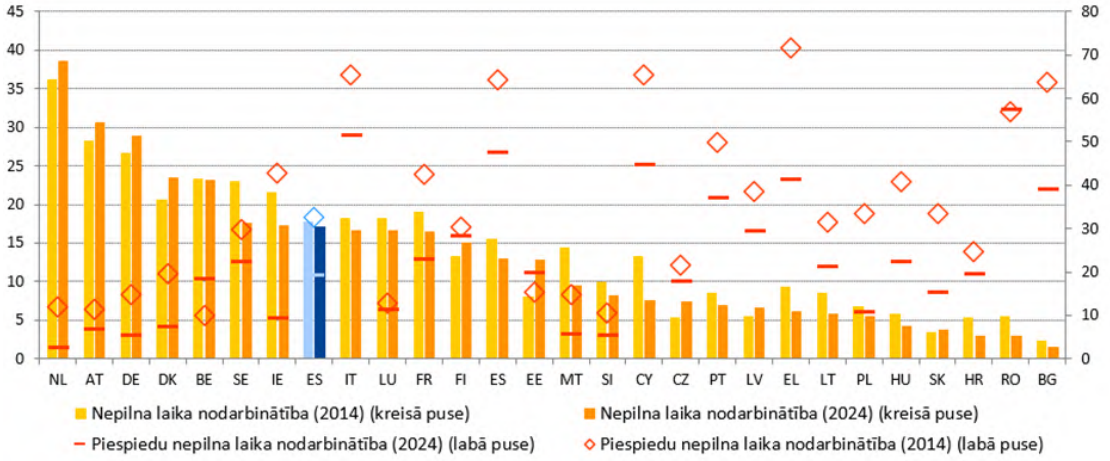

Piezīme. Definīcija atšķiras attiecībā uz ES un FR. Attiecībā uz nepilna laika nodarbinātību – laikrindas pārrāvums attiecībā uz BG 2024. gadā. Attiecībā uz nepilna laika nodarbinātību – laikrindas pārrāvums attiecībā uz FR 2014. gadā un BG 2021. gadā un zemas uzticamības dati attiecībā uz MT, HR un SI 2024. gadā un NL 2014. gadā.
Avots: Eurostat, [lfsi_pt_a] un [lfsa_eppgai], ES darbaspēka apsekojums.

[213] ESAO publikācija *"OECD Employment Outlook 2025:Can We Get Through the Demographic Crunch?"*, *OECD Publishing*, Parīze.

Pašnodarbināto bez darbiniekiem īpatsvars ES nedaudz samazinājās, taču starp dalībvalstīm vērojamas krasas atšķirības. Kaut arī šāda veida pašnodarbinātība liecina par uzņēmējdarbības iniciatīvu, vienlaikus to var interpretēt arī kā fiktīvu pašnodarbinātību, kas slēpj atkarīgas darba attiecības [214]. 2024. gadā 9,0 % no kopējās nodarbinātības (20–64 gadu vecuma grupā) ES bija saistīti ar individuālā darba veicējiem [215]. Lai gan salīdzinājumā ar 2023. gadu šis rādītājs samazinājās par 0,1 procentpunktu, 2024. gadā tie joprojām bija 17,7 miljoni darba ņēmēju. Lielākais individuālā darba veicēju īpatsvars kopējā nodarbinātībā tika reģistrēts Čehijā, Itālijā un Nīderlandē (aptuveni 13 %), kā arī Polijā (14,1 %) un Grieķijā (19,1 %). Zemākie rādītāji (zem 5 %) tika novēroti Dānijā, Vācijā un Luksemburgā. Kopumā 15 % individuālā darba veicēju ES var uzskatīt par ekonomiski atkarīgiem [216], un lielākais šādu personu īpatsvars reģistrēts lauksaimniecības, finanšu pakalpojumu, kā arī veselības aprūpes un citu pakalpojumu nozarēs [217]. No tiem aptuveni 40 % ziņo, ka viņiem ir vismaz zināmas grūtības nodrošināt sev iztiku.

---

214 Sk. Eiropas Komisija, *"Employment and Social Developments in Europe 2023"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2023.

215 *Eurostat* [lfsa_egaps] un [lfsi_emp_a], ES darbaspēka apsekojums. Definīcija atšķiras attiecībā uz ES un FR (sk. metadatus).

216 Par ekonomiski atkarīgiem pašnodarbinātajiem uzskata pašnodarbinātos, kam nav savu darbinieku un kas pēdējo 12 mēnešu laikā strādājuši tikai vienam klientam vai dominējošam klientam, un šis klients ir noteicis viņu darba laiku.

217 *Eurofound*, *"European Working Conditions Survey 2024:First findings"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2025.

Nodarbinātu personu nabadzība ES pēc pakāpeniskas samazināšanās perioda 2024. gadā stabilizējās, bet joprojām skāra gandrīz katru divpadsmito darba ņēmēju. To nodarbināto personu īpatsvars vecumā no 18 līdz 64 gadiem, kurām draud nabadzība, Savienībā 2024. gadā samazinājās līdz 8,2 % no 8,3 % 2023. gadā [218], un tas ir ievērojami mazāk nekā pirms Covid pandēmijas (samazinājums no 9,1 % 2019. gadā un 9,8 % 2016. gadā). Nestandarta nodarbinātības veidos iesaistītie darba ņēmēji tika skarti salīdzinoši vairāk, jo viņiem bieži vien ir zemāka gada izpeļņa un darba intensitāte. Mājsaimniecībās ar augstu darba intensitāti nodarbinātu personu nabadzības rādītājs 2024. gadā bija mazāks par vienu trešdaļu no rādītāja mājsaimniecībās ar zemu darba intensitāti [219]. Straujāks algu pieaugums mājsaimniecībās, kur dzīvo strādājošie ar zemākiem ienākumiem, ko kopš 2022. gada papildus veicinājis būtisks minimālās algas kāpums, pēdējos gados ir palīdzējis uzlabot mājsaimniecību ar zemiem ienākumiem situāciju (sk. 2.1.1. iedaļu) [220]. Rumānija 2024. gadā bija valsts, kurā nodarbinātu personu nabadzība samazinājās visstraujāk (par 4,3 procentpunktiem līdz 10,7 % 2024. gadā), tomēr tā joprojām pārsniedza ES vidējo rādītāju, kas ir 8,2 %. Arī Luksemburgā, Latvijā un Portugālē bija vērojams būtisks samazinājums (attiecīgi par 1,4 procentpunktiem, 1 procentpunktu un 0,8 procentpunktiem), bet tas joprojām bija aptuveni ES vidējā rādītāja līmenī vai virs tā (attiecīgi 13,4 %, 8,5 % un 9,2 %). Turpretī Slovākijā nodarbinātu personu nabadzība palielinājās par 1,2 procentpunktiem. Visaugstākie nodarbinātu personu nabadzības rādītāji tika reģistrēti Luksemburgā, Bulgārijā un Spānijā (attiecīgi 13,4 %, 12,1 % un 11,3 %). Tāpat kā iepriekšējos gados nodarbinātu personu nabadzības rādītāji bija augstāki trešo valstu pilsoņu, darba ņēmēju ar zemu izglītības līmeni, nepilna laika darbinieku, pagaidu darba ņēmēju un mājsaimniecību ar apgādājamiem bērniem vidū [221]. Turklāt nodarbinātu personu nabadzība bija lielāka vīriešiem nekā sievietēm.

---

218 *Eurostat*, [ilc_iw01], *EU SILC*. Nodarbinātu personu nabadzības rādītāji attiecas uz iepriekšējā gada ienākumiem un nodarbinātības statusu.

219 Sk. *Eurostat*, [ilc_iw03], ES darbaspēka apsekojums.

220 Sk. Eiropas Komisija, *"Labour Market and Wage Developments in Europe, Annual review 2025"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

221 Sk. *Eurostat*, [ilc_iw15], [ilc_iw04], [ilc_iw07], [ilc_iw05], [ilc_iw02], *EU-SILC*.

2.3.6. attēls. Nodarbinātu personu nabadzības līmenis 2024. gadā ES kopumā daudz nemainījās, taču starp dalībvalstīm pastāvēja būtiskas atšķirības

Nodarbināto nabadzības riska rādītājs (18–64 gadu vecuma grupā) (%, gada dati)

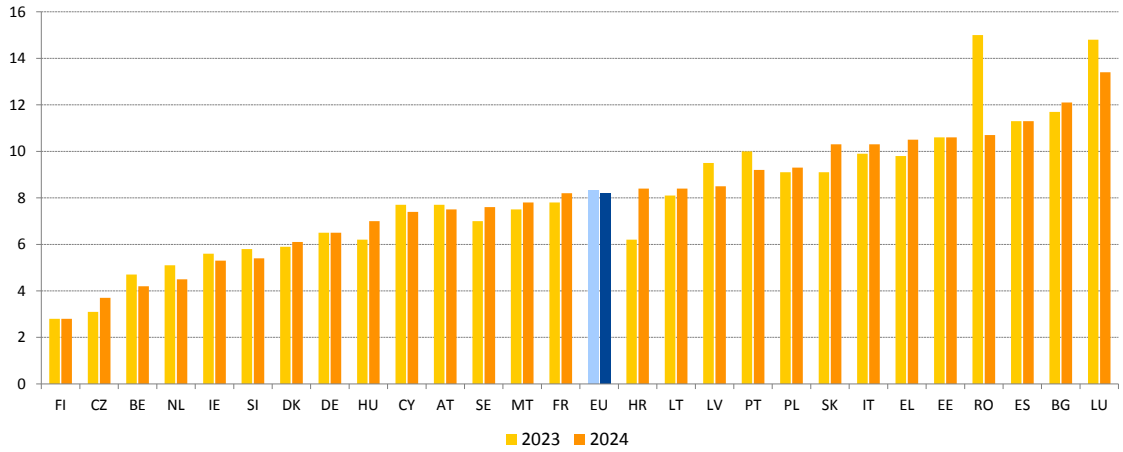

Piezīme. Laikrindas pārrāvums 2023. gadā attiecībā uz DE un HR. Laikrindas pārrāvums 2024. gadā attiecībā uz HR. Provizoriski dati par LT 2024. gadā.
Avots: Eurostat [tespm070], *EU-SILC*.

Arvien straujākā digitālā pārveide transformē Eiropas darba tirgus, un desmitā daļa darba ņēmēju ES darbā izmanto ģeneratīvo mākslīgo intelektu. Mākslīgais intelekts (MI) un algoritmiskā pārvaldība piedāvā spēcīgus instrumentus inovācijas veicināšanai un ražīguma palielināšanai, piemēram, nodrošinot automatizāciju un atbalstot darba ņēmējus viņu uzdevumu izpildē, un stiprina Eiropas globālo konkurētspēju. Ja MI un algoritmiskās pārvaldības sistēmas tiek atbildīgi izstrādātas un īstenotas, to izmantošana darbavietā var palielināt efektivitāti, racionalizēt pieņemšanu darbā, samazināt neobjektivitāti un uzlabot darbvietu kvalitāti (sk. arī 2.1.1. iedaļu). Tomēr šie instrumenti ir atbilstoši jāpārvalda, lai pienācīgi kliedētu bažas par paaugstinātu darba spiedienu, pastāvīgu uzraudzību, iespējamu neobjektivitāti un datu aizsardzības riskiem darba ņēmējiem. Saskaņā ar 2025. gada Eirobarometra aptauju lielākā daļa eiropiešu uzskata, ka MI un digitālās tehnoloģijas kopumā pozitīvi ietekmē viņu darbvietas, ekonomiku un dzīves kvalitāti [222]. Tajā pašā laikā 84 % uzskata, ka mākslīgais intelekts ir rūpīgi jāpārvalda, it īpaši darbavietā. 2024. gadā 12 % darba ņēmēju ES savā darbā izmantoja dažādus ģeneratīvā MI veidus, lai vienkāršotu kognitīvi sarežģītus uzdevumus vai saņemtu ieteikumus par to, kā organizēt savu darbu [223]. Īpaši augsts ģeneratīvā MI izmantošanas līmenis bija vadītāju (23 %) un speciālistu (28 %) vidū, kā arī finanšu pakalpojumu jomā (28 %). Arī ieviešanas līmenis dažādās dalībvalstīs bija atšķirīgs. Beļģijā, Dānijā, Nīderlandē, Zviedrijā un Luksemburgā šādus rīkus jau izmanto 20–25 % darba ņēmēju, savukārt Itālijā, Grieķijā, Rumānijā un Portugālē to dara tikai 5 % vai mazāk. Turklāt digitālās uzraudzības izmantošana darbā un algoritmiska darba procesu pārvaldība maina to, kā darbs tiek organizēts, koordinēts, uzraudzīts un pārvaldīts [224]. Digitālā uzraudzība visizplatītākā ir Centrāleiropas un Austrumeiropas valstīs, tai skaitā Slovēnijā, Čehijā, Polijā, Rumānijā, Bulgārijā, Latvijā, kā arī Maltā un Kiprā. Papildus divām izplatītākajām praksēm (darba laika uzskaite un ierašanās darbā /došanās prom) šajās valstīs bieži izmanto arī interneta lietošanas uzraudzību, videonovērošanu, sekošanu zvaniem un transportlīdzekļu atrašanās vietas novērošanu.

---

[222] Eiropas Komisija, Eirobarometra speciālaptauja Nr. 554 – "*Artificial Intelligence and the future of work*", Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

[223] *Eurofound*, *"European Working Conditions Survey 2024:First findings"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2025.

[224] *Gonzalez Vazquez, I., Fernandez Macias, E., Wright, S.,* un *Villani, D., "*Digital Monitoring, Algorithmic Management and the Platformisation of Work in Europe*"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2025. Ar digitālo uzraudzību saprot datu vākšanas praksi, ko veic, izmantojot digitālās ierīces, nolūkā iegūt datus par darba procesu, lai uzraudzītu dažādus darba aspektus un pašus darba ņēmējus. Ar algoritmisko pārvaldību saprot uz datiem balstītu tehnoloģiju, kas var ietvert MI, izmantošanu, lai vismaz daļēji automatizētu dažus darbaspēka pārvaldības un koordinācijas aspektus, līdztekus veicot datu vākšanu un darbinieku uzraudzību.

Tomēr kopumā digitālās uzraudzības izplatība un veidi dalībvalstīs bija ļoti neviendabīgi. Attiecībā uz algoritmisko pārvaldību apsekojuma dati liecina, ka 24 % ES darba ņēmēju darba laiks tiek piešķirts automātiski. ES Mākslīgā intelekta aktā ir izklāstīts skaidrs uz risku balstītu noteikumu kopums MI izstrādātājiem un ieviesējiem attiecībā uz konkrētiem MI lietojumiem, garantējot drošību, pamattiesības un cilvēkcentrētu MI un vienlaikus stiprinot MI ieviešanu, investīcijas un inovāciju visā ES [225]. Tajā pašā laikā MI pielietošanas stratēģijā [226], kas veicina MI ieviešanu 10 ES rūpniecības nozarēs un publiskajā sektorā, ir atzīts, cik svarīga ir atbildīga un lietderīga MI izmantošana darbavietā.

---

225 Sk. Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/1689 (2024. gada 13. jūnijs), ar ko nosaka saskaņotas normas mākslīgā intelekta jomā.

226 Eiropas Komisijas paziņojums "MI pielietošanas stratēģija" (COM(2025) 723, 2025. gada 8. oktobris).

Platformu darba direktīvas mērķis ir atvieglot pareizu platformu darba ņēmēju nodarbinātības statusa identificēšanu un veicina pārredzamību, taisnīgumu, cilvēka virsvadību, drošību un pārskatatbildību algoritmiskās pārvaldības jomā. Platformu darbs var piedāvāt elastību un primāros vai papildu ienākumus, var uzlabot darba un privātās dzīves līdzsvaru, vienlaikus arī samazinot šķēršļus jauniešu un mazaizsargātu grupu (piemēram, migrantu un personu ar invaliditāti) ienākšanai darba tirgū. Tomēr platformu darbs ir saistīts arī ar nestabilitāti, zemiem ienākumiem, ierobežotu piekļuvi sociālajai aizsardzībai un problēmām, kas saistītas ar nepārredzamu algoritmisko pārvaldību. Turklāt, tā kā lielākā daļa darba, ko veic, izmantojot digitālās platformas, notiek tiešsaistē, pārrobežu darbplūsmas ir grūti izsekot un daudzos gadījumos tās tiek slēptas. Pēdējos gados platformu darba vide ir turpinājusi nostiprināties, un platformu darbs ir kļuvis par nelielu, taču nozīmīgu nodarbinātības veidu ES. Jaunākie *AIM-WORK* apsekojuma [227] dati liecina, ka kopumā gandrīz seši miljoni cilvēku strādāja, izmantojot platformu, un platformu darbs veidoja 2,9 % no kopējās nodarbinātības ES. Lielākais platformu darba īpatsvars tika reģistrēts Somijā (4,1 %), Nīderlandē (4,3 %) un Itālijā (4,7 %). Platformu darbā nodarbinātajam darbaspēkam profesionalizējoties, ir palielinājies arī to personu īpatsvars, kurām tas ir galvenais ienākumu avots. Platformu darbinieku vidū aptuveni katram piektajam (20,4 %) platformu darbs bija viņu pamatdarbs [228]. Lai nodrošinātu pienācīgus darba apstākļus platformu darbā, vienlaikus atbalstot ilgtspējīgu digitālo darba platformu izaugsmi ES, 2024. gada oktobrī tika pieņemta Platformu darba direktīva [229]. Direktīva risina jautājumus, kas saistīti ar nepareizu nodarbinātības statusa klasifikāciju, algoritmisko pārvaldību un pārredzamību saistībā ar pārrobežu darbu, papildinot spēkā esošo Savienības *acquis* [230]. Dalībvalstīm līdz 2026. gada decembrim jāpabeidz direktīvas transponēšana valstu tiesību aktos.

---

227 *Gonzalez Vazquez, I., Fernandez Macias, E., Wright, S.,* un *Villani, D., "Digital Monitoring, Algorithmic Management and the Platformisation of Work in Europe"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2025.

228 Aplēses par platformu darba apmēru dažādos datu avotos atšķiras un ir atkarīgas no metodikas izvēles, jo īpaši platformu darba definīcijas un kritērijiem, ko izmanto, lai platformu darbu identificētu kā pamatdarbu.

229 Eiropadome, raksts "Platformu darba ņēmēji:Padome pieņem jaunus noteikumus ar mērķi uzlabot viņu darba apstākļus – Padome", Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2024.

230 Direktīva uzlabos platformu darba noteikumu izpildi un izsekojamību, arī pārrobežu situācijās, pieprasot platformām deklarēt darbu valstī, kurā tas tiek veikts, un darīt pieejamu valsts iestādēm noteiktu informāciju par cilvēkiem, kas strādā, izmantojot šīs platformas, un par šo cilvēku darba noteikumiem.

Digitālā inovācija paver iespējas produktīvākām un kvalitatīvākām darbvietām, taču tā var izraisīt arī darba intensifikāciju un iespējas "strādāt no jebkuras vietas" pārvērst par netiešām prasībām, izjaucot robežas starp darba un privāto dzīvi. Piemēram, digitālās tehnoloģijas ir veicinājušas tāldarba pieaugumu. Pirms Covid-19 pandēmijas tāldarba izplatība bija diezgan neliela, proti, 11,3 % darbinieku 2019. gadā vismaz kādu laiku strādāja no mājām. 2024. gadā to darīja aptuveni 20 % darba ņēmēju. Saskaņā ar *Eurofound* 2025. gada apsekojumu [231] mainījās arī vēlmes attiecībā uz tāldarbu. 2024. gadā vairāk nekā 50 % respondentu deva priekšroku darbam no mājām vairākas reizes nedēļā, savukārt 24 % pauda vēlmi strādāt tikai no mājām. Neraugoties uz šo izvēli, iespējas samazinās, jo pilnībā attālinātu darbvietu īpatsvars samazinājās no 24 % 2022. gadā līdz 14 % 2024. gadā. Darba laika modeļus var ietekmēt arī tehnoloģiju attīstība un saistītie tāldarba un hibrīddarba modeļi. Kopumā situācija saistībā ar darba laika grafikiem, kas atšķiras no parastā pilna laika darba un var negatīvi ietekmēt darbvietu kvalitāti, ES ir nedaudz uzlabojusies. 2024. gadā 6,6 % no visiem nodarbinātajiem pamatdarbā strādāja ilgu darba laiku, kamēr 2023. gadā šis rādītājs bija 7,1 %. Tomēr to personu īpatsvars, kuras strādā netipisku darba laiku, joprojām ir augsts, proti, 33,6 % no kopējā nodarbināto skaita, un tas liecina par nelielu samazinājumu par 0,3 procentpunktiem kopš 2021. gada. Pēc bezrezultatīvajām Eiropas starpnozaru sociālo partneru sarunām par 2002. gada tāldarba pamatnolīguma atjaunināšanu, kā arī pēc Eiropas Parlamenta 2021. gada rezolūcijas par tiesībām būt bezsaistē [232] Eiropas Komisija rīkoja oficiālu divu posmu apspriešanos ar sociālajiem partneriem par tiesībām būt bezsaistē un tāldarbu. Apspriešanās otrais posms noslēdzās 2025. gada 6. oktobrī. Eiropas sociālo partneru atbildes tiks izmantotas Komisijas turpmākajos pasākumos saistībā ar rezolūciju.

---

231 *Eurofound*, *"Quality of life in the EU in 2024:Results from the Living and Working in the EU e-survey"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2025.

232 Eiropas Parlaments, Eiropas Parlamenta 2021. gada 21. janvāra rezolūcija ar ieteikumiem Komisijai par tiesībām būt bezsaistē, 2021.

Tā kā pašlaik notiekošā digitālā un zaļā pārkārtošanās pārveido darba tirgus, nodarbinātības apstākļi dažādās ar tām saistītās profesijās ievērojami atšķiras. "Uz nākotni orientētas profesijas" un "interešu profesijas" ir definētas kā darbvietas, kas ir būtiskas diviem vai vairākiem digitālās, zaļās un demogrāfiskās pārveides procesiem [233]. Septiņi *Eurofound* darbvietu kvalitātes indeksi, ar kuriem novērtē darbvietu kvalitāti darbvietu līmenī, liecina, ka visaugstākā vispārējā darbvietu kvalitāte ir profesijām ar augstāku digitālo prasmju intensitāti (saskaņā ar *Eurofound* definīciju) (sk. 2.3.7. attēlu) [234]. Salīdzinot ar lielāko daļu citu profesiju grupu, šiem darba ņēmējiem ir īpaši augsts vērtējums attiecībā uz ienākumiem, darba izredzēm, darba laika kvalitāti, prasmēm un rīcības brīvību, kā arī fizisko vidi. Šo profesiju pārstāvji arī biežāk ziņoja, ka nesen piedalījušies mācībās. Turpretī dažām uz nākotni vērstām zaļajām profesijām, kas ietver fizisku darbu, kopumā bija viszemākais vērtējums iepriekš minētajos indeksos.

2.3.7. attēls. Uz nākotni vērstās profesijas uzrāda atšķirības attiecībā uz darbvietu kvalitāti saskaņā ar *Eurofound* definīciju

Eiropas darba apstākļu apsekojuma rezultāti par nākotnes profesijām (%, 2024. gads)

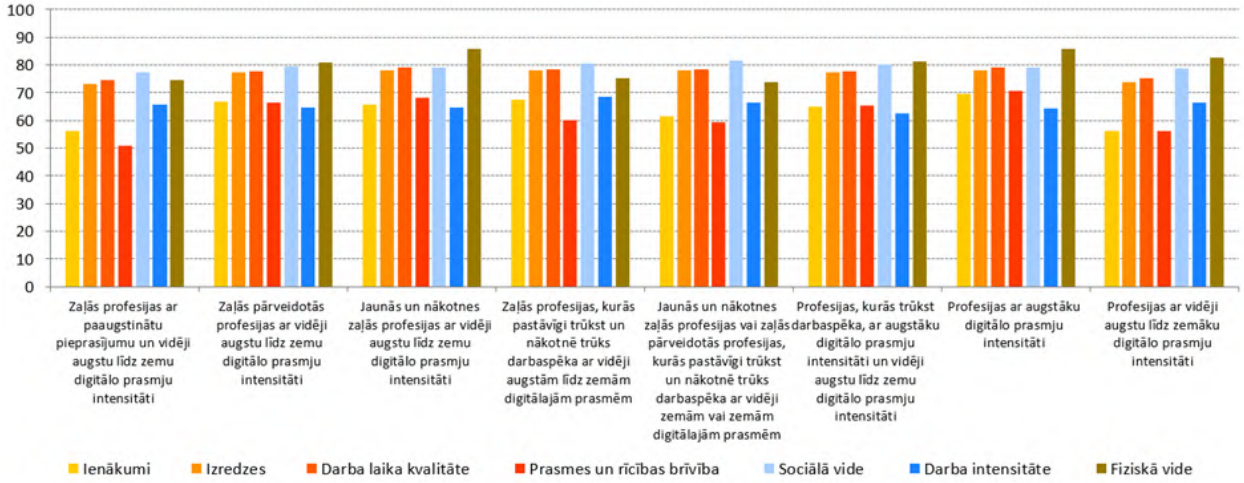

Piezīme. Informācija par atlasītajām profesijām. Sīkāku informāciju par profesiju grupām sk. sākotnējā publikācijā.
Avots: *Eurofound*, pašu aprēķini, pamatojoties uz 2024. gada Eiropas darba apstākļu apsekojumu.

233 Šī analīze ir publikācijas *"Future-oriented occupations in the EU: main features, employment conditions, and job strain - European Commission"* daļējs atjauninājums, izmantojot *Eurofound* 2024. gada darba apstākļu apsekojumu.

234 Šo indeksu pamatā ir septiņas dimensijas, ko *Eurofound* izmanto, lai novērtētu darbvietu kvalitāti darbvietu līmenī: fiziskā un sociālā vide, darba uzdevumi, organizācijas iezīmes, darba laika režīms, darba izredzes un darbam raksturīgās iezīmes.

Nedeklarēts darbs, kā arī darba aizsardzība joprojām ir jautājumi, kas jārisina, un starp dalībvalstīm pastāv lielas atšķirības darba inspekciju spējās un resursos. Jaunākās aplēses liecina, ka 2019. gadā 9,7 % no kopējā darbaspēka ieguldījuma ES privātajā sektorā nebija deklarēti [235]. Uzmanība arvien vairāk tiek pievērsta nevis "vienkāršiem" nedeklarēta darba veidiem, piemēram, privātām mājsaimniecībām, kas pasūta pakalpojumus bez oficiāla rēķina, bet gan sarežģītākiem veidiem, piemēram, nedeklarētam darbam, ko veic trešo valstu valstspiederīgie. Saistībā ar platformu sadarbības stiprināšanai nolūkā novērst nedeklarētu darbu Eiropas Darba iestāde ir veicinājusi informācijas apmaiņu starp dalībvalstīm par šiem jautājumiem. Lai novērstu nedeklarētu darbu, arvien vairāk tiek izmantota uz risku balstīta analīze, lielie dati un MI. SDO rādītāji par darba inspekcijām liecina par ievērojamām atšķirībām starp ES valstu spējām un resursiem nedeklarēta darba atklāšanā un apkarošanā. 2023. gadā SDO inspektoru skaits uz 10 000 nodarbināto personu svārstījās no 0,23 Īrijā līdz 3,08 Luksemburgā [236]. Darba inspekcijām ir arī svarīga loma darba ņēmēju drošības un veselības aizsardzības nodrošināšanā darbā. 2022. gadā ES notika 3286 letāli nelaimes gadījumi darbā, kas ir par 103 nāves gadījumiem mazāk nekā gadu iepriekš, un tie ir 1,66 letāli nelaimes gadījumi uz 100 000 darba ņēmēju. Gandrīz ceturtā daļa (22,9 %) no visiem letālajiem nelaimes gadījumiem darbā ES notika būvniecības nozarē, kas liecina par īpašām problēmām šajā nozarē.

---

235 Ēnu ekonomikas reālā apjoma aplēses ir jāvērtē piesardzīgi. Sk. *Franic, J.*, *Extent of undeclared work in the European Union*.

236 Sk. SDO datu izpētes rīku.

Ilgstoša bezdarba līmenis ES visvairāk samazinājies dalībvalstīs ar visaugstāko līmeni un uzrāda zināmu augšupēju konverģenci absolūtā izteiksmē. Ilgstoša bezdarba līmenis ES trešo gadu pēc kārtas samazinājās, nokrītoties līdz 1,9 % 2024. gadā, kas ir par 0,2 procentpunktiem mazāk nekā 2023. gadā. Proti, šis rādītājs visvairāk samazinājās to dalībvalstu vidū, kurās bija vērojams īpaši augsts līmenis, un lielākie uzlabojumi bija Itālijā, Grieķijā un Spānijā, kurām visām šajā ziņā ir "vājš sniegums, bet uzlabojas" (sk. 2.3.8. attēlu). Šis rādītājs nedaudz samazinājās arī Slovākijā (par 0,3 procentpunktiem), un valsts joprojām bija "kritiskā **situācijā**" ar vienu no augstākajiem ilgstoša bezdarba rādītājiem ES, proti, 3,5 %. Pēc pieauguma 2024. gadā Igaunija, Latvija un Somija tagad ir "jānovēro"; tāda pati situācija ir Portugālē, kurā ir salīdzinoši augsts rādītājs 2,4 % apmērā un tikai neliels uzlabojums. Savukārt Maltai un Nīderlandei ir "labākais sniegums" ar viszemākajiem rādītājiem. Lielākajā daļā dalībvalstu dzimumu atšķirība ilgstoša bezdarba rādītājā 2024. gadā bija mazāka par 0,5 procentpunktiem, savukārt Grieķijā, Spānijā un Latvijā tā bija ievērojama.

2.3.8. attēls. Lielākajā daļā dalībvalstu ilgstoša bezdarba līmenis turpināja samazināties, uzrādot vispārēju augšupēju konverģenci

Ilgstoša bezdarba līmenis (15–74 gadu vecuma grupa) 2024. gadā un izmaiņas attiecībā pret 2023. gadu (%, sociālo rezultātu pārskata pamatrādītājs)

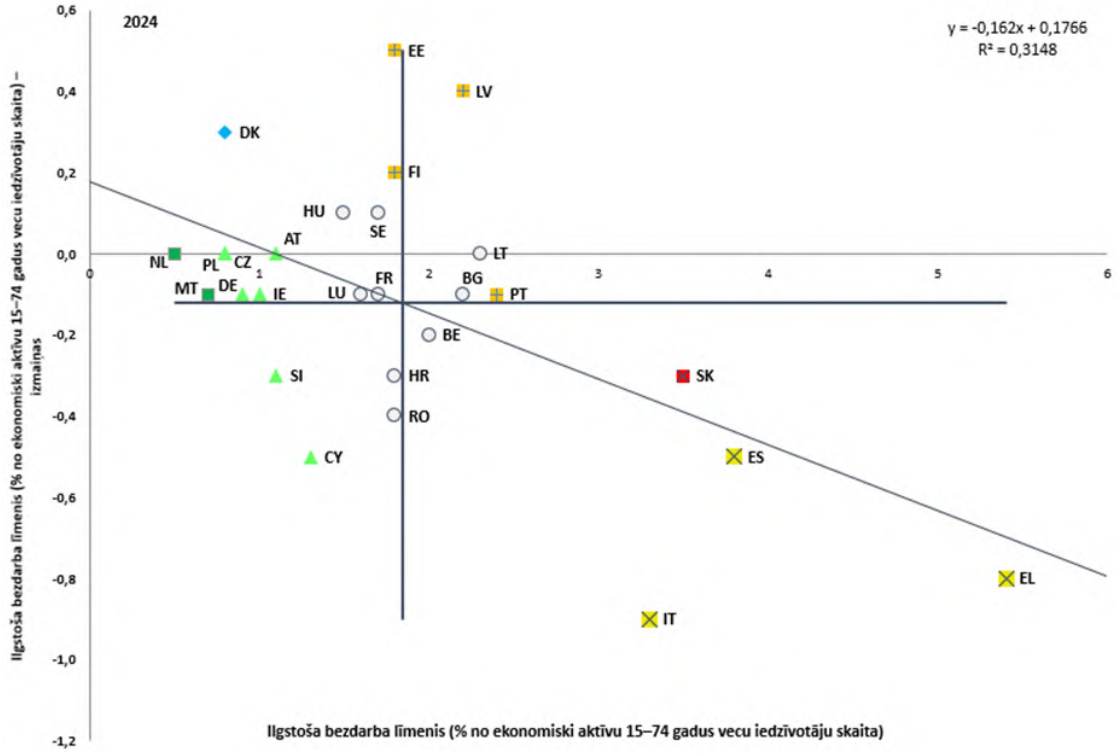

Piezīme. Asu krustpunkts ir nesvērtais Eiropas Savienības vidējais rādītājs. Apzīmējumus skatīt pielikumā. Definīcija atšķiras attiecībā uz Spāniju un Franciju. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz BG.
Avots: *Eurostat* [tesem130], ES darbaspēka apsekojums.

Ilgstoša bezdarba līmenis dažādās dalībvalstīs ir atšķirīgs, bet vēl vairāk tas atšķiras starp dažādiem reģioniem, un īpaši augsts tas ir tālākajos reģionos. Salīdzinājumā ar vispārējo ilgstoša bezdarba līmeni (15–74 gadu vecuma grupa), kas starp dalībvalstīm jau tā ievērojami atšķiras, reģionālā līmenī ir vērojamas daudz lielākas atšķirības [237]. 2024. gadā zemākie rādītāji tika reģistrēti Nīderlandes Utrehtas un Ziemeļbrabantes reģionos, kā arī Čehijas Prāgas un Vidusbohēmijas reģionos (0,4 % visos četros reģionos), savukārt augstākie rādītāji tika reģistrēti Meliljas pilsētā (16,3 %) un Seūtas pilsētā (15,8 %) Spānijā, kā arī Francijas tālākajā reģionā Gvadelupā (11,4 %). Dažās dalībvalstīs, piemēram, Dānijā un Nīderlandē, ilgstoša bezdarba līmeņa atšķirības starp reģioniem ir nelielas (sk. 7. attēlu 5. pielikumā). Turpretī atšķirības starp reģioniem ar zemākajiem un augstākajiem rādītājiem visizteiktākās bija Itālijā, Francijā un Spānijā, kur atšķirības bija attiecīgi 9,2 procentpunkti, 10,6 procentpunkti un 14,8 procentpunkti.

Dalības rādītāji aktīva darba tirgus politikā joprojām ir ļoti atšķirīgi visā ES. 2023. gadā to bezdarbnieku īpatsvars, kuri vēlējās strādāt un piedalījās aktīvas darba tirgus politikas pasākumos, lielākajā daļā dalībvalstu kopumā saglabājās nemainīgs. Tomēr dažās valstīs bija vērojams būtisks samazinājums, kamēr citās bija ievērojams pieaugums (sk. 2.3.9. attēlu). Jaunākie dati liecina par īpaši zemu līdzdalības līmeni (zem 10 %) Rumānijā, Bulgārijā, Lietuvā, Kiprā, Latvijā, Horvātijā un Slovēnijā. Savukārt Luksemburgā un Beļģijā līdzdalības rādītāji pārsniedza 50 %, bet Dānijā, Spānijā un Itālijā tie bija pat ievērojami augstāki. Dažās dalībvalstīs tika reģistrēts ievērojams samazinājums. Slovēnijā un Maltā šis rādītājs samazinājās par aptuveni vienu trešdaļu. Nīderlandē līdzdalība samazinājās vairāk nekā uz pusi, un Bulgārijā piedalījās tikai 4,8 % bezdarbnieku salīdzinājumā ar gandrīz 27 % iepriekšējā gadā.

[237] *Eurostat* [lfst_r_lfu2ltu], ES darbaspēka apsekojums. Dati nav pieejami par Brēmenes, Mēklenburgas-Priekšpomerānijas un Zāras reģioniem Vācijā, Korsiku un Majotu Francijā, Azoru salu un Madeiras autonomajiem reģioniem Portugālē, kā arī Olandes salām Somijā.

2.3.9. attēls. Dalības rādītāji aktīva darba tirgus politikā dažādās valstīs joprojām ir ļoti atšķirīgi

Regulāro darba tirgus politikas (DTP) intervences pasākumu (2.–7. kategorija) dalībnieki uz 100 cilvēkiem, kuri vēlas strādāt

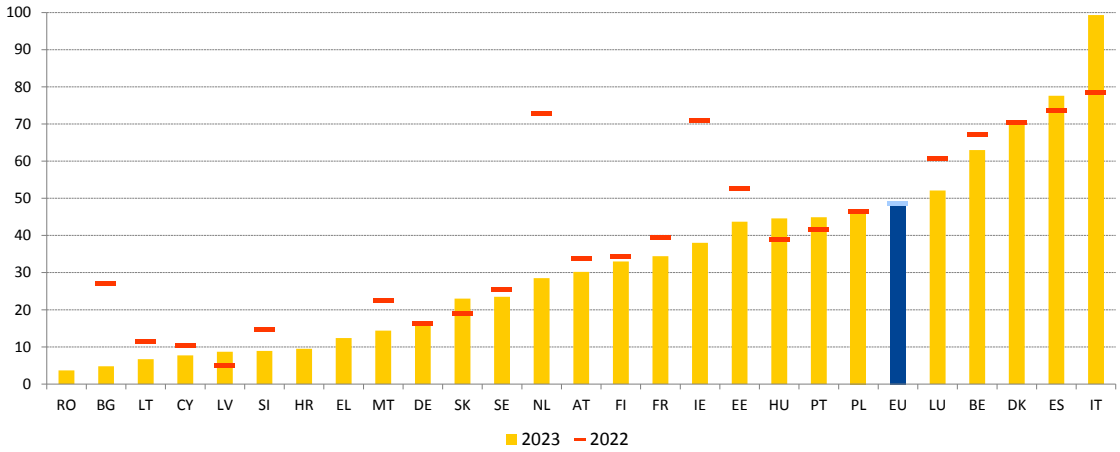

Piezīme. Laikrinda nav pieejama par CZ. Jaunākie pieejamie dati par RO (2020), HR (2021). Attiecībā uz DK, NL un SE laikrindas ir lēstas. Dati ar zemu ticamību par EL un IT. Ļoti lieli skaitļi vai skaitļi virs 100 var atspoguļot dalībniekus, kuri ir nodarbināti, jo īpaši tos, kuri ir kādā subsidētas nodarbinātības veidā.
Avots: Darba tirgus politikas (DTP) datubāze [lmp_ind_actsup].

Septiņus gadus pēc tam, kad tika pieņemts Padomes ieteikums par ilgstošu bezdarbu, visā ES joprojām pastāv būtiskas tā īstenošanas nepilnības. 2025. gada 2. ceturksnī ES tika reģistrēti 4,2 miljoni ilgstošu bezdarbnieku (15–74 gadu vecuma grupa, bezdarbnieki 12 mēnešus vai ilgāk), kas ir jauns vēsturiski zemākais rādītājs. Arī ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars kopējā bezdarbā samazinājās no 48,6 % 2016. gadā līdz 32,6 % 2024. gadā. Tomēr ievērojams skaits dalībvalstu (10) vēl nav sasniegušas ieteikuma pirmo mērķi, t. i., nodrošināt līgumu par integrāciju darbā (*JIA*) vai līdzvērtīgu pasākumu vismaz 90 % ilgstošo bezdarbnieku, kuri ir reģistrēti kā bezdarbnieki vismaz 18 mēnešus. Joprojām ir piecas dalībvalstis (Beļģija, Spānija, Kipra, Portugāle un Slovākija), kurās divām trešdaļām vai vairāk ilgstošo bezdarbnieku nav aktīva *JIA*. 2023. gadā no dalībvalstīm, par kurām ir pieejami dati, tikai 41 % JIA lietotāju bezdarba periodi beidzās ar darba gaitu uzsākšanu [238]; salīdzinājumam – 2022. gadā šis rādītājs bija 43,6 %. Savukārt lielākā daļa (63 %) no tiem, kas 2022. gadā sekmīgi iekļāvās darba tirgū, 12 mēnešus vēlāk turpināja strādāt, un tas ir par 2,3 procentpunktiem vairāk nekā 2021. gadā. Vienlaikus to sekmīgi integrēto *JIA* lietotāju īpatsvars, kuri atkal kļuva par bezdarbniekiem, samazinājās no 15,7 % 2022. gadā līdz 14,4 % 2023. gadā. Dati arī liecina, ka individuāli rīcības plāni ar padziļinātas novērtēšanas dokumentāciju ir sekmīgāki salīdzinājumā ar pilnvērtīgiem *JIA* un it īpaši salīdzinājumā ar standarta individuāliem rīcības plāniem.

[238] Avots: Eiropas Komisija, *LTU* uzraudzības datubāze. Dati nav pieejami par CZ, DE, EE, EL, FR, HU, LV, LU, NL, RO un FI.

2.3.10. attēls. Izdevumi aktīvai darba tirgus politikai dažādās dalībvalstīs ievērojami atšķiras

Ilgstoša bezdarba līmenis (%, 15–74 gadu vecuma grupa), izdevumi aktīvas darba tirgus politikas intervencēm (2.–7. kategorija, % no IKP)

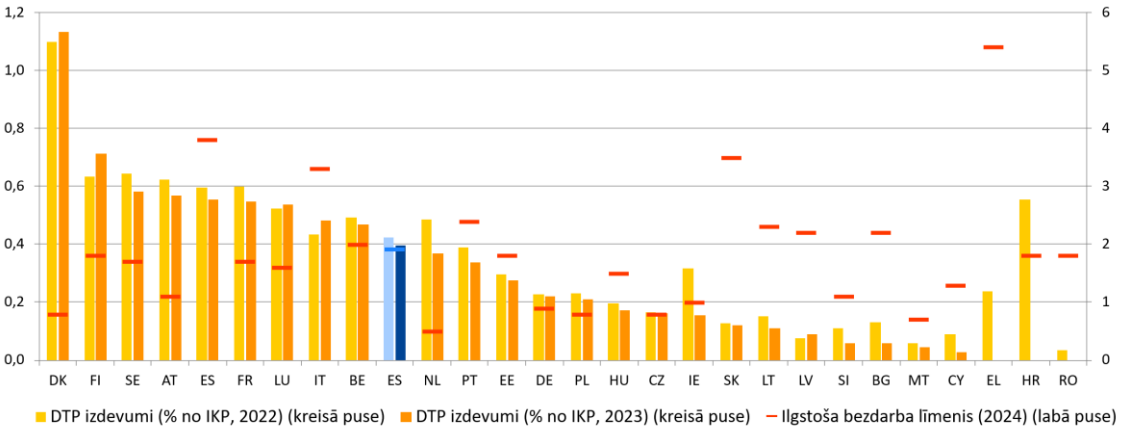

Piezīme. Jaunākie pieejamie dati par darba tirgus politikas (DTP) izdevumiem, RO (2020) un HR (2021). Nav pieejami dati par DTP izdevumiem 2023. gadā attiecībā uz EL, HR un RO, un dati par 2022. gadu attiecībā uz IT ir 2020. gada dati. Saistībā ar DE, NL un SE izmantoti aplēsti dati. Provizoriski DTP dati par Eiropas Savienību. Laikrindas pārrāvums DTP datos 2023. gadā attiecībā uz FI. Attiecībā uz ilgstoša bezdarba līmeni definīcija atšķiras Spānijai un FR un laikrindas pārrāvums attiecībā uz BG 2024. gadā.
Avots: Darba tirgus politikas (DTP) datubāze [lmp_expsumm] un *Eurostat* [une_ltu_a], ES darbaspēka apsekojums.

Efektīva aktīva darba tirgus politika ir svarīga, lai veicinātu labus rezultātus darba tirgū; izdevumi šajās politikas jomās dažādās dalībvalstīs ievērojami atšķiras. Ilgstoša bezdarba līmenis (15–74 gadu vecuma grupa) ES samazinājās vairāk nekā uz pusi – no 5,4 % no darbaspēka 2014. gadā līdz 1,9 % 2024. gadā, arī pateicoties tam, ka uzlabojās dalībvalstu spēja efektīvi reintegrēt cilvēkus darba tirgū. ES valstīs pastāv ievērojamas atšķirības attiecībā uz izdevumiem aktīvai darba tirgus politikai (sk. 2.3.10. attēlu). No dalībvalstīm, kuras ziņoja par ilgstoša bezdarba līmeni, kas bija aptuveni ES vidējā rādītāja līmenī vai augstāks par to, visas valstis, izņemot Beļģiju, Itāliju un Spāniju, aktīvas darba tirgus intervences pasākumiem tērēja mazāk nekā vidēji ES. Zemākais izdevumu līmenis 2023. gadā tika novērots Slovēnijā, Maltā un Kiprā (kur ilgstoša bezdarba līmenis ir zemāks par ES vidējo rādītāju), kā arī Bulgārijā un Latvijā (abās valstīs ilgstoša bezdarba līmenis pārsniedz ES vidējo rādītāju). Savukārt visvairāk šādiem pasākumiem tērēja Dānija (1,1 % no IKP), kā arī Somija, Zviedrija, Spānija un Austrija (aptuveni 0,57 % no IKP vai vairāk).

Ilgstoša bezdarba līmeņa samazināšanās dēļ ES samazinājās to ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars, kuri reģistrējās valsts nodarbinātības dienestos (VND). Šis īpatsvars 2023. gadā samazinājās līdz 37,3 % – pirmo reizi zem 40 % kopš Covid-19 pandēmijas. Vienlaikus ir būtiski mainījies arī VND klientu bāzes sastāvs. Sieviešu īpatsvars palielinājās no 47,0 % līdz 51,3 %, jo pieauga viņu ekonomiskās aktivitātes līmenis. Darba meklētāji, kas vecāki par 55 gadiem, 2023. gadā veidoja 22,6 % no VND klientiem salīdzinājumā ar 13,1 % 2010. gadā, savukārt to darba meklētāju īpatsvars, kas jaunāki par 30 gadiem, samazinājās no 28,5 % līdz 21,9 %. Tas daļēji ir sabiedrības novecošanas rezultāts un daļēji atspoguļo to, ka vairāk nekā 55 gadus vecu iedzīvotāju vidū ir palielinājies ekonomiskās aktivitātes līmenis. Personu ar terciāro izglītību īpatsvars palielinājās no 12,9 % 2010. gadā līdz 19,9 % 2023. gadā [239] – tas tāpēc, ka dalībvalstīs kopumā pieaug terciārās izglītības līmenis.

2.3.11. attēls. Bezdarbnieka pabalstu aptvēruma līmenis īstermiņa darba meklētājiem 2024. gadā kopumā bija stabils, bet starp dalībvalstīm bija vērojamas atšķirības

Bezdarbnieka pabalstu aptvēruma līmenis īslaicīgiem bezdarbniekiem (bez darba mazāk nekā 12 mēnešus, personas vecumā no 15 līdz 64 gadiem, %)

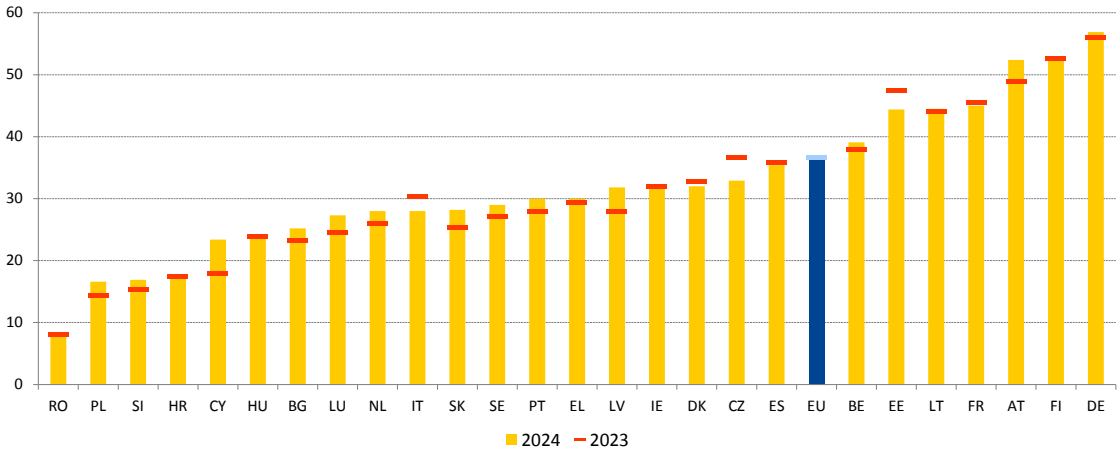

Piezīme. Dati par 2023. un 2024. gadu nav pieejami par MT. Definīcija atšķiras attiecībā uz Spāniju un FR. Laikrindas pārrāvumi attiecībā uz BG 2024. gadā un DK 2023. gadā. Zemas uzticamības dati par LU 2023. gadā, SI 2023. un 2024. gadā un HR 2024. gadā.
Avots: *Eurostat* [lfsa_ugadra], ES darbaspēka apsekojums.

239 *PES Benchlearning data collection, PES Network report on PES capacity 2025* (drīzumā). Koriģēti dati attiecībā uz ES27.

2024. gadā bezdarbnieka pabalstu aptvērums īstermiņa bezdarbniekiem ES kopumā bija stabils, bet ar atšķirīgām tendencēm dalībvalstu starpā. To īstermiņa bezdarbnieku (15–64 gadu vecuma grupa) īpatsvars, kuri saņēma bezdarbnieka pabalstus, ES 2024. gadā bija 37,1 % – šis rādītājs kopumā saglabājies nemainīgs salīdzinājumā ar 2023. gadu (36,6 %). Visbūtiskākais aptvēruma samazinājums tika novērots Čehijā, Igaunijā un Itālijā (sk. 2.3.11. attēlu). Turpretī Luksemburgā, Slovākijā, Austrijā, Latvijā un Kiprā aptvērums palielinājās. 2024. gadā visaugstākie aptvēruma rādītāji bija vērojami Vācijā (56,9 %), Somijā (52,9 %) un Austrijā (52,4 %), kam seko Francija, Lietuva un Igaunija ar rādītājiem ap 45 %. Turpretī viszemākie aptvēruma rādītāji – zem 20 % – tika reģistrēti Rumānijā, Polijā, Slovēnijā un Horvātijā. To īstermiņa bezdarbnieku īpatsvars, uz kuriem attiecas bezdarbnieka pabalsti, parasti pozitīvi korelē ar lielāku pāreju uz nodarbinātību.

Bezdarbnieka pabalstu kvalifikācijas perioda ilgums un to maksimālais ilgums 2025. gadā kopumā nemainījās, bet starp dalībvalstīm pastāvēja ievērojamas atšķirības gan pabalstu nosacījumu, gan ienākumu aizvietojuma rādītāju ziņā. To iemaksu ilgums, kas vajadzīgas, lai iegūtu tiesības uz bezdarbnieka pabalstiem, dalībvalstīs ievērojami atšķiras, tāpat arī konkrētie noteikumi, kas reglamentē to tiesības. Kvalifikācijas periods svārstās no 13 apdrošināšanas iemaksu nedēļām Itālijā, 39 nedēļām Horvātijā un Īrijā, 52 nedēļām vairākās citās valstīs, piemēram, Beļģijā, Igaunijā un Rumānijā, līdz 104 nedēļām Slovākijā. Arī maksimālais bezdarbnieka pabalstu saņemšanas ilgums cilvēkiem ar viena gada darba pieredzi kopumā nav mainījies. Kopš 2019. gada maksimālo ilgumu ir mainījušas tikai trīs dalībvalstis. 2020. gadā Latvija samazināja maksimālo ilgumu no 39 līdz 35 nedēļām. Francija 2023. gadā samazināja ilgumu no 104 līdz aptuveni 78 nedēļām (ar dažiem izņēmumiem, piemēram, attiecībā uz vecāka gadagājuma darba ņēmējiem), paredzot papildu 26 nedēļu iespēju ekonomisko apstākļu pasliktināšanās gadījumā. Ienākumu aizvietojuma līmenis bieži ir cieši saistīts ar bezdarba perioda ilgumu. Kopumā 17 ES valstīs bezdarbnieki ar viena gada darba stāžu ir tiesīgi saņemt bezdarbnieka pabalstu ne ilgāk kā 6 mēnešus [240]. Neto ienākumu aizvietojuma rādītāji zema atalgojuma saņēmējiem, kuriem ir īss darba stāžs, dažādās dalībvalstīs ievērojami atšķiras (sk. 2.3.12. attēlu). Otrajā mēnesī neto ienākumu aizvietojuma rādītāji svārstījās no 7,4 % no iepriekšējiem (neto) ienākumiem Ungārijā līdz 85,8 % Luksemburgā. 2024. gadā aizvietojuma rādītāji Beļģijā, Dānijā, Somijā, Francijā, Grieķijā, Ungārijā, Luksemburgā un Slovākijā bezdarba perioda otrajā un divpadsmitajā mēnesī bija identiski.

[240] Analīze attiecas uz bezdarbnieka pabalstiem, ko parasti piešķir personām, kuras reģistrējušās pēc tam, kas kļuvušas par bezdarbniekiem ne savas vainas dēļ, neiekļaujot pagaidu shēmas.

2.3.12. attēls. Dalībvalstīs pastāv būtiskas atšķirības ienākumu aizvietojuma rādītāju ziņā gan bezdarba sākotnējā posmā, gan tālākos posmos

Bezdarbnieka pabalstu neto ienākumu aizvietojuma rādītājs 67 % apmērā no vidējās algas, 2. un 12. bezdarba mēnesī (2024)

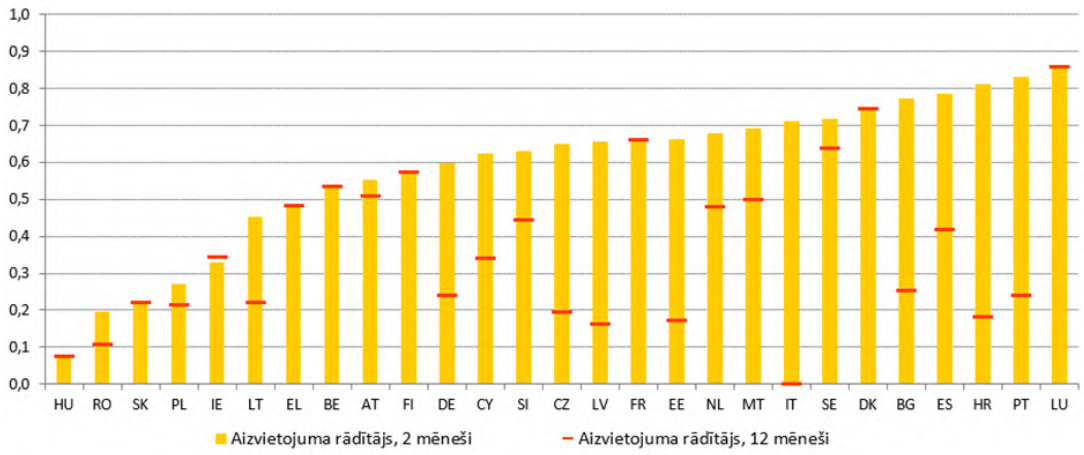

Piezīme. Rādītāju aprēķina personai, kas dzīvo viena, bez bērniem, kurai ir īsa karjera (1 gads) un kura ir 20 gadus veca. Tiek iekļauti dažādi ienākumu komponenti, bezdarbnieka pabalsti un citi pabalsti (piem., sociālā palīdzība un mājokļu pabalsti).

Avots: Eiropas Komisijas aprēķini, pamatojoties uz ESAO nodokļu un pabalstu modeli.

ES mobilie pilsoņi kopumā ir labi integrēti uzņēmējvalstu darba tirgū, taču šķiet, ka mobilitāte samazinās. Aptuveni 14 miljoni visu vecumu ES pilsoņu 2024. gadā dzīvoja dalībvalstī, kura nav viņu pilsonības valsts. Tas atspoguļo ikgadējo pieaugumu par aptuveni 1,5 % pēdējo piecu gadu laikā. No ES iedzīvotājiem darbspējas vecumā (20–64 gadu vecuma grupa) ES mobilo pilsoņu [241] īpatsvars bija 3,8 %. Pēdējo 10 gadu laikā mobilo darba ņēmēju vidējais uzturēšanās ilgums ārvalstīs ir pakāpeniski palielinājies. Šis ilguma pieaugums notiek saistībā ar ES mobilo pilsoņu sekmīgu integrāciju darba tirgū. 2023. gadā viņu nodarbinātības līmenis bija 78 % salīdzinājumā ar 76 % attiecīgās dalībvalsts valstspiederīgo. To vidū bija 1,8 miljoni pārrobežu darba ņēmēju, kas ir par 3 % vairāk nekā 2022. gadā [242].

[241] ES mobilie pilsoņi ir ES pilsoņi, kuri dzīvo citā ES dalībvalstī, kas nav viņu pilsonības valsts.

[242] Eiropas Komisija, 2024. gada ziņojums par darbaspēka mobilitāti ES iekšienē, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2025.

Sociālais dialogs nodrošina ES darba tirgiem un ekonomikai pielāgošanās spēju, kas vajadzīga, lai risinātu gaidāmās problēmas, vienlaikus nodrošinot ekonomikas konkurētspēju un sociālo taisnīgumu. Sociālā dialoga kārtība un procesi dažādās dalībvalstīs atšķiras tādos aspektos kā kolektīvās darba attiecības, koplīguma sarunu loma darba apstākļu noteikšanā, organizāciju spējas un dalība tajās, kā arī formālas struktūras sociālo partneru iesaistīšanai politikas veidošanā un īstenošanā. Dalībvalstu darba koplīguma sarunu sistēmas vēl vairāk atšķiras centralizācijas pakāpes ziņā. Tomēr daudzās dalībvalstīs sociālais dialogs un kolektīvās sarunas ir arvien vairāk pakļautas spiedienam. Darba devēju blīvums saglabājas relatīvi stabils, pat ja vairākās dalībvalstīs tam ir tendence samazināties, savukārt arodbiedrību blīvums vidēji visā Savienībā ir samazinājies [243]. Turklāt darba koplīgumu aptvērums ir samazinājies par 11 procentpunktiem – no aptuveni 77 % 2005. gadā līdz 66 % 2024. gadā, un īpaši ievērojami tas samazinājies Centrāleiropā un Austrumeiropā. Vairākās dalībvalstīs pastāv iespējas uzlabot sociālo partneru spēju efektīvi piedalīties sociālajā dialogā un sniegt ieguldījumu politikas veidošanā.

Sociālo partneru iesaistes pakāpe dažādās politikas jomās ievērojami atšķiras. *Eurofound* datubāzes *PolicyWatch* dati sniedz ieskatu sociālo partneru iesaistē politikas veidošanā un atklāj būtiskas atšķirības starp politikas jomām (sk. 2.3.13. attēlu). Laikposmā no 2020. gada aprīļa līdz 2025. gada maijam tika ziņots par sociālo partneru vislielāko iesaistes līmeni attiecībā uz politikas risinājumiem, kas saistīti ar Covid-19, kā arī pasākumiem digitālās pārveides kontekstā, un attiecīgi 40 % un 39 % šo pasākumu tika saskaņoti ar sociālajiem partneriem vai par tiem notika apspriešanās ar sociālajiem partneriem. Turklāt sociālie partneri bija iesaistīti gandrīz trešdaļā pasākumu, kas saistīti ar zaļo pārkārtošanos (32 %) vai augsto dzīves dārdzību (29 %). Tiem sekoja pasākumi, kas saistīti ar pārstrukturēšanas atbalsta instrumentiem (26 %) un karu Ukrainā (22 %). Viszemākais iesaistes līmenis tika reģistrēts attiecībā uz politikas pasākumiem, ar ko reaģē uz ekstrēmiem laikapstākļu notikumiem (12 %). Turklāt *Eurofound* [244] nesenie konstatējumi liecina par atšķirīgu apmierinātību ar sociālo partneru iesaisti Eiropas pusgadā un ANP izstrādē valstu līmenī. Kamēr dažās valstīs, kurās ir spēcīgas sociālā dialoga tradīcijas, ziņo par vidēju apmierinātību, tikmēr daudzās citās valstīs sociālie partneri savu iesaistīšanos uzskata par formalitāti. Daudzi respondenti norāda uz nepietiekamu apspriešanās laiku un neatbilstošu informāciju.

---

243 Sk. ESAO/AIAS arodbiedrību, algu noteikšanas, valsts iejaukšanās un sociālo paktu institucionālo īpatnību datubāze (*ICTWSS*).

244 *Eurofound*, "*National-level social governance of the European Semester and the Recovery and Resilience Facility*", *National social partners and policymaking series*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2025.

2.3.13. attēls. Sociālo partneru iesaistes pakāpe dažādās politikas jomās ievērojami atšķiras

Sociālo partneru iesaiste valsts politikas dokumentu izstrādē atkarībā no politikas konteksta (%)

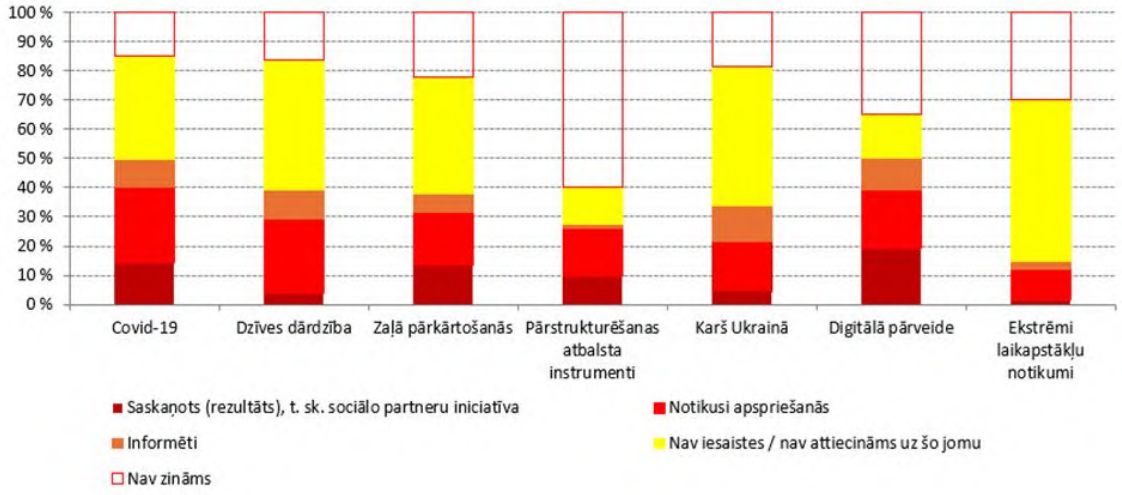

Piezīme. Diagramma aptver 3375 politikas dokumentus (daži uzskaitīti divreiz, ja tie attiecas uz vairāk nekā vienu kontekstu), kas apkopoti laikposmā no 2020. gada aprīļa līdz 2025. gada maijam. Politikas dokumenti ietver tikai tiesību aktus vai citus normatīvos aktus un trīspusējus nolīgumus. Sociālo partneru iesaiste ir norādīta kā vidējais darba devēju un arodbiedrību iesaistes īpatsvars katrā kategorijā. Atšķirības starp darba devēju un arodbiedrību iesaistes pakāpi ir nelielas.

Avots: *Eurofound*, ES *PolicyWatch* datubāze.

Eiropas sociālie partneri un Komisija vienojās par atjaunotu apņemšanos stiprināt sociālo dialogu globālas pārveides laikā. Līgumos ir pilnībā atzīta sociālā dialoga būtiskā nozīme ES sociālajā tirgus ekonomikā, un šī atziņa ir nostiprināta arī Eiropas sociālo tiesību pīlārā un nodarbinātības pamatnostādnēs, vienlaikus pilnībā respektējot sociālo partneru neatkarību un valstu darba attiecību daudzveidību. Pamatojoties uz 2024. gada Valdišesas sociālo partneru deklarāciju [245], Komisija un Eiropas starpnozaru sociālie partneri 2025. gada martā parakstīja Eiropas sociālā dialoga paktu [246]. Paktā ir noteiktas darbības, kas Komisijai un sociālajiem partneriem jāveic, lai veicinātu un radītu atbilstošus apstākļus sociālā dialoga potenciāla pilnīgai mobilizēšanai visos līmeņos. Tādējādi pakta mērķis ir piedāvāt sociālā dialoga satvaru attīstībai visos līmeņos, arī valstu un Eiropas, starpnozaru un nozaru līmenī. Padomes Ieteikumā par sociālā dialoga stiprināšanu Eiropas Savienībā pirmoreiz ir sniegti norādījumi dalībvalstīm par to, kā vislabāk veicināt sociālo dialogu un stiprināt darba koplīguma sarunas. Cita starpā Komisija ir sadarbojusies ar sociālajiem partneriem, izstrādājot kvalitatīvu darbvietu ceļvedi, un ir apņēmusies ar tiem apspriesties arī par politikas iniciatīvām, uz kurām neattiecas LESD 153. un 154. pants, bet kuras tiem ir īpaši svarīgas.

245 Trīspusējā deklarācija par plaukstošu Eiropas sociālo dialogu.

246 Eiropas sociālā dialoga pakts.

Lai veidotu politiku un panāktu ilgtspējīgas un iekļaujošas pārmaiņas, ir svarīgi iesaistīt pilsoniskās sabiedrības organizācijas un apspriesties ar tām. ES līmenī pilsoniskās sabiedrības organizācijas aktīvi iesaistās diskusijās par politikas prioritātēm un priekšlikumiem, arī Eiropas pusgada ietvaros, un būtiski piedalās politikas īstenošanā. Tām ir būtiska nozīme, sniedzot politikas veidotājiem vērtīgu ieskatu par pašreizējām un jaunām problēmām, nodrošinot informāciju gan valstu, gan ES politikas iniciatīvām nozīmīgās jomās un novērtējot politikas efektivitāti praksē.

Pīlāra 7. izcēlums. Labi izstrādāts darba tirgus, prasmes un sociālās reformas, un investīcijas ekonomikas izaugsmei, konkurētspējai un sociālajai kohēzijai

Nodarbinātība, prasmes un sociālās reformas, un investīcijas var sniegt gan sociālu, gan ekonomisku atdevi, ja tās ir izstrādātas lietderīgi un efektīvi, pamatojoties uz stabilām izvērtēšanas metodēm. Labi izstrādātas reformas un investīcijas darba tirgus, prasmju un sociālās politikas jomā veicina augšupēju sociālo konverģenci, palīdz īstenot Eiropas sociālo tiesību pīlāra principus un sasniegt ES 2030. gada pamatmērķrādītājus nodarbinātības, prasmju un nabadzības mazināšanas jomā. Tās var veicināt inovācijas spējas, ekonomikas izaugsmi un konkurētspēju, ietekmējot cilvēkkapitālu un ražīgumu, cita starpā izmantojot prasmīgāku darbaspēku. Lai maksimāli palielinātu politikas pasākumu lietderību un efektivitāti, ļoti svarīgi ir kvalitatīvi ietekmes novērtējumi un izvērtējumi, ko ideālā gadījumā veic gan pirms politikas īstenošanas, gan īstenošanas laikā, gan pēc tās. Pamatojoties uz darbu Nodarbinātības komitejā (*EMCO*) un Sociālās aizsardzības komitejā (*SPC*), kā arī neformālajā darba grupā sociālo ieguldījumu jautājumos Spānijas un Beļģijas prezidentūru laikā, Padomes 2024. gada jūnija secinājumos dalībvalstis tika aicinātas apsvērt iespēju stiprināt savas politikas izvērtēšanas spējas un Eiropas Komisija – tās atbalstīt. Tas ietver sociālo ieguldījumu zināšanu centra izveidi, lai turpinātu darbu, veicinātu savstarpēju mācīšanos un uzlabotu sociālekonomisko datu piekļūstamību un savlaicīgumu [247]. Vienlaikus Padome apstiprināja brīvprātīgus pamatprincipus ES dalībvalstīm, lai izvērtētu reformu un investīciju ekonomisko ietekmi darba tirgus, prasmju un sociālās politikas jomās [248].

[247] Padomes secinājumi par darba tirgus, prasmju un sociālās politikas nozīmi noturīgām ekonomikām. 2024. gada jūnijs.

[248] Brīvprātīgi pamatprincipi ES dalībvalstīm, lai izvērtētu reformu un sociālo investīciju darba tirgus, prasmju un sociālās politikas jomās ekonomisko ietekmi. 2024. gada jūnijs.

Investīcijas un reformas, kas efektīvi stiprina cilvēkkapitālu, var dot lielu ekonomisko atdevi. Piemēram, investīcijām kvalitatīvā un cenas ziņā pieejamā pirmsskolas izglītībā un aprūpē var būt ievērojama ekonomiskā atdeve, jo tās nodrošina stabilu pamatu bērnu mācībām un dod iespēju vecākiem, it īpaši sievietēm, piedalīties darba tirgū. Nesen veikts pētījums liecina, ka pārskatīto ES Barselonas mērķu sasniegšana attiecībā uz bērnu aprūpes segumu varētu ievērojami palielināt māšu nodarbinātību. Tiek lēsts, ka valstīs, kurās līdzdalība ir zema [249], ieguvumi ir līdz pat 48 %, un tas pozitīvi ietekmē IKP pieaugumu [250]. Ir konstatēts, ka investīcijas cilvēkkapitālā – arī prasmju pilnveidē un pārkvalifikācijā – veicina ražīgumu un izaugsmi. Ņemot to vērā, Komisija arī nāk klajā ar ieteikumu Padomes ieteikumam par cilvēkkapitālu Eiropas Savienībā, kas ir daļa no šā pusgada rudens paketes. *Cedefop* veiktajā mikroekonomiskajā analīzē, piemēram, tika lēsts, ka mazprasmīgu pieaugušo īpatsvara samazināšana no 23,5 % līdz 7,4 % desmit gadu laikā (saskaņā ar nemainīgas politikas scenāriju – 14,7 %) varētu palielināt ES gada IKP par vairāk nekā 200 miljardiem EUR [251]. Turklāt labi strukturēta un efektīva aktīva darba tirgus politika (ADTP) var sniegt gan ekonomiskus, gan sociālus ieguvumus, arī ilgi pēc politikas pasākumu īstenošanas beigām. Piemēram, tiek lēsts, ka ADTP intervences pasākumi, ko 2021.–2027. gada plānošanas periodā finansē no ESF+, uzlabos nodarbinātības rezultātus 20 gados pēc sākotnējām investīcijām, maksimālo + 0,11 % nodarbinātības līmeņa pieaugumu sasniedzot 2027. gadā [252]. Tajā pašā laikā labi izstrādāta sociālā politika var būtiski atbalstīt makroekonomikas stabilizāciju, ievērojami mazinot sociālos riskus un turpmākos sociālos izdevumus, kas saistīti ar neaktivitātes radītajām izmaksām.

---

249 *Nazareni, M., Caraiani, P., Janta, B., EU Labour Supply-Demand Microsimulation Model (EUROLAB): The impact of increasing formal childcare on mothers' labour supply". JRC* darba dokuments, 2022.

250 *Darvas, Z., Welslau, L., Zettelmeyer, J., Incorporating the impact of social investments and reforms in the European Union's new fiscal framework. Bruegel* darba dokuments, 2024.

251 *Cedefop* (2017. gads). *"Investing in skills pays off: The economic and social cost of low-skilled adults in the EU*", Eiropas Savienības Publikāciju birojs.

252 Sk. Eiropas Komisija, *"Employment and Social Developments in Europe 2024"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2024.

Dažas dalībvalstis jau sistemātiski veic ietekmes novērtējumus un gatavo izvērtējumus, lai izstrādātu efektīvas un lietderīgas nodarbinātības, prasmju un sociālās reformas un investīcijas, kas pielāgotas konkrētiem politikas pasākumiem un apstākļiem valstī. Piemēram, **Dānijas** sociālekonomisko investīciju modelis jeb *Socioøkonomisk Investerings model (SØM)* nodrošina izmaksu un ieguvumu analīzes sistēmu, kas ietver efektīvu praktisku risinājumu datubāzi. Tajā arī aprēķinātas sociālās politikas tiešās izmaksas un iespējamie rezultāti, pamatojoties uz lietotāju izvēlētām politikas iniciatīvām un mērķgrupām [253]. Turklāt Dānijas valsts nodarbinātības sistēma ir pakāpeniski apkopojusi pierādījumus par dažādiem ADTP aspektiem, veicot dažādus nejaušinātus kontrolētus izmēģinājumus (*RCT*). **Spānijas** programma "0–3 ģimenes" ir izstrādāta, lai atbalstītu ģimenes ar bērniem, kas jaunāki par 3 gadiem, it īpaši no ģimenēm ar zemiem ienākumiem, sniedzot vecākiem iespēju piedalīties semināros, lai uzlabotu pirmsskolas izglītību. Programmas kvalitāti un efektivitāti nodrošina ietekmes novērtējums un nepārtraukta izvērtēšana, izmantojot *RCT*, un dati par līdzdalību un rezultātiem veicina uzlabojumus. To apstiprina nesenie Spānijas tiesību akti, ar ko izveido skaidru un visaptverošu struktūru tam, kā izvērtēšana būtu jāveic visās valdības politikas jomās, lai uzlabotu pārskatatbildību un pārredzamību [254]. **Vācija** 2019. gadā uzsāka programmas "Līdzdalība darba tirgū" un "Ilgstošu bezdarbnieku integrācija", piedāvājot algu subsīdijas un konsultācijas darba devējiem, kas pieņem darbā ilgstošus bezdarbniekus. Vācijas Nodarbinātības pētniecības institūta 2024. gada novērtējumā, kurā apvienotas kvantitatīvās un kvalitatīvās metodes, tika konstatēts, ka šīs iniciatīvas ir efektīvas sociālās atstumtības mazināšanā un nodarbinātības veicināšanā, proti, 51 % dalībnieku pēc 26 mēnešiem pārgāja uz pastāvīgu darbu un bija vērojamas agrīnas pazīmes, kas liecina par līdzīgām tendencēm ļoti ilgstošu bezdarbnieku vidū [255]. Kā liecina **Slovēnijas** Nodarbinātības dienesta sadarbībā ar Eiropas Komisiju un ESAO veiktais hipotētiskais ietekmes novērtējums, Slovēnijā nesenās darba meklētāju apmācības programmas palielināja iespēju, ka dalībnieki tiks nodarbināti vairāk nekā personas ar līdzīgām iezīmēm, kas nav dalībnieki, un palielināja viņu ienākumus [256]. Tajā pašā laikā daudzas dalībvalstis joprojām saskaras ar šķēršļiem attiecībā uz regulāras politikas izvērtēšanas kultūras institucionalizāciju. Tie jo īpaši

---

253 *Kvist, J.* (2018). "*Inclusive growth and social investments over the life course*", publikācijā *C. Deeming, & P. Smyth (Eds.)*, "*Reframing global social policy: Social investment for sustainable and inclusive growth* (213.–228. lpp.), *Policy Press*.

254 *Gobierno de España* (2022), *Ley 27/2022, de 20 de diciembre, de institucionalización de la evaluación de políticas públicas en la Administración General del Estado* [Spānijas valdības 2022. gada 20. decembra Likums Nr. 27/2022 par publiskās politikas izvērtēšanas institucionalizāciju valsts pārvaldē].

255 "*Subsidised jobs for the long-term unemployed: An evaluation of the German Participation Opportunities Act*", *IAB-Forum*.

256 ESAO/Eiropas Komisija (2025), "*Impact Evaluation of Wage Subsidies and Training for the Unemployed in Slovenia*", *Connecting People with Jobs, OECD Publishing*, Parīze.

ietver nepietiekamas administratīvās un/vai analītiskās spējas un ierobežotu piekļuvi kvalitatīviem un savlaicīgiem datiem.

2.3.2. Dalībvalstu veiktie pasākumi

Dažas dalībvalstis ir īstenojušas pasākumus ar mērķi turpināt risināt darba tirgus segmentācijas problēmu un apkarot nestandarta līgumu ļaunprātīgu izmantošanu. Maltas likumā "Vienāda samaksa par līdzvērtīgu darbu", kas ir spēkā kopš 2025. gada janvāra, ir noteikts, ka pagaidu darba aģentūru darbiniekiem ir jāsaņem tāds pats atalgojums un uz viņiem jāattiecina tādi paši nodarbinātības nosacījumi (piemēram, alga, atvaļinājums, virsstundas un atpūtas periodi) kā lietotājuzņēmuma darbiniekiem, kuri veic līdzvērtīgas funkcijas. **Luksemburga** 2024. gada jūlijā transponēja ES tiesību aktus par pārredzamiem un paredzamiem darba apstākļiem. Tas uzliek darba devējiem pienākumu līgumos vai drīz pēc līguma noslēgšanas iekļaut detalizētu papildu informāciju. Attiecībā uz terminētiem līgumiem pārbaudes laikam jābūt vismaz divām nedēļām. Darbinieki, kuri pēc šā perioda ir nostrādājuši sešus mēnešus, reizi gadā var pieprasīt sava nodarbinātības statusa maiņu – no darba uz terminēta līguma pamata uz darbu saskaņā ar beztermiņa līgumu vai no nepilna laika darba uz pilna laika darbu. **Itālija** 2024. gada decembrī uz 2025. un 2026. gadu pagarināja esošo maksimālo nodokļa atskaitījumu uzņēmumiem un pašnodarbinātām personām, kas pieņem darbā darbiniekus ar beztermiņa darba līgumiem. Lai novērstu ļaunprātīgu izmantošanu, **Ungārija** kopš 2025. gada jūlija ir ierobežojusi sezonas darbu lauksaimniecībā un tūrismā līdz 120 dienām gadā neatkarīgi no darba devēju skaita. Sākot no 2026. gada janvāra, lauksaimniecībā nodarbinātie šo laikposmu var pagarināt par 90 dienām, ja viņu darba devējs pagarinājuma laikā maksā par 50 % lielāku iemaksu likmi. Nodokļu iestāde digitāli uzraudzīs darba dienu skaitu, lai panāktu šo ierobežojumu izpildi. **Spānija** 2025. gada novembrī atjaunināja mācību līgumu regulējumu, lai nodrošinātu, ka tas pienācīgi pievēršas darba ņēmēja mācību vajadzībām, nosaka maksimālo ilgumu – divus gadus, nodrošina, ka atlīdzība pārsniegs likumā noteikto minimālo algu, un nosaka individuālā mentorēšanas plāna minimālo saturu.

Vairākas dalībvalstis ir veikušas pasākumus ar mērķi uzlabot darba ņēmēju aizsardzību. **Spānija** 2025. gada aprīlī grozīja Darba likumu, lai reglamentētu līgumu izbeigšanu pastāvīgas darbnespējas gadījumā. Ar reformu tiek precizēts, ka līguma izbeigšana var notikt tikai tad, ja darba ņēmējs ir atzīts par pastāvīgi darbnespējīgu un nav iespējams veikt saprātīgus pielāgojumus, nav piemērota un pieejama amata vai darba ņēmējs noraida pienācīgu piedāvājumu pārcelšanai citā amatā. Ar to arī ievieš obligātu apspriešanās procesu ar darba ņēmēju pirms jebkāda lēmuma pieņemšanas un pastiprina darba devēju pienākumu izpētīt iespējamu pārcelšanu citā amatā vai pielāgojumus, kas varētu palīdzēt izvairīties no atlaišanas. **Luksemburga** 2025. gada martā pieņēma Darba kodeksa grozījumu, kas uzlabo darba ņēmēju aizsardzību, precizējot noteikumus par virsstundu samaksu, piekrišanas sniegšanu un uzskaiti. Visaptverošais atjauninājums līdzsvaro stingrākus darbinieku aizsardzības pasākumus attiecībā uz darba apstākļiem, paredzot skaidrākus un vienkāršotus atbilstības nodrošināšanas pienākumus uzņēmumiem. **Rumānija** 2025. gada martā ieviesa jaunu tiešsaistes sistēmu darbinieku reģistrācijai (*REGES-ONLINE*). Sistēma ļauj darbiniekiem pārbaudīt, vai ar darba devējiem apspriestie noteikumi, piemēram, alga un grafiki, ir precīzi atspoguļoti viņu līgumos, un saņemt paziņojumu, ja kāds no tiem tiek mainīts.

Vairākas dalībvalstis ir guvušas papildu panākumus, stiprinot savas darba aizsardzības sistēmas. Spānija 2024. gada septembrī pieņēma Karaļa dekrētu Nr. 893/2024, kurā noteikta veselības un drošības aizsardzība mājsaimniecībās nodarbinātām personām un aprūpētājiem mājās, saskaņojot viņu tiesības ar vispārējiem darba riska novēršanas tiesību aktiem. Tas garantē piekļuvi riska novērtējumiem, informācijai, apmācībai, aizsardzības līdzekļiem un veselības uzraudzībai un uzliek darba devējiem pienākumu veikt riska izvērtējumus, nodrošināt preventīvus pasākumus un garantēt drošus darba apstākļus. **Luksemburga** 2025. gada martā ieviesa jaunus noteikumus par darba ņēmēju aizsardzību pret risku, kas saistīts ar kancerogēnu vai mutagēnu iedarbību darbā. Ar saistītiem Lielhercogistes noteikumiem atjaunina prasības par darbavietu aizsardzību pret kancerogēnām, mutagēnām un reproduktīvajai sistēmai toksiskām vielām. **Dānija** 2025. gada martā pieņēma tiesību aktus, kas ļauj Dānijas Darba vides pārvaldei ārkārtas apstākļos uzdot darbuzņēmējiem un to apakšuzņēmējiem būvobjektos pārtraukt savu darbību. Turklāt likums palielina naudas sodus uzņēmumiem, kas atzīti par vainīgiem smagos darba drošības un veselības aizsardzības pārkāpumos. **Itālija** izveidoja fondu ar finansējumu 500 000 EUR apmērā gadā, kas darbojas no 2026. gada. Tas paredzēts, lai finansētu sirds un asinsvadu un onkoloģisko slimību skrīninga un profilakses programmas, kā arī automātisko un pusautomātisko defibrilatoru nodrošināšanu darbavietās.

Vairākas dalībvalstis ieviesušas pasākumus, lai vēl vairāk precizētu noteikumus par jaunu darba režīmu, piemēram, tāldarbu un elastīgu darba režīmu. Jaunais Tāldarba likums (*Telearbeitsgesetz*) **Austrijā**, kas stājas spēkā 2025. gada janvārī, paplašina attālinātā darba tvērumu, attiecinot to ne tikai uz darba ņēmēju mājām, bet arī uz ģimenes dzīvesvietām, kopdarba telpām, interneta kafejnīcām un atvaļinājuma vietām. Tajā ir saglabāti nodokļu atvieglojumi, piemēram, 300 EUR ikgadējs atskaitījums par ergonomiskām mēbelēm un 3 EUR dienā neapliekamais minimums par tāldarba dienām, bet darba devējiem ir noteikts pienākums šīs dienas skaidri norādīt algas lapās. **Francija** 2025. gada februārī apstiprināja likumu, ar ko īsteno nolīgumu ar Luksemburgu par nodokļu konvenciju, un šā nolīguma mērķis ir novērst nodokļu dubultu uzlikšanu un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas saistībā ar pārrobežu darbiniekiem, kas strādā attālināti. Jaunais nolīgums ļauj pārrobežu darba ņēmējiem, kuri dzīvo Francijā un strādā Luksemburgā, strādāt no mājām līdz 34 dienām gadā, nemaksājot Francijas ienākuma nodokli. **Igaunijā** 2025. gada otrajā pusē atjaunināta Darba līgumu likums pieļauj elastīgākus darba laika līgumus, kas darba devējiem un darba ņēmējiem dod lielāku rīcības brīvību pēc savstarpējas vienošanās noteikt attālinātu darbu, elastīgu darba laiku vai citus netradicionālus grafikus. **Francija** 2024. gada novembrī apstiprināja daļlaika darba eksperimenta turpināšanu nākamajiem četriem gadiem. Tiesību aktu mērķis ir uzlabot laika dalīšanas efektivitāti attiecībā uz ilgstošiem bezdarbniekiem, personām, kas saņem sociālā minimuma pabalstus, un personām ar invaliditāti. Tā mērķis ir uzlabot šo grupu nodarbināmību, piedāvājot tām beztermiņa nepilna darba laika darba līgumus. **Grieķija** 2025. gada oktobrī pieņēma likumu "Taisnīgs darbs visiem", lai stiprinātu pārredzamību un darba ņēmēju aizsardzību, vienkāršotu un paātrinātu darbā pieņemšanas procedūras, veicinātu elastību darba laika organizēšanā un integrētu modernus digitālos rīkus darba attiecībās.

Dažas dalībvalstis ir sākušas transponēt Platformu darba direktīvu, jo tā stājās spēkā 2024. gada decembrī. Itālija 2025. gada jūnijā pieņēma likumu, kurā izklāstīti pasākumi virzībā uz direktīvas transponēšanu. Tie ietver termina "digitālās darba platformas" definīcijas atjaunināšanu, darba attiecību novērtēšanas procedūru izveidi un ierobežojumu ieviešanu automatizētai personas datu apstrādei. To mērķis ir arī stiprināt sociālā nodrošinājuma aizsardzību, pieprasīt pārredzamu datu pārvaldības praksi un uzlabot veselības un drošības pasākumus, tai skaitā aizskarošas izturēšanās un vardarbības novēršanas politiku. **Beļģijā** 2026. gada janvārī stāsies spēkā jauns likums, kas paredz obligātu apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā pašnodarbinātajiem platformu darbiniekiem nolūkā panākt vienādu aizsardzību visiem darbiniekiem.

Daudzas dalībvalstis veic pasākumus, lai apkarotu nedeklarētu darbu, arī izmantojot digitālos rīkus, piemēram, MI. Dānija 2024. gada decembrī pieņēma likumu, lai stiprinātu tiesiskās garantijas pret nelikumīgu nodarbinātību. **Beļģijā** Flandrijas valdība ir ieviesusi stingrākus noteikumus, lai novērstu ES norīkošanas darbā noteikumu ļaunprātīgu izmantošanu un uzlabotu uzraudzību riskam pakļautās nozarēs. Saskaņā ar tiem visas puses apakšuzņēmuma līgumu ķēdē ir atbildīgas par to, ja apakšuzņēmējs nelikumīgi nodarbina ārvalstu darba ņēmējus. Šī reforma paredz, ka uzņēmumiem augsta riska nozarēs ir jāpārbauda to apakšuzņēmēju atbilstība. **Spānijā** iestādes izmanto uz MI balstītus rīkus, lai novērstu nedeklarētu darbu, un ir īstenojušas sadarbības centienus, iesaistot Valsts nodokļu administrācijas aģentūru, policiju un civilo gvardi, kā arī Sociālā nodrošinājuma administrāciju. **Igaunija** testē savu reāllaika ekonomikas (*RTE*) redzējumu, kura mērķis ir automatizēt uzņēmumu pārskatu sniegšanu, samazināt administratīvo slogu un uzlabot ražīgumu, kā arī veicināt pāreju no neoficiālas saimnieciskās darbības uz oficiālu saimniecisko darbību un samazināt nedeklarētus maksājumus. **Slovākija** 2025. gada septembrī ieviesa vairākus pasākumus, kas stājās spēkā 2026. gada janvārī, lai stiprinātu cīņu pret nelikumīgu nodarbinātību un efektīvi vērstos pret fiktīvu pašnodarbinātību. Tie ietver darba inspekcijas veikto pārbaužu pastiprināšanu, iekšējo pamatnostādņu darba inspektoriem atjaunināšanu, valsts mēroga informācijas kampaņas sākšanu un tiesību aktu pieņemšanu, lai palielinātu minimālo sodu likmi par nelikumīgas nodarbinātības aizlieguma pārkāpumiem.

Dalībvalstis turpina cīnīties pret ilgstoša bezdarba problēmu, īstenojot īpašus politikas pasākumus. Slovēnijā Darba, ģimenes, sociālo lietu un vienlīdzīgu iespēju ministrija pašlaik pārskata ADTP īstenošanas pamatnostādnes 2021.–2025. gadam, lai tās atjauninātu 2026.–2030. gada periodam ar mērķi samazināt ilgstošu bezdarbu un paātrināt vecāka gadagājuma cilvēku un mazprasmīgu personu aktivizāciju. **Čehija** 2025. gada janvārī paplašināja izmēģinājuma projektu "Integrācijas darbs", kas 2025. gadā ietvers 240 dalībniekus un 2026. gadā – 400 dalībniekus. Lai samazinātu ilgstošu bezdarbu, projektā ir apvienotas algu subsīdijas nelabvēlīgā situācijā esošu grupu ar īpašām vajadzībām pieņemšanai darbā un integrācijas pasākumi personīgās attīstības atbalstam. **Austrijā** no 2026. gada janvāra stāsies spēkā nodarbinātības pakete "*Aktion 55 plus*" gados vecākiem ilgstošiem bezdarbniekiem. No 50 miljoniem EUR 2025. gadā paketes budžets līdz 2027. gadam tiks palielināts līdz 100 miljoniem EUR.

Dažās dalībvalstīs tika veikti pasākumi, lai stimulētu nodarbinātību, atbalstītu pašnodarbinātību, uzņēmējdarbību un sociālo uzņēmumu izveidi. Itālija 2025.–2027. gadā ieviesa daļēju atbrīvojumu no sociālā nodrošinājuma iemaksām nodarbinātām un pašnodarbinātām mātēm, kuras audzina vismaz divus bērnus, izņemot mājsaimniecībās nodarbinātās personas. Pabalsts ir spēkā līdz jaunākā bērna 10 gadu vecumam un no 2027. gada – līdz jaunākā bērna 18 gadu vecumam mātēm ar trim vai vairāk bērniem. Tas ir rezervēts saņēmējām, kuru ar nodokli apliekamie ienākumi nepārsniedz 40 000 EUR gadā, un tā gada izdevumu maksimālais apjoms ir 300 miljoni EUR. **Polija** sava ANP ietvaros un ar ESF+ atbalstu pašlaik izstrādā Sociālās ekonomikas likuma grozījumu, kura mērķis ir veicināt sociālo ekonomiku un sociālo uzņēmējdarbību. Tas tiktu panākts, stiprinot juridiskos un finanšu instrumentus, lai attīstītu sociālo uzņēmumu darbību un uzlabotu valdības un pašvaldību darbību koordināciju. No 2025. līdz 2028. gadam tiek īstenots ESF+ finansēts pasākums, kas atbalsta uzņēmējdarbību **Bulgārijas** ziemeļos, sniedzot palīdzību no uzņēmējdarbības idejas izstrādes līdz tās īstenošanai. Veicinot pašnodarbinātību un uzņēmējdarbības prasmes, pasākuma mērķis ir radīt jaunas darbvietas un tādējādi palīdzēt novērst nabadzību un sociālo atstumtību.

Daudzas dalībvalstis arvien lielāku prioritāti piešķir pasākumiem aktīvas darba tirgus politikas sistēmas stiprināšanai. 2025. gada maijā Valonijas valdība **Beļģijā** pirmajā lasījumā apstiprināja divus likumprojektus, kuru mērķis ir reformēt valsts nodarbinātības dienestu "Forem" lomu. "Forem" būs vajadzīgs tiešsaistes CV, un darba meklētāju profili būs redzami darba devējiem, tiklīdz būs noteikts karjeras profils, tādējādi palīdzot uzlabot darba piemeklēšanas kvalitāti. Darba meklētāji (ar dažiem izņēmumiem, piemēram, darba meklētāji, kas mācās) ik pēc četriem mēnešiem saņems individuālas konsultācijas, mērķorientētus piedāvājumus un ik mēnesi sazināsies ar VND. **Grieķija** 2025. gada aprīlī ieviesa izmaiņas savā digitālajā platformā nodarbinātības datu pārvaldībai. Jaunā sistēma *ERGANI 2* ir vecās sistēmas atjauninājums, kas cita starpā paredz pilnībā digitalizēt nodarbinātības deklarācijas, mazināt administratīvo slogu, racionalizēt procedūras darba devējiem, uzlabot darba tirgus uzraudzības rīkus un nodrošināt uzticamāku un pārredzamāku nodarbinātības un apdrošināšanas reģistru. Savukārt **Spānija** 2024. gada decembrī paplašināja attiecināmās subsīdijas saskaņā ar kopīgajām nodarbinātības aktivizēšanas programmām, konkrētos reģionos pieskaitot uzturēšanās pabalstus un saistītās darba devēju sociālā nodrošinājuma iemaksas. Reforma arī stiprina aktivizēšanas politiku, vienotajā sistēmā iekļaujot dažas jauniešu nodarbinātības shēmas.

Daudzas dalībvalstis veic būtiskas reformas savos valsts nodarbinātības dienestos, tai skaitā ieviešot institucionālas izmaiņas, uzlabojot efektivitāti un digitalizējot pakalpojumus.
Izmantojot ESF+ atbalsta programmu 183 miljonu EUR apmērā, **Rumānija** modernizē savus valsts nodarbinātības dienestus (VND). Programmas mērķis ir palielināt VND darbinieku skaitu par 600, apmācīt 1840 VND darbiniekus, sniegt modernizētus pakalpojumus 275 000 personu un 21 750 darba devēju. Paredzēts arī uzlabot VND pamanāmību, īstenojot komunikācijas kampaņu, un modernizēt VND telpas. Projekts ilgs 60 mēnešus no 2025. gada janvāra līdz 2029. gada decembrim. **Somijā** atbildība par valsts nodarbinātības dienestu darba organizēšanu 2025. gada janvārī tika nodota pašvaldībām, lai palielinātu vienlīdzīgu piekļuvi pakalpojumiem un palīdzētu darba meklētājiem ātri atrast darbu, uzlabojot nodarbinātības un uzņēmējdarbības pakalpojumus. Saistībā ar šo nodošanu tika izveidots finansēšanas modelis, kas pašvaldībām ļaus attīstīt savus nodarbinātības veicināšanas pasākumus. Tiek lēsts, ka reformas tiešā ietekme uz nodarbinātību dos labumu 7000–10 000 cilvēku. **Kipra** 2024. gada decembrī ar ANM un ESF+ atbalstu pieņēma plašu VND reformu. Notiekošā reforma ietvers platformu ieviešanu Nodarbinātības departamenta darbā pieņemšanas shēmu digitalizācijai, snieguma pārvaldības sistēmas izstrādi un agrīnās brīdināšanas un izsekošanas sistēmas izveidi saistībā ar jauniešiem, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*). 2025. gada janvārī **Francija** ieviesa dekrētu, lai likumu par pilnīgu nodarbinātību pielāgotu tās tālākajiem reģioniem. Ar šīm izmaiņām minēto tiesību aktu pielāgo tālāko reģionu institucionālajām īpatnībām un tās attiecas uz pārvaldību, ar bērnu aprūpi saistītiem jautājumiem, kā arī uz termiņa pagarināšanu līgumu noslēgšanai starp bezdarbniekiem un nodarbinātības iestādēm.

Vairākas dalībvalstis ir īstenojušas reformas, lai savas bezdarbnieku pabalstu sistēmas pielāgotu pašreizējiem darba tirgus apstākļiem. Somija 2025. gada janvārī atcēla piemaksas pie darba tirgus subsīdijas un bezdarbnieka pamatpabalsta, ko izmaksā, kamēr bezdarbnieki piedalās nodarbinātības veicināšanas pasākumos. **Čehija** 2025. gada jūnijā ieviesa grozījumus savā bezdarbnieka pabalstu sistēmā ar mērķi uzlabot finansiālo atbalstu un sociālo aizsardzību darba meklētājiem. Atbalsts bezdarba sākotnējā posmā tiks palielināts pat līdz 80 % no personas iepriekšējā darba ienākumiem. **Igaunija** 2025. gada jūnijā arī reformēja savu bezdarba aizsardzības sistēmu, vienkāršojot procedūras un ieviešot vispārēja bāzes likmes pabalsta modeli, kas stāsies spēkā no 2026. gada janvāra. Reforma aizstāj iepriekšējo divu līmeņu sistēmu ar vienotu bezdarba apdrošināšanas shēmu. **Beļģija** 2025. gada jūlijā pieņēma būtisku bezdarbnieka pabalstu sistēmas reformu, kas stāsies spēkā 2026. gada janvārī. Pēc izmaiņām pabalstu saņemšanas tiesību kritērijos tā ierobežos kopējo pabalstu saņemšanas ilgumu līdz diviem gadiem, vienlaikus paredzot dažus izņēmumus. **Lietuva** 2025. gada oktobrī grozīja Likumu par bezdarba sociālo apdrošināšanu, lai 2025. gadā palielinātu minimālo bezdarbnieka pabalstu no 241,5 EUR līdz 350 EUR, par četriem mēnešiem pagarinātu pabalstu maksājumu maksimālo ilgumu, ja bezdarbnieks ir tuvu pensionēšanās vecumam, un uzlabotu pabalstu vispārējo mērķorientēšanu, it īpaši saistībā ar mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem. **Zviedrija** 2025. gada oktobrī uzsāka uz ienākumiem balstītas bezdarba apdrošināšanas sistēmas darbību, lai atvieglotu pāreju no viena darba uz citu, racionalizētu administrēšanu visām iesaistītajām pusēm un novērstu nepareizu pabalstu izmaksu. **Slovākija** no 2026. gada janvāra samazināja bezdarbnieka pabalsta bruto ienākumu aizvietojuma rādītāju līdz 40 % ceturtajā mēnesī, līdz 30 % piektajā mēnesī un līdz 20 % sestajā mēnesī.

Vairākas dalībvalstis ir īstenojušas pasākumus, kuru mērķis ir piesaistīt ārvalstu talantus un atvieglot saspringtos darba tirgus apstākļus. **Grieķija** 2025. gada maijā ar ESF+ atbalstu uzsāka shēmu *HELIOS+*, kuras mērķis ir atbalstīt trešo valstu valstspiederīgo integrāciju, izmantojot holistisku pieeju, kas integrē viņu piekļuvi izglītībai, darba tirgum un profesionālajai apmācībai. Ar grozījumiem Ārvalstnieku likumā 2025. gada martā **Horvātija** liberalizē piekļuvi valstij kvalificētiem darba ņēmējiem (it īpaši IT nozarē), stiprina darba devēju uzraudzību un uzlabo ārvalstu darba ņēmēju tiesību aizsardzību. Turklāt valsts īstenoja jaunus pasākumus, lai atbalstītu horvātu emigrantu atgriešanos dzimtenē un reintegrāciju. **Bulgārija** 2025. gada septembrī īstenoja ESF+ atbalstītu pasākumu, lai veicinātu bulgāru emigrantu atgriešanos un integrāciju darba tirgū. **Malta** 2025. gadā ieviesa darbaspēka migrācijas politiku, galveno uzmanību pievēršot darbinieku noturēšanai, darba ņēmēju tiesībām un darbā pieņemšanas saskaņošanu ar darba tirgus vajadzībām. Pasākumi ietver jaunus atbilstības kritērijus darba devējiem, pastiprinātas darba devēju atbilstības pārbaudes, ierobežojumus attiecībā uz pieņemšanu darbā uzņēmumos, kuros ir augsts līgumu izbeigšanas īpatsvars (ar izņēmumiem mikrouzņēmumiem), ilgākus labvēlības periodus līgumu izbeigšanas gadījumā un pirmsizceļošanas integrācijas kursa ieviešanu. Lai palīdzētu mazināt darbaspēka trūkumu un piesaistītu augsti kvalificētus ārvalstu darba ņēmējus, **Čehija** ir pieņēmusi valdības dekrētu, ar ko pilsoņiem no desmit trešām valstīm tiek piešķirta brīva piekļuve darba tirgum. **Vācija** 2024. gada oktobrī pieņēma Kvalificēta darbaspēka stratēģiju Indijai, kuras mērķis ir piesaistīt kvalificētus darba ņēmējus no Indijas, uzlabojot pamatnosacījumus pieņemšanai darbā, vīzu izsniegšanai, valodu kursiem, ārvalstu profesionālo kvalifikāciju atzīšanai un integrācijai.

Dažas dalībvalstis veica pasākumus, lai stiprinātu sociālo dialogu un sociālo partneru lomu. **Rumānija** 2025. gada maijā nāca klajā ar rīcības plāna projektu koplīguma sarunu veicināšanai 2025.–2028. gadā, veicinot dalību arodbiedrībās un darba devēju organizācijās, atbalstot informētu līdzdalību sarunās un sekmējot nolīgumus nozaru un valsts līmenī. Tā mērķis ir arī stiprināt sociālo dialogu, ieviest atturošas sankcijas par noteikumu neievērošanu un uzlabot institucionālās spējas, izmantojot tehnisko palīdzību, inspekcijas un efektīvāku īstenošanu. **Ungārijas** valdība 2024. gada oktobrī pieņēma dekrētu, ar ko izveido privātā sektora pastāvīgā apspriežu foruma (*VKF*) tiesisko regulējumu. Tā mērķis ir nodrošināt minimālās algas noteikšanas mehānismu izveidi un pastāvīgu darbību. 2025. gada maijā **Polija** grozīja noteikumus par darba devēju organizāciju pārstāvību. Jaunais likums aizliedz divkāršu dalību šādās organizācijās, lai varētu pareizi aprēķināt to reprezentativitāti un tādējādi piemērot tādu pašu standartu kā arodbiedrībām.

2.4. 8. pamatnostādne. Veicināt vienādas iespējas visiem, sekmēt sociālo iekļaušanu un apkarot nabadzību

Šajā iedaļā ir aplūkota 8. nodarbinātības pamatnostādnes īstenošana. Šī pamatnostādne iesaka dalībvalstīm veicināt vienādas iespējas visiem, sekmēt sociālo iekļaušanu un apkarot nabadzību saskaņā ar pīlāra 2. principu (par dzimumu līdztiesību), 3. principu (par vienlīdzīgām iespējām), 11. principu (par bērnu aprūpi un atbalstu bērniem), 12. principu (par sociālo aizsardzību), 14. principu (par minimālajiem ienākumiem), 15. principu (par ienākumiem un pensiju vecumdienās), 16. principu (par veselības aprūpi), 17. principu (par invalīdu iekļaušanu), 18. principu (par ilgtermiņa aprūpi), 19. principu (par mājokļiem un palīdzību bezpajumtniekiem) un 20. principu (par piekļuvi pamatpakalpojumiem). Galveno rādītāju analīze ir sniegta 2.4.1. iedaļā. Vispirms ir aplūkoti nabadzības vai sociālās atstumtības riski, kā arī ienākumu nevienlīdzība. Tam seko analīze par minimālo ienākumu un sociālās aizsardzības sistēmām kopumā un to ietekmi uz nabadzības mazināšanu. 8. pamatnostādnei veltītajā iedaļā ir analizēti arī sociālie mājokļi un mājokļu pieejamība cenas ziņā. Ziņojuma 2.4.2. iedaļā ir apkopoti dalībvalstu veiktie politikas pasākumi.

2.4.1. Galvenie rādītāji

Reālo mājsaimniecību izmantojamo bruto ienākumu (MIBI) uz vienu iedzīvotāju indeksa pieaugums 2024. gadā ES27 līmenī būtiski palielinājās. 2024. gadā tas bija 141,3 (2008. gadā – 100), un tas ir par 2,5 punktiem vairāk nekā 2023. gadā. Lielākais pieaugums bija vērojams Maltā, Rumānijā un Polijā, bet mazāks, tomēr ievērojams pieaugums – Horvātijā, Portugālē un Kiprā (sk. 2.4.1. attēlu). Malta, Rumānija, Polija un Ungārija 2024. gadā šajā ziņā bija valstis ar "labāko sniegumu" – šāds vērtējums piešķirts, pateicoties augstajam līmenim (vairāk nekā 160 % salīdzinājumā ar 2008. gadu) un arī lielajam pieaugumam pirmajās trīs no minētajām valstīm. Vairākās dalībvalstīs, piemēram, Zviedrijā, Dānijā, Čehijā un Slovēnijā, pieaugums bija mazāks, un **dažās** no tām tas saglabājās vidējā līmenī. Ņemot vērā Grieķijas un Itālijas sniegumu 2024. gadā, tika konstatēts, ka tās pēc nelieliem uzlabojumiem joprojām ir "kritiskā situācijā", jo tajās ir pastāvīgi zems līmenis. Situācija 2024. gadā bija "jānovēro" Beļģijā, Somijā un Luksemburgā (kur līmenis bija tuvu ES vidējam rādītājam, bet bija panākti relatīvi nelieli uzlabojumi). Tāds pats vērtējums bija piešķirts Kiprai, Austrijai, Spānijai un Nīderlandei (kur līmenis bija zemāks par ES vidējo rādītāju, lai gan uzlabojumi bija aptuveni vidējā līmenī).

2.4.1. attēls. Mājsaimniecību izmantojamie bruto ienākumi (MIBI) uz vienu iedzīvotāju ES 2024. gadā palielinājās un starp dalībvalstīm pastāvēja lielas atšķirības

Reālo mājsaimniecību izmantojamo bruto ienākumu (MIBI) uz vienu iedzīvotāju pieauguma indekss 2024. gadā un izmaiņas attiecībā pret iepriekšējo gadu (2008. gads = 100, sociālo rezultātu pārskata pamatrādītājs)

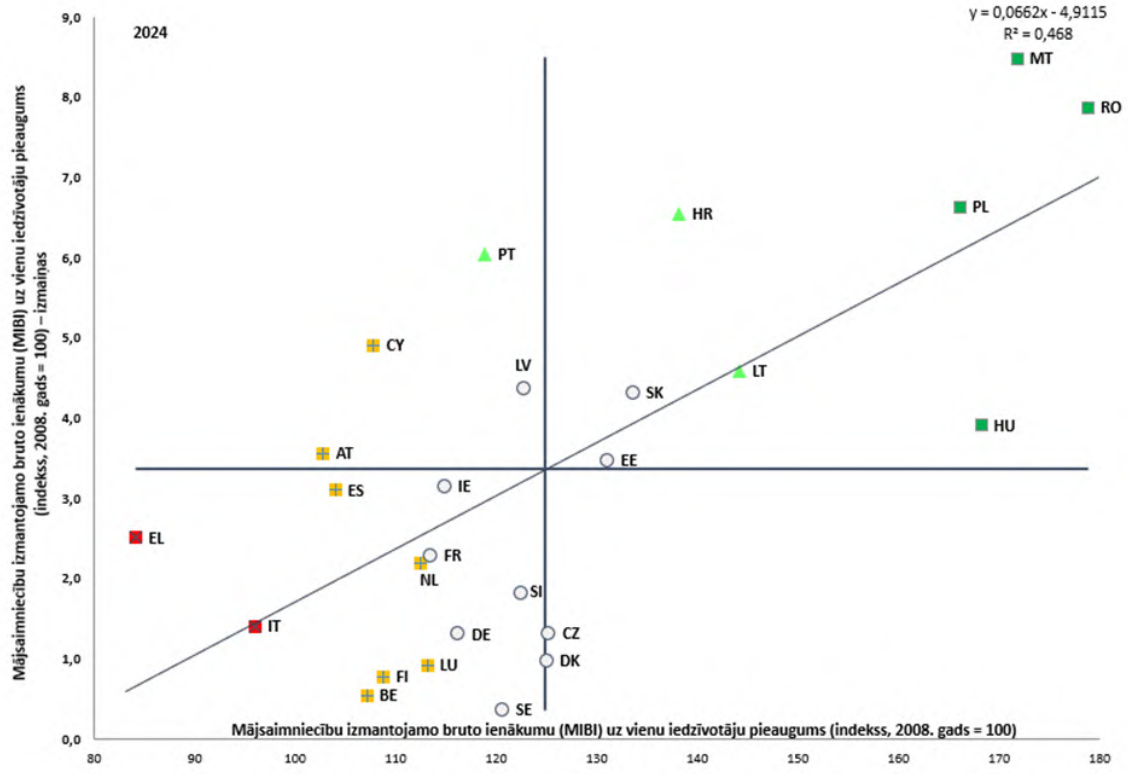

Piezīme. Asu krustpunkts ir nesvērtais Eiropas Savienības vidējais rādītājs. Apzīmējumus skatīt pielikumā. Dati par Bulgāriju nav pieejami.
Avots: *Eurostat* [tepsr_wc310], Eiropas nozaru konti.

ES 2024. gadā uzlabojumi nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto personu īpatsvara samazināšanā bija pavisam nelieli, un nebija skaidru pazīmju, kas liecinātu par augšupēju konverģenci. *AROPE* rādītājs samazinājās no 21,3 % 2023. gadā līdz 21 %, ar gandrīz 2 procentpunktu atšķirību starp vīriešiem un sievietēm (20 % salīdzinājumā ar 21,9 %). Situācija 2024. gadā bija "kritiska" Bulgārijā, Grieķijā, Lietuvā un Spānijā, kurās salīdzinoši augstais līmenis (attiecīgi 30,3 %, 26,9 %, 25,8 % un 25,8 %) nebūtiski uzlabojās (Spānijā), nedaudz palielinājās (Bulgārijā un Grieķijā) vai pat būtiski palielinājās (Lietuvā par 1,5 procentpunktiem) (sk. 2.4.2. attēlu). Horvātija, Itālija un Latvija bija "jānovēro" vai nu salīdzinoši augstā līmeņa (24,3 % Latvijā), vai pieauguma (attiecīgi par 1 procentpunktu un 0,3 procentpunktiem Horvātijā un Itālijā) dēļ. Tajā pašā laikā Rumānijā situācija bija vērtējama kā "vājš sniegums, bet uzlabojas" – tajā tika reģistrēts viens no augstākajiem līmeņiem ES (27,9 %) pēc lielākā samazinājuma (− 4,1 procentpunkts), kas atspoguļo pastāvīgos centienus samazināt nabadzību. Turpretī Čehija, Slovēnija un Nīderlande bija valstis ar "labāko sniegumu" (*AROPE* rādītājs bija attiecīgi 11,3 %, 14,4 % un 15,4 %). Īrijā un Igaunijā, pat neraugoties uz jau tā labo vai vidējo līmeni, bija vērojams liels samazinājums (attiecīgi samazinājums par 2,1 procentpunktu un 2 procentpunktiem). Dalībvalstu vidū nav skaidru pazīmju, kas liecinātu par augšupēju konverģenci.

2.4.2. attēls. Nabadzības vai sociālās atstumtības riska rādītājs 2024. gadā ES samazinājās vien nedaudz

Nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto personu īpatsvars, līmenis 2024. gadā un izmaiņas attiecībā pret iepriekšējo gadu (%, sociālo rezultātu pārskata pamatrādītājs)

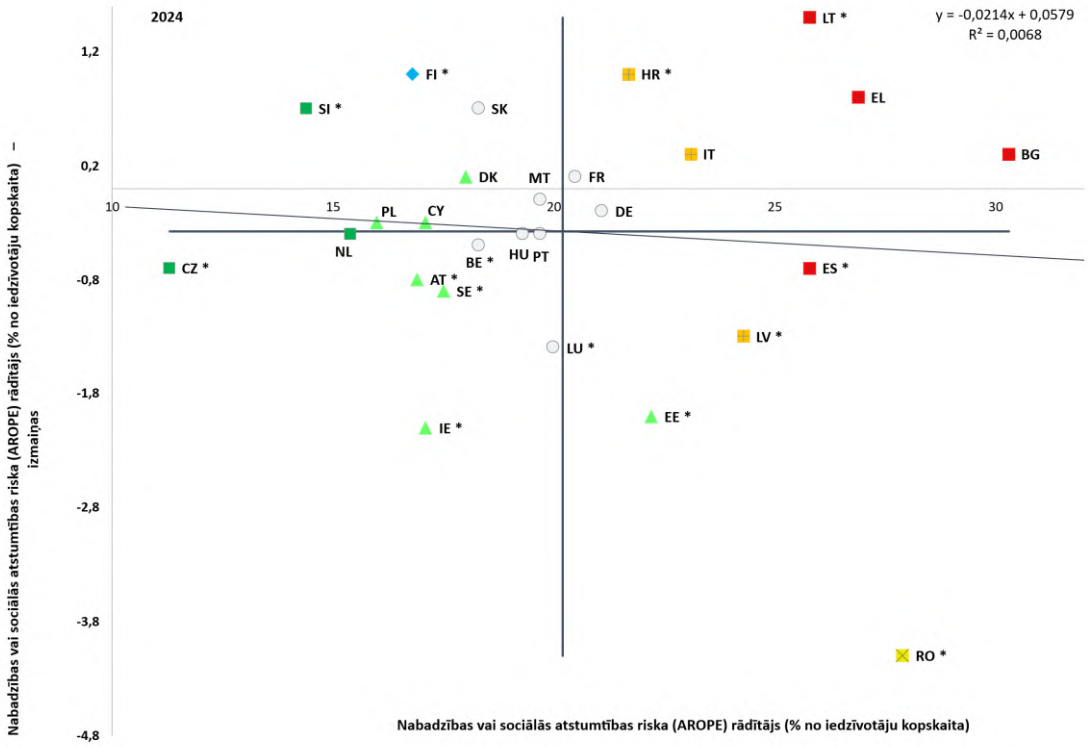

Piezīme. Asu krustpunkts ir nesvērtais Eiropas Savienības vidējais rādītājs. Apzīmējumus skatīt pielikumā. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz HR un provizoriski dati par LT. Statistiski būtiskas izmaiņas ir atzīmētas ar zvaigznīti (*).
Avots: Eurostat [ilc_peps01n], *EU-SILC*.

Nabadzības vai sociālās atstumtības riska ziņā visā ES reģistrētas lielas atšķirības starp reģioniem un starp pilsētām un lauku apvidiem, un līdzīgas atšķirības vērojamas arī starp dalībvalstīm. 2024. gadā bija vērojamas lielas atšķirības starp ES (*NUTS 2*) reģioniem, arī dalībvalstu iekšienē, it īpaši Itālijā, Polijā, Ungārijā un Slovākijā (sk. 8. attēlu 5. pielikumā). *AROPE* rādītāji svārstījās no 59,5 % Gviānā, 48,8 % Kalabrijā un 44,5 % Meliljas pilsētā līdz 8,8 % Dienvidrietumu reģionā, 8,6 % Bratislavas reģionā un 6,6 % Bolcāno/Bocenes autonomajā provincē [257]. Tālākajos reģionos *AROPE* rādītāji pārsniedza ES vidējo rādītāju, svārstoties no 59,5 % Gviānā līdz 22,9 % Madeirā. Mazpilsētās un piepilsētās *AROPE* rādītāji ES bija nedaudz zemāki nekā lielpilsētās un lauku apvidos (attiecīgi 20,3 %, 21,3 % un 21,3 %). Tomēr atšķirības starp dalībvalstīm bija ievērojamas. *AROPE* rādītāji attiecībā uz lielpilsētām svārstījās no 27,8 % Beļģijā līdz 12,2 % Polijā, attiecībā uz mazpilsētām un piepilsētām – no 32 % Bulgārijā līdz 11,7 % Čehijā un attiecībā uz lauku apvidiem – no 41,7 % Rumānijā līdz 8,6 % Maltā [258]. Eiropas Savienības rietumu daļā ir salīdzinoši lieli *AROPE* rādītāji pilsētās un relatīvi zemi rādītāji lauku apvidos, savukārt vairākās Vidusjūras un Baltijas valstīs, kā arī ES austrumdaļā ir vērojama pretēja tendence.

[257] *Eurostat* [ilc_peps11n], *EU-SILC*.
[258] *Eurostat* [ilc_peps13n], *EU-SILC*.

Nabadzības riska faktori ir daudzi. To pamatā ir iespēju nevienlīdzība, piemēram, teritoriālo un reģionālo atšķirību [259] vai diskriminācijas dēļ [260]. Tie ir saistīti ar aktīvas darba tirgus politikas un sociālās aizsardzības un iekļaušanas politikas efektivitātes un lietderības atšķirībām. Nelabvēlīgu apstākļu pārmantošana no paaudzes paaudzē [261] negatīvi ietekmē bērnus. Cīņā pret nabadzības riskiem un to novēršanā būtiska nozīme ir aktīvas iekļaušanas politikai, nodokļu un pabalstu sistēmu izstrādei un efektivitātei, kā arī piekļuvei atbalsta pakalpojumiem (tai skaitā izglītībai, veselības aprūpei, sociālajiem pakalpojumiem un pamatpakalpojumiem). Lai palīdzētu dalībvalstīm to darīt, ES ir pieņēmusi plašu iniciatīvu klāstu, kas var palīdzēt samazināt nabadzību, ja tās tiks pienācīgi īstenotas [262]. Pamatojoties uz šiem pasākumiem, gaidāmās ES nabadzības novēršanas stratēģijas mērķis būs palīdzēt cilvēkiem piekļūt nepieciešamajai pamata aizsardzībai un pamatpakalpojumiem, vienlaikus novēršot nabadzības pamatcēloņus. Vispārējais mērķis ir palīdzēt izskaust nabadzību ES līdz 2050. gadam.

---

259 Sk. Eiropas Komisija, *Durán Laguna et al.*, *Devītais ziņojums par ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2024. gads.

260 Jaunākie dati par 2024. gadu liecina, ka, piemēram, 70 % romu bija pakļauti nabadzības riskam, un laikposmā no 2016. līdz 2024. gadam šajā ziņā ir panākts progress. Sk. ES Pamattiesību aģentūra, *"Rights of Roma and Travellers in 13 European countries"*, 2024.

261 Sk. *UNICEF Innocenti – Global Office of Research and Foresight*, "*Innocenti Report Card 18:Child poverty in the midst of wealth*", *UNICEF Innocenti*, Florence, 2023. gada decembris.

262 To vidū ir Eiropas Garantija bērniem, Padomes 2021. gada 14. jūnija Ieteikums (ES) 2021/1004; Direktīva par adekvātu minimālo algu, Direktīva (ES) 2022/2041; Padomes Ieteikums par piekļuvi sociālajai aizsardzībai, Padomes 2019. gada 8. novembra Ieteikums (2019/C 387/01); Padomes Ieteikums par adekvātu minimālo ienākumu, kas nodrošina aktīvu iekļaušanu, Padomes 2023. gada 30. janvāra Ieteikums (ES) 2023/C 41/01; Eiropas platforma bezpajumtniecības apkarošanai, Lisabonas deklarācija par Eiropas platformu bezpajumtniecības apkarošanai, 2021. gada 21. jūnijs; Komisijas paziņojums "Labāka dalībvalstu rīcībpolitiku distributīvās ietekmes novērtēšana" (COM(2022) 494).

Mērķrādītāju 3. izcēlums. Progress virzībā uz 2030. gada nabadzības mazināšanas mērķrādītāju

Nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju skaits 2024. gadā turpināja samazināties, taču progress joprojām ir nepietiekams, lai līdz 2030. gadam sasniegtu ES pamatmērķrādītāju. Nabadzības vai sociālās atstumtības riskam (*AROPE*) pakļautu personu skaits 2024. gadā samazinājās par 1,1 miljonu līdz 93,3 miljoniem. Koriģējot laikrindu pārrāvumus attiecībā uz Vāciju un Franciju, samazinājums ir 2,9 miljoni salīdzinājumā ar 2019. bāzes gadu, taču vēl paliek 12,1 miljona starpība līdz 15 miljonu mērķrādītājam. Tas nozīmē, ka mērķrādītāja sasniegšanai līdz 2030. gadam būtu vajadzīgs vidējais ikgadējais samazinājums par vairāk nekā 2 miljoniem (sk. nākamo attēlu). Tādējādi, lai sasniegtu šo mērķrādītāju, atlikušajā gadu desmitā būs ievērojami jāpaātrina centienu īstenošana. 2024. gadā ES samazinājās arī bērnu nabadzība, un aptuveni par 0,4 miljoniem mazāk bērnu (0–17 gadu vecuma grupa) saskārās ar nabadzības vai sociālās atstumtības riskiem. Tomēr šis skaitlis joprojām par 0,25 miljoniem pārsniedz 2019. gada atsauces līmeni un par 5,25 miljoniem ir lielāks par kopējiem valstu bērnu nabadzības mazināšanas mērķrādītājiem.

Nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto personu skaits pēdējos gados ir samazinājies, taču progress joprojām ir nepietiekams, lai sasniegtu ES 2030. gada mērķrādītāju

AROPE ES27 valstu līmeņa izmaiņas attiecībā uz 2019. bāzes gadu un ar to saistīto ES 2030. gada pamatmērķrādītāju (visi iedzīvotāji, tūkstoši personu)

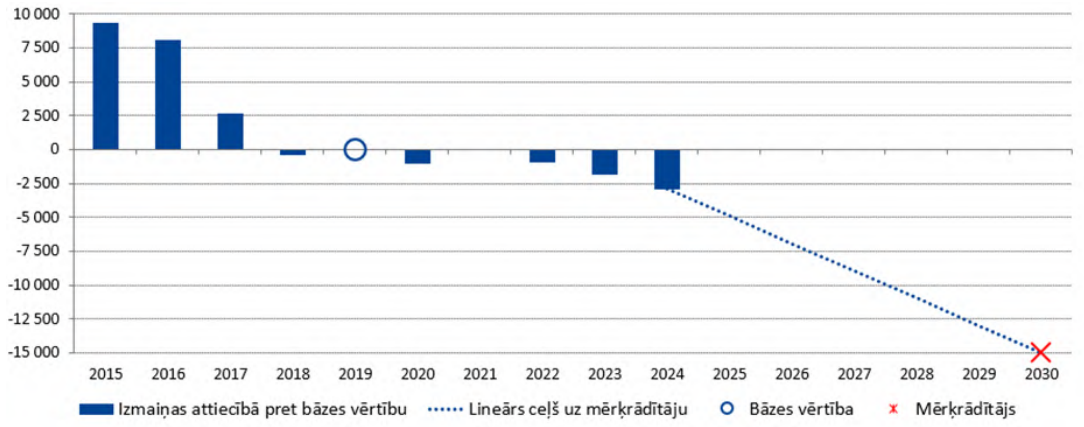

Piezīme. Laikrindas koriģētas, ņemot vērā laikrindas pārrāvumus, kas saistīti ar būtiskiem pārrāvumiem DE 2020. gadā (pārrāvums koriģēts atpakaļ uz 2019. gadu) un FR 2022. gadā (ES kopējā rādītājā izmantoti dati par Francijas metropoli, nevis Franciju, lai tie atbilstu 2019. gada datiem par Franciju).
Avots: *Eurostat* [ilc_pecs01] un EMPL ĢD aprēķini.

Progress virzībā uz valsts nabadzības mazināšanas mērķrādītāju sasniegšanu dalībvalstīs vēl arvien ir nevienmērīgs. 2024. gadā tikai 14 dalībvalstīs samazinājās nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto personu skaits, un tikai 16 dalībvalstīs kopš 2019. gada ir panākts progress virzībā uz 2030. gada mērķrādītāju sasniegšanu (sk. nākamo attēlu) [263]. Septiņas no tām (Rumānija, Čehija, Latvija, Nīderlande, Polija, Beļģija un Bulgārija) kopumā progresē labi, un Rumānija 2024. gadā panāca ievērojamu samazinājumu (par 739 tūkstošiem). Zviedrija un Īrija kļuva par pirmajām divām valstīm, kas 2024. gadā sasniedza savus mērķrādītājus, savukārt lielākā relatīvā atšķirība [264] joprojām pastāv Luksemburgā, Slovākijā, Slovēnijā, Dānijā, Somijā un Francijā. No 21 valsts, kas noteica papildu mērķrādītājus bērnu nabadzības mazināšanai [265], 13 valstīs 2024. gadā tika reģistrēti uzlabojumi un 11 valstīs kopš 2019. gada ir panākts progress, savukārt Īrija, Kipra un Zviedrija savus mērķrādītājus jau ir sasniegušas. Turpretī Čehijai, Vācijai, Spānijai, Francijai, Luksemburgai, Maltai, Austrijai, Slovēnijai, Slovākijai un Somijai vēl ir jāpanāk progress salīdzinājumā ar 2019. gadu.

263 Attiecībā uz ES un nacionālo nabadzības mazināšanas mērķrādītāju uzraudzību, kā arī skaidrojumu par laikrindas pārrāvumiem un ar tiem saistītajām datu korekcijām sk. arī Sociālās aizsardzības komitejas 2025. gada ziņojumu.

264 Attiecībā uz salīdzināmību starp valstīm atšķirības netiek mērītas absolūtā izteiksmē, bet gan procentos no vajadzīgā samazinājuma laikposmā no 2019. līdz 2030. gadam. Piemēram: (10 [mērķrādītājs] – 4 [līdzšinējais progress]) / 10 [mērķrādītājs] = 60 % [atšķirība].

265 Bērnu nabadzības mazināšanas mērķrādītāju bija noteikušas Beļģija, Bulgārija, Čehija, Vācija, Igaunija, Īrija, Grieķija, Spānija, Francija, Horvātija, Kipra, Luksemburga, Malta, Austrija, Polija, Portugāle, Rumānija, Slovēnija, Slovākija, Somija un Zviedrija. Sk. Sociālās aizsardzības komitejas 2025. gada ziņojumu par šo mērķrādītāju uzraudzību.

Tikai aptuveni puse dalībvalstu kopš 2019. gada ir panākušas progresu, un tikai trešdaļa vai nu ir uz pareizā ceļa, vai arī pārsniegušas savus mērķrādītājus

AROPE līmeņa izmaiņas laikposmā no 2019. gada līdz 2024. gadam un nacionālie 2030. gada mērķrādītāji (visi iedzīvotāji, tūkstoši personu)

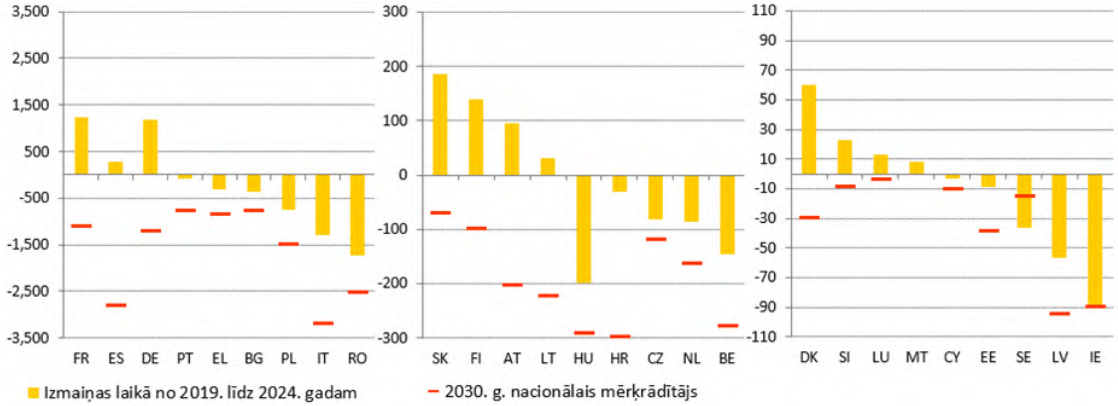

Piezīme. Laikrindas pārrāvumi 2020. gadā ir attiecībā uz FR, IE, DK, LU, 2021. gadā – attiecībā uz LU, 2022. gadā – attiecībā uz FR, FI un LU, 2023. un 2024. gadā – attiecībā uz HR. Provizoriski dati 2024. gadā attiecībā uz LT. DK un DE izsaka savus valsts nabadzības mazināšanas mērķrādītājus kā to personu skaita samazinājumu, kuras dzīvo (gandrīz) nenodarbinātās mājsaimniecībās (t. i., mājsaimniecībās ar ļoti zemu darba intensitāti), kas, kā sagaidāms, desmit gadu laikā izpaudīsies kā *AROPE* pakļauto iedzīvotāju skaita samazinājums. Vācija savu nacionālo mērķrādītāju ir noteikusi salīdzinājumā ar 2020. gadu kā atsauces gadu. Francija savu nacionālo mērķrādītāju ir noteikusi attiecībā uz valsts Eiropas daļu, un uzraudzība ir saskaņota ar šo ģeogrāfisko tvērumu. Ungārija savu valsts nabadzības mazināšanas mērķrādītāju izsaka kā materiālās un sociālās nenodrošinātības līmeņa samazinājumu ģimenēm ar bērniem, ko var pārvērst *AROPE* samazinājumā, ja saglabājas pašreizējie apstākļi. Malta savu nacionālo nabadzības mazināšanas mērķrādītāju izsaka kā *AROPE* rādītāja samazinājumu procentpunktos (t. i., –3,1 procentpunkts).
Avots: *Eurostat* [ilc_pecs01] un tabula par 2030. gada nacionālajiem mērķrādītājiem 1. pielikumā.

Smaga materiālā un sociālā nenodrošinātība nedaudz samazinājās, savukārt monetārā nabadzība un to personu īpatsvars, kuras dzīvo (gandrīz) nenodarbinātās mājsaimniecībās, ES 2024. gadā saglabājās stabils. Ļoti nelielais *AROPE* rādītāja uzlabojums ir atspoguļots tā komponentos. Čehijā un Nīderlandē pēc samazinājuma bija vieni no zemākajiem *AROP* rādītājiem (atsaucoties uz 2023. gada ienākumu līmeni, kas bija attiecīgi 9,5 % un 12,1 %) (sk. 2.4.3. attēla augšējo paneli). Turpretī Bulgārijā, Latvijā un Lietuvā bija vieni no augstākajiem rādītājiem (attiecīgi 21,7 %, 21,6 % un 21,5 %), turklāt dažos gadījumos pēc pieauguma. Rumānijā bija vērojams samazinājums par 2,1 procentpunktu, kas ievērojami veicināja tās *AROPE* rādītāja samazināšanos. *Eurostat* ātrās aplēses, kas attiecas uz 2024. gada ienākumiem, liecina, ka saskaņā ar prognozēm *AROP* rādītāji bijuši stabili arī 2024. gadā vidēji ES un lielākajā daļā dalībvalstu, bet pieauguši Somijā, Portugālē, Grieķijā un Slovēnijā un samazinājušies Igaunijā [266]. To personu īpatsvars, kuras cieš no smagas materiālās un sociālās nenodrošinātības, ES kopumā nedaudz samazinājās (sk. 2.4.3. attēla vidējo paneli). To personu īpatsvars, kuras dzīvo (gandrīz) nenodarbinātās mājsaimniecībās 2024. gadā saglabājās stabils (pamatojoties uz 2023. gada aktivitāti) (sk. 2.4.3. attēla apakšējo paneli).

[266] Tikai būtiskas izmaiņas. Sk. *Eurostat*, Ātrās aplēses par ienākumu nevienlīdzību un nabadzības rādītājiem 2024. gadam (FE 2024), eksperimentāli rezultāti. 1. redakcija, 2025. gada jūnijs.

2.4.3. attēls. Nedaudz samazinājās smagas materiālās un sociālās nenodrošinātības līmenis, bet nabadzības riska rādītājs un to personu īpatsvars, kuras dzīvo (gandrīz) nenodarbinātās mājsaimniecībās, saglabājās nemainīgs

Nabadzības vai sociālās atstumtības riska rādītāja pamatrādītāja komponenti (%, 2015, 2023, 2024)

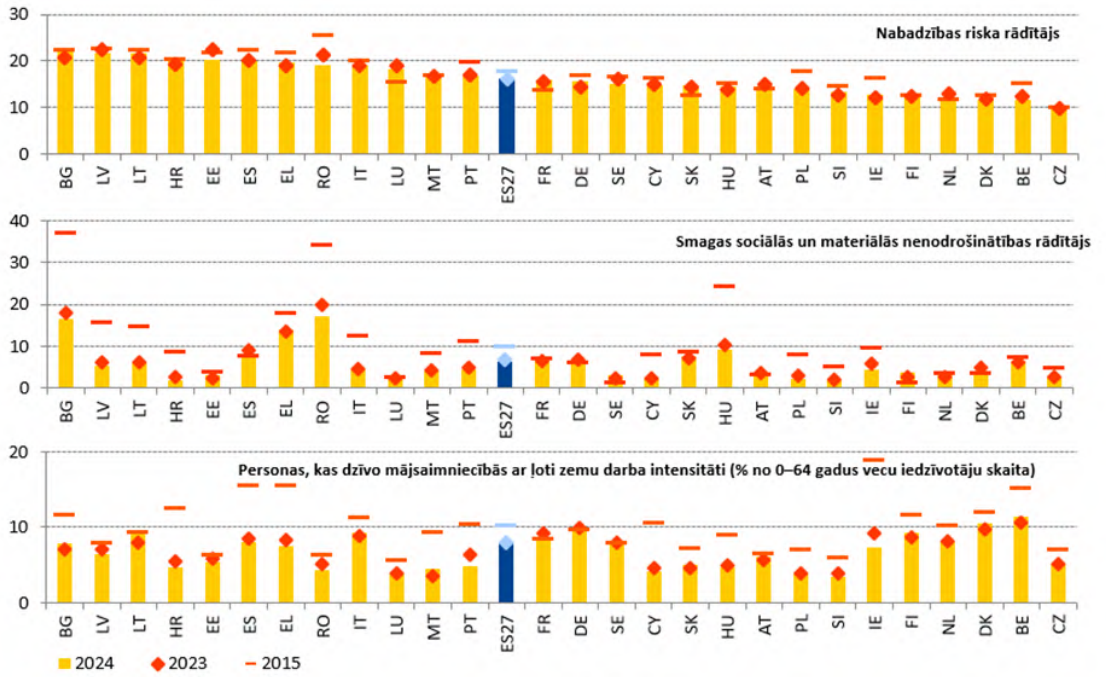

Piezīme. Rādītāji ir sarindoti atbilstoši *AROPE* rādītājiem 2024. gadā. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz HR saistībā ar nabadzības riska rādītāju 2024. gadā. Provizoriski dati attiecībā uz LT.
Avots: Eurostat [tessi010], [tepsr_lm420], [tepsr_lm430], *EU-SILC*.

Bērnu nabadzība nedaudz samazinājās, bet joprojām ir augstākā līmenī nekā iedzīvotājiem kopumā, un nav skaidru pazīmju, kas liecinātu par augšupēju konverģenci. Nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto bērnu skaits samazinājās no 19,96 miljoniem 2023. gadā līdz 19,52 miljoniem 2024. gadā, un to īpatsvars ES vidēji samazinājās no 24,9 % līdz 24,2 %. Lai gan 2024. gads ir otrais gads pēc kārtas, kurā reģistrēts absolūtā skaita samazinājums, bērnu nabadzības izplatība joprojām ir par 3,2 procentpunktiem lielāka nekā visiem iedzīvotājiem kopumā. Slovēnija, Kipra, Čehija un Nīderlande ir starp valstīm ar "labāko sniegumu" – *AROPE* rādītājs bērniem šajās valstīs ir zemāks par 16 %, un salīdzinājumā ar 2023. gadu ir vērojamas salīdzinoši nelielas izmaiņas, izņemot Kipru (− 2,3 procentpunkti) un Slovēniju (+ 1,1 procentpunkts). Savukārt Bulgārija un Spānija ir "kritiskā situācijā" – to rādītāji sasniedz attiecīgi 35,1 % un 34,6 %. Atšķirībā no kopumā nemainīgajiem rādītājiem Spānijā arī Bulgārijā šis rādītājs palielinājās par 1,2 procentpunktiem. Visā ES lielākais pieaugums tika reģistrēts Horvātijā (par 2 procentpunktiem) un Somijā (par 3,5 procentpunktiem), savukārt lielākais samazinājums tika reģistrēts Īrijā (par 3,4 procentpunktiem), Rumānijā (par 5,2 procentpunktiem) un Slovākijā (par 2,7 procentpunktiem). Nav redzamu pazīmju, kas liecinātu par augšupēju konverģenci starp dalībvalstīm. Bērnu paglābšana no nabadzības un sociālās atstumtības ir būtiska, lai palīdzētu viņiem pilnībā īstenot savu potenciālu un pārtrauktu nabadzības nodošanu no paaudzes paaudzē. Lai risinātu šo problēmu, ir svarīgi visās dalībvalstīs īstenot Eiropas Garantiju bērniem.

2.4.4. attēls. Nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto bērnu īpatsvars ES nedaudz samazinājās.

Nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto bērnu īpatsvars, līmenis 2024. gadā un izmaiņas attiecībā pret iepriekšējo gadu (%), sociālo rezultātu pārskata pamatrādītājs

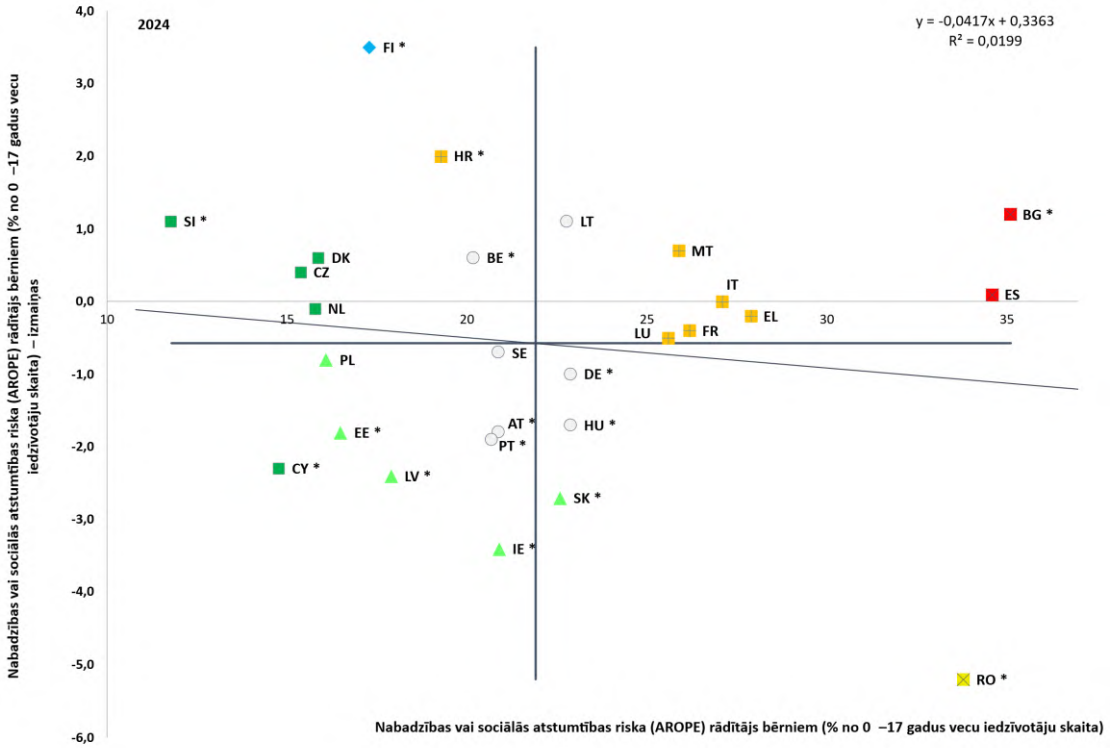

Piezīmes. Asu krustpunkts ir nesvērtais Eiropas Savienības vidējais rādītājs. Apzīmējumus skatīt pielikumā. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz HR un provizoriski dati par LT. Statistiski būtiskas izmaiņas ir atzīmētas ar zvaigznīti (*).
Avots: Eurostat [ilc_peps01n], *EU-SILC*.

Bērnu nabadzības vai sociālās atstumtības riska rādītāja komponenti ES lielā mērā saglabājās stabili, izņemot tikai smagas materiālās un sociālās nenodrošinātības rādītāju, kas samazinājās. Nabadzības riska (*AROP*) rādītājs ES vidēji nedaudz samazinājās no 19,5 % 2023. gadā līdz 19,3 % 2024. gadā. Lielākais pieaugums par 2 procentpunktiem tika reģistrēts Horvātijā, Lietuvā, Maltā un Somijā, bet lielākais samazinājums par 3 procentpunktiem – Portugālē, Rumānijā un Slovākijā. Tāpat kā 2023. gadā, visaugstākie *AROP* rādītāji bija Spānijā (29,2 %), Bulgārijā (28,2 %) un Rumānijā (26,2 %), bet viszemākie – Dānijā (10,1 %), Slovēnijā (10,7 %) un Somijā (11,6 %). *Eurostat* ātrajās aplēsēs prognozēts, ka 2024. gadā bērnu monetārā nabadzība ES samazināsies vidēji par 0,4 procentpunktiem. Attiecībā uz smagu materiālo un sociālo nenodrošinātību ES rādītājs attiecībā uz bērniem 2024. gadā mēreni samazinājās, 2024. gadā sasniedzot 7,9 % (salīdzinājumā ar 8,4 % 2023. gadā). Valstu līmenī tas svārstījās no 1,2 % Horvātijā līdz 21,2 % Rumānijā. Nīderlandē un Somijā tas palielinājās par 2 procentpunktiem un Vācijā, Grieķijā, Latvijā, Lietuvā un Ungārijā samazinājās par tādu pašu daudzumu. Visbeidzot, to bērnu īpatsvars, kuri dzīvo (gandrīz) nenodarbinātās mājsaimniecībās, 2024. gadā saglabājās visumā nemainīgs 7,4 % apmērā (salīdzinājumā ar 7,5 % 2023. gadā) ES un lielākajā daļā dalībvalstu, izņemot Bulgāriju (+ 2,1 procentpunkts), Somiju (+ 2,3 procentpunkti) un Portugāli (− 2,6 procentpunkti).

2.4.5. attēls. Nabadzības dziļums ES nedaudz samazinājās, bet bērniem tas bieži vien bija lielāks nekā iedzīvotājiem kopumā.

Relatīvā nabadzības riska atšķirība (%); iedzīvotāji kopumā un bērni (0–17 gadu vecuma grupa)

Piezīme. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz HR un provizoriski dati par LT 2024. gadā.
Avots: *Eurostat* [ilc_il11], *EU-SILC*.

Nabadzības dziļums nedaudz samazinājās ES iedzīvotājiem kopumā, bet joprojām bija augstāks cilvēkiem, kas dzīvo (gandrīz) nenodarbinātās mājsaimniecībās, un bērniem [267]. Attiecībā uz iedzīvotājiem kopumā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu šis rādītājs samazinājās par 0,4 procentpunktiem un 2024. gadā sasniedza 22,7 % (attiecībā uz 2023. gada ienākumiem) (sk. 2.4.5. attēlu). Vislielākais nabadzības dziļums bija Latvijā, Spānijā un Horvātijā – šajās valstīs tika reģistrēts rādītāja pieaugums attiecīgi par 1,8, 1,7 un 0,2 procentpunktiem. Vislielākais pieaugums bija Kiprā (+ 2,7 procentpunkti), Latvijā un Luksemburgā (+ 1,8 procentpunkti abos gadījumos). ES līmenī nabadzības dziļums 18–64 gadus veciem cilvēkiem, kas dzīvo (gandrīz) nenodarbinātās mājsaimniecībās, bija ievērojami lielāks nekā visiem iedzīvotājiem kopumā, proti, 35,5 % 2024. gadā [268]. Bērniem tas samazinājās līdz 23,2 % 2024. gadā, kas ir par 0,6 procentpunktiem mazāk nekā 2023. gadā, bet joprojām bija augstāks nekā visiem iedzīvotājiem kopumā. Lielākais pieaugums (par vairāk nekā 5 procentpunktiem) tika reģistrēts Itālijā un Maltā, kā arī Horvātijā (pēc laikrindu pārrāvuma), savukārt lielākais samazinājums (par vairāk nekā 9 procentpunktiem) tika reģistrēts Dānijā un Slovākijā.

Personas ar invaliditāti joprojām ir pakļautas lielākam nabadzības vai sociālās atstumtības riskam nekā pārējie iedzīvotāji. 2024. gadā šādu personu *AROPE* rādītājs ES bija 28,7 % (pēc trīs gadu stabilitātes perioda), kas ir par 10,8 procentpunktiem augstāks nekā pārējiem iedzīvotājiem. Personām ar smagu invaliditāti tas ir vēl augstāks – 36,2 %, un tam ir tendence pieaugt. Piecās valstīs atšķirība, salīdzinot ar personām bez invaliditātes, 2024. gadā pārsniedza 20 procentpunktus [269]. Personas ar invaliditāti darbspējas vecumā saskaras ar lielāku nabadzības vai sociālās atstumtības risku (34,5 %) nekā citas vecuma grupas, tāpat arī sievietes salīdzinājumā ar vīriešiem (29,4 % salīdzinājumā ar 27,8 %). Atbalsts personu ar invaliditāti piekļuvei iekļaujošai izglītībai, apmācībai un nodarbinātībai un personīgās palīdzības un atbalsta pakalpojumu sniegšana ir būtiska, lai mazinātu nabadzības vai sociālās atstumtības riska atšķirību personām ar invaliditāti.

---

267 Šo rādītāju, kas zināms arī kā relatīvā mediānas nabadzības riska plaisa, aprēķina kā atšķirību starp personu, kuras atrodas zem nabadzības riska sliekšņa, medianālo ekvivalento izmantojamo ienākumu un nabadzības riska slieksni, izsakot to procentos no nabadzības riska sliekšņa. Šis slieksnis ir 60 % no konkrētas valsts (nevis visas ES) iedzīvotāju medianālā ekvivalentā izmantojamā ienākuma.

268 *Eurostat* [ilc_li12]. Diagrammu ar to personu nabadzības līmeni, kuras dzīvo (gandrīz) nenodarbinātās mājsaimniecībās, sk. 2.4.11. attēlā.

269 Liela atšķirība tika novērota Lietuvā, Horvātijā, Latvijā, Igaunijā un Ungārijā, kurās visās kopā ar Bulgāriju un Rumāniju bija augsti rādītāji.

Neraugoties uz turpmāku nelielu samazinājumu, nabadzības vai sociālās atstumtības riska rādītājs personām, kas dzimušas ārpus ES, saglabājās daudz augstāks nekā ES dzimušajiem. Visās dalībvalstīs *AROPE* rādītājs ārpus ES dzimušajiem bija augstāks nekā attiecīgajā valstī dzimušajiem un vidēji vairāk nekā divreiz lielāks – 38,2 % salīdzinājumā ar 18 %. Vislielākā atšķirība bija Rumānijā, Austrijā, Spānijā, Beļģijā un Zviedrijā (visās vairāk nekā 23 procentpunkti) [270]. Šīs atšķirības lielā mērā atspoguļo šīs grupas nelabvēlīgo nodarbinātības situāciju (sk. pīlāra 5. izcēlumu 2.2.1. iedaļā).

Ievērojams skaits romu ES joprojām saskaras ar lielākiem nabadzības vai sociālās atstumtības riskiem. Saskaņā ar jaunākajiem apsekojuma datiem 2024. gadā [271] vidēji 70 % romu apsekojuma valstīs bija pakļauti nabadzības riskam, un laikposmā no 2016. līdz 2024. gadam bija vērojams progress. Vidēji 77 % romu bērnu (jaunāki par 18 gadiem) dzīvoja mājsaimniecībās, kas pakļautas nabadzības riskam. Turklāt lielāka daļa romu (37 %) saskārās ar smagu materiālo nenodrošinātību salīdzinājumā ar pārējiem iedzīvotājiem, it īpaši gados jaunāku un vecāka gadagājuma cilvēku kohortās. ES romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības stratēģiskajā satvarā 2020.–2030. gadam dalībvalstis tiek aicinātas vismaz uz pusi samazināt romu un pārējo iedzīvotāju nabadzības plaisu (arī attiecībā uz bērniem) un nodrošināt, lai līdz 2030. gadam lielākā daļa romu izkļūtu no nabadzības [272]. Ar Padomes Ieteikumu par romu līdztiesību, iekļaušanu un līdzdalību dalībvalstis apņēmās cīnīties pret ārkārtīgi augsto romu nabadzības riska rādītāju un materiālo un sociālo nenodrošinātību [273]. Atjaunināto romu stratēģisko satvaru novērtējumā dalībvalstis aicinātas pievērsties identificētajām jomām, kurās nepieciešami uzlabojumi, kā arī atjaunot un grozīt savus satvarus, tostarp padarīt tos vērienīgākus [274]. Padomes secinājumos par pasākumiem, ar ko romiem nodrošina līdztiesīgu piekļuvi atbilstošiem mājokļiem bez segregācijas [275] un risina nošķirto apmetņu jautājumu, dalībvalstis tiek aicinātas identificēt un izmantot visu šim nolūkam pieejamo finansējumu.

---

270 *Eurostat* rādītājs [ilc_peps06n], salīdzinājums veikts starp personām, kuras dzimušas ārpus ES, un personām, kuras dzimušas ziņotājā valstī; personas, kuras ir 18 gadus vecas un vecākas. Zemas ticamības dati par Rumāniju.

271 Sk. ES Pamattiesību aģentūra, *"Rights of Roma and Travellers in 13 European countries"*, 2024. Attiecīgā vērtība bija 80 % gan 2016., gan 2021./2019. gadā, taču aprēķinā tika iekļautas atšķirīgas valstis (sk. 4. attēlu saistītā ziņojuma 30. lappusē). Apsekojums 2024. gadā tika veikts šādās valstīs: BG, CZ, EL, ES, FR, HU, IE, IT, PT un RO.

272 Sk. jauno ES romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības stratēģisko satvaru (pilns pasākumu kopums).

273 Sk. OV C 93, 19.3.2021., 1.–14. lpp.

274 Novērtējumu sk. COM/2023/7 final visā dokumentu kopumā.

275 Padomes secinājumi par pasākumiem, ar ko romiem nodrošina līdztiesīgu piekļuvi atbilstošiem mājokļiem bez segregācijas un risina nošķirto apmetņu jautājumu.

2.4.6. attēls. Nespējas uzturēt mājokli pietiekami siltu rādītājs ES 2024. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu samazinājās, taču starp dalībvalstīm pastāvēja būtiskas atšķirības

To personu īpatsvars, kas nespēj uzturēt mājokli pietiekami siltu: iedzīvotāji kopā un nabadzības riskam pakļauto iedzīvotāju grupa, 2023. un 2024. gads (%)

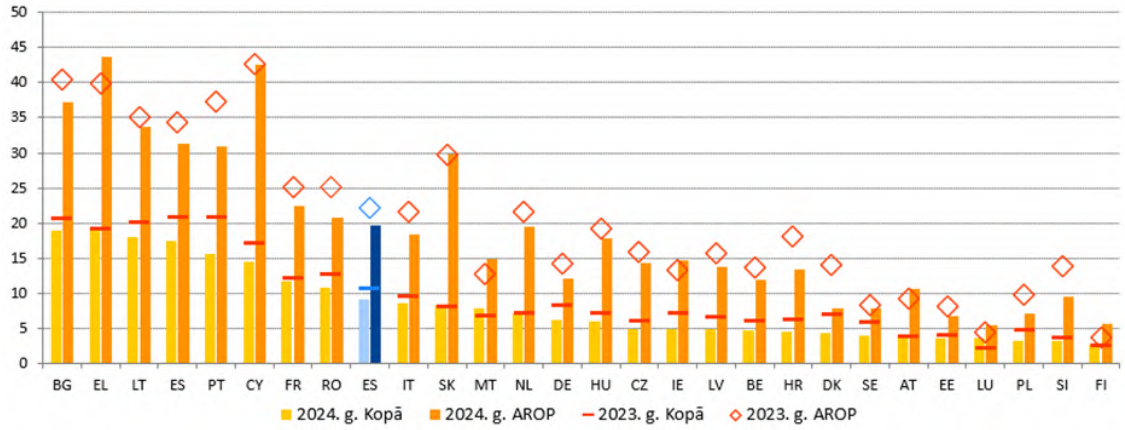

Piezīmes. Provizoriski dati attiecībā uz LT 2024. gadā un laikrindas pārrāvums attiecībā uz LT 2023. gadā.
Avots: Eurostat [ilc_mdes01], *EU-SILC*.

Galvenais enerģētiskās nabadzības rādītājs – nespēja uzturēt mājokli pietiekami siltu – 2024. gadā ES pirmo reizi kopš 2021. gada samazinājās, bet joprojām ir ievērojami augstāks cilvēkiem, kuri saskaras ar nabadzības vai sociālās atstumtības riskiem. To personu īpatsvars, kuras nespēj uzturēt mājokli pietiekami siltu, Savienībā 2024. gadā samazinājās līdz 9,2 % salīdzinājumā ar 10,6 % iepriekšējā gadā. 2024. gada samazinājums ir pirmais samazinājums pēc diviem secīgiem pieauguma gadiem. Tas atspoguļo gāzes un elektroenerģijas mazumtirdzniecības cenu samazināšanos, kā arī ES valstīs īstenoto energoefektivitātes pasākumu un citu atbalsta pasākumu kopumu. Tomēr 2024. gada līmenis joprojām krietni pārsniedz 2021. gada vērtību, kas ir 6,9 %. Turklāt vecāka gadagājuma cilvēki, vientuļie vecāki un sievietes ir vairāk pakļauti enerģētiskajai nabadzībai. Arī atšķirības starp dalībvalstīm 2024. gadā nedaudz samazinājās, bet joprojām svārstās no 2,7 % Somijā līdz 19,0 % Bulgārijā. Šeit analizētais enerģētiskās nabadzības rādītājs 2024. gadā samazinājās lielākajā daļā dalībvalstu un visvairāk Portugālē (par 5,1 procentpunktu), Spānijā (par 3,3 procentpunktiem), Dānijā un Kiprā (abās par 2,5 procentpunktiem). Turpretī neliels pieaugums tika novērots Luksemburgā (+ 1,5 procentpunkti), Maltā (+ 1,0 procentpunkts), Slovākijā (+ 0,2 procentpunkti), Austrijā un Somijā (+ 0,1 procentpunkts), savukārt Nīderlandē situācija kopumā nemainījās. Cilvēkiem, kas saskaras ar nabadzības risku, enerģētiskā nabadzība ir daudz lielāka – vidēji ES 19,7 % no viņiem nespēj uzturēt savu mājokli pietiekami siltu, salīdzinot ar 7,1 % pārējo iedzīvotāju. Visaugstākais enerģētiskās nabadzības līmenis ir Grieķijā (43,6 %), bet viszemākais – Luksemburgā (5,5 %). Aplūkojot vēl vienu enerģētiskās nabadzības rādītāju – mājsaimniecību kavētos maksājumus par komunālajiem pakalpojumiem, dati liecina, ka nokavēto maksājumu līmenis kopš 2022. gada ir palicis tādā pašā līmenī [276]. Turklāt, tā kā globālā temperatūra turpina pieaugt, arvien lielākam skaitam cilvēku Eiropā ir grūti uzturēt mājokli pietiekami vēsu. 2023. gadā 26 % cilvēku, kas dzīvo ES mājsaimniecībās, ziņoja, ka vasarā nespēj uzturēt mājokli pietiekami vēsu. Šis skaitlis pieaug līdz gandrīz 35 % iedzīvotāju grupā ar viszemākajiem ienākumiem, un sākotnējie konstatējumi liecina, ka tie, kurus ziemā skar enerģētiskā nabadzība, varētu saskarties ar grūtībām arī vasarā [277].

---

[276] *Eurostat* rādītājs [ilc_mdes07] *EU-SILC*.

[277] Pamatojoties uz gaidāmo *JRC* ziņojumu: *Koukoufikis, G. et al.*, "*Addressing Residential Cooling Demand and Summer Energy Poverty in the EU – Towards a Cooler Future*", Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, JRC143288. Rādītājs vasaras enerģētiskās nabadzības novērtēšanai ES ir iegūts no 2023. gadā veiktā *EU-SILC* apsekojuma *ad hoc* moduļa. Tajā ar rādītāju ar kodu HC070 mēra "mājsaimniecības nespēju vasarā uzturēt mājokli pietiekami vēsu nepiemērotas dzesēšanas sistēmas vai sliktas siltumizolācijas dēļ".

Transporta nabadzības ziņā starp dalībvalstīm pastāv lielas atšķirības. Transporta nabadzība aptver trīs dimensijas: pieejamību cenas ziņā, piekļūstamību un vispārējo pieejamību [278], kā arī pietiekamības transversālo dimensiju. Privātā transporta pieejamība cenas ziņā, ko mēra kā to personu īpatsvaru, kuras nevar atļauties privāto automobili, ES saglabājās stabila, proti, 5,6 % 2023. un 2024. gadā pēc tam, kad 2015.–2021. gadā tā pastāvīgi samazinājās no 7,9 % līdz 5,7 % [279]. Šis rādītājs dažādās dalībvalstīs ievērojami atšķiras – no 1,8 % Maltā līdz 15,6 % Rumānijā. Sabiedriskā transporta pieejamība joprojām ir problēma, īpaši lauku apvidos. Ņemot vērā iepriekš minēto, automobiļi joprojām ir dominējošais pasažieru pārvadājumu veids ES, kas 2023. gadā veidoja 83,1 % no visiem pasažierkilometriem [280].

---

278 Transporta nabadzība Sociālā klimata fonda regulā ir definēta kā personu un mājsaimniecību nespēja vai grūtības segt privātā vai sabiedriskā transporta izmaksas vai tāda transporta piekļuves neesamība vai ierobežota piekļuve transportam, kas vajadzīgs, lai piekļūtu būtiskiem sociālekonomiskiem pakalpojumiem un aktivitātēm, ņemot vērā valsts un ģeogrāfisko kontekstu – sk. Eiropas Parlamenta un Padomes 2023. gada 10. maija Regulu (ES) 2023/955, ar ko izveido Sociālo klimata fondu. Ņemot vērā šo daudzdimensionālo raksturu un ierobežotos datus, nav iespējams noteikt vienotu tendenci visās dimensijās, un pašlaik tiek izstrādāti rādītāji ES līmenī visām trim dimensijām. Sk. *Transport poverty: definitions, indicators, determinants, and mitigation strategies - Final Report.*Eiropas Komisija, 2024. gada novembris.

279 *Eurostat* rādītājs [ilc_mddu05]. Tas ir vienīgais transporta nabadzības rādītājs, kas katru gadu tiek atjaunināts ES līmenī.

280 Sk. *Eurostat* rādītāju [tran_hv_psmod].

2.4.7. attēls. Ienākumu nevienlīdzība 2024. gadā ES vidēji turpināja nedaudz samazināties, taču dalībvalstīs bija vērojamas zināmas diverģences pazīmes

Ienākumu kvintiļu attiecības rādītājs (S80/S20), 2024. gada līmeņi un izmaiņas attiecībā pret iepriekšējo gadu (sociālo rezultātu pārskata pamatrādītājs)

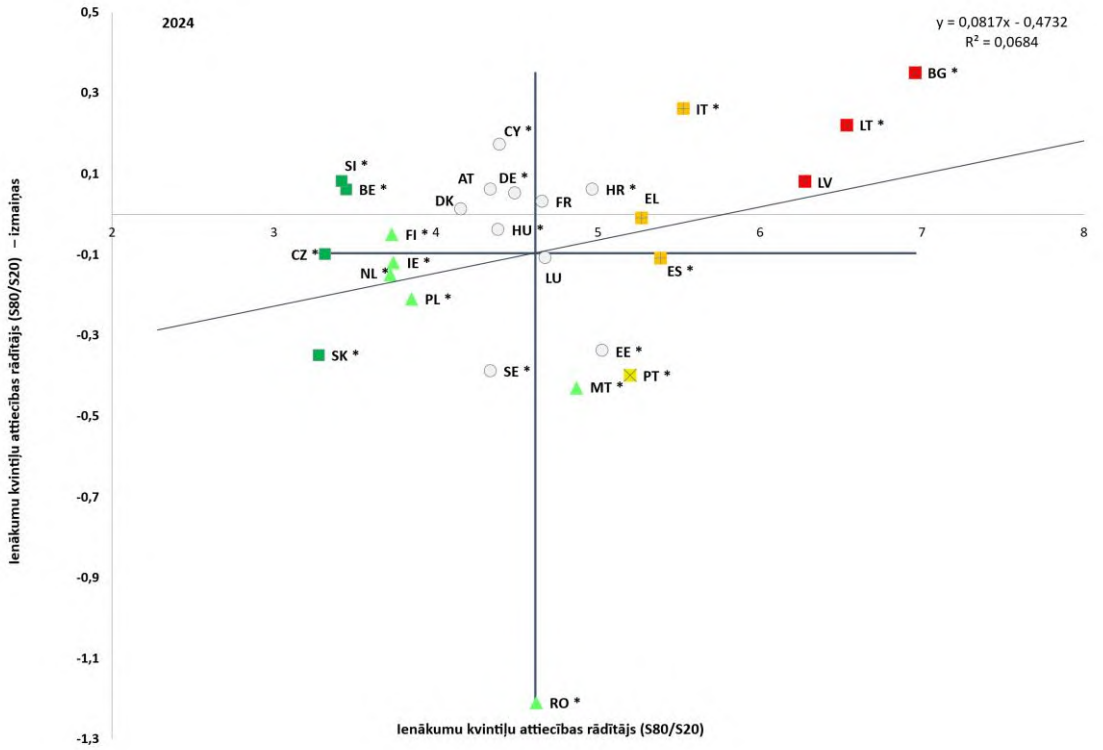

Piezīme. Asu krustpunkts ir nesvērtais Eiropas Savienības vidējais rādītājs. Apzīmējumus skatīt pielikumā. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz HR, pagaidu dati attiecībā uz LT. Statistiski būtiskas izmaiņas ir atzīmētas ar zvaigznīti (*).
Avots: *Eurostat* [tessi180], *EU-SILC*.

Ienākumu nevienlīdzība ES 2024. gadā vidēji turpināja nedaudz samazināties, bet starp valstīm bija vērojamas diverģences pazīmes, ko galvenokārt veicināja dalībvalstis ar augstu nevienlīdzības līmeni. Ienākumu nevienlīdzība, ko mēra ar ienākumu kvintiļu attiecības rādītāju (S80/S20), ES nedaudz samazinājās no 4,72 2023. gadā līdz 4,66 2024. gadā (attiecas uz ienākumiem attiecīgi 2022. un 2023. gadā). Tomēr starp dalībvalstīm pastāv lielas atšķirības. "Kritiska situācija" tika reģistrēta Bulgārijā, Lietuvā un Latvijā, kur ienākumu nevienlīdzības līmenis bija viens no augstākajiem Savienībā, un 2024. gadā tas vēl pieauga (sk. 2.4.7. attēlu). Trīs valstis, kurās bija salīdzinoši augsts ienākumu nevienlīdzības līmenis (pēc pieauguma – Itālija un pēc samazinājuma – Grieķija un Spānija), ir "jānovēro". Vislielākais ienākumu nevienlīdzības samazinājums bija Rumānijā (- 1,2), sasniedzot līmeni, kas tagad atbilst ES vidējam rādītājam. "Labākais sniegums" 2024. gadā bija Beļģijai, Slovēnijai, Čehijai un Slovākijai. Kopumā ES vērojamas atšķirīgas tendences. No vienas puses, dažās dalībvalstīs ar augstu nevienlīdzības līmeni situācija turpināja pasliktināties. No otras puses, dažās dalībvalstīs ar zemu līmeni tika reģistrēts turpmāks samazinājums. Tas norāda uz diverģenci starp dalībvalstīm. Ienākumu nevienlīdzība liecina par neviendabīgumu arī ES reģionos. Tā ir samērā izteikta arī tādās valstīs kā Itālija, Rumānija, Ungārija un Beļģija (sk. 4. attēlu 5. pielikumā). Saskaņā ar *Eurostat* ātrajām aplēsēm paredzams, ka 2024. ienākumu gadā ienākumu nevienlīdzība visās valstīs saglabājusies kopumā stabila [281].

[281] Sk. *Eurostat*, Ātrās aplēses par ienākumu nevienlīdzību un nabadzības rādītājiem 2024. gadam (FE 2024), eksperimentāli rezultāti. 1. redakcija, 2025. gada jūnijs.

Ilgāka termiņa perspektīvā ienākumu nevienlīdzība pēdējos 10 gados samazinājusies, lai gan ar svārstībām. Šā gadsimta otrajā gadu desmitā ienākumu nevienlīdzība ES, ko mēra ar ienākumu kvintiļu attiecības rādītāju (S80/S20), strauji palielinājās atkārtotās recesijas laikā un pēc tam samazinājās līdz līmenim, kāds bija novērots pirms ekonomikas un finanšu krīzes, un pēdējos gados tā samazinājās (sk. 2.4.8. attēlu). 2024. gadā ienākumu nevienlīdzība ienākumu sadalījuma apakšējā daļā (t. i., ko mēra ar S50/S20 rādītāju) kopumā atgriezās līmenī, kāds bija vērojams pirms finanšu krīzes, savukārt ienākumu sadalījuma augšējā daļā (S80/S50) tā bija nedaudz zemāka par iepriekšējo līmeni. Tas norāda uz ietekmi, ko ES pēdējos gados ir atstājusi ātra un efektīva politiska rīcība, it īpaši, ja salīdzina vispārējo stabilitāti pēc Covid-19 pandēmijas un dzīves dārdzības pieaugumu 2020.–2023. gadā ar straujo pieaugumu šā gadsimta otrā gadu desmita sākumā. Lai ņemtu vērā politikas pasākumu ietekmi uz ienākumu nevienlīdzību un nodrošinātu informāciju politikas veidošanas procesā *ex ante* arī šajā aspektā, īpaši svarīgi ir reformu un investīciju distributīvās ietekmes novērtējumi [282].

2.4.8. attēls. Ienākumu nevienlīdzība ES pēdējos piecpadsmit gados bija mainīga, bet pēc 2015. gada lielākajā daļā dalībvalstu samazinājās

Kvantiļu attiecības rādītāji S80/S20, S80/S50 un S50/S20 (2010. –2024. g., 2009. –2023. ienākumu gads)

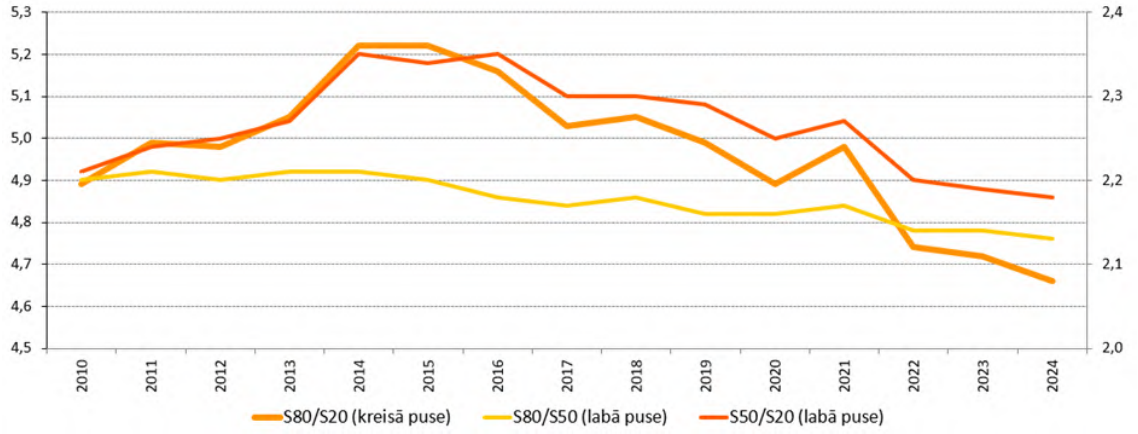

Piezīme. Aplēstie dati par kvintiļu attiecības rādītāju S80/S20 2014.–2018. gadā.
Avots: *Eurostat* [tessi180], [ilc_di11d], [ilc_di11e], *EU-SILC*.

[282] Sk. Komisijas paziņojumu "Labāka dalībvalstu rīcībpolitiku distributīvās ietekmes novērtēšana" (COM(2022) 494 final).

Sociālās aizsardzības pabalstu izdevumi 2024. gadā reālā izteiksmē palielinājās visās dalībvalstīs, taču starp valstīm un nozarēm joprojām pastāv lielas atšķirības. Šo izdevumu īpatsvars attiecībā pret IKP Eiropas Savienībā palielinājās no 26,7 % 2023. gadā līdz 27,3 % 2024. gadā; tomēr tas joprojām bija krietni zemāks par Covid-19 krīzes laikā sasniegto maksimumu, proti, aptuveni 30 % [283]. Pēdējā gadu desmitā novērotā konverģence starp dalībvalstīm nedaudz palēninājās, jo gandrīz visās dalībvalstīs nedaudz palielinājās sociālās aizsardzības pabalstu izdevumu īpatsvars attiecībā pret IKP [284]. Rezultātā atšķirības starp dalībvalstīm joprojām bija lielas, proti, sešās valstīs īpatsvars pārsniedza 28 %, bet vēl sešās tas bija mazāks par 18 % [285]. Sociālās aizsardzības pabalstu izdevumi ES 2024. gadā palielinājās par 6,9 % nominālā izteiksmē un par 3,8 % reālā izteiksmē, kas ir lielākais pieaugums pēdējo desmit gadu laikā, izņemot 2020. gadu, kad milzīgs atbalsts bija vajadzīgs Covid-19 krīzes pārvarēšanai. Izmaiņas reālā izteiksmē bija pozitīvas visās dalībvalstīs – no pieauguma par vairāk nekā 10 % četrās dalībvalstīs līdz aptuveni 1 % trīs dalībvalstīs [286]. ES līmenī pieaugums reālā izteiksmē 2024. gadā tika reģistrēts saistībā ar gandrīz visām funkcijām un visvairāk bija vērojams attiecībā uz bezdarbnieka pabalstiem (+ 6,4 %) un ģimenes/bērnu pabalstiem (+ 4,6 %), kam sekoja slimības un veselības aprūpes pabalsti (+ 4,1 %) un vecuma un apgādnieka zaudējuma pabalsti (+ 4,0 %). Sociālās atstumtības pabalsti bija vienīgā funkcija, saistībā ar kuru tika reģistrēts samazinājums reālā izteiksmē (− 7,3 %).

Izdevumi vecuma un apgādnieka zaudējuma pensijām joprojām veidoja gandrīz pusi no visiem sociālās aizsardzības pabalstu izdevumiem ES. Šī daļa bija 47,0 %, tai sekoja veselības aprūpes un slimības pabalsti (29,7 %), ģimenes/bērnu pabalsti (8,7 %), invaliditātes pensijas (7,0 %), bezdarbnieka pabalsti (4,0 %) un mājokļa pabalsti (1,4 %), kuru visu īpatsvars salīdzinājumā ar pagājušo gadu saglabājās kopumā nemainīgs. Sociālās atstumtības pabalstu izdevumu daļa samazinājās no 2,5 % 2023. gadā līdz 2,2 % 2024. gadā.

---

283 *Eurostat*, dati par sociālās aizsardzības pabalstu izdevumiem (*spr_exp_func*, izgūti 28.10.2025.). 2024. gada dati ir aplēses, kas aptver visas dalībvalstis. Provizoriski dati attiecībā uz Igauniju.

284 Laikposmā no 2023. līdz 2024. gadam sociālās aizsardzības pabalstu izdevumu īpatsvars procentos no IKP samazinājās tikai Dānijā un Grieķijā, savukārt Zviedrijā tas bija stabils un palielinājās visās pārējās 24 dalībvalstīs.

285 Tās ir attiecīgi FI, FR, AT, DE, BE un IT, kā arī EE, RO, LT, HU, MT un IE.

286 Tās ir attiecīgi EE, HR, PL un SK, kā arī HU, EL un SE.

Neraugoties uz uzlabojumiem pēdējos gados, gandrīz visās dalībvalstīs minimālā ienākuma atbalsts parasti nav pietiekams, lai palīdzētu cilvēkiem izkļūt no nabadzības. Minimālā ienākuma shēmas darbojas kā galējais sociālās drošības tīkls [287]. Mājsaimniecībai ar vienu pieaugušo visdāsnākais atbalsta līmenis bija Nīderlandē, kur tas gandrīz sasniedz nabadzības riska slieksni (60 % no mājsaimniecības medianālā ekvivalentā rīcībā esošā ienākuma). Viszemākais tas bija Itālijā, Ungārijā un Rumānijā, kur tas ir aptuveni 10 % vai mazāk no medianālā ienākuma (sk. 2.4.9. attēlu) [288]. Salīdzinājumā ar 2023. gadu atbalsta adekvātums ir uzlabojies Portugālē (+ 18 procentpunkti), Bulgārijā (+ 10 procentpunkti), Rumānijā (+ 4 procentpunkti) un Slovākijā (+ 2 procentpunkti), savukārt citās valstīs tas ir samazinājies. Mājsaimniecībās, kurās ir divi pieaugušie un divi bērni, atbalsta adekvātums parasti ir līdzīgs kā mājsaimniecībai ar vienu pieaugušo vai lielāks par to, galvenokārt tāpēc, ka lielāka nozīme ir ģimenes pabalstiem. Tomēr tikai Lietuvā atbalsta līmenis šāda veida mājsaimniecībām ir pietiekams, lai izkļūtu no nabadzības [289]. Visbeidzot, visās dalībvalstīs neto ienākumi, ko gūst persona, kura strādā pilna laika darbu par minimālo algu (vai attiecīgi par zemu algu tajās valstīs, kurās nav likumā noteiktas minimālās algas), ir sistemātiski lielāki nekā ienākumu atbalsts, ko saņem no sociālās palīdzības, kad persona nestrādā.

---

287 Padomes Ieteikums par adekvātu minimālo ienākumu, kas nodrošina aktīvu iekļaušanu (2023/C 41/01).

288 Atbalsta adekvātumu var novērtēt, salīdzinot to mājsaimniecību izmantojamo ienākumu, kuras paļaujas tikai uz minimālo ienākumu (un kurām nav ienākumu no darba) ar nabadzības riska (*AROP*) slieksni. Papildus minimālā ienākuma pabalstiem mājsaimniecībām var būt tiesības saņemt mājokļa un ģimenes pabalstus.

289 Salīdzinājumā ar 2023. gadu mājsaimniecībām, kurās bija divi pieaugušie un divi bērni vecumā līdz 14 gadiem, adekvātuma uzlabojumi tika novēroti Slovākijā (+ 6 procentpunkti), Bulgārijā (+ 6 procentpunkti), Portugālē (+ 4 procentpunkti), Rumānijā (+ 2 procentpunkti), Nīderlandē (+ 1 procentpunkts) un Polijā (+ 1 procentpunkts), savukārt citās valstīs tika novērots samazinājums.

2.4.9. attēls. Ienākumu atbalsta adekvātums bezdarbnieku mājsaimniecībām, kas saņem minimālos ienākumus, joprojām ir salīdzinoši zems

Mājsaimniecību neto ekvivalentais izmantojamais ienākums (vienas personas mājsaimniecības un mājsaimniecības, kurās ir divi pieaugušie un divi bērni līdz 14 gadu vecumam), kas saņem sociālo palīdzību, procentos no medianālā ekvivalentā rīcībā esošā ienākuma, 2024. gads (%)

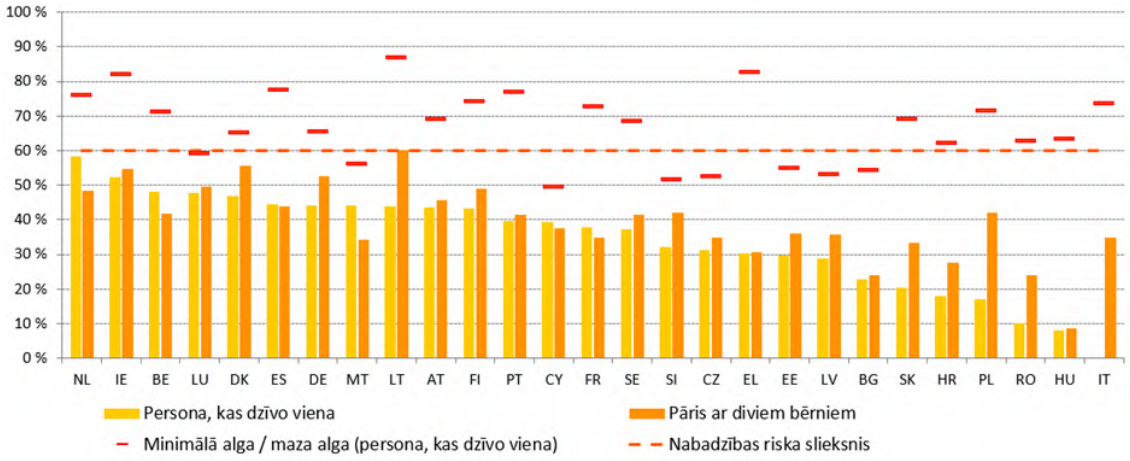

Piezīme. Pieaugušie mājsaimniecības locekļi, kas nav nodarbināti un nesaņem bezdarbnieka pabalstus. Neto ienākumi, ieskaitot sociālo palīdzību, ģimenes un mājokļa pabalstus, pēc nodokļu un sociālā nodrošinājumu iemaksu atskaitīšanas. Vienas tādas personas neto ienākumi, kura dzīvo viena, kura strādā pilna laika darbu un saņem likumā noteikto minimālo algu (vai 50 % no vidējās algas valstīs, kurās nav likumā noteiktas minimālās algas: DK, IT, AT, FI un SE).
Avots: Pašu aprēķini, kuru pamatā ir ESAO nodokļu un pabalstu modeļa rezultāti, modeļa versija 2.6.3., un *Eurostat* [ilc_di03], *EU-SILC*.

2.4.10. attēls. Nabadzības risks (gandrīz) nenodarbinātās mājsaimniecībās joprojām ir augsts

(Gandrīz) nenodarbinātās mājsaimniecībās dzīvojošo personu nabadzības riska rādītājs (%)

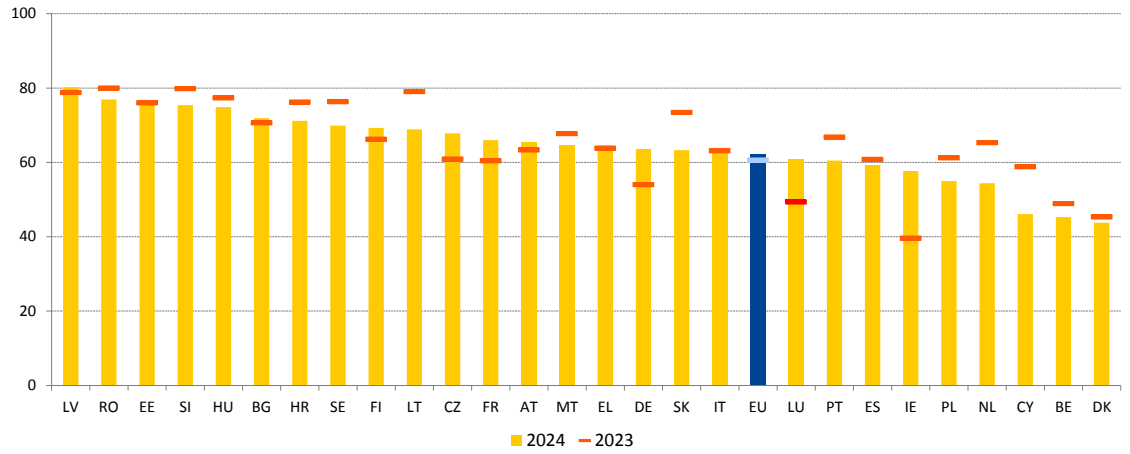

Piezīme. Laikrindas pārrāvums 2024. un 2023. gadā attiecībā uz HR. Provizoriski dati par LT 2024. gadā. (Gandrīz) nenodarbinātās mājsaimniecības [ar ļoti zemu darba intensitāti] ir mājsaimniecības, kurās darbspējas vecuma locekļi iepriekšējā gadā strādāja 20 % vai mazāk no sava kopējā potenciālā darba laika.
Avots: Eurostat [ilc_li06], *EU-SILC*.

Bezdarbs joprojām ir viens no galvenajiem nabadzības riska cēloņiem, savukārt sociālie pabalsti vidēji ES nesasniedz visas mājsaimniecības, kurām tie ir vajadzīgi. 2024. gadā 62,4 % personu, kuras dzīvo (gandrīz) nenodarbinātās mājsaimniecībās (t. i., kas strādāja 20 % vai mazāk no sava kopējā potenciālā darba laika), bija pakļautas nabadzības riskam (sk. 2.4.10. attēlu). Šis īpatsvars palielinājās (par 1,8 procentpunktiem) salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, tomēr starp dalībvalstīm bija vērojamas būtiskas atšķirības. Cilvēku, kas dzīvo (gandrīz) nenodarbinātās mājsaimniecībās, nabadzības riska rādītājs svārstījās no 80,2 % Latvijā (+ 1,4 procentpunkti no 2023. gada) līdz 43,8 % Dānijā (- 1,5 procentpunkti no 2023. gada). Tajā pašā laikā to personu īpatsvars, kurām draud nabadzība, kuras dzīvo (gandrīz) nenodarbinātās mājsaimniecībās un kuras saņem arī sociālos pabalstus, 2024. gadā ES saglabājās kopumā stabils, proti, 83,1 % (salīdzinājumam – iepriekšējā gadā šis rādītājs bija 83,3 %) (sk. 2.4.11. attēlu) [290]. Saistībā ar šo rādītāju starp dalībvalstīm pastāv būtiskas atšķirības, un tas svārstās no (gandrīz) 100 % Īrijā un Francijā līdz mazāk nekā 60 % Kiprā.

2.4.11. attēls. To personu īpatsvars, kurām draud nabadzība, kuras dzīvo (gandrīz) nenodarbinātās mājsaimniecībās un kuras saņem arī sociālos pabalstus, dalībvalstīs ievērojami atšķiras

Pabalstu saņēmēju īpatsvars nabadzības riskam pakļauto personu vidū vecumā no 18 līdz 64 gadiem, kas dzīvo (gandrīz) nenodarbinātās mājsaimniecībās (%)

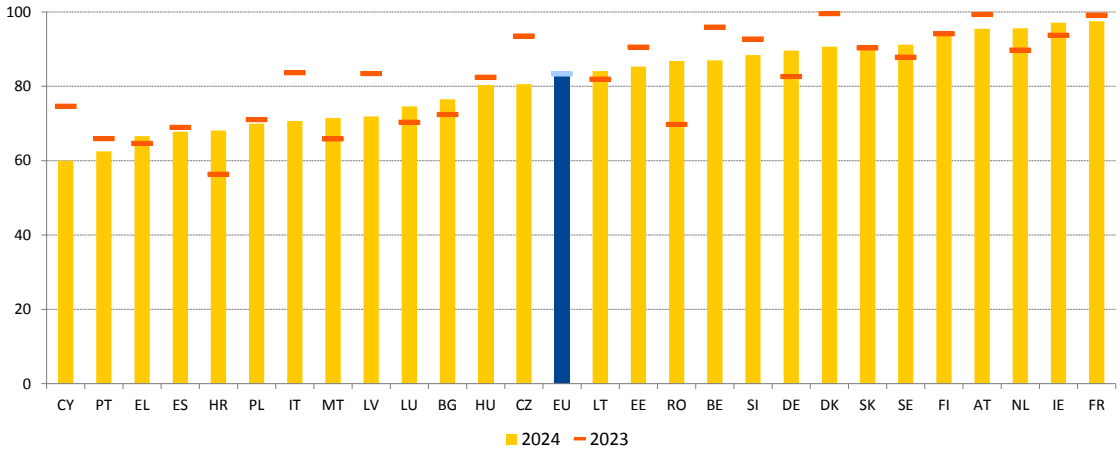

Piezīme. Provizoriski dati par LT 2024. gadā.
Avots: *Eurostat* [ilc_li70], *EU-SILC*.

[290] Tas ietver jebkāda veida sociālos pabalstus, nevis tikai minimālā ienākuma shēmas.

Sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekme uz nabadzības mazināšanu 2024. gadā ES nedaudz samazinājās, un dažās dalībvalstīs tā piedzīvoja ievērojamu kritumu. Tas samazinājās (par 0,5 procentpunktiem) līdz 34,2 % Savienībā atbilstoši reālo izdevumu samazinājumam 2023. gadā. Šo kritumu lielā mērā noteica izteikts samazinājums Vācijā, Īrijā, Lietuvā un Francijā (sk. 2.4.12. attēlu) [291]. 2024. gadā (attiecībā uz 2023. gada ienākumiem) "kritiskas situācijas" tika reģistrētas Grieķijā, Latvijā, Horvātijā un Portugālē, kurās visās bija ļoti zema sociālo pārvedumu ietekme uz nabadzības mazināšanu (no 16,6 % līdz 22,4 %). Septiņas dalībvalstis bija "jānovēro". To vidū Vācijā, Lietuvā, Ungārijā un Luksemburgā tika reģistrēts ietekmes samazinājums, savukārt Spānijā un Maltā ietekme uzlabojās; tomēr visas šīs valstis kopā ar Bulgāriju (izņemot Vāciju) joprojām uzrādīja salīdzinoši zemu efektivitātes līmeni. Turpretī Beļģija, Dānija un Somija bija valstis ar "labāko sniegumu" (tajās ietekme uz nabadzības mazināšanu pārsniedza 45 %). Sociālo pārvedumu ietekme uz nabadzības mazināšanu ievērojami atšķīrās arī starp dažādiem reģioniem, tai skaitā valstu iekšienē, it īpaši Beļģijā, Vācijā, Zviedrijā, Itālijā, Ungārijā, Slovākijā un Polijā (sk. 5. pielikuma 9. attēlu), kā arī attiecībā uz tālākajiem reģioniem. Sievietēm vidēji ES bija nedaudz mazāka pārvedumu ietekme uz nabadzības mazināšanu nekā vīriešiem (33,7 % salīdzinājumā ar 34,6 %). Sociālo pārvedumu ietekme uz bērnu nabadzības risku 2024. gadā ES kopumā nemainījās (41,4 % 2023. gadā salīdzinājumā ar 41,9 % 2024. gadā). Tā samazinājās 15 dalībvalstīs (samazinājums par - 11,1 procentpunktu Lietuvā, - 5,5 procentpunktiem Vācijā un - 4,8 procentpunktiem Luksemburgā) un palielinājās pārējās dalībvalstīs (palielinājums par 12,3 procentpunktiem Ungārijā, 8,7 procentpunktiem Polijā un 7,7 procentpunktiem Igaunijā) [292].

---

[291] Vērtība joprojām ir lielāka nekā pirms Covid-19 pandēmijas. Izmaiņas Vācijā ir jāinterpretē piesardzīgi, jo valsts anketa tika pārskatīta attiecībā uz jautājumu par bezdarbnieka pabalstiem sakarā ar izmaiņām šā pabalsta valsts juridiskajā pamatā.

[292] Tā pamatā ir salīdzinošās vērtēšanas satvars par bērnu aprūpi un atbalstu bērniem, ko izstrādājusi Sociālās aizsardzības komitejas apakšgrupa rādītāju jautājumos. Šo rādītāju var aprēķināt no *AROP* rādītāja bērniem pēc un pirms pārvedumu (izņemot pensijas) piemērošanas. Šajā analīzē nav aplūkoti sociālie pārvedumi natūrā, to vidū bezmaksas pirmsskolas izglītība un aprūpe, izglītība un veselības aprūpe.

2.4.12. attēls. Sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekme uz nabadzības mazināšanu dažādās dalībvalstīs piedzīvoja ievērojamu kritumu.

Sociālo pārvedumu (izņemot pensiju) ietekme uz nabadzības mazināšanu, 2024. gada līmeņi un izmaiņas attiecībā pret iepriekšējo gadu (%, sociālo rezultātu pārskata pamatrādītājs)

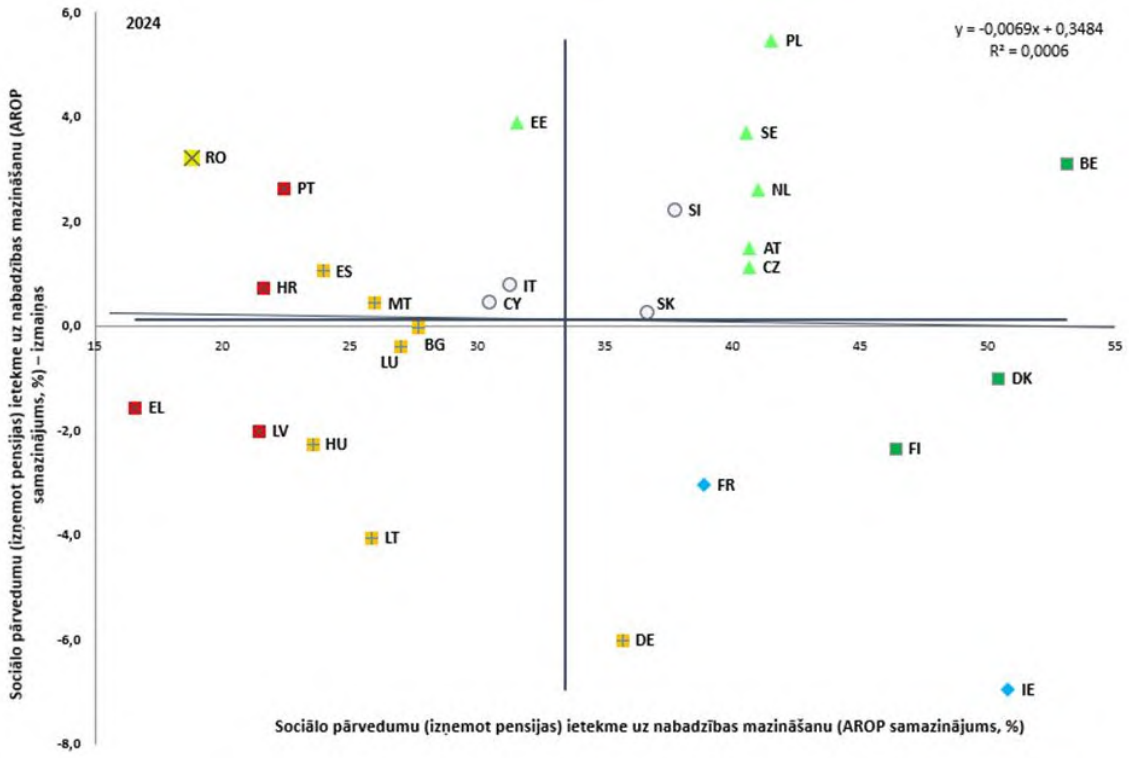

Piezīme. Asu krustpunkts ir nesvērtais Eiropas Savienības vidējais rādītājs. Apzīmējumus skatīt pielikumā. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz HR. Provizoriski dati attiecībā uz LT.

Avots: Eurostat [tespm050], *EU-SILC*.

Nestandarta nodarbinātībā iesaistīto cilvēku sociālā situācija joprojām ir mazāk labvēlīga nekā citiem darba ņēmējiem, lai gan ir lielāka iespēja, ka sociālās aizsardzības pabalsti samazina viņu nabadzības risku. Sociālo pārvedumu ietekme uz nabadzības mazināšanu 2024. gadā (ņemot vērā 2023. gada ienākumus) ES bija ievērojami lielāka nestandarta nodarbinātības veidos nodarbinātu darba ņēmēju vidū salīdzinājumā ar vidējo darba ņēmēju (11,8 %) [293]. Šis rādītājs bija 22,8 % darbiniekiem ar terminētiem līgumiem un 22,9 % nepilna laika darba ņēmējiem. Ietekme uz pašnodarbinātajiem bija 26,6 %. Tomēr lielākajā daļā dalībvalstu šajā grupā joprojām bija lielāka monetārā nabadzība. ES kopumā nabadzības riska (*AROP*) rādītājs darba ņēmējiem ar terminētu darba līgumu bija 13,4 % salīdzinājumā ar 5,2 % darba ņēmējiem ar beztermiņa darba līgumiem. Šis rādītājs bija 13,8 % darba ņēmējiem, kas strādā nepilna laika darbu (salīdzinājumā ar 7,1 % pilnas slodzes darbiniekiem), un 20,9 % pašnodarbinātajiem (salīdzinājumā ar 6,3 % visiem darbiniekiem) [294]. Monetārā nabadzība darba ņēmējiem ar terminētiem darba līgumiem pārsniedza 15 % astoņās dalībvalstīs [295] un pat vairāk nekā 25 % trijās no tām (Bulgārijā, Dānijā un Kiprā). Pašnodarbināto vidū nabadzības līmenis 2024. gadā sešās dalībvalstīs [296] bija par aptuveni 5 procentpunktiem vai vairāk augstāks par ES vidējo rādītāju, Polijā un Igaunijā – gandrīz 30 %, bet Rumānijā – pat 52,3 %. Turklāt nestandarta nodarbinātības veidos strādājošie saskārās ar augstākiem sociālās un materiālās nenodrošinātības rādītājiem (13,8 % ES līmenī 2024. gadā pagaidu darba ņēmējiem salīdzinājumā ar 7,6 % pastāvīgajiem darbiniekiem un 11,1 % nepilna laika darba ņēmējiem salīdzinājumā ar 7,4 % pilna laika darba ņēmējiem).

---

293 *Eurostat* īpašais izvilkums no *EU-SILC*, pamatojoties uz adekvātuma pamatrādītāja galvenajiem dalījumiem uzraudzības sistēmā saistībā ar piekļuvi sociālajai aizsardzībai. Sk.: "*Access to social protection for workers and the self-employed. Update of the monitoring framework – 2025*" (drīzumā).

294 Tomēr materiālās un sociālās nenodrošinātības rādītājs pašnodarbinātajiem ir zemāks nekā darba ņēmējiem (attiecīgi 6,9 % un 8,1 % ES 2024. gadā).

295 Tās ir BG, DK, CY, SE, HU, IT, MT un AT.

296 Tās ir RO, PL, PT, LV, EE un Spānija. Sk. *Eurostat* [ilc_li04], *EU-SILC*.

Sociālo naudas pabalstu segums starp dalībvalstīm un starp darba ņēmēju kategorijām, kā arī atkarībā no nodarbinātības statusa ir ļoti atšķirīgs. To nabadzības riskam pakļauto darbspējas vecuma iedzīvotāju (16–64 gadu vecuma grupa) īpatsvars pirms sociālajiem pārvedumiem, kuri 2024. gadā saņēma sociālos naudas pabalstus [297] ES (ņemot vērā 2023. gada ienākumus), pēc samazinājuma dažu pēdējo gadu laikā bija tuvu līmenim, kāds bija vērojams pirms Covid-19. Tas bija augstāks to darba ņēmēju vidū, kuriem ir terminēti darba līgumi (38,3 %), nekā to darba ņēmēju vidū, kuriem ir beztermiņa darba līgumi (23,3 %), un augstāks nepilna laika darba ņēmēju vidū (30,1 %) nekā pilna laika darba ņēmēju vidū (23,7 %). Šādas tendences vērojamas lielākajā daļā dalībvalstu. Tomēr piecās dalībvalstīs (Kiprā, Slovēnijā, Zviedrijā, Portugālē un Ungārijā) darbinieki, kas noslēguši terminētu darba līgumu, saņēma pabalstus retāk nekā darbinieki ar beztermiņa darba līgumiem. Septiņās dalībvalstīs (Slovēnijā, Latvijā, Lietuvā, Itālijā, Portugālē, Luksemburgā un Bulgārijā) nepilna laika darba ņēmējiem bija mazāk iespēju saņemt pabalstus nekā pilna laika darba ņēmējiem. Trīs valstīs (Grieķijā, Polijā un Rumānijā) 2024. gadā mazāk nekā 10 % nodarbināto personu, kurām draud nabadzība pirms sociālajiem pārvedumiem, saņēma sociālos naudas pabalstus. Pašnodarbinātie, kuri bija pakļauti nabadzības riskam pirms sociālo pārvedumu piemērošanas, sociālos naudas pabalstus saņēma visretāk, un 2024. gadā to segums ES bija 11,5 %. 2024. gadā septiņās dalībvalstīs šis īpatsvars saglabājās zem 5 % [298]. Vidēji ES 2024. gadā nedaudz vairāk nekā puse (52,8 %) nabadzības riskam pakļauto bezdarbnieku saņēma sociālos pabalstus. Piecās dalībvalstīs (Beļģijā, Dānijā, Somijā, Vācijā un Austrijā) seguma līmenis pārsniedza 80 %, savukārt četrās citās dalībvalstīs (Polijā, Grieķijā, Slovākijā un Nīderlandē) šis īpatsvars bija daudz zemāks – aptuveni 12–13 %. Pēdējos divos gados nabadzības riska rādītājs bezdarbnieku vidū palielinājās par gandrīz 3 procentpunktiem – no 46,1 % 2022. gadā līdz 48,9 % 2024. gadā.

---

297 *Eurostat* īpašais izvilkums saistībā ar saņēmēju īpatsvara rādītāju attiecībā uz "faktisku piekļuvi" sociālās aizsardzības piekļuves uzraudzības sistēmā: "*Access to social protection for workers and the self-employed. Update of the monitoring framework – 2025*" (drīzumā). Mērķiedzīvotāji ir nabadzības riskam pakļautie iedzīvotāji pirms sociālajiem pārvedumiem. Sociālie naudas pabalsti, uz kuriem attiecas šis rādītājs, ir pabalsti, ko saņem individuālā līmenī, izņemot pensijas.

298 Tās ir PT, SI, PL, NL, CZ, RO un EL.

Kopumā, neraugoties uz dažiem uzlabojumiem pēdējos gados, piekļuve pienācīgai sociālajai aizsardzībai dažādās dalībvalstīs joprojām ir atšķirīga [299]. Attiecībā uz formālo segumu [300] no 2025. gada pavasara 18 dalībvalstīs [301] joprojām pastāvēja nepilnības vismaz vienā nestandarta nodarbinātībā iesaistīto darba ņēmēju grupā vismaz vienā sociālās aizsardzības jomā. Piekļuves trūkums visvairāk skar bezdarbnieka pabalstus (17 dalībvalstīs), kam seko slimības pabalsti (13 dalībvalstīs) un maternitātes/paternitātes pabalsti (13 dalībvalstīs). Grupas, kuras skar seguma trūkums, ir praktikanti un stažieri, darba ņēmēji ar nestandarta līgumiem, piemēram, civiltiesiskiem līgumiem, īstermiņa terminētiem līgumiem (piemēram, vienas dienas darba ņēmēji), darba ņēmēji, kuru ienākumi ir zemāki par segumam nepieciešamo ienākumu slieksni, sezonas darba ņēmēji un mājsaimniecībās nodarbinātas personas. Turklāt 11 dalībvalstīs [302] vismaz vienai nestandarta nodarbinātībā iesaistītai darba ņēmēju grupai piekļuves nodrošināšana vismaz vienai sociālās aizsardzības jomai bija brīvprātīga. Savukārt pašnodarbinātie 19 dalībvalstīs [303] saskārās ar formālā seguma nepietiekamību vienā vai vairākās sociālās aizsardzības jomās, visbiežāk attiecībā uz bezdarbnieka pabalstiem (19 dalībvalstīs) un pabalstiem saistībā ar nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām (14 dalībvalstīs). Lielākajā daļā gadījumu šī nepietiekamība skāra visus pašnodarbinātos, savukārt aptuveni trešdaļā dalībvalstu tās bija vairāk raksturīgas konkrētām grupām, piemēram, lauksaimniekiem, amatniekiem vai brīvo profesiju pārstāvjiem. Turklāt 15 dalībvalstīs pašnodarbināto personu apdrošināšana bija brīvprātīga, visbiežāk attiecībā uz slimības un maternitātes pabalstiem, bet arī pabalstiem saistībā ar nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām. Pieejamās valstu aplēses liecina, ka pašnodarbinātie brīvprātīgās shēmas izmanto ļoti dažādos apmēros.

---

299 Sk. Komisijas ziņojumu par to, kā tiek īstenots Padomes ieteikums par darbinieku un pašnodarbināto personu piekļuvi sociālajai aizsardzībai (COM(2023)43 final) un 2020. gadā apstiprināto uzraudzības sistēmu un gaidāmo atjauninājumu (2025).

300 "Formālais segums" grupai ir situācija konkrētā sociālās aizsardzības jomā (piem., vecums, slimība, bezdarbs, maternitāte), kad spēkā esošie tiesību akti vai koplīgums nosaka, ka attiecīgās grupas personas ir tiesīgas piedalīties sociālās aizsardzības shēmā, kas aptver konkrētu jomu.

301 AT, BG, CZ, DE, EL, Spānija, FR, HR, HU, IT, LV, NL, PL, PT, RO, SE, SI un SK.

302 AT, CZ, DE, DK, HU, LU, NL, PL, RO, SI un SK.

303 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, FR, IE, IT, LT, LV, NL, PL, PT, RO, SI un SK.

Mājokļu cenu pieaugums pēdējo desmit gadu laikā ir pārsniedzis ienākumu pieaugumu, un tas rada spiedienu uz to pieejamību cenas ziņā. Mājokļu cenu pieaugums pēc būtības nerada bažas, ja tas atbilst mājsaimniecību finansiālajām spējām atļauties mājokli. Tomēr pēdējo desmit gadu laikā mājokļu cenas ES ir pieaugušas par aptuveni 10 % straujāk nekā vidēji ienākumi – tas ir samazinājis mājokļu pieejamību cenas ziņā, tomēr starp valstīm pastāv lielas atšķirības [304]. Portugālē, Nīderlandē, Ungārijā, Luksemburgā, Īrijā, Čehijā un Austrijā mājokļu cenu attiecība pret ienākumiem laikposmā no 2014. līdz 2024. gadam palielinājās par 20 % vai vairāk. Tā kā šī perioda beigās pieauga procentu likmes, lielākajā daļā valstu mājokļu pieejamība cenas ziņā vēl vairāk samazinājās tiem, kam nepieciešams aizņemties mājokļa iegādei. Mazi un neefektīvi īres tirgi daudzās dalībvalstīs nespēj nodrošināt dzīvotspējīgu alternatīvu mājokļu pirkšanai, jo daudzās galvaspilsētās ir augstas īres izmaksas un pēdējos gadu desmitos ir samazinājies sociālo īres fondu apjoms. Lai gan esošo līgumu īres maksa ir augusi ievērojami lēnāk nekā mājokļu cenas, jaunu līgumu īres maksa ir pieaugusi strauji. Situācija dažādās ienākumu grupās un vecuma grupās ir atšķirīga, un visvairāk skarti ir cilvēki ar zemākiem ienākumiem un jaunieši. ES līmenī mājokļa kopējo izmaksu īpatsvars no mājsaimniecības izmantojamā ienākuma vidēji bija 19,2 %, bet nabadzības riskam pakļautajiem cilvēkiem šis rādītājs sasniedza 36,9 % [305]. Turpretī jaunieši, pirmo reizi īrējot mājokli, biežāk saskaras ar augstāku īres maksu, gūst mazākus ienākumus un ir mazāk kredītspējīgi.

---

[304] Sk. *Cousin G., Frayne C., Dias Martins V.* un *B. Vasicek*, "*Housing in the European Union:Market Developments, Underlying Drivers, and Policies*", Eiropas ekonomikas diskusiju dokuments Nr. 228 / 2025. gada oktobris.

[305] *Eurostat* rādītājs [ilc_mded01], *EU-SILC*.

To personu īpatsvars, kuras saskaras ar pārmērīgu mājokļa izmaksu slogu, 2024. gadā ES nedaudz samazinājās, bet joprojām bija ievērojami lielāks cilvēkiem, kuri saskaras ar nabadzību, un starp dalībvalstīm bija vērojamas būtiskas atšķirības. 2024. gadā ES iedzīvotāju īpatsvars, kuri saskaras ar pārmērīgu ar mājokli saistītu izmaksu slogu, samazinājās no 8,8 % 2023. gadā līdz 8,2 %, tomēr pastāv būtiskas atšķirības (sk. 2.4.13. attēlu) [306]. Grieķijā reģistrēts augstākais pārmērīgu ar mājokli saistītu izmaksu rādītājs ES (28,9 % pēc 0,4 procentpunktu pieauguma), un tā, tāpat kā Dānija, ir "kritiskā situācijā" (14,6 % pēc samazinājuma par 0,8 procentpunktiem). Sešas dalībvalstis ir "jānovēro", jo tajās līmenis joprojām ir salīdzinoši augsts pēc samazinājuma (Vācija un Zviedrija) vai ir piedzīvojis vienu no lielākajiem ikgadējiem palielinājumiem, pat ja tas bijis zemākā līmenī (Portugāle, Ungārija, Igaunija un Lietuva). Turpretī Kiprai bija "labākais sniegums" (2,4 %). Horvātija (3,7 %) un Slovēnija (3,8 %) bija ar vērtējumu "virs vidējā", tāpat arī citas valstis (Rumānija, Luksemburga, Bulgārija un Nīderlande), kurās bija vērojams liels gada samazinājums. Pārmērīgu ar mājokli saistītu izmaksu rādītājs nabadzības riskam pakļautiem cilvēkiem 2024. gadā samazinājās par 2,1 procentpunktu, kas ir vairāk nekā iedzīvotājiem kopumā. Tomēr tas joprojām bija ievērojami augstāks, proti, 31,1 %, kamēr pārējiem iedzīvotājiem tas bija 3,8 %. Arī personām ar invaliditāti ir pārmērīgas ar mājokli saistītas izmaksas salīdzinājumā ar personām bez invaliditātes (10,4 % salīdzinājumā ar 7,8 %). Augstākie pārmērīgu ar mājokli saistītu izmaksu rādītāji nabadzības riskam pakļauto iedzīvotāju vidū 2024. gadā bija Grieķijā (88,9 %, pieaugums par 2,6 procentpunktiem) un Dānijā (65,6 %, samazinājums par 6,7 procentpunktiem), savukārt zemākais rādītājs tika reģistrēts Kiprā (9,2 %), Rumānijā (16,3 %) un Horvātijā (16,8 %). 2024. gadā 9,8 % ES iedzīvotāju pilsētās dzīvoja mājsaimniecībā, kas saskaras ar pārmērīgām ar mājokli saistītām izmaksām, kamēr lauku apvidos šis rādītājs bija 6,3 %. Pārmērīgu ar mājokli saistītu izmaksu slogs pilsētās bija lielāks nekā lauku apvidos visās dalībvalstīs, izņemot Rumāniju, Bulgāriju, Lietuvu un Horvātiju. Piedevām kopējās pārmērīgās ar mājokli saistītās izmaksas ES ir augstākas īrniekiem privātajā īres tirgū (19,2 %) salīdzinājumā ar īrniekiem, kuriem noteikta samazināta cena vai īres maksa netiek piemērota (10 %). Tas ir 5 % īpašniekiem ar neatmaksātiem hipotekārajiem kredītiem vai citiem aizņēmumiem.

[306] Rādītāja definīciju sk. 2. pielikumā.

2.4.13. attēls. To iedzīvotāju īpatsvars, kuri saskaras ar pārmērīgu mājokļa izmaksu slogu, dažādās dalībvalstīs ievērojami atšķiras

To personu īpatsvars, kuras dzīvo mājsaimniecībās ar pārmērīgām ar mājokli saistītām izmaksām, līmenis 2024. gadā un izmaiņas attiecībā pret iepriekšējo gadu (%, sociālo rezultātu pārskata pamatrādītājs)

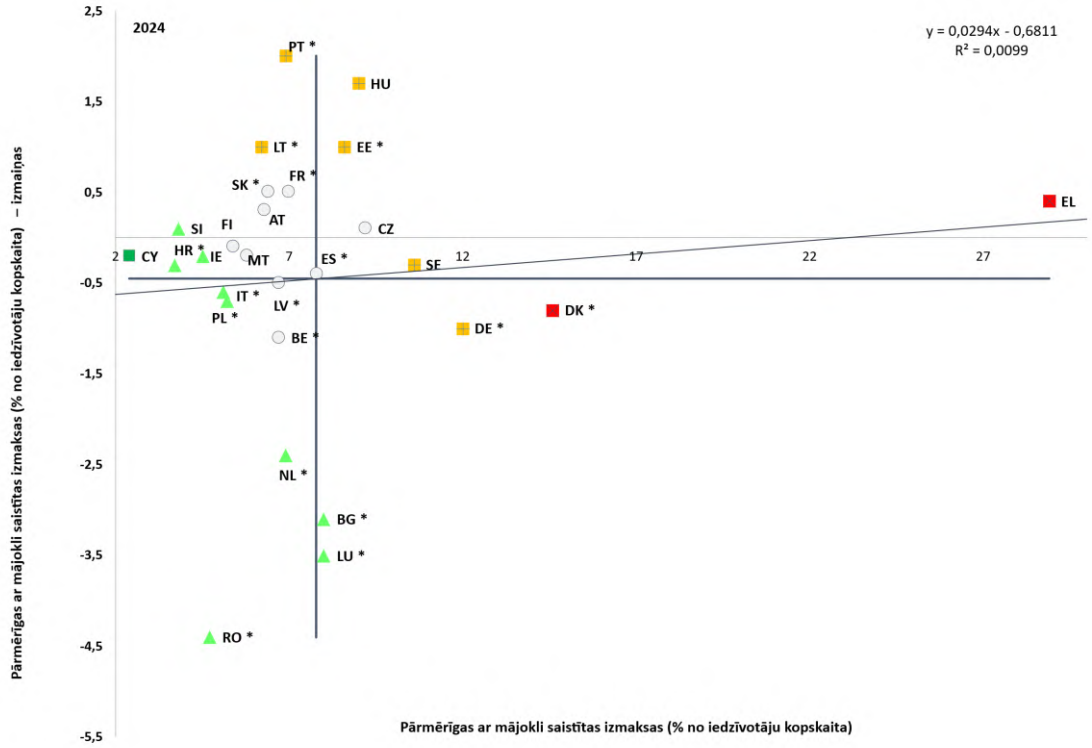

Piezīme. Asu krustpunkts ir nesvērtais Eiropas Savienības vidējais rādītājs. Apzīmējumus skatīt pielikumā. Provizoriski dati attiecībā uz LT. Statistiski būtiskas izmaiņas ir atzīmētas ar zvaigznīti (*).
Avots: Eurostat [tespm140], *EU-SILC*.

Pārapdzīvotība un nepiemēroti mājokļi joprojām ietekmē ievērojamu daļu cilvēku ES, un dalībvalstīs ir vērojamas lielas atšķirības sociālo mājokļu nodrošināšanā. 2024. gadā 16,9 % ES iedzīvotāju dzīvoja pārapdzīvotās mājsaimniecībās un salīdzinājumā ar 2023. gadu situācija būtiski nemainījās [307]. Pārapdzīvotības rādītāji virs 30 % tika reģistrēti Rumānijā (40,7 %), Latvijā (39,3 %), Bulgārijā (33,8 %), Polijā (33,7 %) un Horvātijā (31,7 %). Turpretī zemākie pārapdzīvotības rādītāji (zem 6 %) tika novēroti Kiprā (2,4 %), Maltā (4,4 %), Nīderlandē (4,6 %) un Īrijā (5 %). Piedevām 2023. gadā 15,6 % ES iedzīvotāju saskārās ar sliktiem sadzīves apstākļiem, kas definēti kā mājokļi ar tekošu jumtu, mitrām sienām, grīdu vai pamatiem, pelējumu logu rāmjos vai grīdā [308]. Sociālie mājokļi nav pieejami visās ES dalībvalstīs. Turklāt atšķiras definīcijas un pakalpojumu sniedzēji, kā arī šādu mājokļu saņemšanas tiesības un piešķiršanas mehānismi (tomēr visizplatītākais kritērijs ir uz ienākumiem balstītas robežvērtības). Dati par sociālo mājokļu fonda lielumu liecina par lielām atšķirībām starp dalībvalstīm. Daudzās no valstīm pēdējā gadu desmitā bijis vērojams arī neliels samazinājums (sk. 2.4.14. attēlu). Bieži ziņots, ka sociālo mājokļu nodrošināšanā problēmas rada būvniecības, zemes un finansēšanas izmaksu pieaugums [309]. ES kopumā turpināja pieaugt to pieaugušo personu ar invaliditāti skaits, kas dzīvo aprūpes iestādēs, un cita starpā pieejamu mājokļu risinājumu trūkums kavēja viņu deinstitucionalizācijas procesu [310].

---

307 *Eurostat* rādītājs [ilc_lvho05a], *EU-SILC*.

308 *Eurostat* rādītājs [ilc_mdho01], *EU-SILC*.

309 Sk.: ESAO, "*Social housing:A Key Part of Past and Future Housing Policy*", *OECD Publishing*, Parīze, 2020.

310 Sk. *Eurofound* (2024), "*Paths towards independent living and social inclusion in Europe*", Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga.

2.4.14. attēls. Starp dalībvalstīm pastāv lielas atšķirības attiecībā uz sociālo mājokļu īpatsvaru kopējā dzīvojamajā fondā

Sociālās īres mājokļi, % no kopējā dzīvojamā fonda atsevišķos gados (2010., 2022. g.)

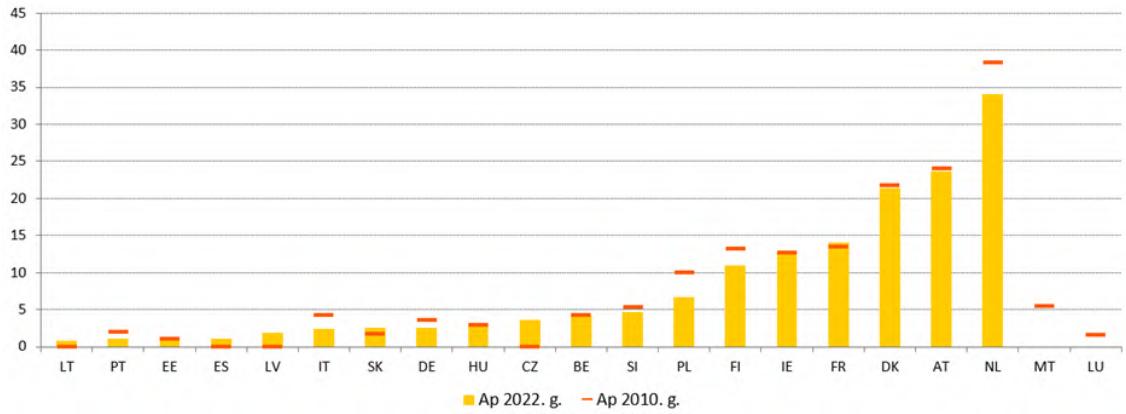

Piezīme. Apzīmējums "Ap 2022. gadu" attiecas uz 2016.–2022. gada periodu, un apzīmējums "Ap 2010. gadu" attiecas uz 2010.–2013. gada periodu.

Avots: ESAO (2024), ESAO cenas ziņā pieejamu mājokļu datubāze – rādītājs PH4.2. Sociālo īres mājokļu fonds.

Bezpajumtniecība ir arvien lielāka sociāla problēma visās dalībvalstīs. Lai gan definīciju un datu vākšanas metožu atšķirības kavē bezpajumtniecības salīdzināšanu un kvantitatīvu noteikšanu ES līmenī starp valstīm, lielākajā daļā dalībvalstu ir vērojama augoša tendence, pat tajās, kurās pēdējos gados bija reģistrēta lejupejoša tendence. 2024. gadā Somijā tika reģistrēti 3806 bezpajumtnieki, kas pirmo reizi desmit gadu laikā ir pieaugums par 11 % salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu. 2024. gadā Dānijā bija uzskaitīti 5989 bezpajumtnieki, kas ir neliels 3 % pieaugums no 2022. gada pēc pastāvīga samazinājuma kopš 2017. gada un par 20 % vairāk kopš pirmās uzskaites 2009. gadā [311].

311 Sk. *Fondation pour le Logement des Défavorisés – FEANTSA*: *Tenth overview of housing exclusion in Europe – 2025*, 2025. Dati par Dāniju ir no oficiālā Dānijas apsekojuma par bezpajumtniecību, kas notiek reizi divos gados un ko Sociālo lietu un mājokļu ministrijas uzdevumā veica *VIVE*. Sk. arī *Baptista, I., Perista, P.* un *Marlier, E.*, *The fight against homelessness and its links with anti-poverty policies across the European Union*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025.

2024. gadā ES līmenī turpināja samazināties to gados vecāku cilvēku (65 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju grupa) īpatsvars, kuriem draud nabadzība vai sociālā atstumtība. Samazinājumu līdz 19,2 % salīdzinājumā ar 19,7 % 2023. gadā galvenokārt noteica *AROPE* rādītāja uzlabošanās sieviešu vidū (kas tomēr joprojām bija ievērojami augstāks nekā vīriešiem, proti, attiecīgi 21,5 % un 16,3 %) [312]. Situācija dalībvalstīs bija ļoti atšķirīga – *AROPE* rādītāji vecāka gadagājuma cilvēkiem svārstījās no 9,5 % Čehijā līdz 42,9 % Latvijā. Tajā pašā laikā 2024. gadā ienākumu nevienlīdzība (ko mēra ar ienākumu kvintiļu attiecības rādītāju S80/S20) 65 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju grupā saglabājās kopumā nemainīga (4,11), turpretī darbspējas vecuma iedzīvotāju grupā bija vērojama šī rādītāja samazināšanās tendence. Tomēr tas joprojām bija zemāks nekā iedzīvotājiem kopumā (4,66), un tas atspoguļo arī pensiju un nodokļu sistēmu pārdales ietekmi.

2.4.15. attēls. Vecāka gadagājuma cilvēki (vecāki par 65 gadiem) saskaras ar lielāku nabadzības risku nekā darbspējas vecuma iedzīvotāji, bet kopumā ir mazāk pakļauti smagai materiālajai un sociālajai nenodrošinātībai

Nabadzības riska (*AROP*) rādītāji (augšējais panelis) un smagas materiālās un sociālās nenodrošinātības (*SMSD*) rādītāji (apakšējais panelis) pēc vecuma grupām (%, 2024. g.)

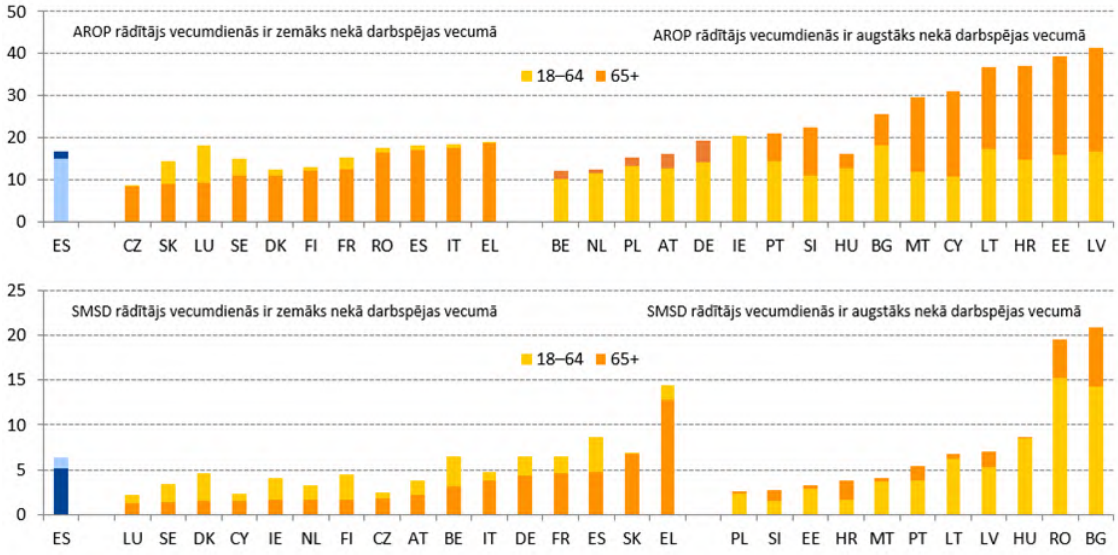

Piezīme. Katras laikrindas joslas pārklājas: kreisajā pusē joslas, kas apzīmē 18–64 gadu vecuma grupu, ir garākas un daļēji redzamas aiz pilnībā redzamajām joslām, kas apzīmē 65 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju grupu; labajā pusē joslas, kas apzīmē 65 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju grupu, ir garākas un daļēji redzamas aiz pilnībā redzamajām joslām, kas apzīmē 18–64 gadu vecuma grupu.
Avots: *Eurostat* [ilc_li02] un [ilc_mdsd11], *EU-SILC*.

312 Definīcija atšķiras attiecībā uz to personu *AROPE* rādītāju, kuras ir jaunākas par 65 gadiem un vecākas par 65 gadiem, jo pēdējais minētais rādītājs neietver ļoti zemas darba intensitātes komponentu.

***AROPE* rādītāja samazināšanās vecāka gadagājuma iedzīvotāju vidū ES ir saistīta gan ar viņu monetārās nabadzības, gan smagas materiālās vai sociālās nenodrošinātības rādītāja samazināšanos.** Nabadzības riska rādītājs (*AROP*) 65 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju grupā samazinājās no 17,3 % 2022. gadā līdz 16,6 % 2024. gadā (attiecībā uz 2023. gada ienākumiem). Tomēr *AROP* rādītājs par 65 gadiem vecāku iedzīvotāju grupā vidēji ES saglabājās nedaudz augstāks nekā jaunāku iedzīvotāju vidū. Situācija dalībvalstīs bija atšķirīga – *AROP* rādītāji bija no 8,3 % līdz 41,4 % (sk. 2.4.15. attēlu). Vairākās valstīs cilvēki vecumā no 65 gadiem bija mazāk pakļauti monetārajai nabadzībai nekā darbspējas vecuma iedzīvotāji, tomēr citās valstīs nabadzības risks vecumdienās bija līdz pat divām reizēm lielāks. Pēc stagnācijas aptuveni 5,5 % līmenī kopš 2020. gada vecāka gadagājuma cilvēku smagas materiālās un sociālās nenodrošinātības līmenis ES 2024. gadā samazinājās līdz 5,1 %. Dalībvalstīs šis rādītājs svārstījās robežās no aptuveni 1 % līdz vairāk nekā 20 %. Atšķirībā no *AROP* rādītāja *SMSD* rādītājs vecāka gadagājuma cilvēkiem ES un lielākajā daļā dalībvalstu vidēji bija nedaudz zemāks nekā darbspējas vecuma iedzīvotājiem (6,4 %).

Kopējais pensijas ienākumu aizvietojuma rādītājs ES līmenī 2024. gadā saglabājās stabils. Šis rādītājs, ko iegūst, salīdzinot 65–74 gadus vecu personu pensijas ienākumus ar 50–59 gadus vecu personu darba ienākumiem, 2024. gadā ES bija 0,6 (salīdzinājumā ar 0,59 2023. gadā un 0,58 iepriekšējos gados). Tas svārstījās no 0,35 Horvātijā līdz 0,84 Grieķijā. Eiropas Savienībā šis rādītājs sievietēm bija nedaudz mazāks nekā vīriešiem – attiecīgi 0,58 un 0,62. Tas nozīmē, ka sievietēm, kuru darba ienākumi jau sākotnēji ir vidēji zemāki nekā vīriešiem, pensionēšanās brīdī ienākumi samazinās vēl vairāk nekā vīriešiem.

Paredzams, ka līdz ar sabiedrības novecošanu palielināsies strukturālās problēmas, kas saistītas ar ilgtermiņa aprūpes vispārēju pieejamību, pieejamību cenas ziņā un kvalitāti. Tiek prognozēts, ka to cilvēku skaits ES, kuriem potenciāli būs nepieciešama ilgtermiņa aprūpe, palielināsies no 31,2 miljoniem 2022. gadā līdz 33,2 miljoniem 2030. gadā un vēlāk līdz 37,8 miljoniem 2050. gadā [313]. Ierobežota piekļuve oficiāliem pakalpojumiem rada neapmierinātas vajadzības vai pārmērīgu slogu neformālajiem aprūpētājiem, kas galvenokārt ir sievietes. 2019. gadā 46,6 % cilvēku vecumā no 65 gadiem, kas saskārās ar lielām grūtībām personīgajā aprūpē vai mājsaimniecības aktivitātēs ES, ziņoja par neapmierinātām vajadzībām pēc palīdzības. Tas bija spilgtāk izteikts iedzīvotājiem, kas atradās zemākajā ienākumu kvintilē (51,2 %), salīdzinot ar tiem, kas atradās augstākajā kvintilē (39,9 %) [314]. Jau ir ziņots par pieejamības cenas ziņā un vispārējas pieejamības trūkumu, arī darbaspēka trūkuma dēļ, un tas norāda uz to, ka ir nepieciešams vēl vairāk stiprināt ilgtermiņa aprūpes nodrošināšanu, it īpaši ņemot vērā prognozētās demogrāfiskās norises.

2.4.16. attēls. Ilgtermiņa aprūpes darbinieku īpatsvars uz 100 personām 65 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju grupā liecina par nelieliem uzlabojumiem visā ES, un starp dalībvalstīm pastāv lielas atšķirības

Ilgtermiņa aprūpes darbinieki uz 100 personām 65 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju grupā, 2024. gads

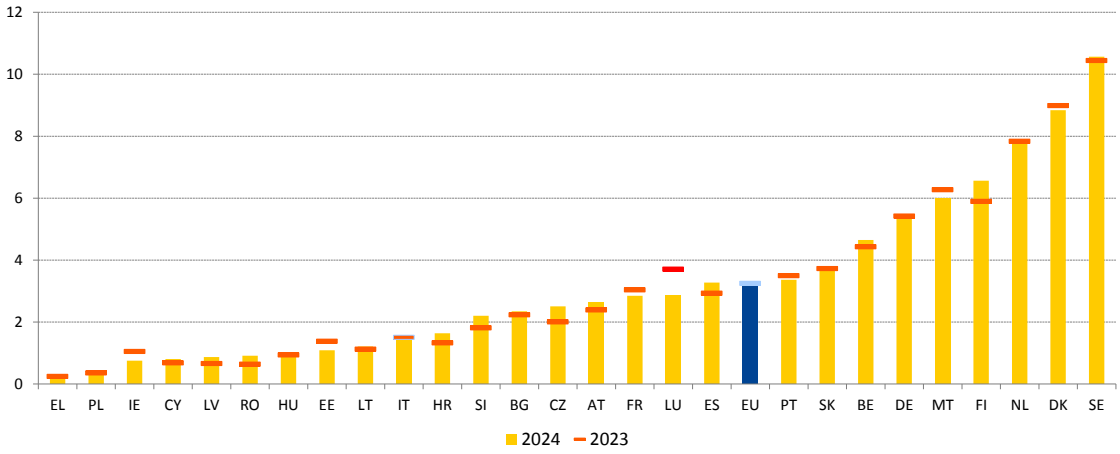

Piezīme. Ilgtermiņa aprūpes darbinieki ir atlasīti, kombinējot nozaru (*NACE*) kodus 87.1, 87.3, 88.1. un profesiju (ISCO) kodus 2221, 2264, 2266, 2634, 2635, 3221, 3255, 5321, 5322.
Avots: EMPL ĢD aprēķins no īpaša izvilkuma no *Eurostat* veiktā 2024. gada ES darbaspēka apsekojuma.

313 Saskaņā ar pamatscenārija prognozēm. Sk. Eiropas Komisija, *"2024 ageing report – Economic & budgetary projections for the EU Member States (2022-2070)"*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2024.

314 *Eurostat* rādītājs [hlth_ehis_tadlh] un [hlth_ehis_tadlhi]. *EHIS* 3.2019. kārta.

Neraugoties uz darbvietu radīšanas potenciālu ilgtermiņa aprūpes nozarē, darbaspēka un prasmju trūkums (arī nozares zemās pievilcības dēļ) saasina ar piekļuvi saistītās problēmas un negatīvi ietekmē sniegto pakalpojumu kvalitāti. 2024. gadā ilgtermiņa aprūpes nozarē ES bija nodarbināti 3,2 miljoni darba ņēmēju, galvenokārt individuālās aprūpes darbinieki (65 %) un medicīnas māsas (29 %), kas ir aptuveni 1,6 % no darbaspēka [315]. Sievietes veido 87 % no darbaspēka, kas nodarbojas ar ilgtermiņa aprūpi, un viņām ir arī vairāk neformālās aprūpes pienākumu. Nozarē ir liels darbvietu radīšanas potenciāls un paredzams, ka ar veselību saistītās profesijas (piemēram, veselības aprūpes speciālisti, individuālās aprūpes darbinieki) paplašināsies atbilstoši demogrāfiskajām tendencēm [316]. Tomēr vidēji ES 2024. gadā uz katriem 100 cilvēkiem 65 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju grupā bija 3,3 ilgtermiņa aprūpes darba ņēmēji, kas liecina par ļoti nelielu uzlabojumu salīdzinājumā ar 2023. gadu. Tomēr starp dalībvalstīm pastāvēja lielas atšķirības: no 0,3 Grieķijā līdz 10,4 Zviedrijā (sk. 2.4.16. attēlu). Prasmju un darbaspēka trūkums bieži ir saistīts arī ar nozares zemo pievilcību, ko nosaka sarežģīti darba apstākļi, arī saistībā ar veselību un drošību, un salīdzinoši zemās algas. Ilgtermiņa aprūpes darbinieku algas ir aptuveni 89 % no vidējās bruto stundas algas, un Bulgārijā, Itālijā un Igaunijā šis īpatsvars ir aptuveni 65 % [317]. Tiek ziņots arī par nepietiekamiem karjeras izaugsmes ceļiem un piekļuvi prasmju pilnveides iespējām. Ambulatorās mājaprūpes sniedzēji un mājsaimniecībā dzīvojoši aprūpētāji, kas bieži vien ir mobili ES vai trešo valstu darba ņēmēji, var saskarties ar īpaši sarežģītiem darba apstākļiem ilgtermiņa aprūpes sektorā, arī attiecībā uz piekļuvi sociālajai aizsardzībai.

---

315 Avots: Eiropas Komisijas (*EMPL* ĢD) aprēķins no īpaša izvilkuma no *Eurostat* veiktā 2024. gada ES darbaspēka apsekojuma. Tomēr, ņemot vērā nedeklarēta darba ievērojamo izplatību, ilgtermiņa aprūpes nozares apjoms var būt lielāks.

316 Sk. *Cedefop skills forecast 2035: the twin transition and the demographic challenge drive demand for high-level skills*.

317 Eiropas Komisijas (EMPL ĢD) aprēķins no īpaša izvilkuma no *Eurostat* veiktā 2022. gada izpeļņas struktūras apsekojuma.

2.4.17. attēls. Neapmierinātu medicīniskās aprūpes vajadzību izplatība ES līmenī kopumā nemainījās – lielākajā daļā dalībvalstu tā nedaudz palielinājās, un tikai dažās dalībvalstīs tika reģistrēts vērā ņemams samazinājums

Iedzīvotāju norādītās neapmierinātās medicīniskās aprūpes vajadzības, 2024. gada līmeņi un izmaiņas attiecībā pret iepriekšējo gadu (%, sociālo rezultātu pārskata pamatrādītājs)

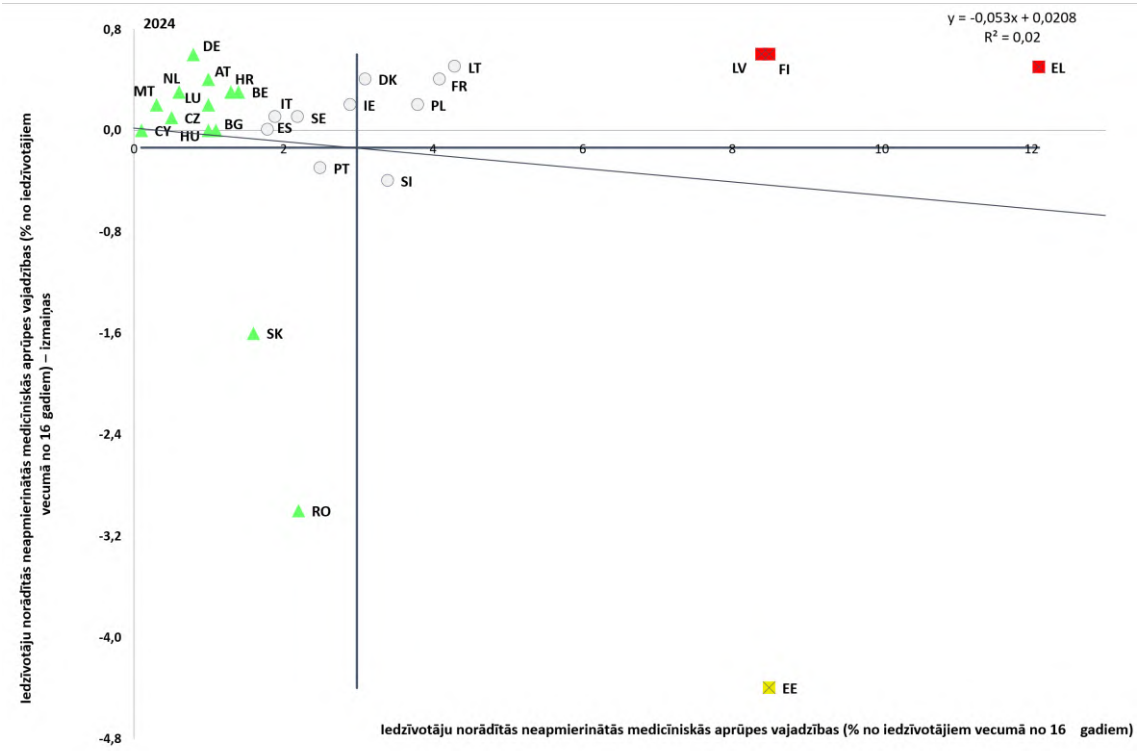

Piezīme. Tiek ņemtas vērā iedzīvotāju norādītās neapmierinātās medicīniskās vajadzības finansiālu iemeslu, ilgas gaidīšanas rindā vai liela attāluma dēļ. Asu krustpunkts ir nesvērtais Eiropas Savienības vidējais rādītājs. Apzīmējumus skatīt pielikumā. Provizoriski dati attiecībā uz LT.

Avots: *Eurostat* [tespm110], *EU-SILC*.

To iedzīvotāju īpatsvars, kuri ziņo par neapmierinātām medicīniskās aprūpes vajadzībām, ES 2024. gadā vidēji saglabājās stabils. Šis īpatsvars ES bija 2,5 %, kas ir tikai par 0,1 procentpunktu vairāk nekā 2023. gadā. No dalībvalstīm ar visaugstākajām vērtībām (virs 8 %), tātad "kritiskā situācijā", Grieķija, Somija un Latvija palika tuvu iepriekšējā gada vērtībai pēc mērena pieauguma (par 0,6 procentpunktiem), kas tomēr bija viens no lielākajiem ES (sk. 2.4.17. attēlu). Tajā pašā laikā vislielākais samazinājums bija Igaunijā, Rumānijā un Slovākijā. Neraugoties uz šā gada būtiskajiem uzlabojumiem, neapmierināto medicīnisko vajadzību īpatsvars Igaunijā joprojām bija augsts ("vājš sniegums, bet uzlabojas"), savukārt Rumānija un Slovākija saņēma augstāku vērtējumu, proti, "virs vidējā". Viszemākie rādītāji tika reģistrēti Kiprā, Maltā, Čehijā, Nīderlandē, Vācijā, Austrijā, Luksemburgā un Ungārijā – visi zem 1 %, tomēr dažās no šīm valstīm šie rādītāji bija ievērojami pieauguši. Attiecībā uz neapmierinātām medicīniskās aprūpes vajadzībām tika reģistrētas atšķirības arī reģionu līmenī, un visizteiktākās tās bija Itālijā un Rumānijā (sk. 10. attēlu 5. pielikumā). Lauku apvidos par neapmierinātām vajadzībām ziņoja vidēji biežāk nekā mazpilsētās un piepilsētās (attiecīgi 2,8 % un 2,1 % vidēji ES), un starp dalībvalstīm bija lielas atšķirības. Ziņošanas par neapmierinātām vajadzībām īpatsvars parasti bija par aptuveni 60 % lielāks nabadzīgākajā piektdaļā iedzīvotāju, it īpaši dažās valstīs (piemēram, 4,9 % salīdzinājumā ar 2,2 % Rumānijā, 4,8 % salīdzinājumā ar 2,5 % Portugālē, 4 % salīdzinājumā ar 2,2 % Zviedrijā un 14,4 % salīdzinājumā ar 8,4 % Latvijā).

2.4.2. Dalībvalstu veiktie pasākumi

Vairākas dalībvalstis ir veikušas reformas, lai uzlabotu savu minimālā ienākuma shēmu adekvātumu saskaņā ar Padomes 2023. gada ieteikumu [318]. Lai uzlabotu adekvātumu, **Spānija** 2025. gada janvārī pieņēma karaļa dekrētu, ar kuru minimālā ienākuma pabalsts tika palielināts par 9 %. **Itālija** ir palielinājusi minimālā ienākuma atbalsta pabalstu (*ADI* un *SFL*) apmēru un atvieglojusi līdzekļu pārbaudes prasības, lai ņemtu vērā inflāciju. **Horvātija** grozīja Sociālās labklājības likumu, lai palielinātu pamatsummu vismaz par 25 % mājsaimniecībām ar bērniem. Atbalsta summa tika palielināta arī **Latvijā**, **Lietuvā** un **Luksemburgā**. Lai uzlabotu adekvātumu, dažas dalībvalstis, piemēram, **Igaunija**, izstrādā metodiku minimālā ienākuma pabalstu līmeņa noteikšanai, savukārt **Latvija** ir paaugstinājusi garantētā minimālā ienākuma sliekšņa atsauces vērtību no 20 % līdz 22 % no medianālā ienākumu līmeņa.

---

318 Sk. Padomes Ieteikums (2023. gada 30. janvāris) par adekvātu minimālo ienākumu, kas nodrošina aktīvu iekļaušanu.

Lai uzlabotu minimālā ienākuma shēmu aptvērumu, vairākas dalībvalstis veica pasākumus, kuru mērķis ir atvieglot ieviešanu un samazināt administratīvos šķēršļus. **Igaunijā** ir paredzēti grozījumi Sociālās labklājības likumā, lai vienkāršotu pieteikšanās procesu, izgūstot datus no valstu reģistriem un piemērojot standartizētu pieeju visā valstī. Plānots, ka **Luksemburgā** jaunā valsts nabadzības apkarošanas plānā, kas jāpieņem līdz 2025. gada beigām, cita starpā tiks paziņots par vienas pieturas aģentūras izveidi sociālo pabalstu un saistīto jautājumu jomā, lai palielinātu to izmantošanu. **Rumānija** 2024. gada janvārī uzsāka minimālā iekļaušanas ienākuma (*VMI*) programmu ar mērķi palielināt aptvērumu un uzlabot atbalsta adekvātumu, vienlaikus uzlabojot atbalsta saņēmēju piekļuvi nodarbinātības pakalpojumiem. **Horvātija** 2025. gada martā pieņēma vairākus grozījumus nolūkā uzlabot sociālo pabalstu aptvērumu, adekvātumu un mērķtiecību, īpašu uzmanību pievēršot cilvēkiem, kas ilgstoši dzīvo nabadzībā. **Spānija** 2024. gada decembrī ieviesa sistēmu, kas ļauj bezdarbnieka pabalsta saņēmējiem, kuriem tuvojas tiesību termiņa beigas, piekrist automātiskai datu pārsūtīšanai no Valsts nodarbinātības dienesta Valsts sociālā nodrošinājuma iestādei, lai tā varētu apstrādāt viņu minimālā ienākuma pabalsta pieteikumu.

Saskaņā ar aktīvas iekļaušanas pieeju turpinās centieni veicināt integrāciju darba tirgū, arī attiecībā uz minimālā ienākuma pabalsta saņēmējiem. **Portugālē** jauna nodarbinātības stimulu shēma ļaus apvienot ienākumus no darba un sociālo atbalstu. Vairākas dalībvalstis ir arī centušās uzlabot minimālā ienākuma pabalsta saņēmēju aktivizēšanas pasākumus. **Rumānijā** saskaņā ar tās ANP tika īstenota jauna minimālā iekļaušanas ienākuma programma, kurā noteikts, ka līdz 2025. gada 2. ceturkšņa beigām vismaz 60 % atbalsta saņēmēju tiks nodrošināts vismaz viens darba tirgus aktivizācijas pasākums.

Dalībvalstis ir turpinājušas īstenot iniciatīvas, kuru mērķis ir uzlabot piekļuvi sociālajiem pakalpojumiem un enerģijas un transporta pakalpojumu pieejamību cenas ziņā, it īpaši mazaizsargātām grupām. Spānija ir piešķīrusi 198,7 miljonus EUR, lai uzlabotu reģionālos un vietējos pakalpojumus, kas sniedz labumu grūtībās nonākušiem bērniem un ģimenēm. **Rumānijā** 2000 lauku kopienās tika uzsākta Integrēto kopienas pakalpojumu programma, kas ietvēra integrētu darba grupu izveidi un sociālo dienestu darbinieku apmācību ar mērķi ar ESF+ atbalstu sniegt visaptverošus pakalpojumus vismaz 450 000 mazaizsargātu cilvēku. Luksemburga ir palielinājusi atbalstu mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem, 2025. gadā trīskāršojot enerģijas pabalstu un paplašinot (daļējas) tiesības uz pabalstu tiem, kuru ienākumi pārsniedz ienākumu slieksni ne vairāk kā par 30 %. Trešo gadu pēc kārtas **Nīderlande** turpināja pagaidu pabalstu shēmu ar 56,3 miljonu EUR budžetu (2025. gadā), lai palīdzētu mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem 2025. gadā pārvaldīt savus enerģijas rēķinus. **Portugāle** ir paplašinājusi piekļuvi sabiedriskajam transportam, piedāvājot bezmaksas biļetes visiem iedzīvotājiem, kas jaunāki par 23 gadiem, neatkarīgi no tā, vai viņi mācās kādā izglītības iestādē.

Dažu dalībvalstu 2024.–2025. gadā veikto pasākumu mērķis bija stiprināt darba ņēmēju un pašnodarbināto personu piekļuvi sociālajai aizsardzībai saskaņā ar Padomes 2019. gada ieteikumu [319], sevišķi attiecībā uz bezdarbnieka pabalstiem. Francija uzlaboja piekļuvi sociālajai aizsardzībai darba ņēmējiem ar pārtrauktu nodarbinātības vēsturi, jo īpaši sezonas darba ņēmējiem, kā arī bijušajiem ieslodzītajiem, savukārt **Itālija** darba ņēmējiem mākslas nozarē atviegloja prasības attiecībā uz piekļuvi nodarbinātības pārtraukuma pabalstam. Paredzams, ka **Igaunijas** 2026. gada reforma, kuras mērķis ir ieviest vispārēju bāzes likmes pabalstu, uzlabos piekļuvi sociālajai aizsardzībai darba ņēmējiem, kuri nodarbināti neregulāri vai projektu ietvaros, samazinot kvalifikācijas periodu (līdz astoņiem darba mēnešiem trīs gadu laikā). **Polija** gatavo likumu nolūkā atbalstīt profesionālu mākslinieku iekļaušanu (no 2026. gada vidus) sociālā nodrošinājuma sistēmā, savukārt tās 2025. gada reforma atcēla pamata pabalsta samazinājumu (20 %) darba meklētājiem ar iemaksu periodiem, kas īsāki par pieciem gadiem.

[319] Sk. Padomes Ieteikums (2019. gada 8. novembris) par darbinieku un pašnodarbināto personu piekļuvi sociālajai aizsardzībai.

Dalībvalstis koncentrējās uz sociālās aizsardzības seguma uzlabošanu pašnodarbinātām personām un nestandarta nodarbinātībā iesaistītām personām. No 2025. gada **Kipra** uz šādām personām attiecināja vecāku atvaļinājumu un pabalstus, kas saistīti ar nelaimes gadījumiem un arodslimībām. **Malta** piešķīra apmaksātu paternitātes atvaļinājumu pašnodarbinātiem tēviem. **Beļģijā** no 2026. gada digitālajām darba platformām būs jāapdrošina savi pašnodarbinātie darbinieki pret nelaimes gadījumiem darbā. **Horvātija** veica vai plāno veikt uzlabojumus esošajās shēmās pašnodarbinātām personām attiecībā uz slimības pabalstiem un **Itālija** – attiecībā uz slimības pabalstiem un bērna kopšanas atvaļinājumu. **Nīderlande** gatavo jaunu likumu, lai ieviestu obligātu invaliditātes pamatapdrošināšanu visiem pašnodarbinātajiem. No 2025. gada **Čehija** pārskatījusi vienošanās par darba veikšanu ("*DPP*"), mainot apdrošināšanas sliekšņus un plašāk attiecinot uz tām slimības pabalstu, pensijas un dažas atvaļinājumu tiesības, savukārt **Bulgārija** pagarinājusi kompensācijas periodus īstermiņa lauksaimniecības darbiniekiem īslaicīgas invaliditātes gadījumā nelaimes gadījumu darbā vai slimību dēļ. **Spānija** atjaunojusi reizināšanas koeficientu "pastāvīgajiem sezonas darbiniekiem", lai koriģētu pabalstu aprēķinus un uzlabotu piekļuvi darbnespējas un vecuma pensijām, un lauksaimniecības un lauksaimniecības pārtikas nozarē ražošanas apsvērumu dēļ pielāgojusi terminētus līgumus. **Horvātija** paplašinājusi maternitātes, vecāku un paternitātes pabalstus, paaugstinot kompensācijas līmeni, atvieglojot prasības un attiecinot šos pabalstus arī uz pašnodarbinātajiem, nepilna laika darba ņēmējiem un citiem iepriekš izslēgtiem darba ņēmējiem. Kopš 2026. gada janvāra **Slovākija** ir palielinājusi minimālo novērtējuma bāzi slimības un pensiju iemaksu veikšanai no 50 % līdz 60 % no vidējās algas pirms diviem gadiem. 2026. gada jūlijā vai pēc 6 mēnešiem kopš darbības sākšanas pašnodarbinātām personām būs obligāta veselības un pensiju apdrošināšana ar novērtējuma bāzi 26 % apmērā no vidējās algas pirms diviem gadiem.

Vairākas dalībvalstis turpināja uzlabot sociālās aizsardzības shēmu pārredzamību un vienkāršošanu, arī izmantojot digitālos rīkus. Piemēram, **Spānija** 2024. gada septembrī ieviesa jaunu mobilo lietotni, lai sniegtu atjauninātu informāciju, un 2025. gada janvārī – jaunu tīmekļa vietni, kas ietver telemātisku piekļuvi procedūrām, informācijai un pakalpojumiem par pensijām un pabalstiem. **Slovākija** 2024. gada vidū vēl vairāk paplašināja tiešsaistes pārredzamību, uzlabojot apdrošinātā elektroniskā konta sistēmu, lai iekļautu reāllaika datus par slimības un maternitātes pabalstiem (papildus pensijām un iemaksām). **Čehija** 2025. gada vidū pieņēma arī vienkāršošanas pasākumus, racionalizējot pensiju maksājumu procesus pensiju saņēmējiem ārvalstīs. **Vācija** 2024.–2025. gadā turpināja ar ANM atbalstu attīstīt savu digitālo pensiju pārskatu (*Digitale Rentenübersicht*), paplašinot pakalpojumu sniedzēju savienojumus un uzlabojot tiešsaistes piekļuvi visaptverošai informācijai par pensijām.

Vairāku reformu mērķis bija atvieglot finansiālo slogu vecākiem un risināt bērnu nabadzības problēmu, izmantojot naudas pabalstus. Ar ESF+ atbalstu **Bulgārija** izstrādās galējā nabadzībā dzīvojošu bērnu kartēšanas pasākumu. Vairākas citas valstis palielināja bērnu pabalstus (piemēram, **Kipra** un **Malta**) vai bērnu aprūpes pabalstus (piemēram, **Latvija**, bērniem ar invaliditāti). **Spānija** 2024. gadā uzsāka ESF+ finansētu programmu karšu/kuponu izplatīšanai un to periodiskai papildināšanai, ko īsteno Sociālo tiesību ministrija ar Spānijas Sarkanā Krusta atbalstu, lai atbalstītu ģimenes ar apgādājamiem bērniem, kuru ienākumi ir zem nabadzības sliekšņa. **Īrija** ieviesa jaundzimuša bērna pabalstu, kas vecākiem, kuru bērni dzimuši 2025. gada 1. janvārī vai vēlāk, papildus pirmā mēneša bērna pabalstam nodrošina vienreizēju maksājumu 280 EUR apmērā. **Malta** 2024. gadā palielināja bērna piedzimšanas pabalstu līdz 500 EUR par pirmo bērnu un līdz 1000 EUR par katru nākamo bērnu mājsaimniecībā. **Francijā** papildus bērna piedzimšanas pabalstiem ir ieviesti arī tādi uzlabojumi kā likumprojekts, kura mērķis ir attiecināt ģimenes pabalstus uz vecākiem jau no pirmā bērna piedzimšanas, nevis tikai no otrā bērna piedzimšanas, tādējādi atbalstot ģimenes ar vienu bērnu, kuras saskaras ar augstu nabadzības risku. **Īrija** arī sāka plašāk piemērot strādājošo ģimeņu pabalstu, ar ko atbalsta zemu atalgotus darbiniekus ar bērniem, palielinot ienākumu slieksni visām ģimenēm. Turklāt **Somija** ir ierosinājusi reformas, lai grozītu Likumu par bērnu uzturlīdzekļiem nolūkā to stiprināt kā ienākumu avotu atbalsttiesīgām mājsaimniecībām ar bērniem.

Ir īstenotas dažādas reformas, kuru mērķis ir uzlabot bērnu piekļuvi svarīgākajām precēm un pakalpojumiem saskaņā ar Eiropas Garantiju bērniem. Piemēram, **Portugāle** īsteno programmu, kas nodrošina bezmaksas pirmsskolas izglītību 5000 bērniem, koncentrējoties uz jomām, kurās ir ierobežotas publiskā un solidaritātes tīkla iespējas. Iniciatīva ietver līgumu slēgšanu ar privātām, kooperatīvām un sociālās izglītības iestādēm, lai atvērtu 200 jaunas pirmsskolas izglītības iestādes, un ievērojamas investīcijas tiks veiktas laikposmā no 2025. līdz 2028. gadam. **Kipra** ar ANM atbalstu uzsāka reformu, kuras mērķis ir paplašināt bezmaksas obligāto pirmsskolas izglītību bērniem vecumā no 4 gadiem. **Latvija** palielināja bērnu aprūpes pabalstu bērniem ar invaliditāti no 313 EUR līdz 413 EUR mēnesī, lai sniegtu papildu finansiālu atbalstu ģimenēm ar aprūpi saistīto izmaksu segšanai. **Polija** ir pieņēmusi bērnu aprūpes iestāžu kvalitātes standartus. Papildus pirmsskolas izglītībai un aprūpei **Kipra**, īstenojot ESF+ līdzfinansētu iniciatīvu, valsts skolās ieviesa bezmaksas brokastis skolēniem no mazaizsargātām grupām. **Rumānijā** valdība ar ESF+ atbalstu uzsāka programmu "Veselīga maltīte", kas skolēniem skolās, kurās ir daudz skolēnu no mazaizsargātām grupām, katru dienu nodrošina siltu maltīti vai pārtikas paku, tādējādi veicinot viņu labbūtību. Tā arī veido 150 dienas aprūpes centru tīklu, lai novērstu bērnu nošķiršanu no viņu ģimenēm, ar ANM atbalstu nodrošinot īpašas aktivitātes gan bērniem, gan vecākiem.

Dalībvalstis ir pieņēmušas pasākumus, kuru mērķis ir uzlabot personu ar invaliditāti nodarbinātības iespējas, kā arī pakalpojumu piekļūstamību. Bulgārija pastiprināja finansējumu aktīvas darba tirgus politikas pasākumiem, tai skaitā subsidētām nodarbinātības un apmācības iespējām personām ar invaliditāti. **Grieķija** veicina personu ar invaliditāti pieņemšanu darbā pašvaldību organizācijās. **Rumānija** izstrādāja kopienā balstītus, integrētus pakalpojumus lauku kopienās nolūkā uzlabot piekļuvi veselības aprūpei, izglītībai un sociālajiem pakalpojumiem. Ar līdzīgu mērķi **Spānija** pieņēma pasākumus, kas uzlabos piekļuvi svarīgiem atbalsta pakalpojumiem, piemēram, personīgajai palīdzībai, aprūpei mājās un teleaprūpei. Dažas dalībvalstis turpināja investēt personu ar invaliditāti institucionālajos aprūpes pakalpojumos, vai nu lai palielinātu to kapacitāti, kā tas ir **Maltā** un **Spānijā**, vai arī lai uzlabotu to kvalitāti, kā tas ir **Rumānijā**. **Spānija** un **Igaunija** pieņem pasākumus, lai uzlabotu palīgtehnoloģiju – arī digitālo risinājumu – piekļūstamību. **Īrija** ir divkāršojusi personu ar invaliditāti nodarbinātības individuālo padomdevēju skaitu un ir pārskatījusi viņu apmācību.

Vairākas dalībvalstis ir izstrādājušas un pieņēmušas integrētas ilgtermiņa valsts stratēģijas bezpajumtniecības problēmas risināšanai. Vācija 2024. gada aprīlī pirmo reizi nāca klajā ar valsts rīcības plānu bezpajumtniecības novēršanai, kurā sniegtas valsts pamatnostādnes koordinētai federālās valdības, pavalstu un pašvaldību rīcībai. **Portugāle** atjaunināja savu daudzgadu stratēģiju bezpajumtnieku integrācijai, kas ietver integrētu brīdināšanas sistēmu riska situācijām, individualizētus intervences pasākumus ar lietu vadītājiem vietējā līmenī, kā arī risinājumu "Mājoklis vispirms" un koplietošanas dzīvokļu skaita palielināšanu. **Slovēnija** plāno pirmo reizi pieņemt stratēģiju bezpajumtniecības novēršanai un izbeigšanai, sniedzot tās definīciju un koncentrējoties uz pienācīgu, stabilu, piekļūstamu un drošu izmitināšanu visiem. **Īrija** 2025. gada novembrī publicēja jaunu, integrētu mājokļu un bezpajumtniecības novēršanas plānu. Tā pamatā ir divi galvenie pīlāri: aktivizēt vēl 300 000 mājokļu nodrošināšanu un atbalstīt cilvēkus, lai viņiem būtu pašiem savs mājoklis. Plāna mērķis ir nodrošināt visas valdības pieeju bezpajumtniecības problēmas risināšanai, un tajā ir pausta apņemšanās izstrādāt valsts bezpajumtniecības novēršanas satvaru.

Pensijas un aktīvas vecumdienas joprojām ir dalībvalstu reformu programmu prioritāte, un lielākā daļa pasākumu ir vērsti uz to, lai atbalstītu ilgāku darba mūžu un stimulētu iedzīvotājus pensionēties vēlāk. Īrijā 2025. gada Nodarbinātības likums ļaus cilvēkiem izvēlēties turpināt strādāt pēc pensionēšanās vecuma sasniegšanas, ja vien darba devējs nevar sniegt likumīgu un samērīgu pamatojumu piespiedu pensionēšanai. **Maltā** tie, kuri ir uzkrājuši pietiekami daudz sociālā nodrošinājuma iemaksu, lai varētu doties pensijā, saņems lielāku pensijas piemaksu par katru papildu gadu, ko viņi turpina strādāt līdz 65 gadu vecumam. **Beļģijā** no 2025. gada oktobra pašnodarbinātās personas var uzkrāt papildpensijas tiesības, ja šādas personas turpina strādāt un veikt sociālā nodrošinājuma iemaksas pēc pensionēšanās vecuma sasniegšanas. Savukārt **Luksemburga** pielīdzinās pensiju uzkrāšanas noteikumus darba ņēmējiem un pašnodarbinātām personām, kuri priekšlaicīgas vecuma pensijas vai invaliditātes pensijas apvieno ar profesionālo darbību. **Lietuva** ieviesa papildu stimulus strādāt vecāka gadagājuma cilvēkiem un personām ar invaliditāti, paplašinot sociālās palīdzības vecuma un invaliditātes pensiju izmaksu šīm grupām piederošiem nodarbinātajiem. **Itālija** ieviesa stimulus turpināt strādāt tiem, kuri atbilst konkrētu priekšlaicīgas pensionēšanās shēmu atbilstības prasībām. **Čehijā** un **Dānijā** tika palielināts likumā noteiktais pensionēšanās vecums. **Grieķijā** tika ierosināta plaša programma aktīvu vecumdienu veicināšanai un demogrāfiskās situācijas uzlabošanai, savukārt **Bulgārija** turpināja īstenot savu aktīvu vecumdienu stratēģiju, un **Kipra** šādu stratēģiju izstrādāja pirmo reizi. **Čehijā** tika paplašināta priekšlaicīgas pensionēšanās iespēja cilvēkiem riskantās profesijās, savukārt **Nīderlandē** priekšlaicīgas pensionēšanās shēma ar nodokļu atbrīvojumiem darbvietām, kur ir liela fiziska slodze, tika labāk mērķorientēta un pagarināta līdz 2029. gadam.

Vairākas valstis veica pasākumus, kuru mērķis ir uzlabot pensiju adekvātumu un atbalstīt mazu pensiju saņēmējus. Šādi pasākumi tika pieņemti **Maltā**, tai skaitā veikts neliels visu vecuma pensiju palielinājums 2025. gadā, paredzēta atraitņa/atraitnes pensiju pakāpeniska palielināšana, noteikts lielāks pabalsts vecāka gadagājuma cilvēkiem vecumā no 75 līdz 79 gadiem un uzlaboti nodokļu atbrīvojumi pensionāriem vecumā no 61 gada. Tika veiktas arī korekcijas attiecībā uz piemaksu par dzīves dārdzību. **Itālijā** tika pieņemts lēmums uz laiku palielināt minimālās pensijas 2025. un 2026. gadā un ieviest sociālās piemaksas nelabvēlīgā situācijā esošiem pensionāriem, savukārt **Portugāle** ieviesa ārkārtas pensijas piemaksu personām ar mazām pensijām. **Latvijā** tika palielināta minimālā vecuma pensija un pakāpeniski tiek atjaunotas valsts piemaksas pie vecuma un invaliditātes pensijas. **Lietuva** indeksēja visas vecuma, invaliditātes un apgādnieka zaudējuma pensijas, savukārt **Rumānija** 2025. gadā apturēja nesen ieviesto sociālo pabalstu indeksācijas mehānismu minimālās pensijas un mazo pensiju saņēmējiem, kuri tā vietā saņēma vienreizēju finansiālu palīdzību. **Dānija** palielināja papildpensiju, finansējot to ar pasažieru nodokli gaisa pārvadājumiem. **Slovēnija** 2025. gadā pieņēma pensiju reformu, tostarp minimālās un garantētās pensijas palielinājumu, kas stāsies spēkā 2026. gadā gan jaunajiem, gan esošajiem pensiju saņēmējiem, kā arī uzkrājumu likmes palielinājumu 40 gadu pensijas kvalifikācijas periodam un atraitņu pensijām. Citas dalībvalstis ir pieņēmušas pasākumus, kuru mērķis ir paaugstināt invaliditātes pensiju līmeni un adekvātumu (**Igaunija**, **Francija**, **Kipra**, **Rumānija**, **Spānija** un **Slovēnija**) un palielināt finansiālo atbalstu aprūpētājiem (**Malta**, **Slovākija** un **Rumānija**).

Dažās valstīs tika veikti pasākumi ar mērķi atbalstīt pensiju adekvātumu, vienlaikus palīdzot nodrošināt pensiju ilgtspēju, arī saistībā ar vairāku līmeņu pensiju sistēmu attīstību. **Itālijā** privātpersonas tagad var brīvprātīgi maksāt papildpensijas iemaksu likmi papildus standarta likmei. **Latvija** veica valsts fondēto pensiju iemaksu likmju 1 % pārcelšana no otrā līmeņa valsts pensiju fonda uz pirmā līmeņa paaudžu solidaritātes shēmu. **Īrija** ieviesa pensiju uzkrājumu sistēmu, kurā paredzēta automātiska iesaistīšanās; šī sistēma sāks darboties 2026. gada 1. janvārī. **Malta** paziņoja par līdzīgiem pasākumiem attiecībā uz automātisku iesaistīšanos, pagarināja iemaksu periodu un nolūkā veicināt pensijas ienākumu dažādošanu ieviesa izglītības iniciatīvas un pastiprināja nodokļu atvieglojumus, lai veicinātu trešā līmeņa pensiju shēmu ieviešanu. **Horvātijā** tiek īstenotas plašas pensiju reformas, kuru mērķis ir nodrošināt gan pensiju adekvātumu, gan ilgtspēju, savukārt **Bulgārijā** tiek veikta un **Maltā** tiek plānota pensiju sistēmas pārskatīšana.

Dalībvalstis ir ieviesušas pasākumus, kuru mērķis ir stiprināt veselības aprūpes segumu un uzlabot vienlīdzīgu piekļuvi aprūpei un tās kvalitāti. Bulgārijas Nacionālā veselības apdrošināšanas fonda 2025. gada budžets tika palielināts par 16 %, arī pasākumiem, ar kuriem paplašina vēža skrīninga testu aptvērumu un atbalsta aptiekas nepietiekami apkalpotās teritorijās. **Dānija** 2025. gadā īsteno lielāko reformu 20 gadu laikā, lai samazinātu gaidīšanas laiku, paplašinātu pacientu izvēli un uzlabotu piekļuvi aprūpei. **Igaunija** no 2025. gada janvāra paaugstinājusi līdzmaksājumus, lai palielinātu finansējumu, bet no 2024. gada decembra ANP kontekstā konsolidē slimnīcas, lai uzlabotu efektivitāti un samazinātu neapmierinātās medicīniskās vajadzības. **Vācijā** 2024. gada decembrī stājās spēkā būtiska slimnīcu reforma, kas nodrošina augstāku ārstēšanas kvalitāti, visaptverošu medicīnisko aprūpi un uzlabotu stacionārās aprūpes efektivitāti, kā arī ievieš jaunu atlīdzināšanas sistēmu, lai samazinātu nevajadzīgas medicīniskās procedūras. **Latvija** no 2025. gada janvāra ir paplašinājusi kompensējamo zāļu sarakstu, palielinājusi valsts kompensējamo zāļu apmaksas līmeni, noteikusi cenu griestus ražotājiem un maksu par receptes apkalpošanu attiecinājusi tikai uz pirmreizējām receptēm. **Polijas** ANP ar 2025. gada jūnijā pieņemtu likumu atbalsta Nacionālo kardioloģisko tīklu nolūkā uzlabot kardioloģisko aprūpi visā valstī. **Slovēnija** veica valsts izmaksu analīzi, kas kalpos par pamatu jaunu *DRG* svaru ieviešanai attiecībā uz maksājumiem par pakalpojumiem akūtā stacionārā aprūpē, sākot no 2026. gada janvāra.

Ir veikti arī pasākumi ar mērķi stiprināt primāro aprūpi, uzlabot pakalpojumu integrāciju un veicināt digitalizāciju, tai skaitā atbalstu datu apmaiņai. 2025. gada sākumā **Īrija** pārstrukturēja savu veselības aprūpes sistēmu, izveidojot sešus jaunus veselības aprūpes reģionus saskaņā ar *Sláintecare* reformu, lai veicinātu integrētu aprūpi, decentralizētu lēmumu pieņemšanu un nodrošinātu uz iedzīvotājiem balstītu pieeju pakalpojumu plānošanai. **Luksemburga** kopš 2025. gada strādā, lai izveidotu integrētus aprūpes tīklus diabēta un slimīgas aptaukošanās ārstēšanai, apvienojot primārās un specializētās aprūpes sniedzējus. **Portugāle** 2024. gada septembrī paziņoja par jaunu "C modeļa ģimenes veselības nodaļu" izveidi, kuras pārvalda privāti veselības aprūpes sniedzēji, bet kuras ir integrētas valsts veselības aprūpes dienestā, ar mērķi paplašināt primārās veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību. **Slovēnija** 2024. gada septembrī apstiprināja primārās veselības aprūpes stratēģiju 2024.–2031. gadam un 2025. gada februārī ieviesa jaunu maksājumu modeli ģimenes ārstu praksēm un pediatrijai primārajā līmenī, lai stiprinātu piekļūstamību. Saskaņā ar savu ANP **Grieķijas** 2024. gada novembra reformu likuma mērķis ir stiprināt primāro veselības aprūpi, paplašinot ārstu tiesības kļūt par ģimenes ārstiem un stimulējot specializāciju vispārējā/ģimenes vai internajā medicīnā. **Horvātija** sava ANP ietvaros īsteno digitālās veselības reformu, izmantojot valsts IT platformu onkoloģijas iestāžu savienošanai. **Ungārijas** 2025. gada ANP galvenā uzmanība ir pievērsta veselības aprūpes digitalizācijas veicināšanai un primārās aprūpes stiprināšanai, arī ģimenes ārstu kopienu attīstībai un hronisko slimību ārstēšanas uzlabošanai. **Rumānija** 2024. gada novembrī publicēja savu 2024.–2030. gada valsts digitālās veselības stratēģiju, kuras mērķis ir uzlabot digitālo pārvaldību, prasmes, infrastruktūru un inovāciju veselības digitalizācijas jomā, kas ir tās ANP ietvertās saistības.

Dalībvalstis arī veica pasākumus, lai novērstu veselības aprūpes darbinieku trūkumu, arī nodrošinot labāku personāla noturēšanu. Ar ANM atbalstu **Austrija** līdz 2024. gada beigām bija izveidojusi 150 kopienas māsu vietu. 2025. gada jūnijā **Francija** paplašināja māsu funkcijas, atļaujot tām sniegt kompensējamas konsultācijas profilakses jomā. **Latvija** savā ANP apstiprināja veselības aprūpes darbaspēka attīstības stratēģiju no 2025. gada līdz 2029. gadam, kurā īpaša uzmanība pievērsta labākiem darba apstākļiem un jauniem uzdevumiem. **Malta** saskaņā ar savu ANP izstrādāja veselības aprūpes darbaspēka plānošanas rīku, lai atbalstītu cilvēkresursus, budžeta plānošanu un pieņemšanu darbā.

Sabiedrības veselības uzlabošanas pasākumi ir vērsti arī uz profilaksi un veselības veicināšanu, arī saistībā ar psihoemocionālo veselību un sirds un asinsvadu slimībām. Čehija 2024. gada decembrī ieviesa valsts sirds un asinsvadu veselības plānu 2025.–2035. gadam, uzsākot jaunas skrīninga un profilakses programmas, ko pilnībā sedz apdrošināšana. **Somija** ar ANM atbalstu veicina profilakses un agrīnas atklāšanas pasākumus, izmantojot reģionālus integrētus daudznozaru pakalpojumu modeļus 22 labbūtības pakalpojumu apgabaliem. **Slovākijas** ANP veicina sistēmiskus uzlabojumus psihoemocionālās veselības jomā, tai skaitā personāla apmācību.

Dalībvalstis ir veikušas dažādus pasākumus, lai, reaģējot uz demogrāfiskajām pārmaiņām un sabiedrības vajadzībām, pielāgotu un uzlabotu ilgtermiņa aprūpes sistēmas. Daži no šiem centieniem ir vērsti uz to, lai uzlabotu pakalpojumu atbilstību un pieejamību, nodrošinot labāku integrāciju, jaunus aprūpes modeļus un IKT izmantošanu. Flandrija (**Beļģija**) ir uzsākusi četru gadu projektu "ToekomstZorg", kura mērķis ir attīstīt starpnozaru ilgtermiņa aprūpi. **Bulgārija** ar ANM atbalstu modernizē un paplašina savus sociālos pakalpojumus – tā plāno līdz 2026. gada jūnijam renovēt aprūpes iestādes un izveidot jaunas šādas iestādes saskaņā ar kvalitātes standartiem, kas paredzēti 2022. gada noteikumos par sociālo pakalpojumu kvalitāti. **Dānijas** ilgtermiņa aprūpes nozares reformas (2025. gada jūlijs) mērķis ir palielināt atbalstu neatkarīgai dzīvei, izmantojot preventīvas darbības un pakalpojumus, kas tiek sniegti, pamatojoties uz individuālām vajadzībām. **Grieķijas** Ilgtermiņa aprūpes stratēģijas (2024. gada jūlijs) mērķis ir izveidot efektīvu sociālās aizsardzības sistēmu ilgtermiņa aprūpei, ierosinot stratēģiskus mērķus un visaptverošu pārvaldības plānu. **Spānija** pārveido savu aprūpes modeli saskaņā ar savu ANP, uzsverot deinstitucionalizāciju un kopienā balstītu aprūpi, ko atbalsta ar investīcijām teleaprūpes pakalpojumos un aprūpes iestādēs. **Horvātija** ar ANM un ESF+ atbalstu strādā, lai izveidotu integrētu ilgtermiņa aprūpes sistēmu, un plāno būvēt nulles enerģijas centrus, kuros nodrošināt integrētu aprūpi vecāka gadagājuma cilvēkiem, vienlaikus arī paplašinot mājaprūpē un kopienā balstītus aprūpes pakalpojumus. **Lietuva** izstrādā jaunu ilgtermiņa aprūpes modeli, kura mērķis ir uzlabot mājaprūpē un kopienā balstītu ilgtermiņa aprūpi. **Ungārija** ir izveidojusi jaunu partnerības forumu savas ilgtermiņa aprūpes stratēģijas uzraudzībai. **Polija** pārskata savu tiesisko regulējumu, lai definētu ilgtermiņa aprūpi un neformālo aprūpi, ieviešot "seniora talonus" nolūkā palielināt finansējumu un definējot ilgtermiņa aprūpes kvalitātes nodrošināšanas sistēmu. **Austrija** atjaunina aprūpes reformas pasākumus, lai atslogotu ģimenes aprūpētājus un uzlabotu darbaspēka piedāvājumu un efektivitāti. **Portugāle** ir grozījusi Likumu par neformāla aprūpētāja statusu, atvieglojot pieteikšanās procesus un paplašinot iespēju būt par aprūpētāju, attiecinot to arī uz personām, kas nav ģimenes locekļi. Lai atvieglotu pastāvīgo darbaspēka trūkumu, **Slovēnijā** pagaidu pasākumu mērķis ir no 2024. gada jūlija uzlabot aprūpes pakalpojumu personāla nodrošināšanu un darba apstākļus. **Slovākijas** grozījums Likumā par sociālajiem pakalpojumiem standartizē pabalstus aprūpētājiem, ievērojami palīdzot personām ar smagu invaliditāti. **Somija** ir samazinājusi personāla un pacientu īpatsvaru vecāka gadagājuma cilvēku aprūpes sektorā, lai nodrošinātu ilgtermiņa aprūpes elastību un ilgtspēju, ņemot vērā pieaugošo pieprasījumu, izmaksu spiedienu un pastāvīgo darbaspēka trūkumu. Dažas dalībvalstis turpināja investēt personu ar invaliditāti un vecāka gadagājuma personu aprūpes iestāžu kapacitātes palielināšanā (piemēram, **Malta** un **Spānija**) vai kvalitātes uzlabošanā (piemēram, **Rumānija**).

3. NODAĻA. SOCIĀLĀS KONVERĢENCES SISTĒMAS PIRMĀ POSMA ANALĪZE

Valstu pirmā posma analīzē tiek aplūkotas norises saistībā ar darba tirgu, prasmēm un sociālajiem aspektiem katrā dalībvalstī, lai atklātu iespējamos riskus augšupējai sociālajai konverģencei, kas būtu detalizētāk jāanalizē otrajā posmā. Šī analīze par konkrētām valstīm ir balstīta uz sociālās konverģences sistēmas (SKS) principiem un atbilst LESD 148. pantam. Tas arī atbilst 3. panta 3. punkta b) apakšpunktam Regulā (ES) 2024/1263 par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību. Minētajā regulā norādīts, ka Komisijas veiktā ikgadējā uzraudzība attiecībā uz nodarbinātības pamatnostādņu īstenošanu Eiropas pusgadā ietver progresu Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu un tā pamatmērķrādītāju īstenošanā, izmantojot sociālo rezultātu pārskatu un sistēmu augšupējas sociālās konverģences iespējamo risku apzināšanai [320]. Sistēmas pirmā posma analīzes pamatā ir sociālo rezultātu pārskata pamatrādītāji, un tajā ir identificēti *iespējamie riski* augšupējai sociālajai konverģencei (sīkāku informāciju sk. metodikai veltītajā izcēlumā šīs iedaļas beigās, kā arī 6. un 2. pielikumā). Lai noteiktu, vai pastāv *faktiskas problēmas* augšupējai sociālajai konverģencei un kādi ir galvenie faktori, kas tās izraisa, 2026. gada pavasarī tiks veikta otrā posma analīze. Tā balstīta uz plašāku kvantitatīvu un kvalitatīvu pierādījumu kopumu un pārskatiem par pasākumiem, ko dalībvalstis veikušas vai plānojušas, lai risinātu attiecīgās problēmas. Tālāk 3.1. iedaļā ir izklāstīti galvenie horizontālie konstatējumi, kuru pamatā ir SKS pirmā posma analīze. Valstu analīze ir izklāstīta 3.2. iedaļā, un tajā norādīts, kurām valstīm vajadzīga papildu analīze otrajā posmā.

320 Turklāt regulas 8. apsvērumā ir precizēts: "Eiropas pusgada kontekstā veiktās nodarbinātības un sociālo norišu integrētās analīzes ietvaros Komisija novērtē augšupējas sociālās konverģences riskus dalībvalstīs un uzrauga progresu Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu īstenošanā, pamatojoties uz sociālo rezultātu pārskatu un sociālās konverģences sistēmas principiem."

3.1. Galvenie horizontālie konstatējumi

2024. gadā saistībā ar nodarbinātības līmeni tika reģistrēta augšupēja konverģence un ES bezdarba līmenis sasniedza visu laiku zemāko atzīmi, turklāt bija vērojams neliels nabadzības risku samazinājums, kamēr ekonomikas izaugsme bija visai pieticīga; neraugoties uz to, darba tirgus, prasmju un sociālajā jomā ir konstatēti daži riski augšupējai konverģencei [321].
VNZ "luksofora" metodikas piemērošana sociālo rezultātu pārskata pamatrādītājiem palīdz noteikt problēmas, kas ir īpaši svarīgas Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanas kontekstā (sk. attiecīgi 6. un 2. pielikumu). Apkopojot sociālo rezultātu pārskata rādītāju signālus par katru valsti atsevišķi, var veikt vispārēju izvērtējumu par iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei, ar kuriem saskaras ES un tās dalībvalstis. Tālāk ir sniegts galveno konstatējumu kopsavilkums (sk. arī 3.1.1. tabulu un 3.1.1. attēlu).

[321] ES ir uz pareizā ceļa, lai līdz 2030. gadam sasniegtu savu 78 % nodarbinātības līmeņa mērķrādītāju, un līdz tā sasniegšanai atlikuši vien 2,2 procentpunkti. Tomēr ir vajadzīgi turpmāki centieni, lai sasniegtu ES 2030. gada mērķrādītājus pieaugušo izglītības un nabadzības mazināšanas jomā. Pieaugušo dalība izglītībā 2022. gadā bija tikai 39,5 % salīdzinājumā ar 60 % mērķrādītāju, savukārt nabadzības mazināšanas centieni līdz 2024. gadam bija devuši tikai 2,9 miljonu samazinājumu salīdzinājumā ar 15 miljonu mērķrādītāju.

- **Attiecībā uz nodarbinātības un ilgstoša bezdarba līmeni turpinājās augšupēja konverģence, tomēr rezultāti darba tirgū jauniešiem un personām ar invaliditāti stagnēja vai nedaudz pasliktinājās.** Nodarbinātības līmenis palielinājās gandrīz visās (21) dalībvalstīs, tomēr temps bija lēnāks nekā iepriekšējos gados. Pieaugums bija lielāks valstīs ar zemāku nodarbinātības līmeni, un tas liecina par augšupēju konverģenci. Tajā pašā laikā bezdarba līmeņa rādītāji bija neviendabīgi. ES vidējais rādītājs 2024. gadā nokritās līdz rekordzemai atzīmei, taču dalībvalstu starpā bija vērojamas zināma diverģence, ko atspoguļo salīdzinoši liels skaits (astoņu) "kritisku situāciju" un situāciju, kas "jānovēro". Tajā pašā laikā daudzās dalībvalstīs joprojām pastāv ievērojamas reģionālās un teritoriālās atšķirības. Kopumā ilgstoša bezdarba līmeņa izmaiņas bija pozitīvākas, un 2024. gadā ES tika reģistrēta augšupēja konverģence. Lielākā daļa dalībvalstu spēja panākt zināmu progresu sieviešu integrēšanā darba tirgū, taču bija tikai dažas konverģences pazīmes, un kopumā astoņas dalībvalstis šajā dimensijā joprojām bija "jānovēro" vai saskārās ar "kritisku situāciju". Attiecībā uz jauniešiem progress lielākoties ir apstājies, un 2024. gadā tikai nedaudz uzlabojās to jauniešu īpatsvars, kuri nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), un nebija skaidru pazīmju, kas liecinātu par augšupēju konverģenci. Visbeidzot, personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība ES līmenī palielinājās, un bija vērojamas lielas atšķirības starp dalībvalstīm – astoņas valstis bija "jānovēro" vai atradās "kritiskā situācijā".

- **Lēns un nevienmērīgs progress izglītības un prasmju jomā ierobežo cilvēkkapitāla attīstības potenciālu un apdraud konkurētspēju un sociālo un teritoriālo kohēziju, ja vien netiks ievērojami pastiprināti politikas centieni.** Dalība pieaugušo izglītībā (saskaņā ar pieaugušo izglītības apsekojuma konstatējumiem) laikposmā no 2016. līdz 2022. gadam ES nedaudz palielinājās, bet dalībvalstu sniegums atšķīrās, jo lielākā daļa uzlabojumu bija vērojami valstīs ar labāko sniegumu. ES darbaspēka apsekojuma dati liecina par vispārēju dalības pieaugumu arī laikposmā no 2022. līdz 2024. gadam [322]. Tas pats attiecas uz 2021.–2023. gada periodu attiecībā uz to pieaugušo īpatsvaru, kuriem ir vismaz pamata digitālās prasmes. Salīdzinoši liels skaits dalībvalstu (attiecīgi deviņas un desmit) attiecībā uz šiem diviem rādītājiem ir "jānovēro" vai atrodas "kritiskā situācijā". Tas izceļ būtiskas problēmas saistībā ar zaļo un digitālo pārveidi un nepieciešamību stiprināt ES konkurētspēju. Tajā pašā laikā 2024. gadā ES tika reģistrēti nelieli uzlabojumi attiecībā uz izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušo īpatsvaru (*ELET*) un dalību pirmsskolas izglītībā un aprūpē (*ECEC*). Tomēr šo divu rādītāju vidējie rādītāji slēpj ļoti būtiskas atšķirības starp dalībvalstīm, un 2024. gadā ir palielinājies "kritisku situāciju" un situāciju, kuras "jānovēro", skaits (abos gadījumos no deviņām valstīm uz desmit) un nav pazīmju, kas liecinātu par augšupēju konverģenci. Nopietnas problēmas visā ES rada arī zems pamatprasmju līmenis un to samazināšanās. Tas viss norāda uz to, ka šajā politikas jomā saskaņā ar prasmju savienības iniciatīvu ir jāveic nozīmīgi politikas pasākumi.

[322] Sk. *Eurostat* [trng_lfs_17], ES darbaspēka apsekojums.

- **Kopumā ES līmenī tika reģistrēti uzlabojumi nabadzības vai sociālās atstumtības risku un ienākumu nevienlīdzības jomā, tomēr joprojām pastāv atšķirības, un gandrīz visos sociālajos rādītājos bija vērojams augšupējas konverģences trūkums dalībvalstu starpā.** 2024. gadā ES nedaudz samazinājās nabadzības vai sociālās atstumtības riskam (*AROPE*) pakļauto iedzīvotāju kopumā un bērnu īpatsvars. Tomēr rezultāti dalībvalstīs ievērojami atšķīrās, un nebija skaidru konverģences pazīmju. Attiecībā uz bērniem, kas saskaras ar nabadzības riskiem, to valstu skaits, kuras "jānovēro" vai kuras ir "kritiskā situācijā", 2024. gadā palielinājās līdz astoņām. *AROPE* rādītāja atšķirības daļēji ir saistītas ar ievērojamām atšķirībām sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekmē uz nabadzības mazināšanu. Šis rādītājs 2024. gadā ES nedaudz pasliktinājās un uzrādīja lielāko skaitu "kritisku" situāciju un situāciju, kuras "jānovēro" (vienpadsmit), turklāt nebija skaidru augšupējas konverģences pazīmju. Ienākumu nevienlīdzība (ko mēra ar S80/S20 rādītāju jeb ienākumu kvintiļu attiecības rādītāju) uzlabojās, un 2024. gadā ievērojami samazinājās "kritiskas" situācijas un situācijas, kas "jānovēro". Tomēr situācija valstīs ar visaugstāko nevienlīdzības līmeni turpināja pasliktināties, savukārt valstīs ar labāko sniegumu situācija uzlabojās, un tas palielināja diverģenci. Ir novērotas arī būtiskas reģionālās atšķirības, tai skaitā augsts nabadzības vai sociālās atstumtības līmenis ES tālākajos reģionos. Reālie mājsaimniecību izmantojamie bruto ienākumi uz vienu iedzīvotāju 2024. gadā būtiski pieauga. Situācija uzlabojās visās valstīs, taču lielākais pieaugums tika reģistrēts to dalībvalstu vidū, kurām jau bija labi rezultāti; tas liecina par diverģenci – 9 valstīs ir "kritiska" situācija vai situācija, kas "jānovēro". Tika ziņots par nelielu pasliktināšanos attiecībā uz iedzīvotāju norādītajām neapmierinātajām medicīniskās aprūpes vajadzībām, un 2024. gadā kopumā konverģence bija visai neliela. Turpretī attiecībā uz pārmērīgu ar mājokli saistītu izmaksu rādītāju bija vērojama zināma augšupēja konverģence, un šis rādītājs uzlabojās gandrīz divās trešdaļās dalībvalstu.

Pirmā posma valstu analīzē ir norādīts, ka deviņām dalībvalstīm ir vajadzīga padziļināta otrā posma analīze, ņemot vērā problēmas, uz kurām norāda sociālo rezultātu pārskata pamatrādītāji, kas liecina par iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei. Šie riski tiek novērtēti, izmantojot SKS metodiku, kurā ņemts vērā katra sociālo rezultātu pārskata pamatrādītāja līmenis un gada izmaiņas attiecībā pret ES vidējo rādītāju, kā izklāstīts saistītajos *EMCO* un *SPC* galvenajos vēstījumos un pamatā esošajā darba grupas ziņojumā (sk. izcēlumu šīs iedaļas beigās). Attiecīgās dalībvalstis ir Bulgārija, Grieķija, Spānija, Itālija, Lietuva, Luksemburga, Rumānija, Latvija un Somija. No tām pirmās septiņas dalībvalstis tika iekļautas otrā posma analīzē arī iepriekšējā gadā (lai gan dažās no tām tika novēroti uzlabojumi, kā minēts šajā nodaļā), savukārt Latvija un Somija šogad [323] iekļautas pirmo reizi. Turpretī Horvātija, Igaunija un Ungārija, kas pagājušajā gadā bija iekļautas otrā posma analīzē, šogad nav iekļautas [324]. Visās iepriekš minētajās deviņās valstīs tika identificēti iespējami riski augšupējai sociālajai konverģencei saistībā ar problēmsituācijām, kas konstatētas daudzās politikas jomās, bet Latvijā, Lietuvā, Luksemburgā un Somijā – saistībā ar mazāku skaitu politikas jomu – būtiska nozīme bija arī laika gaitā novērotajai rādītāju pasliktināšanās tendencei. Rādītāji, kas liecina par iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei lielākajā daļā iepriekš minēto valstu, ietver ienākumu nevienlīdzību, kopējo *AROPE* rādītāju un sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekmi uz nabadzības mazināšanu, kam seko izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušo īpatsvars, jauniešu *NEET* situācijā īpatsvars, nodarbinātības līmenis, mājsaimniecību reālo izmantojamo bruto ienākumu pieaugums uz vienu iedzīvotāju, to iedzīvotāju īpatsvars, kuriem ir vismaz pamata digitālās prasmes, un *AROPE* rādītājs attiecībā uz bērniem. Attiecībā uz minētajām deviņām dalībvalstīm Komisijas dienesti 2026. gada pavasarī veiks padziļinātu otrā posma analīzi.

---

[323] Latvijā tas ir saistīts ar jauniešu *NEET* situācijā īpatsvara pieaugumu, kā arī bezdarba un ilgstoša bezdarba līmeņa pieaugumu. Tas ir saistīts arī ar sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) zemo un arvien sarūkošo ietekmi uz nabadzības mazināšanu un to, ka strauji samazinās bērnu, kas jaunāki par 3 gadiem, dalība formālajā bērnu aprūpē. Attiecībā uz Somiju otrā posma analīzes noteikšana galvenokārt ir saistīta ar bezdarba un ilgstoša bezdarba līmeņa rādītāju relatīvo pasliktināšanos.

[324] Šogad otrā posma analīzi neveic attiecībā uz Igauniju, Ungāriju un Horvātiju, par kurām šādu analīzi veica pagājušajā gadā. Saistībā ar Igauniju otrā posma analīze šogad nav jāveic, jo valstī vērojami uzlabojumi attiecībā uz ienākumu nevienlīdzību, mājsaimniecību izmantojamajiem ienākumiem, *AROPE* rādītāju, sociālo pārvedumu ietekmi uz nabadzības mazināšanu un neapmierinātajām medicīniskās aprūpes vajadzībām. Arī Ungārija nav iekļauta otrā posma analīzes grupā, jo jaunākie dati liecina par uzlabojumiem attiecībā uz izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušo īpatsvaru, *AROPE* rādītāju (kopumā un attiecībā uz bērniem), personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirību un ilgstoša bezdarba līmeni. Attiecībā uz Horvātiju 2024. gadā ir laikrindas pārrāvums saistībā ar visiem sociālajiem rādītājiem, kas balstīti uz *EU-SILC*, tāpēc nav iespējams jēgpilni interpretēt izmaiņas. Konkrēti, strukturālā pārrāvuma dēļ situācija saistībā ar *AROPE* kopumā un attiecībā uz bērniem ir "jānovēro".

3.1.1. tabula. Sociālo rezultātu pārskats: dalībvalstu problēmas dalījumā pēc pamatrādītājiem

			Labākais sniegums	Virs vidējā	Labs sniegums, bet jāuzrauga	Vidējs sniegums	Vājš sniegums, bet uzlabojas	Jānovēro	Kritiska situācija
Vienlīdzīgas iespējas	Pieaugušo dalība mācībās (iepriekšējo 12 mēnešu laikā, izņemot virzītu apmācību darbavietā, % iedzīvotāju vecumā no 25 līdz 64 gadiem)	2022	DE, HU, NL, SE	AT, DK, EE, FI, FR, IE, LU, MT, SK		BE, Spānija, LV, PT	RO	CY, HR, IT, LT, SI	BG, CZ, EL, PL
	Izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušie (% no 18–24 gadus vecu iedzīvotāju skaita)	2024	EL, HR, IE, PL	BG, CZ, PT, SI		AT, BE, FI, FR, LV, MT, NL, SE	HU	CY, DK, EE, IT, LT, LU, SK	DE, ES, RO
	To personu īpatsvars, kurām ir pamata vai augstāka līmeņa vispārējās digitālās prasmes (% no 16–74 gadus vecu iedzīvotāju skaita)	2023	FI, IE, NL	AT, BE, CZ, DK, EE, ES, HU, SE		DE, EL, FR, LT, MT, PT		CY, HR, IT, LU, LV, SI, SK	BG, PL, RO
	Jauniešu *NEET* situācijā rādītājs (% no 15–29 gadus vecu iedzīvotāju kopskaita)	2024	MT, NL, SE	CZ, DE, DK, HR, IE, PT, SI		AT, BE, ES, FI, HU, PL, SK	BG, CY, EL	EE, FR, LU, LV	IT, LT, RO
	Dzimumu nodarbinātības atšķirība (procentpunkti)	2024	EE, LT, LV	HR, HU, LU, PT, SE	FI	AT, BE, BG, DE, ES, FR, IE, NL, SI	CZ	CY, DK, PL, SK	EL, IT, MT, RO
	Ienākumu kvintiļu attiecības rādītājs (S80/S20)	2024	BE, CZ, SI, SK	FI, IE, MT, NL, PL, RO		AT, CY, DE, DK, EE, FR, HR, HU, LU, SE	PT	EL, Spānija, IT	BG, LT, LV
Taisnīgi darba apstākļi	Nodarbinātības līmenis (% no 20–64 gadus vecu iedzīvotāju skaita)	2024	CZ, MT, NL	CY, DE, DK, HU, IE	EE, SE	AT, BG, LT, LV, PL, PT, SI, SK	EL, HR	FI, FR, LU	BE, Spānija, IT, RO
	Bezdarba līmenis (% no 15–74 gadus vecu ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita)	2024	CZ, DE, MT, PL	BG, CY, HR, HU, IE, IT, NL, SI		AT, BE, PT, RO, SK	EL, Spānija	DK, EE, FR, LT, LU, LV	FI, SE
	Ilgstoša bezdarba līmenis (% no 15–74 gadus vecu ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita)	2024	MT, NL	AT, CY, CZ, DE, IE, PL, SI	DK	BE, BG, FR, HR, HU, LT, LU, RO, SE	EL, Spānija, IT	EE, FI, LV, PT	SK
	Mājsaimniecību izmantojamo bruto ienākumu (MIBI) uz vienu iedzīvotāju pieaugums (indekss, 2008. gads = 100)	2024	HU, MT, PL, RO	HR, LT, PT		CZ, DE, DK, EE, FR, IE, LV, SE, SI, SK		AT, BE, CY, ES, FI, LU, NL	EL, IT
Sociālā aizsardzība un iekļaušana	Nabadzības vai sociālās atstumtības riska rādītājs (% no iedzīvotāju kopskaita)	2024	CZ, NL, SI	AT, CY, DK, EE, IE, PL, SE	FI	BE, DE, FR, HU, LU, MT, PT, SK	RO	HR, IT, LV	BG, EL, Spānija, LT
	Bērnu nabadzības vai sociālās atstumtības riska rādītājs (% no 0–17 gadus vecu iedzīvotāju skaita)	2024	CY, CZ, DK, NL, SI	EE, IE, LV, PL, SK	FI	AT, BE, DE, HU, LT, PT, SE	RO	EL, FR, HR, IT, LU, MT	BG, Spānija
	Sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekme uz nabadzības mazināšanu (*AROP* samazinājums, %)	2024	BE, DK, FI	AT, CZ, EE, NL, PL, SE	FR, IE	CY, IT, SI, SK	RO	BG, DE, Spānija, HU, LT, LU, MT	EL, HR, LV, PT
	Personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība (procentpunkti)	2024	SI	AT, CZ, DE, EE, FI, FR, LV, NL, SE	PT	CY, DK, EL, HU, MT, SK	BG	BE, Spānija, IT	HR, IE, LT, PL, RO
	Pārmērīgas ar mājokli saistītas izmaksas (% no iedzīvotāju kopskaita)	2024	CY	BG, HR, IE, IT, LU, NL, PL, RO, SI		AT, BE, CZ, Spānija, FI, FR, LV, MT, SK		DE, EE, HU, LT, PT, SE	DK, EL
	Bērni vecumā līdz 3 gadiem formālajā bērnu aprūpē (% no visiem iedzīvotājiem vecumā līdz 3 gadiem)	2024	FR, NL, PT, SE, SI	BE, Spānija, FI, LT, LU	DK	AT, CY, EE, EL, HR, IT		BG, DE, IE, LV, MT	CZ, HU, PL, RO, SK
	Iedzīvotāju norādītās neapmierinātās medicīniskās aprūpes vajadzības (% no iedzīvotājiem vecumā no 16 gadiem)	2024		AT, BE, BG, CY, CZ, DE, HR, HU, LU, MT, NL, RO, SK		DK, Spānija, FR, IE, IT, LT, PL, PT, SE, SI	EE		EL, FI, LV

Piezīme. 2025. gada 30. oktobra atjauninājums. Pieaugušo dalības mācībās rādītāja priekšpēdējā vērtība attiecas uz 2016. gadu, un iedalījums kategorijās balstās uz izmaiņām no 2016. gada vērtības uz 2022. gada vērtību. Tā kā datus rādītājam par to personu īpatsvaru, kurām ir vismaz pamata vispārējās digitālās prasmes, vāc katru otro gadu, iedalījums kategorijās balstās uz izmaiņām no 2021. gada vērtības uz 2023. gada vērtību. Dati par MIBI uz vienu iedzīvotāju pieaugumu nav pieejami par Bulgāriju. Dati par personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirību nav pieejami par Luksemburgu. Laikrindas pārrāvumi un citas riska atzīmes norādītas 3. un 4. pielikumā.

3.1.1. attēls. Pārskats par nodarbinātības, prasmju un sociālajām tendencēm un problēmām pēc sociālo rezultātu pārskata pamatrādītājiem

ES vidējais rādītājs, tendences un to dalībvalstu sadalījums starp visām dalībvalstīm ar konkrētu VNZ klasifikāciju katrā pamatrādītājā, kas apkopots arī trīs pīlāru nodaļās

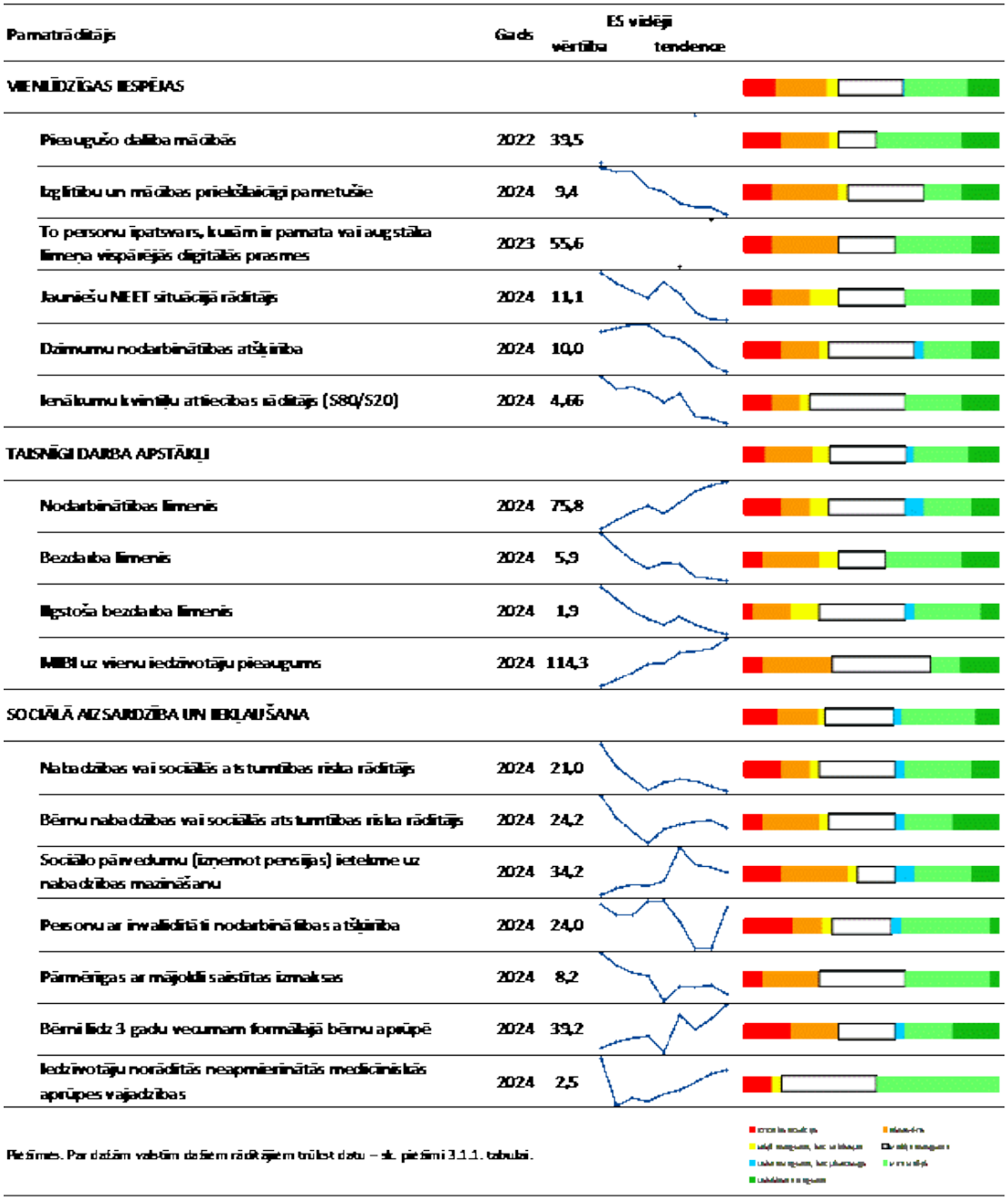

Piezīmes. Par dažām valstīm dažiem rādītājiem trūkst datu – sk. piezīmi 3.1.1. tabulai.

3.1.1. izcēlums. Metodikas pieeja, kā identificēt iespējamos riskus augšupējai sociālajai konverģencei valstu sociālās konverģences pirmā posma analīzē

Šīs analīzes pamatā ir esošie instrumenti, kas pēdējos gados izstrādāti kopā ar dalībvalstīm, jo īpaši pamatojoties uz sociālo rezultātu pārskatu un tā dēvēto VNZ ("luksofora") metodiku [325]. Pirmā posma valstu analīzes pamatā ir viss sociālo rezultātu pārskata pamatrādītāju kopums. Katrs rādītājs tiek rūpīgi pārbaudīts, pamatojoties uz VNZ metodiku, kas nosaka dalībvalstu relatīvo stāvokli, ko izsaka kā standartnovirzes no vidējā rādītāja vērtības absolūtā līmeņa un tā izmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu (tehnisko informāciju sk. 4. pielikumā). Rezultāti ir apkopoti vienā no septiņām iespējamām kategorijām katram attiecīgās valsts rādītājam ("labākais sniegums", "virs vidējā", "labs sniegums, bet jāuzrauga", "vidējs sniegums", "vājš sniegums, bet uzlabojas", "jānovēro" un "kritiska situācija"). Tas atbilst krāsu skalai no zaļas līdz sarkanai.

325 Sk. *EMCO* un *SPC* galvenajos vēstījumus, kuru pamatā ir *EMCO* un *SPC* darba grupas ziņojums par sociālās konverģences sistēmas ieviešanu Eiropas pusgadā.

Katru sociālo rezultātu pārskata pamatrādītāju novērtē, lai identificētu, vai tie rada iespējamus riskus augšupējai sociālajai konverģencei, un tādējādi noteiktu, vai ir nepieciešama papildu analīze otrajā posmā. Vērtējums "kritiska situācija" attiecas uz dalībvalstīm, kurās konkrētais rādītājs ir daudz sliktāks par ES vidējo rādītāju un kurās situācija salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu pasliktinās vai pietiekami neuzlabojas. Situācija tiek atzīmēta kā tāda, kas "jānovēro", divos gadījumos: a) ja dalībvalsts saistībā ar konkrētu rādītāju uzrāda par ES vidējo rādītāju sliktāku rezultātu un situācija valstī pasliktinās vai neuzlabojas pietiekami strauji, un b) ja rādītāja līmenis atbilst ES vidējam rādītājam, bet situācija pasliktinās daudz straujāk nekā vidēji ES. Tiek uzskatīts, ka ir pamatoti veikt papildu analīzi otrajā posmā attiecībā uz dalībvalstīm, kurās ar sarkanu ("kritiska situācija") vai oranžu ("jānovēro") krāsu ir atzīmēti seši vai vairāk sociālo rezultātu pārskata pamatrādītāji jaunākajā VNZ izdevumā. Papildu iemesls uzskatīt, ka situācija prasa detalizētāku analīzi, ir tad, ja divas reizes *pēc kārtas* ir konstatēta rādītāja ar sarkanu vai oranžu atzīmi (kā paskaidrots iepriekš) VNZ kategorijas pasliktināšanās. Kā piemēru var minēt izmaiņas no "vidējs sniegums" uz "vājš sniegums, bet uzlabojas" 2025. gada VNZ, kam seko turpmāka pasliktināšanās līdz "kritiskai situācijai" 2026. gada VNZ izdevumā. Šāda situācija tiks uzskatīta par papildu riska atzīmi minimālās robežvērtības (kopā sešas riska atzīmes) sasniegšanai. Piemēram, ja 2026. gada VNZ izdevumā kādai valstij pieci sociālo rezultātu pārskata pamatrādītāji ir atzīmēti ar sarkanu vai oranžu krāsu un viens no šiem pieciem rādītājiem ir pasliktinājies divus gadus pēc kārtas (2025. gada VNZ izdevumā un 2026. gada VNZ izdevumā), tiek uzskatīts, ka valstij 2026. gada VNZ izdevumā kopumā ir sešas riska atzīmes (pieci sarkanas vai oranžas krāsas rādītāji 2026. gada VNZ izdevumā +1 rādītājs, kas pasliktinājies divus gadus pēc kārtas). Tāpēc būtu nepieciešama detalizēta analīze arī otrajā posmā. Izvērtējot kopējo riska atzīmju skaitu attiecībā pret robežvērtību, ņem vērā visus laikrindas pārrāvumus un datu kvalitātes un interpretācijas aspektus.

Sociālo rezultātu pārskata pamatrādītāji un to novērtējums ir balstīti uz jaunākajiem datiem, kas bija pieejami datu robeždatumā [326]**.** Ja konkrētai valstij trūkst attiecīgo datu VNZ kategorijas novērtēšanai, trūkstošās informācijas aizpildīšanai izmanto atbilstošo VNZ kategoriju no iepriekšējā VNZ izdevuma (ja tāda ir pieejama). Ja kādam rādītājam trūkst vērtību jaunākajā VNZ izdevumā *un* iepriekšējā izdevumā, VNZ kategorija netiek ieskaitīta indikatīvajā robežvērtībā (sešas riska atzīmes), kuru sasniedzot ir jāveic otrā posma analīze.

[326] 2026. gada vienotajam nodarbinātības ziņojumam datu robeždatums ir 2025. gada 30. oktobris. Izmantotie dati un saistītās statistikas atzīmes, piemēram, laikrindas pārrāvumi, ir norādīti ziņojuma 3. pielikumā. Laikrindas pārrāvumi ir norādīti arī valstu datu lapās, ja tie attiecas uz VNZ kategorijām, ko ieskaita otrā posma analīzes robežvērtībā.

3.2. Katrai valstij specifiska pirmā posma analīze

Beļģija

2024. gadā saglabājās problēmas saistībā ar nodarbinātības līmeni, un vienlaikus joprojām pastāvēja ievērojams darbaspēka trūkums. Pateicoties reālā IKP pieaugumam 1,1 % apmērā, nodarbinātības līmenis 2024. gadā nedaudz palielinājās (par 0,2 procentpunktiem), sasniedzot 72,3 %, kas ir zem ES vidējā rādītāja 75,8 %, un tā atkal tika novērtēta kā "kritiska situācija". Tas galvenokārt skaidrojams ar to, ka ekonomiskās aktivitātes līmenis Beļģijā (70,8 %) ir zemāks par ES vidējo rādītāju (75,3 %). Saglabājās arī izteiktas reģionālās atšķirības. Turklāt dažas grupas, piemēram, cilvēki ar zemu izglītības līmeni (20–64 gadu vecuma grupa, 47,5 %), ārpus ES dzimušie (20–64 gadu vecuma grupa, 59,4 %) un vecāka gadagājuma cilvēki (55–64 gadu vecuma grupa, 59,4 %), atpaliek vēl vairāk.

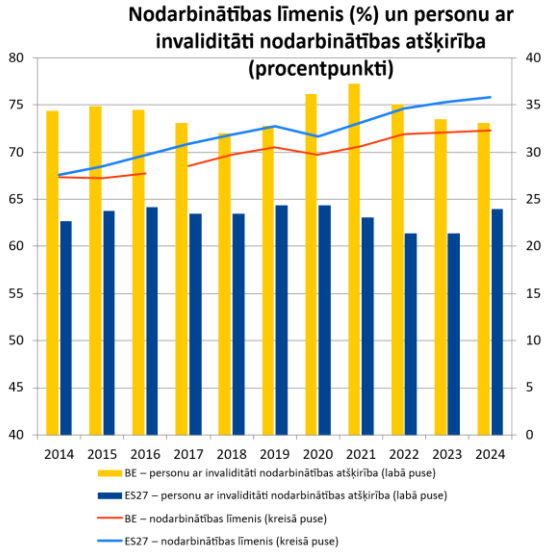

Piezīme. Laikrindas pārrāvums saistībā ar nodarbinātības līmeni attiecībā uz BE 2017. gadā. *Avots: Eurostat* [lfsi_emp_a], ES darbaspēka apsekojums un [tepsr_sp200], *EU-SILC*.

Personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība, kas bija 33,1 procentpunkts, joprojām ievērojami pārsniedza ES vidējo rādītāju (24,0 procentpunkti), un tagad tā ir "jānovēro". Turpretī attiecībā uz dzimumu nodarbinātības atšķirību Beļģijai bija "vidējs sniegums", tāpat arī attiecībā uz bezdarba un ilgstoša bezdarba līmeni (attiecīgi 5,7 % un 2,0 %). Visbeidzot, mājsaimniecību izmantojamo bruto ienākumu (MIBI) uz vienu iedzīvotāju pieauguma indekss (2008. gads = 100) 2024. gadā uzlabojās (līdz 107,1 no 106,5 2023. gadā), taču tas joprojām nav sasniedzis ES vidējo rādītāju un vēl aizvien ir "jānovēro".

Beļģijas sniegums izglītības un prasmju jomā ir lielākoties vidējā līmenī. To pieaugušo īpatsvars, kuri piedalās mācībās, ir novērtēts kā "vidējs sniegums", proti, 34,9 % 2022. gadā (salīdzinājumā ar 39,5 % ES) pēc samazinājuma kopš 2016. gada. Pasliktinājās arī situācija attiecībā uz to jauniešu (15–29 gadus vecu iedzīvotāju) īpatsvaru, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), un izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušo īpatsvaru. Tomēr attiecīgi 9,9 % un 7,0 % līmenī tie joprojām ir krietni zemāki par attiecīgajiem ES vidējiem rādītājiem (11,1 % un 9,4 %), pat ja reģionos tie nedaudz atšķiras. Beļģijā to iedzīvotāju īpatsvars, kuriem ir vismaz pamata digitālās prasmes (59,4 % 2023. gadā), vērtējams kā "virs vidējā". Bērnu īpatsvars formālajā bērnu aprūpē 2024. gadā bija 52,3 % (taču nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto bērnu īpatsvars bija ievērojami zemāks, proti, 20,1 %), kas ir par 3,9 procentpunktiem mazāk nekā 2023. gadā.

Sociālā politika palīdzēja mazināt nabadzības un sociālās atstumtības riskus, kā arī ienākumu nevienlīdzību. Beļģija ir viena no valstīm ar "labāko sniegumu" attiecībā uz sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekmi uz nabadzības mazināšanu (53,1 % salīdzinājumā ar 34,2 % vidēji ES) un ienākumu nevienlīdzību, ko mēra ar ienākumu kvintiļu attiecības rādītāju (3,45 salīdzinājumā ar 4,66 vidēji ES). Gan *AROPE* rādītājs kopumā (18,3 %), gan attiecībā uz bērniem (20,2 %) 2024. gadā tika novērtēts kā "vidējs sniegums", lai gan tas pirmo reizi kopš 2017. gada palielinājies (par 0,6 procentpunktiem). Iedzīvotāju norādītās neapmierinātās medicīniskās aprūpes vajadzības, kas 2024. gadā bija 1,4 %, ir saņēmušas novērtējumu "virs vidējā", savukārt saistībā ar pārmērīgu ar mājokli saistītu izmaksu rādītāju, kas bija 6,7 %, saņemts novērtējums "vidējs sniegums" (salīdzinājumam: 8,2 % ES līmenī).

Ņemot vērā iepriekš minētās pirmā posma analīzes konstatējumus un jo īpaši trīs rādītājus, kas atzīmēti kā "kritiska situācija" vai kā tādi, kas "jānovēro", šķiet, ka **Beļģija nesaskaras ar iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei, tāpēc tās turpmāka analīze otrajā posmā nebūs nepieciešama** (sk. 3.1.1. izcēlumu).

Bulgārija

Bulgārija saskaras ar būtiskām problēmām sociālajā jomā. Nabadzības vai sociālās atstumtības riskam (*AROPE*) pakļauto personu īpatsvars ir novērtēts kā "kritiska situācija", jo tas ir viens no augstākajiem ES (30,3 % salīdzinājumā ar 21,0 % 2024. gadā), un pēc pagājušā gada ievērojamā samazinājuma pēdējā laikā tas atkal palielinājies (tobrīd – "vājš sniegums, bet uzlabojas"). Sevišķi attiecībā uz bērniem *AROPE* rādītājs 2024. gadā sasniedza 35,1 %, kas ievērojami pārsniedz ES vidējo rādītāju (24,2 %), un arī tā ir "kritiska situācija". Personas ar invaliditāti (43,8 %), vecāka gadagājuma cilvēki (36,6 %), lauku apvidos dzīvojošie cilvēki (40,8 %) un romi joprojām bija vairāk pakļauti nabadzības vai sociālās atstumtības riskiem nekā citi [327]. Kopumā sociālie pārvedumi (izņemot pensijas) Bulgārijā joprojām nedaudz samazināja nabadzību (27,7 % salīdzinājumā ar 34,2 % vidēji ES), un šī situācija ir "jānovēro" (salīdzinājumā ar vērtējumu "vājš sniegums, bet uzlabojas" pagājušajā gadā). Turklāt ienākumu nevienlīdzība, ko mēra ar ienākumu kvintiļu attiecības rādītāju, pēc viena no lielākajiem palielinājumiem salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ir viena no augstākajām ES (6,96 salīdzinājumā ar 4,66), un tā ir arī "kritiska situācija".

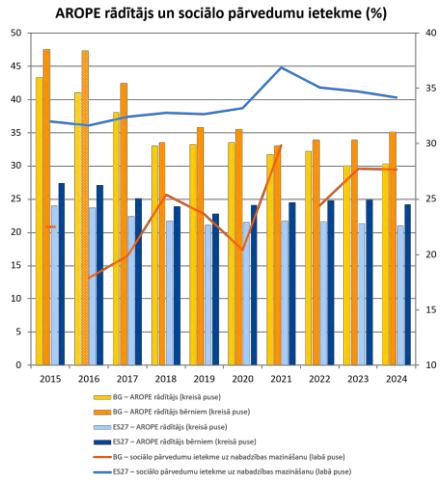

Piezīme. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz *AROPE* 2016. gadā (BG) un sociālo pārvedumu ietekmi 2016. un 2022. gadā (BG).
Avots: *Eurostat* [ilc_peps01n,tespm050], *EU-SILC*.

Valsts saskaras ar problēmām, kas saistītas ar prasmju pilnveidi. Salīdzinājumā ar pagājušo gadu šis rādītājs palielinājies par 3,8 procentpunktiem, tomēr bērnu, kas jaunāki par 3 gadiem, dalība pirmsskolas izglītībā un aprūpē 2024. gadā saglabājās krietni zem ES vidējā rādītāja (21,2 % salīdzinājumā ar 39,2 %), un šis rādītājs ir "jānovēro". Tas apgrūtina mācīšanās perspektīvas, arī vēlāk dzīvē. Vairāk nekā pusei no 15 gadus veciem skolēniem trūkst pamatprasmju (53,6 % matemātikā saskaņā ar 2022. gada *PISA*). To pieaugušo īpatsvars, kuri piedalījušies mācībās, laikposmā no 2016. līdz 2022. gadam samazinājās, un 2022. gadā tas bija 9,5 % (salīdzinājumā ar 39,5 % vidēji ES), kas ir viens no zemākajiem rādītājiem ES, tādējādi radot "kritisku situāciju". Tas attiecas arī uz to pieaugušo īpatsvaru, kuriem ir vismaz pamata digitālās prasmes, proti, 35,5 % salīdzinājumā ar 55,6 % ES 2023. gadā, neraugoties uz pieaugumu kopš 2021. gada. Prasmju pilnveides uzlabojumi varētu palielināt ražīgumu un atbalstīt zaļo un digitālo pārkārtošanos.

[327] Sk. ES Pamattiesību aģentūra, "*Rights of Roma and Travellers in 13 European countries, 2024*".

Darba tirgus vēl arvien uzrādīja labus rezultātus kopumā, tomēr saistībā ar dažām mazaizsargātām grupām joprojām ir iespējas veikt uzlabojumus. Pateicoties spēcīgai ekonomikas izaugsmei 2024. gadā, nodarbinātības līmenis sasniedza vēsturiski augstāko līmeni, proti, 76,8 %, kas pārsniedz ES vidējo rādītāju (75,8 %), savukārt bezdarba līmenis turpināja samazināties, nokrītoties līdz 4,2 % (salīdzinājumā ar 5,9 % vidēji ES). Ilgstoša bezdarba rādītājs uzlabojās vien nedaudz – laikposmā no 2023. līdz 2024. gadam tas samazinājās par 0,1 procentpunktu līdz 2,2 %, un pārsniedz ES vidējo rādītāju, kas ir 1,9 %. To jauniešu īpatsvars, kuri nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), atbilda ES lejupejošajai tendencei un tagad ir vērtējams kā "vājš sniegums, bet uzlabojas", proti, 12,7 % 2024. gadā (1,6 procentpunkti virs ES vidējā rādītāja). Lai gan personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība samazinājās līdz 35,4 procentpunktiem un tagad ir "vājš sniegums, bet uzlabojas" (no "kritiskas situācijas" pagājušajā gadā), tā joprojām krietni pārsniedz ES vidējo rādītāju (24,0 procentpunkti).

Ņemot vērā iepriekš minētās pirmā posma analīzes konstatējumus un jo īpaši septiņus rādītājus, kas atzīmēti kā "kritiska situācija" vai kā tādi, kas "jānovēro", **Bulgārija ir identificēta kā valsts, kas saskaras ar iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei, kuri ir jāanalizē otrajā posmā** (sk. 3.1.1. izcēlumu).

Čehija

Pozitīvi rezultāti darba tirgū kopumā pastāv līdztekus problēmām, kas skar noteiktas iedzīvotāju grupas. Arī 2024. gadā, atjaunojoties ekonomikas izaugsmei, Čehija bija viena no valstīm ar "labāko sniegumu" ES ar pastāvīgi pieaugošu un augstu nodarbinātības līmeni (82,3 %) un zemu un stabilu bezdarba līmeni (2,6 %). Sniegums attiecībā uz ilgstoša bezdarba līmeni bija "virs vidējā", proti, 0,8 % 2024. gadā. Tas attiecās arī uz to jauniešu (15–29 gadi) īpatsvaru, kuri nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), kas ievērojami samazinājās (par 1,5 procentpunktiem) līdz 8,6 % 2024. gadā. Personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība samazinājās līdz 21,7 procentpunktiem, kas ir zem ES vidējā rādītāja (24,0 procentpunkti). Arī dzimumu nodarbinātības atšķirība 2024. gadā uzlabojās (par 1,3 procentpunktiem), sasniedzot 12,6 procentpunktus, tomēr joprojām pārsniedzot ES vidējo rādītāju (10,0 procentpunkti), un tāpēc tas ir "vājš sniegums, bet uzlabojas". Savukārt bērnu, kas jaunāki par 3 gadiem, dalības līmenis formālajā bērnu aprūpē joprojām bija "kritiskā situācijā", proti, tikai 7,3 % 2024. gadā, kas ir ievērojami zem ES vidējā rādītāja (39,2 %). Tas ir saistīts ar nepietiekamām pirmsskolas izglītības un aprūpes pakalpojumu iespējām un var ietekmēt bērnu ilgtermiņa mācīšanās izredzes un sieviešu līdzdalību darba tirgū. Visbeidzot, nepietiekami pārstāvēto grupu, piemēram, sieviešu, pārvietoto Ukrainas pilsoņu un romu, lielāks ekonomiskās aktivitātes līmenis varētu palīdzēt mazināt darbaspēka un prasmju trūkumu.

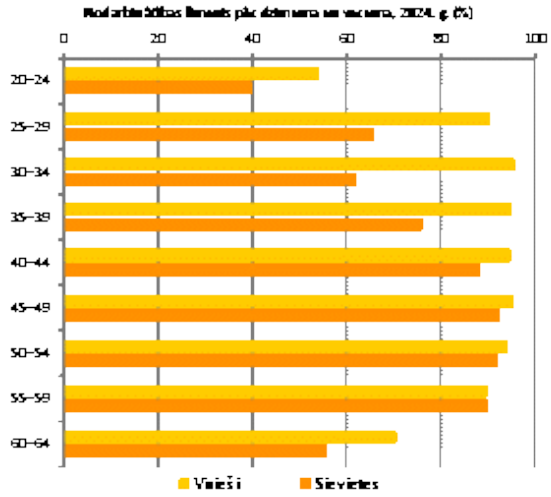

Avots: *Eurostat* [lfsa_ergan], ES darbaspēka apsekojums.

Čehijas sniegums prasmju jomā ir labs, bet saistībā ar pieaugušo dalību mācībās tā šī rādītāja ziņā atpaliek. Izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušo īpatsvars 2024. gadā samazinājās līdz 5,4 % (salīdzinājumā ar 9,4 % vidēji ES), un šāds sniegums bija "virs vidējā". Tā tas bija arī saistībā ar to pieaugušo īpatsvaru, kuriem ir vismaz pamata digitālās prasmes, (2023. gadā – 69,1 % salīdzinājumā ar 55,6 % vidēji ES). Tomēr pieaugušo dalība izglītībā ir vērtējama kā "kritiska situācija" – 2022. gadā tā bija tikai 21,2 % salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju 39,5 %.

Valsts uzrādīja pozitīvus sociālos rezultātus. 2024. gadā nabadzības vai sociālās atstumtības riskam (*AROPE*) pakļauto personu īpatsvars kopumā bija 11,3 % un bērnu vidū šis rādītājs bija 15,4 % (salīdzinājumā ar attiecīgi 21,0 % un 24,2 % vidēji ES), ierindojot valsti starp valstīm ar "labāko sniegumu". Mājsaimniecību izmantojamo bruto ienākumu (MIBI) uz vienu iedzīvotāju indekss (2008. gads = 100) 2024. gadā nedaudz uzlabojās, sasniedzot 125,2 no 123,6 2023. gadā (salīdzinājumā ar 114,3 vidēji ES), un ir "vidējs sniegums". Pārmērīgu ar mājokli saistītu izmaksu rādītājs (9,2 %) arī 2024. gadā tika novērtēts kā "vidējs sniegums". Visbeidzot, Čehijas vērtējums joprojām bija "virs vidējā" attiecībā uz iedzīvotāju norādītajām neapmierinātajām medicīniskās aprūpes vajadzībām.

Ņemot vērā iepriekš minētās pirmā posma analīzes konstatējumus un it īpaši divus rādītājus, kas atzīmēti kā "kritiska situācija", šķiet, ka **Čehija nesaskaras ar iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei, tāpēc tās turpmāka analīze otrajā posmā nebūs nepieciešama** (sk. 3.1.1. izcēlumu).

Dānija

Nodarbinātības rādītāji kopumā ir spēcīgi, bet ir palielinājušās ar bezdarbu saistītās problēmas. Turpinājās spēcīga nodarbinātības izaugsme, un nodarbinātības līmenis 2024. gadā sasniedza 80,2 % (+ 0,4 procentpunkti salīdzinājumā ar 2023. gadu) – tas liecina par spēcīgu ekonomikas izaugsmi (3,5 %) un pieaugošu darbaspēka piedāvājumu. Tajā pašā laikā bezdarba līmenis ievērojami palielinājās – par 1,1 procentpunktu – līdz 6,2 %, kas pirmo reizi desmit gados ir augstāks par ES vidējo rādītāju (5,9 %) un ir "jānovēro". Tā ilgstošā bezdarba komponents, lai gan joprojām ir viens no zemākajiem ES (0,8 % 2024. gadā), palielinājās (no 0,5 % pagājušajā gadā) un tagad ir novērtēts kā "labs sniegums, bet jāuzrauga". Lai gan spiediens uz darba tirgu, šķiet, mazinās, valstī joprojām vērojams darbaspēka trūkums, it īpaši IKT, veselības aprūpes un būvniecības nozarē, un vēl aizvien pastāv reģionālas atšķirības [328]. To jauniešu (15–29 gadu vecuma grupa) situācija, kuri nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), 2024. gadā joprojām saņēma vērtējumu "virs vidējā" pēc samazinājuma par 0,6 procentpunktiem līdz 8,0 %. Tajā pašā laikā dzimumu nodarbinātības atšķirība palielinājās otro gadu pēc kārtas, kamēr ES līmenī šis rādītājs samazinājās. Valsts rādītājs (6,5 procentpunkti) joprojām ir zemāks nekā ES vidējais rādītājs (10,0 procentpunkti), bet ir "jānovēro".

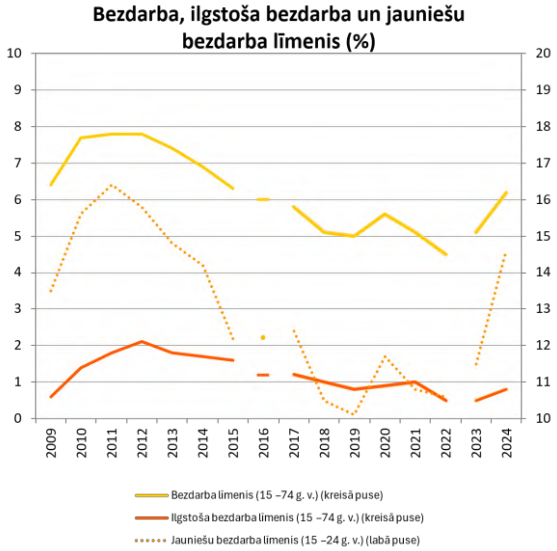

Piezīmes. Laikrindas pārrāvumi 2016., 2017. un 2023. gadā.

Dānijai kopumā ir labi rezultāti prasmju jomā, taču jauniešu vidū joprojām vērojama neaizsargātība. Augsts ir gan pieaugušo dalības izglītībā rādītājs, kas 2022. gadā bija 47,1 % (salīdzinājumā ar 39,5 % vidēji ES), gan to pieaugušo īpatsvars, kuriem ir vismaz pamata digitālās prasmes, kas 2023. gadā bija 69,6 % (salīdzinājumā ar 55,6 % vidēji ES). Tajā pašā laikā 2024. gadā izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušo īpatsvars joprojām bija 10,4 % (salīdzinājumā ar 9,4 % vidēji ES), un tas ir "jānovēro", arī ņemot vērā prasmīga darbaspēka trūkumu. Lai gan Dānijā bērnu līdz 3 gadu vecumam dalības līmenis formālajā bērnu aprūpē ir viens no augstākajiem ES, proti, 62,9 %, tagad tas vērtējams kā "labs sniegums, bet jāuzrauga", jo tika piedzīvots 7,0 procentpunktu kritums.

328 Dānijas Darba tirgus un darbā pieņemšanas aģentūra (2025. gada marts), darbā pieņemšanas apsekojuma ziņojums.

Kopumā sociālie rādītāji ir ļoti labi, taču mājokļu izmaksas joprojām rada lielu slogu mazaizsargātām iedzīvotāju grupām. Attiecībā uz nabadzības vai sociālās atstumtības riska (*AROPE*) rādītāju sniegums kopumā ir "virs vidējā", un Dānijai ir "labākais sniegums" attiecībā uz sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekmi uz nabadzības mazināšanu un *AROPE* rādītāju bērniem. To cilvēku, kas dzīvo mājsaimniecībās, kurām ir pārmērīgas ar mājokli saistītas izmaksas, īpatsvars ir 14,6 % (salīdzinājumā ar 8,2 % vidēji ES) pēc samazinājuma par 0,8 procentpunktiem, un tas joprojām ir viens no augstākajiem rādītājiem ES un liecina par "kritisku situāciju". Tas atspoguļo cenas ziņā pieejamu mājokļu ierobežoto piedāvājumu lielākās pilsētās, kur šis rādītājs bija 22,7 % (salīdzinājumā ar 8,6 % lauku apvidos).

Ņemot vērā iepriekš minētās pirmā posma analīzes konstatējumus un jo īpaši četrus rādītājus, kas atzīmēti kā "kritiska situācija" vai kā tādi, kas "jānovēro", šķiet, ka **Dānija nesaskaras ar iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei, tāpēc tās turpmāka analīze otrajā posmā nebūs nepieciešama** (sk. 3.1.1. izcēlumu).

Vācija

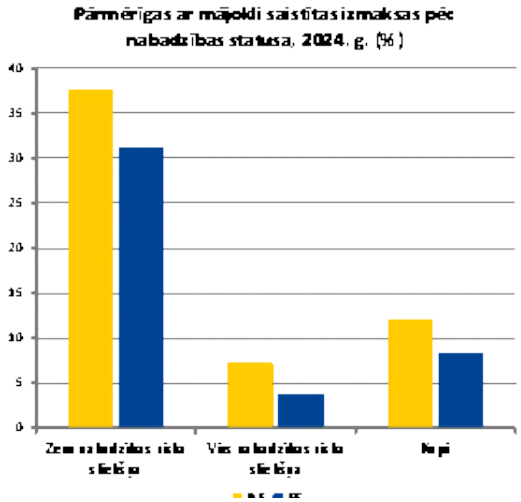

Avots: *Eurostat*, [tessi163], *EU-SILC*.

Sociālo pārvedumu ietekme uz nabadzības mazināšanu pasliktinājās, un, neraugoties uz uzlabojumiem, mājokļu pieejamība joprojām ir problemātiska. Tajā pašā laikā sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekme uz nabadzības mazināšanu strauji samazinājās – no 41,7 % 2023. gadā līdz 35,7 % 2024. gadā. Šis rādītājs joprojām pārsniedz ES vidējo rādītāju (34,2 %); tas ir "jānovēro" [329]. 2024. gadā nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju īpatsvars (*AROPE*) bija 21,1 %, kas ir nedaudz mazāk nekā 21,3 % 2023. gadā (salīdzinājumā ar 21,0 % vidēji ES). Samazinājās arī *AROPE* rādītājs attiecībā uz bērniem. Vācijai abos rādītājos joprojām ir "vidējs sniegums". Neraugoties uz samazinājumu (par 1 procentpunktu) salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, 2024. gadā 12,0 % iedzīvotāju (salīdzinājumā ar 8,2 % vidēji ES) mājokļa izmaksas pārsniedza 40 % no viņu kopējiem ienākumiem, un šī situācija ir "jānovēro". Īpaši skarti bija daži cilvēki, piemēram, vecāka gadagājuma cilvēki (65 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju grupa) un cilvēki zemākajā ienākumu kvintilē, kuru īpatsvars bija attiecīgi 15,3 % un 33,3 % (salīdzinājumā ar 8,8 % un 27,8 % vidēji ES).

Izglītības un prasmju jomā Vācijai ir labi rezultāti pieaugušo izglītībā, savukārt situācija attiecībā uz izglītību priekšlaicīgi pametušajiem vēl aizvien ir sarežģīta. Izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušo īpatsvars valstī bija viens no lielākajiem, proti, 12,9 % 2024. gadā [330] (salīdzinājumā ar 9,4 % vidēji ES), un tā bija "kritiska situācija". Tam jāpievērš uzmanība, ņemot vērā arī jauniešu pamatprasmju pasliktināšanos kopš 2012. gada (2022. gada PISA). Turpretī to pieaugušo iedzīvotāju īpatsvars, kuriem ir vismaz pamata digitālās prasmes, 2023. gadā vērtējams kā "vidējs sniegums", proti, 52,2 %, turklāt ar ievērojamām atšķirībām starp dažādām iedzīvotāju grupām. Pieaugušo dalība izglītībā 2022. gadā bija augsta, proti, 53,7 %, tāpēc Vācija ir viena no valstīm ar "labāko sniegumu" ES.

329 Valsts anketa tika pārskatīta sakarā ar izmaiņām bezdarbnieka pabalsta juridiskajā pamatā.
330 Attiecībā uz šo rādītāju 2024. gada datos ir laikrindas pārrāvums.

Darba tirgus joprojām ir visumā stabils, taču vēl aizvien trūkst darbaspēka, un sievietes nav pietiekami integrētas darba tirgū. Neraugoties uz ekonomikas attīstības tempa kritumu, nodarbinātības līmenis 2024. gadā palielinājās vēl vairāk – līdz 81,3 % (“virs vidējā”), savukārt bezdarba līmenis un tā ilgstoša bezdarba komponents darbaspēka trūkuma apstākļos saglabājās ļoti zemā līmenī (attiecīgi 3,4 % un 0,9 %). Vācija uzrādīja sniegumu “virs vidējā” attiecībā uz to jauniešu īpatsvaru, kuri nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*) (8,7 % salīdzinājumā ar 11,1 % vidēji ES). Lai gan dzimumu nodarbinātības atšķirība 2024. gadā bija “vidēja snieguma” līmenī (7,1 procentpunkts), dzimumu nodarbinātības atšķirība nepilna laika nodarbinātībā palielinājās vēl vairāk un bija viena no lielākajām ES (37,2 procentpunkti salīdzinājumā ar 20,1 procentpunktu vidēji ES). Tas ir saistīts arī ar nodokļu sistēmas struktūru, kas maz stimulē palielināt nostrādāto stundu skaitu, it īpaši zemu atalgotiem darba ņēmējiem un otrajiem pelnītājiem. Bērnu līdz 3 gadu vecumam dalība formālajā bērnu aprūpē bija krietni zem ES vidējā rādītāja – 25,1 % 2024. gadā (salīdzinājumā ar 39,2 % vidēji ES), tāpēc tā ir “jānovēro”. Tas var arī radīt šķēršļus tādu cilvēku nodarbinātībai, kuriem ir aprūpes pienākumi.

Ņemot vērā iepriekš minētās pirmā posma analīzes konstatējumus un jo īpaši četrus rādītājus, kas atzīmēti kā “kritiska situācija” vai kā tādi, kas “jānovēro”, šķiet, ka **Vācija nesaskaras ar iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei, tāpēc tās turpmāka analīze otrajā posmā nebūs nepieciešama** (sk. 3.1.1. izcēlumu).

Igaunija

2024. gadā Igaunijas ekonomika stagnēja, un tas negatīvi ietekmēja darba tirgu. Bezdarba līmenis atkal palielinājās (par 1,2 procentpunktiem) un 2024. gadā sasniedza 7,6 %, kamēr ES vidējais rādītājs samazinās (5,9 % tajā pašā gadā). Tāpēc šis rādītājs joprojām ir "jānovēro". Turklāt bezdarba līmenis bija ievērojami augstāks jauniešu vidū (15–24 gadu vecuma grupa), proti, 19,1 % (salīdzinājumā ar 14,9 % vidēji ES) un gandrīz divas reizes augstāks valsts ziemeļaustrumos (13,5 % salīdzinājumā ar 6,2–7,5 % citos reģionos). Arī ilgstoša bezdarba līmenis palielinājās no 1,3 % 2023. gadā līdz 1,8 % 2024. gadā salīdzinājumā ar samazinājumu no 2,1 % līdz 1,9 % ES līmenī, un tagad tas ir "jānovēro". Nodarbinātības līmenis nedaudz samazinājās no 82,1 % līdz 81,8 %, bet saglabājās krietni virs ES vidējā rādītāja 75,8 %, un tagad tas ir "labs sniegums, bet jāuzrauga". Tajā pašā laikā šajā valstī ir viena no mazākajām dzimumu nodarbinātības atšķirībām ES, un pēdējos trijos gados Igaunija ir pastāvīgi bijusi starp valstīm ar "labāko sniegumu". Mājsaimniecību izmantojamo bruto ienākumu (MIBI) uz vienu iedzīvotāju indekss (2008. gads = 100) 2024. gadā bija 131,0 un tas ir "vidējs sniegums".

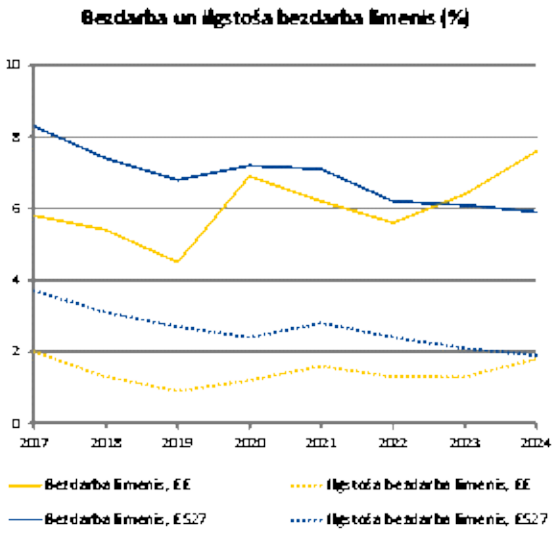

Avots: *Eurostat* [une_rt_a], [une_ltu_a], ES darbaspēka apsekojums.

Izglītības un prasmju jomā valsts turpināja uzrādīt labu sniegumu pieaugušo izglītības un digitālo prasmju jomā, taču vienlaikus tika reģistrēta pasliktināšanās citās dimensijās. Pieaugušo dalība izglītībā saglabājās augstā līmenī, un augsts bija arī to pieaugušo īpatsvars, kuriem ir vismaz pamata digitālās prasmes, – abi šie rādītāji joprojām bija "virs vidējā". Tomēr izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušo īpatsvars 2024. gadā palielinājās par 1,3 procentpunktiem līdz 11,0 % (sasniedzot augstāko līmeni kopš 2019. gada), pat neraugoties uz pozitīvo attīstību iepriekšējā gadā, un tagad tas ir "jānovēro". Ievērojami – par 1,4 procentpunktiem – ir palielinājies to jauniešu īpatsvars, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), sasniedzot 11,0 % (salīdzinājumā ar 11,1 % vidēji ES), un arī šis rādītājs tagad ir "jānovēro".

Igaunijā vērojamas pozitīvas tendences sociālās aizsardzības un integrācijas jomā. Nabadzības vai sociālās atstumtības riskam (*AROPE*) pakļauto personu īpatsvars 2024. gadā samazinājās par 2,0 procentpunktiem līdz 22,2 %, savukārt sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekme uz nabadzības mazināšanu palielinājās no 27,7 % 2023. gadā līdz 31,5 % 2024. gadā. Abi rādītāji liecina par situācijas uzlabošanos, un tagad sniegums ir "virs vidējā" salīdzinājumā ar vērtējumu "jānovēro" pagājušajā gadā. Ienākumu nevienlīdzība, ko mēra ar ienākumu kvintiļu attiecības rādītāju, atgriezās 2021. gada līmenī, proti, 5,03 (salīdzinājumā ar 4,66 vidēji ES). Neraugoties uz panākto progresu, nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto cilvēku īpatsvars 65 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju grupā (40,0 %) joprojām pārsniedza ES vidējo rādītāju (19,2 %). Iedzīvotāju norādītās neapmierinātās medicīniskās aprūpes vajadzības 2024. gadā samazinājās par 4,4 procentpunktiem līdz 8,5 %, taču saglabājās krietni virs ES vidējā rādītāja, kas ir 2,5 %. Rezultātā pagājušajā gadā rādītāja vērtējums tika mainīts no "kritiska situācija" uz "vājš sniegums, bet uzlabojas". Negatīvi ir tas, ka pārmērīgu ar mājokli saistītu izmaksu rādītājs kopš 2021. gada ir teju divkāršojies, sasniedzot 8,6 %, un tāpēc tas atkal ir "jānovēro".

Ņemot vērā iepriekš minētās pirmā posma analīzes konstatējumus un jo īpaši piecus rādītājus, kas atzīmēti kā tādi, kas "jānovēro", šķiet, ka **Igaunija nesaskaras ar iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei, tāpēc tās turpmāka analīze otrajā posmā nebūs nepieciešama** (sk. izcēlumu 3.1. iedaļā).

Īrija

Nodarbinātības līmenis 2024. gadā turpināja pieaugt, taču nelabvēlīgā situācijā esošās grupas joprojām saskārās ar problēmām. Nodarbinātības līmenis sasniedza nākamo rekordaugsto atzīmi (79,8 %), galvenokārt pateicoties pozitīvam migrācijas saldo, kas veicināja lielāku nodarbinātību, un ņemot vērā spēcīgu ekonomikas izaugsmi. To veicināja arī lielāks ekonomiskās aktivitātes līmenis, it īpaši sieviešu vidū, dzimumu nodarbinātības atšķirībai samazinoties līdz 9,3 procentpunktiem ("vidējs sniegums"). Tomēr aprūpes pienākumu dēļ daudzas sievietes joprojām ir ekonomiski neaktīvas. Personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība joprojām bija viena no lielākajām ES (38,2 procentpunkti salīdzinājumā ar 24,0 procentpunktiem vidēji ES), un tā bija "kritiska situācija", 2024. gadā palielinoties par 1,5 procentpunktiem [331]. Nepietiekami pārstāvēto grupu, piemēram, personu ar invaliditāti, vientuļo vecāku, mazprasmīgu personu, romu un īru trevelleru minoritāšu, nodarbināmības stiprināšana var palīdzēt viņiem iekļauties darba tirgū un risināt pašreizējo un turpmāko darbaspēka un prasmju trūkumu.

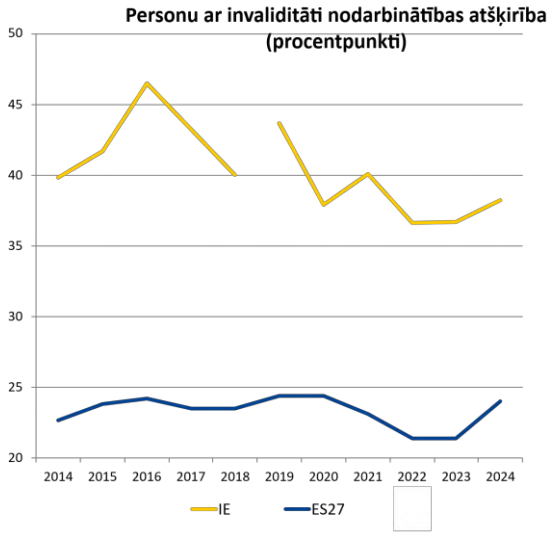

Piezīme. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz IE 2019. gadā.

[331] Par personu ar invaliditāti nodarbinātības līmeņa atšķirību rādītāja īpašībām sk. pirmo zemsvītras piezīmi 2.2.16. attēlā.

Nabadzības vai sociālās atstumtības rādītāji samazinājās, tomēr dažas grupas saskaras ar lielāku risku. Nabadzības vai sociālās atstumtības riski kopumā un attiecībā uz bērniem ievērojami samazinājās (attiecīgi par 2,1 procentpunktu un 3,4 procentpunktiem) – šāds sniegums vērtējams kā "virs vidējā". Tomēr nelabvēlīgākā situācijā esošās grupas, it īpaši vientuļie vecāki, īru trevelleri un personas ar invaliditāti, bija pakļautas ievērojami lielākam riskam. Sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekme uz nabadzības mazināšanu 2024. gadā ievērojami pasliktinājās (par 7,0 procentpunktiem), bet joprojām sasniedza 50,8 % (kas ir krietni virs ES vidējā rādītāja 34,2 %), un tagad tā ir vērtējama kā "labs sniegums, bet jāuzrauga". Bērnu līdz 3 gadu vecumam dalība formālajā bērnu aprūpē 2024. gadā palielinājās līdz 24,4 %. Tomēr šis rādītājs joprojām bija "jānovēro", jo tas vēl aizvien bija krietni zemāks par ES vidējo rādītāju 39,2 %. Neraugoties uz ievērojamām investīcijām un uzlabojumiem, joprojām pastāv vairāki finansiāli un nefinansiāli šķēršļi, kā arī atšķirības starp reģioniem. Īrijas sniegums attiecībā uz pārmērīgu ar mājokli saistītu izmaksu rādītāju ir "virs vidējā". Tomēr mājokļu pieejamība cenas ziņā ir pasliktinājusies, jo piedāvājuma pieaugums joprojām ir daudz zemāks par augošo pieprasījumu. Uz sociālajiem mājokļiem ir garas rindas un vērojams augošs bezpajumtniecības līmenis [332].

Īrija uzrāda labu sniegumu izglītības un prasmju jomā. Izglītības priekšlaicīgas pamešanas rādītājs – 2,8 % 2024. gadā – bija viens no zemākajiem pēc viena no lielākajiem samazinājumiem ES, ierindojot Īriju starp valstīm ar "labāko sniegumu". Saskaņā ar 2022. gada Starptautiskās skolēnu novērtēšanas programmas (*PISA*) datiem 15 gadus veciem Īrijas jauniešiem ir vieni no labākajiem pamatprasmju (lasīšana, matemātika un dabaszinātnes) apguves rādītājiem ES. Īrijas pieaugušajiem 2023. gadā bija līdzīgi labi rezultāti attiecībā uz pamata digitālajām prasmēm. Viņi arī biežāk piedalījās mācībās salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju (48,3 % salīdzinājumā ar 39,5 % vidēji ES) 2022. gadā.

Ņemot vērā iepriekš minētās pirmā posma analīzes konstatējumus un jo īpaši divus rādītājus, kas atzīmēti kā "kritiska situācija" vai kā tādi, kas "jānovēro", šķiet, ka **Īrija nesaskaras ar iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei, tāpēc tās turpmāka analīze otrajā posmā nebūs nepieciešama** (sk. 3.1.1. izcēlumu).

[332] Sk. "*Election 2024 Spotlight - Housing*" un "*Homeless Quarterly Progress Report Q2 2025*".

Grieķija

Grieķija joprojām saskaras ar būtiskām problēmām saistībā ar sociālo aizsardzību un iekļaušanu. Sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekme uz nabadzības mazināšanu 2024. gadā samazinājās par 1,6 procentpunktiem līdz 16,6 %, kas ir ievērojami mazāk par ES vidējo rādītāju 34,2 %. Tikmēr nabadzības vai sociālās atstumtības riskam (*AROPE*) pakļauto personu īpatsvars palielinājās līdz 26,9 %, kas ir vairāk nekā ES vidējais rādītājs (21,0 %), tādējādi pārtraucot desmit gadus ilgušo samazināšanos. Abi šie rādītāji liecina par "kritisku situāciju". *AROPE* rādītājs (27,9 %) bija augsts arī bērnu vidū (salīdzinājumā ar 24,2 % vidēji ES) un joprojām ir "jānovēro". Pēc pieauguma gan to cilvēku, kas dzīvo mājsaimniecībās, kurām ir pārmērīgas ar mājokli saistītas izmaksas, īpatsvars (pieaugums līdz 28,9 % 2024. gadā, kas ir viens no augstākajiem rādītājiem ES, salīdzinājumā ar 8,2 % vidēji ES), gan iedzīvotāju norādītās neapmierinātās medicīniskās aprūpes vajadzības (pieaugums līdz 12,1 % salīdzinājumā ar 2,5 % vidēji ES) liecina par "kritisku situāciju". Nevienlīdzība, ko mēra ar ienākumu kvintiļu attiecības rādītāju, 2024. gadā vēl aizvien bija 5,27, un tas pārsniedz ES vidējo rādītāju (4,66), tāpēc joprojām šajā saistībā situācija ir "jānovēro".

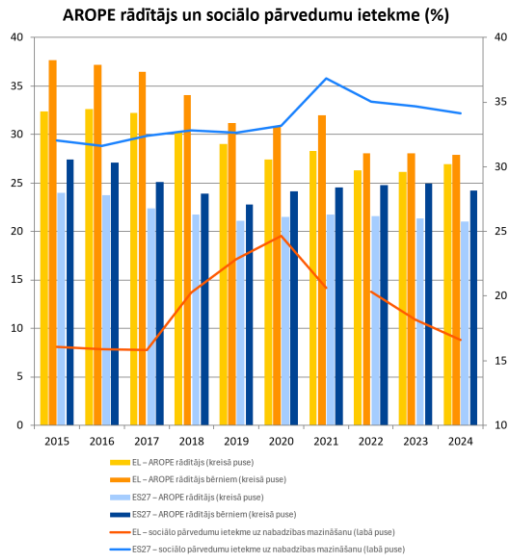

Piezīme. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz EL 2022. gadā.
Avots: *Eurostat* [ilc_peps01n] [tespm050], *EU-SILC*.

Grieķijas sniegums saistībā ar darba tirgu uzlabojas, taču joprojām pastāv problēmas, īpaši attiecībā uz sievietēm un jauniešiem. 2024. gadā, pateicoties joprojām spēcīgai ekonomikas izaugsmei, nodarbinātības līmenis pieauga par 1,9 procentpunktu. Tomēr pat pēc šā ievērojamā pieauguma bija nodarbināti tikai 69,3 % darbspējas vecuma iedzīvotāju (20–64 gadu vecuma grupa) (salīdzinājumā ar 75,8 % vidēji ES), un tas ir "vājš sniegums, bet uzlabojas". Tāds pats vērtējums bija saistībā ar to jauniešu īpatsvaru, kuri nemācās un neapgūst arodu (*NEET*), – tas 2024. gadā samazinājās par 1,7 procentpunktiem līdz 14,2 %, bet joprojām saglabājās ievērojami virs ES vidējā rādītāja (11,1 %). Tajā pašā laikā 2024. gadā sieviešu nodarbinātības līmenis – 59,9 % (pēc 2,3 procentpunktu pieauguma) – joprojām bija viens no zemākajiem ES, un dzimumu nodarbinātības atšķirība bija viena no lielākajām ES (18,8 procentpunkti salīdzinājumā ar 10 procentpunktiem vidēji ES), un tā bija "kritiska situācija". Turklāt mājsaimniecību izmantojamo bruto ienākumu (MIBI) uz vienu iedzīvotāju indekss (2008. gads = 100), kas 2024. gadā bija 84,1, joprojām ir viens no zemākajiem, pat neraugoties uz 2 procentpunktu pieaugumu salīdzinājumā ar 2023. gadu (tikmēr ES vidējais rādītājs bija 114,3), un tā ir "kritiska situācija". Pozitīvi ir tas, ka personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība Grieķijā ir saglabājusi vērtējumu "vidējs sniegums".

Prasmju pilnveides joma stagnē, un tas negatīvi ietekmē nodarbināmību un konkurētspēju. To pieaugušo īpatsvars, kuri piedalījušies mācībās pēdējo 12 mēnešu laikā, 2022. gadā bija 15,1 %, un tas bija viens no zemākajiem rādītājiem ES – tā ir "kritiska situācija". Tajā pašā laikā 2023. gadā 52,4 % pieaugušo (salīdzinājumā ar 55,6 % vidēji ES) bija vismaz pamata digitālās prasmes, un tas ir "vidējs sniegums". 15 gadus vecu jauniešu vāju sekmju rādītāji saistībā ar pamatprasmēm bija vieni no augstākajiem ES pēc tam, kad bija vērojams viens no straujākajiem kritumiem. Savukārt izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušo īpatsvars 2024. gadā samazinājās vēl par 0,7 procentpunktiem līdz 3,0 % (salīdzinājumā ar 9,4 % vidēji ES), joprojām ierindojot Grieķiju starp valstīm ar "labāko sniegumu".

Ņemot vērā iepriekš minētās pirmā posma analīzes konstatējumus un jo īpaši deviņus rādītājus, kas atzīmēti kā "kritiska situācija" vai kā tādi, kas "jānovēro", **Grieķija ir identificēta kā valsts, kas saskaras ar iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei, kuri ir jāanalizē otrajā posmā** (sk. 3.1.1. izcēlumu).

Spānija

Spānija saskaras ar problēmām saistībā ar sociālo aizsardzību un iekļaušanu. 2024. gadā nabadzības vai sociālās atstumtības riskam (*AROPE*) pakļauto iedzīvotāju īpatsvars samazinājās līdz 25,8 %, savukārt šis īpatsvars attiecībā uz bērniem turpināja nedaudz palielināties, sasniedzot 34,6 %. Abi rādītāji ievērojami pārsniedza attiecīgos ES vidējos rādītājus (21,0 % un 24,2 %) un joprojām norāda uz "kritisku situāciju". Sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekme uz nabadzības mazināšanu 2024. gadā palielinājās (par 1 procentpunktu) līdz 23,9 %, bet saglabājās zema (salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju, proti, 34,2 %), tāpēc šī situācija bija "jānovēro". Daļēji tas ir saistīts ar seguma, tajā skaitā minimālo ienākumu shēmas un bērnu pabalsta seguma, nepilnībām. Īpaši attiecībā uz bērniem sociālie pārvedumi samazināja nabadzības risku tikai par 20,2 %, kas ir krietni zem ES vidējā rādītāja (41,9 %). Ienākumu nevienlīdzība, ko mēra ar ienākumu kvintiļu attiecības rādītāju, arī nedaudz samazinājās, bet saglabājās augsta (5,39 pret 4,66 vidēji ES) un ir "jānovēro". Arī mājsaimniecību izmantojamo bruto ienākumu (MIBI) uz vienu iedzīvotāju indekss (2008. gads = 100) 2024. gadā bija "jānovēro", jo pat pēc pieauguma tas joprojām bija zemā līmenī. Šīs problēmas vēl vairāk saasina reģionālās atšķirības un liela nodarbinātu personu nabadzība.

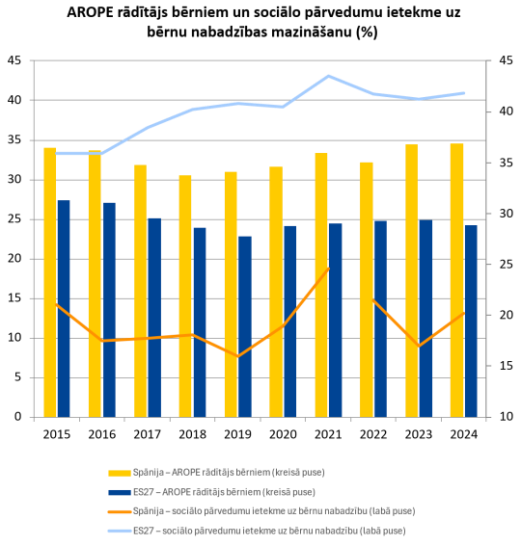

Piezīme. Sociālo pārvedumu ietekmi uz bērnu nabadzības mazināšanu aprēķina, izmantojot *AROP* rādītājus pirms un pēc pārvedumu veikšanas. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz *AROP* (ES) 2022. gadā. *Avots*: *Eurostat* [ilc_li10], [ilc_li02], [ilc_peps01n], *EU-SILC*.

Darba tirgus situācija turpināja uzlaboties, taču joprojām ir problemātiska. Nodarbinātības līmenis 2024. gadā turpināja palielināties (par 0,9 procentpunktiem) līdz 71,4 % (salīdzinājumā ar 75,8 % vidēji ES) – to veicināja stabila ekonomikas izaugsme un nodarbinātības pieaugums veselības un izglītības, viesmīlības, IKT un profesionālajās nozarēs. Tomēr, ņemot vērā lielo atšķirību no ES vidējā rādītāja pat pēc relatīvi liela uzlabojuma, tā ir "kritiska situācija". Tajā pašā laikā bezdarba līmenis (11,4 % salīdzinājumā ar 5,9 % vidēji ES) un tā ilgstošā bezdarba komponents (3,8 % salīdzinājumā ar 1,9 % vidēji ES) ir novērtēts kā "vājš sniegums, bet uzlabojas", jo, neraugoties uz lielu samazinājumu (attiecīgi par 0,8 un 0,5 procentpunktiem), tas joprojām ir augsts. To jauniešu īpatsvars, kuri nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), joprojām bija ievērojams (12,0 % 2024. gadā salīdzinājumā ar 11,1 % vidēji ES), bet tagad novērtēts kā "vidējs sniegums", jo rādītājs pastāvīgi uzlabojas. Personu ar invaliditāti nodarbinātības līmeņa atšķirība ir "jānovēro" pēc pieauguma 2024. gadā līdz 23,4 procentpunktiem [333].

[333] Nav iespējams veikt izmaiņu pareizu ekonomisko interpretāciju, jo 2024. gadā ir laikrindas pārrāvums.

Spānija pastāvīgi saskaras ar grūtībām saistībā ar izglītības un mācību priekšlaicīgu pamešanu, savukārt tās sniegums digitālo prasmju jomā ir labs. Izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušo īpatsvars 2024. gadā samazinājās – līdz 13,0 % (salīdzinājumā ar 9,4 % vidēji ES), taču joprojām bija liels, un tā ir "kritiska situācija". Īpaši augsti rādītāji ir vīriešiem (15,8 % salīdzinājumā ar 10,0 % sievietēm), kā arī ārpus valsts un dažos reģionos dzimušajiem (25,5 % salīdzinājumā ar 10,3 %). Kopumā pieaugušo dalība mācībās 2022. gadā novērtēta kā "vidējs sniegums" un tās īpatsvars ir 34,1 % (salīdzinājumā ar 39,5 % vidēji ES). Vāju sekmju īpatsvars pamatprasmju apguvē bija zemāks nekā vidēji ES, taču bija vērojamas būtiskas reģionālas atšķirības. Spānijas sniegums digitālo prasmju un pirmsskolas izglītības jomā arī ir "virs vidējā".

Ņemot vērā iepriekš minētās pirmā posma analīzes konstatējumus un jo īpaši astoņus rādītājus, kas atzīmēti kā "kritiska situācija" vai kā tādi, kas "jānovēro", **Spānija ir identificēta kā valsts, kas saskaras ar iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei, kuri ir jāanalizē otrajā posmā** (sk. 3.1.1. izcēlumu).

Francija

Joprojām pastāv nabadzības riski. Nabadzības vai sociālās atstumtības riskam (*AROPE*) pakļauto iedzīvotāju īpatsvars 2024. gadā kopumā saglabājās stabils, proti, 20,5 % (20,4 % 2023. gadā), un tas ir "vidējs sniegums". Tomēr *AROPE* rādītājs attiecībā uz bērniem vēl aizvien pārsniedza ES vidējo rādītāju (26,2 % salīdzinājumā ar 24,2 % 2024. gadā), tāpēc tas ir "jānovēro". Sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekme uz nabadzības mazināšanu kopš 2021. gada ir kritusies straujāk nekā vidēji ES, samazinoties par 3 procentpunktiem kopš 2023. gada (salīdzinājumā ar 0,5 procentpunktiem vidēji ES). Šā iemesla dēļ tagad piešķirts vērtējums "labs sniegums, bet jāuzrauga", pat ja tas vēl arvien pārsniedz ES vidējo rādītāju, proti, 38,9 % (salīdzinājumā ar 34,2 %). Nevienlīdzības, ko mēra ar ienākumu kvintiļu attiecības rādītāju, novērtējums ir "vidējs sniegums", un kopš 2018. gada tā palielinās. Tālāko reģionu rādītāji visās sociālās aizsardzības un iekļaušanas jomās ir ievērojami sliktāki nekā Francijas Eiropas daļas rādītāji.

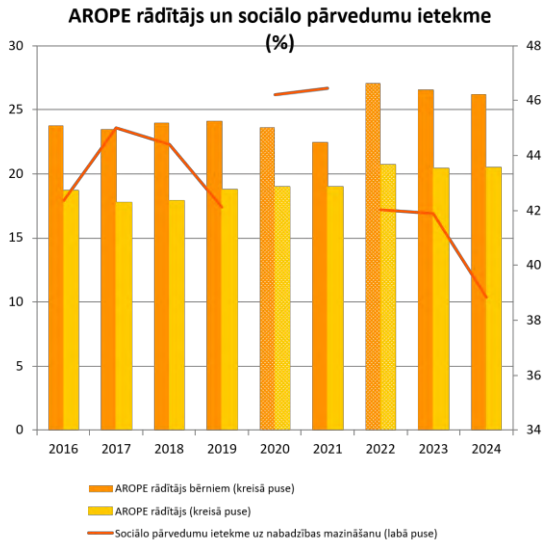

Piezīme. Laikrindas pārrāvums 2020. un 2022. gadā.
Avots: *Eurostat* [ilc_peps01n,tespm050], *EU-SILC*.

Darba tirgus 2024. gadā uzrādīja salīdzinoši labus rezultātus, taču tajā vērojamas dažas problēmas. 2024. gadā, ņemot vērā reālā IKP pieaugumu 1,2 % apmērā, nodarbinātības līmenis palielinājās līdz 75,1 % (salīdzinājumā ar 75,8 % vidēji ES), savukārt bezdarba līmenis saglabājās virs ES vidējā līmeņa, proti, 7,4 % (salīdzinājumā ar 5,9 % vidēji ES), tomēr tālākajos reģionos situācija bija ievērojami sliktāka. Abi rādītāji joprojām ir "jānovēro" [334]. Jauniešu bezdarba līmenis palielinājās (par 1,5 procentpunktiem līdz 18,7 %), un to jauniešu īpatsvars, kuri nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), sasniedza 12,5 % (salīdzinājumā ar 11,1 % vidēji ES), un arī šis rādītājs joprojām ir "jānovēro". Lai gan ilgstoša bezdarba līmenis kopumā bija vērtējams kā "vidējs sniegums", dažas mazaizsargātas grupas joprojām saskārās ar lielākiem šķēršļiem integrācijai darba tirgū, it īpaši gados vecāki darba ņēmēji, ārpus ES dzimušie un cilvēki ar zemu izglītības līmeni. Dzimumu nodarbinātības atšķirība 2024. gadā palielinājās (par 0,4 procentpunktiem līdz 5,9 procentpunktiem), un tagad tā ir "vidējs sniegums". Personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība kopš 2020. gada ir samazinājusies, bet 2024. gadā nedaudz palielinājās līdz 22,4 procentpunktiem (salīdzinājumā ar 24,0 procentpunktiem vidēji ES), un šī rādītāja vērtējums joprojām ir "virs vidējā".

[334] Francijas darba tirgus rādītāju definīcijas kopš 2021. gada atšķiras no ierastajām (sk. *Eurostat*).

Francijai kopumā ir salīdzinoši labi rezultāti prasmju pilnveides jomā. To pieaugušo īpatsvars, kuriem ir vismaz pamata digitālās prasmes (59,7 % 2023. gadā), un izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušo īpatsvars (7,7 % 2024. gadā) ir vērtējams kā "vidējs sniegums". Pieaugušo dalība mācībās ir "virs vidējā" (2022. gadā – 49,2 %). Francija ir valsts ar "labāko sniegumu" attiecībā uz bērnu, kas jaunāki par 3 gadiem, dalību formālajā bērnu aprūpē (59,3 %) – tas ievērojami pārsniedz ES vidējo rādītāju (39,2 %), taču atšķirība dalībā formālajā bērnu aprūpē starp bērniem, kuri pakļauti nabadzības vai sociālās atstumtības riskam, un bērniem, kuri šādam riskam nav pakļauti, 2024. gadā sasniedza 41,5 procentpunktus (salīdzinājumā ar 20,3 procentpunktiem vidēji ES). Turklāt izglītības sistēmu raksturo ievērojams skolēnu ar vājām sekmēm īpatsvars un liela nevienlīdzība. Joprojām trūkst prasmīgu darbinieku, un tas varētu ietekmēt konkurētspēju.

Ņemot vērā iepriekš minētās pirmā posma analīzes konstatējumus un jo īpaši četrus rādītājus, kas atzīmēti kā tādi, kas "jānovēro", šķiet, ka **Francija nesaskaras ar iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei, tāpēc tās turpmāka analīze otrajā posmā nebūs nepieciešama** (sk. izcēlumu 3.1.1. iedaļā).

Horvātija

Horvātija saskaras ar dažām problēmām sociālās aizsardzības un iekļaušanas jomā. Neraugoties uz nesenajiem uzlabojumiem (no 20,35 % 2022. gadā), sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekme uz nabadzības mazināšanu 2024. gadā joprojām bija viena no zemākajām ES (21,6 % salīdzinājumā ar 34,2 %), kas liecina par "kritisku" situāciju trešo gadu pēc kārtas. Tajā pašā laikā nabadzības vai sociālās atstumtības riska (*AROPE*) rādītājs 2024. gadā bija par 1,0 procentpunktu augstāks, un šā iemesla dēļ tagad tas ir "jānovēro" (21,7 % salīdzinājumā ar 21,0 % vidēji ES), lai gan strukturālais laikrindas pārrāvums 2024. gadā šīs izmaiņas liek interpretēt piesardzīgi. Līdzīgi, bet ar tādu pašu atrunu, *AROPE* rādītājs bērniem 2024. gadā bija par 2,0 procentpunktiem augstāks un tādējādi ir "jānovēro", kaut arī tas joprojām ir zemāks par ES vidējo rādītāju (19,3 % salīdzinājumā ar 24,2 % vidēji ES). Nevienlīdzība, ko mēra ar ienākumu kvintiļu attiecības rādītāju, turpināja palielināties, bet lēnākā tempā, un tas ir "vidējs sniegums". Sniegums saistībā ar pārmērīgu ar mājokli saistītu izmaksu rādītāju un iedzīvotāju norādītajām neapmierinātajām medicīniskās aprūpes vajadzībām ir "virs vidējā".

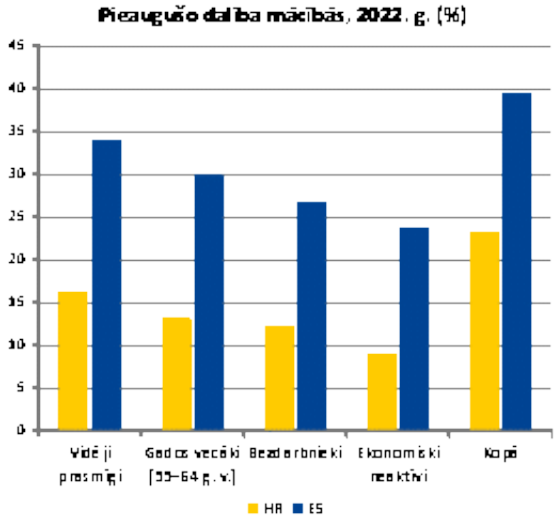

Piezīme. Zemas uzticamības dati par bezdarbniekiem un ekonomiski neaktīvām personām (HR).

Valstī ir iespējami uzlabojumi attiecībā uz mūžizglītību. Bērnu vecumā līdz 3 gadiem dalība formālajā bērnu aprūpē 2024. gadā turpināja palielināties – līdz 30,2 % (no 29,6 % 2023. gadā). Lai gan valstij joprojām bija "labākais sniegums" attiecībā uz izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušo īpatsvaru, to skolēnu īpatsvars, kuriem ir vājas sekmes izglītībā, bija ievērojams, un īpaši augsts tas bija matemātikā. 2022. gadā mācībās piedalījās tikai 23,3 % Horvātijas pieaugušo (salīdzinājumā ar 39,5 % vidēji ES), un tas ir kritums no 26,9 % 2016. gadā. Šis rādītājs ir "jānovēro". To pieaugušo īpatsvars, kuriem ir vismaz pamata digitālās prasmes, 2023. gadā bija 59,0 % (salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju – 55,6 %), tāpēc situācija ir "jānovēro", jo kopš 2021. gada ir vērojams būtisks kritums (- 4,4 procentpunkti).

Darba tirgū vērojama augšupejoša tendence, taču personas ar invaliditāti vēl aizvien saskaras ar grūtībām. Nodarbinātības līmenis kopš 2021. gada ir palielinājies, bet 2024. gadā joprojām bija zemāks par ES vidējo rādītāju (73,6 % salīdzinājumā ar 75,8 %), un tas vērtējams kā "vājš sniegums, bet uzlabojas" (pēc "kritiskas situācijas" iepriekšējos gados). Vienlaikus, ņemot vērā joprojām salīdzinoši spēcīgo ekonomikas izaugsmi, bezdarba un ilgstoša bezdarba līmenis turpināja samazināties (attiecīgi līdz 5,0 % un 1,8 %). Kaut arī gan dzimumu nodarbinātības atšķirības rādītājs, gan to jauniešu īpatsvars, kuri nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), 2024. gadā saņēma vērtējumu "virs vidējā", personas ar invaliditāti joprojām saskārās ar būtiskiem šķēršļiem. Personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība (41,0 procentpunkti salīdzinājumā ar 24,0 procentpunktiem ES) liecina par "kritisku situāciju", jo tā turpinājusi palielināties. Mājsaimniecību izmantojamo bruto ienākumu (MIBI) uz vienu iedzīvotāju indekss (2008. gads = 100) 2024. gadā bija 138,1 – šis sniegums ir "virs vidējā".

Ņemot vērā iepriekš minētās pirmā posma analīzes konstatējumus un jo īpaši sešus rādītājus, kas atzīmēti kā "kritiska situācija" vai kā tādi, kas "jānovēro", un no kuriem trīs ir statistiski problemātiski [335], šķiet, ka **Horvātija nesaskaras ar iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei, tāpēc tās turpmāka analīze otrajā posmā nebūs nepieciešama** (sk. 3.1.1. izcēlumu).

[335] 2024. gadā ir laikrindas pārrāvums saistībā ar visiem šīs jomas rādītājiem, kas balstīti uz *EU-SILC*, tāpēc nav iespējams jēgpilni interpretēt izmaiņas. Konkrēti, strukturālā pārrāvuma dēļ situācija saistībā ar vērtējumu "jānovēro" gan attiecībā uz *AROPE* iedzīvotājiem kopumā, gan *AROPE* bērniem, neļauj veikt pareizu ekonomisko interpretāciju.

Itālija

Neraugoties uz dažiem pastāvīgi reģistrētiem uzlabojumiem, Itālijas darba tirgus saskaras ar būtiskām problēmām. Nodarbinātības līmenis 2024. gadā turpināja palielināties, sasniedzot 67,1 %. Tomēr tas joprojām ir viens no zemākajiem ES, tāpēc tā vērtējama kā "kritiska situācija". Gan valsts dienvidos, gan salās tika reģistrēta ievērojama nodarbinātības izaugsme, taču atšķirība salīdzinājumā ar valsts ziemeļrietumu joprojām ir liela – vairāk nekā 21 procentpunkts. Ņemot vērā uzlabojumus ES līmenī, dzimumu nodarbinātības atšķirība valstī vēl aizvien ir viena lielākajām ES (19,4 procentpunkti salīdzinājumā ar procentpunktiem vidēji ES), un tā ir "kritiska situācija". Turklāt ir "jānovēro" personu ar invaliditāti nodarbinātības līmeņa atšķirība (25,1 procentpunkts), kas ir virs ES vidējā rādītāja (24 procentpunkti) [336]. Pozitīvi ir tas, ka bezdarba līmenis samazinājās līdz 6,5 % (salīdzinājumā ar 5,9 % vidēji ES), reālajam IKP pieaugot par 0,7 %, un tas ir viens no lielākajiem uzlabojumiem, un tagad vērtējums ir "virs vidējā" (uzlabojums no vērtējuma "jānovēro" pagājušajā gadā). Līdzīgi ilgstoša bezdarba līmenis samazinājās līdz 3,3 %, un tagad tas vērtējams kā "vājš sniegums, bet uzlabojas" (pēc "kritiskas situācijas" pagājušajā gadā). Visbeidzot, mājsaimniecību izmantojamo bruto ienākumu (MIBI) uz vienu iedzīvotāju indekss (2008. gads = 100) joprojām ir vērtējams kā "kritiska situācija" (2024. gadā tas bija 96,0 salīdzinājumā ar 114,3 vidēji ES) – to veicina strukturāli zemas algas, kas arī saistītas ar zemu ražīgumu un zemu darba intensitāti.

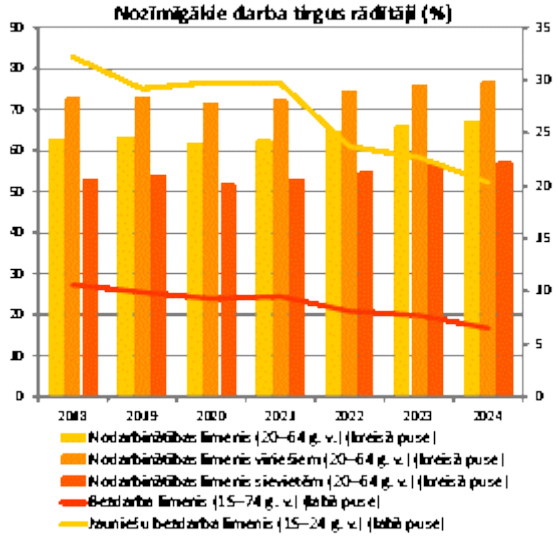

Piezīmes. Laikrindas pārrāvums 2018. gadā.
Avots: *Eurostat* [lfsi_emp_a], [une_rt_a], ES darbaspēka apsekojums.

Joprojām pastāv problēmas saistībā ar prasmju pilnveidi. Lai gan kopš 2023. gada par 0,9 procentpunktiem ir samazinājies to jauniešu īpatsvars, kuri nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), sasniedzot 15,2 %, tas joprojām ir viens no augstākajiem ES, un tā ir "kritiska situācija". Izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušo īpatsvars turpināja samazināties, tomēr tā līmenis joprojām ir augsts, un situācija tagad ir "jānovēro". Turklāt to skolēnu īpatsvars, kuriem ir vājas pamatprasmes, ir augsts (29,3 % matemātikā, 2022. gada *PISA*). Gan to pieaugušo īpatsvars, kuri piedalās mācībās (29,0 % 2022. gadā), gan to pieaugušo īpatsvars, kuriem ir vismaz pamata digitālās prasmes (45,8 % 2023. gadā), ir zems, tāpēc šie rādītāji "jānovēro".

Pēc lejupejošas tendences kopš 2021. gada nabadzības riski 2024. gadā palielinājās.

Nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto personu īpatsvars palielinājās līdz 23,1 %

[336] Nav iespējams veikt izmaiņu pareizu ekonomisko interpretāciju, jo 2024. gadā ir laikrindas pārrāvums.

iedzīvotājiem kopumā (no 22,8 % 2023. gadā) un saglabājās stabils uz bērniem – 27,1 % (salīdzinājumā ar attiecīgi 21 % un 24,2 % vidēji ES). Abas situācijas ir "jānovēro", jo pieaug cilvēku, kas dzīvo gandrīz nenodarbinātās mājsaimniecībās, īpatsvars, savukārt sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekme uz nabadzības mazināšanu ir vērtējama kā "vidējs sniegums". Pieaug arī ienākumu nevienlīdzība, ko mēra ar ienākumu kvintiļu attiecības rādītāju, un tā ir "jānovēro" (5,53 salīdzinājumā ar 4,66 vidēji ES). Pozitīvi ir tas, ka bērnu līdz 3 gadu vecumam dalība formālajā bērnu aprūpē palielinājās par 4,9 procentpunktiem līdz 39,4 % (salīdzinājumā ar 39,2 % vidēji ES). Arī to personu īpatsvars, kuras ziņo par neapmierinātām medicīniskās aprūpes vajadzībām, un to personu īpatsvars, kurām ir pārmērīgas ar mājokli saistītas izmaksas, ir zems.

Ņemot vērā iepriekš minētās pirmā posma analīzes konstatējumus un jo īpaši 11 rādītājus, kas atzīmēti kā "kritiska situācija" vai kā tādi, kas "jānovēro", **Itālija ir identificēta kā valsts, kas saskaras ar iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei, kuri ir jāanalizē otrajā posmā** (sk. 3.1.1. izcēlumu).

Kipra

Prasmju pilnveide piedzīvo lejupslīdi un joprojām ir problemātiska. Izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušo īpatsvars palielinājās vēl vairāk no 10,4 % 2023. gadā līdz 11,3 % 2024. gadā, un saistībā ar to saglabāts vērtējums "jānovēro". Vairāk nekā pusei 15 gadus vecu jauniešu (53,2 % matemātikā, 2022. gada *PISA*) trūkst pamatprasmju, un tas ir viens no straujākajiem samazinājumiem ES kopš 2018. gada. Digitālā pratība ir sevišķi zema, jo 2023. gadā tikai 49,5 % pieaugušo bija vismaz pamata digitālās prasmes (ES vidēji – 55,6 %) – šāda situācija ir "jānovēro". 2024. gadā 28,2 % darba ņēmēju ar augstākās izglītības kvalifikāciju bija nodarbināti profesijās, kurās šāds kvalifikācijas līmenis nebija nepieciešams, tomēr *STEM* disciplīnās uzņemto studentu īpatsvars kopējā terciārās izglītības studentu skaitā (*ISCED* 5–8) bija viens no zemākajiem, proti, tikai 14,9 % 2023. gadā (salīdzinājumā ar 26,9 % vidēji ES). Zems bija arī to pieaugušo īpatsvars, kuri piedalījās mācībās iepriekšējos 12 mēnešos, proti, 28,3 % 2022. gadā (salīdzinājumā ar 39,5 % vidēji ES) – liels kritums salīdzinājumā ar 44,8 % 2016. gadā, un tā ir situācija, kura "jānovēro". Turpretī bērnu līdz 3 gadu vecumam dalības līmenis formālajā bērnu aprūpē 2024. gadā bija 40,1 % (salīdzinājumā ar 39,2 % vidēji ES), kas pēc turpmāka pieauguma ir "vidējs sniegums".

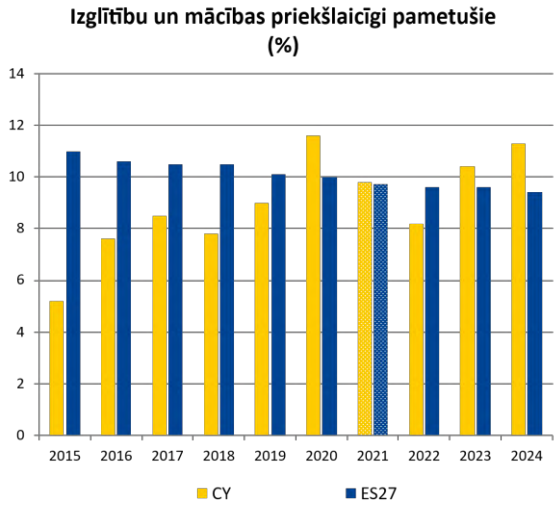

Piezīme. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz 2021. gadu.

Sniegums darba tirgus jomā kopumā ir labs, taču dažas iedzīvotāju grupas vēl arvien saskaras ar grūtībām. Pateicoties spēcīgai ekonomikas izaugsmei, nodarbinātības līmenis turpināja palielināties līdz 79,8 % 2024. gadā (salīdzinājumā ar 75,8 % ES), un bezdarba un ilgstoša bezdarba komponenta rādītāji samazinājās attiecīgi līdz 4,9 % un 1,3 % (attiecībā uz visiem rādītājiem sniegums ir "virs vidējā"). Ņemot vērā pieaugumu par 1,0 procentpunktu salīdzinājumā ar 2023. gadu, dzimumu nodarbinātības atšķirība (10,0 procentpunkti) tagad ir "jānovēro". Personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība vēl arvien bija vērtējama kā "vidējs sniegums". Lai gan jauniešu bezdarba līmenis bija zemāks par ES vidējo rādītāju (13,0 % salīdzinājumā ar 14,9 % vidēji ES), to jauniešu īpatsvars, kuri nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), joprojām bija augsts, proti, 12,9 % (salīdzinājumā ar 11,1 % vidēji ES), un tagad – pēc samazinājuma par 1,0 procentpunktu – tas ir "vājš sniegums, bet uzlabojas". Visbeidzot, mājsaimniecību izmantojamo bruto ienākumu (MIBI) uz vienu iedzīvotāju indekss (2008. gads = 100) joprojām ir zems, proti, 107,7, pat pēc uzlabojuma no 102,7 2023. gadā, un tas joprojām ir "jānovēro".

Kipra uzrādīja labus rezultātus sociālajā jomā. Nabadzības vai sociālās atstumtības risks 2024. gadā kopumā bija 17,1 % un bērniem – 14,8 % (salīdzinājumā ar attiecīgi 21,0 % un 24,2 % vidēji ES) – šie rādītāji ir attiecīgi novērtēti ar "virs vidējā" un "labākais sniegums". Tas citastarp atspoguļo arī sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) stabilo ietekmi uz nabadzības mazināšanu – šajā jomā valstij ir "vidējs sniegums" (30,5 % salīdzinājumā ar 34,2 % vidēji ES) – un zemu pārmērīgu ar mājokli saistītu izmaksu rādītāju (2,4 %), saistībā ar kuru Kiprai arī ir "labākais sniegums". Iedzīvotāju norādītās neapmierinātās medicīniskās aprūpes vajadzības ir 0,1 % – tas ir viens no zemākajiem rādītājiem ES un ar vērtējumu "virs vidējā".

Ņemot vērā iepriekš minētās pirmā posma analīzes konstatējumus un jo īpaši piecus rādītājus, kas atzīmēti kā tādi, kas "jānovēro", šķiet, ka **Kipra nesaskaras ar iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei, tāpēc tās turpmāka analīze otrajā posmā nebūs nepieciešama** (sk. 3.1.1. izcēlumu).

Latvija

Joprojām pastāv problēmas sociālajā jomā. IKP stagnācijas kontekstā ienākumu nevienlīdzības un nabadzības riski Latvijā 2024. gadā vēl arvien bija augsti. Ienākumu kvintiļu attiecības rādītājs valstī ir viens no augstākajiem ES, proti, 6,28 (salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju – 4,66), un tas liecina par "kritisku situāciju". Šajā kontekstā sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekme uz nabadzības mazināšanu 2024. gadā samazinājās vēl vairāk (par 2 procentpunktiem), nokrītoties līdz 21,5 % (salīdzinājumā ar 34,2 % vidēji ES). Pēc diviem secīgiem pasliktinājumiem tā tagad vērtējama kā "kritiska situācija". Lai gan nabadzības vai sociālās atstumtības riskam (*AROPE*) pakļauto personu īpatsvars 2024. gadā samazinājās no 25,6 % līdz 24,3 % (ievērojams samazinājums tika novērots attiecībā uz bērniem, proti, līdz 17,9 %), kopējais rādītājs vēl aizvien ievērojami pārsniedz ES vidējo rādītāju, kas ir 21,0 %. Šī situācija ir "jānovēro". Konkrētāk, *AROPE* rādītājs vecāka gadagājuma cilvēkiem (65 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju grupa) jau bija augsts un turpināja palielināties, 2024. gadā sasniedzot 42,9 % (no 41,6 % iepriekšējā gadā), un arī tas bija saistīts ar pensiju zemo adekvātumu. Liela nabadzība vecumdienās ir cieši saistīta ar sliktiem veselības rezultātiem un attiecīgām veselības aprūpes izmaksām. *AROPE* rādītājs attiecībā uz personām ar invaliditāti ir vēl vairāk palielinājies – no 38,5 % līdz 39,4 % –, un tas ir krietni virs ES rādītāja, kas ir 28,7 %. Iedzīvotāju norādīto neapmierināto medicīniskās aprūpes vajadzību rādītājs joprojām vērtējams kā "kritiska situācija", un 2024. gadā šis rādītājs pieauga līdz 8,4 % (no 7,8 % 2023. gadā); salīdzinājumam – vidēji ES šis rādītājs ir 2,5 %.

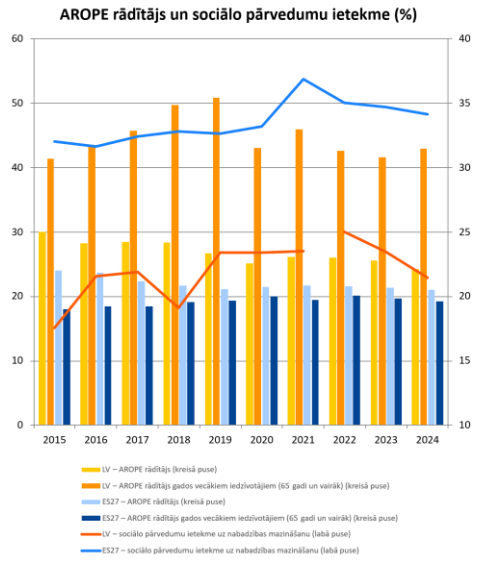

Piezīme. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz LV 2022. gadā.
Avots: *Eurostat* [ilc_peps01n,tespm050], *EU-SILC*.

2024. gadā tika novērota zināma pasliktināšanās attiecībā uz darba tirgus rezultātiem. Pēc darba tirgus atveseļošanās pēc Covid-19 krīzes nodarbinātības izaugsme 2024. gadā palēninājās stagnācijas kontekstā. Lai gan nodarbinātības līmenis (77,4 %) bija novērtēts kā "vidējs sniegums", bezdarba un ilgstoša bezdarba līmenis palielinājās attiecīgi līdz 6,9 % un 2,2 % (salīdzinājumā ar 5,9 % un 1,9 % vidēji ES). Par 0,7 procentpunktiem ir palielinājies to jauniešu īpatsvars, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), līdz 10,7 % (salīdzinājumā ar 11,1 % vidēji ES). Visi šie trīs rādītāji 2024. gadā ir "jānovēro". Pozitīvi ir tas, ka Latvijā ir viena no vismazākajām dzimumu nodarbinātības atšķirībām ES un tai ir "labākais sniegums". Arī personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība, pat neraugoties uz neseno pieaugumu, joprojām ir ar vērtējumu "virs vidējā".

Izglītības un prasmju jomā vēl arvien vērojams "vidējs sniegums", taču tas ir pasliktinājies. Pieaugušo dalība mācībās (pēdējos 12 mēnešos) bija 34,1 % (salīdzinājumā ar 39,5 % vidēji ES). Turklāt to pieaugušo īpatsvars, kuriem ir vismaz pamata digitālās prasmes, 2023. gadā bija 45,3 % (zem ES vidējā rādītāja 55,6 %), un, ņemot vērā nepieciešamību atbalstīt digitālo pārkārtošanos, tas joprojām bija "jānovēro". Tajā pašā laikā bērnu līdz 3 gadu vecumam dalības līmenis formālajā bērnu aprūpē uzrādīja vienu no lielākajiem samazinājumiem ES, un rezultātā šis rādītājs bija 24,9 % (salīdzinājumā ar 39,2 % vidēji ES), un tagad tas ir "jānovēro". Izglītības priekšlaicīga pamešana nav izplatīta, un Latvijā 15 gadus veciem jauniešiem kopumā ir labi pamatprasmju rādītāji, tomēr pilsētu skolu rādītāji ir ievērojami labāki nekā lauku skolām. *STEM* programmās uzņemto augstskolu studentu īpatsvars ir zems (25,1 % salīdzinājumā ar 26,9 % vidēji ES), un tas ir īpaši izteikti sieviešu vidū.

Ņemot vērā iepriekš minētās pirmā posma analīzes konstatējumus un jo īpaši deviņus rādītājus, kas atzīmēti kā "kritiska situācija" vai kā tādi, kas "jānovēro" (tai skaitā vienu, kas laika gaitā pasliktinājies), **Latvija ir identificēta kā valsts, kas saskaras ar iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei, kuri ir jāanalizē otrajā posmā** (sk. 3.1.1. izcēlumu).

Lietuva

Situācija sociālās iekļaušanas un aizsardzības jomā 2024. gadā pasliktinājās. Nabadzības vai sociālās atstumtības riskam (*AROPE*) pakļauto personu īpatsvars palielinājās (par 1,5 procentpunktiem) līdz 25,8 % [337] 2024. gadā (salīdzinājumā ar 21,0 % vidēji ES) – tas ir viens no lielākajiem reģistrētajiem rādītājiem un ikgadējiem pieaugumiem, un tā ir "kritiska situācija". Īpaši apdraudēti bija cilvēki lauku apvidos un mazaizsargātas grupas, piemēram, bezdarbnieki, vecāka gadagājuma cilvēki un personas ar invaliditāti. Personām ar invaliditāti bija viens no augstākajiem *AROPE* rādītājiem ES (45,8 % 2024. gadā salīdzinājumā ar 28,7 % vidēji ES). Tomēr bērnu *AROPE* rādītājs joprojām bija vērtējams kā "vidējs sniegums". Sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekme uz nabadzības mazināšanu samazinājās no 29,9 % 2023. gadā līdz 25,9 % 2024. gadā (viens no lielākajiem samazinājumiem), kamēr ES vidēji šis rādītājs bija 34,2 %. Tas atspoguļo sociālo pabalstu zemo adekvātumu un segumu, un šis rādītājs tagad ir "jānovēro". Turklāt nevienlīdzība, ko mēra ar ienākumu kvintiļu attiecības rādītāju, 2024. gadā bija viena no augstākajām ES (6,54 salīdzinājumā ar 4,66 vidēji ES) un ar vienu no lielākajiem palielinājumiem, tāpēc tā atkal ir "kritiska situācija". Visbeidzot, lai gan pārmērīgu ar mājokli saistītu izmaksu rādītājs vēl aizvien ir zemāks par ES vidējo rādītāju 8,2 %, tas otro gadu pēc kārtas ievērojami palielinājās, 2024. gadā sasniedzot 6,2 %, un tagad arī tas ir "jānovēro".

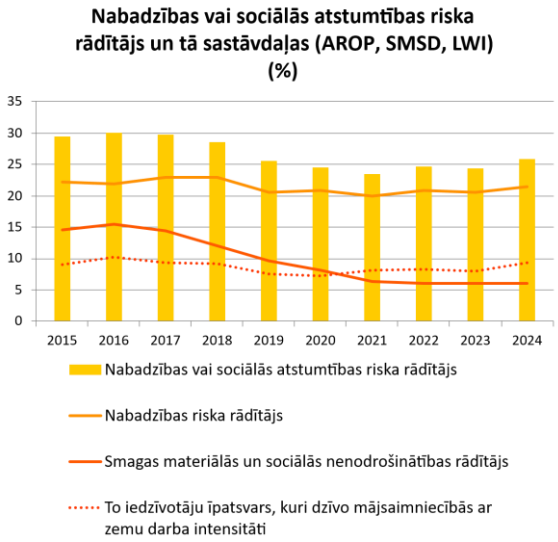

Piezīmes. Provizoriski dati par 2024. gadu.
Avoti: *Eurostat* [ilc_peps01n], [tepsr_lm430], [ilc_li02], [tespm030], *EU-SILC*.

[337] *Eurostat* 2024. gada dati par visiem Lietuvas sociālajiem rādītājiem ir provizoriski dati.

Lietuva saskaras ar aizvien lielākām problēmām, kas saistītas ar prasmju pilnveidi. To jauniešu īpatsvars, kuri nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), 2024. gadā tika novērtēts kā "kritiska situācija", jo tika reģistrēts ievērojams pieaugums (+ 1,2 procentpunkti līdz 14,7 % salīdzinājumā ar 11,1 % vidēji ES). Tajā pašā laikā izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušo īpatsvars 2024. gadā palielinājās par 2 procentpunktiem līdz 8,4 % (salīdzinājumā ar 9,4 % vidēji ES), un šī situācija ir "jānovēro". Abi rādītāji pasliktinājās otro gadu pēc kārtas. Turklāt to skolēnu īpatsvars, kuriem ir vājas pamatprasmes, ir augsts (27,8 % matemātikā, 2022. gada *PISA*). Piedevām to pieaugušo īpatsvars, kuri iepriekšējos 12 mēnešos piedalījušies mācībās, ir atzīmēts kā tāds, kas "jānovēro", jo tas ir ievērojami zem ES vidējā rādītāja (27,4 % salīdzinājumā ar 39,5 % 2022. gadā). Pozitīvi ir tas, ka bērnu, kas jaunāki par 3 gadiem, dalības līmenis formālajā bērnu aprūpē 2024. gadā palielinājās līdz 36,9 % (salīdzinājumā ar 39,2 % vidēji ES).

2024. gadā situācija Lietuvas darba tirgū daļēji uzlabojās. Pateicoties stabilai ekonomikas izaugsmei, nodarbinātības līmenis 2024. gadā palielinājās par 0,7 procentpunktiem, sasniedzot 79,2 % (salīdzinājumā ar 75,8 % vidēji ES). Tomēr bezdarba līmenis turpināja palielināties, sasniedzot 7,1 % (no 6,9 % 2023. gadā) – tas ir par 1,2 procentpunktiem augstāks nekā ES vidējais rādītājs, tāpēc joprojām "jānovēro". Ilgstoša bezdarba līmenis saglabājās stabils (2,3 %) trešo gadu pēc kārtas un tikai par 0,4 procentpunktiem pārsniedza ES vidējo rādītāju. Pamatojoties uz sociālo rezultātu pārskata pamatrādītāju, personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība bija liela – 39,9 procentpunkti 2024. gadā (salīdzinājumā ar 24,0 procentpunktiem ES), un tas liecina par "kritisku situāciju".

Ņemot vērā iepriekš minētās pirmā posma analīzes konstatējumus un jo īpaši deviņus rādītājus, kas atzīmēti kā "kritiska situācija" vai kā tādi, kas "jānovēro" (tai skaitā divus, kas laika gaitā pasliktinājušies), **Lietuva ir identificēta kā valsts, kas saskaras ar iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei, kuri ir jāanalizē otrajā posmā** (sk. 3.1.1. izcēlumu).

Luksemburga

Nesenās tendences liecina par problēmām saistībā ar darba tirgus rādītājiem. 2024. gadā, ņemot vērā pieticīgo ekonomikas izaugsmi un pastāvīgo prasmju neatbilstību, nodarbinātības līmenis nedaudz samazinājās līdz 74,2 %, vēl vairāk atsaistoties no vispārējās ES augšupējās tendences (līdz 75,8 % 2024. gadā). Tagad tas ir "jānovēro". Pēc viena no lielākajiem palielinājumiem (par 1,2 procentpunktiem) bezdarba līmenis 2024. gadā atkal piedzīvoja kāpumu līdz 6,4 % (salīdzinājumā ar 5,9 % vidēji ES) un joprojām bija "jānovēro". Turpretī ilgstoša bezdarba līmenis samazinājās (par 0,1 procentpunktu) līdz 1,6 %, un tagad tas ir "vidējs sniegums". Arī mājsaimniecību izmantojamo bruto ienākumu (MIBI) uz vienu iedzīvotāju indekss (2008. gads = 100) 113,1 (salīdzinājumā ar 114,3 vidēji ES), kas ir nedaudz lielāks nekā 112,1 2023. gadā, ir "jānovēro". Šajā kontekstā jau otro gadu pēc kārtas ievērojami (par 1,3 procentpunktiem) pieauga to jauniešu īpatsvars, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), – 2024. gadā šis rādītājs sasniedza 9,8 % un tagad ir "jānovēro". Turpretī attiecībā uz dzimumu nodarbinātības atšķirību valsts sniegums bija "virs vidējā".

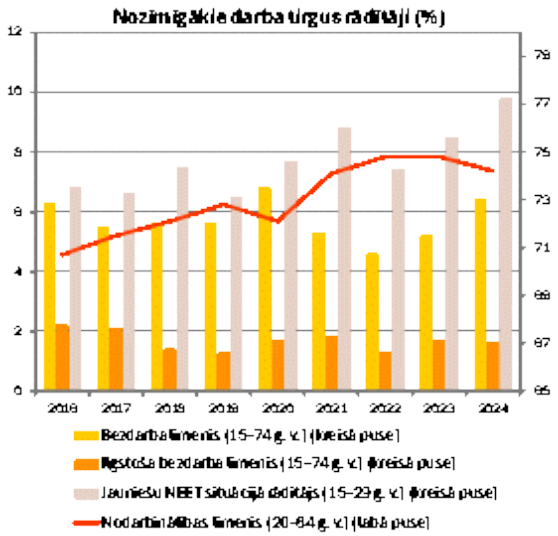

Avots: *Eurostat* [lfsi_emp_a], [une_rt_a], [une_ltu_a], [lfsi_neet_a], EU darbaspēka apsekojums.

Luksemburgai kopumā ir labi rezultāti izglītības un prasmju jomā, taču dažās dimensijās situācija ir pasliktinājusies. To pieaugušo īpatsvars, kuri iepriekšējos 12 mēnešos piedalījušies mācībās, 2022. gadā bija augsts – 45,2 %, kas ir krietni virs ES vidējā rādītāja (39,5 %). Lai gan lielai pieaugušo iedzīvotāju daļai (60,1 %) ir vismaz pamata digitālās prasmes (salīdzinājumā ar 55,6 % vidēji ES), situācija ir "jānovēro", jo 2023. gada dati liecina par ievērojamu kritumu (par 3,7 procentpunktiem). Tas attiecas arī uz izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušo īpatsvaru, kas 2024. gadā palielinājās par 1 procentpunktu, sasniedzot 7,8 % [338] (zem ES vidējā rādītāja, kas ir 9,4 %). Visbeidzot, bērnu līdz 3 gadu vecumam dalības līmenis bērnu aprūpē valstī bija "virs vidējā".

[338] 2023.–2024. gada vērtības attiecībā uz izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušajiem tomēr ir ar atzīmi "zema uzticamība".

Situācija sociālajā jomā Luksemburgā 2024. gadā stabilizējās, tomēr problēmas joprojām pastāv. Nabadzības vai sociālās atstumtības riskam (*AROPE*) pakļauto personu īpatsvars ievērojami samazinājās (no 21,4 % 2023. gadā līdz 20,0 % 2024. gadā salīdzinājumā ar 21 % vidēji ES) un tagad ir "vidējs sniegums". To galvenokārt noteica *AROP* rādītāja samazināšanās no 18,8 % līdz 18,1 %, kā arī neliels smagas materiālās un sociālās nenodrošinātības rādītāja samazinājums (par 0,2 procentpunktiem), jo samazinājās inflācija. Tomēr *AROPE* rādītājs attiecībā uz bērniem joprojām pārsniedza ES vidējo rādītāju (25,6 % 2024. gadā salīdzinājumā ar 24,2 % vidēji ES) un bija "jānovēro". Tas daļēji skaidrojams ar sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ierobežoto ietekmi uz nabadzības mazināšanu, kas 2024. gadā samazinājās līdz 27,0 % (salīdzinājumā ar 34,2 % vidēji ES), un šī situācija vēl arvien ir "jānovēro". Attiecībā uz to personu īpatsvaru, kurām ir pārmērīgas ar mājokli saistītas izmaksas, sniegums 2024. gadā bija "virs vidējā", jo šis rādītājs samazinājās no 11,5 % līdz 8,0 % (salīdzinājumā ar 8,2 % vidēji ES). Šis uzlabojums it īpaši deva labumu īrniekiem, arī pateicoties plašākām un dāsnākām īres subsīdijām.

Ņemot vērā iepriekš minētās pirmā posma analīzes konstatējumus un jo īpaši astoņus rādītājus, kas atzīmēti kā tādi, kas "jānovēro" (tai skaitā vienu, kas laika gaitā pasliktinājies), **Luksemburga ir identificēta kā valsts, kas saskaras ar iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei, kuri ir jāanalizē otrajā posmā** (sk. 3.1.1. izcēlumu).

Ungārija

Ungārijā tika reģistrēts zināms uzlabojums nabadzības un sociālās atstumtības rādītāju ziņā, taču vēl arvien pastāv sociālas problēmas. Gan nabadzības riska, gan sociālās atstumtības riska (*AROPE*) rādītāji attiecībā uz visiem iedzīvotājiem un bērniem 2024. gadā uzlabojās no "jānovēro" uz "vidējs sniegums" – rādītāji samazinājās attiecīgi līdz 19,3 % un 22,9 % [339]. Tomēr smaga materiālā un sociālā nenodrošinātība joprojām ir augsta (9,3 % salīdzinājumā ar 6,4 % vidēji ES), un monetārā nabadzība (pēc sociālajiem pārvedumiem) turpināja palielināties, īpaši gados jaunu pieaugušo vidū. Kopā ar stabilu monetārās nabadzības līmeni pirms pārvedumiem tas samazināja sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekmi uz nabadzības mazināšanu (līdz 23,5 % salīdzinājumā ar 34,2 % vidēji ES). Šis rādītājs ir "jānovēro". Ienākumu nevienlīdzības rādītājs joprojām bija vērtējams kā "vidējs sniegums". Pārmērīgu ar mājokli saistītu izmaksu rādītājs 2024. gadā piedzīvoja vienu no lielākajiem palielinājumiem (par 1,7 procentpunktiem) – no 7,3 % līdz 9 % (salīdzinājumā ar 8,2 % vidēji ES), un tagad tas ir "jānovēro".

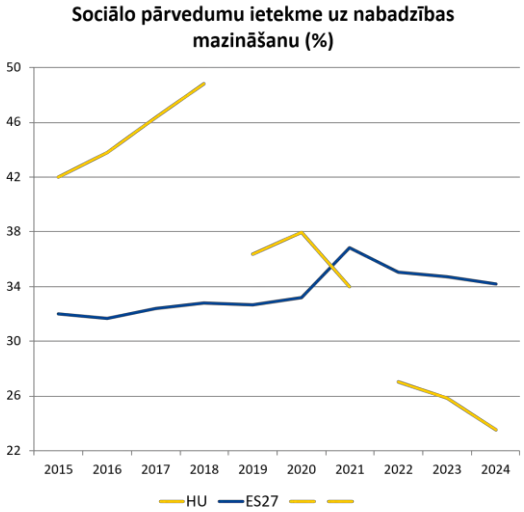

Piezīme. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz HU 2019. un 2022. gadā saistībā ar 2019.–2024. gada ienākumu datu pārskatīšanu.
Avots: *Eurostat* [tespm050], *EU-SILC*.

[339] Ungārija pārskatīja *EU-SILC* datus un saistītos rādītājus par 2019.–2024. gadu; sk. saistīto piezīmi.

Ungārijai kopumā ir labs sniegums pieaugušo prasmju attīstīšanā, taču tā saskaras ar problēmām attiecībā uz dalību bērnu aprūpē, izglītības priekšlaicīgu pamešanu un nevienlīdzību izglītības jomā. Pēc būtiska pieauguma 2023. gadā bērnu līdz 3 gadu vecumam dalības līmenis formālajā bērnu aprūpē samazinājās no 20,5 % līdz 16,6 % 2024. gadā, (salīdzinājumā ar 39,2 % ES), un tas liecina par "kritisku situāciju" [340]. Izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušo īpatsvars uzlabojās (2024. gadā tas samazinājās par 1,3 procentpunktiem līdz 10,3 %, kamēr vidēji ES šis rādītājs bija 9,4 %), un šā rādītāja vērtējums tika mainīts no "kritiska situācija" uz "vājš sniegums, bet uzlabojas". Romu, personu ar invaliditāti un lauku apvidos dzīvojošo personu vidū tas joprojām krietni pārsniedz vidējo rādītāju. Augsts bija arī to skolēnu īpatsvars, kuriem ir vājas sekmes (29,5 % matemātikā, 2022. gada *PISA*), turklāt sociālekonomiskajai izcelsmei bija būtiska ietekme uz skolēnu sekmēm pamatprasmju apguvē [341]. Ungārijas sniegums digitālo prasmju jomā ir "virs vidējā", un tai ir "labākais sniegums" pieaugušo izglītības jomā. Tomēr personas ar zemu izglītības līmeni, bezdarbnieki un cilvēki, kas vecāki par 55 gadiem, pieaugušo izglītībā piedalās ievērojami mazāk.

Darba tirgus kopumā joprojām darbojas labi. Nodarbinātības līmenis (81,1 % salīdzinājumā ar 75,8 % vidēji ES) un bezdarba līmenis (4,5 % salīdzinājumā ar 5,9 % vidēji ES) joprojām bija ar vērtējumu "virs vidējā", lai gan nodarbinātības līmenis (15–64 gadu vecuma grupā) mazprasmīgiem darba ņēmējiem 2024. gadā (38,5 %) un romiem 2023. gadā (47,3 %) bija krietni zem valsts vidējā rādītāja. Arī to jauniešu īpatsvars, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), saglabājās "vidēja snieguma" līmenī. Tomēr jauniešu bezdarba līmenis vecuma grupā no 15–24 gadiem ekonomikas attīstības tempa strauja krituma apstākļos pēdējos divos gados ievērojami pasliktinājās, rādītājam palielinoties no 10,6 % 2022. gadā līdz 15,2 % 2024. gadā (salīdzinājumā ar 14,9 % vidēji ES) un no 6,7 % līdz 9,2 % vecuma grupā no 15–29 gadiem (salīdzinājumā ar 11,4 % ES).

Ņemot vērā iepriekš minētās pirmā posma analīzes konstatējumus un jo īpaši trīs rādītājus, kas atzīmēti kā "kritiska situācija" vai kā tādi, kas "jānovēro", šķiet, ka **Ungārija nesaskaras ar iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei, tāpēc tās turpmāka analīze otrajā posmā nebūs nepieciešama** (sk. 3.1.1. izcēlumu).

---

340 Valstu administratīvie dati liecina, ka 2024. gadā vecuma grupā no 0 līdz 2 gadiem dalības līmenis bija 21,7 %.

341 ESAO, *PISA* 2022.

Malta

Maltas rezultāti sociālajā jomā joprojām ir neviendabīgi, un bērni saskaras ar aizvien lielākām problēmām. Nabadzības vai sociālās atstumtības riska (*AROPE*) rādītājs 2024. gadā joprojām bija novērtēts kā "vidējs sniegums", proti, 19,7 % (salīdzinājumā ar 21,0 % vidēji ES), atspoguļojot arī mājsaimniecību izmantojamo bruto ienākumu (MIBI) uz vienu iedzīvotāju indeksa pieaugumu (2008. gadā = 100) (171,7 salīdzinājumā ar 114,3 ES 2024. gadā), attiecībā uz kuru Maltai ir "labākais sniegums". Tomēr *AROPE* rādītājs attiecībā uz bērniem turpināja pieaugt, sasniedzot 25,9 % (salīdzinājumā ar 24,2 % vidēji ES). Turklāt 2024. gadā ES ievērojami samazinājās bērnu līdz 3 gadu vecumam dalība formālajā bērnu aprūpē (- 6,9 procentpunkti), lai gan tā joprojām pārsniedz ES vidējo rādītāju (44,1 % salīdzinājumā ar 39,2 % vidēji ES). Abi šie rādītāji tagad ir "jānovēro". Vienlaikus sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekme uz nabadzības mazināšanu joprojām bija neliela – 26,0 % (salīdzinājumā ar 34,2 % vidēji ES), un arī tā ir "jānovēro". Konkrētāk, ietekme uz bērniem (25,4 %) ir nedaudz mazāka nekā uz iedzīvotājiem kopumā (26 %), savukārt ES mērogā situācija ir pretēja (attiecīgi 41,9 % un 34,2 %). Ienākumu nevienlīdzība, ko mēra ar ienākumu kvintiļu attiecības rādītāju, samazinājās no 5,30 2023. gadā līdz 4,87 2024. gadā (salīdzinājumā ar 4,66 vidēji ES), tādējādi sniegums uzlabojies un novērtēts kā "virs vidējā". Pārmērīgu ar mājokli saistītu izmaksu rādītājs nedaudz samazinājās līdz 5,8 %, un tas bija vērtējams kā "vidējs sniegums". Neapmierinātas medicīniskās aprūpes vajadzības bija tikai 0,3 % iedzīvotāju (salīdzinājumā ar 2,5 % ES), kas ir viens no mazākajiem rādītājiem ES.

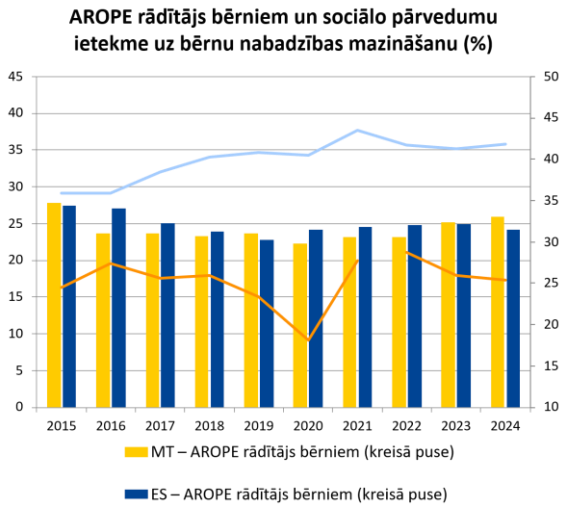

Piezīme. Sociālo pārvedumu ietekmi uz bērnu nabadzības mazināšanu aprēķina, izmantojot *AROP* rādītājus pirms un pēc pārvedumu veikšanas. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz *AROP* laikrindu (MT) 2022. gadā.
Avots: *Eurostat* [ilc_peps_01n], [ilc_li10], [ilc_li02] *EU-SILC*.

Izglītības un prasmju jomā progress turpinās, taču joprojām pastāv dažas problēmas. Pēc turpmāka samazinājuma izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušo īpatsvars 2024. gadā samazinājās līdz 9,6 % (salīdzinājumā ar 9,4 % vidēji ES) un tagad ir "vidējs sniegums". Tomēr to skolēnu īpatsvars, kuriem ir vājas pamatprasmes, joprojām ir īpaši augsts (32,6 % matemātikā, 2022. gada *PISA*). Turklāt šķēršļi *STEM* karjerai rodas jau vidusskolas līmenī, kur tikai nedaudzi skolēni apgūst svarīgākos dabaszinātņu priekšmetus. To jauniešu īpatsvars, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), 2024. gadā samazinājās līdz 7,2 % (zem ES vidējā rādītāja 11,1 %), un valsts šajā rādītājā panākusi "labāko sniegumu". Tajā pašā laikā pieaugušo dalība izglītībā pēdējo 12 mēnešu laikā 2022. gadā bija 39,9 % un ir "virs vidējā"; vēl augstāks šis rādītājs ir augsti izglītotu cilvēku vidū (65,9 %). Tāpat 2023. gadā 63,0 % pieaugušo bija vismaz pamata digitālās prasmes (salīdzinājumā ar 55,6 % vidēji ES), kas bija "vidējs sniegums", bet dažādās iedzīvotāju grupās tika novērotas lielas atšķirības.

Darba tirgus ir spēcīgs, taču dzimumu nodarbinātības atšķirība joprojām ir liela. 2024. gadā, pateicoties spēcīgai ekonomikas izaugsmei, Maltā bija viens no augstākajiem nodarbinātības rādītājiem ES (83,0 %) un zems bezdarba līmenis (3,1 %), arī tā ilgstošā bezdarba komponents (0,7 %), un tai bija "labākais sniegums" saistībā ar visiem trim rādītājiem. Personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība samazinājās līdz 25,3 procentpunktiem (vidēji ES tā bija 24,0 procentpunkti). Lai gan arī dzimumu nodarbinātības atšķirība samazinājās līdz 13,4 procentpunktiem, tā joprojām bija par 3,4 procentpunktiem lielāka nekā vidēji ES un viena no lielākajām ES, tāpēc tā joprojām vērtējama kā "kritiska situācija".

Ņemot vērā iepriekš minētās pirmā posma analīzes konstatējumus un jo īpaši četrus rādītājus, kas atzīmēti kā "kritiska situācija" vai kā tādi, kas "jānovēro", šķiet, ka **Malta nesaskaras ar iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei, tāpēc tās turpmāka analīze otrajā posmā nebūs nepieciešama** (sk. 3.1.1. izcēlumu).

Nīderlande

Darba tirgus joprojām darbojas salīdzinoši labi. Ekonomikas izaugsmes atveseļošanās kontekstā nodarbinātības līmenis 2024. gadā nemainījās, saglabājoties 83,5 % līmenī, kas ir viens no augstākajiem rādītājiem ES. Bezdarba līmenis saglabājās zems, pat neraugoties uz nelielu pieaugumu līdz 3,7 %. To jauniešu īpatsvars, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), šajā valstī joprojām bija viens no zemākajiem ES, lai gan tas turpināja pieaugt (par 0,2 procentpunktiem līdz 4,9 %). Personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība atkal samazinājās un sasniedza 20,9 procentpunktus. Nīderlandes sniegums novērtēts kā "virs vidējā" vai "labākais sniegums" visās šajās jomās. Tomēr būtiska strukturāla problēma joprojām ir ļoti segmentēta darba tirgus risks. Lai gan 2024. gadā dzimumu nodarbinātības atšķirība bija 7,6 procentpunkti (salīdzinājumā ar 10,0 procentpunktiem vidēji ES, tātad "vidējs sniegums"), plaši izplatīta bija nepilna laika nodarbinātība, īpaši sieviešu vidū. Tas radīja vienu no lielākajām dzimumu nepilna laika nodarbinātības atšķirībām ES (41,9 procentpunkti salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju 20,1 procentpunkti) un ievērojamu sieviešu un vīriešu pensiju atšķirību (36,3 % salīdzinājumā ar 24,5 % vidēji ES). Visbeidzot, pamatojoties uz 2024. gada datiem, mājsaimniecību izmantojamo bruto ienākumu (MIBI) uz vienu iedzīvotāju pieauguma indekss (2008. gads = 100) atpaliek no ES vidējā rādītāja (attiecīgi 112,4 un 114,3), un tas joprojām ir "jānovēro".

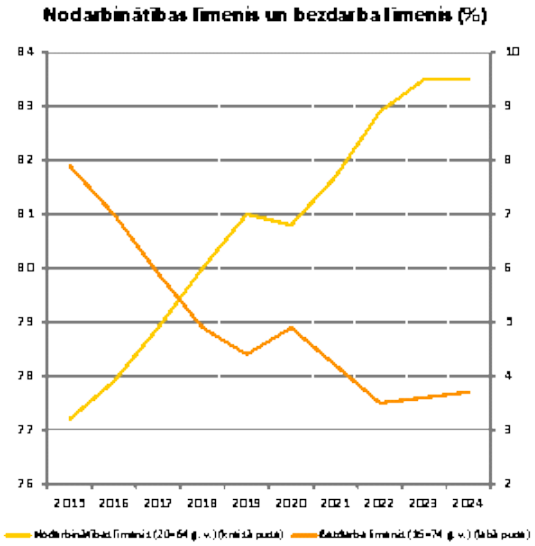

Avots: *Eurostat* [lfsi_emp_a], [une_rt_a], ES darbaspēka apsekojums.

Nīderlandei kopumā joprojām ir labs sniegums prasmju veidošanā. 2022. gadā 56,1 % pieaugušo piedalījās mācībās, bet 2023. gadā 82,7 % pieaugušo bija vismaz pamata digitālās prasmes – abi šie rādītāji ir vieni no augstākajiem ES. Tā kā izglītību un mācības priekšlaicīgi pametušo personu īpatsvars ir palielinājies par 0,8 procentpunktiem, tagad tas ir "vidējs sniegums" (7,0 % 2024. gadā). Skolēnu vispārējo pamatprasmju pasliktināšanās un vāju sekmju īpatsvara palielināšanās, it īpaši nelabvēlīgā situācijā esošu skolēnu vidū, ir iemesls situāciju uzraudzīt ciešāk. Joprojām svarīga ir efektīva informēšana, lai palīdzētu pilnveidot prasmes un pārkvalificēties tiem, kas ir nelabvēlīgā darba tirgus situācijā (piemēram, mazprasmīgiem darba ņēmējiem, cilvēkiem, kas strādā saskaņā ar elastīgiem vai terminētiem darba līgumiem, cilvēkiem ar migrantu izcelsmi un personām ar invaliditāti).

Sociālā situācija Nīderlandē kopumā ir laba. Nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju īpatsvars kopumā un to bērnu īpatsvars, kuriem draud nabadzība vai sociālā atstumtība, saglabājās stabils un bija viens no zemākajiem ES (attiecīgi 15,4 % un 15,8 %). Problēmas vēl aizvien pastāv saistībā ar konkrētām grupām, piemēram, personām ar invaliditāti vai migrantu izcelsmes personām, jo īpaši bērniem. Pārmērīgu ar mājokli saistītu izmaksu rādītājs samazinājās par 2,4 procentpunktiem un 2024. gadā bija 6,9 % (salīdzinājumā ar 8,2 % vidēji ES) un tagad sniegums ir "virs vidējā".

Ņemot vērā iepriekš minētās pirmā posma analīzes konstatējumus un jo īpaši vienu rādītāju, kas atzīmēts kā tāds, kas "jānovēro", šķiet, ka **Nīderlande nesaskaras ar iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei, tāpēc tās turpmāka analīze otrajā posmā nebūs nepieciešama** (sk. 3.1.1. izcēlumu).

Austrija

Neraugoties uz trīs gadus ilgušo recesiju, Austrijas darba tirgus joprojām ir salīdzinoši spēcīgs.

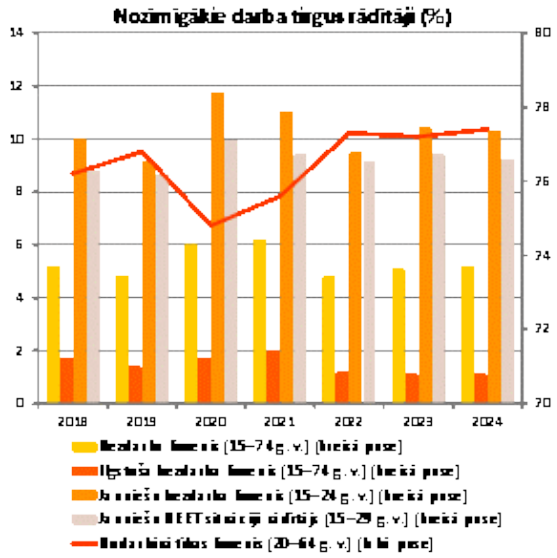

Avots: *Eurostat* [lfsi_emp_a], [une_rt_a], [une_ltu_a], [lfsi_neet_a], ES darbaspēka apsekojums.

Gandrīz visos sociālo rezultātu pārskata darba tirgus rādītājos valstij ir "vidējs sniegums" vai sniegums "virs vidējā". Pēc neliela samazinājuma iepriekšējā gadā nodarbinātības līmenis 2024. gadā palielinājās par 0,2 procentpunktiem līdz 77,4 % (salīdzinājumā ar 75,8 % vidēji ES), savukārt bezdarba līmenis (5,2 %) joprojām bija zemāks par ES vidējo rādītāju (5,9 %), tāpat arī ilgstoša bezdarba komponents (1,1 %). Arī to jauniešu īpatsvars, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), kas sasniedza 9,2 % atzīmi, bija mazāks par ES vidējo rādītāju (11,1 %). Sieviešu nodarbinātības līmenis bija augsts (73,9 %) un palielinājās, samazinoties dzimumu nodarbinātības atšķirībai (6,9 procentpunkti salīdzinājumā ar 10 procentpunktiem vidēji ES). To atbalsta nesenie politikas pasākumi, kuru rezultātā ievērojami (par 6,1 procentpunktu) palielinājās bērnu vecumā līdz 3 gadiem dalība formālajā bērnu aprūpē, proti, līdz 30,2 % (salīdzinājumā ar 39,2 % vidēji ES). Tajā pašā laikā valstī bija viena no lielākajām (turklāt pieaugoša) dzimumu atšķirībām nepilna laika nodarbinātībā, proti, 38,9 procentpunkti 2024. gadā. Visbeidzot, mājsaimniecību izmantojamo bruto ienākumu (MIBI) uz vienu iedzīvotāju indekss (2008. gads = 100) 2024. gadā joprojām bija zems, proti, 102,8, un tas ir "jānovēro".

Prasmju jomā valsts sniegums kopumā vēl aizvien ir labs. To pieaugušo īpatsvars, kuriem ir vismaz pamata digitālās prasmes, ir augsts (64,7 % 2023. gadā), un to pieaugušo īpatsvars, kuri piedalās mācībās, krietni pārsniedz ES vidējo rādītāju (52,2 % 2022. gadā salīdzinājumā ar 39,5 % vidēji ES pat pēc samazinājuma); abi rādītāji ir "virs vidējā". Izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušo īpatsvars turpināja samazināties un 2024. gadā bija 8,1 %, un tas ir "vidējs sniegums". Tajā pašā laikā aptuveni ceturtajai daļai Austrijas iedzīvotāju trūkst minimālā prasmju līmeņa matemātikā, lasīšanā un dabaszinātnēs. Kopš 2012. gada šis rādītājs ir nepārtraukti palielinājies (2022. gada *PISA*). Turklāt 42,2 % bezdarbnieku izglītības līmenis nepārsniedza pamatizglītības otrā posma izglītību [342], un tas padara viņus īpaši neaizsargātus. Šajā kontekstā cilvēku pamatprasmju uzlabošana var palīdzēt uzlabot nodarbinātības rādītājus.

Austrijai ir salīdzinoši labi rādītāji sociālās aizsardzības un iekļaušanas jomā. Nabadzības vai sociālās atstumtības riskam (*AROPE*) pakļautu personu īpatsvars 2024. gadā samazinājās līdz 16,9 %, un sniegums šajā jomā ir "virs vidējā". Bērnu vidū šis rādītājs ievērojami samazinājās salīdzinājumā ar 2023. gadu, proti, līdz 20,9 %, un tas ir "vidējs sniegums". Pārmērīgu ar mājokli saistītu izmaksu rādītājs palielinājās par 0,3 procentpunktiem līdz 6,3 %, un arī tas ir "vidējs sniegums". Visbeidzot, salīdzinoši lielā sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekme uz nabadzības mazināšanu un zemais iedzīvotāju norādīto neapmierināto medicīniskās aprūpes vajadzību līmenis joprojām liecina par situāciju, kas ir "virs vidējā".

Ņemot vērā iepriekš minētās pirmā posma analīzes konstatējumus un jo īpaši vienu rādītāju, kas atzīmēts kā "kritiska situācija", šķiet, ka **Austrija nesaskaras ar iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei, tāpēc tās turpmāka analīze otrajā posmā nebūs nepieciešama** (sk. 3.1.1. izcēlumu).

[342] *AMS*, *Von Arbeitslosigkeit betroffene Personen 2024*, 2025.

Polija

Darba tirgus kopumā joprojām ir stabils, taču ar ievērojamām problēmām turpina saskarties sievietes un personas ar invaliditāti. Spēcīgas ekonomikas izaugsmes kontekstā 2024. gadā (3,0 %) nodarbinātības līmenis turpināja palielināties līdz 78,4 % (salīdzinājumā ar 75,8 % vidēji ES), un bezdarba līmenis bija viens no zemākajiem ES, proti, 2,9 %, tāpēc šajos rādītājos tā ir viena no valstīm ar "labāko sniegumu" ES. Dzimumu nodarbinātības atšķirība nedaudz samazinājās, bet joprojām bija "jānovēro", proti, 11,6 procentpunkti, kas pārsniedz ES vidējo rādītāju (10,0 procentpunkti). Tas saistīts ar to, ka sievietēm parasti ir vairāk pienākumu rūpēties par bērniem un cilvēkiem, kuriem nepieciešama ilgtermiņa aprūpe, kā arī ar viņu zemāku pensionēšanās vecumu un pilna laika nodarbinātības izplatību. Lai gan bērnu, kas jaunāki par 3 gadiem, dalība formālajā bērnu aprūpē 2024. gadā palielinājās līdz 15,1 %, tas joprojām bija daudz zemāks par ES vidējo rādītāju (39,2 %), un tā ir "kritiska situācija". Šis zemais līmenis var ietekmēt bērnu izredzes iegūt izglītību ilgtermiņā un sieviešu līdzdalību darba tirgū. Palielinoties par 1,7 procentpunktiem līdz 35,6 procentpunktiem 2024. gadā, personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība bija viena no lielākajām ES (vidēji ES – 24,0 procentpunkti) un liecina par "kritisku situāciju".

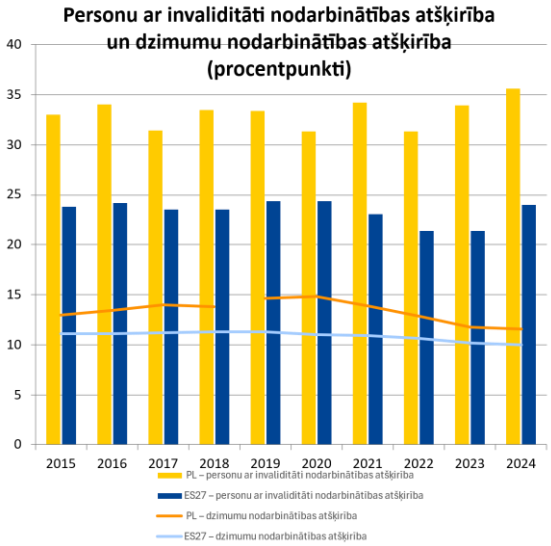

Piezīmes. Zema personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirības datu uzticamība 2023. gadā un pārrāvums laikrindā saistībā ar dzimumu nodarbinātības atšķirības rādītāju 2019. gadā attiecībā uz Poliju.
Avots: *Eurostat* [tepsr_sp200], *EU-SILC* un [tesem060], ES darbaspēka apsekojums.

Digitālo prasmju līmenis un pieaugušo līdzdalība izglītībā ir ļoti zemi, un jauniešu pamatprasmes ir samazinājušās. To pieaugušo īpatsvars, kuri iepriekšējos 12 mēnešos piedalījušies mācībās, 2022. gadā bija 20,3 %, kas ir krietni zem ES vidējā rādītāja 39,5 %, un tā ir "kritiska situācija". Tas galvenokārt izrietēja no zemā dalības īpatsvara neformālajā izglītībā. Turklāt to pieaugušo īpatsvars, kuriem ir vismaz pamata digitālās prasmes (44,3 %), 2023. gadā bija ievērojami zemāks par ES vidējo rādītāju (55,6 %), un arī šis rādītājs ir "kritiska situācija". *PISA* 2022. gada apsekojumā to 15 gadus veco skolēnu īpatsvars, kuri nesasniedz minimālo pamatprasmju līmeni, palielinājās līdz 23 % matemātikā, 22,2 % lasīšanā un 18,6 % dabaszinātnēs, un tas joprojām ir zemāks par ES vidējo rādītāju. Tomēr vāju sekmju pieaugums kopš 2018. gada ir bijis viens no augstākajiem ES. Tajā pašā laikā Polijai joprojām ir "labākais sniegums" attiecībā uz izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušo īpatsvaru (4,1 % salīdzinājumā ar 9,4 % vidēji ES 2024. gadā). *STEM* programmās uzņemto augstskolu studentu īpatsvars joprojām ir zemāks par ES vidējo rādītāju (21,2 % salīdzinājumā ar 26,9 % vidēji ES).

Polijā ir relatīvi stabila sociālā situācija. 2024. gadā attiecībā uz nabadzības vai sociālās atstumtības riska rādītāju (16,0 % iedzīvotājiem kopumā un 16,1 % bērniem) un ienākumu nevienlīdzību (ienākumu kvintiļu attiecības rādītājs 3,85) vērtējums joprojām bija "virs vidējā" (salīdzinājumā ar attiecīgi 21,0 %, 24,2 % un 4,66 vidēji ES).

Ņemot vērā iepriekš minētās pirmā posma analīzes konstatējumus un jo īpaši piecus rādītājus, kas atzīmēti kā "kritiska situācija" vai kā tādi, kas "jānovēro", šķiet, ka **Polija nesaskaras ar iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei, tāpēc tās turpmāka analīze otrajā posmā nebūs nepieciešama** (sk. 3.1.1. izcēlumu).

Portugāle

Neraugoties uz uzlabojumiem, sociālās aizsardzības sistēmas efektivitāte nabadzības risku mazināšanā un nevienlīdzības mazināšanā joprojām ir zema, un ir parādījušās problēmas mājokļu jomā. 2024. gadā sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekme uz nabadzības mazināšanu palielinājās par 2,6 procentpunktiem līdz 22,4 %, kas joprojām ir krietni zem ES vidējā rādītāja (34,2 %) un zem pirmspandēmijas līmeņa, tāpēc tā ir "kritiska situācija". Nevienlīdzība, ko mēra ar ienākumu kvintiļu attiecības rādītāju, samazinājās no 5,60 2023. gadā līdz 5,20 (virs ES vidējā rādītāja 4,66) un tagad ir "vājš sniegums, bet uzlabojas", savukārt nabadzības vai sociālās atstumtības riskam (*AROPE*) pakļauto personu īpatsvars joprojām tika novērtēts kā "vidējs sniegums", proti, šis rādītājs bija 19,7 % (salīdzinājumā ar 21 % vidēji ES). Neraugoties uz uzlabojumiem tālākajos reģionos kopumā, nabadzības risks Azoru salās joprojām bija īpaši augsts (28,4 %). To iedzīvotāju īpatsvars, kuriem bija pārmērīgas ar mājokli saistītas izmaksas, bija 6,9 % – tas joprojām ir zem ES vidējā rādītāja 8,2 % –, taču tas piedzīvoja vienu no lielākajiem palielinājumiem ES (+ 2,0 procentpunkti), un tagad tas ir "jānovēro". Tas atspoguļo mājokļu cenu un īres maksas pastāvīgo pieaugumu pēdējos gados.

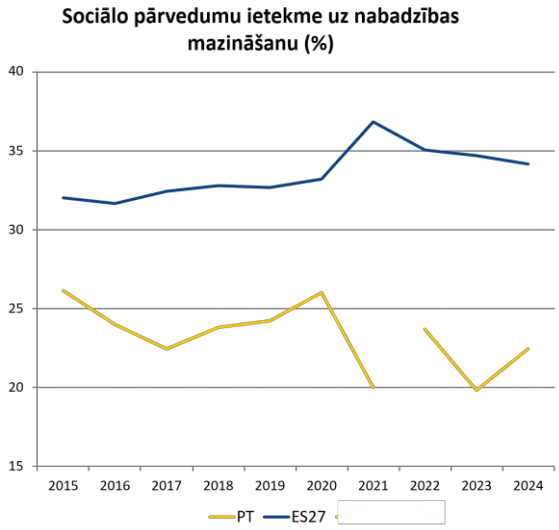

Piezīme. Laikrindas pārrāvums attiecībā uz PT 2022. gadā.

Darba tirgus kopumā ir noturīgs, taču uzmanība jāpievērš jauniešu bezdarba pieaugumam un joprojām augstajam ilgstoša bezdarba līmenim. Pēc pozitīvas dinamikas kopš 2021. gada nodarbinātības līmenis pieauga par 0,5 procentpunktiem līdz 78,5 % 2024. gadā un stabilas ekonomikas izaugsmes kontekstā saglabāja vērtējumu "vidējs sniegums". Tas pats attiecas arī uz bezdarba līmeni, kas nav mainījies, proti, 6,5 % (salīdzinājumā ar 5,9 % vidēji ES). Lai gan ilgstoša bezdarba līmenis turpināja nedaudz samazināties (līdz 2,4 % 2024. gadā), tas joprojām pārsniedza ES vidējo rādītāju (1,9 %), tāpēc tas ir "jānovēro". Valsts sniegums attiecībā uz to jauniešu īpatsvaru, kuri nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), bija "virs vidējā", taču tajā pašā laikā jauniešu (15–24 gadi) bezdarba līmenis pēdējos divos gados bija palielinājies līdz 21,6 % 2024. gadā salīdzinājumā ar 14,9 % vidēji ES.

Kopumā Portugāles sniegums prasmju jomā ir vidējs, tomēr daži aspekti jāuzrauga ciešāk. Izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušo īpatsvars samazinājās par 1,5 procentpunktiem līdz 6,6 % 2024. gadā un tagad ir ar vērtējumu "virs vidējā". Tomēr vēl aizvien pastāv reģionālas atšķirības – no 19,8 % Azoru salās līdz 5,2 % Ziemeļu reģionā. Turklāt to skolēnu īpatsvars, kuriem ir vājas pamatprasmes, ir augsts (29,7 % matemātikā, 2022. gada *PISA*). Valstij ir "vidējs sniegums" attiecībā uz to pieaugušo īpatsvaru, kuriem ir vismaz pamata digitālās prasmes, un to pieaugušo īpatsvaru, kuri piedalījušies mācībās (iepriekšējos 12 mēnešos). Tomēr pēdējais minētais rādītājs ir samazinājies no 38,0 % 2016. gadā līdz 33,4 % 2022. gadā, pat neraugoties uz nepieciešamību pēc prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas, cita starpā ņemot vērā prasmju neatbilstību, digitālo un zaļo pārkārtošanos un sabiedrības novecošanu.

Ņemot vērā iepriekš minētās pirmā posma analīzes konstatējumus un jo īpaši trīs rādītājus, kas atzīmēti kā "kritiska situācija" vai kā tādi, kas "jānovēro", šķiet, ka **Portugāle nesaskaras ar iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei, tāpēc tās turpmāka analīze otrajā posmā nebūs nepieciešama** (sk. 3.1.1. izcēlumu).

Rumānija

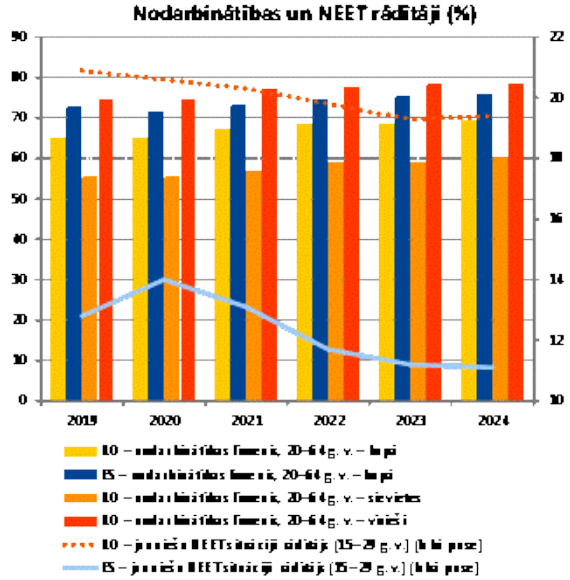

Avots: *Eurostat* [lfsi_emp_a],[lfsi_neet_a], ES darbaspēka apsekojums.

Situācija darba tirgū uzlabojas, taču dažas grupas joprojām ir nepietiekami pārstāvētas. Par spīti vājai ekonomiskai izaugsmei 2024. gadā nodarbinātības līmenis turpināja palielināties (par 0,8 procentpunktiem), bet joprojām bija zems – 69,5 % (salīdzinājumā ar 75,8 % ES), norādot uz "kritisku situāciju". Reģionālo rādītāju diapazons bija plašs (no 81,1 % Bukarestes-Ilfovas reģionā līdz 62,6 % Dienvidaustrumu reģionā). Dzimumu nodarbinātības atšķirība uzlabojās, taču tā saglabājās kā viena no lielākajām ES – 18,1 procentpunkts. To jauniešu īpatsvars, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), saglabājās augsts (19,4 % salīdzinājumā ar 11,1 % vidēji ES). Personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība bija liela – 44,8 procentpunkti [343]. Visi šie rādītāji liecina par "kritisku situāciju". Līdz 2024. gadam gan bezdarba līmenis, gan tā ilgtermiņa komponents samazinājās zem ES vidējā rādītāja.

[343] Nav iespējams veikt izmaiņu pareizu ekonomisko interpretāciju, jo 2024. gadā ir laikrindas pārrāvums.

Pastāvīgās problēmas izglītības un prasmju pilnveides jomā apdraud konkurētspēju un konverģenci. 2024. gadā bērnu līdz 3 gadu vecumam dalība formālajā bērnu aprūpē turpināja samazināties, nokrītoties līdz 11,4 % (no 12,3 % 2023. gadā salīdzinājumā ar 39,2 % vidēji ES). Līdzīgi arī izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušo īpatsvars 2024. gadā sasniedza 16,8 % (salīdzinājumā ar 9,4 % vidēji ES). Abi šie rādītāji ir vieni no sliktākajiem ES un liecina par "kritisku situāciju". Pamatprasmju līmenis ir īpaši zems (48,6 % matemātikā, 2022. gada *PISA*). Tas ietekmē jauniešu izredzes, it īpaši lauku apvidos un nelabvēlīgā situācijā esošu jauniešu vidū, un var arī kavēt inovāciju un konkurētspēju. Turklāt to personu īpatsvars, kurām ir vismaz pamata digitālās prasmes, 2023. gadā bija 27,7 % salīdzinājumā ar 55,6 % vidēji ES, un arī tā ir "kritiska situācija" laikā, kad nepieciešams atbalstīt digitālo pārkārtošanos. Pieaugušo dalība izglītībā tika novērtēta kā "vājš sniegums, bet uzlabojas" (19,1 % 2022. gadā salīdzinājumā ar 39,5 % vidēji ES) – situācijā, kad ievērojami trūkst prasmju.

Neraugoties uz to, ka panākts ievērojams progress, nabadzības risks valstī vēl arvien ir augsts, it īpaši mazaizsargātās grupās un lauku apvidos. Nabadzības vai sociālās atstumtības riskam (*AROPE*) pakļauto personu īpatsvars būtiski samazinājās – no 46,0 % 2016. gadā līdz 32,0 % 2023. gadā un 27,9 % 2024. gadā (salīdzinājumā ar 21,0 % ES). 2024. gadā ievērojami samazinājās arī *AROPE* rādītājs attiecībā uz bērniem (līdz 33,8 % no 39,0 % 2023. gadā salīdzinājumā ar 24,2 % vidēji ES). Abi rādītāji divus gadus pēc kārtas novērtēti kā "vājš sniegums, bet uzlabojas", lai gan tie vēl aizvien ir vieni no augstākajiem ES. Lai gan sociālās aizsardzības sistēma uzrāda vienu no lielākajiem uzlabojumiem, tās efektivitāte joprojām ir zema, jo sociālie pārvedumi (izņemot pensijas) samazina nabadzību tikai par 18,8 % (salīdzinājumā ar 34,4 % vidēji ES) – tas ir "vājš sniegums, bet uzlabojas". Gan ienākumu nevienlīdzība (4,62 salīdzinājumā ar 4,66 vidēji ES), gan iedzīvotāju norādītās neapmierinātās medicīniskās aprūpes vajadzības (samazinājums līdz 2,2 % no 5,2 % 2023. gadā salīdzinājumā ar 2,5 % vidēji ES) 2024. gadā ievērojami uzlabojās. Tomēr cilvēki lauku apvidos un mazaizsargātas grupas, piemēram, romi, joprojām saskaras ar lielākiem šķēršļiem piekļūt pamatpakalpojumiem un sociālajiem pakalpojumiem nekā citi.

Ņemot vērā iepriekš minētās pirmā posma analīzes konstatējumus un jo īpaši septiņus rādītājus, kas atzīmēti kā "kritiska situācija", **Rumānija ir identificēta kā valsts, kas saskaras ar iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei, kuri ir jāanalizē otrajā posmā** (sk. 3.1.1. izcēlumu).

Slovēnija

Slovēnija saskaras ar problēmām, kas saistītas ar pieaugušo zemu līdzdalību mācībās un zemu digitālo prasmju līmeni. 2022. gadā mācībās piedalījās tikai 26,5 % no visiem pieaugušajiem. Tas bija ievērojami zem ES vidējā rādītāja (39,5 %) un salīdzinājumā ar 2016. gadu – samazinājums par 13,8 procentpunktiem, tāpēc šis rādītājs ir "jānovēro". Turklāt tikai 46,7 % pieaugušo 2023. gadā bija vismaz pamata digitālās prasmes – tas ir krietni zem ES vidējā rādītāja (55,6 %) un atspoguļo samazinājumu par 3,0 procentpunktiem salīdzinājumā ar 2021. gadu. Arī šī situācija ir "jānovēro". Turklāt katram ceturtajam skolēnam Slovēnijā nav minimālā prasmju līmeņa matemātikā un lasīšanā (2022. gada *PISA*), un šajā ziņā ir vērojama lejupejoša tendence. Pozitīvi ir tas, ka izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušo īpatsvars joprojām ir zemāks nekā ES vidējais rādītājs (9,4 %) un 2024. gadā tas samazinājās par 0,4 procentpunktiem, nokrītoties līdz 5,0 %. Piedevām to jauniešu īpatsvars, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), 2024. gadā samazinājās vēl par 0,2 procentpunktiem līdz 7,6 %, un arī šajā jomā vērtējums ir "virs vidējā".

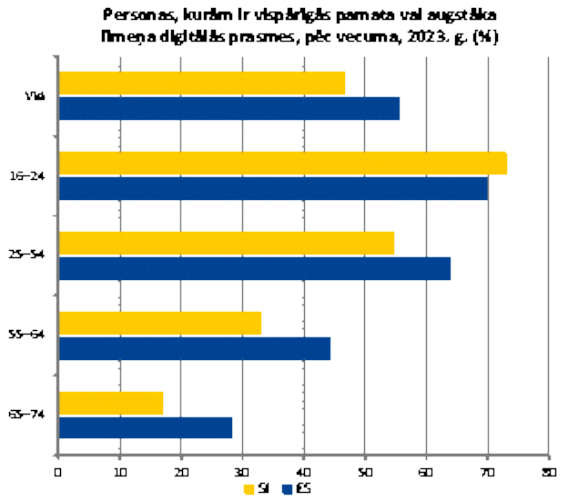

Avots: *Eurostat* [isoc_sk_dskl_i21], ESS IKT apsekojums.

Mērenas ekonomiskās izaugsmes apstākļos darba tirgus kopumā joprojām darbojas labi, taču joprojām pastāv dažas problēmas. 2024. gadā nodarbinātības līmenis mēreni palielinājās par 0,8 procentpunktiem, sasniedzot 78,3 %, un tas pārsniedz ES vidējo rādītāju (75,8 %). Gan bezdarba līmenis, gan tā ilgstošā bezdarba komponents 2024. gadā bija ar snieguma vērtējumu "virs vidējā" – attiecīgi 3,7 % un 1,1 %. Dzimumu nodarbinātības atšķirības ziņā (6,0 procentpunkti) tika uzrādīts "vidējs sniegums", lai gan bērnu vecumā līdz 3 gadiem dalības līmenis formālajā bērnu aprūpē 2024. gadā bija 57,8 %, kas ir krietni virs ES vidējā rādītāja (39,2 %). Tomēr strukturālie faktori, piemēram, strauja iedzīvotāju novecošana un prasmju neatbilstība, var saasināt esošo darbaspēka trūkumu un traucēt konkurētspējai.

Slovēnijai kopumā ir labi rezultāti sociālajā jomā. Tāpat kā iepriekšējos gados, 2024. gadā nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju kopumā un atsevišķi bērnu īpatsvars bija viens no zemākajiem ES, proti, attiecīgi 14,4 % un 11,8 % (Slovēnija abos šajos rādītājos bija valsts ar "labāko sniegumu"). Tomēr dažas mazaizsargātas grupas, tai skaitā sievietes, kas vecākas par 65 gadiem, cilvēki ar zemu izglītības līmeni, bezdarbnieki, viena vecāka mājsaimniecības un personas, kas dzimušas ārpus ES, saskārās ar daudz lielāku nabadzības risku. Sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekme uz nabadzības mazināšanu (37,7 %) tika novērtēta kā "vidējs sniegums", taču mazāk efektīva saistībā ar vecāka gadagājuma cilvēkiem (65 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju grupa) [344]. Ienākumu nevienlīdzība, ko mēra ar ienākumu kvintiļu attiecības rādītāju, 2024. gadā bija 3,42 – tas joprojām ir viens no zemākajiem rādītājiem ES (arī šajā saistībā valstij ir "labākais sniegums").

Ņemot vērā iepriekš minētās pirmā posma analīzes konstatējumus un jo īpaši divus rādītājus, kas atzīmēti kā tādi, kas "jānovēro", šķiet, ka **Slovēnija nesaskaras ar iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei, tāpēc tās turpmāka analīze otrajā posmā nebūs nepieciešama** (sk. 3.1.1. izcēlumu).

344 Sk. Slovēnijas Makroekonomiskās analīzes un attīstības institūta ziņojumu "*Quality of Life in Slovenia – Development Report*", 2025.

Slovākija

Slovākija saskaras ar daudzām problēmām saistībā ar prasmju pilnveidi. Bērnu līdz 3 gadu vecumam dalības līmenis formālajā bērnu aprūpē palielinājās no 1,0 % 2023. gadā līdz 5,1 % 2024. gadā, bet saglabājās ievērojami zemāks par ES vidējo rādītāju (39,2 % 2024. gadā), tāpēc tā vērtējama kā "kritiska situācija". Turklāt dalības līmenis joprojām bija viens no zemākajiem ES arī attiecībā uz bērniem, kas vecāki par 3 gadiem (80,8 % salīdzinājumā ar 94,6 % 2023. gadā), tai skaitā romu bērniem. To jauniešu īpatsvars, kuri priekšlaicīgi pameta izglītību un apmācību, bija salīdzinoši zems (7,5 % salīdzinājumā ar 9,4 % vidēji ES 2024. gadā), bet ar vienu no lielākajiem palielinājumiem (+ 1,1 procentpunkts), tāpēc šis rādītājs ir "jānovēro". Kopš 2021. gada lauku apvidos tas ir pastāvīgi palielinājies, 2024. gadā sasniedzot 9,8 %. Turklāt 2022. gada *PISA* apsekojuma dati liecina, ka trešdaļai 15 gadus vecu jauniešu gadiem trūka pamatprasmju matemātikā un lasīšanā. Visbeidzot, to pieaugušo īpatsvars, kuriem ir vismaz pamata digitālās prasmes, 2023. gadā bija 51,3 %; tas ir samazinājums no 55,2 % 2021. gadā, kas rada papildu risku digitālās pārkārtošanās procesam, tāpēc tas ir "jānovēro". Pozitīvi ir tas, ka to pieaugušo īpatsvars, kuri pēdējo 12 mēnešu laikā piedalījušies mācībās, bija "virs vidējā".

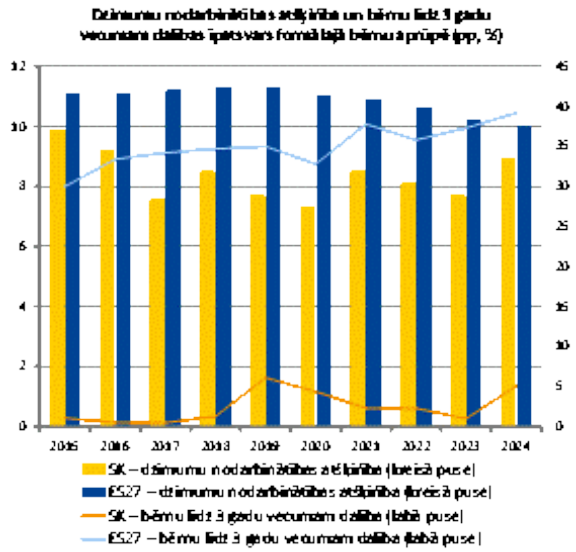

Avots: *Eurostat* [tesem060], ES darbaspēka apsekojums un [tepsr_sp210], *EU-SILC*.

Darba tirgus kopumā darbojas labi, taču tajā ir arī dažas problēmas. Straujas ekonomiskās izaugsmes apstākļos 2024. gadā nodarbinātības līmenis sasniedza rekordaugstu atzīmi, proti, 78,1 %, bet bezdarba līmenis bija rekordzems – 5,3 % (salīdzinājumā ar attiecīgi 75,8 % un 5,9 % vidēji ES). Ilgstoša bezdarba līmenis vēl arvien ir vērtējams kā "kritiska situācija", jo 2024. gadā tas samazinājās maz – no 3,8 % 2023. gadā līdz 3,5 %, un tas joprojām ir viens no augstākajiem rādītājiem ES. Arī reģionālās atšķirības joprojām bija lielas. Turpināja uzlaboties to jauniešu īpatsvars, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), samazinoties no 11,2 % 2023. gadā līdz 10,7 % 2024. gadā ("vidējs sniegums"). Tajā pašā laikā jauniešu bezdarba līmenis (19,2 %) vēl arvien pārsniedza ES vidējo rādītāju (14,9 %). Gan personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība, gan dzimumu nodarbinātības atšķirība kopš 2023. gada ir palielinājusies (attiecīgi līdz 23,8 procentpunktiem un 8,9 procentpunktiem salīdzinājumā ar attiecīgi 24,0 procentpunktiem un 10,0 procentpunktiem vidēji ES), un dzimumu nodarbinātības atšķirība tagad ir "jānovēro". Mājsaimniecību izmantojamo bruto ienākumu (MIBI) uz vienu iedzīvotāju indekss (2008. gads = 100) 2024. gadā bija 133,6, un tas ir "vidējs sniegums".

Slovākijā ir zems vispārējais nabadzības risks, taču problēmas joprojām pastāv dažos reģionos un iedzīvotāju grupās. Attiecībā uz ienākumu nevienlīdzību, ko mēra ar ienākumu kvintiļu attiecības rādītāju, Slovākijai bija "labākais sniegums", savukārt nabadzības vai sociālās atstumtības riska (*AROPE*) rādītājs tika novērtēts kā "vidējs sniegums", proti, 18,3 % 2024. gadā (salīdzinājumā ar 21,0 % vidēji ES). Tomēr valsts austrumu daļā nabadzības risks bija augstāks. *AROPE* rādītājs attiecībā uz bērniem 2024. gadā samazinājās par 2,7 procentpunktiem līdz 22,6 %, un attiecīgi vērtējums bija "virs vidējā". Turklāt 2024. gadā nedaudz uzlabojās sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekme uz nabadzības mazināšanu, sasniedzot 36,7 % ("vidējs sniegums"). Valstī ir arī viena no lielākajām romu kopienām ES, un tūkstošiem cilvēku dzīvo izolētos rajonos bez piekļuves pamatpakalpojumiem. To cilvēku īpatsvars, kas dzīvo mājsaimniecībās, kurām ir pārmērīgas ar mājokli saistītas izmaksas, 2024. gadā palielinājās līdz 6,4 % ("vidējs sniegums"), savukārt vērtējums attiecībā uz neapmierinātām medicīniskajām vajadzībām bija "virs vidējā".

Ņemot vērā iepriekš minētās pirmā posma analīzes konstatējumus un jo īpaši piecus rādītājus, kas atzīmēti kā "kritiska situācija" vai kā tādi, kas "jānovēro", šķiet, ka **Slovākija nesaskaras ar iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei, tāpēc tās turpmāka analīze otrajā posmā nebūs nepieciešama** (sk. 3.1.1. izcēlumu).

Somija

Somijas darba tirgus saskaras ar problēmām, ko rada nodarbinātības samazināšanās un bezdarbs. Ierobežotas izaugsmes apstākļos nodarbinātības līmenis 2024. gadā turpināja samazināties līdz 77,0 % (- 1,2 procentpunkti no 2023. gada salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju 75,8 %). Situācija joprojām ir "jānovēro", jo salīdzinājumā ar uzlabojumu ES līmenī valstī ir vērojams salīdzinoši liels samazinājums. Lai gan dzimumu nodarbinātības atšķirība 2024. gadā palielinājās līdz 0,7 procentpunktiem (no 0,2 procentpunktiem 2023. gadā), tagad tā ir "labs sniegums, bet jāuzrauga", jo tā ir ievērojami zem ES vidējā rādītāja (10,0 procentpunkti). Bezdarba līmenis otro reizi pēc kārtas palielinājās (palielinājums par 1,2 procentpunktiem 2024. gadā), sasniedzot 8,4 % (salīdzinājumā ar 5,9 % ES), un tā ir "kritiska situācija". Jauniešu bezdarba līmenis pieauga līdz 18,8 %, kas ir krietni virs ES vidējā rādītāja (14,9 %). 2024. gadā pieauga arī ilgstoša bezdarba līmenis, sasniedzot 1,8 % atzīmi (salīdzinājumā ar 1,9 % ES), un tagad tas ir "jānovēro". Tas attiecas arī uz mājsaimniecību izmantojamo bruto ienākumu (MIBI) uz vienu iedzīvotāju indeksu (2008. gads = 100), kas 2024. gadā bija 108,7 – tas pēc salīdzinoši neliela kāpuma (no 107,9 2023. gadā) joprojām ir zem ES vidējā rādītāja (114,3).

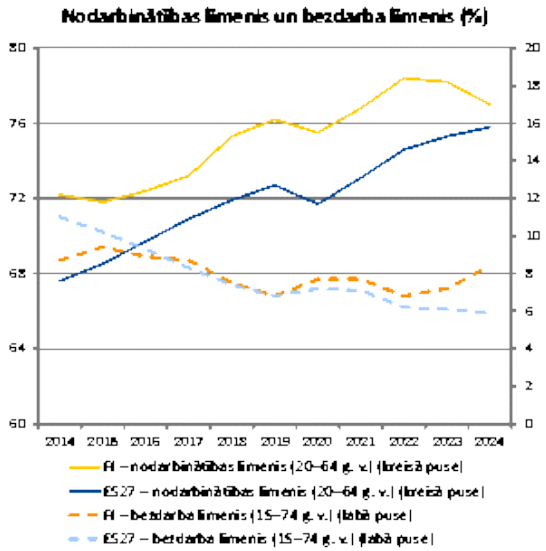

Avots: *Eurostat* [lfsi_emp_a], [une_rt_a], ES darbaspēka apsekojums.

Kopumā valstī ir efektīva sociālās aizsardzības sistēma, kas nodrošina pienācīgu segumu, taču saskaras ar aizvien lielākām problēmām. Konkrētāk, to iedzīvotāju īpatsvars, kuri ziņoja par neapmierinātām medicīniskās aprūpes vajadzībām, 2024. gadā turpināja palielināties (par 0,6 procentpunktiem), sasniedzot līmeni (8,5 %), kas ir viens no augstākajiem ES (vidēji: 2,5 %), un tā ir "kritiska situācija". Lai gan gaidīšanas laiks primārajā veselības aprūpē sāka samazināties, neapmierinātas vajadzības pēc nesteidzamas specializētas aprūpes, piemēram, garīgās veselības aprūpes pakalpojumiem, joprojām bija ievērojamas. Darbinieku trūkums nedaudz mazinājās, taču tas joprojām rada grūtības, it īpaši specializētajā aprūpē. Nabadzības vai sociālās atstumtības riskam (*AROPE*) pakļauto personu īpatsvars 2024. gadā pieauga par 1 procentpunktu līdz 16,8 %, un vēl izteiktāk šāda dinamika bija vērojama attiecībā uz bērniem (palielinājums par 3,5 procentpunktiem līdz 17,3 %). Tomēr abi rādītāji joprojām ir zemāki par ES vidējiem rādītājiem, proti, attiecīgi 21,0 % un 24,2 %, un ir "labs sniegums, bet jāuzrauga" (salīdzinājumā ar vērtējumu "labākais sniegums" pagājušajā gadā). Turpretī, neraugoties uz nelielu kritumu, Somijai joprojām ir "labākais sniegums" attiecībā uz sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekmi uz nabadzības mazināšanu – 46,4 % apmērā 2024. gadā (salīdzinājumā ar 34,2 % ES).

Somijai kopumā joprojām ir labi rezultāti prasmju jomā. 2023. gadā 82,0 % pieaugušo iedzīvotāju bija vismaz pamata digitālās prasmes, un tas valsti ierindo starp valstīm ar vērtējumu "labākais sniegums". Arī pieaugušo dalības mācībās īpatsvars pēdējos 12 mēnešos bija "virs vidējā", proti, 51,8 % 2022. gadā. Tomēr terciārās izglītības iegūšanas līmenis saglabājās zemāks par ES vidējo rādītāju (39,1 % salīdzinājumā ar 44,1 % 2024. gadā). Pēc pieauguma divus gadus pēc kārtas izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušo īpatsvars 2024. gadā saglabājās 9,6 % apmērā, un tagad tas ir "vidējs sniegums". Tajā pašā laikā 2022. gada *PISA* rezultāti apstiprina, ka to skolēnu īpatsvars, kuriem nav pietiekamu pamatprasmju, pēdējo desmit gadu laikā ir pastāvīgi palielinājies, un šim aspektam jāpievērš uzmanība. 2022. gadā to skolēnu īpatsvars, kuriem bija sliktas sekmes lasīšanā, bija 21,4 % (salīdzinājumā ar 26,2 % ES), matemātikā tas bija 24,9 % (salīdzinājumā ar 29,5 % ES) un dabaszinātnēs tas bija 18,0 % (salīdzinājumā ar 24,2 % ES).

Ņemot vērā iepriekš minētās pirmā posma analīzes konstatējumus un jo īpaši piecus rādītājus, kas atzīmēti kā "kritiska situācija" vai kā tādi, kas "jānovēro" (tai skaitā vienu, kas laika gaitā pasliktinājies), **Somija ir identificēta kā valsts, kas saskaras ar iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei, kuri ir jāanalizē otrajā posmā** (sk. 3.1.1. izcēlumu).

Zviedrija

Zviedrijā 2024. gadā pasliktinājās nodarbinātības un bezdarba rādītāji. Lai gan valstī joprojām ir viens no augstākajiem nodarbinātības rādītājiem ES (81,9 % 2024. gadā salīdzinājumā ar 75,8 % vidēji ES), 2024. gadā pēc ilgstoša vājas ekonomiskās izaugsmes perioda tas samazinājās par 0,7 procentpunktiem, kamēr citur ES galvenokārt reģistrēts pieaugums. Šī situācija novērtēta kā "labs sniegums, bet jāuzrauga". Tajā pašā laikā bezdarba līmenis 2024. gadā palielinājās (par 0,7 procentpunktiem) līdz 8,4 %, un tagad tas ir viens no augstākajiem ES (salīdzinājumā ar vidēji 5,9 %); tā ir otra pasliktināšanās pēc kārtas un novērtēta kā "kritiska situācija". Bezdarba līmenis Zviedrijā dzimušajiem bija 5,7 %, bet ārpus ES dzimušajiem tas bija 19,3 %. Turklāt cilvēkiem ar zemu prasmju līmeni (*ISCED* 0.–2. līmenis) šis rādītājs bija 26,1 % salīdzinājumā ar 4,8 % augstprasmīgām personām (*ISCED* 5.–8. līmenis). Neraugoties uz to, ka to jauniešu īpatsvars, kuri nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), ir pieaudzis līdz 6,3 %, pat ar šādu palielinājumu valsts saglabā vērtējumu "labākais sniegums". Attiecībā uz dzimumu nodarbinātības atšķirību 2024. gadā sniegums bija "virs vidējā" (4,0 procentpunkti salīdzinājumā ar 10 procentpunktiem vidēji ES), un to veicināja arī augstais bērnu līdz 3 gadu vecumam dalības līmenis formālajā bērnu aprūpē (57,7 % salīdzinājumā ar 39,2 % ES, "labākais sniegums"). Visbeidzot, reālo mājsaimniecību izmantojamo bruto ienākumu (MIBI) uz vienu iedzīvotāju indekss (2008. gads = 100) nedaudz palielinājās – no 120,2 2023. gadā līdz 120,6 2024. gadā, un tas ir "vidējs sniegums".

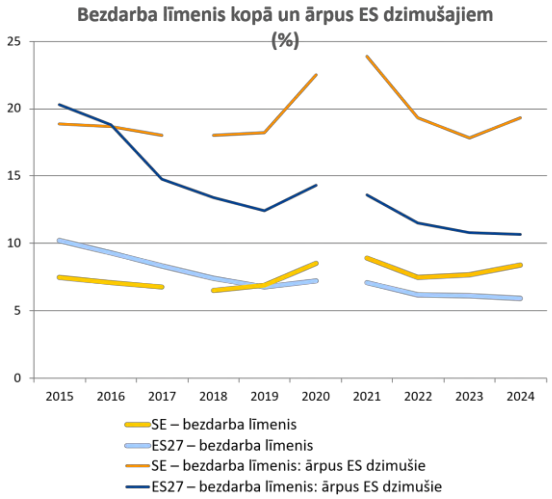

Piezīme. Laikrindas pārrāvums 2018. gadā (attiecībā uz SE) un 2021. gadā (attiecībā uz SE un Eiropas Savienību kopumā).
Avots: *Eurostat* [lfsa_urgacob], ES darbaspēka apsekojums.

Sociālā situācija Zviedrijā kopumā ir laba, taču joprojām pastāv dažas problēmas. Ienākumu nevienlīdzība, ko mēra ar ienākumu kvintiļu attiecības rādītāju, nedaudz samazinājās (līdz 4,34 2024. gadā) un tagad vērtējama kā "vidējs sniegums". Nabadzības vai sociālās atstumtības riska rādītājs (*AROPE*) samazinājās no 18,4 % 2023. gadā līdz 17,5 % 2024. gadā, un tagad snieguma vērtējums ir "virs vidējā". Tomēr šis vispārējais rādītājs slēpj lielas atšķirības. Ārpus ES dzimušajiem ir daudz lielāks nabadzības risks nekā Zviedrijā dzimušajiem (35,5 % salīdzinājumā ar 12,1 %), un mazprasmīgiem darba ņēmējiem ir lielāks risks nekā augstprasmīgiem darba ņēmējiem (26,7 % salīdzinājumā ar 11,1 %). *AROPE* rādītājs attiecībā uz bērniem samazinājās no 21,6 % 2023. gadā līdz 20,9 % 2024. gadā ("vidējs sniegums"). Tajā pašā laikā sociālie pārvedumi (izņemot pensijas) samazināja nabadzības risku par 40,6 % 2024. gadā pēc pieauguma no 36,9 % 2023. gadā, un tagad sniegums ir "virs vidējā". Pārmērīgu ar mājokli saistītu izmaksu rādītājs 2024. gadā joprojām bija augsts, proti, 10,6 % (salīdzinājumā ar 8,2 % vidēji ES), un tas ir "jānovēro".

Zviedrijas sniegums prasmju jomā ir labs, taču izglītības un apmācības sistēmā vēl arvien pastāv nevienlīdzība. Valstij ir "labākais sniegums" attiecībā uz pieaugušo dalību izglītībā, proti, 66,5 % 2022. gadā, un tās sniegums ir "virs vidējā" attiecībā uz to pieaugušo īpatsvaru, kuriem ir vismaz pamata digitālās prasmes. Izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušo īpatsvars 2024. gadā turpināja samazināties (līdz 7,2 %), un tagad tas novērtēts kā "vidējs sniegums". Tomēr šis īpatsvars ir vairāk nekā divas reizes lielāks (12,6 %) ārpus ES dzimušo cilvēku vidū salīdzinājumā ar Zviedrijā dzimušajiem (5,9 %). Turklāt laikposmā no 2015. līdz 2022. gadam ir ievērojami palielinājies to skolēnu īpatsvars, kuriem ir vājas sekmes (par 8,4 procentpunktiem līdz 27,2 %, 2022. gada *PISA*).

Ņemot vērā iepriekš minētās pirmā posma analīzes konstatējumus un jo īpaši divus rādītājus, kas atzīmēti kā "kritiska situācija" vai kā tādi, kas "jānovēro" (tai skaitā vienu, kas laika gaitā pasliktinās), šķiet, ka **Zviedrija nesaskaras ar iespējamiem riskiem augšupējai sociālajai konverģencei, tāpēc tās turpmāka analīze otrajā posmā nebūs nepieciešama** (sk. 3.1.1. izcēlumu).

PIELIKUMI

1. pielikums. ES 2030. gada mērķrādītāji un nacionālie mērķrādītāji pa dalībvalstīm

	Nodarbinātība (%)	Pieaugušo izglītība (%)	Nabadzības mazināšana (*AROPE*, tūkst.)
ES pamatmērķrādītājs	**78,0**	**60,0**	**– 15 000**
Visas DV kopā	**78,5**	**57,6**	**– 15 600 ***
BE	80,0	60,9	− 279
BG	79,0	35,4	− 787
CZ	82,2	45,0	− 120
DK	80,0	60,0	− 30 (1)
DE	83,0	65,0	– 1200(2)
EE	81,3	52,3	− 39
IE	78,2	64,2	− 90
EL	71,1	40,0	− 860
Spānija	76,0	60,0	– 2815
FR	78,0	65,0	– 1100
HR	75,0	55,0	− 298
IT	73,0	60,0	– 3200
CY	80,0	61,0	− 10
LV	80,0	60,0	− 95
LT	80,7	53,7	− 223
LU	77,6	62,5	− 4
HU	85,0	60,0	− 292 (3)
MT	84,6	57,6	(4)
NL	82,5	62,0	− 163
AT	79,9	62,0	− 204
PL	78,3	51,7	– 1500
PT	80,0	60,0	− 765
RO	74,7	17,4	– 2532
SI	79,5	60,0	− 9
SK	76,5	50,0	− 70
FI	80,0	60,0	− 100
SE	82,0	60,0	− 15

Piezīme. (*) Kopējais nabadzības mazināšanas mērķrādītājs visām dalībvalstīm ir vismaz 15,6 miljoni, neieskaitot dalībvalstis, kas neformulē savu mērķrādītāju, to izsakot kā *AROPE* līmeni. (1) Dānija savu nacionālo nabadzības mazināšanas mērķrādītāju formulē kā mājsaimniecībās ar ļoti zemu darba intensitāti (*VLWI*) dzīvojošo personu skaita samazinājumu par 30 000. (2) Vācija savu nacionālo nabadzības mazināšanas mērķrādītāju formulē kā mājsaimniecībās ar ļoti zemu darba intensitāti (*VLWI*) dzīvojošo personu skaita samazinājumu par 1,2 miljoniem, par atskaites punktu izmantojot 2020. gadu, nevis 2019. gadu. (3) Ungārija savu nacionālo nabadzības mazināšana mērķrādītāju formulē kā ģimeņu ar bērniem materiālās un sociālās nenodrošinātības līmeņa samazināšanu līdz 13 %, tādējādi samazinot *AROPE* pakļauto iedzīvotāju skaitu par 292 000. (4) Malta savu nacionālo nabadzības mazināšanas mērķrādītāju formulē kā *AROPE* rādītāja samazināšanu par 3,1 procentpunktu.

2. pielikums. Sociālo rezultātu pārskata pamatrādītāji

2026. gada vienotajā nodarbinātības ziņojumā sniegtā analīze balstās uz sociālo rezultātu pārskata pamatrādītājiem, ko apstiprinājusi Padome. [345] Pamatrādītāji atbilst taupības, pieejamības, salīdzināmības un statistiskā robustuma principiem. Rādītāji, kas saistīti ar katru no trim pīlāra nodaļām, ir šādi.

- *Vienlīdzīgas iespējas*
    - Pieaugušo (% no 25–64 gadus vecu iedzīvotāju skaita) dalība mācībās iepriekšējos 12 mēnešos
    - Izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušie (% no 18–24 gadus vecu iedzīvotāju skaita)
    - To personu īpatsvars, kurām ir vispārīgās pamata vai augstāka līmeņa digitālās prasmes (% no 16–74 gadus vecu iedzīvotāju skaita)
    - Jaunieši, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*) (% no 15–29 gadus vecu iedzīvotāju skaita)
    - Dzimumu nodarbinātības atšķirība (procentpunkti, iedzīvotāji vecumā no 20 līdz 64 gadiem)
    - Ienākumu kvintiļu attiecības rādītājs (S80/S20)
- *Taisnīgi darba apstākļi*
    - Nodarbinātības līmenis (% no 20–64 gadus vecu iedzīvotāju skaita)
    - Bezdarba līmenis (% no 15–74 gadus vecu ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita)
    - Ilgstoša bezdarba līmenis (% no ekonomiski aktīvu 15–74 gadus vecu iedzīvotāju skaita)
    - Mājsaimniecību izmantojamo bruto ienākumu (MIBI) uz vienu iedzīvotāju pieaugums (2008. gads = 100) [346]

---

[345] *EMCO* un *SPC* atzinumu attiecībā uz panākto vienošanos par pārskatītā sociālā rezultātu pārskata pamatrādītājiem apstiprināja Nodarbinātības, sociālās politikas, veselības un patērētāju tiesību aizsardzības padome 2021. gada 14. jūnijā.

[346] MIBI mēra reālā izteiksmē. Kā to pieprasa Sociālās aizsardzības komiteja, šim rādītājam izmanto "nekoriģētus ienākumus" (t. i., neietverot sociālos pārvedumus natūrā) un neiekļaujot atsauci uz pirktspējas līmeņa (PSL) vienībām, kas izmantotas sociālo rezultātu pārskata sākotnējā versijā, lai nodrošinātu saskanību ar rādītājiem, kas balstīti uz *EU-SILC*.

- *Sociālā aizsardzība un iekļaušana*
    - Nabadzības vai sociālās atstumtības riska (*AROPE*) rādītājs (% no iedzīvotāju kopskaita)[347]
    - Nabadzības vai sociālās atstumtības riska (*AROPE*) rādītājs bērniem (% no 0–17 gadus vecu iedzīvotāju skaita) [348]
    - Sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekme uz nabadzības mazināšanu (*AROP* samazinājums, %) [349]

---

[347] Kopā ar tā trim komponentiem: nabadzības risks visiem iedzīvotājiem kopumā (*AROP* vecuma grupā 0+ gadi), smaga materiālā un sociālā nenodrošinātība visiem iedzīvotājiem kopumā (*SMSD* vecuma grupā 0+ gadi) un to cilvēku īpatsvars, kas dzīvo mājsaimniecībās ar ļoti zemu darba intensitāti (gandrīz nenodarbinātās mājsaimniecībās), vecumā līdz 64 gadiem (*QJ* vecumā no 0 līdz 64 gadiem). *AROPE* rādītājs 2021. gadā tika pārveidots, ņemot vērā jauno ES 2030. gada pamatmērķrādītāju attiecībā uz nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto personu skaita samazināšanu. Šajā saistībā tika pārskatīti divi tā komponenti (nenodrošinātība un gandrīz nenodarbinātas mājsaimniecības). Ar smagas materiālās un sociālās nenodrošinātības komponentu ir aizstāts smagas materiālās nenodrošinātības komponents. Atsauces vecuma grupa gandrīz nenodarbinātām mājsaimniecībām mainījās no 0–59 gadiem uz 0–64 gadiem. Visiem *EU-SILC* rādītājiem, kas ir atkarīgi no ienākumiem, ienākumu atsauces periods ir definēts kā 12 mēnešu periods. Tāpēc ienākumu mainīgie lielumi, kas ietverti *AROP* un *QJ* rādītāju aprēķinā, attiecas uz kalendāro gadu pirms apsekojuma, izņemot attiecībā uz Īriju (12 mēneši pirms aptaujas atbildes). Smagas materiālās un sociālās nenodrošinātības rādītāja aprēķinos nav ienākumu mainīgo lielumu, tāpēc visi *EU-SILC* mainīgie lielumi, kas izmantoti tā aprēķināšanai, attiecas uz aptaujas gadu.

[348] Kopā ar trim tā apakšrādītājiem: nabadzības riskam pakļautie bērni (*AROP* vecuma grupā 0–17 gadi), smaga bērnu materiālā un sociālā nenodrošinātība (*SMSD* vecuma grupā 0–17 gadi) un tādu bērnu īpatsvars, kuri dzīvo mājsaimniecībās ar ļoti zemu darba intensitāti (gandrīz nenodarbinātās mājsaimniecībās) (*QJ* vecuma grupā 0–17 gadi). Bērnu *SMSD* ir pārveidota visu iedzīvotāju *SMSD* versija, piešķirot mazāku svērumu pieaugušo pozīcijām, lai izvairītos no tā, ka bērnu rādītājs ir pārāk jutīgs pret pieaugušo materiālo nenodrošinātību. Atsauces gadi ir identiski rādītāju, kas attiecas uz visiem iedzīvotājiem, atsauces gadiem.

[349] To mēra kā nabadzības riska (*AROP*) rādītāja procentuālu samazinājumu attiecībā uz visiem iedzīvotājiem pēc salīdzināšanas ar rādītāju pirms monetārajiem sociālajiem pārvedumiem (izņemot pensijas). Tas neietver, piemēram, pārvedumus natūrā, kas saistīti ar veselības aprūpi.

- Personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība (procentpunkti, iedzīvotāji vecumā no 20 līdz 64 gadiem) [350]
- Pārmērīgas ar mājokli saistītas izmaksas (% no visiem iedzīvotājiem) [351]
- Bērni vecumā līdz 3 gadiem formālajā bērnu aprūpē (% no 0–3 gadus vecu iedzīvotāju skaita)
- Iedzīvotāju norādītās neapmierinātās medicīniskās aprūpes vajadzības (% no iedzīvotājiem vecumā no 16 gadiem) [352]

---

[350] Personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirības rādītājs pašlaik tiek aprēķināts saskaņā ar *EU-SILC* un balstās uz invaliditātes statusu, kas norādīts globālajā aktivitātes ierobežojumu indeksā (*GALI*). Aptaujas respondentiem jāatbild uz šādiem jautājumiem: 1) "Vai veselības problēmu dēļ esat ierobežots ikdienas darbībās? Vai esat izteikti ierobežots, ierobežots, bet ne izteikti, neesat nemaz ierobežots?" Ja atbilde uz 1) jautājumu ir "izteikti ierobežots" vai "ierobežots, bet ne izteikti", respondenti atbild uz 2) jautājumu "Vai esat bijis ierobežots vismaz iepriekšējos sešos mēnešos? Jā vai nē?" Persona tiek uzskatīta par personu ar invaliditāti, ja atbilde uz otro jautājumu ir "jā". Saskaņā ar *EU-SILC* aprēķiniem ir novērojama korelācija starp invaliditātes izplatību atbilstoši *GALI* koncepcijai un uz to balstītajām 2024. gadā noteiktajām personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirībām ES dalībvalstīs (Pīrsona korelācijas koeficients = –0,44).

[351] Rādītājs mēra to iedzīvotāju īpatsvaru, kas dzīvo mājsaimniecībās, kurās kopējās mājokļa izmaksas veido vairāk nekā 40 % no izmantojamā ienākuma (ieskaitot neto mājokļa pabalstus). Metodiskajās pamatnostādnēs un *EU-SILC* mainīgo lielumu aprakstā (2020. gada aprīļa versija) skaidrots, ka piemaksas (iekļautas tikai tās, kas atkarīgas no ienākumiem) ietver īres pabalstus un pabalstus mājoklī dzīvojošiem īpašniekiem, bet neietver nodokļu atvieglojumus un kapitāla pārvedumus. Dokumentā mājokļa izmaksas ir definētas kā tādas, ko faktiski maksā ik mēnesi un kas izriet no mājsaimniecības tiesībām dzīvot attiecīgajā mājoklī. Tajās ietilpst strukturālā apdrošināšana (īrniekiem – ja tiek apmaksāta), maksa par pakalpojumiem un citas izmaksas (kanalizācija, atkritumu izvešana u. c.; obligāta īpašniekiem, īrniekiem– ja tiek apmaksāta), regulāra uzturēšana un remonts, nodokļi (īrniekiem – par mājokli, ja piemērojams) un komunālo pakalpojumu izmaksas (ūdens, elektrība, gāze un apkure). Īpašniekiem, kuri maksā hipotēku, tiek iekļauti saistītie procentu maksājumi (tiek atskaitīti jebkādi nodokļu atvieglojumi, bet nav atskaitīti mājokļa pabalsti). Īrniekiem par tirgus cenu vai pazeminātu cenu iekļauta arī īres maksa. Īrniekiem, kam nav jāmaksā īre, mājokļa pabalsti nebūtu jāatskaita no kopējām mājokļa izmaksām.

[352] Iedzīvotāju norādītās neapmierinātās medicīniskās aprūpes vajadzības ir personas subjektīvs vērtējums par to, vai personai bija vajadzīgs konkrēta veselības aprūpes veida izmeklējums vai ārstēšana, ko tā nesaņēma vai nepieprasīja šādu trīs iemeslu dēļ: "finansiāli iemesli", "gaidīšana rindā" un "pārāk tāls ceļš". Medicīniskā aprūpe ir individuāli veselības aprūpes pakalpojumi (medicīniskie izmeklējumi vai ārstēšana, izņemot zobārstniecību), kurus sniedz ārsti (vai citu profesiju pārstāvji atbilstoši valsts veselības aprūpes sistēmai) paši vai ārstu tiešā uzraudzībā (*Eurostat* definīcija). Problēmas, kuras saistītas ar aprūpes saņemšanu slimības gadījumā un par kurām ziņo iedzīvotāji, var atspoguļot aprūpes saņemšanas šķēršļus.

***EMCO* un *SPC* atzinumā ir norādīti turpmāki pasākumi pārskatītā sociālo rezultātu pārskata pilnīgai īstenošanai [353].** Pamatrādītājs "personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība" par statistikas avotu īslaicīgi izmanto *EU-SILC*, taču ir paredzēts pāriet uz ES darbaspēka apsekojumu, lai varētu sniegt precīzākus datus. Komisijas dienesti – arī *Eurostat* – analizēja datus, kas 2022. gadā savākti no ES darbaspēka apsekojuma, un nolēma turpināt uzraudzīt tā kvalitāti un pārskatīt rādītāju, tiklīdz kļūs pieejami uz 2024. gada darbaspēka apsekojumu balstīti dati. *Eurostat* atbalstīs turpmākus pasākumus starpvalstu salīdzināmības uzlabošanā un šīs jomas papildu rādītāju izstrādes izpētē. Vēlāk ES darbaspēka apsekojumu paredzēts izmantot arī saistībā ar pamatrādītāju "pieaugušo dalība mācībās iepriekšējos 12 mēnešos"; pirms 2022. gada tas tika apkopots tikai ar pieaugušo izglītības apsekojuma starpniecību. Pēc tam, kad *Eurostat* bija veicis rūpīgas pieaugušo izglītības apsekojuma un ES darbaspēka apsekojuma 2022. gada datu kvalitātes un salīdzināmības pārbaudes [354], Nodarbinātības komitejas Rādītāju grupa 2024. gada septembrī panāca vienošanos par pieaugušo izglītības apsekojuma datu izmantošanu, bet pagaidām šajā pamatrādītājā neietverot virzītu apmācību darbavietā.

---

353 Sk. Nodarbinātības komitejas un Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu par pārskatīto sociālo rezultātu pārskatu.

354 Sk. *Eurostat* informatīvo piezīmi.

3. pielikums. Sociālo rezultātu pārskata pamatrādītāju līmeņi

Rādītājs	Vienlīdzīgas iespējas															
	Pieaugušo dalība mācībās (iepriekšējo 12 mēnešu laikā, izņemot virzītu apmācību darbavietā, % iedzīvotāju vecumā no 25 līdz 64 gadiem [355])		Izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušie (% no 18–24 gadus vecu iedzīvotāju skaita)			To personu īpatsvars, kurām ir pamata vai augstāka līmeņa vispārējās digitālās prasmes (% no 16–74 gadus vecu iedzīvotāju skaita)		Jauniešu *NEET* situācijā līmenis (% no 15–29 gadus vecu iedzīvotāju kopskaita)			Dzimumu nodarbinātības atšķirība (procentpunkti, iedzīvotāji vecumā no 20 līdz 64 gadiem)			Ienākumu kvintiļu attiecības indekss (S80/S20)		
Avots	Pieaugušo izglītības apsekojums		*Eurostat* [edat_lfse_14], ES darbaspēka apsekojums			*Eurostat* [tepsr_sp410], ESS		*Eurostat* [lfsi_neet_a], ES darbaspēka apsekojums			*Eurostat* [tesem060], ES darbaspēka apsekojums			*Eurostat* [tessi180], *EU-SILC*		
Gads	2016	2022	2022	2023	2024	2021	2023	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
EU27	37,4	39,5	9,6	9,6	9,4	53,9	55,6	11,7	11,2	11,1	10,6	10,2	10,0	4,74	4,72	4,66
EZ20	:	:	9,8	9,8	9,7	:	:	11,6	11,3	11,0	10,2	9,7	9,6	4,78	4,75	4,78
ESns	37,6	37,8	8,1	8,2	8,2	56,3	57,6	10,8	10,6	10,5	9,0	8,6	8,3	4,65	4,71	4,62
EZns	39,5	38,7	7,5	7,8	7,9	58,7	59,2	10,6	10,5	10,4	8,4	8,0	7,8	4,62	4,70	4,65
BE	39,4	34,9	6,4	6,2	7,0 b	54,2	59,4	9,2	9,6	9,9	7,6	7,6	8,0	3,53	3,39	3,45
BG	11,8	9,5	10,3	9,3	8,2 b	31,2	35,5	14,8	13,8	12,7 b	7,5	7,3	7,2 b	7,30	6,61	6,96
CZ	22,8	21,2	6,2	6,4	5,4	59,7	69,1	11,4	10,1	8,6	14,9	13,9	12,6	3,48	3,42	3,32
DK	50,4	47,1	10,0	10,4	10,4	68,7	69,6	7,9	8,6 b	8,0	5,4	5,6 b	6,5	4,03	4,15	4,16
DE	46,4	53,7	12,5	13,0	12,9 b	48,9	52,2	8,6	8,8	8,7	7,5	7,4	7,1	4,38	4,44	4,49
EE	33,9	41,8	10,8	9,7	11,0	56,4	62,6	10,6	9,6	11,0	2,9	2,4	1,7	5,39	5,37	5,03
IE	46,0 b	48,3	3,7	4,0	2,8 b	70,5	72,9	8,6	8,5	7,5	11,4	9,9	9,3	3,81	3,86	3,74
EL	16,0	15,1	4,1	3,7	3,0 b	52,5	52,4	15,3	15,9	14,2	21,0	19,8	18,8	5,20	5,28	5,27
ES	30,4	34,1	13,9	13,7	13,0	64,2	66,2	12,7 d	12,3 d	12,0 d	11,2 d	10,3 d	9,8 d	5,63	5,50	5,39
FR	48,4	49,2 b	7,6	7,6	7,7	62,0	59,7	12,0 d	12,3 d	12,5 d	5,8 d	5,5 d	5,9 d	4,60 b	4,63	4,66
HR	26,9	23,3	2,1 u	2,0 u	2,0 u	63,4	59,0	13,1	11,8	10,6	9,4	7,7	5,9	4,57	4,91 b	4,97 b
IT	33,9	29,0 b	11,5	10,5	9,8	45,6	45,8	19,0	16,1	15,2	19,7	19,5	19,4	5,62	5,27	5,53
CY	44,8	28,3	8,2	10,4	11,3	50,2	49,5	14,4	13,9	12,9	10,9	9,0	10,0	4,22	4,23	4,40
LV	39,0	34,1	6,7	7,7	7,9	50,8	45,3	11,3	10,0	10,7	3,1	3,1	3,3	6,33	6,20	6,28
LT	25,0	27,4	4,8	6,4	8,4	48,8	52,9	10,7	13,5	14,7	0,8	1,5	1,4	6,39	6,32	6,54 p
LU	42,6 b	45,2	8,2	6,8 u	7,8 u	63,8	60,1	6,8	8,5	9,8	6,5	6,8	5,5	4,51 b	4,79	4,68
HU	54,8	62,2	12,2	11,6	10,3	49,1	58,9	10,7	10,9	10,9	9,8	9,1	7,9	4,16	4,43	4,39
MT	32,8	39,9	10,3	10,2	9,6	61,2	63,0	7,6	7,6	7,2	13,3	14,1	13,4	4,75	5,30	4,87
NL	57,1	56,1	5,6	6,2	7,0	78,9	82,7	4,2	4,7	4,9	7,9	7,8	7,6	3,94	3,87	3,72
AT	55,3	52,2	8,4	8,6	8,1	63,3	64,7	9,1	9,4	9,2	7,8	7,8	6,9	4,25	4,28	4,34
PL	20,9	20,3	4,7	3,7	4,1	42,9	44,3	10,7	9,1	9,4	12,9	11,8	11,6	3,91	4,06	3,85
PT	38,0	33,4	6,3	8,1	6,6	55,3	56,0	8,5	8,9	8,7	5,8	5,5	5,7	5,13	5,60	5,20
RO	5,8	19,1 b	15,6	16,6	16,8	27,8	27,7	19,8	19,3	19,4	18,6	19,1	18,1	6,00	5,83	4,62
SI	40,3	26,5	4,0	5,4 b	5,0	49,7	46,7	8,4	7,8	7,6	6,9	6,1	6,0	3,28	3,34	3,42
SK	42,6	49,5	7,4 b	6,4	7,5	55,2	51,3	12,3	11,2	10,7	8,1	7,7	8,9	3,12	3,63	3,28
FI	51,4	51,8	8,4	9,6	9,6	79,2	82,0	9,3	9,2	9,8	1,2	0,2	0,7	3,75	3,78	3,73
SE	58,8 b	66,5	8,8	7,4	7,2	66,6	66,4	5,6	5,7	6,3	5,7	4,7	4,0	4,34	4,73	4,34

Piezīme. ESns un EZns ir ES un eurozonas nesvērtie vidējie rādītāji.
Atzīmes – b: laikrindas pārrāvums; d: definīcija atšķiras; e: aplēse; p: provizoriski; u: zema ticamība (mazs novērojumu skaits).
Avots: Eurostat, *EMPL* ĢD aprēķini par nesvērtajiem vidējiem rādītājiem.

[355] Šie skaitļi ir iegūti no īpaša *AES* izvilkuma (izņemot datus par virzītu apmācību darbavietā), ko Komisija izmanto, lai novērtētu progresu ceļā uz 2030. gadam izvirzīto pieaugušo izglītības mērķrādītāju (60 %).

3. pielikums (turpinājums). Sociālo rezultātu pārskata pamatrādītāju līmeņi

Rādītājs	Taisnīgi darba apstākļi											
	Nodarbinātības līmenis (% no 20–64 gadus vecu iedzīvotāju skaita)			Bezdarba līmenis (% no 15–74 gadus vecu ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita)			Ilgstoša bezdarba līmenis (% no 15–74 gadus vecu ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita)			MIBI pieaugums uz vienu iedzīvotāju (2008. gads = 100)		
Avots	*Eurostat* [lfsi_emp_a], ES darbaspēka apsekojums			*Eurostat* [une_rt_a], ES darbaspēka apsekojums			*Eurostat* [tesem130], ES darbaspēka apsekojums			*Eurostat* [tepsr_wc310], Eiropas nozaru konti		
Gads	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
ES27	74,6	75,3	75,8	6,2	6,1	5,9	2,4	2,1	1,9	111,1	111,8	114,3
EZ20	74,0	74,7	75,3	6,8	6,6	6,4	2,7	2,4	2,1	106,7	107,3	109,4
ESns	76,4	76,9	77,3	5,8	5,8	5,8	2,2	2,0	1,8	120,6	120,5	124,9
EZns	75,9	76,4	76,9	6,3	6,2	6,1	2,4	2,2	2,0	113,4	114,2	118,1
BE	71,9	72,1	72,3	5,6	5,5	5,7	2,3	2,2	2,0	104,8	106,5	107,1
BG	75,9	76,2	76,8 b	4,2	4,3	4,2 b	2,2	2,3	2,2 b	155,3	:	:
CZ	81,3	81,7	82,3	2,2	2,6	2,6	0,6	0,8	0,8	123,9	123,6	125,2
DK	80,1	79,8 b	80,2	4,5	5,1 b	6,2	0,5	0,5 b	0,8	121,3	123,8	125,0
DE	80,8	81,1	81,3	3,1	3,1	3,4	1,1	1,0	0,9	115,9	114,7	116,2
EE	81,9	82,1	81,8	5,6	6,4	7,6	1,3	1,3	1,8	129,5	126,6	131,0
IE	78,2	79,1	79,8	4,5	4,3	4,3	1,3	1,1	1,0	110,5	111,3	114,9
EL	66,3	67,4	69,3	12,5	11,1	10,1	7,7	6,2	5,4	78,1	82,1	84,1
ES	69,3 d	70,5 d	71,4 d	13,0 d	12,2 d	11,4 d	5,1 d	4,3 d	3,8 d	97,4	100,8	103,9
FR	74,0 d	74,4 d	75,1 d	7,3 d	7,3 d	7,4 d	2,0 d	1,8 d	1,7 d	110,1	110,9	113,5
HR	70,2	70,8	73,6	6,8	6,1	5,0	2,4	2,1	1,8	125,7	129,6	138,1
IT	64,8	66,3	67,1	8,1	7,7	6,5	4,6	4,2	3,3	94,1	94,6	96,0
CY	78,6	79,5	79,8	6,3	5,8	4,9	2,1	1,8	1,3	100,8	102,7	107,8
LV	77,0	77,5	77,4	6,9	6,5	6,9	2,0	1,8	2,2	121,4	117,7	122,8
LT	79,0	78,5	79,2	6,0	6,9	7,1	2,3	2,3	2,3	138,8	137,7	144,1
LU	74,8	74,8	74,2	4,6	5,2	6,4	1,3	1,7	1,6	110,9	112,1	113,1
HU	80,3	80,7	81,1	3,6	4,1	4,5	1,2	1,4	1,5	156,7	161,8	168,2
MT	80,1	81,3	83,0	3,5	3,5	3,1	1,2	0,8	0,7	153,7	158,3	171,7
NL	82,9	83,5	83,5	3,5	3,6	3,7	0,7	0,5	0,5	109,3	110,0	112,4
AT	77,3	77,2	77,4	4,8	5,1	5,2	1,2	1,1	1,1	100,9	99,2	102,8
PL	76,7	77,9	78,4	2,9	2,8	2,9	0,9	0,8	0,8	150,1	155,7	166,1
PT	77,1	78,0	78,5	6,2	6,5	6,5	2,8	2,5	2,4	108,7	112,0	118,8
RO	68,5	68,7	69,5	5,6	5,6	5,4	2,2	2,2	1,8	158,7	165,8	178,8
SI	77,9	77,5	78,3	4,0	3,7	3,7	1,6	1,4	1,1	120,2	120,3	122,4
SK	76,7	77,5	78,1	6,1	5,8	5,3	4,1	3,8	3,5	129,5	128,0	133,6
FI	78,4	78,2	77,0	6,8	7,2	8,4	1,5	1,6	1,8	107,5	107,9	108,7
SE	82,0	82,6	81,9	7,5	7,7	8,4	1,9	1,6	1,7	122,3	120,2	120,6

Piezīme. ESns un EZns ir ES un eurozonas nesvērtie vidējie rādītāji. Reālais MIBI uz vienu iedzīvotāju noteikts, izmantojot "nekoriģēto ienākumu" (proti, neietverot sociālos pārvedumus natūrā) un neveicot korekciju attiecībā uz pirktspējas līmeni.

Atzīmes – b: laikrindas pārrāvums; d: definīcija atšķiras; e: aplēse; p: provizoriski; u: zema ticamība (mazs novērojumu skaits).

Avots: Eurostat, *EMPL* ĢD aprēķini par nesvērtajiem vidējiem rādītājiem.

3. pielikums (turpinājums). Sociālo rezultātu pārskata pamatrādītāju līmeņi

Rādītājs	Sociālā aizsardzība un iekļaušana											
	Nabadzības vai sociālās atstumtības riska rādītājs (% no iedzīvotāju kopskaita)			Bērnu nabadzības vai sociālās atstumtības riska rādītājs (% no 0–17 gadus vecu iedzīvotāju skaita)			Sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekme uz nabadzības mazināšanu (*AROP* samazinājums, %)			Personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība (procentpunkti, iedzīvotāji vecumā no 20 līdz 64 gadiem)		
Avots	*Eurostat* [ilc_peps01n], *EU-SILC*			*Eurostat* [ilc_peps01n], *EU-SILC*			*Eurostat* [tespm050], *EU-SILC*			*Eurostat* [tepsr_sp200], *EU-SILC*		
Gads	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
ES27	21,6	21,3	21,0	24,8	24,9	24,2	35,0	34,7	34,2	21,4	21,4	24,0
EZ20	21,8	21,6	21,4	25,4	25,4	25,0	35,6	35,4	33,9	20,3	20,2	23,0
ESns	20,7	20,6	20,2	21,9	22,5	21,9	33,9	33,3	33,4	25,1	25,1	27,0
EZns	20,5	20,5	20,3	21,6	22,1	21,6	34,0	33,3	33,0	23,9	23,9	25,6
BE	18,6	18,8	18,3	19,5	19,6	20,2	49,0 b	50,0	53,1	35,1	33,5	33,1
BG	32,2	30,0	30,3	33,9	33,9	35,1	24,4 b	27,7	27,7	29,5	39,5	35,4
CZ	11,8	12,0	11,3	13,4	15,0	15,4	40,0 b	39,5	40,6	22,7	22,2	21,7
DK	17,1	17,9	18,0	13,8	15,3	15,9	50,4 b	51,4	50,4	:	20,4	26,1 b
DE	21,1	21,3	21,1	24,4	23,9	22,9	42,2 b	41,7	35,7	24,2	22,6 e	22,0
EE	25,2	24,2	22,2	16,6	18,3	16,5	28,1 b	27,7	31,5	26,2	20,2	20,8
IE	19,6	19,2	17,1	22,3	24,3	20,9	57,2 b	57,8	50,8	36,6	36,7	38,2
EL	26,3	26,1	26,9	28,1	28,1	27,9	20,3 b	18,2	16,6	25,9	26,0	28,5
ES	26,0	26,5	25,8	32,2	34,5	34,6	27,4 b	22,9	23,9	14,6	13,8	23,4 b
FR	20,7 b	20,4	20,5	27,1 b	26,6	26,2	42,0 b	41,9	38,9	20,8 b	19,9	22,4
HR	19,9	20,7 b	21,7 b	18,1	17,3 b	19,3 b	20,4 b	20,9 b	21,6 b	36,0	39,2 b	41,0
IT	24,4	22,8	23,1	28,5	27,1	27,1	25,8 b	30,5	31,3	14,0	15,9	25,1 b
CY	17,5	17,4	17,1	19,4	17,1	14,8	31,0 b	30,1	30,5	30,2	27,0	24,5
LV	26,0	25,6	24,3	19,8	20,3	17,9	25,0 b	23,5	21,5	20,8	18,5	21,3
LT	24,6	24,3	25,8 p	22,4	21,7	22,8 p	30,3 b	29,9	25,9 p	35,0	32,4	39,9 p
LU	19,4 b	21,4	20,0	24 b	26,1	25,6	33,7 b	27,4	27,0	8,5 b	:	:
HU	18,8	19,7	19,3	21,3	24,6	22,9	27,0 b	25,8	23,5	32,2	29,8	28,3
MT	20,1	19,8	19,7	23,1	25,2	25,9	26,4 b	25,6	26,0	30,1	25,8	25,3
NL	16,5	15,8	15,4	13,9	15,9	15,8	33,8 b	38,4	41,0	25,2	23,8	20,9
AT	17,5	17,7	16,9	21,6	22,7	20,9	42,0 b	39,2	40,7	23,8	26,1	20,7
PL	15,9	16,3	16,0	16,7	16,9	16,1	38,6 b	36,1	41,5	31,3	33,9 u	35,6
PT	20,1	20,1	19,7	20,7	22,6	20,7	23,7 b	19,8	22,4	13,1	14,0	21,3 b
RO	34,4	32,0	27,9	41,5	39,0	33,8	16,5 b	15,6	18,8	32,0	29,2	44,8 b
SI	13,3	13,7	14,4	10,3	10,7	11,8	37,3 b	35,5	37,7	18,8	17,3	14,2
SK	16,5	17,6	18,3	24,7	25,3	22,6	33,8 b	36,4	36,7	21,0	22,1	23,8
FI	16,3 b	15,8	16,8	14,9 b	13,8	17,3	49,8	48,7	46,4	19,0	19,4	20,4
SE	18,6	18,4	17,5	19,9	21,6	20,9	39,9 b	36,9	40,6	25,7	23,2	22,9

Piezīme. ESns un EZns ir ES un eurozonas nesvērtie vidējie rādītāji.
Atzīmes – b: laikrindas pārrāvums; d: definīcija atšķiras; e: aplēse; p: provizoriski; u: zema ticamība (mazs novērojumu skaits).
Avots: Eurostat, *EMPL* ĢD aprēķins par nesvērtajiem vidējiem rādītājiem.

3. pielikums (turpinājums). Sociālo rezultātu pārskata pamatrādītāju līmeņi

Rādītājs	Sociālā aizsardzība un iekļaušana (turpinājums)								
	Pārmērīgas ar mājokli saistītas izmaksas (% no iedzīvotāju kopskaita)			Bērni vecumā līdz 3 gadiem formālajā bērnu aprūpē (% no visiem iedzīvotājiem vecumā līdz 3 gadiem)			Iedzīvotāju norādītās neapmierinātās medicīniskās aprūpes vajadzības (% no iedzīvotājiem vecumā no 16 gadiem)		
Avots	*Eurostat* [tespm140], *EU-SILC*			*Eurostat* [tepsr_sp210], *EU-SILC*			*Eurostat* [tespm110], *EU-SILC*		
Gads	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
ES27	8,7	8,8	8,2	35,8	37,3	39,2	2,2	2,4	2,5
EZ20	8,8	8,9	8,5	40,1	42,2	44,6	2,1	2,2	2,5
ESns	7,7	8,2	7,8	34,5	36,9	38,0	2,6	3,1	3,0
EZns	6,9	7,7	7,5	36,8	40,1	41,7	2,8	3,4	3,3
BE	7,5	7,8	6,7	52,5	56,2	52,3	1,0	1,1	1,4
BG	15,1	11,1	8,0	17,4	17,4	21,2	1,0	1,1	1,1
CZ	6,9	9,1	9,2	6,8	4,4	7,3	0,2	0,4	0,5
DK	14,7	15,4	14,6	74,7	69,9 b	62,9	2,1	2,7	3,1
DE	11,9	13 b	12,0	24,6	23,3	25,1	0,3	0,2 e	0,8
EE	4,9	7,6	8,6	33,7	37,9	36,8	9,1	12,9	8,5
IE	3,7	4,7	4,5	18,3	22,1	24,4	2,7	2,7	2,9
EL	26,7	28,5	28,9	29,1	29,6	28,9	9,0	11,6	12,1
ES	9,2	8,2	7,8	48,6	55,8	55,0	1,2	1,8	1,8
FR	6,5 b	6,5	7,0	56,2 b	57,4	59,3	3,2 b	3,7	4,1
HR	3,8	4,0	3,7	27,5	29,6	30,2	1,3	1 b	1,3
IT	6,6	5,7	5,1	30,9	34,5	39,4	1,8	1,8	1,9
CY	2,6	2,6	2,4	24,5	37,4	40,1	0,2	0,1	0,1
LV	5,4	7,2	6,7	32,7	34,9	24,9	5,4	7,8	8,4
LT	3,5	5,2	6,2 p	22,8	19,9	36,9 p	2,9	3,8	4,3 p
LU	9,0 b	11,5 b	8,0	54,7 b	60,0	56,6	0,5 b	0,8	1,0
HU	8,1	7,3	9,0	12,9	20,5	16,6	1,4	1,0	1,0
MT	2,9	6 b	5,8	43,1	51,0	44,1	0,3	0,1	0,3
NL	10,0	9,3	6,9	72,3	71,5	78,9	0,2	0,3	0,6
AT	7,4	6,0	6,3	23,0	24,1	30,2	0,5	0,6	1,0
PL	5,6	5,9	5,2	15,9	12,6	15,1	2,3	3,6	3,8
PT	5,0	4,9	6,9	47,2	55,5	59,4	2,9	2,8	2,5
RO	8,5	9,1	4,7	12,3	12,3	11,4	4,9	5,2	2,2
SI	4,1	3,7	3,8	52,3	56,6	57,8	3,7	3,8	3,4
SK	2,5	5,9	6,4	2,3	1,0	5,1	2,8	3,2	1,6
FI	5,4	5,5	5,4	40,0	43,9	48,2	6,5	7,9	8,5
SE	9,1	10,9	10,6	54,4	56,9	57,7	1,8	2,1	2,2

Piezīme. ESns un EZns ir ES un eurozonas nesvērtie vidējie rādītāji.
Atzīmes – b: laikrindas pārrāvums; d: definīcija atšķiras; e: aplēse; p: provizoriski; u: zema ticamība (mazs novērojumu skaits).
Avots: Eurostat, *EMPL* ĢD aprēķins par nesvērtajiem vidējiem rādītājiem.

4. pielikums. Sociālo rezultātu pārskata pamatrādītāju izmaiņas un to atšķirība no ES rādītāja

Gads	Pieaugušo dalība mācībās (iepriekšējo 12 mēnešu laikā, izņemot virzītu apmācību darbavietā, % iedzīvotāju vecumā no 25 līdz 64 gadiem)			Vienlīdzīgas iespējas: Izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušie (% no iedzīvotājiem vecumā no 18 līdz 24 gadiem)			To personu īpatsvars, kurām ir pamata vai augstāka līmeņa vispārējās digitālās prasmes (% no 16–74 gadus vecu iedzīvotāju skaita)			Jauniešu *NEET* situācijā rādītājs (% no 15–29 gadus vecu iedzīvotāju kopskaita)			Dzimumu nodarbinātības atšķirība (procentpunkti, iedzīvotāji vecumā no 20 līdz 64 gadiem)			Ienākumu kvintiļu attiecības indekss (S80/S20)		
	2022			2024			2023			2024			2024			2024		
	Izmaiņas 6 gados	Atšķirība no ES vidējā rādītāja	Izmaiņas 6 gados dalībvalstīs salīdzinājumā ar izmaiņām 6 gados ES	Izmaiņas gadā	Atšķirība no ES vidējā rādītāja	Izmaiņas gadā dalībvalstīs salīdzinājumā ar izmaiņām gadā ES	Izmaiņas 2 gados	Atšķirība no ES vidējā rādītāja	Izmaiņas 2 gados dalībvalstīs salīdzinājumā ar izmaiņām 2 gados ES	Izmaiņas gadā	Atšķirība no ES vidējā rādītāja	Izmaiņas gadā dalībvalstīs salīdzinājumā ar izmaiņām gadā ES	Izmaiņas gadā	Atšķirība no ES vidējā rādītāja	Izmaiņas gadā dalībvalstīs salīdzinājumā ar izmaiņām gadā ES	Izmaiņas gadā	Atšķirība no ES vidējā rādītāja	Izmaiņas gadā dalībvalstīs salīdzinājumā ar izmaiņām gadā ES
ES27	2,1	1,7	1,9	− 0,2	1,2	− 0,2	1,6	− 2,1	0,3	− 0,1	0,6	0,1	− 0,2	1,7	0,1	− 0,1	0,0	0,0
EZ20	:	:	:	− 0,1	1,5	− 0,1	:	:	:	− 0,3	0,5	− 0,2	− 0,1	1,3	0,2	0,0	0,2	0,1
ESns	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,3	0,0	0,0	− 0,2	0,0	0,0	− 0,3	0,0	0,0	− 0,1	0,0	0,0
EZns	− 0,8	0,9	− 1,0	0,1	− 0,3	0,1	0,5	1,6	− 0,8	− 0,1	− 0,1	0,1	− 0,2	− 0,5	0,1	− 0,1	0,0	0,1
BE	− 4,5	− 2,9	− 4,7	0,8 b	− 1,2 b	0,8	5,2	1,8	3,8	0,3	− 0,6	0,5	0,4	− 0,3	0,7	0,1	− 1,2	0,2
BG	− 2,3	− 28,3	− 2,5	− 1,1 b	− 0,0 b	− 1,1	4,3	− 22,1	3,0	− 1,1 b	2,2 b	− 1,0	− 0,1 b	− 1,1 b	0,2	0,4	2,3	0,5
CZ	− 1,6	− 16,6	− 1,8	− 1,0	− 2,8	− 1,0	9,4	11,5	8,1	− 1,5	− 1,9	− 1,4	− 1,3	4,3	− 1,0	− 0,1	− 1,3	0,0
DK	− 3,3	9,3	− 3,5	0,0	2,2	0,0	1,0	12,0	− 0,4	− 0,6 b	− 2,5	− 0,5	0,9 b	− 1,8	1,2	0,0	− 0,5	0,1
DE	7,3	15,9	7,1	− 0,1 b	4,7 b	− 0,1	3,3	− 5,4	2,0	− 0,1	− 1,8	0,1	− 0,3	− 1,2	0,0	0,1	− 0,1	0,2
EE	7,9	4,0	7,7	1,3	2,8	1,3	6,2	5,0	4,9	1,4	0,5	1,6	− 0,7	− 6,6	− 0,4	− 0,3	0,4	− 0,2
IE	2,3 b	10,5	2,1	− 1,2 b	− 5,4 b	− 1,2	2,4	15,3	1,1	− 1,0	− 3,0	− 0,9	− 0,6	1,0	− 0,3	− 0,1	− 0,9	0,0
EL	− 0,9	− 22,7	− 1,1	− 0,7 b	− 5,2 b	− 0,7	− 0,1	− 5,2	− 1,4	− 1,7	3,7	− 1,6	− 1,0	10,5	− 0,7	0,0	0,7	0,1
ES	3,7	− 3,7	3,5	− 0,7	4,8	− 0,7	2,0	8,6	0,7	− 0,3 d	1,5 d	− 0,2	− 0,5 d	1,5 d	− 0,2	− 0,1	0,8	0,0
FR	0,8 b	11,4 b	0,6	0,1	− 0,5	0,1	− 2,3	2,0	− 3,6	0,2 d	2,0 d	0,4	0.4d	− 2,4 d	0,7	0,0	0,0	0,1
HR	− 3,6	− 14,5	− 3,8	0,0 u	− 6,2 u	0,0	− 4,4	1,3	− 5,7	− 1,2	0,1	− 1,1	− 1,8	− 2,4	− 1,5	0,1 b	0,4 b	0,2
IT	− 4,9 b	− 8,8 b	− 5,1	− 0,7	1,6	− 0,7	0,2	− 11,9	− 1,2	− 0,9	4,7	− 0,8	− 0,1	− 11,1	0,2	0,3	0,9	0,4
CY	− 16,5	− 9,5	− 16,7	0,9	3,1	0,9	− 0,8	− 8,2	− 2,1	− 1,0	2,4	− 0,9	1,0	1,7	1,3	0,2	− 0,2	0,3
LV	− 4,9	− 3,7	− 5,1	0,2	− 0,3	0,2	− 5,5	− 12,3	− 6,8	0,7	0,2	0,9	0,2	− 5,0	0,5	0,1	1,7	0,2
LT	2,4	− 10,4	2,2	2,0	0,2	2,0	4,1	− 4,7	2,7	1,2	4,2	1,4	− 0,1	− 6,9	0,2	0,2 p	1,9 p	0,3
LU	2,6 b	7,4	2,4	1,0 u	− 0,4 u	1,0	− 3,7	2,5	− 5,0	1,3	− 0,7	1,5	− 1,3	− 2,8	− 1,0	− 0,1	0,1	0,0
HU	7,4	24,4	7,2	− 1,3	2,1	− 1,3	9,8	1,3	8,5	0,0	0,4	0,2	− 1,2	− 0,4	− 0,9	0,0	− 0,2	0,1
MT	7,1	2,1	6,9	− 0,6	1,4	− 0,6	1,8	5,4	0,5	− 0,4	− 3,3	− 0,3	− 0,7	5,1	− 0,4	− 0,4	0,3	− 0,3
NL	− 1,0	18,3	− 1,2	0,8	− 1,2	0,8	3,8	25,1	2,4	0,2	− 5,6	0,4	− 0,2	− 0,7	0,1	− 0,2	− 0,9	− 0,1
AT	− 3,1	14,4	− 3,3	− 0,5	− 0,1	− 0,5	1,4	7,1	0,0	− 0,2	− 1,3	− 0,1	− 0,9	− 1,4	− 0,6	0,1	− 0,3	0,2
PL	− 0,6	− 17,5	− 0,8	0,4	− 4,1	0,4	1,4	− 13,3	0,0	0,3	− 1,1	0,5	− 0,2	3,3	0,1	− 0,2	− 0,8	− 0,1
PT	− 4,6	− 4,4	− 4,8	− 1,5	− 1,6	− 1,5	0,7	− 1,7	− 0,7	− 0,2	− 1,8	− 0,1	0,2	− 2,6	0,5	− 0,4	0,6	− 0,3
RO	13,3 b	− 18,7 b	13,1	0,2	8,6	0,2	− 0,1	− 29,9	− 1,4	0,1	8,9	0,3	− 1,0	9,8	− 0,7	− 1,2	0,0	− 1,1
SI	− 13,8	− 11,3	− 14,0	− 0,4 b	− 3,2	− 0,4	− 3,0	− 10,9	− 4,3	− 0,2	− 2,9	− 0,1	− 0,1	− 2,3	0,2	0,1	− 1,2	0,2
SK	6,9	11,7	6,7	1,1	− 0,7	1,1	− 3,9	− 6,3	− 5,2	− 0,5	0,2	− 0,4	1,2	0,6	1,5	− 0,4	− 1,3	− 0,3
FI	0,4	14,0	0,2	0,0	1,4	0,0	2,8	24,4	1,5	0,6	− 0,7	0,8	0,5	− 7,6	0,8	− 0,1	− 0,9	0,1
SE	7,7 b	28,7	7,5	− 0,2	− 1,0	− 0,2	− 0,2	8,8	− 1,5	0,6	− 4,2	0,8	− 0,7	− 4,3	− 0,4	− 0,4	− 0,3	− 0,3

Piezīme. ESns un EZns ir ES un eurozonas nesvērtie vidējie rādītāji. Atšķirība no ES vidējā rādītāja aprēķināta pēc vidējā nesvērtā rādītāja.

Atzīmes – b: laikrindas pārrāvums; d: definīcija atšķiras; e: aplēse; p: provizoriski; u: zema ticamība (mazs novērojumu skaits).

Avots: Eurostat, *EMPL* ĢD aprēķins par nesvērtajiem vidējiem rādītājiem.

4. pielikums (turpinājums). Sociālo rezultātu pārskata pamatrādītāju izmaiņas un to atšķirība no ES rādītāja

Gads	Taisnīgi darba apstākļi											
	Nodarbinātības līmenis (% no 20–64 gadus vecu iedzīvotāju skaita)			Bezdarba līmenis (% no 15–74 gadus vecu ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita)			Ilgstoša bezdarba līmenis (% no 15–74 gadus vecu ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita)			MIBI pieaugums uz vienu iedzīvotāju (2008. gads = 100)		
	2024			2024			2024			2024		
	Izmaiņas gadā	Atšķirība no ES vidējā rādītāja	Izmaiņas gadā dalībvalstīs salīdzinājumā ar izmaiņām gadā ES	Izmaiņas gadā	Atšķirība no ES vidējā rādītāja	Izmaiņas gadā dalībvalstīs salīdzinājumā ar izmaiņām gadā ES	Izmaiņas gadā	Atšķirība no ES vidējā rādītāja	Izmaiņas gadā dalībvalstīs salīdzinājumā ar izmaiņām gadā ES	Izmaiņas gadā	Atšķirība no ES vidējā rādītāja	Izmaiņas gadā dalībvalstīs salīdzinājumā ar izmaiņām gadā ES
ES27	0,5	– 1,5	0,0	– 0,2	0,1	– 0,2	– 0,2	0,1	– 0,1	2,2	– 10,6	– 1,2
EZ20	0,6	– 2,0	0,1	– -0,2	0,6	– 0,2	– 0,3	0,3	– 0,2	2,0	– 15,5	– 1,4
ESns	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	– 0,1	0,0	0,0	3,4	0,0	0,0
EZns	0,5	– 0,4	0,0	– 0,1	0,3	– 0,1	– 0,2	0,2	– 0,1	3,3	– 6,7	– 0,1
BE	0,2	– 5,0	– 0,3	0,2	– 0,1	0,2	– 0,2	0,2	– 0,1	0,5	– 17,8	– 2,8
BG	0,6 b	– 0,54 b	0,1	– 0,1 b	– 1,6 b	– 0,1	– 0,1 b	0,4 b	0,0	:	:	:
CZ	0,6	5,0	0,1	0,0	– 3,2	0,0	0,0	– 1,0	0,1	1,3	0,4	– 2,1
DK	0,4 b	2,9	– 0,1	1,1 b	0,4	1,1	0,3 b	– 1,0	0,4	1,0	0,1	– 2,4
DE	0,2	4,0	– 0,3	0,3	– 2,4	0,3	– 0,1	– 0,9	0,0	1,3	– 8,7	– 2,1
EE	– 0,3	4,5	– 0,8	1,2	1,8	1,2	0,5	0,0	0,6	3,5	6,2	0,1
IE	0,7	2,5	0,2	0,0	– 1,5	0,0	– 0,1	– 0,8	0,0	3,2	– 10,0	– 0,2
EL	1,9	– 8,0	1,4	– 1,0	4,3	– 1,0	– 0,8	3,6	– 0,7	2,5	– 40,7	– 0,9
ES	0,9 d	– 5,9 d	0,4	– 0,8 d	5,6 d	– 0,8	– 0,5 d	2,0 d	– 0,4	3,1	– 20,9	– 0,3
FR	0,7 d	– 2,2 d	0,2	0,1 d	1,6 d	0,1	– 0,1 d	– 0,1 d	0,0	2,3	– 11,4	– 1,1
HR	2,8	– 3,7	2,3	– 1,1	– 0,8	– 1,1	– 0,3	0,0	– 0,2	6,6	13,2	3,2
IT	0,8	– 10,2	0,3	– 1,2	0,7	– 1,2	– 0,9	1,5	– 0,8	1,4	– 28,9	– 2,0
CY	0,3	2,5	– 0,2	– 0,9	– 0,9	– 0,9	– 0,5	– 0,5	– 0,4	4,9	– 17,1	1,6
LV	– 0,1	0,1	– 0,6	0,4	1,1	0,4	0,4	0,4	0,5	4,4	– 2,1	1,0
LT	0,7	1,9	0,2	0,2	1,3	0,2	0,0	0,5	0,1	4,6	19,2	1,2
LU	– 0,6	– 3,1	– 1,1	1,2	0,6	1,2	– 0,1	– 0,2	0,0	0,9	– 11,8	– 2,4
HU	0,4	3,8	– 0,1	0,4	– 1,3	0,4	0,1	– 0,3	0,2	3,9	43,3	0,6
MT	1,7	5,7	1,2	– 0,4	– 2,7	– 0,4	– 0,1	– 1,1	0,0	8,5	46,9	5,1
NL	0,0	6,2	– 0,5	0,1	– 2,1	0,1	0,0	– 1,3	0,1	2,2	– 12,5	– 1,2
AT	0,2	0,1	– 0,3	0,1	– 0,6	0,1	0,0	– 0,7	0,1	3,6	– 22,1	0,2
PL	0,5	1,1	0,0	0,1	– 2,9	0,1	0,0	– 1,0	0,1	6,6	41,2	3,3
PT	0,5	1,2	0,0	0,0	0,7	0,0	– 0,1	0,6	0,0	6,1	– 6,1	2,7
RO	0,8	– 7,8	0,3	– 0,2	– 0,4	– 0,2	– 0,4	0,0	– 0,3	7,9	53,9	4,5
SI	0,8	1,0	0,3	0,0	– 2,1	0,0	– 0,3	– 0,7	– 0,2	1,8	– 2,4	– 1,5
SK	0,6	0,8	0,1	– 0,5	– 0,5	– 0,5	– 0,3	1,7	– -0,2	4,3	8,7	1,0
FI	– 1,2	– 0,3	– 1,7	1,2	2,6	1,2	0,2	0,0	0,3	0,8	– 16,1	– 2,6
SE	– 0,7	4,6	– -1,2	0,7	2,6	0,7	0,1	– 0,1	0,2	0,4	– 4,3	– 3,0

Piezīme. ESns un EZns ir ES un eurozonas nesvērtie vidējie rādītāji. Atšķirība no ES vidējā rādītāja aprēķināta pēc vidējā nesvērtā rādītāja. Reālais MIBI uz vienu iedzīvotāju noteikts, izmantojot "nekoriģēto ienākumu" (proti, neietverot sociālos pārvedumus natūrā) un neveicot korekciju attiecībā uz pirktspējas līmeni.

Atzīmes – b: laikrindas pārrāvums; d: definīcija atšķiras; e: aplēse; p: provizoriski; u: zema ticamība (mazs novērojumu skaits).

Avots: Eurostat, *EMPL* ĢD aprēķins par nesvērtajiem vidējiem rādītājiem.

4. pielikums (turpinājums). Sociālo rezultātu pārskata pamatrādītāju izmaiņas un to atšķirība no ES rādītāja

Gads	Sociālā aizsardzība un iekļaušana											
	Nabadzības vai sociālās atstumtības riska rādītājs (% no iedzīvotāju kopskaita)			Bērnu nabadzības vai sociālās atstumtības riska rādītājs (% no 0–17 gadus vecu iedzīvotāju skaita)			Sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekme uz nabadzības mazināšanu (*AROP* samazinājums, %)			Personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība (procentpunkti, iedzīvotāji vecumā no 20 līdz 64 gadiem)		
	2024			2024			2024			2024		
	Izmaiņas gadā	Atšķirība no ES vidējā rādītāja	Izmaiņas gadā dalībvalstīs salīdzinājumā ar izmaiņām gadā ES	Izmaiņas gadā	Atšķirība no ES vidējā rādītāja	Izmaiņas gadā dalībvalstīs salīdzinājumā ar izmaiņām gadā ES	Izmaiņas gadā	Atšķirība no ES vidējā rādītāja	Izmaiņas gadā dalībvalstīs salīdzinājumā ar izmaiņām gadā ES	Izmaiņas gadā	Atšķirība no ES vidējā rādītāja	Izmaiņas gadā dalībvalstīs salīdzinājumā ar izmaiņām gadā ES
ES27	− 0,3	0,8	0,1	− 0,7	2,3	− 0,1	− 0,5	0,7	− 0,7	2,6	− 3,0	0,7
EZ20	− 0,2	1,2	0,2	− 0,4	3,1	0,2	− 1,6	0,5	− 1,7	2,8	− 4,0	0,9
ESns	− 0,4	0,0	0,0	− 0,6	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	1,9	0,0	0,0
EZns	− 0,2	0,1	0,2	− 0,5	− 0,3	0,1	− 0,4	− 0,5	− 0,5	1,7	− 1,4	− 0,2
BE	− 0,5	− 1,9	− 0,1	0,6	− 1,7	1,2	3,1	19,7	3,0	− 0,4	6,1	− 2,3
BG	0,3	10,1	0,7	1,2	13,2	1,8	− 0,1	− 5,7	− 0,2	− 4,1	8,4	− 6,0
CZ	− 0,7	− 8,9	− 0,3	0,4	− 6,5	1,0	1,1	7,2	1,0	− 0,5	− 5,3	− 2,4
DK	0,1	− 2,2	0,5	0,6	− 6,0	1,2	− 1,0	17,0	− 1,1	5,7 b	− 0,9 b	3,8
DE	− 0,2	0,9	0,2	− 1,0	1,0	− 0,4	− 6,0	2,3	− 6,1	− 0,6 e	− 5,0	− 2,5
EE	− -2,0	2,0	− 1,6	− 1,8	− 5,4	− 1,2	3,9	− 1,9	3,8	0,6	− 6,2	− 1,3
IE	− -2,1	− 3,1	− 1,7	− 3,4	− 1,0	− 2,8	− 7,0	17,4	− 7,1	1,5	11,2	− 0,4
EL	0,8	6,7	1,2	− 0,2	6,0	0,4	− 1,6	− 16,8	− 1,7	2,5	1,5	0,6
ES	− 0,7	5,6	− 0,3	0,1	12,7	0,7	1,0	− 9,5	0,9	9,6	− 3,6	7,7
FR	0,1	0,3	0,5	− 0,4	4,3	0,2	− 3,0	5,4	− 3,2	2,5	− 4,6	0,6
HR	1,0 b	1,5 b	1,4	2,0 b	− 2,6 b	2,6	0,7 b	− 11,8 b	0,6	1,8 b	14,0	− 0,1
IT	0,3	2,9	0,7	0,0	5,2	0,6	0,8	− 2,1	0,6	9,2 b	− 1,9 b	7,3
CY	− 0,3	− 3,1	0,1	− 2,3	− 7,1	− 1,7	0,4	− 2,9	0,3	− 2,5	− 2,5	− 4,4
LV	− 1,3	4,1	− 0,9	− 2,4	− 4,0	− 1,8	− 2,0	− 12,0	− 2,1	2,8	− 5,7	0,9
LT	1,5 p	5,6 p	1,9	1,1 p	0,9 p	1,7	− 4,1 p	− 7,6 p	− 4,2	7,5 p	12,9 p	5,6
LU	− 1,4	− 0,2	− 1,0	− 0,5	3,7	0,1	− 0,4	− 6,4	− 0,5	:	:	:
HU	− 0,4	− 0,9	0,0	− 1,7	1,0	− 1,1	− 2,3	− 9,9	− 2,4	− 1,5	1,3	− 3,4
MT	− 0,1	− 0,5	0,3	0,7	4,0	1,3	0,4	− 7,4	0,3	− 0,5	− 1,7	− 2,4
NL	− 0,4	− 4,8	0,0	− 0,1	− 6,1	0,5	2,6	7,6	2,5	− 2,9	− 6,1	− 4,8
AT	− 0,8	− 3,3	− 0,4	− 1,8	− 1,0	− 1,2	1,5	7,3	1,4	− 5,4	− 6,3	− 7,3
PL	− 0,3	− 4,2	0,1	− 0,8	− 5,8	− 0,2	5,5	8,1	5,3	1,7 u	8,6	− 0,2
PT	− 0,4	− 0,5	0,0	− 1,9	− 1,2	− 1,3	2,6	− 11,0	2,5	7,3 b	− 5,7 b	5,4
RO	− 4,1	7,7	− 3,7	− 5,2	11,9	− 4,6	3,2	− 14,6	3,1	15,6	17,8	13,7
SI	0,7	− 5,8	1,1	1,1	− 10,1	1,7	2,2	4,3	2,1	− 3,1	− 12,8	− 5,0
SK	0,7	− 1,9	1,1	− 2,7	0,7	− 2,1	0,2	3,3	0,1	1,7	− 3,2	− 0,2
FI	1,0	− 3,4	1,4	3,5	− 4,6	4,1	− 2,4	13,0	− 2,5	1,0	− 6,6	− 0,9
SE	− 0,9	− 2,7	− 0,5	− 0,7	− 1,0	− 0,1	3,7	7,2	3,6	− 0,3	− 4,1	− 2,2

Piezīme. ESns un EZns ir ES un eurozonas nesvērtie vidējie rādītāji. Atšķirība no ES vidējā rādītāja aprēķināta pēc vidējā nesvērtā rādītāja.

Atzīmes – b: laikrindas pārrāvums; d: definīcija atšķiras; e: aplēse; p: provizoriski; u: zema ticamība (mazs novērojumu skaits).

Avots: Eurostat, *EMPL* ĢD aprēķins par nesvērtajiem vidējiem rādītājiem.

4. pielikums (turpinājums). Sociālo rezultātu pārskata pamatrādītāju izmaiņas un to atšķirība no ES rādītāja

Gads	Sociālā aizsardzība un iekļaušana (turpinājums)								
	Pārmērīgas ar mājokli saistītas izmaksas (% no iedzīvotāju kopskaita)			Bērni vecumā līdz 3 gadiem formālajā bērnu aprūpē (% no visiem iedzīvotājiem vecumā līdz 3 gadiem)			Iedzīvotāju norādītās neapmierinātās medicīniskās aprūpes vajadzības (% no iedzīvotājiem vecumā no 16 gadiem)		
	2024			2024			2024		
	Izmaiņas gadā	Atšķirība no ES vidējā rādītāja	Izmaiņas gadā dalībvalstīs salīdzinājumā ar izmaiņām gadā ES	Izmaiņas gadā	Atšķirība no ES vidējā rādītāja	Izmaiņas gadā dalībvalstīs salīdzinājumā ar izmaiņām gadā ES	Izmaiņas gadā	Atšķirība no ES vidējā rādītāja	Izmaiņas gadā dalībvalstīs salīdzinājumā ar izmaiņām gadā ES
ES27	− 0,6	0,4	− 0,2	1,9	1,2	0,8	0,1	− 0,5	0,2
EZ20	− 0,4	0,7	0,1	2,4	6,6	1,3	0,3	− 0,5	0,4
ESns	− 0,5	0,0	0,0	1,1	0,0	0,0	− 0,1	0,0	0,0
EZns	− 0,2	− 0,3	0,2	1,6	3,7	0,5	− 0,1	0,3	0,1
BE	− 1,1	− 1,1	− 0,7	− 3,9	14,3	– 5,0	0,3	− 1,6	0,4
BG	− 3,1	0,2	− 2,7	3,8	– 16,8	2,7	0,0	− 1,9	0,1
CZ	0,1	1,4	0,6	2,9	– 30,7	1,8	0,1	− 2,5	0,2
DK	− 0,8	6,8	− 0,4	− 7,0 b	24,9	– 8,1	0,4	0,1	0,5
DE	− 1,0 b	4,2	− 0,6	1,8	– 12,9	0,7	0,6 e	− 2,2	0,7
EE	1,0	0,8	1,5	− 1,1	– 1,2	− 2,2	− 4,4	5,5	− 4,3
IE	− 0,2	− 3,3	0,3	2,3	– 13,6	1,2	0,2	− 0,1	0,3
EL	0,4	21,1	0,9	− 0,7	– 9,1	− 1,8	0,5	9,1	0,6
ES	− 0,4	0,0	0,1	− 0,8	17,0	– 1,9	0,0	− 1,2	0,1
FR	0,5	− 0,8	1,0	1,9	21,3	0,8	0,4	1,1	0,5
HR	− 0,3	− 4,1	0,2	0,6	– 7,8	− 0,5	0,3 b	− 1,7	0,4
IT	− 0,6	− 2,7	− 0,2	4,9	1,4	3,8	0,1	− 1,1	0,2
CY	− 0,2	− 5,4	0,3	2,7	2,1	1,6	0,0	− 2,9	0,1
LV	− 0,5	− 1,1	− 0,1	− 10,0	– 13,1	− 11,1	0,6	5,4	0,7
LT	1,0 p	− 1,6 p	1,5	17,0 p	– 1,1 p	15,9	0,5 p	1,3 p	0,6
LU	− 3,5 b	0,2	– 3,1	–3,4	18,6	– 4,5	0,2	– 2,0	0,3
HU	1,7	1,2	2,2	– 3,9	– 21,4	– 5,0	0,0	– 2,0	0,1
MT	− 0,2 b	− 2,0	0,3	− 6,9	6,1	– 8,0	0,2	− 2,7	0,3
NL	− 2,4	− 0,9	− 2,0	7,4	40,9	6,3	0,3	– 2,4	0,4
AT	0,3	− 1,5	0,8	6,1	– 7,8	5,0	0,4	− 2,0	0,5
PL	− 0,7	− 2,6	− 0,3	2,5	– 22,9	1,4	0,2	0,8	0,3
PT	2,0	− 0,9	2,5	3,9	21,4	2,8	− 0,3	− 0,5	− 0,2
RO	− 4,4	− 3,1	− 4,0	− 0,9	– 26,6	– 2,0	− 3,0	− 0,8	− 2,9
SI	0,1	− 4,0	0,6	1,2	19,8	0,1	− 0,4	0,4	− 0,3
SK	0,5	− 1,4	1,0	4,1	– 32,9	3,0	− 1,6	− 1,4	− 1,5
FI	− 0,1	− 2,4	0,4	4,3	10,2	3,2	0,6	5,5	0,7
SE	− 0,3	2,8	0,2	0,8	19,7	– 0,3	0,1	− 0,8	0,2

Piezīme. ESns un EZns ir ES un eurozonas nesvērtie vidējie rādītāji. Atšķirība no ES vidējā rādītāja aprēķināta pēc vidējā nesvērtā rādītāja.
Atzīmes – b: laikrindas pārrāvums; d: definīcija atšķiras; e: aplēse; p: provizoriski; u: zema ticamība (mazs novērojumu skaits).
Avots: Eurostat, *EMPL* ĢD aprēķins par nesvērtajiem vidējiem rādītājiem.

5. pielikums. Atlasītu sociālo rezultātu pārskata pamatrādītāju sadalījums pa reģioniem [356]

1. attēls. Izglītību un apmācību priekšlaicīgi pametušie (2024)

(%, 18–24 g. v. cilvēku īpatsvars, pa *NUTS* 2. līmeņa reģioniem; ES vidēji: 9,4 %)

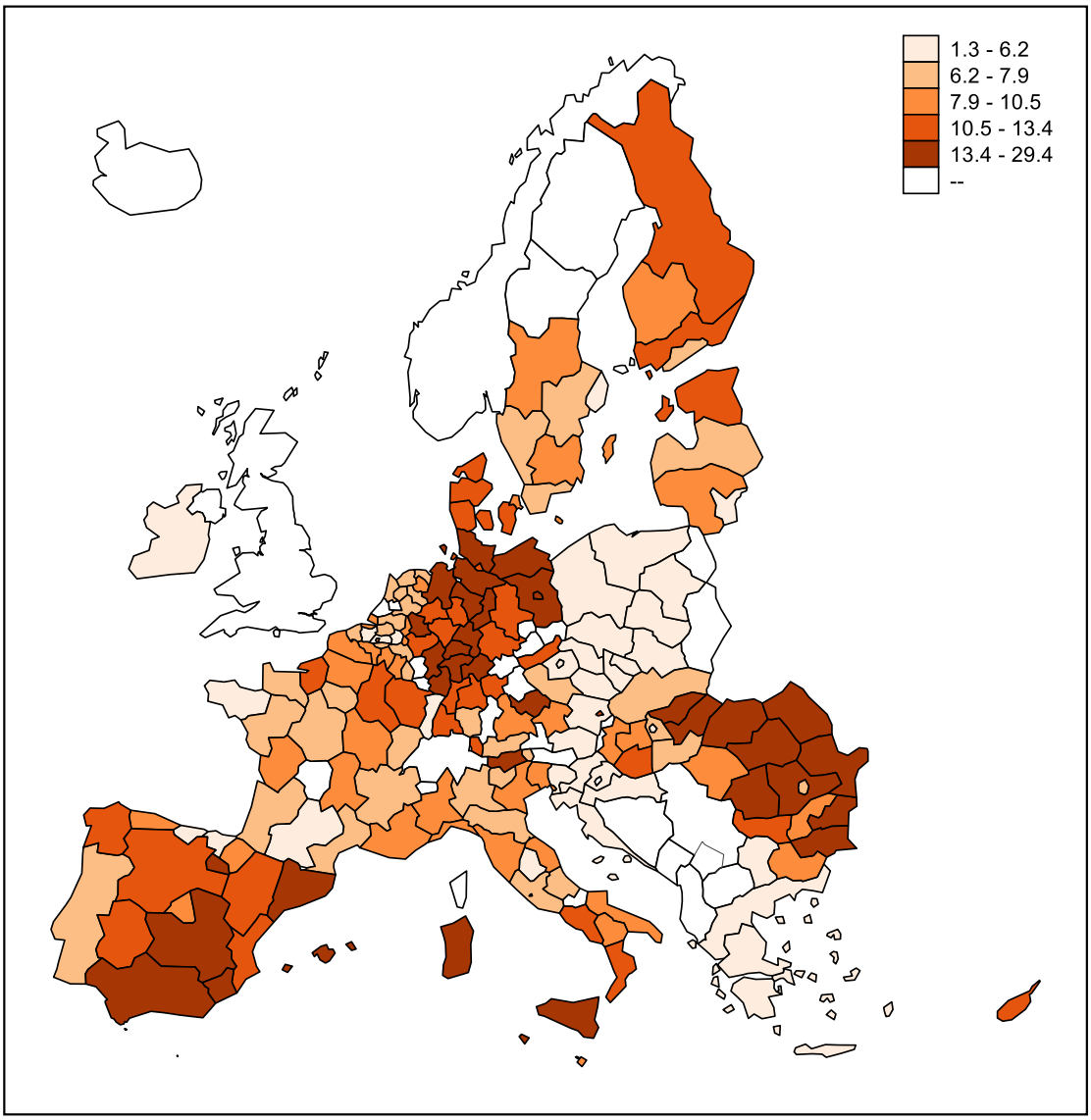

Piezīme. Apzīmējumu elements "--" apzīmē datus, kas nav pieejami. Dažas administratīvās vienības salās un tālākajos reģionos nav pārstāvētas. Valsts dati par Portugāli. *NUTS* 1. līmeņa dati par Grieķiju, Īriju, Poliju un Slovākiju. Dati par tālākajiem reģioniem, kas nav attēloti kartē, ir šādi: *Canarias* 13,1 %, *Guyane* 29,4 %, *La Réunion* 11,8 %, *Região Autónoma dos Açores* 19,8 %.

Avots: *Eurostat* [edat_lfse_16], ES darbaspēka apsekojums. © *EuroGeographics* – administratīvās robežas.

[356] *Piezīme.* Sadalījums reģionālajā (*NUTS 2*) līmenī. Ja reģionālais (*NUTS 2*) sadalījums nav pieejams, kartēs ir norādīts *NUTS 1* vai valsts līmenis.

2. attēls. Jaunieši, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*) (2024)

(%, 15–29 g. v. cilvēku īpatsvars, pa *NUTS* 2. līmeņa reģioniem; ES vidēji: 11,1 %)

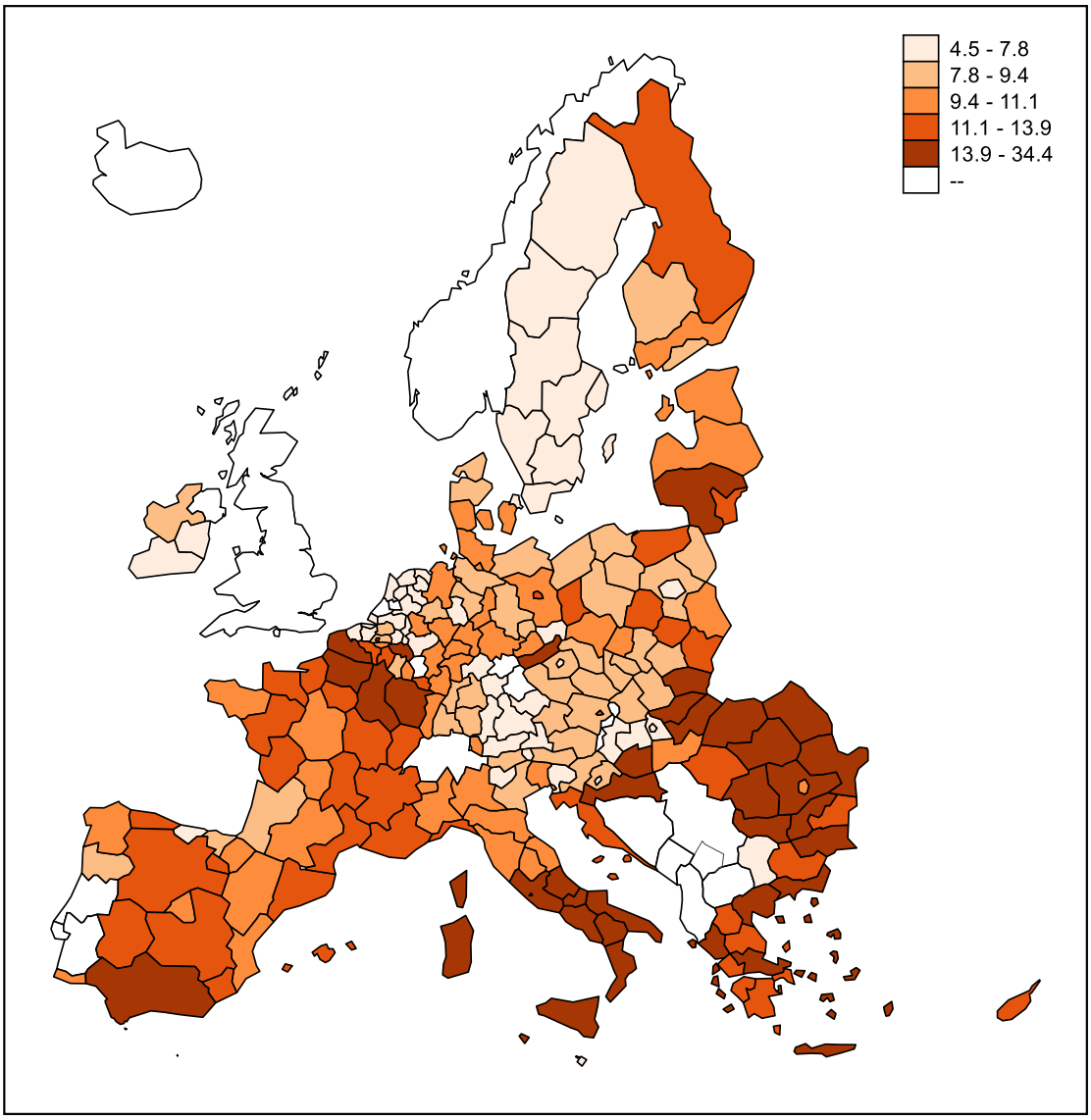

Piezīme. Apzīmējumu elements "--" apzīmē datus, kas nav pieejami. Dažas administratīvās vienības salās un tālākajos reģionos nav pārstāvētas. Dati par tālākajiem reģioniem, kas nav attēloti kartē, ir šādi: *Canarias* 14 %, *Guadeloupe* 21 %, *Martinique* 20,9 %, 34,4 %, *La Réunion* 24,2 %, *Região Autónoma dos Açores* 13 %, *Região Autónoma da Madeira* 10,1 %.

Avots: Eurostat [edat_lfse_22], ES darbaspēka apsekojums. © *EuroGeographics* – administratīvās robežas.

3. attēls. Dzimumu nodarbinātības atšķirība (2024)

(atšķirība procentpunktos, vīriešu nodarbinātība mīnus sieviešu nodarbinātība, pamatojoties uz 20–64 g. v. cilvēkiem, pa *NUTS* 2. līmeņa reģioniem; ES vidēji: 10,0 pp)

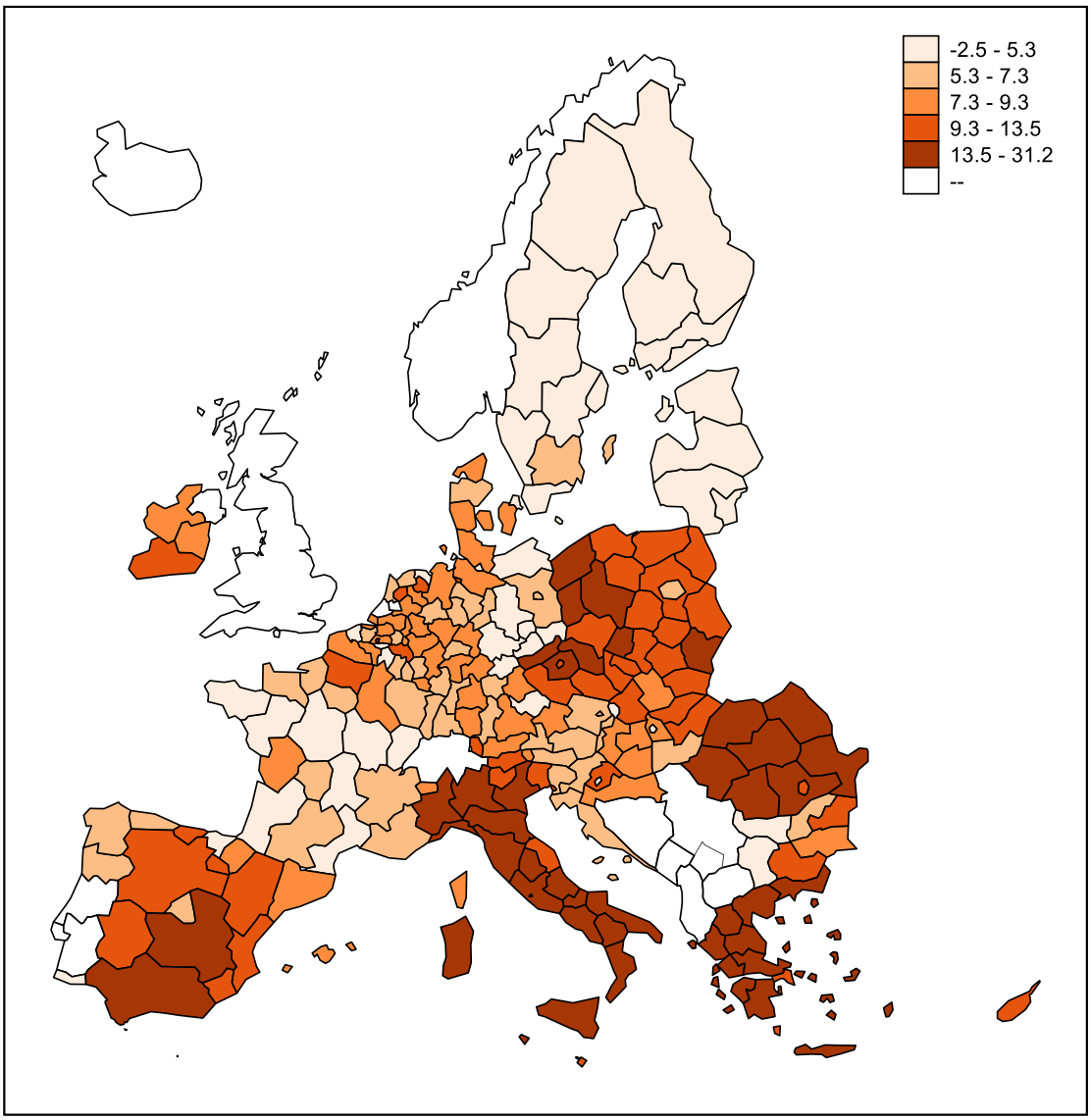

Piezīme. Apzīmējumu elements "--" apzīmē datus, kas nav pieejami. Dažas administratīvās vienības salās un tālākajos reģionos nav pārstāvētas. Dati par tālākajiem reģioniem, kas nav attēloti kartē, ir šādi: *Canarias* 8,8 pp, *Guadeloupe* 1,6 pp, *Martinique* 0,1 pp, *Guyane* 16,9 pp, *La Réunion* 7 pp, *Região Autónoma dos Açores* 7,4 pp, *Região Autónoma da Madeira* 3,2 pp.

Avots: *Eurostat* [tepsr_lm220], ES darbaspēka apsekojums. © *EuroGeographics* – administratīvās robežas.

4. attēls. Ienākumu nevienlīdzība, mērīta kā kvintiļu attiecības rādītājs S80/S20 (2024)
(indekss, pa *NUTS* 2. līmeņa reģioniem; ES vidēji: 4,7)

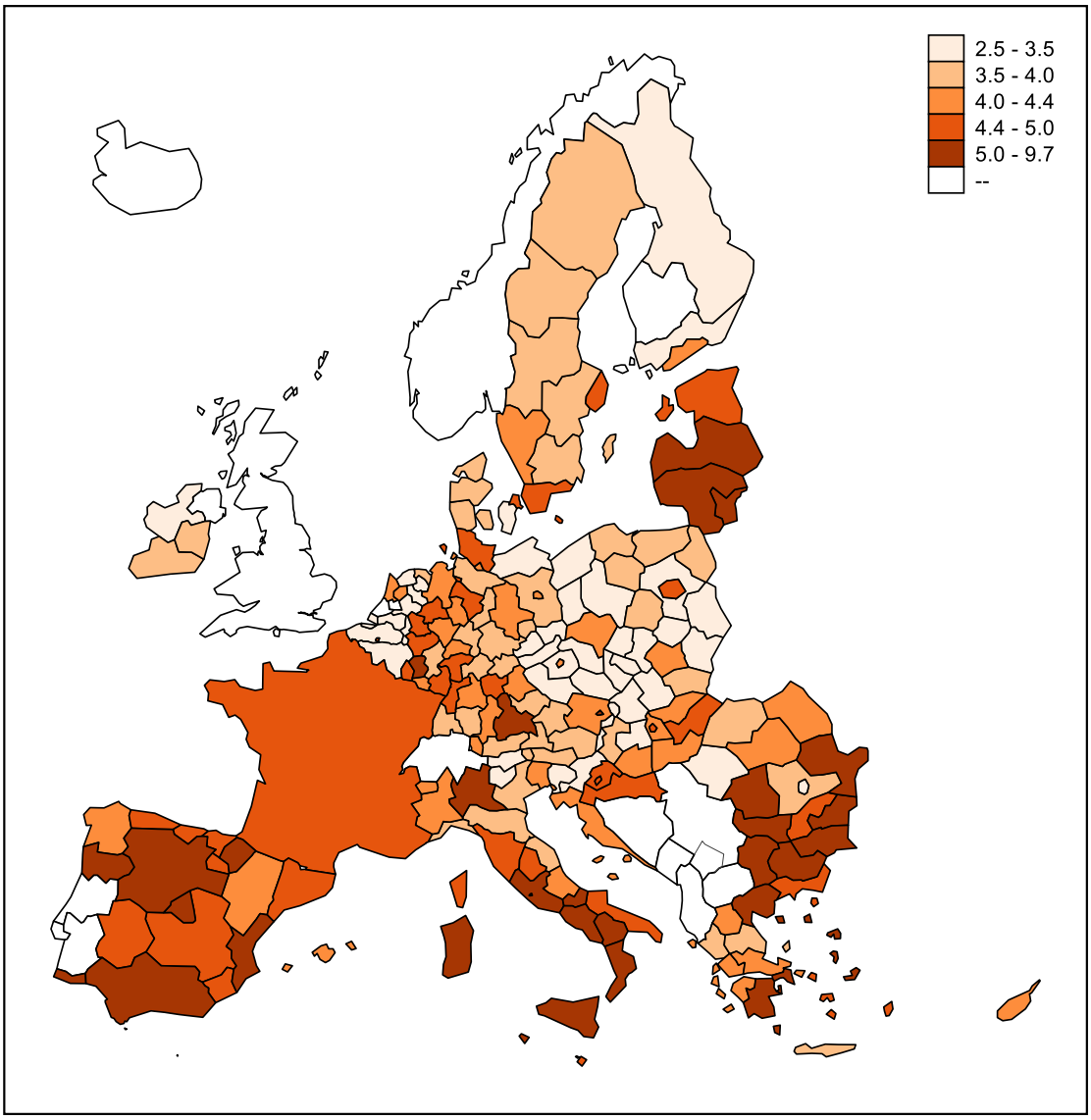

Piezīme. Apzīmējumu elements "--" apzīmē datus, kas nav pieejami. Dažas administratīvās vienības salās un tālākajos reģionos nav pārstāvētas. Valsts dati par Kipru, Igauniju, Franciju, Latviju, Luksemburgu un Maltu. *NUTS* 1. līmeņa dati par Beļģiju. Dati par tālākajiem reģioniem, kas nav attēloti kartē, ir šādi: *Canarias* 5,5, *Região Autónoma dos Açores* 5,9, *Região Autónoma da Madeira* 4,9.

Avots: *Eurostat* [ilc_di11_r], *EU SILC*. © *EuroGeographics* – administratīvās robežas.

5. attēls. Nodarbinātības līmenis (2024)

(%, 20–64 g. v. cilvēku īpatsvars, pa *NUTS* 2. līmeņa reģioniem; ES vidēji: 75,8 %)

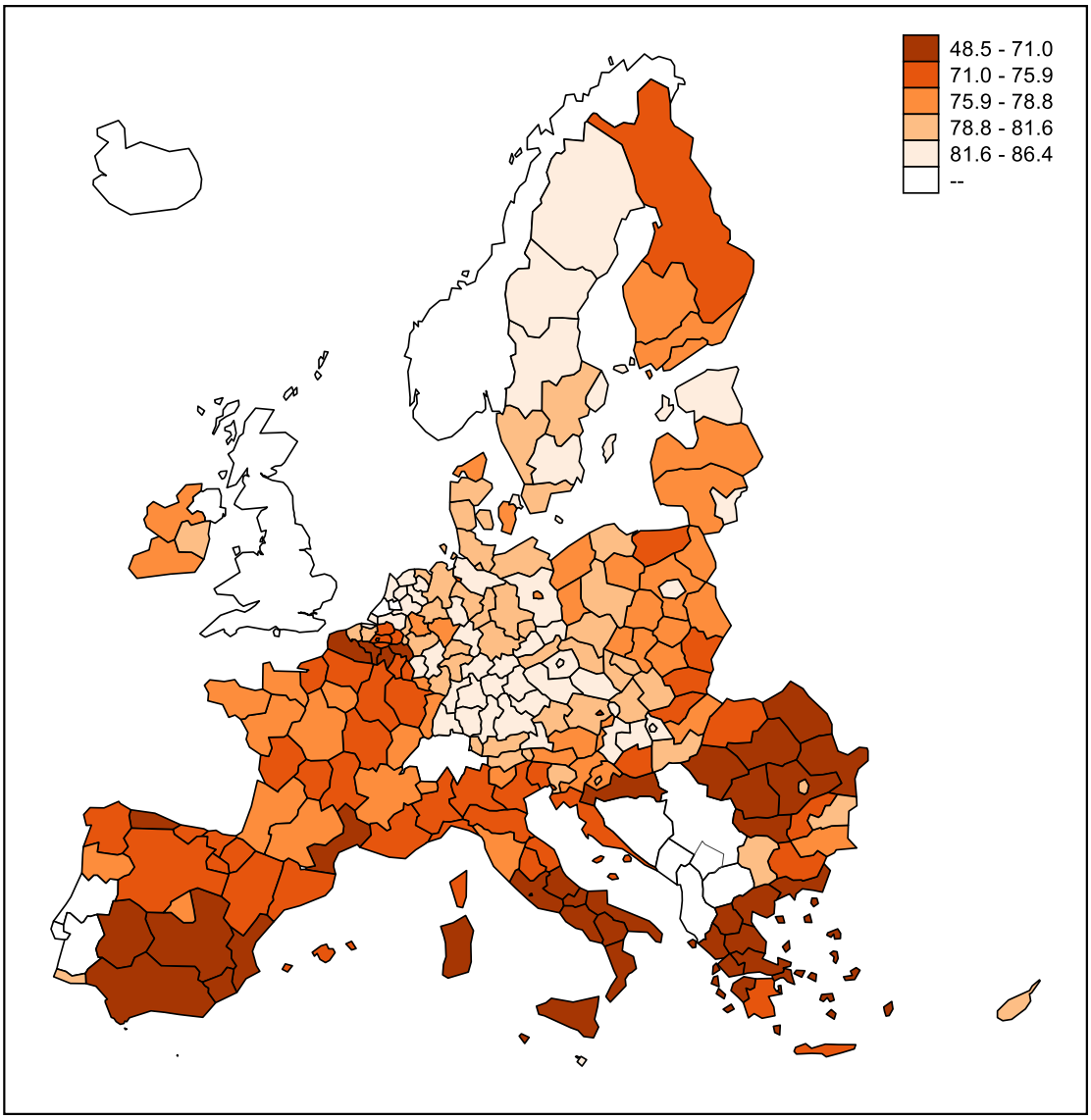

Piezīme. Apzīmējumu elements "--" apzīmē datus, kas nav pieejami. Dažas administratīvās vienības salās un tālākajos reģionos nav pārstāvētas. Dati par tālākajiem reģioniem, kas nav attēloti kartē, ir šādi: *Canarias* 67,3 %, *Guadeloupe* 61 %, *Martinique* 67,3 %, *Guyane* 51,1 %, *La Réunion* 57,5 %, *Região Autónoma dos Açores* 74,8 %, *Região Autónoma da Madeira* 76,3 %.

Avots: *Eurostat* [lfst_r_lfe2emprt], ES darbaspēka apsekojums. © *EuroGeographics* – administratīvās robežas.

6. attēls. Bezdarba līmenis (2024)

(%, 15–74 g. v. darbaspēka īpatsvars, pa *NUTS* 2. līmeņa reģioniem; ES vidēji: 5,9 %)

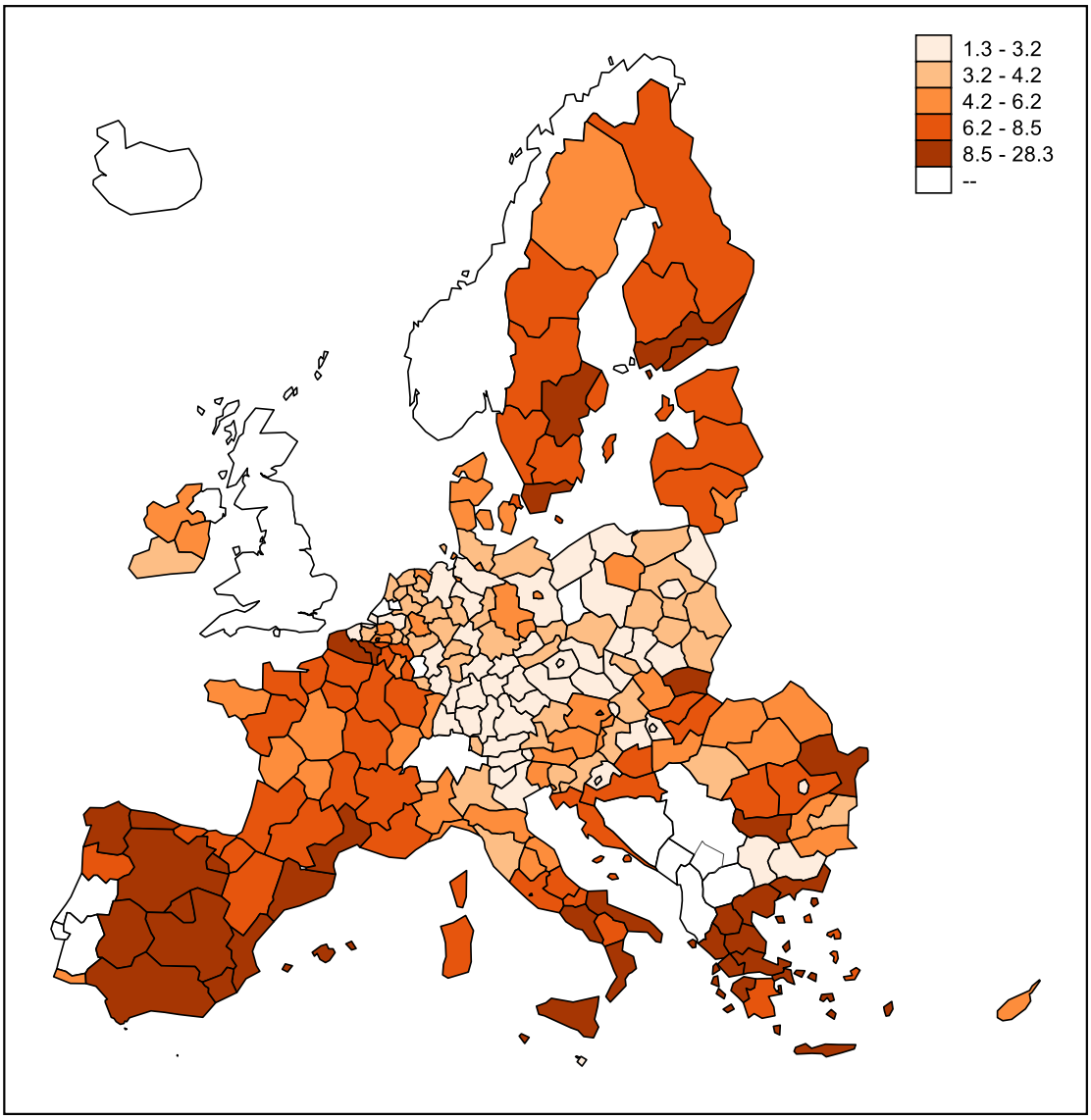

Piezīme. Apzīmējumu elements "--" apzīmē datus, kas nav pieejami. Dažas administratīvās vienības salās un tālākajos reģionos nav pārstāvētas. Dati par tālākajiem reģioniem, kas nav attēloti kartē, ir šādi: *Canarias* 13,8 %, *Guadeloupe* 16,8 %, *Martinique* 12,3 %, 17 %, *La Réunion* 17,3 %, *Região Autónoma dos Açores* 5,6 %, *Região Autónoma da Madeira* 5,7 %.

Avots: Eurostat [lfst_r_lfu3rt], ES darbaspēka apsekojums. © *EuroGeographics* – administratīvās robežas.

7. attēls. Ilgstoša bezdarba līmenis (12 mēneši vai ilgāk) (2024)

(%, aktīvo iedzīvotāju īpatsvars, pa *NUTS* 2. līmeņa reģioniem; ES vidēji: 1,9 %)

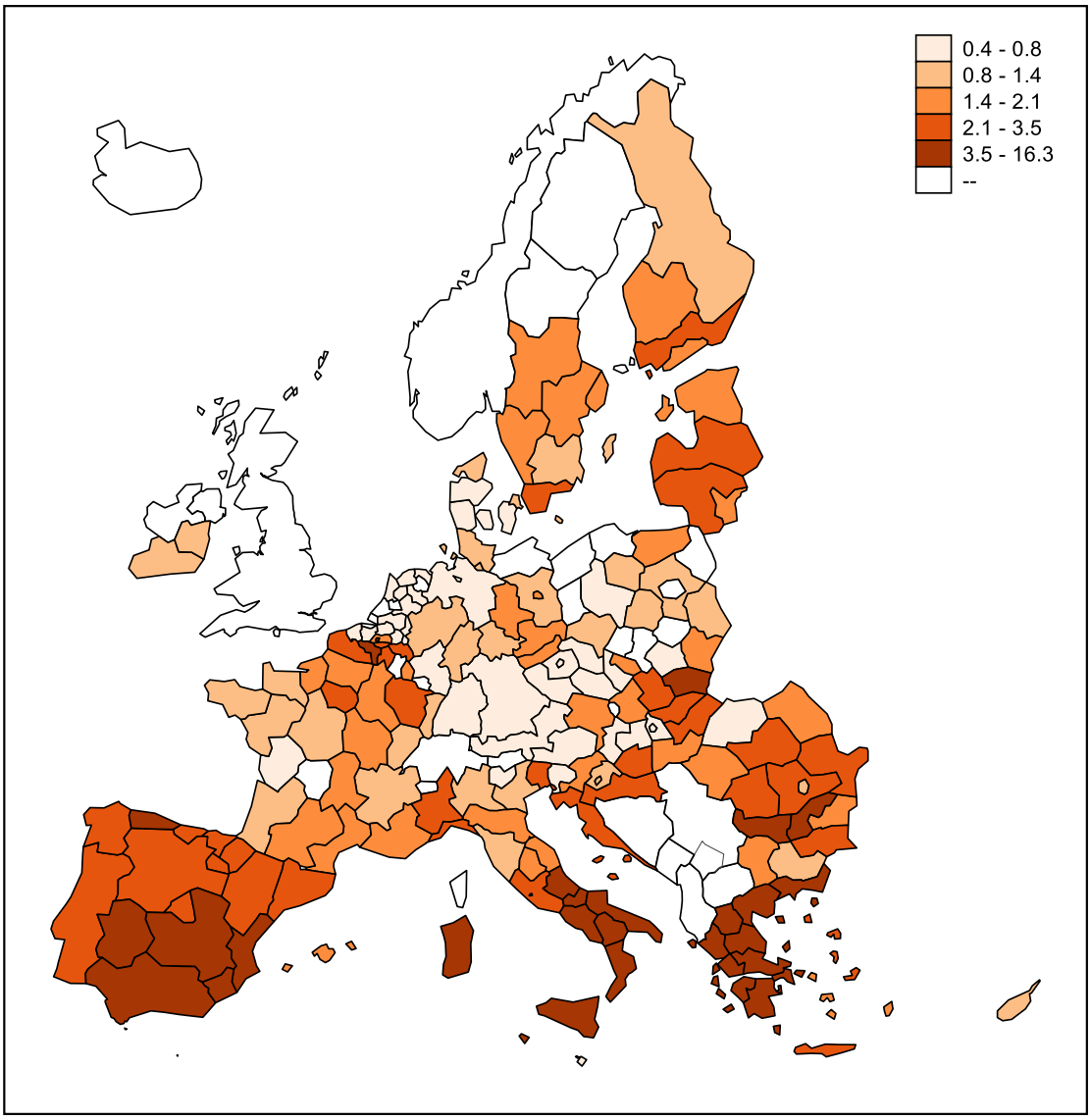

Piezīme. Apzīmējumu elements "--" apzīmē datus, kas nav pieejami. Dažas administratīvās vienības salās un tālākajos reģionos nav pārstāvētas. Valsts dati par Portugāli. *NUTS* 1. līmeņa dati par Austriju un Vāciju. Dati par tālākajiem reģioniem, kas nav attēloti kartē, ir šādi: *Canarias* 5,7 %, *Guadeloupe* 11,4 %, *Martinique* 5,3 %, *Guyane* 6,7 %, *La Réunion* 8,2 %.

Avots: *Eurostat* [lfst_r_lfu2ltu], ES darbaspēka apsekojums. © *EuroGeographics* – administratīvās robežas.

8. attēls. Nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļautas personas (2024)
(%, pa *NUTS* 2. līmeņa reģioniem; ES vidēji: 21,0 %)

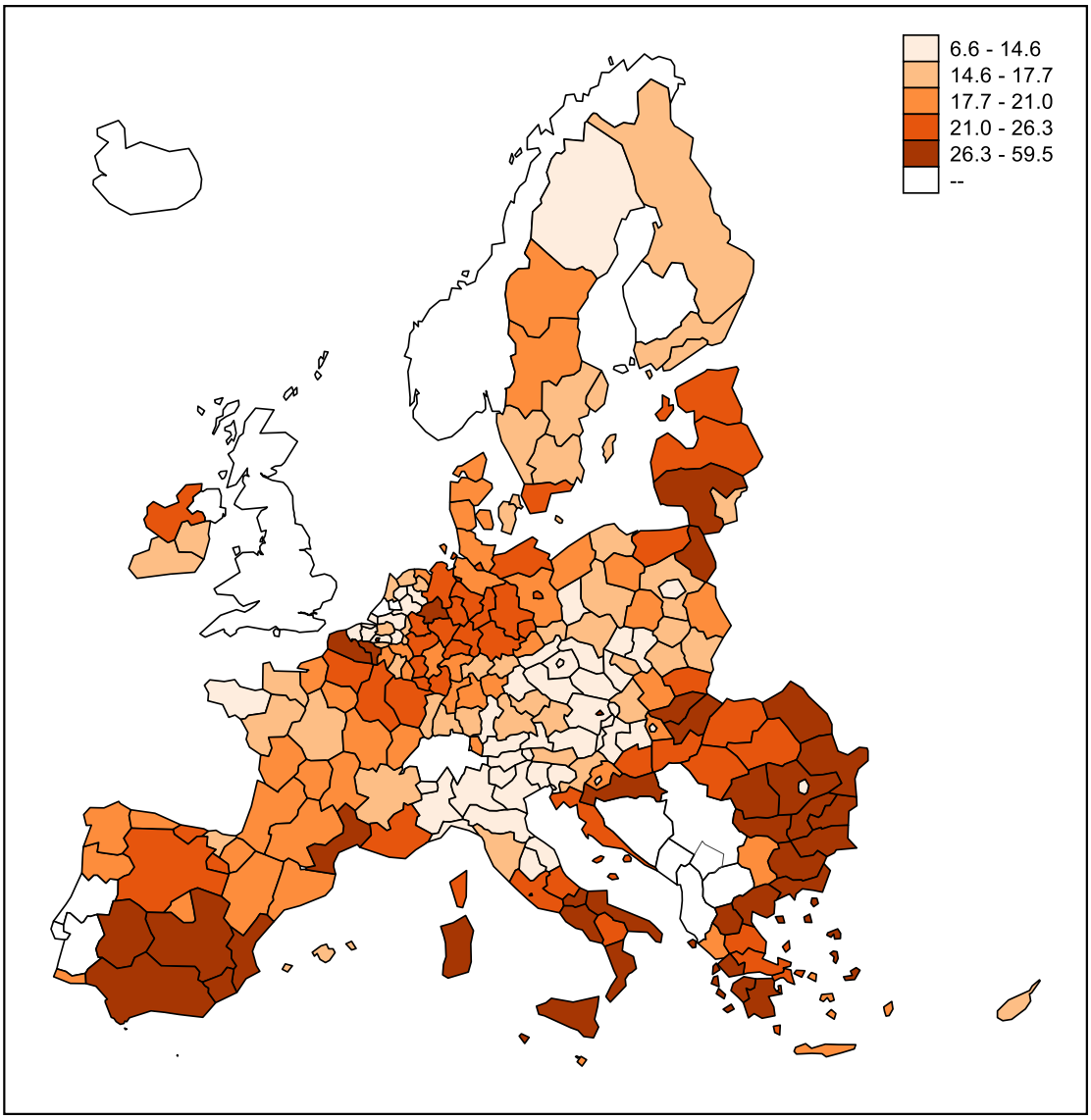

Piezīme. Apzīmējumu elements "--" apzīmē datus, kas nav pieejami. Dažas administratīvās vienības salās un tālākajos reģionos nav pārstāvētas. Valsts dati par Kipru, Igauniju, Latviju, Luksemburgu un Maltu. Dati par tālākajiem reģioniem, kas nav attēloti kartē, ir šādi: *Canarias* 31,2 %, *Guadeloupe* 39,4 %, *Martinique* 30,1 %, *Guyane* 59,5 %, *La Réunion* 39,4 %, *Região Autónoma dos Açores* 28,4 %, *Região Autónoma da Madeira* 22,9 %.
Avots: *Eurostat* [ilc_peps11n], *EU-SILC*. © *EuroGeographics* – administratīvās robežas.

9. attēls. Sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekme uz nabadzības mazināšanu (2024)
(%, pa *NUTS* 2. līmeņa reģioniem; ES vidēji: 34,2 %)

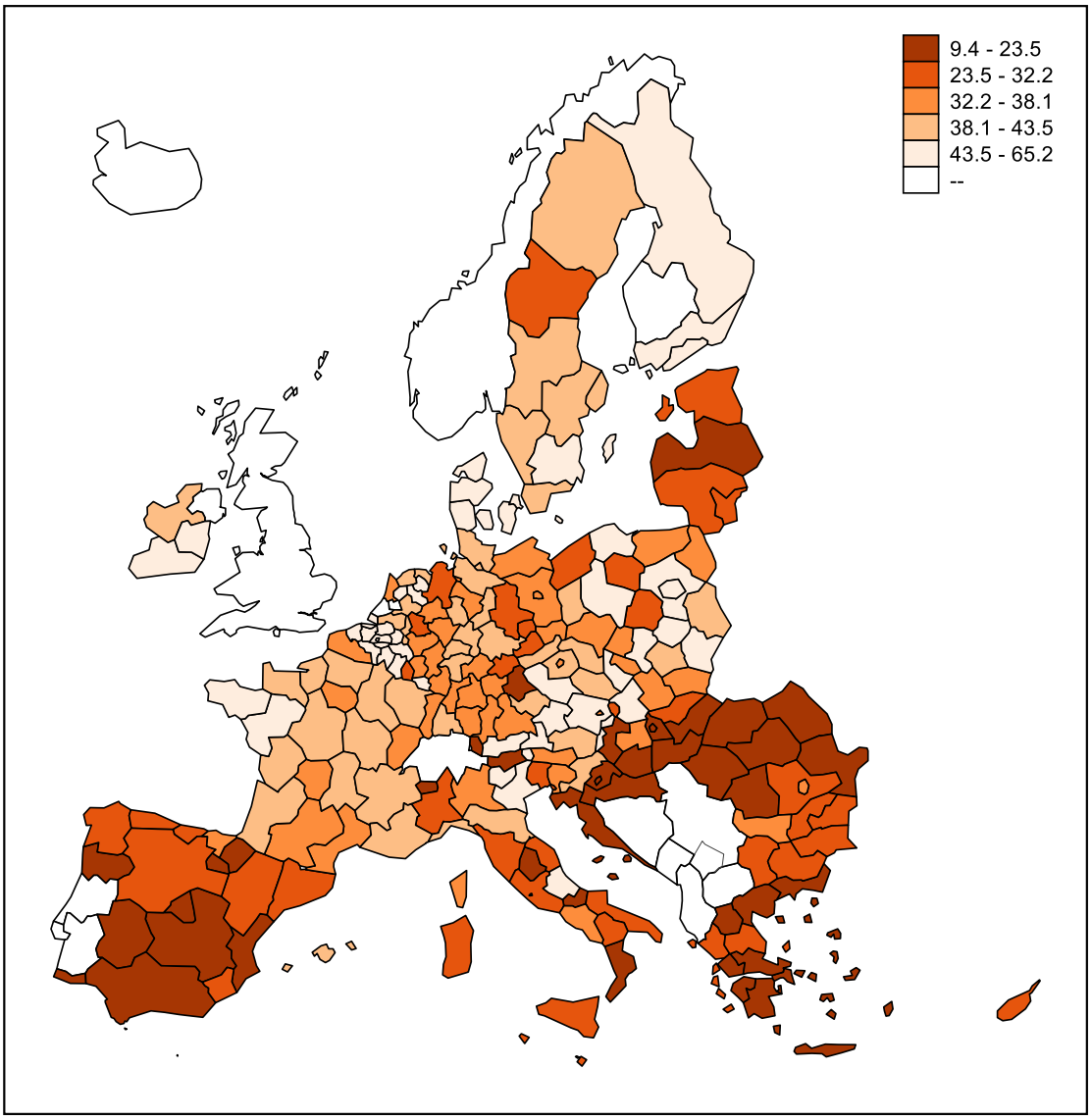

Piezīme. Apzīmējumu elements "--" apzīmē datus, kas nav pieejami. Dažas administratīvās vienības salās un tālākajos reģionos nav pārstāvētas. Valsts dati par Kipru, Igauniju, Latviju, Luksemburgu un Maltu. Dati par tālākajiem reģioniem, kas nav attēloti kartē, ir šādi: *Canarias* 25,45 %, *Guadeloupe* 27,45 %, *Martinique* 33,98 %, *Guyane* 17,11 %, *La Réunion* 32,65 %, *Região Autónoma dos Açores* 23,9 %, *Região Autónoma da Madeira* 28,73 %.
Avots: *Eurostat* [tespm050_r], *EU-SILC*. © *EuroGeographics* – administratīvās robežas.

10. attēls. Iedzīvotāju norādītās neapmierinātās medicīnisko izmeklējumu vajadzības (2024)
(%, iedzīvotāju norādītās "finansiālu iemeslu", "ilgas gaidīšanas" vai "pārāk tāla ceļa" dēļ neapmierinātās vajadzības, *NUTS* 2. līmeņa reģioni; ES vidēji: 2,5 %)

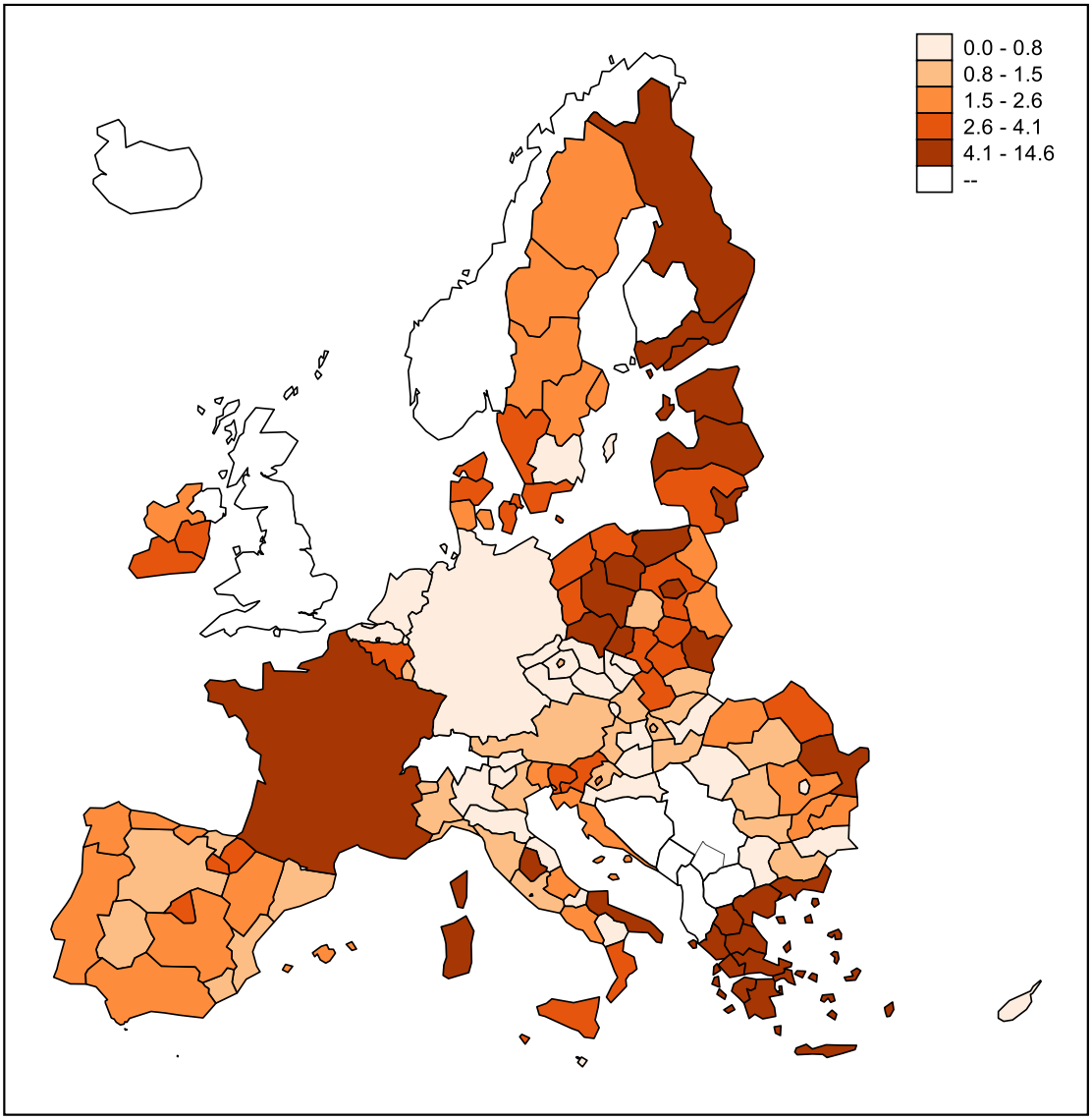

Piezīme. Apzīmējumu elements "--" apzīmē datus, kas nav pieejami. Dažas administratīvās vienības salās un tālākajos reģionos nav pārstāvētas. Valsts dati par Austriju, Kipru, Igauniju, Franciju, Vāciju, Latviju, Luksemburgu, Maltu, Nīderlandi un Portugāli. *NUTS* 1. līmeņa dati par Beļģiju. Dati par tālākajiem reģioniem, kas nav attēloti kartē, ir šādi: *Canarias* 1,1 %.

Avots: *Eurostat* [hlth_silc_08_r], *EU-SILC*. © *EuroGeographics* – administratīvās robežas.

6. pielikums. Dalībvalstu klasifikācija, pamatojoties uz sociālo rezultātu pārskatu

Eiropas Komisija, Nodarbinātības komiteja un Sociālās aizsardzības komiteja 2015. gada vidū vienojās par metodiku dalībvalstu snieguma izvērtēšanai rezultātu pārskatā par galvenajiem rādītājiem nodarbinātības un sociālajā jomā. Saskaņā ar vienošanos metodikas mērķis bija katram rādītājam izveidot klasifikāciju un krāsu kodu, lai noteiktu katras dalībvalsts relatīvo stāvokli. Metodiku piemēro gan gadu/līmeņa (līmeņu), gan viena gada izmaiņu (izmaiņu) griezumā, tādējādi paverot iespēju visaptveroši novērtēt dalībvalstu sniegumu. Komisija pēc vienošanās ar Nodarbinātības komiteju un Sociālās aizsardzības komiteju 2017. gadā nolēma piemērot šo metodiku Eiropas sociālo tiesību pīlāru papildinošā sociālo rezultātu pārskata pamatrādītājiem.

Lai atspoguļotu dalībvalstu relatīvo stāvokli, līmeņus (*I*) un to izmaiņas no gada uz gadu (*D*) standartizē (pārvērš par tā dēvētajām z vērtībām); tādējādi visiem rādītājiem var izmantot vienu un to pašu mērīšanas sistēmu. To panāk, gan līmeņu, gan izmaiņu (attiecīgi *I* un *D*) rādītāju vērtības standartizējot atbilstoši šādām formulām:

$$IS_{MS} = \frac{[I_{MS} - vidēji\ (I_{MS})]}{\text{standartnovirze } (I_{MS})} \text{un} DS_{MS} = \frac{[D_{MS} - \text{vidēji } (D_{MS})]}{\text{standartnovirze } (D_{MS})}$$

kur I_{MS} ir rādītāja vērtība attiecīgajā gadā un D_{MS} ir tā izmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu attiecīgajā dalībvalstī [357], bet IS_{MS} un DS_{MS} ir attiecīgās z vērtības [358]. Šī pieeja ļauj katrai dalībvalstij tās rādītāja vērtību izteikt pēc tā, par cik standartnovirzēm tā atšķiras no vidējā (nesvērtā) rādītāja.

---

[357] Rādītājam MIBI D_{MS} definē kā dalībvalsts procentuālās izmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu.

[358] Standartnovirzes aprēķinā neizmanto mazas izlases korekciju.

Katras dalībvalsts sniegumu novērtē, pamatojoties uz iegūto z vērtību salīdzinājumu ar noteiktu robežvērtību kopumu. Pēc pamatrādītāju analīzes tika panākta vienošanās definēt piecus z vērtību intervālus, nosakot četras simetriskas robežvērtības (– 1; – 0,5; 0,5 un 1) gan attiecībā uz līmeņiem, gan izmaiņām [359]. Tiem tika piešķirti šādi snieguma novērtējumi attiecībā pret ES vidējo rādītāju:

z vērtība	**Relatīvais sniegums**	
	Ja *liela* vērtība = labi	**Ja *mazas* vērtības = labi**
z vērtība < -1	Ļoti zems	Ļoti augsts
-1 ≤ z vērtība < – 0,5	Zems	Augsts
-0,5 ≤ z vērtība ≤ 0,5	Neitrāls	Neitrāls
0,5 ≤ z vērtība ≤ 1	Augsts	Zems
1 < z vērtība	Ļoti augsts	Ļoti zems

Apvienojot relatīvo sniegumu līmeņu un izmaiņu izteiksmē, var klasificēt valsts kopējo relatīvo sniegumu, kā aprakstīts nākamajās lappusēs. Šo septiņu kategoriju definīcija ir balstīta uz z vērtībām, bet laika gaitā ir tikuši pievienoti rādītāju vērtību papildu nosacījumi, lai labāk klasificētu gadījumus ar sliktiem relatīvajiem (z vērtība), bet labiem absolūtajiem (rādītāja vērtība, kas uzlabojusies vai nav mainījusies) rādītājiem izmaiņu ziņā. Attiecīgais krāsu kods ir atspoguļots 3.1. nodaļā sniegtajā pārskatā un ziņojuma 2. nodaļas galvenajās izkliedes diagrammās. Šī klasifikācija arī palīdz veikt valstu pirmā posma analīzi 3. nodaļā, pamatojoties uz sociālās konverģences sistēmas (SKS) principiem, kā aprakstīts saistītajos *EMCO* un *SPC* galvenajos vēstījumos un tiem pamatā esošajā *EMCO* un *SPC* vienotās darba grupas ziņojumā.

[359] Tika veikti gan normālsadalījuma, gan T sadalījuma testi, kuru rezultātā šo sadalījumu līdzību hipotēze tika atmesta, tādējādi nevarēja izdarīt nekādus parametriskus pieņēmumus par novēroto rādītāju vērtību sadalījumu. Tāpēc šīs robežvērtības parasti izraugās empīriski. Standarta normālsadalījuma gadījumā izraudzītie robežpunkti aptuveni atbilst 15 %, 30 %, 50 %, 70 % un 85 % no kumulatīvās sadalījuma funkcijas vērtībām.

Tālāk dotajās tabulās ir sniegta vispārējā klasifikācija, pamatojoties uz relatīvo sniegumu attiecībā uz līmeņiem un izmaiņām.

Sniegums līmeņa ziņā	Sniegums izmaiņu ziņā					
	Ļoti labs	Labs	Vidējs	Vājš	Ļoti vājš	
Ļoti labs					D↑	D↓
Labs					D↑	D↓
Vidējs					D↑	D↓
Vājš						
Ļoti vājš						

Piezīme. Laukumi, kas sadalīti divās krāsās (tumši zaļa - zila, gaiši zaļa - zila un balta – oranža) pēdējā ailē ("ļoti vājš"), norāda uz nosacījumu ietekmi uz (absolūto) rādītāju vērtību (*D*) izmaiņām, kā paskaidrots tālāk.

Labākais sniegums	*Līmenis*: ļoti labs sniegums; *Izmaiņas*: no ļoti laba līdz vājam sniegumam. VAI *Līmenis*: ļoti labs sniegums; *Izmaiņas*: ļoti vājš sniegums, un rādītāja vērtība uzlabojas (↑).	Dalībvalstis, kurās rādītāja līmenis ir daudz labāks par ES vidējo un kurās stāvoklis uzlabojas vai nepasliktinās daudz straujāk nekā ES vidēji, bet rādītāja vērtība nepasliktinās.
Virs vidējā	*Līmenis*: labs sniegums; *Izmaiņas*: no ļoti laba līdz vājam sniegumam. VAI *Līmenis*: labs sniegums; *Izmaiņas*: ļoti vājš sniegums, un rādītāja vērtība uzlabojas (↑). VAI *Līmenis:* vidējs sniegums; *Izmaiņas*: ļoti labs sniegums.	Dalībvalstis, kurās līmenis ir labāks par ES vidējo un kurās stāvoklis uzlabojas vai nepasliktinās daudz straujāk nekā ES vidēji vai pasliktinās daudz straujāk nekā ES vidēji, bet rādītāja vērtība nepasliktinās.
Labs sniegums, bet jāuzrauga	*Līmenis*: labs vai ļoti labs sniegums; *Izmaiņas*: ļoti vājš sniegums, un rādītāja vērtība pasliktinās vai nemainās (↓).	Dalībvalstis, kurās līmenis ir labāks vai daudz labāks par ES vidējo, bet kurās stāvoklis pasliktinās daudz straujāk nekā ES vidēji, un pasliktinās arī rādītāja vērtība.
Vidējs sniegums / neitrāls	*Līmenis*: vidējs sniegums; *Izmaiņas*: no laba līdz vājam sniegumam. VAI *Līmenis*: vidējs sniegums; *Izmaiņas*: ļoti vājš sniegums, un rādītāja vērtība uzlabojas (↑).	Dalībvalstis, kurās ir ES vidējais līmenis un kurās stāvoklis neuzlabojas vai nepasliktinās daudz straujāk nekā ES vidēji.
Vājš sniegums, bet uzlabojas	*Līmenis*: vājš sniegums; *Izmaiņas*: ļoti labs sniegums VAI *Līmenis*: ļoti vājš sniegums; *Izmaiņas*: ļoti labs sniegums.	Dalībvalstis, kurās līmenis ir sliktāks vai daudz sliktāks par ES vidējo, bet kurās stāvoklis uzlabojas daudz straujāk nekā ES vidēji.
Jānovēro	*Līmenis*: vidējs sniegums; *Izmaiņas*: ļoti vājš sniegums, un rādītāja vērtība pasliktinās vai nemainās (↓). VAI *Līmenis*: vājš sniegums; *Izmaiņas*: labs līdz ļoti vājš sniegums.	Šajā kategorijā ir grupēti divi dažādi gadījumi, kad rādītāja vērtība pasliktinās: i) dalībvalstis, kurās līmenis atbilst ES vidējam, bet kurās stāvoklis pasliktinās daudz straujāk nekā ES vidēji; ii) dalībvalstis, kurās līmenis ir sliktāks par ES vidējo un kurās stāvoklis pasliktinās vai neuzlabojas pietiekami ātri.
Kritiska situācija	*Līmenis*: ļoti vājš sniegums *Izmaiņas*: labs līdz ļoti vājš sniegums	Dalībvalstis, kurās līmenis ir daudz sliktāks par ES vidējo un stāvoklis pasliktinās vai neuzlabojas pietiekami ātri.

Piezīme: Vārds "pasliktināšanās" nozīmē to rādītāju vērtību samazināšanos, kuriem augsta vērtība norāda uz augstu sniegumu (piem., nodarbinātības līmenis), un to rādītāju vērtību palielināšanos, kuriem tā norāda uz vāju sniegumu (piem., *AROPE*).

Robežpunkti, kas pārvērsti rādītāju vērtībās [360]

		Ļoti zems	Zems	Vidējs sniegums	Augsts	Ļoti augsts
Pieaugušo dalība mācībās (iepriekšējo 12 mēnešu laikā, izņemot virzītu apmācību darbavietā, % iedzīvotāju vecumā no 25 līdz 64 gadiem)	Līmeņi	mazāk nekā 23,0 %	no 23 % līdz 30,4 %	no 30,4 % līdz 45,1 %	no 45,1 % līdz 52,5 %	vairāk nekā 52,5 %
	Izmaiņas	mazāk nekā – 6,3 pp	no – 6,3 līdz – 3,1 pp	no – 3,1 līdz 3,4 pp	no 3,4 līdz 6,6 pp	vairāk nekā 6,6 pp
Izglītību un mācības priekšlaicīgi pametušie (% no 18–24 gadus vecu iedzīvotāju skaita)	Līmeņi	mazāk nekā 4,9 %	no 4,9 % līdz 6,5 %	no 6,5 % līdz 9,8 %	no 9,8 % līdz 11,4 %	vairāk nekā 11,4 %
	Izmaiņas	mazāk nekā – 0,9 pp	no – 0,9 līdz – 0,5 pp	no – 0,5 līdz 0,4 pp	no 0,4 līdz 0,8 pp	vairāk nekā 0,8 pp
Iedzīvotāji ar vispārīgajām digitālajām pamatprasmēm vai augstākām digitālajām prasmēm (% no 16–74 gadus	Līmeņi	mazāk nekā 45,2 %	no 45,2 % līdz 51,4 %	no 51,4 % līdz 63,8 %	no 63,8 % līdz 70 %	vairāk nekā 70 %
	Izmaiņas	mazāk nekā – 2,4 pp	no – 2,4 līdz – 0,6 pp	no – 0,6 līdz 3,2 pp	no 3,2 līdz 5,1 pp	vairāk nekā 5,1 pp
Jaunieši *NEET* situācijā (% no 15–29 gadus vecu iedzīvotāju kopskaita)	Līmeņi	mazāk nekā 7,5 %	no 7,5 % līdz 9,0 %	no 9,0 % līdz 12,0 %	no 12,0 % līdz 13,5 %	vairāk nekā 13,5 %
	Izmaiņas	mazāk nekā – 1,0 pp	no – 1,0 līdz – 0,6 pp	no – 0,6 līdz 0,3 pp	no 0,3 līdz 0,7 pp	vairāk nekā 0,7 pp
Dzimumu nodarbinātības atšķirība (procentpunkti)	Līmeņi	mazāk nekā 3,5 pp	no 3,5 līdz 5,9 pp	no 5,9 līdz 10,7 pp	no 10,7 līdz 13,1 pp	vairāk nekā 13,1 pp
	Izmaiņas	mazāk nekā – 1,0 pp	no – 1,0 līdz – 0,7 pp	no – 0,7 līdz 0,1 pp	no 0,1 līdz 0,4 pp	vairāk nekā 0,4 pp
Ienākumu kvintiļu attiecības rādītājs (S80/S20)	Līmeņi	mazāk nekā 3,7	no 3,7 līdz 4,1	no 4,1 līdz 5,1	no 5,1 līdz 5,6	vairāk nekā 5,6
	Izmaiņas	mazāk nekā −0,4	no −0,4 līdz −0,2	no −0,2 līdz 0,1	no 0,1 līdz 0,2	vairāk nekā 0,2
Nodarbinātības līmenis (% no 20–64 gadus vecu iedzīvotāju skaita)	Līmeņi	mazāk nekā 73,0 %	no 73,0 % līdz 75,2 %	no 75,2 % līdz 79,5 %	no 79,5 % līdz 81,7 %	vairāk nekā 81,7 %
	Izmaiņas	mazāk nekā – 0,3 pp	no – 0,3 līdz 0,1 pp	no 0,1 līdz 0,9 pp	no 0,9 līdz 1,3 pp	vairāk nekā 1,3 pp
Bezdarba līmenis (% no ekonomiski aktīvu 15–74 gadus vecu iedzīvotāju skaita)	Līmeņi	mazāk nekā 3,7 %	no 3,7 % līdz 4,7 %	no 4,7 % līdz 6,9 %	no 6,9 % līdz 7,9 %	vairāk nekā 7,9 %
	Izmaiņas	mazāk nekā – 0,6 pp	no – 0,6 līdz – 0,3 pp	no – 0,3 līdz 0,4 pp	no 0,4 līdz 0,7 pp	vairāk nekā 0,7 pp
Ilgstoša bezdarba līmenis (% no ekonomiski aktīvu 15–74 gadus vecu iedzīvotāju skaita)	Līmeņi	mazāk nekā 0,8 %	no 0,8 % līdz 1,3 %	no 1,3 % līdz 2,4 %	no 2,4 % līdz 2,9 %	vairāk nekā 2,9 %
	Izmaiņas	mazāk nekā – 0,4 pp	no – 0,4 līdz – 0,3 pp	no – 0,3 līdz 0 pp	no 0 līdz 0,2 pp	vairāk nekā 0,2 pp
Reālais MIBI uz vienu iedzīvotāju (2008. gads = 100)	Līmeņi	mazāk nekā 101,4	no 101,4 līdz 113,1	no 113,1 līdz 136,6	no 136,6 līdz 148,3	vairāk nekā 148,3
	Izmaiņas	mazāk nekā 1,1 %	no 1,1 % līdz 2,2 %	no 2,2 % līdz 4,5 %	no 4,5 % līdz 5,6 %	vairāk nekā 5,6 %

360 Attiecībā uz rādītājiem, kur zemākas vērtības liecina par labāku sniegumu (piemēram, bezdarba līmenis), "[ļoti] zems" ir *pozitīvs* rezultāts, savukārt "[ļoti] augsts" ir *negatīvs* rezultāts.

Nabadzības vai sociālās atstumtības riska rādītājs (% no iedzīvotāju kopskaita)	Līmeņi	mazāk nekā 15,8 %	no 15,8 % līdz 18 %	no 18 % līdz 22,4 %	no 22,4 % līdz 24,6 %	vairāk nekā 24,6 %
	Izmaiņas	mazāk nekā – 1,5 pp	no – 1,5 līdz – 0,9 pp	no – 0,9 līdz 0,2 pp	no 0,2 līdz 0,8 pp	vairāk nekā 0,8 pp
Nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļautie bērni (% no 0–17 gadus vecu iedzīvotāju kopskaita)	Līmeņi	mazāk nekā 15,9 %	no 15,9 % līdz 18,9 %	no 18,9 % līdz 24,9 %	no 24,9 % līdz 27,9 %	vairāk nekā 27,9 %
	Izmaiņas	mazāk nekā – 2,4 pp	no – 2,4 līdz – 1,5 pp	no – 1,5 līdz 0,3 pp	no 0,3 līdz 1,2 pp	vairāk nekā 1,2 pp
Sociālo pārvedumu (izņemot pensijas) ietekme uz nabadzības mazināšanu (*AROP* samazinājums, %)	Līmeņi	mazāk nekā 23,3 %	no 23,3 % līdz 28,3 %	no 28,3 % līdz 38,5 %	no 38,5 % līdz 43,6 %	vairāk nekā 43,6 %
	Izmaiņas	mazāk nekā – 2,8 pp	no – 2,8 līdz – 1,3 pp	no – 1,3 līdz 1,6 pp	no 1,6 līdz 3 pp	vairāk nekā 3 pp
Personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība (procentpunkti)	Līmeņi	mazāk nekā 19,4 pp	no 19,4 līdz 23,2 pp	no 23,2 līdz 30,8 pp	no 30,8 līdz 34,6 pp	vairāk nekā 34,6 pp
	Izmaiņas	mazāk nekā – 2,8 pp	no – 2,8 līdz – 0,5 pp	no – 0,5 līdz 4,2 pp	no 4,2 līdz 6,6 pp	vairāk nekā 6,6 pp
Pārmērīgu ar mājokli saistītu izmaksu rādītājs (% no visiem iedzīvotājiem)	Līmeņi	mazāk nekā 2,9 %	no 2,9 % līdz 5,4 %	no 5,4 % līdz 10,2 %	no 10,2 % līdz 12,7 %	vairāk nekā 12,7 %
	Izmaiņas	mazāk nekā – 1,9 pp	no – 1,9 līdz – 1,2 pp	no – 1,2 līdz 0,3 pp	no 0,3 līdz 1,0 pp	vairāk nekā 1,0 pp
Bērni vecumā līdz 3 gadiem formālajā bērnu aprūpē (% no visiem iedzīvotājiem vecumā līdz 3 gadiem)	Līmeņi	mazāk nekā 19,0 %	no 19,0 % līdz 28,5 %	no 28,5 % līdz 47,5 %	no 47,5 % līdz 56,9 %	vairāk nekā 56,9 %
	Izmaiņas	mazāk nekā – 4,1 pp	no – 4,1 līdz – 1,5 pp	no – 1,5 līdz 3,7 pp	no 3,7 līdz 6,2 pp	vairāk nekā 6,2 pp
Iedzīvotāju norādītās neapmierinātās medicīniskās aprūpes vajadzības (% no iedzīvotājiem vecumā no	Līmeņi	mazāk nekā 0,0 %	no 0,0 % līdz 1,5 %	no 1,5 % līdz 4,5 %	no 4,5 % līdz 5,9 %	vairāk nekā 5,9 %
	Izmaiņas	mazāk nekā	no – 1,2 līdz – 0,7 pp	no – 0,7 līdz 0,4 pp	no 0,4 līdz 1,0 pp	vairāk nekā 1,0 pp

7. pielikums. Kopsavilkuma pārskats par 2025. gada Nodarbinātības pārraudzības instrumenta noteiktajām "nodarbinātības tendencēm, kas jānovēro", un par to dalībvalstu skaitu, kurās novērota situācijas pasliktināšanās vai uzlabošanās

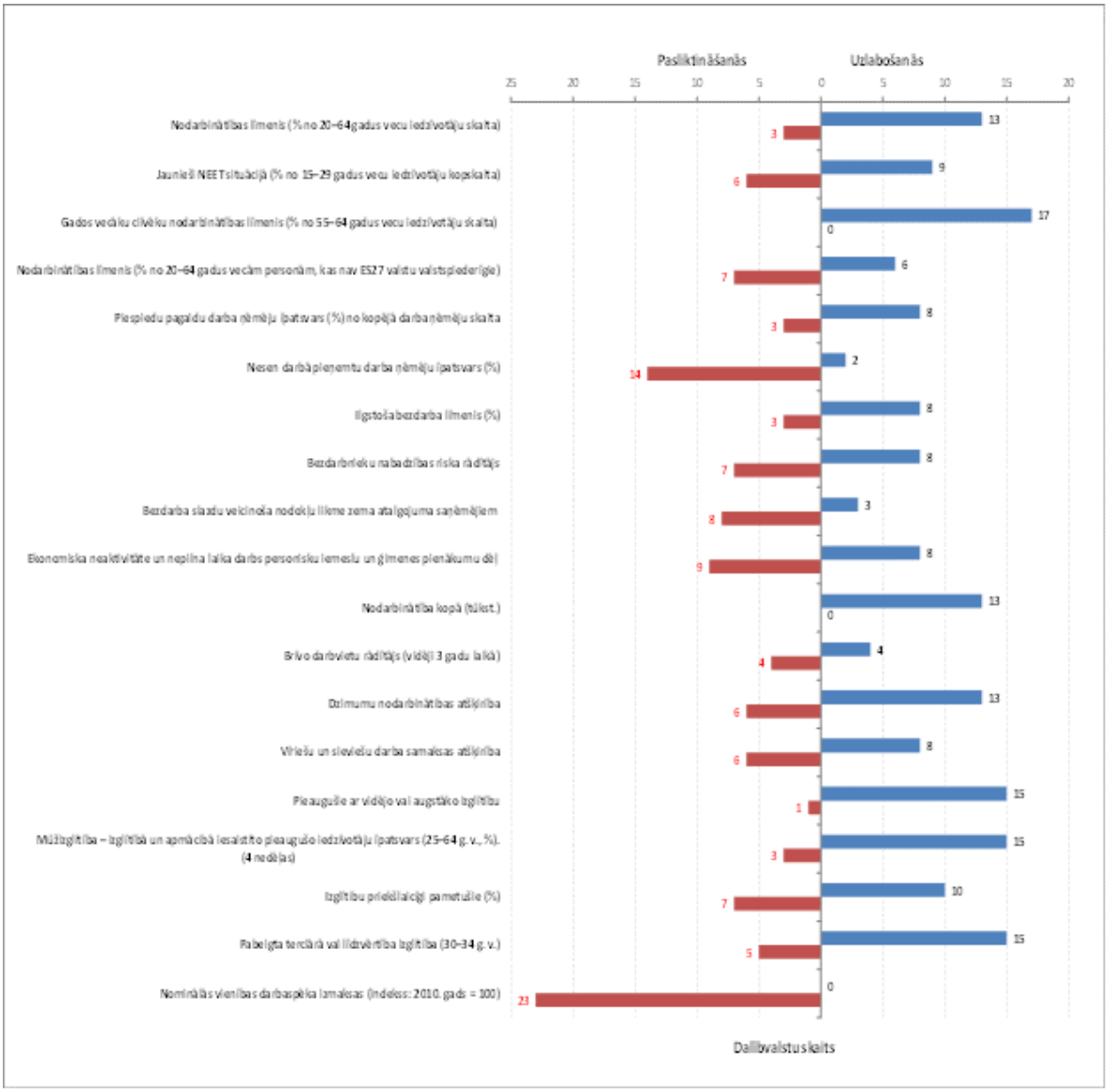

Piezīme. Izmaiņas 2023.–2024. gadā, bet 2022.–2023. gadā attiecībā uz bezdarbnieku nabadzības riska rādītāju un vīriešu un sieviešu darba samaksas atšķirību, brīvo darbvietu rādītāju (vidēji trīs gadu periodā). Rādītājs, ko izmanto mūžizglītībai, ir "Dalības līmenis izglītībā un mācībās (ES darbaspēka apsekojums, pēdējās 4 nedēļas)".
Avots: 2025. gada Nodarbinātības pārraudzības instruments.

8. pielikums. Kopsavilkuma pārskats par to dalībvalstu skaitu, kurās notikusi situācijas pasliktināšanās ("sociālās tendences, kas jānovēro") vai uzlabošanās 2023.–2024. gadā (vai pēdējā gadā, par kuru pieejami dati), kā norādīts Sociālās aizsardzības pārraudzības instrumenta 2025. gada oktobra atjauninājumā

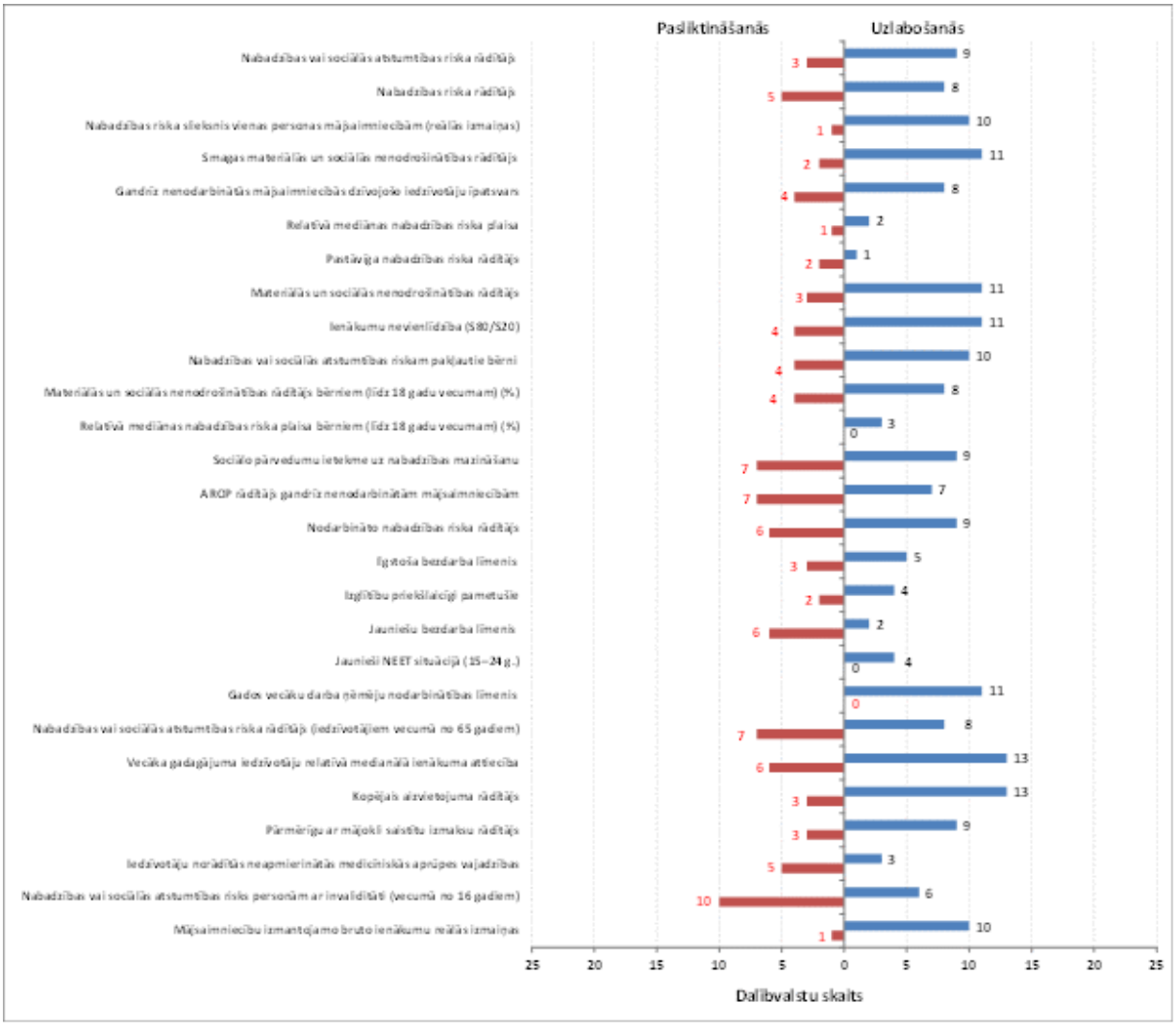

Piezīme. Izmaiņas pārsvarā attiecas uz 2023.–2024. gada periodu (lai gan attiecībā uz ienākumu un mājsaimniecību darba intensitātes rādītājiem izmaiņas faktiski attiecas uz 2022.–2023. gadu). Nabadzības riska rādītājs (*AROP*), smagas materiālās un sociālās nenodrošinātības rādītājs (*SMSD*) un (gandrīz) nenodarbinātās mājsaimniecībās dzīvojošo iedzīvotāju īpatsvars ir *AROPE* rādītāja komponenti. Skaitļi attiecībā uz mājsaimniecību izmantojamo bruto ienākumu reālajām izmaiņām attiecas uz 2022.–2023. gadu, jo 2024. gada skaitļi nav pieejami. Attiecībā uz CY – laikrindas pārrāvums 2024. gadā, jo tika izmantoti jauni tautas skaitīšanas svērumi, bet paredzams, ka tas nebūs liels. Attiecībā uz HR – būtisks laikrindas pārrāvums 2024. gadā uz ienākumiem balstītiem mainīgajiem lielumiem *SILC* sakarā ar ienākumu datu vākšanas avota maiņu (ienākumu dati par 2024. gada *SILC* savākti no administratīviem avotiem), tāpēc izmaiņas uz ienākumiem balstītos rādītājos (un *AROPE*) salīdzinājumā ar 2023. gadu nav atspoguļotas. Attiecībā uz HU 2025. gadā ir plānota *EU-SILC* datu metodoloģiska pārskatīšana, kas attieksies uz 2019.–2024. gada datu kolekcijām. Šā novērtējuma pamatā ir jūlija sākumā pieejamie skaitļi, un tas neatspoguļo šo pārskatīšanu.

Avots: 2025. gada Sociālās aizsardzības pārraudzības instruments.

9. pielikums. Potenciālie riski, kas identificēti, izmantojot sociālo rezultātu pārskatu dažādos VNZ izdevumos, un novērtējumu "kritiska situācija" / "jānovēro" skaits dalībvalstīs valstu pirmā posma analīzē, pamatojoties uz sociālās konverģences sistēmas principiem

Sociālo rezultātu pārskata pamatrādītāji	BE				BG				CZ				DK				DE			
	2024	2025	2026	Skaits	2024	2025	2026	Skaits	2024	2025	2026	Skaits	2024	2025	2026	Skaits	2024	2025	2026	Skaits
Pieaugušo dalība mācībās (kopš iepriekšējās 12 mēnešos)				0				1				1				0				0
Izglītību un mācības priekšlaicīgi pametušie				0				0				0				1				1
Personu digitālās prasmju līmenis				0				1				0				0				0
Jaunieši NEET statusā bērnībā				0				0				0				0				0
Datorzinātņu nodarbināto atšķirība				0				0				0				1				0
Iedzīvotāju izvērtējums attīstības statuss				0				1				0				0				0
Mācību institūcijas līmenis				1				0				0				0				0
Bezdarbs kopumā				0				0				0				1				0
Ilgstošs bezdarbs kopumā				0				0				0				0				0
NEET uz vienu iedzīvotāju				1				0				0				0				0
Mājsaimniecības vai sociālās aizsardzības rādītājs				0				1				0				0				0
Bērnu aprūpes vai cietušās aizsardzības rādītājs				0				1				0				0				0
Sociālo pārvedumu ietekme uz nabadzības mazināšanu				0				1				0				0				1
Personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība				1				0				0				0				0
Pārmaiņas ar mājokli saistītās izmaksas				0				0				0				1				1
Bērnības 3 gadu vecumam formālajā izglītībā				0				1				1				0				1
Iedzīvotāju norādītās neapmierinātās medicīnisko pakalpojumu vajadzības				0				0				0				0				0
Kopskaits				3				7				2				4				4

Sociālo rezultātu pārskata pamatrādītāji	EE				IE				EL				ES				FR			
	2024	2025	2026	Skaits	2024	2025	2026	Skaits	2024	2025	2026	Skaits	2024	2025	2026	Skaits	2024	2025	2026	Skaits
Pieaugušo dalība mācībās (kopš iepriekšējās 12 mēnešos)				0				0				1				0				0
Izglītību un mācības priekšlaicīgi pametušie				1				0				0				1				0
Personu digitālās prasmju līmenis				0				0				0				0				0
Jaunieši NEET statusā bērnībā				1				0				0				0				1
Datorzinātņu nodarbināto atšķirība				0				0				1				0				0
Iedzīvotāju izvērtējums attīstības statuss				0				0				1				1				0
Mācību institūcijas līmenis				0				0				0				1				1
Bezdarbs kopumā				1				0				0				0				1
Ilgstošs bezdarbs kopumā				1				0				0				0				0
NEET uz vienu iedzīvotāju				0				0				1				1				0
Mājsaimniecības vai sociālās aizsardzības rādītājs				0				0				1				1				0
Bērnu aprūpes vai cietušās aizsardzības rādītājs				0				0				1				1				1
Sociālo pārvedumu ietekme uz nabadzības mazināšanu				0				0				1				1				0
Personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība				0				1				0				1				0
Pārmaiņas ar mājokli saistītās izmaksas				1				0				1				0				0
Bērnības 3 gadu vecumam formālajā izglītībā				0				1				0				0				0
Iedzīvotāju norādītās neapmierinātās medicīnisko pakalpojumu vajadzības				0				0				1				0				0
Kopskaits				5				2				9				8				4

Piezīme. Pēc vienošanās *EMCO* un *SPC* darba grupā VNZ kategorijas aprēķina, izmantojot sociālo rādītāju tabulu, kas iekļauta attiecīgajos VNZ izdevumos ar datiem, kuri pieejami pašreizējā VNZ izdevuma datu robeždatumā. Ja tas nebija iespējams, jo trūka kategoriju, bet bija pieejamas iepriekšējas kategorijas attiecīgajos VNZ izdevumos, tās izmanto, lai aizpildītu trūkstošās kategorijas (atzīmētas ar sarkanu krāsu šūnas augšējā labajā stūrī). Šūnas ar ēnojumu apzīmē tās VNZ kategorijas, kuras nevarēja ne aprēķināt, ne aizpildīt saskaņā ar iepriekš aprakstīto pieeju.

9. pielikums (turpinājums). Potenciālie riski, kas identificēti, izmantojot sociālo rezultātu pārskatu dažādos VNZ izdevumos, un novērtējumu "kritiska situācija" / "jānovēro" skaits dalībvalstīs valstu pirmā posma analīzē, pamatojoties uz sociālās konverģences sistēmas (SKS) principiem

Sociālo rezultātu pārskata pamatrādītāji	HR				IT				CY				LV				LT			
	2024	2025	2026	Skaits	2024	2025	2026	Skaits	2024	2025	2026	Skaits	2024	2025	2026	Skaits	2024	2025	2026	Skaits
Pieaugušo dalība apmācībā (kopš iepriekšējās 12 mēnešu)				1				1				1				0				1
Izglītību un mācībām priekšlaicīgi pamestušie				0				1				1				0				2
Personu digitālās prasmju līmenis				1				1				1				1				0
Jauniešu NEET situācijā rādītājs				0				1				0				1				2
Dzimumu nodarbinātības atšķirība				0				1				1				0				0
Ienākumu izvērtēju atlīdzības ciklātājs				0				1				0				1				1
Mājsaimniecības līmenis				0				1				0				0				0
Bezdarba līmenis				0				0				0				1				1
Ilgstošā bezdarba līmenis				0				0				0				1				0
Mājsaimniecību vidējie ienākumi				0				1				1				0				0
Mājsaimniecības vai sociālās atstumtības riska rādītājs				1				1				0				1				1
Bērnu nabadzības vai sociālās atstumtības riska rādītājs				1				1				0				0				0
Sociālo pārvedumu ietekme uz nabadzības mazināšanu				1				0				0				2				1
Personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība				1				1				0				0				1
Pārmaksājas ar mājokli saistītās izmaksas				0				0				0				0				1
Bērniem līdz 3 gadu vecumam paredzētā bērnu aprūpe				0				0				0				1				0
Iedzīvotāju noradītās nepamatlīdzības neizlīdzināšanas apjoma vajadzības				0				0				0				1				0
Kopskaits				6				11				5				10				11

Sociālo rezultātu pārskata pamatrādītāji	LU				HU				MT				NL				AT			
	2024	2025	2026	Skaits	2024	2025	2026	Skaits	2024	2025	2026	Skaits	2024	2025	2026	Skaits	2024	2025	2026	Skaits
Pieaugušo dalība apmācībā (kopš iepriekšējās 12 mēnešu)				0				0				0				0				0
Izglītību un mācībām priekšlaicīgi pamestušie				1				0				0				0				0
Personu digitālās prasmju līmenis				1				0				0				0				0
Jauniešu NEET situācijā rādītājs				2				0				0				0				0
Dzimumu nodarbinātības atšķirība				0				0				1				0				0
Ienākumu izvērtēju atlīdzības ciklātājs				0				0				0				0				0
Mājsaimniecības līmenis				1				0				0				0				0
Bezdarba līmenis				1				0				0				0				0
Ilgstošā bezdarba līmenis				0				0				0				0				0
Mājsaimniecību vidējie ienākumi				1				0				0				1				1
Mājsaimniecības vai sociālās atstumtības riska rādītājs				0				0				0				0				0
Bērnu nabadzības vai sociālās atstumtības riska rādītājs				1				0				1				0				0
Sociālo pārvedumu ietekme uz nabadzības mazināšanu				1				1				1				0				0
Personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība				0				0				0				0				0
Pārmaksājas ar mājokli saistītās izmaksas				0				1				0				0				0
Bērniem līdz 3 gadu vecumam paredzētā bērnu aprūpe				0				1				1				0				0
Iedzīvotāju noradītās nepamatlīdzības neizlīdzināšanas apjoma vajadzības				0				0				0				0				0
Kopskaits				9				3				4				1				1

Piezīme. Pēc vienošanās *EMCO* un *SPC* darba grupā VNZ kategorijas aprēķina, izmantojot sociālo rādītāju tabulu, kas iekļauta attiecīgajos VNZ izdevumos ar datiem, kuri pieejami pašreizējā VNZ izdevuma datu robeždatumā. Ja tas nebija iespējams, jo trūka kategoriju, bet bija pieejamas iepriekšējas kategorijas attiecīgajos VNZ izdevumos, tās izmanto, lai aizpildītu trūkstošās kategorijas (atzīmētas ar sarkanu krāsu šūnas augšējā labajā stūrī). Šūnas ar ēnojumu apzīmē tās VNZ kategorijas, kuras nevarēja ne aprēķināt, ne aizpildīt saskaņā ar iepriekš aprakstīto pieeju.

9. pielikums (turpinājums). Potenciālie riski, kas identificēti, izmantojot sociālo rezultātu pārskatu dažādos VNZ izdevumos, un novērtējumu "kritiska situācija" / "jānovēro" skaits dalībvalstīs valstu pirmā posma analīzē, pamatojoties uz sociālās konverģences sistēmas (SKS) principiem

Sociālo rezultātu pārskata pamatrādītāji	PL				PT				RO				SI				SK			
	2024	2025	2026	Skaits	2024	2025	2026	Skaits	2024	2025	2026	Skaits	2024	2025	2026	Skaits	2024	2025	2026	Skaits
Pieaugušo dalība mācībās (iepriekšējos 12 mēnešos)				1				0				0				1				0
Izglītību un mācībās priekšlaicīgi pametušie				0				0				1				0				1
Personu digitālās prasmju līmenis				1				0				1				1				1
Jauniešu NEET situācijā rādītājs				0				0				1				0				0
Ilgtermiņa nodarbinātības atšķirība				1				0				1				0				1
Iedzīvotāju ienākumu atlīdzības sadalījums				0				0				0				0				0
Mājsaimniecības līmenis				0				0				1				0				0
Bezdarba līmenis				0				0				0				0				0
Ilgstošā bezdarba līmenis				0				1				0				0				1
Mājsaimniecību ienākumu līmenis				0				0				0				0				0
Mājokļa izmaksu vai sociālās atstumtības riska rādītājs				0				0				0				0				0
Bērnu nabadzības vai sociālās atstumtības riska rādītājs				0				0				0				0				0
Sociālo pārvedumu ietekme uz nabadzības mazināšanu				0				1				0				0				0
Personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība				1				0				1				0				0
Pārmaksas ar mājokli saistītās izmaksas				0				1				0				0				0
Bērnu līdz 3 gadu vecumam formālās aprūpes				1				0				1				0				1
Iedzīvotāju noraidītās nesaņemtās medicīniskās aprūpes vajadzības				0				0				0				0				0
Kopskaits				5				3				7				2				5

Sociālo rezultātu pārskata pamatrādītāji	FI				SE			
	2024	2025	2026	Skaits	2024	2025	2026	Skaits
Pieaugušo dalība mācībās (iepriekšējos 12 mēnešos)				0				0
Izglītību un mācībās priekšlaicīgi pametušie				0				0
Personu digitālās prasmju līmenis				0				0
Jauniešu NEET situācijā rādītājs				0				0
Ilgtermiņa nodarbinātības atšķirība				0				0
Iedzīvotāju ienākumu atlīdzības sadalījums				0				0
Mājsaimniecības līmenis				1				0
Bezdarba līmenis				2				2
Ilgstošā bezdarba līmenis				1				0
Mājsaimniecību ienākumu līmenis				1				0
Mājokļa izmaksu vai sociālās atstumtības riska rādītājs				0				0
Bērnu nabadzības vai sociālās atstumtības riska rādītājs				0				0
Sociālo pārvedumu ietekme uz nabadzības mazināšanu				0				0
Personu ar invaliditāti nodarbinātības atšķirība				0				0
Pārmaksas ar mājokli saistītās izmaksas				0				1
Bērnu līdz 3 gadu vecumam formālās aprūpes				0				0
Iedzīvotāju noraidītās nesaņemtās medicīniskās aprūpes vajadzības				1				0
Kopskaits				6				3

Piezīme. Pēc vienošanās *EMCO* un *SPC* darba grupā VNZ kategorijas aprēķina, izmantojot sociālo rādītāju tabulu, kas iekļauta attiecīgajos VNZ izdevumos ar datiem, kuri pieejami pašreizējā VNZ izdevuma datu robeždatumā. Ja tas nebija iespējams, jo trūka kategoriju, bet bija pieejamas iepriekšējas kategorijas attiecīgajos VNZ izdevumos, tās izmanto, lai aizpildītu trūkstošās kategorijas (atzīmētas ar sarkanu krāsu šūnas augšējā labajā stūrī). Šūnas ar ēnojumu apzīmē tās VNZ kategorijas, kuras nevarēja ne aprēķināt, ne aizpildīt saskaņā ar iepriekš aprakstīto pieeju.